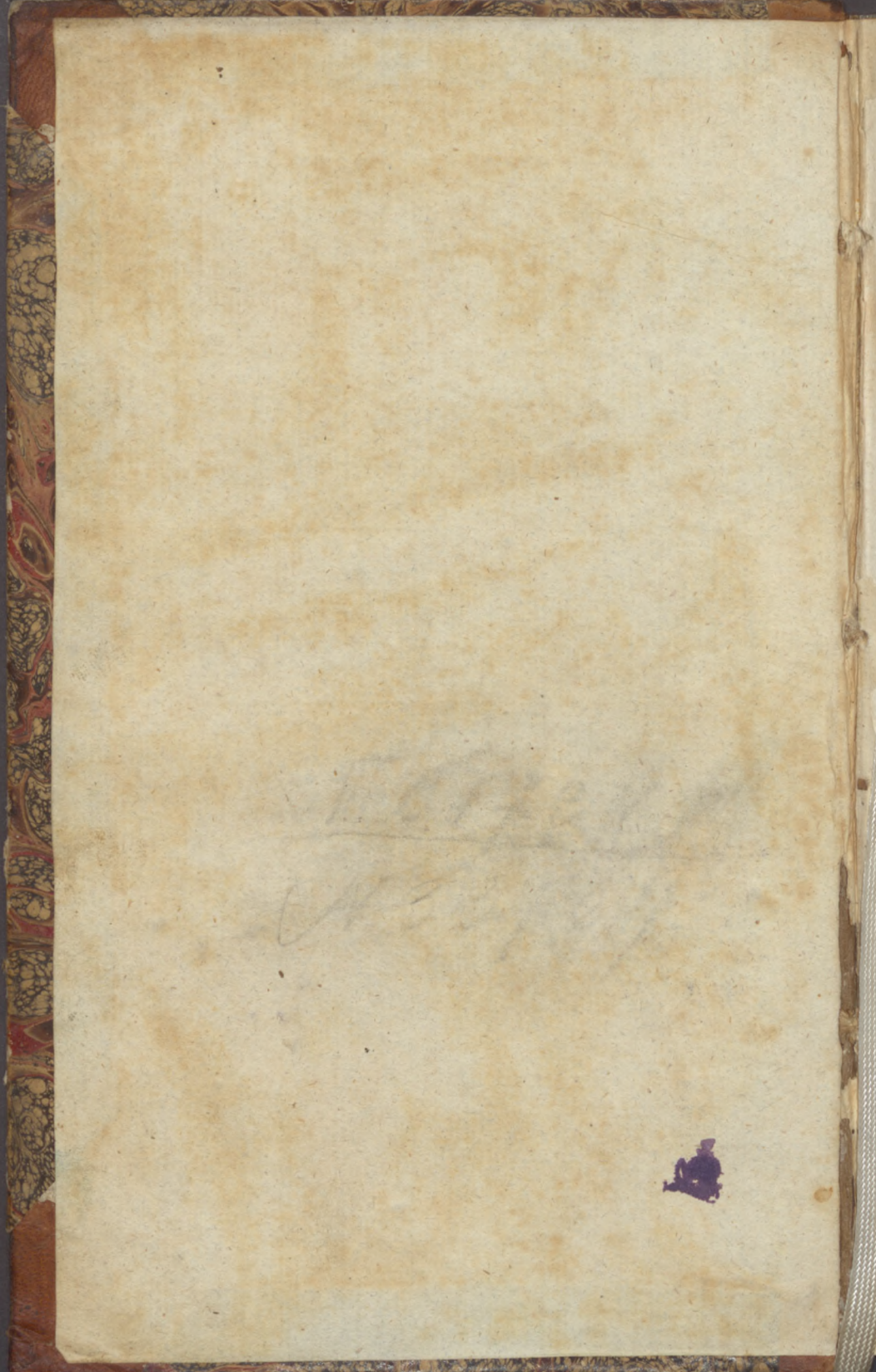

Bib'loteka
U. M. K.
Toruń
21

287326

287326

80

ROZPRAWY

Natkowski Jan Franciszek

Magister Filozofii

Niepoka
Sewiana
VII

L. dz. _____ dn. _____

G M E N A C H,

POČÁTKÁCH I STAROŽITNOSTECH

NÁRODU

SLAWSKÉHO

A

GEHO K M E N Ů

Handwritten signature
Doc. J. F. Natkowski

JANA KOLLÁRA

CJRKWE EW PEŠTJANSKO-BUDJNSKÉ S. B. KAZATELE, UČENÉ
SPOLEČNOSTI KRAKOWSKÉ ÚDA.

Nr. INW.
E 9472

Antiquam exquirite matrem!
Virgil.

W BUDJNĚ

W KRÁL. UNIVERSICKÉ TISKÁRNĚ,

1830.

L. dz.

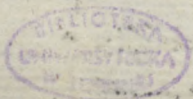
szek

*SŁAWO! stare bożyszczce Sławiańskiego rodu,
Rozświeć zamierzchłe dzieje północy i wschodu.*

*Woronicz,
Wstęp do Lechiady.*

287826

5. 1212/57

Natkowski Jan Franciszek
Magister Filozofii

D J L'n. II.

knih III/522.

Částka I.

Gméno Slaw w Historii slawské.

A Wúbec:

- §. 25. Naystaršj spisowé we kterých gméno Slaw nalezáme. 94
- §. 26. Časoslowný pořádek naystaršjch, našemu národu přináležegjch, gmen na Slaw. 96

B Obzvláště:

- §. 27. Gména králů, knížat, wůdců, spisowatelů a t. d. 98
- §. 28. Příklady a zůstatky přetvářeného gména Slaw mezi sausednjmi Gothy, Wandaly a známými Wendy w Sasjch. 100
- §. 29. Úvahy nad těmito osobnjmi gmény. 102

Částka II.

Gméno Slaw w Geographii slawských kragin wúbec.

- §. 30. Pozoru hodný obyčeg u Staroslawů. 103
- §. 31. Gméno Slaw w Geo-Choro-a Topographii slawské:
 - a.) Celé obce a kraginy. 104
 - b.) Krage a okolj. 105
 - c.) Města, wesnice, hrady, hory, řeky:
 - W Čechách str. 106. w Morawě str. 108. w Uhřjch str. 109. w Sedmihradsku, we Slesku, str. 111. w Polsku str. 112. w Pomoransku str. 113. w Rusku str. 114. w Chorwatsku, Slawonsku, Dalmatsku, w Serbsku str. 115. we Styrsku a Rakausjch str. 116. w Korytanech str. 117. w Krainsku, w Moldawě a Dacii, w Bulgarsku, w

Paganii, w Morei str. 118. w Natolii, w Sicilii
str. 119.

§. 32. Úvahy nad těmito geographickými gmény. 119

D J L III.

O gménu Slow.

- §. 33. Gako se *Slaw* u některých kmenů na *Slow*
proměnilo. 121
- §. 34. Nedůvodnost toho, žeby cuzinci *Slow* na
Slaw byli proměnili. 124
- §. 35. *Protimluw* spisowatelů w odwoláwanj se na
wýmluwu *obecného slawského lidu*, a negistota
odtud braného důvodu pro *Slow*. 128
- §. 36. Poraženj některých *námjtek* proti slawnému
významu gména *Slaw*. 130
- §. 37. Závěrky a výplynky ze všeho. 133

ROZPRAWA II.

O gménu Srb a Chrb.

D J L I.

O gménu Srb, a geho odrodech Srm, Trb.

- §. 1. Národnj gméno *Srbů* pošlo z *osobnjho* gmé-
na *Srb*. 137
- §. 2. Etymologické zpytowánj gména *Srb*. 138
- §. 3. *Srb* se w prwnjm kořenu se gménem *Slaw*
stýká. 139
- §. 4. Příklady totožnosti aneb wzágemnosti liter
l a r. 140
- §. 5. Žřjdoslowj kořene *sr*, a srownáwanj geho s
týmž kořenem cuzých řečj. 141
- §. 6. Poznamenánj ku předešlému paragraphu. 144
- §. 7. Co gméno *Srb* vlastně a newlastně, tělesně
a duchowně, literně a figurně znamená? 148

	<i>Strana</i>
§. 8. Které gest staršj: <i>Sl</i> , čili <i>Sr</i> ?	149
§. 9. Gméno <i>Srb</i> <i>nenj totožné</i> se gménem <i>Slaw</i> , ba ani wšecká <i>Srb</i> nemusej býti totožná.	—
§. 10. <i>Negsau</i> wšecká gména <i>Srb</i> , <i>Sorb</i> , slawská.	152
§. 11. Proměna u prwnj litery <i>S</i> na <i>T</i> powstalo ze <i>Srb Sreb</i> , <i>Trb Treb</i> <i>Derb</i>	153
§. 12. Proměna u třetj litery <i>b</i> na <i>w</i> , na <i>m</i> , powstalo ze <i>Srb</i> , <i>Srw</i> <i>Srm</i>	154
§. 13. <i>Naystaršj zmjny</i> gména <i>Srb</i>	156
§. 14. Gméno <i>Srb</i> w Historii slawské.	157
§. 15. Gméno <i>Srb</i> w Geographii slawské:	
a.) Celé kraginy, obce, okolj.	160
b.) Města, wesnice, hrady, wrchy.	161
W Čechách str. 161. Morawě, Slesku, Uhřjch 163. Sedmihradsku, Serbsku, Krainsku, Polsku 164. Rusku, slawském Německu 165.	
§. 16. Weliká rozličnost psánj a wyslowowanj gména <i>Srb</i> u našinců i cuzinců.	167
§. 17. O gménu <i>Sarmat</i> a geho potahu ku gménu <i>Srb Srem</i>	169
§. 18. <i>Trp Trpák</i> w Uhřjch, a <i>Drm Dromit</i> w Rusku, zdagj se býti zůstatkové anebo přetwory gména <i>Srb</i> <i>Srbak</i> , <i>Trb Trm</i>	171
§. 19. O <i>Serbule</i> u Constantina Porph.	173
§. 20. O gméně <i>Surbel</i> (<i>rusticus</i>) u Němců nad Renem.	175
§. 21. Gméno <i>Srb</i> (<i>Strib Trib</i>) z mythologického ohledu.	177
§. 22. Gméno <i>Srb</i> z <i>obdobného</i> (analogického) hlediště.	179
§. 23. Snahy a pokusy giných, co do odvodu a wýkladu gména <i>Srb</i>	180

D J L II.

O gménu *Chrb* čili *Chrob*, *Hrw*.

§. 1. <i>Swazek</i> mezi gménem <i>Srb</i> a <i>Chrb</i>	186
§. 2. Etymologičtj bratřj a synové gména <i>Chrb</i>	—

	<i>Strana</i>
§. 3. Gako z <i>Chrb Chrob</i> powstalo <i>krepk krob</i> , <i>hrabn, chrabr.</i>	187
§. 4. <i>Krep</i> ze slownického ohledu.	188
§. 5. <i>Grab, Grub, Hrab Hrub rab</i> , ze slownické- ho ohledu	190
§. 6. <i>Chrab-r, Chrob-r, Krob-lze</i> slownického ohledu.	191
§. 7. Úwahy nad prwnj literau slowa a gména <i>Chrb</i> (<i>Hrw, Krob</i>).	194
§. 8. <i>Chrb</i> w podánkách a děginách slawských.	196
§. 9. Gméno <i>Chrw</i> (<i>Krp Rb</i>) w Zeměpisu slawském: a.) Celé kraginy.	200
b.) Města, wesnice, hrady, hory.	202
§. 10. Sluloli půwodně <i>Chorwi</i> či <i>Chorwati</i> ?	208
§. 11. O gménu <i>Chobr Obr Abar</i>	—
§. 12. O <i>Crobizech, Kriwičech, Kribetanech</i>	210
§. 13. O <i>Karpatu</i>	211
§. 14. Gméno <i>Chrw Krob, Harw, Rub</i> z <i>archä-</i> <i>ologického</i> ohledu.	215
§. 15. Obyčegné odwozowanj gména <i>Chrw</i>	214
§. 16. Obrazec, rodoslowj všech těchto gmén před- stawujcj.	218

R O Z P R A W A III.

O gménu *Un*, čili *Hun, Wen Wend Wind*
Venet.

§. 1. Slawové pod gménem <i>Unū</i>	221
§. 2. Slovo <i>Un</i> geli slawenské a co znamená?	—
§. 3. Potah slowa a gména <i>Un</i> ke gménu <i>Slaw</i> a tuhý swazek mezi oběma.	223
§. 4. Zákony etymologické, na něž ohled mji dluž- no při slowě <i>Un</i>	—
§. 5. Žřjdoslowj slowa <i>un</i> , a srownánj geho s podobnými slowy giných řečj.	224
§. 6. Poznamenánj ku předešlému §phu.	225
§. 7. Litera <i>n</i> we gméně <i>Un Wen</i> , a odtud tekaucj wýplynky.	231

- §. 8. Formowacj syllaby a přjawkowé *ad ed id od*, aneb staženě *d et it ith t*, ku kořenu *un* nepřináležej, 232
- §. 9. Důkazy a svědectwa staršjch Historiků, kteří dáwali Slawům gméno: *Unů, Hunů, Chunů*, bez přjawku *at et* 233
- §. 10. Důkazy a svědectwa starých Historiků kteří Slawům dáwali gméno *Unů* s přjawky aneb s koncowými východky *ad edd, et it t, il el ul*. 243
- §. 11. Gméno *Un* w Historii slawské. 246
- §. 12. Gméno *Un* w Geographii slawské:
- a.) Celé kraginy a krage 252
- b.) Města, wesnice 253
- W Čechách 253. Morawě, Uhřjch a Kroacii 254. Srbsku, Polsku, Rusku 255. Krainsku, Styrsku, Rakausjch, slawském Německu. 256.
- §. 13. O gménu města Beňátek: *Mletci, Mletky*. 259
- §. 14. Gako se *Un* u Nemců na *Wen, Win*, a u Čechů na *Ben*, proměnilo. —
- §. 15. Zmizenj gména *Un* a geho zůstatky. 260
- §. 16. Gméno *Un* (*Unil*) w *Mythologii* slawské. 261
- §. 17. Něco o *Wenetech* Armorických, Belgických, Adriatických. 262
- §. 18. Zdánj Děgopisců o gménu a národu Venetů wůbec. 266
- §. 19. Ne každé gméno *Un Hun Wand* gest slawské. 268
- §. 20. O *Vandaljch* a gegich odnášce ku gménu *Un*. 269
- §. 21. *Buněwci*. 272
- §. 22. Rozděl mezi *Uny* slawsko-europegskými čili západnjmi, a *Huny* aziatskými čili východnjmi. 273
- §. 23. Srownáwanj gméno *Un* s podobnými ginonárodnjmi gmény. 276
- §. 24. O hrobech a mohylách uných, unských, (*Hünengräber*). 277
- §. 25. O Unském oděwu (*Huně*) a Unské obuwi. 278
- §. 26. O Unských Runách, rolech, penjzech. 281

§ . 27. Gméno Un potupně skrucováno od Němců na <i>Hund</i> , tak jako Slav na Sklav, Serb na Servus.	283
§. 28. Odrody a přetvory gména <i>Un</i>	285
§. 29. Které národní gméno ge staršj, Un či Slav ?	285
§. 50. Obyčejné chybné odvozovánj gména Un, Wend.	286

ROZPRAVA IV.

O gménu Čech Těch.

§. 1. Čech z etymologického ohledu vůbec.	289
§. 2. Rodoslowie slowcj <i>těch</i> a <i>koch</i>	294
§. 3. Rozličná psánj slova <i>těšiti</i> w giných slawských nářečjch.	296
§. 4. Naystaršj zmjny národního gména Čech a geho rozličné psánj.	297
§. 5. Naystaršj příkladové osobnjho gména <i>Těch</i> (<i>Tich, Cech, Čech</i>).	301
§. 6. Příklady téhož gména z českého Podlažického smertopisu.	305
§. 7. Gména česká tohoto druhu w pozdějšjch časjch.	306
§. 8. Kdy a kterého času powstalo w Čechách obecné užíwanj srbsko-polského <i>Čech</i> , místo <i>Těch</i>	308
§. 9. Gména <i>Těch, Ciech, Čech, Koch</i> u giných Slawů : Poláků, Slezáků, Lužičanů, Pomořanů Serbů a t. d.	310
§. 10. <i>Těch, Ciech, Čech</i> z geographického ohledu : A. Od <i>Těch, Těš</i> 1.) prostá a.) neproměněná. 313 b.) proměněná. 314 2.) složená. 315 B. Od <i>Koch, koš</i> —	
§. 11. Gména geographická téhož plemena w Morawě.	316
§. 12. Gména geogr. téhož pokolenj w hornjch Sasjch, w Mjšni, Lužicech, a giných Čechům sauhraničných kragech.	317

§. 13. Gména geogr. téhož druhu w giných slawských kraginách: w Uhřjch, Kroatsku, Štyrsku, Serbsku, Slesku, Polsku, Rusku.	319
§. 14. Obrazec, rozmanitost psánj gména Čech představugjčj.	322
§. 15. Srownáwanj těchto geographických gmén mezi sebau.	323
§. 16. Historické úwahy nad těmito geographickými gmény.	325
§. 17. Staw a obličeg země České w naystaršjch časjch.	326
§. 18. Mnohonásobný swazek mezi Čechy a Srby Lužickými i Mjšenskými.	329
§. 19. Gméno Těch Čech we složenj s ginými částkami řeči.	333
§. 20. Gméno <i>Wog-těch</i> , geho přeloženj, složenj, wýznam a swazek se gménem Těch Čech.	334
§. 21. Dalšj považowanj gména <i>bert, bart, pracht</i>	335
§. 22. Užjwanj gména Těch, dle geho wýznamu, u giných národů, aneb Těch z analogického ohledu.	338
§. 23. Saugména, čili druhové a bratrowé osobnjho gména Těch u samých Slawů.	340
§. 24. Druhové národnjho gména Těch, powstawšj z osobnjch gemu podobných.	341
§. 25. Gméno Čech, Čechel, z <i>archäologického</i> ohledu.	344
§. 26. Rozličná odwozowanj a wýklady gména Čech, od giných.	346

PŘJDAWEK.

I. O gménu Rus Rut.

§. 1. Rut, Rus z etymologického ohledu.	351
§. 2. Rus z mythologického ohledu.	354
§. 3. Rut, Rus z historického ohledu.	355
§. 4. O gmenách <i>Rurik, Zniew, Trubor</i>	358
§. 5. O gménu <i>Wareg, Wrah, Wagir</i>	362

§. 6. Etymologicko-historický důvod, že perwá Slawo-Ruská knížata nebyli cuzinci, owšem z germanského národu, nayméně pak ze Sasko-Šwedského kmene.	367
§. 7. Práce a domněnj cizozemců co do Ruské staré historie.	380
§. 8. Rus Rut z onomatologického a geographic-kého ohledu.	383
II. O gměnu <i>Polak</i> Bolach, Liach, Lengyel.	384
III. O gměnu <i>Moldawa</i> , Wladawa, Weleta-bi, Wilti.	390
IV. O gměnu <i>Lutik</i>	392
V. O gměnu <i>Krt</i> , Korit, Karant.	393
VI. O gměnu <i>Bodrok</i> , Bodrec, Obodrit.	395

Stiecha ^{Bystrus;} *do ce listu* ^{niechodzącyce rozstrzeżenie [dobra?]}
nowi poczta ^{niechodzącyce rozstrzeżenie [dobra?]}
; wzmoczenie ^{Philo}

czekaj
1/2

im.
Dobry

Ú W O D.

§. 6. Etymologicko-historic
Slawo - Ruská knížata
z germanského národ
Šwedského kmene

§. 7. Práce a domy
staré historie

§. 8. Rus Rut
kého ob

II. C

II

.D O W U

poklad; odkud i to přjslowj powstalo: „Dobré gméno a cnost swatá, wjc platj než mnoho zlata.“

§. 2.

Lidé we stawu diwokosti a newzdělanosti žigjcej, nemagj ani nepotřebuj gmén, než gak mile se, buď i gen na ten naynižšj stupeň towarystwa a wzdělanosti pozdwiňnau, gména mezi nimi zniknau.

§. 3.

Wlastnosti dobrého gména gsau následujcj:

1. Ať *pěkně znj*, nebo co se často opakuge, to má byti libozwučné, nemáli každého okamženj gazyku našemu překážku a uchu našemu omrzlost působiti.

2. Ať *wýznamnost* má a *wýrazitost*, aby nebylo tělo bez duše a mrtvý zwuk do powětrj; rozumný twor nic nerozumného na sobě nositi nemá. *)

3. Ať nenj přjliš *krátké*, ani přjliš *dlauhé*; *krátké* se snadno přeslyšj a zmizj bez učinku, anebo se musj dwa i tři kráté opakowati, *dlauhé* gest obtížné i k wyslowenj i k slyšenj. Přjliš *krátká* magj gednoslabičnj Chynčané, přjliš *dlauhá* Amerikané, k. p. gména nynějšjch gegich wůdců a knjžat: *Madwagkunagizhigwaab*, *Oshauguscodähwagqua*, *Pikwankwotoansekáh*, *Obnyshaunoquotoqua*, *Oguhähannuhquotwähbi*.

4. Ať ge z řeči a ze žiwota národu wáženě. A z tohoto tušjm ohledu prawj *Göthe*, že kdyby to w geho moci stálo, žeby všem lidem, obzwlastě bělohlawám (pěkně pleti), libozwučná a wýznamnatá gména dal, už i proto, že to obcowě a swazkům i domácjm i towaryským gakýsi půwab propůčguge a celý žiwot newinně okrašluge.

§. 4.

U rozličných národů byli rozličnj způsobowé a obyčgowé zachowáwání při wolenj a dáwánj gmén. *Mogžjs*, *Moy-ses* gmenowal se tak, že byl z wody wytažený, *Mo* zagisté w egyptské řeči *wodu*, *yse* ochráněného, wytažěného znaměná. U *Šangallů* dáwali gméno od těch okolostogičnosti, toho mjsta, neb času, w kterém se djtě narodilo, k. p. *Nocorozenec*, aneb djtě w noci narozené, aneb narozený, když se to neb giné gjdlo připrawowalo. U giných národů, když matka na cestě porodila, při břehu potoka, w hoře, w záhradě, tedy kladeno bylo naroženátku gméno *djtě cesty* aneb *cestodjtě*,

*) „Soll der Mensch die Namen: *August*, *Anton*, *Philipp*, *Sophie*, *Therese* u. s. w. nicht besser verstehen als der Hund sein *Caro*, *Bello*, *Diana*?“ *Verdeutschungswörterbuch* 3. *Aus. Nordhaus*. 1819. §. 10.

dítě zadržady. dítě potoka aneb *Nant-hild*, gakowé gméno druhá manželka Dagobertowa nosila. U *Korjaků* určuge los, které gméno, ze gmen w rodině se nalezagejch, djetěti dáno býti má. *Tatarowé* kladau dětém gméno té osoby, kterau otec neb rodička w šestém měsíci po porodu prwnj potká, domnjwagjce se, že náhoda lepšj, než lidská rozwaha při gmenách. Obywatelé *Guiney* ten prwnj zwuk aneb slovo, gež dítě, mluwiti počjuage, z ust wypustilo, na geho gméno proměňugj. U *Peršanů* býwá udělowánj gména, co slawný nábožny obřad, považowáno, při němž kněz přjlomen býti musj: otec napsaw pět gmen na pěti kusech papjru, položj ge skrucené na Alkoran, a pak na zdařbůh geden z nich wybere a djetěti přiwlastnj.

§. 5.

Čjm oswjceněgšj gest národ, tjm wětšj pozornost i na gména swá obracj; čjm bohatsj na děginy, tjm wjce se usiluge wýznamná, historická gména swým synům a dcerám dáwali. Tu už bráno gména ne od slepé náhody, ale z pamatných, národu wzácných přjpadnostj, z wlastnjch osobnjch skutků a zásluh, z učenosti, z wytečného wtipu, z krásné postawy těla, z naděj a žádostj rodičů aneb rodiny, podle kterýchby sobě přáli, aby se gméno na djetěti w budaucnosti sprawdilo, k dosaženj některého cjele, a obzwláště od slawných předků, aby gmenowanci přjklad těch následowali, gegichž gméno wedau, aneb ty cnosti konali, které gegich gméno w sobě obsahuge, aneb gako stařj prawili „*ut nomen et omen haberent.*“ Gména gsau w gistém smyslu zkrácená historia národu. Narodowé se sami malugj we swých gmenách; co naywjce obliwugj, žádagj, dělagj a čjm se nayraděgi zaneprazdnugj, to přenásegj a wléwagj do swých gmen, tak že ono přjslowj negen o wěcech a osobách, ale i o celých národech platj: „*Conveniunt rebus nomina saepe suis.*“ Řjmané k. p. dvě wěci obzwláště milowali, a w těch naywětšj pokroky učinili, totiž we staršjch časech *hospodářstwj*, obzwláště *rolnictwj*, w pozděgšjch pak *práwa*, proto sobě i nayraděgi gména na tyto wěci se wztahugjcej, přikládali, k. p. *Agricola* (rolnj), *Arator* (oráč), *Hortensius*, *Hortensia* (zahradnj), *Fabius* (faba, bob, srow. však i pop), *Cicero* (cicer, cizrna, plémě hrachů), *Piso* (pisum, hrach), *Lentulus* (lens, čočka, šošowice), *Caepius* (cibulák), *Cornelius* (haec cornus, dřjn, strom), aneb pozděgi *Justus*, *Justinus*, *Justinianus* a t. d.

§. 6.

I co do wěku, w kterém se gména dáwali, rozličnost panowala. *Židé* pogmenowáwali pacholata w osmém dni, při obřjzce, děwčata u počátku měsíce. *Řekowé* nazwjce w sed-

mém neb w desátém, odtud *ονομαστρια, δεκαται*. Římané mužské pohlawj w osmém, ženské w dewatém dni, odtud *dies lustrī* aneb *nominalia*. To už *Homer* o swých časech swěděj, řka:

„Nikdo nenj z člowěků bez gména swěho zagisté,
Tak zlý gak dobrý, narozen když we swětě býwá,
Gména wšem se kladau, co rodič gen dostane djtě.“

Odys. D. v. 55.

U některých národů dávali se gen w dospělegšjm věku gména, a sice od té chyby anebo přednosti, od těch obyčegů, náklonostj a skutků, které při djtěti, mládeci anebo mužī naywjce panowali a do oěj padali. To wšak nikoli o wšech, ale gen o některých národech platj, co *Makferson*, powěstný wydawatel *Ossiana*, prawj: „Vor der Einführung des Christenthums bekam Niemand einen Namen, er hatte sich denn durch eine wichtige That unterschieden, von der man den Namen herleiten konnte. Daher stimmen in Ossians Gedichten die Namen so wohl mit dem Charakter der Personen, die sie führen.“ *Wiz Ossian von Denis. Anmerk. zum II. B. p. X.* — U Sláwů *) stopy podobného obyčege též zhusta nalezáme.

§. 7.

Až do konce 15 stoletj dostávalo každé djtě w Europě gen gedno gméno, potom se wkradnul takowý neřád, že ge-

*) Litera *a* we gméně *Slaw Sláw*, *Slawowé Sláwowé*, může býti, co do časomjry, *obogetná* (anceps), gelikož se i od sláwa i od slawiti odvoditi může. — Buď nám prominuto, že pjšeme *Slaw* a *slawský*; totot gest zagisté i naystaršj i naypowšehněgšj, a proto *k* našjm Rozprawám naywhodněgšj forma. Slowensky, slowacky, slowansky, slawensky, slawonsky a t. d. wztahuge se na gisté částky a kmeny, slawsky wůbec na wšecy Slawy. Co se libozwučnosti týče, ta we slowě slawsky nemůže býti horšj, než w giných genu podobných, prostých aneb složených, a wůbec užjvaných, slowjch, k. p. Boleslawský, Čáslawský, Jaroslawský, Wratislawský, Katerinoslawský krag, aneb Waclawský, Morawský, Opawský, Orawský, Slawkowský, Stanislawowský powiat — a tisjce giných. Mimo to Slowáci wyslowugj to w před ský téměř gako *u*, rjkagjce k. p. *krauské* mljeko mjsto *krawské* aneb *krawj*, potom *Slauko*, *Slauký* a t. d. Gestliby se dále někdo zeptal, proč pjšeme *Rozprawy* a ne *Pogednánj*, proč o počátkách a ne o počátcjch, proč nay-, už, mjsto ney-, giž: tedy ten wěziž, že *Rozprawa* (*Tractatus*) gest širšj, důkladněgšj a proto i delšj; *Pogednánj* (*Dissertatio*) kratšj a běžně některé wěci zpytováníj a onj psánj. Počátkách pjšj a mluwěj wšickni ginj Sláwowé, wygmauce Čechy, a zagisté přechod od litery *t* ku *k* mnohem lehčegšj a libozwučněgšj gest, nežli od *t* ku *c*, který i gazyku nesnadný i uchu neljby gest. Likánj, čili počet mnohých *i*, w češtině musjme, kdekoli se to newiným způsobem učiniti dá, obmezowati. *Wiz* naše *Pogednánj* o libozwučnosti řečj, w *Kroku D. I. Č. 5.*

den muž, mimo gména rodiny, často geště dwacet i wjce křestnjch gmén nosil. Známo gest šestisáhové gméno, které nosil powěstný lékař *Philippus Aureolus Theophrastus Paracelsus Bombastus von Hohenheim*. I sám Joseph II. slul geště celým swým gménem *Joseph Benedict August Johann Michael Adam*.

§. 8.

Sláwové we starých časech gen gedno a téměř weždy čistoslawenské gméno nosjwali, cizonárodnj gména w našem národu welmi neskoru užjwána býti počala. Nynj w našjch časech, bohužel, téměř na opak, cizonárodnj gména wytiskli naše vlastnj. Čistoslawské, obzwláště křestnj, gméno slyšeti, gest řjdkost; u *Serbů* wšak a *Rusů* předce geště častěgi, nežli w západnj cjrkwí, kde wšeco, i gména, latinizowáno aneb germanizowáno. My bažjme po cizonárodnjch gmenách a tjm odnárodňugeme nayprwé ucho, potom i srdce. U prostřed Sláwů zdá se nám gakoby sme chodili w Řjmě, anebo někde mezi Gothy a Allemanny, slyšjce gména *August, Philip, Alexander, Joseph*, anebo *Karel, Adolph, Wilhelm* —, a gen klabně *Wáclaw, Bohuslaw, Libuša*, a t. d. Či snad nemáme hognost vlastnjch pěkných národnjch gmén, že saháme po cuzých? Na to odpowjáme s polským básnjřem:

„ Częstokroć na nasz język płocho narzekamy,
„ Jest to skarb bardzo wielki, ale go nieznamy.

§. 9.

I té pošetilosti se některj Sláwové dopauštěgj, aneb dopauštěli, že se čistoslawenských gmén štjtili, schwálně ge a bez potřeby do cuzých řečj překládagjce. Některj swoge gména přeněmčili, k. p. *Kožjšek* na *Pelzel*; ginj přemadařili k. p. *Kněz Knězowič* na *Kinezy*, *Král* na *Király*, *Swořen*, *Szwořény*, *Breslen Pereszlény*; ginj ge přelatinili, k. p. *Černobyl* na *Artemisius*, *Orličný Aquilinus*, *Wrana Cornides*, *Rakowský Cancrini*, *Kulhawý Claudini*, *Zúbek Dentulus*, *Štastný Felix*, *Čerwen Rubini*, *Horčička Sinapis*, *Liška Vulpius*, a t. d. gakoby swému národu ani gen památku swého vlastnjho gména přjli nechtěli! Takowáto přeobrazená a zpotwořená gména dozagista nezněgj krásněgi, nežli ona tak pěkná, rozmanitá, čistoslawská gména našjch předků. A proto nemáme přjčinu hanbiti se za naši wážnau, starožitnau materčinu, a cuzým latinským, hebrejským, francauským, skandinawským, a Bůh wj gakowým geště, gazykem se gmenowati. Komu tu nepřigde na um ta twrdá, ale zaslaužená, námjtká, kterau giž *Krantius* we *Vandalii* L. I. C. 4. našemu národu učinil: „*Omne*

genus Vandalicum suam erubescit vernaculam.“ I gista Krá- senka Polská stěžuje sobě na to, pšje: „Cudzoziemcom się zdaie, że albo niemamy narodowego ięzyka, albo że mamy tak zły a gruby, że nim sami gardzimy.“ *Wiz List Damy do Redaktora Dziennika Wileńskiego 14. Marca 1815.* W pjs- mach rozm. *J. Sniadeckiego, T. III.* Podobný neřád opravdu snad u žádného giného národu nenalezáme, a proto sobě náš výborný *Dobrowský* podstatnj zásluhu zjská o náš národ wy- dánjm gak slibuge slawskéko *Gmenosłowj* čili *Onomatologie*, která čistonárodnj gména slawenská shromaždje a obnowje, cu- zonárodnj odstraniti, aspoň umenšiti a uzbytečniti může. *)

§. 10.

Národnj gméno gest, at tak powjm, gméno všech gmén w národu. Národnj gméno nebywá vlastně dáwáno, ale wykwetá samo z národu, stwořj sez těch žiwlů, které se w něm nalezaj: ono gest výstřek národnosti. Gména národů nepowstáwaj razem, ale pomalu, zdlauhawým wezdy šřegi a šřegi se roz- prostraňowánjm. Příčina a prwnj počátek býwá malý, k. p. geden muž, tento pak postawj hrad podle swého gména, okolo hradu se rozložj *wes*, z wesnice se stane *město*, město se roz- širuge, a opanuge celý *krag*, w krátkém čase rozkazuge celé *kragině*, celému národu, ano menšj gména před nim gako hwězdy před sluncem zmizegj. A tak osobnj gméno proměnj se na topické (čili mjsné), topické na geographické, geogra- phické na nacionálné, k. p. *Wladimir* knže ruské, *Wladi- mir* hrad a město, *Wladimirsko* krag čili knžectwj, *Wla- dimiria* čili *Lodomeria* králowstwj; *Sądomierz* (Sudimir) muž, *Sądomierz* město i *Sądomierskie* Woiewódstwo; *Nek- rása* muž a *Nekrasowci* kmen slaworuzjnský w Bulgarii: tak i *Slawon* muž a *Slawonsko* Slawonia; *Časlaw*, *Časlawa*, *Ča- slawsko*; tak i w Polsku powiat *Zaslawský*, *Braslawský*, *Bohuslawský*, *Mściślawský* a t. d. kterým kdyby časowé byli příznijw bywali, žeby se byli rozšřili, tedy mohli tak dáti gména celým kraginám a gegich obywatelům, gako nynj *Bog- dansko*, *Braniborsko*, *Branicewo* a t. d. *Surowiecki Sledz.* počátku *nár. Słow. w Warsz.* 1824. str. 47. „Słowianie od wystápienia z pierwiastkowych siedlisk, až do przyjécia wia- ry chrześcijańskiéj, wszędzie żyli podzielone na drob- ne pokolenia. Pierwszy przykład połączenia się wielu pokoleń pod jednym naczelnikiem, dali Słowianie południowo - zachod- ním w 7 wieku za Samona, gdy szło o zrzucenie jarzma Awa- rów, i o uwolnienie się od natřetwa Franków; ale ten zwiá- zek trwał tylko dopóty, dopóki zamierzony cel nie został do- pięty. — Dopiero około połowy 9 wieku zastápiły dwa ważne

*) *Dobrowský* mezitjm zemřel: k žádnj gest, aby geho weřegně sljbený, tohoto obsahu *Rukopis*, tištěn byl.

połączenia, jedno pod Swiatopolkim w Morawii, drugie pod Rurykem w wielkim Nowogrodzie, które mniej znaczące i drobne pokolenia zamieniły w poważne i stałe narody Czechów i Rusinów. Za tém przykładem nastąpiło w krótkce podobne połączenia wielu pokoleń osiadłych nad Wartą, Odrą i Wisłą, z którego powstał znaczny naród pod imieniem Polaków albo Łachów. — Ktoby przed temi epokami chciał szukać narodów Czeskiego, Ruskiego, Polskiego, proźnaby sobie zadawał pracę. Zamiast Czechów znalazłby tylko Morawianów, Luczanów, Bilinów, Prowanów, Kurymów, Chorwatów, Lutyeczaków; w miysecu Rusinów miałby Słoweńców, Poloczanów, Krywiczaków, Radomiczanów, Wiatyczów, Siewierzów, DREWLANÓW, Lutyeczaków, i innych; zamiast Polski znalazłby Podgorzanów; Siewierzaków, Słężów, Polanów, Kujawianów, Mazowianów, Pałuczaków; a za temi dalsze odosobnione pokolenia Kaszubów, Pomorzanów, Wilków, Obodrytów, Rugijanów, Polabów, Brzeżanów, Serbów, Dolomieńców i t. d. — Srow. Schlötzer, Nestor. II. p. 33. „Nestor nennt nur Völker nicht Staaten, er weiss nichts von Königen oder Fürsten (Knäsen), ausser Anführern im Krieg, und eben so auch unten, wenn er die ältesten slawischen Stämme recensirt. Im Anfang des bürgerlichen Zusammenlebens, lebten die noch halbwilden Menschen unter sich in demokratischer, oder vielmehr ohne alle, — Staats Verfassung; und selbst mit ihren nächsten Nachbarn traten sie in keine Verbindung zusammen, ehe sie nicht eine gemeinschaftliche Gefahr dazu weckte. Sogar noch zu Ks. Constantins Zeiten (950) lebten die meisten slawischen Stämme so: „Principes hi populi habent nullos, praeter Supanos, sicuti et caeteri Slavici populi eandem Reipublicae formam servant.“ De Ad. Im. p. 37. — Srow. Schlötzers Nord. Gesch. p. 144. 210. „Völker zu classificiren ist eine schwere Sache. Man kan die Hauptnationen eines Landes berechnen 1) Geographisch nach gewissen bestimmten und von der Natur selbst abgetheilten Bezirken, in denen sie wohnen. 2) Politisch nach der Anzahl der Staaten, in die sie sich verbunden haben. 3) Genetisch oder historisch nach ihrer Abstammung oder welches einerley ist, nach ihren Sprachen. 4) ganz willkürlich nach gewissen äusserlichen Aehnlichkeiten, die der ausländische Beobachter unter mehreren Völkern siehet oder zu sehen glaubt. — Die Isländer z. E. sind in der ersten Bedeutung Scythen und Nordländer, in der zweyten Dänen, in der dritten Germanier nach dem Genus, oder Isländer nach der Species. Die Schlesier sind in der ersten Bedeutung Sarmaten, in der zweyten anfangs Polen, nachher Böhmen, und heutzutage Preussen; in der dritten ehemals Slaven und herjetzo meist Germanier.“

§. 11.

Národnj gméno může se opět rozdrobiti na menšj gména, buď nowým vypuštěným rogem, buď geographickým položenjm, buď panovánjm, buď podmaněnjm sausedů. Tato nowá národnj gména opět gen dlouhostj času, rozmnoženjm swého lidu, a stanowenjm vlastnj historie stuhnauti a k národnj samostatnosti přigjti mohau. Národnj gméno, které pauze toliko z geographického položenj, a tak tedy z mrtvé věci powstalo, nikdy nás tak neudjrá jako to, které má živý historický aneb třebas i mythologický půwod, kde obraznost ku prowozovánj swé čaroděgné hry, wolné prostranstwj nalezá, kde se nás cit tušenjm starožitných tagemstwj naplniti a srdce naše při ohni lidských, nýbrž národnjch důležitostj zehřjti může: nebo pro člověka na zemi nic paměti a učastnosti hodnějšjho nenj, jako geho roweň, člověk, bez něho i ty nayutěšenějšj kraginy nemagj pro nás ceny a krásy. Gméno *Hochländer* (*Holländer*), *Njzozemec*, *Pomorán*, *Zachlumec*, *Podhorec*, *Goral*, *Bukowinčan* a t. d. neučinkuge, tak diwně na nás, jako gméno *Teuto*, *German*, *Frank*, *Čech*, *Srb*, *Slaw*, *Un* — nebo prwnj nás na nic lidského, na žádného pamatného muže, na žádný smělý skutek a podnik, ba ani gen na žádnau proměnu našeho národu neupomjnagj, gegich gména gsau gen passivná; gen přítomnost a nowějšj časowé mohau tam pro nás pamatnými býti: než u těchto tu gsau i stařj i nowj časowé rovně zajmawj. *Pomorán*, *Goral* a *Morawan*, jako tařowj, nikdy nebudau mjeti *národnj Epos*, když naproti tomu *Čech*, *Lech*, *Chrobat* geg sám pro sebe mjeti může.

§. 12.

Národnj, negeographická gména půwod swůg berau:

1) Od *otce čelednjho*, a toto byla naystaršj a nayobyčejnějšj studnice národnjch gmén, k. p. *Amoregštj* od *Amorea*, *Judas* a *Judstwo* čili *Zidé* (1 *Saud*. 1. 2. 3.), *Sabaei* národ, *Saba* kragina i město w *Arabii* od *Seba* (*Slaw*) wnuka *Hamowa* (*Josephi Antiq.* L. 1. c. 12).

2) Od *wogenských wůdců*, *knjžat* a *králů*, *Řjmané* a *Romulus*, *Clotar* a *Clotaringia* čili *Lotringen*. w středowěku rjše, nynj *knjžectwj*; *Čech* (*Těch*) a *Česko*, *Ratibor* *Ratiborsko*, *Branibor* *Braniborsko*; *Wogmir* *Wogmirsko*, (nynj *Wagmarsko*); *Bogdan* a *Bogdansko* (nynj *Moldawia*); *Laz-Vilaieti* (*Srbsko* u *Turků*, od *Lazara*).

3) Od *podmaněných* národů, k. p. *Gothowé* přezwali se w *Hispanii* na *Hispany*. *Longobardowé* w *Italii* na *Italy*.

4) Od *pamatných skutků* aneb *obchodu*, k. p. *Chrysaei*, *Argiraei* u *Plinia* a *Melu* od *zlata* a *střjbra*, které nalezli a dobýwali; *Korjaci* od *kora* (t. g. *Rennthier*).

5) Od *osazowatelů*, k. p. *Penn* a *Pennsylvania*.

- 6) Od *tělesné postavy*, k. p. *Mirmidoni* u Homera že byli malj gako mrawenci, *Makroni*, *Welikani*.
 7) Od *zbroge*, k. p. *Kosák*, *Kosáci*.
 8) Od *pokrmu*, k. p. *Hippophagi* (koňogedci), *Iphthiophagi* (rybogedci).
 9) Od *oděwu*, k. p. *Melanchlaeni* (Černohalenci).
 10) Od *swých vlastnostj*, smělости, diwokosti, k. p. *Quadi* (ukrutnjci, dle Cariona).
 11) Od *Swatých* neb Swětíc k. p. *St. Domingo* a t. d. Ostatně znamená *Asseman Orig. Eccl. Slav. T. V. p. 117.* „*Graeca vocabula: Nomades, Hamaxobii, Abii, Galactophagi, Melanchlaeni, Hyperborei et similia (Ripuarii, Campani, Montani) non propria sunt ejus gentis nomina, sed mores, habitum situmque apud graecos Scriptores exprimentia.*“ — My též rozdjl činjme mezej gménem národnjm a gménem mjstnjm.

§. 13.

Přjroda, národové a člowěčenstwo řjdy se wúbec gedněmi zákony. A proto pěkně a práwě pjše hrabě *Ossoliński* o podobnosti náboženstew starých národů: „*Wie die Menschen einander gleichen, so auch ihre Handlungen und Vorurtheile. Ohne sich mitzutheilen, verfallen sie oft auf Eins; ja ahnen einander nach, ohne von einander zu wissen.*“ *Wiz Anmerk. zu V. Kadlubek, Warschau 1822. S. 176.* Toto se cele i na gména starých národů wztahuge. Mezi nimi nalezáme podobnost a rownost až ku podiwenj. Téměř skrze wšech Europegsko-Aziatických národů gména táhne se pochop *slawného, gasného, swjtjčho* se. Nebo na newzdělané, tělesné lidi šedě starowěkosti, to naysilnějšj učínek působilo co do smyslů padalo, co tělesně weliké, silné bylo: to nazjwali *Jud, Hell, Gall, Val, Bol, (Pol,) Sal, Slaw, Srb, Clyt, Lit, Bar, War, Tit, Tot, Ehr, Kun, Hun, Un, Ang, Eng, Fin, Ind, Rom, Ram, Rum, Pop, Pap.* Půwod těchto gmén padá, ať tak powjme, geště do dětinského wěku člowěčenstwa, kde se sjla, wláda, tělesná krása, wjtězstwo nad nepřjtelem, panstwj, skwostnost, nádhernost a podobné wěci za nayžádaucejšj powážowali. *) A proto snadno pochopi-

*) *Christ. Dolz, die Moden in den Taufnamen, Leipz. 1825. str. 8.* „Fast alle unter den Griechen übliche Namen bezeichnen einen Begriff, durch welchen eine gute Eigenschaft angedeutet werden sollte.“ *Str. 19.* „Alle altgermanischen Namen haben eine Bedeutung, welche sich auf Ansehen, Grösse, Hülfe, Stärke, Tapferkeit, Kühnheit, Sieg, Schönheit und andere achtbare Eigenschaften oder auf Volk und Vaterland bezieht.“ — *Srow. Fleischers Onomatologie Erlang. 1826. st. 4. 5.* „Die alten Völker überhaupt legten hohen Werth daran, ihren Kindern vor allen solche Namen zu geben, die nach ihren Begriffen von hoher Bedeutung waren, die von merkwürdigen Ereignissen herrührten, schöne Eigenschaften des Körpers oder der Seele bezeichneten, oder die schon ihre angesehenen Vorfahren geführt hatten.“

telno, že takowáto gména u starobylých národů nahustěgi nalezáme, a čjm wíce se některé gméno k tomuto půwodnjmu smyslu bljžj, tjm silněgšj rukogemstwj vysokého wěku swého samo w sobě nosj.

Gméno sice, gako gméno, nenj ani čest ani hanba pro národ, nebo tato wisj gediné od činů, osudů a památek, které gméno to w paměti našj obnowage. Gméno gest gen rám, gehož obraz rozličně ceny býti může, gen nádoha gegž ob- sahem gest žiwot národu. Wšecko záležj na tom, gakowé ná- sledky a přjspěwky už některý národ swau gestotau k wywi- ňowánj lidského žiwota podal, gakowé zásluhy sobě gméno ná- rodu o wzdělanost, oswětu, nauky, umělstwa, a vše, co pra- wého, krásného a velikého gest, zjškalo, gak a nakolik na běh velikých udalostj swěta učinkowalo, nakolik poklad užiteč- ných náležků a zkušénostj rozšjřilo a obohátilo, slowem gako- wý podjl bralo na zdokonalowánj celého žiwota a čłowěčen- stwa. Meztjtm se wšak, cit a okus magjcjmu, čłowěkowi ljbj i sama forma, a wýznamnými liběžněgjcjmi gmény žiwot lid- ský práwě tak okrášlen a zpřjgmeněn býwá, gako zahrada krásnými, woňawými, třebas i práznými a hmotného užitku nepřinášegjcjmi, kwěty a stromy. Krása gakowákolia kdekoli sama sebau se ljbj w obrazu, we kwjtku, w básni, we zpěwu, na twáři a proto i we gméne.

§. 14.

Užitek z prawého wýkladu národnjch a osobnjch gmén plynaucj, tak ge veliký a rozmanitý, že se od podobného stu- dium žádným křikem a upodezřiwovánjm nemáme dáti odstra- šiti: obzwláště pak my Sláwowé, gegichžto staršj historii to neštěstj potkalo, že žádné vlastnj wniternj kontrolě nemá, padši pauze do rukau zewniterných, feči našj zhola nepowě- domých, cizinců, kteřj se gmény našjmi práwě tak nemilosrd- ně a swéwolně zacházeli, gako i s našjm národem. A předece snad žádného národu historia s osobnostmi tak hustě prople- tena a tak tuze spogena nenj, gako historia našeho národu, co se ze způsobu gegich wlády a spráwy kraginské a wogenské wyswětliti dá. Kdo zná půwod gména, zná půwod národu. Nebo počátek národnjho gména a počátek národu spolu sply- wá, tak, že gedno ode druhého laučiti nelze. A proto i w těchto Rozprawách když se o gednom mluwj, mluwj se tjm samým už i o druhém; pročež sme i za zbytečné drželi wšudy a wždycky to obzwláště znamenati a opakowati. — *Heyne* a za njm *Karamzin Is. G. I.* poznam. 29. prawj: „*Wir müssen die ältesten Denkmäler eines Volkes aufsuchen, und deren Zeit als die erste Epoche seines geschichtlichen Daseyns annehmen.*“ Bez dobrého wýkladu gmén opravdiwá historia, gak wůbec tak u nás obzwláště, ani možná nenj: přigdeme zagistě snadno do toho nebezpečénstwa, že neznagjce totožnost gmén, z gednoho a téhož národu anebo kmenu dwa i tři roz-

ličně učiníme, bytnosti bez potřeby množce; anebo naopak neznagjce podstatnj rozdjlnosti gmén, ze dwau, třj rozličných národů učiníme geden. Ať mlčjm o tom, že gména newymluwně i samy skutky, děge a přjchody národu obgasiňuj, wedau nás k duchu a národnosti našjch předků, a samému zeměpisu výbornau službu prokazuj. Owšem i staw a proměna řeči národnj w rozličných časjch, tu se nám naywěrněgi představuge, gegj půwodnj duch, starožitný sklad, oběbná tworemnost, přjbnuznost s ginými řečmi, nikde se tak znáti nedává, gako při zpytowánj těchto gegjch naystaršjch a naygistéjšjch památek, toliž gmén, gak osobnjch tak národnjch. A proto nalezáme, že nayznamenitéjšj mužowé zdrawé Etymologii, obzwláště w mudřeckých a historických djlech, gedno z přednjch mjst dáwali, gako toho w pjsmech *Herodesa*, *Aristoteles*, *Cicerona*, *Tacita*, a giných plno důkazů máme. Kdo pak chce wěděti, gak wysoce sám *Plato* o této wěci smýšlel, ať čjtá obzwláště geho *Kratyla*. *Schlötzer* sice a geho družina pozdwišli w nowějšjch časjch lermo proti užjwánj Etymologie w Historii, chtěgje gi téměř docela z nj wen wyobcowati, ale Etymologia se na takowýchto swých nepřátelech tjm naypěknegi pomstila, že wyhuawše gi nayprwé, potom předce sami za nj běželi, a tak proti swému vlastnjmu zákonu nayčastěgi hřešili. Etymologia má nad giné nauky, obzwláště tu nebezpečnau vlastnost do sebe, že snadno k samolásee, a to k nesnáseliwé, swodj, že w gegjm okolj každý gen swé djtky miluge a cizj odsterkuge, každý swau Etymologii za nayzdrawšj, a swé nálezky a wýmysleky za nayprawějšj drže ginými pohrdá. *Schlötzer w Nestore, Götting. 1802. D. II. str. 38.* takto píše: „*Den Ursprung und die Bedeutung der Völker- und Länder-Namen betreffend, fragt man die Grübler ob wohl unter zehen von ihnen Einer sey, der auf die Art seinen Familien Namen erklären könne? Ein unbedeutender Zufall, den kein Andenken, keine Chronik aufbewahrt, ist meist der Anlass zu Namen, wer darf es wagen, sie nach Jahrhunderten entzifern zu wollen! Ausnamen machen nur solche Namen die ihr ursprüngliches Appellativ, so zu sagen, noch an der Stirne tragen, und wenn solches Lage und Eigenschaften des Landes bezeichnet, (wie Derewier, Holtsaten, Polen, Lausitz). Weg also mit solchen etymologischen Kindererey bey dem Namen Rus, eben so bey dem Namen Slaw, und überhaupt aus der ganzen alten-Geschichte weg damit.*“ My na to odpowjdáme s *Thunmannem, Unters. ü. d. Gesch. Nord. V. p. 157.* „*Mögte Herr Schlötzer von Rudbekismen und falschen Etymologien weniger geredet, und sie besser vermieden haben.*“ Podobná deklamowánj, muže gináče welikého. předce žádneho, hlavu a srdce na prawém mjstě nosjeho, Historika a Etymologa. od předsewzelj odraziti nemagj: a sám *Schlötzer*, gak řečeno, tjm historickau Etymologii naylépe osprawedliwil, že gen perem

gi nepřizniv byl, skutkem ale gi sám často užíwal, owšem nadržewal (srow. geho etym. gména Carni, Ugr, Wogul, Sengall, a t. d.). I tu má to přjslowj mjsto: „Abusus non tollit usum!“ Neslušj djtě s kaupelem wyljti. Etymologii cele zawrhowati, práwě takowá pošetilost gest, gako gi samu zbožňowati. Wšecko záležj na způsobu, gak co činjme, a na důwodech, nimiž wěc potwruzeme. I záwrat etymologický, i nenáwist Etymologie gsau extrema, kterých se warowati. Naproti tomu mjrnost, střjzliwost, gasná samopowědomost, zralý rozsudek, nepřehnaná kritika a snašeliwost budtež ustadwičné průwodkyně Etymologie, obzwlastě w Historii. Slušněgi a střjzliwěgi psal Schlotzer o této wěci w prwnějšjím swém djle, Nord. Gesch. Halle, 1771. p. 107. „Ein Mittel haben wir den historischen Fond von einer Sage manchmal wieder zu finden: — Nomina propria. So wie Ideen, die einem denkenden Wesen wie Blitze durch die Seele schiessen, und unwiederbringlich und eben so geschwinde wieder erlöschen, als sie entstanden waren, durch Wörter gefesselt und figirt werden: so verewigen sich historische Nachrichten durch eigenthümliche Namen. Und ein Factum, dieses höchst flüchtige Ding, das sich sonst, nachdem es beobachtet worden, wieder verloren hätte, prägt sich durch dieses Mittel, anfangs dem Gedächtnisse und in der Folge den Zeitbüchern unvergänglich ein, durchlebt Jahrhunderte, und wird für den späten Geschichtforscher eine kleine Anale.“ — „Wenn ich einen Namenfinde der allen Nachstellungen unachtsamer Zeugen, verschönernder Geschichtschreiber und schlafender Kopisten glücklich entronnen ist, und sichtbar noch in einer Ursprache mit einer solchen Bedeutung perenniret, die ungezwungen, in der Verbindung aller Umstände, und nach den Regeln einer gesunden Wortforschung, auf den alten Namen passt: dann etymologisire ich zuversichtlich. Nur nicht wie Rudbeck, Pezron, Dalin, Boulangier etc. Diese Leute haben über dieses vortrefliche historische Hilfsmittel eine Art von Infamie gebracht: doch nur in den Augen derer, die einer Wissenschaft selbst aufzubürden pflegen, was Privatfehler der Gelehrten sind. Die Wortforschung hat ihre Regeln, ihre Grundsätze, ihr System, so gut wie jede andere Wissenschaft.“ — Gestliby se tedy někdo nalezal, gemužby na um padlo zeptati se: Kěmu konečně toto celé obtjzné, bedliwé, tolik času a práce wyhdáwagjej zpytowanj gmén a počátku národů slawských, co na tom záležj, či se Slow neb Slaw, Wend neb Un, Čech neb Těch — gmenugeme? gakowý užitek z toho wšeho pro národ a nauky plyne? — Tedy mjsto dlauhého hádánj, tomu odpowjďáme gen na krátce se Schlotzerem, Nord. Gesch. p. 344. „Wer dieser Frage fähig ist, für den ist diese ganze Arbeit nicht gethan.“ —

exterius, zpytowanow z exterius zaymowanow sloj cesp. exterioris ius = zuyprigogej
za zmywajin superb. Exterioris ostentat, hucur scire, in exterioris
refere „zpytowanowé zolowanowé“

zayprigogej / zayprigogej zayprigogej zayprigogej
20. 10. 1872

§. 15.

Prawidla při odwozovánj národnjch gmen:

1.) Musjme ge ne ze žiwota wen wytrhnauti, ale w *sau-wisu* celého národnjho žiwota považowati, ne z *gedné*, k. p. pauze grammatické, ale ze všech stran a ohledů, z lingwistic-kého, z geo - choro - a topographického, historického, my-thologického, analogického, archäologického, tradicionálnjho. Máme ge na půdě národnj považowati, kde zrostli, a ne w ob-loze obrazotvornosti a samowolnosti. Národnj gména powa-žugme gako knihu, do které ne smysel wnesti, nýbrž z nj wen wynesti máme; k tomu cji musjme celý žiwot národu rozhrabati, zbjragjee žiwly a hmotiny; a proto odwozujce národnj gména nestogme nad národem, w powěťj, ale wrýme se do wniternostj národu. „*Prima Etymologi disquisitio esse debet ne peregre id quaerat, quod vel ante pedes vel in vi-cinia sponte sese offert.*“ *Joh. Ihre Glossarium in Proaem.*

p. 2. Nic nenj lehčegšjho, ale i nic hnusněgšjho na světě, gako gména národu toliko na speculatiwné cestě podle zwuku a sluchu, anebo pauhým toliko *a priori et in theoria* rozumo-wánjm odvoditi, nebo tu sedna na stoličku nepotřebugeš do ruky ani gedné knihy, ani žádného historického, aneb geogra-phického důkazu a swědka, a předce za hodinku třebas sedem-desátero sedmero gmen pohodliwě wyložš. Odtud tak mnoho wykladů, a tak málo prawých.

2.) Národnj gméno považugme a srownáwegme s ginými gmény kmenů, rodin a osob téhož národu, srownáwegme ná-rodnj gméno se všemi geho spoluwrstownjky a spolutowa-ryši k nalezenj podobnosti a rovnosti, gestli ne slownj aspoň smyselné (k. p. *Slaw, chwal, čest*). Nenagdemeli příkladů po-dobných, tedy náš odwod gest welmi negistý.

3.) Národnj gména srownáwegme i se gmény cuzých, bljz-kých i dalekých, starých i nových národů. W žiwotě zagisté všech národů geden a tentýž zákon panuge, a panowal ob-zwlastě we starožitnosti, dokud se národowé od přírody a sa-mi od sebe gestě tak daleko nebyli vzdálili. A proto nena-lezámeli *obdoby* rovného gména u giných národů, už o prawo-sti našeho odvodu příčinu máme pochybowati.

4.) Národnj gména ale předce hledegme na domácj půdě a we vlastnj řeči národu, nikoli pak w cizině; nebo žádný národ nešel k sausedům gména sobě půgčiti. A které cizj gest (k. p. *Fin*, aneb u Turků *Frank*), už to právě proto nenj národnj. Naši Onomatologii, ba celau Etymologii potkalo, bohužel, zwlastě w nowěgšjch časjch, to nešťestj, že cokoli bezprostředně z *němčiny*, aneb aspoň podle prawidel němec-kých Etymologů, Adelunga, Grimma a g. odwedeno nenj, to už předkem s potupovánjm anebo s politovánjm zawrhugeme a o geho prawosti gen proto pochybugeme. Nepamatujj tako-wjto Slawistowé na to, že každá řeč má i z tohoto ohledu

swého *wlastnjho ducha*, a že etymologická pravidla německé řeči, za pravidla slawské řeči naskrze slaužiti nemohau. Tak k. p. *Grimm, Serb. Gram. p. 23.* prawj „*Serbe Srb, nicht Serve od. Serwe, denn wie kann w in p übergehen?*“ — Německý etymolog může owšem s podiwenjm tuto otázku předložiti: *wie kann w in p übergehen!* nikoli ale slawský, kde nic obyčegnějšjho nenj, gako proměňowanj liter *w* a *p*. k. p. *wčela pčela, wták pták, wrawěti prawiti* a t. d. Tak se Grim-mowi a Adelungowi ani gen nesnjwá o tom, žeby *Wend Wind* slawského půwodu býti mohlo. A proto přestaňme i tu už gednau cizj modly wzjwati! —

5.) Národnj gména ani od sněmů, ani od towarystew, ani od Grammatiků a Slowárnjků národu předpisowána a kladena nebywaj, a proto nedowolugme příliš *wlastnjmu* wtipu, a subtilnostem nowějšj učenosti, ale přiřdžegme se prostoty a pospolitosti, učenost pak ledaže k zewniternému obgasněnj našeho výkladu potřebugme.

6.) Při odwozowánj národnjch gmen odstraňme od národu wšecku přítomnost, wšecky osudy, děginy, rozdjly, meze, hranice, zpráwy a vlády zemské, náboženstwa, obyčege a giné okolostogičnosti nowějšjch časů a wmyslime se, nakolik možné, do naystaršj minulosti. A z tohoto ohledu dobře prawj *Schlötzer, Nord. Gesch. p. 118:* „*Ich wünschte den Nebenbegriff der Grösse hinweg, der uns nach unserm heutigen Staatensystem immer bey dem Worte Volk anklebt, den aber weder der Römer noch Germanier hatte, bey denen jeder Gau ein eigenes Volk hiess, und folglich ein Dutzend Völker in einem ganz mässigen Bezirke Raum hatten.*“

7.) Národnjmu gměnu hledme nayprwé geho prawau půwodnj twárnost a postawu přinawrátiti, které snad nářečjmi; cizinci a během času pozbylo, k. p. *Čech* půwodně *Těch*. Pozorugme, netrepeloli gměno proměnu per *Aphaeresin, Epenthesin, Metathesin, Emplasmum, Rhinesmum* a giné grammatické způsoby: to wšak čijnme stržzliwé a bedliwé, aby sme nepřišli do oněch zábludů, w nichž některěj tjmto způsobem celau *slowenčinu z hebregečiny* aneb giných řečj, ba gměno *Europy z Azie* odwozowali.

8.) Nehled'me gako toto nebo giné gměno pozdějšj děgopisci a kronikáři psali, ale gako ge psáti měli. Historik zagiště a kronikář nemá za cjl gměno, ale skutky a děge národu; a staršj kronikáři neměli ani učenosti, ani kritiky tolik, aby se s podobnými wěcmi *platně* byli mohli obrati.

9.) I na obecny lid národu nenj bezpečno w této wěci zcela a zuplna se spolěhati, an i on časem, sausedstwj, otroctwj, porozenjm nowého nářečj a ginými osudy a weplywy prawě wyslowowánj swého gměna zkrautiti a přetwáriti může.

Podle těchto pravidel chceme tedy i my výklad gměna našeho národu hledati.

ROZPRAWA I.

o

GMÉNU

S L A W.

„Z drugoi storony wychodjat na welikij theater Istorii SLAWIANE, pod sim imenem dostoinym ljudej woinstwennych i chrabrych, ibo jeho možno proizwodit od SLAWY.“

Karamzin.

„Gloria non minor est nomen servare paratum
Quam quaesisse novum.“

Steph. Taurinus.

D J L I.

Wšeobecné úwahy o gménu Slaw, Slawen, Slow, Slowan.

§. 1. *Gméno Slaw, wšeobecné a zvláštnj.*

Wšecka pokolenj našeho národu spoluwzatá slugj gednjm wšeobecnjm gménem *SLAWOWÉ*. K tomuto gménu se přiznáwagj všickni, bez rozdjlu nářečj a mjsta přebýwánj, totiž: *Rusowé, Serbowé, Kroatowé, Windowé* čili *Slawenci, Čechowé, Slowáci, Polané, Sorbowé*, i menšj těmto kmenům podzřizené ratolesti. Z tohoto půwodnjho naystaršjho gména *Slaw, Slawowé* powstali potom w pozděgšjch časech, přidáwánjm rozličných východků podle rozličnosti nářečj, následugjcnj nowěgšj gména: *Slaweni, Slawiane, Slawonci, Slawinci, neb Slowinci, Slawáci neb Slowáci, Slowané*. Čjm kratšj, prostěgšj a gednonásobněgšj gest *slowo*, tjm ge staršj, čjm wjce přjwěsků má, tjm ge nowěgšj.

§. 2. *Půwod gména Slaw.*

Toto gméno našeho národu pocházj bezprostředně od *slawiti, slowiti*, která obadwa gsau už iterativa kořene *slíti, nominari, vocari, laudari*; tak, gako od *plíti* pochodj *plowati* a *plawiti*. A tak tedy *slawiti* a *slowiti*,

gako iterativa, znamenagj tolik, gako často *slauti*, aneb w činném smyslu: *saepe aliquem nominare, saepe loqui de aliquo, laudare, celebrare, glorificare aliquem, inclytum esse vel facere*. Zdali tedy *Slow* (*Slowan*), aneb *Slaw* (*Slawan*) řjkáme, to wše gedno gest, něbo obo-ge z gednoho kořene *slu, slúti* pocházj; obo-ge powýšeno gest už přj-dawnými formowacjmi syllabami *ow, aw* na stupeň iteratiwné čili opětowacj formy *slowiti slawiti*, obo-ge tedy i gedno a tož znamenagj, totiž tolik, co *slowený, slowutný, často slutý, často wyslowowaný, slawený, slawný, častokráte zpomjnaný, chwálený*, gehož gméno pro něgakowé pěkné vlastnosti, skutky a zásluhy často w ustech znělo, *slulo*: práwě tak, gako u Řeků *κλεος, κλυτος*, a u Latináků *inclytus, inclutus*, od *cluo*, s kterými naše *slu, slúti, slynúti, slowutný, Slawen, Slowan* z cela i geden logický smysl, i geden etymologický kořen má. Geště w 13 a 14 wěku znamenalo u Čechů *slauti* to co slawenu býti, *slulý proslulý* to co slawný *inclytus*, wiz *Tři Zlomky epic. básnj z 14 wěku, w Časopisu muz. III., Swaz. 3. p. 66. řádek 25.* „Porodi to klaté dietie, *Proslulé* iuž na wšem swietie.“ Ano, podle pravidel wyššj philosophické Etymologie *) přináležj k tomuto smyslu a kořenu i *clarus, celebris, celsus, (celsissimé Princeps) excelsus, excellens, gloria, sollemnis*; recké *κλεος, κλος, κλωσσα*; hebrejské *halal* (laudavit) a *hallelujah*; německé *hell, heilig, Heil* (Heil dir, Sláwa tobě); slawské *chlúba, chwála* a z tohoto pošlé maďarské *hála*. Litery *h, ch, k, c, g, s* často se gako přj-bužné, stj-

*) Philosophická Etymologia obrá se půwodnjmi we wšech řečech sobě wje, méně podobnými, w přirozených zákonech ducha lidského utkwenými (fixowanými), a zewniternjm předmětům přiměřenými zvuky, které půwodnj onomatopoeia nazjwati můžeme. Grammatický etymolog odwodj řeč gednoho národu od řeči druhého národu, slowa od slow, syllaby od syllab; philosophický etymolog gde wyše, on hledá kořeny kořenů, on odwodj lidskau mluwu wúbec od přjrody, a ukazuje swazek mezi žiwly řeči, totiž zvuky a syllabami a mezi předměty nimi poznačenými. Ta řeč gest nappřirozenějšj, která zvuky od samých předmětů bře a barwau hlasu wěci maluge. Srow. Herder a Süssmilch o půwodu řeči lidské; a naše pagednánj o libozwučnosti w Kroku D. I. Č. 3. str. 36. 37.

W slawný proslulé bawěny chlcw = wšec 203) mubw o zewni

1) 2) 3) 4) 5) 6) 7) 8) 9) 10) 11) 12) 13) 14) 15) 16) 17) 18) 19) 20) 21) 22) 23) 24) 25) 26) 27) 28) 29) 30) 31) 32) 33) 34) 35) 36) 37) 38) 39) 40) 41) 42) 43) 44) 45) 46) 47) 48) 49) 50) 51) 52) 53) 54) 55) 56) 57) 58) 59) 60) 61) 62) 63) 64) 65) 66) 67) 68) 69) 70) 71) 72) 73) 74) 75) 76) 77) 78) 79) 80) 81) 82) 83) 84) 85) 86) 87) 88) 89) 90) 91) 92) 93) 94) 95) 96) 97) 98) 99) 100)

dagj a gedna za druhau kladau, k. p. *Herz*, cor, καρδια, srdce; calva, glawa, hlawa; slimák, hlemýžď; χοτον kytle; culmen, chlum, halom; Glocke, kolokol; chatrč, katrč; slunce, zaslaněti, zacláněti, clona, české nacloniti říkagj Srbowé nasloniti — a t. d. *) — W latinském *cla-rus*, *cele-bris*, *cel-sus*, *glo-ria*, gsau toliko prwnj syllaby kořen, poslednj gsau hned rhinesmus, hned formowacj wýchodky a přídawky; we slawském pak *chwála* gest w po *ch* toliko epenthetické, tak gako čo, čwo; chytám, pols. *chwytam*, *chwátám*; kypjm, kapám, *kwapkám*. Gegich swazek takto se předstawiti může:

h	}	לְהַלֵּל čti halal; hallelujah.
h		
ch	}	hell, hall, gellen, Schellen, Schall; Heil, heilig (salus, solatium, salutare, calowati, celeti, celý).
ch		chwála, maď. bála; chluba; halas, hlas, hlalol, głağol, γλώσσα, clamo.
k	}	κλος; κλος, κλιο.
c		cluo, inclutus; clarus, color, cello, percello, procella, excellens, celsus, celebris, colo, (Deum colere, honorare) cultus, solennis.
g	}	glos; (chloris); gloria, gloriosus; Gala, galant.
s		slúti, slaw, slow; sluch, sluchati, slyšeti.

Tento swazek njže geště obšjrněgi rozwineme.

§. 3. Gako se má Slow, Slaw k německému Lob a latinskému laus.

Od našeho *Slow*, *Slaw* pošlo, zdá se, opět i německé *Lob*, *loben*, *lōblich*, i latinské *laus*. Němec zagisté a Latinák při kořenownj syllabě *sl* nemoha aneb nechtě gi wyslowiti, tři cesty a případy k gegjmu vyhnutj se následuge, totiž: anebo klade mezi ně do prostředku ginau spolu - aneb samohlásku, k. p. *Sklave* mjsto *Slave*, *splendor* mjsto *slenor*, *slendor*; anebo proměňuje

*) „Die Buchstaben ändern sich, indem sie aus einem Zeitalter, aus einem Lande, aus einer Sprache, in die andere übergehen: allein sie ändern sich nach *Gesetzen*, die durch Induction aus Beyspielen vieler andern Sprachen erwiesen werden können und müssen. Das *h* wird in *s* verwandelt: nicht weil aus einem Buchstaben leicht ein anderer werden kann; sondern weil unzählige Beyspiele aus ganz verschiedenen Sprachen diese Verwandlung des *h* in *s* in gewissen zu bestimmenden Fällen wirklich zeigen.“ *Schlötzer*, Nord. Gesch. p. 108.

s, na *ś, h, k, c*, ginauže přibuznau zvučku, k. p. *sláma, Halm, calamus; slabý, schlaff*; anebo wynecháwá to s docela, k. p. *slyšjm, lauschen; slib, Gelübde*; poslednj, *letzte*; *slimák, limax; slunce, luna, chleb, Laib* (u starých Němců i *Hläbs Hlaib*). Tak powstalo i od *slowo* hollandské *Lof* a německé *Lob, slowiti loben*, Boha slawiti, Gott loben, Bohuslaw, Gottlob; w se často na *b* mĕnj; *ow, aw* na *of, ob*, k. př. *Slawen Σκλαβηνος, Lomonosow* pšj Němci *Lomonosoff, Orlow Orloff, owoce Obst, plawý falb, Awar Obr*; tak i od *Slaw, Sláwa, slawjm* powstalo *laus, laudo*, litera *d* gest toliko formowacj přjdawek, gako *clavis claudo, splenor splendor*. Tjm způsobem mohu se srownati i naše *Slawina* a latinské *Lavinia* manželka Aeneašowa, a gména měst w Italii: *Lavicum* (sr. Slawikow, Slawkow), *Lavinium* (sr. Sklabina, Slawina), *Laureolavinum* a t. d. Tato srownalost mezi *s-low-o* a *Lob*, mezi *s-law-a* a *law-s* tak daleko gde, že cuzé řeči negen náš smysl, ale práwě i naše pohlawj w nich zadrželi a přeložili. *To slowo* ge u nás generis neutrius, tak i německé *das Lob*; *ta sláwa* ge u nás generis foeminini, tak i latinské *haec laus*. Powĕdĕl-li by někdo, že se i na opak státi, a od *Lob, laus* naše *slow slaw* pŭgčĕno býti mohlo, tedy odpowjdáme: nikoli! nebo kterékoli slowo, ějm wĕrnĕgšj gest swému kořĕnu, ějm zachowanĕgšj we swé etymologické celosti u některého národu, tjm staršj a národu tomu vlastnĕgšj gest; naproti tomu ějm wjce promĕněné, porušené, zkrácĕné a kusé, ějm wjce na swé cestĕ od gednoho národu ke druhému už otlučené, zedrané a ochromĕné gest, tjm nowĕgšj a cuzegšj býti musj u toho národu, k. p. *Historia, Ptolemaeus* gest staršj než wlaské *Storia, Tolomeo*; *Apotheca* staršj než maďarské *Patika*; *Wladislaw* staršj nez *Ladislaw, Wládař, wladawec* staršj nez kroatské *Ladawec*; *Hluboka* (wes we Chrud. kragi) a *Hlupĕtjn* staršj gsau, než německé *Lubokay, Lupetjn*; *tknot* (tkáti, tkanice) staršj než *knot*; *wlna, Wolle*, staršj než *lana*; *chwatiti, chwaliti* staršj než srbské *watiti, faliti*; *slza* staršj nežli polské, aneb radĕgi gen

gazykem polských Němců obezhláwené, *Iza. Prawdiwé gest poznamenánj Professora Fr. Šjra, w Pantnjku Slow. w Praze 1826. Djl II. str. 95.* „že nenj geště rozhodnuto co wše Germanizm gest. Zdali wjce slowančiny w němčině nezůstalo od Wendů zněmčených, nežli Čechowé (ba wůbec Slawowé) od Němců přigali.“ „Učení badacze wykažá zapewne z czasem: czyli składnia i mówa Słowiańska zbogacała się lub kształciła przez Grecką a Łacinską, czy te ostatnie przez Słowiańską, i która z nich więcej dochowała zabytków z mowy piérwotney“ prawj *Surowiecki w Sledz. Pocz. str. 127. Rakowiecki pak w Prawdě Ruské T. II. str. 153.* potwruzge s daufanliwostj za *Freretem*, že „co do początku epoki języka Słowiańskiego, to, pominąwszy inne, poprzeda początek epoki języków Greckiego i Łacinskiego, które od niego wzięły swój początek, iako to znany uczonemu światu *Freret*, w historycznych swych we względzie Greków badaniach, dostatecznie okazał.“ To gisté dokazuge i *P. Solarić* w pogednánj swém: *Rimljani slawenstwowawšii, w Budjně 1818. str. 21.* „wlastni smo utwerdławati da język Rimljaná, po směsi sgruwawšise u ňi naródá gest směsa iz języká ģrečeskoga, slawenskoga, i jošce zar nekakwoga, jednoga ili wyše ňi.“

§. 4. Slaw ze slownického aneb lexicalnjho ohledu; kde se ukazuge, že slawiti znamenalo a znamená to, co slawiti.

Giva Gundulicha, r. 1580 — 1638, *Osman*, wydan w Dubrownjku r. 1826. od *Ambr. Markowiče*, na konci prwnjho Djla nalezá se malý slawensko — wlašký Slownjk, kde na str. XVII. tento článek stogj:

„*Słowiti, i słowjeti, lodare, celebrare, esaltare.*“
Že u Gunduliče *słowiti* tolik znamená co *slawiti*, toho mnohé přjklady w *Osmanidě* nalezáme, k. p. we *Zpěwu III. v. 21.*

„U nich iošte was swjet punni
 Glas, i bojna djella *slovu* (t. g. oslawugj se)
 Od Lauša, ki se krunnj
 U Budimu i Krakowu.“

Micalia Blago izejka Slovinškoga illi Slownik, Laureti
 1649. má pod článkem:

„*Slawan* clarus, nobilis, illustris, felix ab omni laude,
 florens gloria, *Slavonia* Illyricum, *Slovinac* Dalma-
 ta; *sloviti* vidi *slaviti*.“ — I podle Mikalie tedy
sloviti a *slawiti* gedno znamená.

Glossar. Slavicum in suppl. Diction. Carniol. Viennae
 1792. p. 94. „Is *slovésam* rezhi“ mit Ehren zu
 melden, honoris gratia saepe saepius effertur; in quo
 utriusque (Slavenci et Slovenci) fundatur derivatio.“

Joach. Stullii Lexicon latino-italico-illyricum, Bu-
dae 1801. pod článkem:

„*Gloria slava, dika, hvala, pohvala, slavnocsestitost*;
gloria aliquem afficere, *slóviti, slaviti*; magna
gloria aliquem afficere *izslóviti, izslàviti* koga;
gloriam consequi, stéchi slavu, *slóviti slaviti*;
gloriae largitio *slavoslovje, slavoslovstvo*; gloriosus
slavan.“

Jos. Voltiggi Ricsoslovník illir. izejka u Becsu 1803.
 má na str. 492. „*Slavonac, Slovano, Illirico, Sla-*
vonier; na str. 494. *Slovin, Illirico, Illyrier, Slo-*
vinci, Slavoni, Slavonier.“

Sam. Linde Polski Słownik, pod článkem:

„*Stawa*. Crn. słowa, fama, slawetny = slowutný;
 sor. 1 *slowotny, swowotny, swowotnost*. Miastecz-
 ko slawetne sklady kupieckimi, Biel. hist. 291;
 slawić Bos. *slaviti, sloviti*; Słowak, Sławak, Crn.
 Slawenz. Dawni Sławaki nas nazwaliby Słabakami
 od słabości, bośmy hardzo osłabili. Stryk. 102.
 — *Słowák, Sławák* służy u nas (Polákû) mieszkań-
 cowi rodu Słowiańskiego w Węgrzech nad Duna-
 iem, koło Presburgu.“

Wýplynky. Tu tedy widjme, že u Slawû *polednjch*,
 obzvláště we staršjch časech *sloviti* a *slawiti* geden
 smysl měli. A proto když slyšjme aneb čteme, že se

Slovinci aneb *Slovinci* nazjwagj, tedy pamatowati máme na to, že u nich *sloviti* znamená *laudare*, *celebrare*, a *Slovinac* totéž znamená, co *Slavonac*, gako se obywatelé Slavonie až posud skutečně gmenugj. Wiz *Math. Ant. Relkovicha: nova Slavonska Grammatika* Agram, 1767. — Tato posud nezpozorowaná wěc gest důležitá, nebo ona sama už konec činj všem posawád wedeným zporům o původu a významu gména *Slav*, *Slav*. —

§. 5. *Přirozená powaha zwuku sl, a s njm spřjzněných cl, hl, chl.*

Pozoru pak hodno gest, že kořen tento *Sl* w řeči Slawské, ba wúbec *) we všech řečech, nayraděgi užjwán býwá k poznačenj předmětů welikých, důstogných, aneb aspoň gasných, blyštjch se, znamenitých buď pro oko, k. p. *slnce*, *slnauti* *slynauti*, *slon*, *sůl*, *slzký*, *sol*, *solennitas*, *culmen*, *chlum* a t. d., buď znamenitých pro ucho, k. p. *clango*, *clamor*, *Schall*, *Schallmey*, *hlas*, *hlahol*, *chwála*, *sláwa*. Čjm zagisté prwotněgšj, staršj a newzdělaněgšj gest řeč, tjm gest chudobněgšj na slowa, tjm častěgi býwá w nj gedno slowo pro wjce smyslů (zrak, sluch, čich) potřebowáno, tjm wjce tedy i významů má w nj gedno slowo. Kultura potom když přistaupj, tedy rozštěpuge ona štáwnatá, mnohowýznamná slowa na wjce slow, rozluštuge a rozlučuge ony spolustěsněné významy, rozwinuge plnost gegich puků na ljsky, tyčinky, korunky, určuge smysl každého rozličnými formami, předložkami, přjdawky, zkrácenj, prodlauženjm. Wzdělanost činj rozdjl i w předmětnosti mezi zewniternjmi wěcmi, i w podmětnosti mezi smysly člowěka, činj rozdjl mezi působcjm a působeným, mezi přjčinau a učínkem čili následkem, mezi

*) „Concessum est literas quasdam esse fundamentales et generales e. gr. V W vacillandi, ST standi, Ro Re Ri rotandi, regendi, rigandi etc. quae ubique fere locorum eodem sensu occurrere solent.“ *Tripartitum s. de Anal. Ling.* p. 132. Sem polož i litery L, SL, GL, HL, k poznačenj světla a blesku.

rownostj a podobnostj, mezi tělesnými a duchovnými věcmi, které ve stawu přirozenosti a newzdělanosti geště, ať tak powjm, všeecko spolusrůstlé gest. Slowesa starých řečj gsau proto opravdiwé kořeny a kmeny, pozděgšj čas a vzdělanost rozratolestugj ona slowesa na weždy tenčegšj halauzky, wětwe, wětwiniky, gako se pabřesky slunečné sklem na rozmanité barwy rozpadagj, aneb gako *mhla* mléčné cesty na nebi hwězdářskými nástrogi na nowé swěty, slunce, země, měsjece se děl j a rozčástkuge. Slowa starých řečj gsau gako *kowy*, ze kterých oheň oswěty a kladiwo času rozmanité nástroge, nářadj, šperky a ozdoby wykuge. Odtud se wyswětliť dá to, že staré východnj řeči, obzwláště hebrejská (a chaldejská), gednjm slowem dwa, tři, ano pět i wjce předmětů poznamenawagj, k. p. *cham* horký i černý (gedno pro chuť, druhé pro zrak nepřjgemné); *ur* oheň i swětlo (přjčina i následek); *faran* sláwa i krása; *sale* posel, střela, ratolest; *ofra* prach, olowo, hřebec; tak u Maďarů *nap* slunce i den; *fa* strom i dřewo; a w naši řeči *djti*, *djti* se, *nadjti* se, *nadjwati*, sagen, geschehen, hoffen, füllen; tak i *wáti*, *wjti*, *wjtr*, *wicher* pro sluch, a z toho gistého kořene *wanauti*, *woněti*, *wině* pro čich; tak i *čiti* audire et sentire u Slowáků; tak i *kazati* (serb. loqui) pro ucho, a *kázati*, *ukázati* (monstrare, apparere) pro oko; tak i *slúti*, *slynauti*, *slnauti*, *slunce*, *slawka* pro oko; *slyšeti*, *slowiti*, *slawjk* pro ucho. Tak prawj i *Rakowiecki* obzwláště o spoluhlásce *l* a *t*, w *Prawdě Ruské T. II. str. 286. a 287.* „Naypiérwsze i naycelnieysze spólglósow tych znaczenie iest swiatlo, iasność i wszelki widok przyiemny za pomocą swiatla zmyslowo i umysłowo poymwany. — Ztąd utworzone zostały wyrazy: *słowo*, *stawa*, *słynac*“, a k těmto se přidati může i *zlato*, *glaz* (rus. oko), *sklo*, *glacies*, *led*, *hladkost*, *Glanz*, *ślechetný*, *lesk*, *lysý*, *lux*, *luč* a t. d. Že i toto všeobecné prawidlo swé wýminky má, to ležj w přirozenj samé věci; některá wšak slowa na *sl* do této třjdy ani nepřináležegj, k. p. *sluge* polsky *slói*, eine Schichte, Lage, Grotte od *s-ložiti*. I *Linde* w Předmluwě na

swůg Slownjk takto prawj: „Zdaie się iakoby zwykle te dwie gloski *h-l* slůžyły do wyrażenia *iasności*, a ponieważ $h-l=s-l=s-ln=s-n$ zastanowmyž się nad następującym szeregiem: Graec. *ἔλλος*, Vallis. *haul*, Litt. *saule*, Dan. *soel*, Svec. *sol*, Lat. *sol*, *solis*, Rus. *solnce*, Pol. *słonce*, Boh. *slunce*, Vin. *sunze*, *sonze*, Car. *sonze*, Croat. *szuncze*, Crim. Tatar. *sune*, *son*, Ang. *sun*, Germ. *Sonne*.“ — Spoluhlasky gsau, co do nástrogu mluwy, čtvernásobné: *retowé* (labiales) *b*, *p*, *w*, *f*, *m*; *gazykowé* (linguales) *n*, *l*, *r*, *d*, *t*; *dásnowé* (palatinales) *c*, *č*, *s*, *š*, *z*, *ž*; *hrdlowé* (gutturales) *k*, *g*; *ch*, *h*, *j*. Prawidelně a nayčastěgi se litery *gednoho nástroge* wzágemně progjmajj, ač často předce i do giných přestupujj *). Litery *z*, *g*, *h*, *ch*, býwajj sice často gen přídavné, sesilugjccj, k samé podstatě kořenu ne wšudy přináležegjccj předrážky, k. př. *ruda*, *gruda*, *hruda*; *řad*, *hřada*, *hřadka*; *robur*, *chrobryj*, *lopotowanj*, *klopotowanj*; *braň*, *zbraň*; odtudto wšak zawjratí neslušj, žeby snad i při *slowo*, *slawa*, litera *s* (a gegj přibuzné) gen zbytečnau předrážkau byla; zde přislauchá ke kořenu, anť se w etymu naystaršjch řečj, k. př. hebrejské, chaldejské (*halal*), řecké (*χλος*) nalezá, a gen w nowěšjch řečech, k. p. w latinské (*laus*), francauské (*loue*), německé (*Lob*) odhozena a zanedbána gest. Rodoslowj tedy opět tohoto našeho kořene gest toto:

*) „Consonantium literarum series hae sunt:

- 1) *b. f. ff. p. ph. v. w.*
- 2) *c. ch. g. h. k. ck. q. x.*
- 3) *d. th. t. tt. tz.* Amica haec series seriei 7.
- 4) *l. r.*
- 5) *m*
- 6) *n*
- 7) *s. ss. z.*
- 8) *sc. sch. tsch. tschtsch.* modo ad seriem 2. modo ad seriem 7. pertinent, prout praevalent aut *s.* aut *c.* Jam quae ejusdem sunt seriei literae, facile permutantur.“ *Merian, Tripart. s. Analog. Ling. Viennae 1820. T. I. p. 79.*

*1) rozpr. I. O gmněnu Slaw.
2) rozpr. I. O gmněnu Slaw.*

s l u t i

slowiti (loben)

slawiti (laudare)

slowo (Lob) slowutný, Slowan;

sláwa (laus) slawný, Slawian.

Přirozeněgi gest zagisté odvoditi *slowo* od iterativum *slowiti*, nežli hned od primitivum *sluti*, nebo tam gest snadný přechod, tuby byl skok we formovánj.

§. 6. Rodina a pokrewnost slowa Slaw se stegnými aneb podobnými cuzořečnjmi a slawskými slowy.

K wětšjmu obgasněnj našeho hlawnjho cje předstawjme zde celau rodinu a pokrewnost, gak bližšj tak vzdáleněgšj, tohoto prakořene, která se téměř we všech řečech nalezá, my gi ale gen we známěgšjch řečech ukážeme:

H, Ch, Š, S, C, K, G, (b, w, p, f.)

L (r)

pro oko, swětlo:

pro ucho, zwuk:

Ebr. *halal*, (lucere, splendere), *halah* (lux, splendor); *heilel* (luna), *chalon* (fenestra), *šal-a-d* (dominari), *šali-d* (dominus), *Šilo* (rex Messias), *sal-a-d* (ardere, aestuare, splendere), *šalum* (perfectum integrum), *šelem* (sacrificium, zápal), *šalom* (pax, felicitas), *gul* (orno, oblecto).

Chald. *gelah* (splendore).

Arab. *hilil* (luna).

Graec. *έλη* (splendor), *ήλιος* (sol), *ήλιος*, *ήλοσύνη*, *ήλος*, *ήλασσα* (cf. lat. *salum*), *ήλαρος* (splendens, hilaris), *ήλας* (lumen, fulgor), *σεληνη* (luna); *γελω* (rideo a chald. *gelah*, est enim risus

Ebr. *halal* (laudare), *hillah* (laus, gloria), *hallelujah* (laude dominum); *halas* (contudit, a sono per contusionem edito), *šaleu* (gloria aeterna, cf. *Seeligkeit*, blahoslavenstwj), *killes* (laudare), *kililus* (laus).

Chald. *šeleh* (sláwa wěčná).

Turc. *selim*, (sláwa wěčná).

Indic. *swaha* (sláwa, mutato l in w).

Graec. *κλαω*, *κλαωσ* (žnjm, lámí, od zwuku lámánjnm wydaného, srow. *haluz*); *κλειω* (zawj-rám, od hřmotu zawjránjm učiněného); *κλαω* (kwjłjm, zwuk plačiwý wydávám),

faciei splendor, cf. alleman. *gil* [wesely], germ. *geil*, slav. *chlipný*), *γλανσω* (splendeo, video, non videmus nisi per medium illuminatum), *γλανκος* (splendens, caesius); *καλος* (pulchritudo, claritas); *καλαμιτες* (perla), *χλος* (herba, flos); *χελυς* (*slimák*, cf. *Żelwa*, *slawka*); *αλς* (súl); *λαω* (video); *λειωω* (laevigo); *λύχνος* (lucerna), *ελευθερος* aneb *ἐλευθερος* (cf. *sloboda*, *libertas*).

Latin. *sol*, *celeno* (gédna hwězda z Plejad), *serenus*, *serenitas* od *selenus*, (*r* se na *l* proměnilo gako křik a krik, eng. *clash* a *crasch*, Albania *Arbania*); *splendor*, *solennis*, *solemnitas* (cf. *ceremonia*, *slawnost*), *solium* (trůn); *clarus*, *claritas*, *claro*, *Clerus* (cf. *ιερος*), *glos*, *gloris*, (obsol. nynj flos); *glacies*; *color*; *hilaris*, *solatium*, *solare*, *consolari*, *consolator*, *econsolatio* (cf. Těch), *salto* *prosilio*. *salax* (cf. germ. *geil*), *salus*, *Salvator*, *salve* (cf. *sláwa* tobě, *Heil* dir), *saluber*, (cf. hebr. *salmo*, *Salomon*, *Salome*, a latin. *incolumis*, Ab-*solon* *gratus*, *felix*); *solidus*, *sal*, *salum*, *calamites* (perla), *gliscere*, *flamma*; *luna* *lumen*, *lux*, *lucerna*, *lustrare*; *illustrare*, *luxus*, *laevigo*, *limax*, *laelus* (staroněm. *clat*, Ang. *glad*), *caligo* (*defectus claritatis*), *calescere* (cf. *gliscere*).

κλαιω (křičjm); *καλεο* (*wolám*); *παρακαλεο* (*prosím*, *potěšugi*); *παρακαλομαι* (*těšen býwám*), *ποτάκησις* (*potěcha*), *παρακλητος* (*potěšitel*), *κλησις* (*vocatio*, *ecclesia*); *κληρος* (*Clerus*, *clarus*, *electus*), *ευκληρια* (*wywolenj lepšj částky*); *κελομαι* (*weljm*, *rozkazugi*); *κλυω* (*slyšjm*, *subjective sono*), *κλειω* (*slawjm*), *κλυτος* (*slyšaný*, *gehož sláwa se slyšj*), *ακλυτος* (*neslyšaný*, *neslawný*), *κλιω* (*historia*), *αναγελω* aneb *αγγελω* (*nuntio*), *γλωσσα* (*gazyk*), *χελυς* (*lýra*, *lautna*), *ψαλλω* (*plesám*, *hudu*, sr. *salio*, *salto*) *ψαλμός* (*p-salmus*, *zpěw*) *ψάλτης* (*cantor*), *ψαλτρια* (*cantatrix*) *σαλπινξ* (*trauba*).

Latin. *cluo*, *clueo*, *clango*, *inclutus*, *inclytus*; *clamo*, *lamentor*, *calumnia*, (cf. *κλημα* *accusatio*, *klewety*: *Klatscherey*), *clator*, *nomenclatio*, *claudo*, *clavis*; *claustrum*, *conclave*; *clades*, *gladius*; *clarus*, *clarinette* (*hudebný nástrog*), *clarion* (*zwučná trauba*), *clarichord* neb *clavichord*; *glos* *glosia* *gloria*; *gallus* (cf. *gellen*, a rus. *pétel*); *cello*, *percello*, *procella*, *antecello*, *excello*, *celsus*, *celeber*; *colo* *cultus*; *ludo*, (*hrám* i *zpjwám*) *lusus*, *laudo*, *laus*, (*ludo* a *laudo*, *canendo* et *ludendo* *instrumenta musica* *laudabantur heroes*), *lusciniá* (a *lusus* vel *laus* et *cano*, *praecino*, (cf. *slawjk* et *Nachtigall*); *alauda* (cf. *Fran. alouette*, Arab. *alud*, *laus* et *ludo*); *laute*, *lauticia*: *leo*, (cf. *κλειον*); *loquor*: *sileo* (cf. germ. *still*, cum *t* *epenth.* *contrarium* *ω* *cluo*, *sicuti* *sluchet hluch*); *chalx*, *chalybs*.

Gall. soleil, parasol, paraséleue (Nebenmond), porcelaine; *gala*, galant, galanterie, galon; *glace*, glaire, glaive, glisser, joli (cf. germ. hold allem. gil); éclat, éclatant, eclater; éclair, éclaircir; *chál* (cf. clona); *jalousie* (cf. heb. chalon, fenestra).

Germ. Sonne; *hell*, Halle, Saal, heilig (Sved. helig, Dan. hellig, Island. helgr, cf. Germ. hehr, et omissa adspiratione Ehre, ehren); Heil, seelig, Seligkeit (cf. salus); Huld, huldigen, hold (cf. jöli); Held; Glas, Glasur, Glanz (Isländ. glans, glossi), glatt, gleissen, glitschen; Gold (Lapp. galle, gulle, Is. gull); Silber; klar, Verklärung; glotzen anglotzen, (cf. hled) Gluth (cf. Kohle), glühen (cf. hlawen, h et w mutant Schlehe, sliwa), Flamme, flimmern (cf. Ang. glimmer); schlüpf- rig, schleifen, schlitten (Ulphil. slaitts, Graeci s abjiciunt λειος), Schale (cf. chelys, želwa), schlecht (u starých Němců dobrý, šlechtný), schlicht (olim clarus) a odtud Licht, s odhozeným s, které se w slowě In-slicht, Un-schlitt zachowalo, Leuchte, Erleuchtung, Erlaucht, Durchlaucht.

Angl. the sun; holy, hallow (heiligen, glänzend machen); heal, hail (cf. germ. Heil); glory (Ruhm, nimbus, Strahlen um einen Heiligen); glare, glance, gloss (Glanz, Schimmer); to gleam (scheinen, strahlen), glimps (Lichtstrahl), to glimmer (flimmern), to glitten, glister, (glänzen); glib (glatt); glass (Glas); clean (čistý, ozdobný);

Gall. clos (ingeschlossenes Stück Land, Garten, cf. germ. Schlag), cloisson (Verschlag); cloche (zvon), glousser, glouglotter; salve (střelba), gloire, glorieux, glorifier, glorification, gloriote a giná latinskému podobná.

Germ. Hall, Widerhall, Schall erschallen, Schalmey (cf. calamus, pěstala), schellen; gellen a odtud Nachti-gall, (že w noci znej, zwučej, zpjwá, cf. s-lawjk, cf. gallus a wlaské Pappagallo, papaušek); Glocke, (Scot. klucka); Klang, Klinge, klingeln, Klage, klagen, klatschen, Klatscherey; schelten; schluchzen (cf. ζελουσομαι); schlagen; (olim mluwiti k. p. rathschlagen, vorschlagen, anschlagen; srowneg naše slawiti, die Nachtigall schlägt, slawjk slawj, pége), schliessen, Schluss, Schloss, Schlüssel, Schleussen; Laut, lauter, lauschen; fallen, Gefallen, Beyfall (srow. serb. faliti, chwála, pochwála).

Angl. to slay, to slaughter (erschlagen) clasc anebo crasc, (Schlag, Schall, Klang), clap (klopfen), to clatter (rasseln). *Anglosax.* slaegan, slean, slau (percutere).

Aleman. slahon }
Belg. slaen } schlagen.
Island. sla }
Iric. cloth (laus, laudo, cf. Clothar).

cleanliness (šwárnost), *clever* (hezky, způsobný) *s l e e k* (glatt), to *slide* (glitschen); *salve* (cf. salbe, salvare, heilen) — *shawl* (cf. Schleyer, šlár, clona).

Island. glár (moře), cf. Ital. *golf*, *Golfo*.

Slav. sluce, slunce, solnce, stońce, sunce, sloniti, zastáněti, zacláněti, clona, (cf. *wýhel, Hülle Schleyer*), *ostona, slnutí, osnúti, stynauti; slnic* (pol. flimmern, et per metalthesim *lsnić, lsknać, lśnac* się, *lis-kotati, liġotati, slepy* (slunce newidjej, swětla zbawený, temný, gako slych a hluch); *slawka* (Carn. Austern, cf. *chelys*; wiz *Slawkow, němec-ky Austerlitz*); *slzký, slizký, slza, klzký, kluzký; slimák; sol, sül* (*sal* a *splendore*); *slon*, a mnohá tomuto rovná a podobná gměna silných a welikých zwjrat k. p. *elephas, elaphos* (Hirsch), *lew, lwice, leaena, laně gelen, kaluch, kolúch* (gelen mladý), *sila* (cf. graec. *σῆλη* die Stärke, lat. *salus*), *celý, zaceleti* (cf. *heilen*); *celowati, calowati* (cf. *salutare*); *hledjm, ģled, ģliad, ģlaz* (rus. oko); *hladký; chłpný* (ohniwý buġný), *sladký; zlato, zoloto* (cf. *solidus, zold, Gold, Geld, gel-ten*), *kaliti* (okrašlowati, čis-titi; potom gemu odporne: čistoty pozbawiti), *katý* u *Slowákú kalebný, kelabný* (pěkný, krásný), *klid, klidjm, klud* (cf. *sklad, klad, lad, Lada, ladný*); *hlawěň, uhel, sličný, lje, ljějm, lj-čidlo; libačka, liġačka* (cf. *liġotati se*), *luč* (rus. *pa-břesk*), *lučiwo* (Brennholz); *led, ledek; tech* (cf. *šlechtný,*

Guin. halle (mluwjm), *halla* (hrom).

Lapp. halab, hal, (zwuk, cf. germ. *hallen*).

Tibet. halen (zwuk).

Magyar. hallok (audio. passiva *ratione sono*), *halás* (auditus, h. e. *sonus subjective sumtus*).

Slav. slúti, slowiti, slowo, slowutný, slawiti, sláwa, slawetný (cf. pol. *szlachetný*); *slawjk, sluch, slych* (auditus, fama, et contraria significatione *gluch, kluch*, co *zwu-ku neslyšj*), *slyšjm, slušeti slušnost, slech, zastechnu, sluha* (který rozkazy slyšj: *poslaucha, poslušný gest*), *slepice* (srow. *gallina gallus*), *chwála, Serb. wala, fala, Sorab. kwawa, pochwala*, (cf. germ. *Beyfall*), *chwáliti, pochwáľiti* (Serb. *zawaliti, zafaliti = děkowati*, cf. *jemanden einen Gefallen, eine Gefälligkeit thun, wděčnost, wdě-nau, chwály hodnau wěc učiniti*); *chłba, pochłubugi, pochłebugi*, (*přjlis chwáľjm*) *pochłebenstwj; haluz* (cf. *κλαζω*, *klad* a *klada, kladij*), *hlas, halas, helekati, hulá-kati, hluk, hlučeti, hlučný, hluz, lůza* (cf. *κλας*, *lid*), *hlahol; ģľġotati; klik, kliču* (rus. *wolati krik*; *klegi, klagi, lagi, kľnu, prokljnam, kľeba; kľewety, kľebety, š-ķleb, ušķlěb; kwěľ, kwjľjm*, (cf. graec. *κλαω*); *kľinkati, kľinkot; kľok* (*Zungenschlag, Schmatzen mit dem Munde*), *kľoka* (kwočna), *kľokot* (*sonitus aquae in ampula*), *kľokoč* (*Klatschbaum*); *kľadu* (od *zwu-ku kladenjm působeněho*), *kľadiwo* (od *hřmotu*), *kľáti, ká-lati* (od *zwuku*), *kľugi, kľo-wati, kľubati, kľus, cwał, kľu-*

šlechta) a lechna čili lachna (cf. šlechtična, slečna, pan-na); sklo (stklo, steklo, staklo, w těchto get t epenth).

sati, cwálati, kles, klesati, klest, (sr. haluz) klestjm, kles-njm (cf. *слазь*); klet, přiklet, klec, kletka, chlěw, Lusat. klew, klatka, klíč, kljč; klep, klepati, chlastati, chlestati, (klat-schen); szelest (Pol. Rauschen Gerassel), chlopiť, chlopnauti, klopiť, přiklopiti; šluhati, šlehati; žel, žal, žalowati (cf. klagen, fleo, ž a f se promě-ňuj, k. p. *sel ž-luč, fulvus, žlutý*).

§. 7. Poznamenánj ku předešlému §-phu.

1) Nechceli kdo všeco toto gako Etymologii gednoho kořene powažowati, ať powažuge aspoň gako Analogii slow a řečj, třebas i gen w takowém swazku a přjbuzenstwj, gakowé gest mezi prwnjmi rodiči w rági a gegich nyněšjmi potomky, nebo naposledy předce wše na gedno wycházj. Znamenitý *Joh. Ihre* w Předmluwě na swé *Glossarium* str. 1. a 2. takto prawj: „*Ut aliquoto cognationis gradu, sed per monumentorum defectum hodie inexplicabili, omnes homines inter se connexi sunt, ita etiam ad unam et primigeniam omnes per suam naturam reducuntur lingvae, etiamsi per nostram scientiam et post tot saecula hodie earundem cognatio et sensim facta immutatio, ob oculos poni nequeat. — Certum est omnes lingvas a centro primigenio prodire, easdemque longius ab eodem puncto productas, a prima origine magis magisque recedere, donec tandem spatium, quod inter se describunt, non possit non immensum esse, idque ita, ut Lingvae quae primum in diversas dialectos abiere, deinde varias Lingvas progenuerint, non minus dissimiles quam ab Europae incolis Aethiops. — Optassem equidem — prawj tžj Ihre dále — ut Slavonicarum Lingvarum aliquali notitia imbutus fuisset; non enim dubito, quin illae multa contineant quae Scytho-Gothicis Lingvis lucem haud exiguam additura essent.*“ — I Hugo Grotius Adnot. ad Genes. XI. 1. w tžj smysl pjše, řka: „*Verius primaevam linguam nullibi puram exstare, sed reliquias*

ejus esse in lingvis omnibus.“ Srow. Schlötzer, Nord.
 Gesch. p. 108. „Wer nur etwa 4 Sprachen versteht, den
 frappirt es, wenn er einen ihm bekannten Schall in einer
 neuen und 5-ten Sprache vorfindet, verstünde er 40
 Sprachen, so würde er wissen, dass dieser ähnliche Schall
 in allen 40 anzutreffen sey; das Frappante würde
 wegfallen.“

2) Onen rozdíl mezi okem a uchem nemá se při-
 liš tesklivě klásti a bráti, nebo často splyvá geden s
 druhým, často wzágemně swá mjsta zastupujj, k. pr.
chelys eine glänzende Muschel, pro oko, *chelys* eine
 Zitter, pro ucho; tak i něm. *hell* slaužj i oku i uchu,
 ein *helles Licht*, eine *helle Stimme*; latinské *clarus*
 pro oko, a *clario* klarinet pro ucho; tak i *gloria* gest
 i pro oko i pro ucho, pro prwnj gako *nimbus*, Hei-
 ligeschein; pro druhé gako rozhlašowánj řečj aneb zpěwem.

3) *κλειω*, *claudio*, *Schluss*, *klet*, *chlěw*, *kladu* a
 giná těmto podobná, bezdušný a beznástrogný zwuk zna-
 menagjcej, slowa, přináležej sem gen gako pobočnj od-
 nohy gednoho kořene, a zde se toliko pro úplnost
 položili.

4) Někdy se mohau slowa gedné a též řeči spolu
 srownati a gedno ode druhého bezprostředně odvoditi,
 k. p. slawské *sluch*, *slaw*, *slow* ode *slúti*; někdy se
 ale musej slowa gedné řeči od slow druhé cizj řeči
 odvoditi, k. pr. slawské *celý*, *celeti* nemá se ani od
slunce ani od *slúti* a t. d. bezprostředně odvoditi,
 nýbrž s německým *heilen*, s latinským *solid*, *salus*, *sal-
 vare* srownati.

5) Kdoby hledal na prwnj pohled mezi *Luscinia*,
Nachtigall a *Slawjk* pokrewnost a půwodnj gednotu?
 a předece gi na cestě zdrawé Etymologie snadno nagde-
 me. Wúbec z tohoto, zpěw, aneb zpěwu podobný hlas,
 znamenagjceko kořene *sl*, *gl*, *kl* pošla mnoha gména ptá-
 ků, k. p. *gallus*, *gallina*, *slépice*, *columba*, *holub*, *Nach-
 tigall*, *slawjk*, *papagallo*, *fringilla*, *kuřich*, *kalaus*
 a t. d.

6) W některých slowjch se kořenowá litera před
 l už setřela a ztratila, k. pr. w řeckém *law* (widjm

to tu *law* = *law*

Schell - zvonit, odhadit, poslušnost, pokřivenost, pobožnost

cf. γλαω, γλαωσσω); ελεος, ελεήμων (cf. *clemens, clementia*), *Elorum* (*Helorum*), *Eleus, Eleusina* (a *Celeus, Se-leucus*), λων (κλεων); w latinském *lamentor, laevigo, limax*; w slawském *lesk, lje, lew* a t. d.; w giných se zby-tečná předrážka před kořenové litery klade, a to buď spoluhláska, gako *p* we slowě *p-sallo*, kteréžto *p* se i mezi kořenové litery klade we slowě *s-p-lendor*; buď samohláska, gako *a* we slowě *a-lauda* franc. *alouette*; w giných se kořenová prwnj litera měnj na giné, zdanliwě nepřjbužné, litery, k. p. *g* na *f* *chlos, glos, flos*; *glim-mern, flimmern*; *g* na *b* *glotero blatero*; *g, k, c* na *b* aneb *p*, *glister clarus, Blitz, blesk, plesk*.

7) *Glos, Genit. gloris, mjsto gloria*, má geště *Fridegodus in Vita S. Wilfridi C. 63.* takto: „*Pignore sanctorum multa quoque gloire venustus.*“ — *Vossius (Joh. Ger.)* prawj: „*Gloria a κλεος si Festum audimus; vel juxta Scaliger facta est a glosia; quomodo ara ab asa, arena ab asena; Isacius derivat a κλεος, κλεορια, gloria.*“ — *Cluo, clueo* užjwá *Lucretius* pro glorificari, celebrari, cluere consilio, cluere virtute.

8) O slowci *luna* wiz *Vossii Etymol. a Hederich Mythol. Lexicon* genž pod článkem *luna* takto píše: „*Luna von dem griechischen κατ' αφαιρεσιν der Sylbe σε von σελήνη (aeol. σελλάνα), weil sodann aus dem übrig-gebliebenen λήνη gar leicht lu na kann gemacht werden.*“

9) *Slon* a *s* wynechaným *s, elephas, elaphos, leo, chamaeleon, lew, Elen-dthier*, kteréžto wynechané *s* opět vycházj na swětlo, w postawě přjbužných liter, we slowjch *gelen, kaluch. Adelung* w *Slownjku* pod článkem „*Löwe*“ takto píše: „*Es ist mehr als wahrscheinlich, dass dieses Thier von seinem fürchterlichen Brüllen, welches Menschen und Thieren schrecklich ist, seinen Namen hat. Dieses Brüllen wird durch das noch im gemeinen Leben, besonders Niedersachsens, übliche leuen, englisch to low, holl. loeyen — sehr bestimmt nachgeahmt, wo es auch von dem Brüllen des Rindviehes vorkommt. Selbst Laut, Leben, Lob und andere mehr gehören zu dieser Verwandtschaft, ob sie gleich schwächere Arten des Schalles ausdrücken.*“ *Slowo lew*

selbst-laut

selbst-laut

gen w europegských řečech ztratilo to s, které se we východnjch řečech geště po dnes zachowalo, k. p. Arab. *Ar-slan*, Turc. *Ar-slan*, Magyar. *Oro-szlány*, Chorv. *oroslan* (se slowy *ar*, *oro* srowneg naše *ur*, *urus*, *urus*, *Auerochs*). A wšak i europegšty Spisowatelé zachowali geště památku onoho odhozeného s aneb c před l, k. p. *Staius*, Syl. 4. píše: „*Cleonaeum sive Leonis sidus*.“ Odkud směle ten zázvěrek táhnauti můžeme, že ona mnohá, obzvláště w poslaupnosti Řjmských papežů a Carihradských cjsařů se nacházegjčj, latinská gména na *Leo*, nepošli od zvjřete lwa, nýbrž od *λεων* a potom *λεων*, a půwodně znamenagj tolik, co *Slaw*, *Slawek*, *Slawen*, tak by sme ge tedy vlastně i překládati měli, k. p. *Leo* Isaurus, *Leo* Sapiens, *Leo* otec Kyrilla a Methodia.

10) Některé slowo značj přjčinu, k. p. *έλ-ιος*, giné působek té přjčiny, k. p. *cal-or*, třetj nedostatek toho působku, k. p. *kal-t*, *chla-d*; tak i *slunce*, *clarus*, *clona*, *slnauti*, *sllepnauti*; někde gest opět podobenstwj, k. p. *sol* a *solium*; ginde následek k. p. *zlato* a *Gold* *Geld*, *gelten*.

11) Latinská slowa, k. p. *clarifico*, *celebritas*, etc., která se w nowo-europegských řečech francauské, englické, wlaské a djlem německé, gen s maličkau proměnu opětugj, drželi sme za zbytečné zde obšjrné w e všech řečech wyložiti.

12) Tato zde wyložená slowa gsau, téměř u všech národů, nayobyčegněgšj studnice gmén; tak že téměř negen z každého kořene ale i z každé wětwe a ratolesti powstaly celé rodiny gmén, k. p. u Židů *Salmon*, *Absolo*; u Turků *Selim*, *Selima*, *Soliman*, *Soltan*; u Řeků: *Hellas*, u Homera *Selli*, kterj u Pindara *Helli* slugj, *Helops*, *Chalciope*, *Gelasius*, *Hilarius*, *Chloras*; u Řjmanů *Serenus* (mučennjč), *Serenius*, *Serena*, *Fulgentius*, *Cultianus*, *Salvianus*, *Salvator*, *Salustius*, *Florus*, *Florium*; u Němců: *Geilo* (cf. *yellow* a u Slowáků *Ĝelo* Sebechlebský), *Geiler*, *Haller*, *Hellmuth*, *Hellwig*, *Helmold* a t. d.

13) Zeptáli se kdo, či naše *Slaw*, *Slawa* se všemi těmito zde wyloženými slowy a gmény we swazku a w

přátelstwj stogj? tedy odpowjdáme: owšem! a wšak w rozličných stupnjch pokrewnosti, a w rozličných pozatjch smyslu.

Našli sme tedy už na *etymologické cestě* naše *Slu*, *Slaw*, a sice gak widěti, w lůnu staré, weliké, rozšřjené, stkwaucej rodiny, obkljčené spoluslowy, gako bratrjmi a sestrami, které wšecky něco pěkněho a wznešeného wyznamenawagj a vysoké úrady w obci lidského gazyka a žiwota zastupuj.

§. 8. Způsob zniku gměna Slaw.

Z počátku mohl gen geden čelednj otec, slawný wůdce, aneb knjže, toto gměno *Slaw* (gako w nowěgšjch časech: *Magnus*, *le Grand*, *der Grosse*, *der Einzige* a t. d.) na důkaz uznalosti a wděčnosti dostati, které se potom z *appellativum* na *proprium* proměnilo a na syny, rodinu, potomky, kmen, sausedy a celý národ tjm snadněgi rozšřjilo, že swau libozwučnostj a znamenawostj každému pochlebowalo. *) Těto důmjnce dáwagj wáhu a hodnowěrnost i někteřj historikowé; tak pjše *Mirchond*, *Abulpheda* a ginj arabštj letopiscowé „*Slavos aliosque septentrionales populos a Japheto Noemi filio genus duxisse; qua in re Annalibus Russorum consentiunt; Slavos autem vocant Secaleba, auctorem gentis Seclab, hoc autem nomen volunt ab eorum primo parente seu principe derivatum.*“ Wiz *Herbelot. Biblioth. Orient. p. 794.* a *Assemani Calend. T. I. p. 219.* — Tak swědčj i Polák *Bogufal* wydánj *Sommersb. Lips. 1630.* „*Sunt autem Slavorum multiformia genera linguarum, se mutuo intelligentia, licet in quibusdam vocabulis et pronunciatione verborum aliquatiter discrepare videantur, quae tamen ab uno patre Slavo, unde et Slavi, originem habuerunt.*“ — Srow. knjže *Jablonowski Act. Soc. 1774. p. 251.* „*Nomina Slavicorum Principum, quae tum simul cum natione Slavica innotuerunt, certe longe ante jam oriri debuerunt.*

*) „*Slavorum, Slavinorum nomen datum potius, quam arrogatum opinor.*“
Jos. Mikoczi Otior. Croat. 1806. Budae. pag. 147.

Inprimis, quibus orta est hæc natio, temporibus, nomine Principis sui appellata, tandem multis rebus praeclare gestis, illud sibi vindicavit nomen, quod sero quidem innotuit, in terrae suae finibus vero jam pridem usitatum fuisse videtur.“ W běhu času byli k tomuto půwodnjmu gménu *Slaw* rozličnj přjdwkowé, dle rozličnosti nářečj, kladení a sice hned z předu k. p. *Władislaw, Wele-slaw, Pre-slaw*; hned ze zadu k. p. *Slawibor, Slawi-mir, Slawidruh*, a wšeligaké koncové wýchodky *en, ena, enec, in, an, ak, ek, njk, ko, on, oš, oj* n. pr. *Slawen, Slawena, Slawenec, Slawin, Slawan* (*Slowan*), *Slawák* (*Słowák*), *Slawek, Slawnjk, Slawko, Slawon, Slawoš, Slawoj* a t. d.

Starožitným národům totiž wšeccko záleželo na wogně a na pokogi. Mezi těmito dvěma břehy tekl ustawičné potok gegich žiwota; na tyto dwa předměty býwaly wšeccky gegich žádosti, myšlénky a řeči obráceny. Uměnj, nauky, knihy, školy, spisowatelstwj, učenosť, přjroda, wynálezky, wychowatelstwj, kupectwj a giné, nowějšjm národům tak drahé, wysoce wážené a tužebně hledané wěci, oni málo znali a šetřili: bogowánj, pokogné rolnictwj (toto poslednj u Slawanů obzwláště): *) byli gegich nayhlawnějšj zaneprazdňowánj. Bráněnj se, bořěnj, wjtězstwj, bog, wogsko, pluk, meč, wláda, msta, hněw a těmto podobné wěci, byli gegich ustawičné rozmluwy. Wognu, aneb aspoň pŭtky, wedli gak mezi sebau, tak i proti cizincům, a proto se i gegich gména naywjce na tyto dvě wěci wztahowali, totiž na *wognu* a na *mjr* čili pokog. Kdo silným, zmužilým byl a w bogi sobě statně počjal; kdo po *dlauhé wálce pokog* do kraginy uwedl, kdo *mjr zrušený pomstil*, kdo wčas pokoge sprawedliwě *saudil* a rozwaděné *smjřil* — toho *cti, chwály*, a *sláwy* hodného býti uznáwali; *odtud* powstala následugcjc gména:

*) „Znajdują się zmianki, że od prac rolniczych, mianowicie w czasie żniwy, nie wyłączały się nazwamiżnicsze kobiety Słowiańskie. Witiich. L. 2 an. V. S. Ott. Le.“ *stat. Surowiecki Sledz. str. 165.*

wztahugjej se na *wognu* :

wog, bog: *Bojan, Bojata, Bogslaw, Biwog, Bořiwog, Budiwog, Dobriwog, Dluhowog, Častowog, Čtiwog, Chotiwog, Kruwog, Nawog, Ostriwog, Predwog, Pribog, Protiwog, Rozbiwog, Radiwog, Radiwogewič, Sudiwog (Sandiwog), Slawog, (Slawiwog) Slawibog, Skorowog, Střeziwog, Swatobog, Wibog, Wladibog, Wogek, Wogha, Woyczyński, Woyniec, Wognitowicz, Wogslaw, Wšebog, Zábog, Zábognjk.*

bor: *Bořena, Borich, Boril, Boris, Borita, Borut* (snad i *Burian Borian*), *Borislaw, Chotebor, Ctibor, Dalibor, Jesutbor, Izbor*, (odtud *Izbersk*), *Lubor, Lutobor, Nutibor, Přebor, Předbor, Přjbor, Přisnobor, Prostěbor, Ratibor, Sambor, Soběbor, Spitibor, Stabor, Střezibor, Těgoborz, Wlastibor, Wšebor, Zabor, Zemibor.*

bran, chran, hág; *Branis, Branibor, Branko, Brankowič, Obranzowič*, (snad i *Přjbram*), *Chranislaw, Hagišlaw.*

wjt (wjtěz): *Dalewjt, Dobrowjt, Drahowjt, Hirowjt, Karewjt, Lidowjt, Marowjt, Porowjt, Rugewjt, Swatowjt, Wjtoslaw, Wjt, Wjtek, Wjtěz, Wjtězowič.*

man: *Man, Maňa, Manauch* (Hág.), *Bezman, Bogman, Boleman, Čechman, Dušman, Dragoman, Horiman, Litman, Lubman, Neman, Nemanja, Podman* (Podmanjk), *Radman, Spoitiman, Wukoman, Wuzman.*

msta, hněw, lutý, ljtý, bodrý: *Mstis, Mstěna, Bohumest, Mstislaw, Mstidruh, Mstiwog; Hněwoš, Jarohněw, Stoghněw,*

wztahugjej se na *mjr* (*tich, těch*):

Branimir, Bohumir, Bolemir, Budimir, Chotimir, Chranimir, Chwalimir, Ctimir, Dalimir, Dobromir, Drahomir, Horimir, Jaromir, Libomir, Litomir, Lidmir, Ludomira (manž. *Swatopluk*), *Lumir, Kresimir, Kazimir, Kantemir, Klonimír* (ne od *kloniti*, ale od *kleor* jakoby *Kleonimir*, cf. *Klunibert*). *Mensimir, Mezamir, Mjrek, Mjren, Mjrko, Mjrnjk, Marobud, Mironega, Miroslaw, Mogemir, Mučimir, Namir, Nemir, Nedamir, Prelimir, Polemir, Predmir, Radomir, Rodomir, Rozmir* (Rozmirowič), *Rusmir, Rusmira, Samomir, Skarbimir, Slawimir, Smiřicky, Spitimir, Stogmir, Strazimir*, (Stratimirowič) *Strazimir, Swatimir, Sudimir* (a od tud w Polsku *Sendomir, Sandomiria*) *Těšimir, Trpimir, Tugomir, Welimir, Wladimír, Wogmir, Wolimir, Zdimir, Zwonimir, Želimir*. A k těmto se mohau přidati i následugjej, a gim podobná: *Kriwosud, Milhost, Sudislaw, Tichomil, Radhost*, čili *Radegast* a t. d.

MIR prae caeteris placuisse. Sane vetera Ducum, Regum, Banorum nomina alterutro illo vocabulo terminata; ut Sedi slaw, Miroslaw, Goislaw, Terpi mir, Cresimir, Gode mir. — Srow. Taube Beschr. des K. Slav. Leipz. 1777. I. B. S. 68. „Bey den Illyriern sind beständige Geschlechtsnamen eben so ungewöhnlich, als in den Morgenländern. Ein jeder führt den Namen, der ihm bey der Taufe gegeben ist. Doch wenn der Vater ein berühmter Mann gewesen: so behält der Sohn dessen Namen, welchen er mit einer Sylbe verlängert.“ — Z tohoto všeho widěti: gak galowé a přenáhlené gest to, co Schlötzer Nord. G. p. 108. prawj: „Der Uebergang der Bedeutungen und die Entstehung der nominum propriorum aus appellativis, geschieht nach Regeln und analogisch. Z. Ex. Hundert Völker (?) haben ihre Namen von der Lage und physischen Beschaffenheit ihres Landes; aber vielleicht zwey oder gar keines (!) von moralischen Eigenschaften, diess erweist die Induction, jenes also ist analogisch. Dass Gothen gute Leute, Quaden quate oder böse Leute, Chaucen gute Erliche Kautzen und Slaven berühmte Leute bedeute, glaube ich nicht: es sind lauter moralische Eigenschaften, wegen welcher noch dazu die Geschichte diese Völker nicht genug charakterisirt.“ Schlötzer neměl pochopu o zniku národnjho gména: Slawowé k. p. neznamená slawnj lidé, ale lidé, gegichž otec a půwodce Slaw se gmenowal, pro geho tělesnau anebo mrawnau sjlu.

Slawská gména na mir měř půwodně též pochop swětla, blesku, sláwy w sobě nosili, a tento pochop zachowal se až posawád we slowjch mjr, rusky swět, wesmjr universum, zamjerný u Gunduliče slawný, znamenitý, diwný, zamiernost, slawnost, diw a t. d. ale pozděgi saužil se ten pochop na pokog, swornost, tichost, skrownost, gakožto mrawné swětlo a mrawnau sláwu: pokog a tichost magj i w skutku cosi slawného a wznešeného do sebe, gako to už obyčegně způsoby mluwenj, k. p. „eine feyerliche Stille“ a t. d. ukazugj. Wiz naše pagednánj o gménu mar, Magyar. Čas a stoletj, we kterém se tato proměna smyslu slowa mir, měř

stala, nelze určití. *Hágek, list LXII.* prawj už o *Stogmirowi* že mu Němci řjkali *Stillfried*. I u giných národů nalezáme gména na *pokoj* se wztahugjcj, k. p. *graec. Irenaeus*, *lat. Pacianus, Tranquillus*. *Goth. Amalafrida, Fredigernes*, *němec. Fredegar, Hermanafrid, Gottfried, Friedrich* a t. d. Ostatně se gmeny *mir, měř*, srowneg podobná gim gména: *tich, těch*, aneb *Čech*.

Srowneg s tjmto co *Dufresne in Glossar. ad Scrip. med. Lat.* píše pod článkem *Gloria*: „*Titulus honorarius, concessus regibus et Magnatibus. Anast. Bibl. in Martino P. P. p. 50. de Exarcho. Oportet Gloriam tuam ut sicut nobis suggesit Paulus Patriacha, peragere. Testamentum Bertichgrami Episc. Cenoman: Unde tibi, gloriosissime Domine Chlotarie, bona retribuamus: at tamen de id, quod Gloria Vestra nobis contulit. Epist. Ledradi A. Ep. Lgd. ad Carol. Imp. Ecce adsunt in conspectu Gloriam Vestrae. Add. Gregor. M. L. I. Ep. 25. 47. Gesta Dagoberti C. 36. — Gloriosi dicti praecipui Magistratus. Reges interdum ita compellatos, multis probat Bivarius in Comment. ad Pseudo Max. p. 65. et seq. qui ejusmodi titulum affectasse Wisigothorum Reges demonstrat.*“

§. 9. *Swědectwa a starodáwná domněnj cizinců o slawném wýznamu gména Slaw.*

Pamatno gest, že už od wěků práwě i u cizozemců a Neslawů toto *slawné* wyznamenánj gména našeho národu negen wšeobecně známo, ale i wěřeno bylo. Žádnému narodnjmu gménu se tento wýznam tak gednohlasně nepřipisowal, ba nikde ani tak pozornost na sebe netáhl, gako w našem národu. Některé příklady toho zde časoslovným pořádkem položjme:

Tak píše už Jan Marignola, Wlach z Florencie, kterého *Hágek* „mužem nad giné učeným“ nazjwá, a který rozkazem cjsáře Karla IV. historii sebral a sepsal, wydanau od *Dobnera w Praze 1765. na str. 133.* „*Ab Elysa Selawi, qui corrupto vocabulo Solani dicuntur, quasi Solares vel luminosi, vel magis gloriosi dicuntur*“ str. 139. *Haec nanque generatio fuit generosa moribus, statura de-*

cora, capillorum fulgore venusta, proceritate corporum grossa, moribus placida, conversatione pacifica, curialis et affabilis ac deliciosa.“ — Kde, kdy, který Spisowatel o cuzém národu něco chwalitebnějšho powěděl? — *Marignola* psal mezi rokem 1343 a 1364. a tak tedy dřjwe než *Pulkawa*; nebo Rpis. S. Kržje wětšjho w Staro-Praze swěděj, že *Pulkawa* gediné 1374. djlo swé Kroniky dokonal. Mimochodem i to poznamenáwáme, že čtenju *Pulkawy*, na něž se *Dobrowský* odwoláwá, rozličné gest, a někteřj Čodd. na mjstě „quod corrupto vocabulo *Slavonicum* dicitur“ magj „quod corrupto vocabulo *Slovanicum* dicitur,“ což aspoň toho důkazem býti může, že se toto slovo už starobylým odpisowatelům neljbiło, a neetymologické býti widělo. Dobrý *Pulkawa* sweden byl zmatkem gazyků při wěži Babel, o němž práwě rozprávěl a od něhož i řeč slawskau odwoj, ku chybné etymologii od slowa a gazyka.

Johann Carion, Professor we Frankfurtě (nar. 1499. zem. 1538.) w *Chronice* od *Melanchtona* wydané, we *Frankf. n. M.* 1624. str. 636. „*Slavorum nomen cum recentius sit (quam Sarmatarum et Henetarum) unde extiterit dubito, praesertim cum pene toti genti tributum ceu commune. nomen consensu gentium reperiam: an a celebritate famae atque jactantia gentis sit tractum, ut aliquibus placet? —*“

Zacharias Garcaeus (žil 1571.) psal *Geneal. et Topog. Marchiae Bran.* wytištěna u we *Frankf.* a w *Lipsku* 1729. „*Tradunt eruditi vocabulum Sclavus in lingua heneta factum esse a nobilitate et celebritate gentis, quae hac appellatione sese voluit distinguere a Scythis et Tartaris.*“

Joach. Curaeus (1532. † 1573.) *Chronica rer. Siles. Leipz.* 1607. str. 17. „*Der Name Slavus heisst so viel als Edel. Wann der Name Slaven aufkommen sey ist zweifelhaft.*“

A. Bohorizh (r. 1548.) *Arct. horulae*: „*Slavorum epitheton a rebus praeclare gestis, genti huic merito suo obligit. Nam Slawa nostris hominibus gloriam significat, hinc Slavi quasi laudabiles, celebres et clari dicuntur. Siquidem etymon vocis nunquam quis melius derivaverit, quam ex cuiusque gentis propria lingua.*“

Jacob Schikfusz (1574. † 1636.) *Schlesische Chronik, Bresslau* 1625. L. I. C. 3. str. 17. „*Diejenigen, denen die Henetische Sprache bekannt ist, halten gewiss dafür, dass der Name Slavi vom Adel, und desselben Volkes fürtrefflichen Beruf (t. g. Ruhm, Sláwy) genommen sey.*“

Joh. Lud. Schönleben (1618. † 1681.) *Carniolia antiqua et nova. P. III.* str. 306. „*Nomen Slavorum (in Pannonia) etiam caeteris ejusdem gentis populis in septentrionem diffusis placuit, propter significationem gloriosi.*“

Joh. Jac. Hoffmann (1635. † 1706.) *Lexic. Un. Histor. Geogr. Chron. Basiliae* 1683. pod člankem *Slavi*: „*Nominis origo Slava, quod famam seu gloriam genti denotat, quam illa rebus magnis et praeclaris contra Romanos ac finitimos gestis comparavit.*“

Joh. W. Valvassor (1639. † 1693.) *Ehre des Hgthums. Krain, Th. II. B. V. str. 20.* „*Slavi von slovo scheint ziemlich weit gesucht, angemerkt der slawonischen Sprache viel Worte mangeln, darum sie nothwendig andere muss ansprechen und solche von ihnen entlehnen. Etwas scheinbarer ist dieses: man habe sie von der Glorie, oder Ruhm und Herrlichkeit, die bey ihnen Slawa genannt werde, Slavinos geheissen. Gewiss ist, dass Anfangs, wie dieses Volks erst weltkundig worden, es gar hoch benamt und berühmt gewesen, wegen seiner ungemeynen Streitigkeit.*“

Joh. Reiskius (1641. † 1701.) *in notis ad Cluver. Geogr. L. IV. C. 3.* „*Slavonia — origo nominis a Slava, i. e. gloria seu fama insigni petium.*“

Con. S. Schurtzfleisch (1641. † 1708.) *Dissert. de reb. Slav. Wittenb. 1670. §. 1.* „*Ampla Slavorum gens, amplius a gente titulus.*“

Frid. Lucae (1644. † 1708.) *Schlesiens curieuse Denkwürdigkeiten, Frankf. a. M. 1689. str. 32.* „*Sie waren Heneter — wie wohl sie auch bisweilen Slaven genennet werden, welcher Name vom Adel und desselben Volkes für trefflichen Beruf gleichfalls zum Unterscheid genommen ist.*“

Joh. Piscatoris (Fischer 1697.) *De orig. ac util. Ling. Slav. p. 5. §. 3.* „*Dalmatis, Liburnis, Epirotis, Macedonibus, Bosnensibus, Croatis, Serviis, Moldavis, Rasciis, Polonis, Bulgaris, Cosacis, Russis, Massoviis, Bohemis, inque Asia Circassiis, Mingreliis, Garazitis plurimisque Turcis notum est a Slava h. e. celebritate, gloria denominatos Slavos, ut a Slavis Slavia descendit.*“

Sam. Grosser, Rector Gorlického Gymn. we swých pamatnostech Lužických w Lipsku, a w Budišjuě 1714. „*Der empfindlichste Einbruch der Slaven in die deutschen Länder geschah unter dem Kayser Valentius III. Denn da sondernten sich diejenigen Heneti oder Winithi so an der Ost-See herzogen von den andern Sarmatischen Völkern ab, und nannten sich Slavos d. i. Ehren-Leute. und unter diesen etliche wieder Sorben, d. i. Schwerdt - Leute und das geschah theils Distinctionis theils Ostentationis causa, wegen ihrer glücklichen Progressen.*“

Anonymus *Comment. de pari vel dispari forma Boh. ac Austriae, et reliqu. Imperii Romano-Teutonicorum. 1725. p. 9.* „*Omnibus gentibus Slavicis libertatis studium natura insitum, declarat ipsa gentis appellatio Slav, quae innuit ipsorum lingua idem ac liber, Frey.*“

M. Alex. Döderlein, Lycei Weissenb. Rector, w kni-
ze *Slavonisch-Russisches Heiligthum*, str. 11. „*Slavonisch*,
Slavonisch wird *promiscue* nach *Belieben* von den *Scriben-*
ten geschrieben. Doch jenes öfters von den *Alten*, als
welches abstammt von dem Wort *Slavi*, wie dieses von
Slawa, welches Wort im *Slavonischen* so viel als *Lob* und
Ruhm bedeutet.“

Petrus Kohlius, *Intr. in Hist. et rem. liter. Slav.*
Altonae 1729. str. 13. „*Ex Etymologia vocis, scripturae ve-*
ritas judicanda est; *optima autem est a Slavonico vocabulo*
Slawa, gloria, derivatio, quam solam etiam Rutheni
aliquae Slavici Scriptores agnoscunt.“

Grosses Universal Lexicon 1743. Leipzig, und
Halle durch Zedlern, pod ělánkem Slaven: „*In dem III.*
IV. VI. VII. Jahrhundert sind die *Slaven* aus dem innern
Scythien, ohngefähr wo jetzt die *grosse Tartarey* in *Asien*
ist, hervorgebrochen und haben *starke Kriegsheere* in die
Europäischen Welttheile herum geschickt. Sie bezwangen
ganz *Thracien*, *Mysien* und *Macedonien*, nebst dem gröss-
ten *Theile* von *Ungarn*, und hernach wandten sie sich ge-
gen *Abend* und *Mitternacht*, giengen über die *Weichsel*
und brachten alle *Länder* bis an die *Elbe* und das *Baltische*
Meer unter ihre *Gewalt*. Und da sie sahen, dass alle ihre
Unternehmungen so glücklich von *statten* giengen, so eigne-
ten sie sich selbst den *Namen* der *Slaven* zu, indem *Slawa*
so viel als *Lob* und *Ruhm* heisset; dass also durch einen
Slaven nichts anders als ein *Berühmter* oder *Ruhmbe-*
gieiger *Kriegsmann* angedeutet wird. Wie wohl
auch andere sind, welche dafür halten, dass diese *Völker*
um *desswillen* *Slaven* genennet wurden, weil so viele von
Adel zu *alten Zeiten* unter ihnen gewesen wären.“

J. D. Köhlers, *alte und mittlere Geogr. Nürnberg* 1765.
Th. III. str. 136. „*Slavia* war durch die *Elbe* und *Sale*
von *Francia orientali* abgesondert, und ein *Inbegriff* von
einer *Menge Völker*, die sich *Slavos* das ist *berühmt*
nennten.“

J. H. Steffens, *Index Geogr. Europ. Cellis* 1768. str.
581. „*Slavorum nomen Sarmatica lingua gloriosum mul-*
tisque decoribus ornatum significare dicitur.“

G. H. Airer, in *Hermanno Slavico*, *Gött.* 1768. str. 2. 3.
„*Nomen Slau s. Slawa diversimode a diversis explicatum*
invenimus. Fuerunt enim qui Slavos quasi verbosos di-
ctos fuisse existimarent. Alii Slowos s. Slowacos vel-
uti veraces, quod dictorum et promissorum tenaces fuis-
sent, vocatos esse putarunt. Sed rectius interpretantur, qui
Slavos, utpote, sicuti libertatis studiosissimos, ita gloriae
cupidissimos a vocabulo slau, quod gloriam, laudem
et honorem, originarie denotat, adpellatos fuisse, adeo-
que etymologiam nominis indoli gentis exacte respondere,

contendunt, qua nullam honestiorem fuisse, Helmoldus Presbiter Bosoniensis, magnae in rebus ipsorum fidei Auctor Chronici Slavorum testatus est. Hinc etiam tot nomina sunt orta, quae in Slau desinunt, et omnia pulchri quid indicant ac honorificam significationem habent, sicuti etiam vocabulis Slawni et Slawaki nobiles et illustres denotantur. — Fuit adeo Slavorum nomen, si ad ejus vim et significatum respicientes rem ipsam accuratius pensitemus, non tam proprium gentis et originarium, quam potius appellativum et adopiativum, siquidem posteaquam victricia arma fere ubique circumtulissent, a rerum praeclare gestarum gloria Slavi maluerunt adpellari, quam pristinum suum Venedorum nomen retinere.“

Encyclopedie ou Diction. raisonné de Sciences etc. par une Société de Gens de Lettres, a Livourne 1772. pod článkem Slaw. „Quant à ce qui regard l'origine des Slaves, il est certain que leur vrai nom est Slaves, tiré du mot Slawa, qui signifie en esclavon et dans toutes les langues qui en proviennent, gloire ou reputation. Ces Slaves étoient les mêmes que les Grecs nommoient Euetes, au contraire ce mot Enete, an Grec εὐετος n' est que la traduction du mot Esclavon Slawny, Slawaci, l'un et l'autre signifient fameux, louable, renommé.“

Gottlob, Ben. Schirach in Act. Soc. Jab. 1774. Diss. de Hennesis p. 20. „Nomen Slavorum huic genti proprium et ab ipsa in usu habitum, Slawi enim sunt ex imii lingua propria.“

Srowneg s těmito: Aegid. Fletcher, *The History of Russia*, C. 13. — Fr. Junius, *In Etymologico Anglicano článek Slave*. — Schilteri, *Thesaurus Antiq. III.* — Abraham. Frentzel, *Etym. Vandal. et Slav.* — Hevelii, *Silesiograph. C. 1. §. 25. a t. d.*

§. 10. *Chybné a nepravé odwozowánj tohoto gména od rozených Slawů.*

Diwno tedy, že když, gak sme widěli, cizj národové gménu našeho národu tento *chwalitebný smysl* a výklad samochtě dáwagj, my sami naproti tomu všemožně se ho zřásti a zprostiti hledáme, wtip swíg všeligak na tom tupjce, aby sme tento tisjcowěký, wznešený, s'arowatý a významuplný titul našeho národu wypráznili, zničili aneb aspoň zchaternili, a genu násilným slova toho zkrucowánjm ledagaký njzký smysl podstrčili, gakoby nás mrzelo slawnými býti a slauti. To znamená perly do bláta metati anebo

ge za sklo a hrkálky zaměňowati. Ginj národowé se usilugj škaredá gměna zpěkniti, chaterná znádherniti, zatmělá oslawiti, zlezněgjcj zlibozwučniti; my pěkné poškarediti, wznešené pošlapati, sladkozwučné zhorčiti a zhnusiti; ginj národowé slawné gměno w cuzých kraginách široko daleko hledagj, potem a krweprolitjm mnohoročným wogen ge sobě dobywagjce: my už nalezené a hotowé neznáme cjtiti a ctjti! „*Heu, quam difficilis gloriae custodia est!*“ zwolal *Seneca*. Rozený Slaw ledwa swogjm vlastnjm očjm a ušjm wěrj čjtage, aneb slyše, gak rozenj, w lůnu národu žigjcj, Sláwowé toto gměno odwozugj:

hned od selo, *Seloweni, die Wanderer, die Angesiedelten* gako Krainec *Linhard* w Děgopisu Krainska, D. I. str. 417, kde wýslovně dj: „*die Ruhmvollen gefallen mir nicht.*“

hned od sedlo, *sedlowaten, Sjedloweni, Sdlawini, die Ankömmlinge, Metanastae* (wlastně *die Gesattelten*), gako Lužičan *Anton*, na wzdor swému vlastnjmu od *áwter*, *Ant, Anton*, pocházegjcjmu gměnu;

hned od Krainského poslawiti, poslowiti se t. g. *odebrati se, rozlaučiti se, sich beurlauben*, gako wydawatel *Glossarii Slavici ad Carniol. Viennae 1792. p. 94.* kde prawj: „*Slavęnz aliis a slawa, aliis qui scriptum volunt Slovenz a slowo, sed probabilius sibi gens hoc nomen indidit, vel ab aliis inditum fuit, eo: quod ii, qui in terras longinquas abire decrevere, remanentibus valedicebant, quod poslawiti poslowiti se dicunt, ab eis Slavenzi seu Slovenzi, germ. Beurlaubte, vocarentur.*“

hned od ělowěk, *Slowák, homo, vir* gako, gináče wysoce učný Slowák, *Matěj Bel*, w Předmluwě na německau *Grammat. str. 7.*

hned od skála, *skalawi, skalawané, Petraei, Alpini*, gako Čech *Durich*, in *Biblioth. Slavica, Windob. 1795. Vol. I. p. 13.* kterého se wšak pozděgi sám odžehnal;

hned od *Herculis clava*, gako Chorwat *Kercselich* in *Notit. praelim. de Regno Dal. Cr. et Slav.*

Period. I. p. 26. kde takto píše: „*postquam Slavi eorum (Hercuniatum) quoque terras obtinuissent, se ab Herculis clava, Slavos vocarint; ut Herculei enim amplificaverunt territorium suum.*“

hned od řeky Labe, z Laba, Venedus qui ab Albi veniebat, gako gistý Bezegmenec in *Actis Soc. Jablon. Lips. 1772. p. 195.*

hned od low, lowjm, lowiti, gako Slowák *Bilský*, w Rpisu. knihowny P. M. Jankowice, takto píše: „*Enim vero diffiteri non possum gentem Slavam cupidam esse gloriae, facinoribusque praeclaris a se editis depredicandis indulgere, quod minime vitio vertendum est, si modo quo gloriatur habeat, at non eo vesaniae processisse Slavos credo, ut a gloriosis factis nomen sibi indere voluerint.*“ (Držte smjchy a hněwy!)

hned od hlawy, z hlawy, Sklavi gako naynowěgi Morawan *Dankowský*, w Prešpurku, in *Fragm. zur Gesch. d. Völker d. Slav. Zunge, Pressb. 1825. str. 18.* „*Unter den Stämmen dieses Volkes (Skythen) zeichnet sich besonders derjenige aus, welcher am Dnepr blieb, und dem König Skythi (z kýtý, von der Hüfte abstammend) gehorchte, in ihrer eigenen Sprache nennen sie sich Z hlawy, das ist die vom Haupte abstammenden, welches Herodot durch Königliche Skythen ausdrückt. Dieses Z hlawy schreiben die Byzantinischen Griechen Σκλαβοι, sprich Sklawi. Später ist aus Sklawi der vielbesprochene und so oft missgedeutete Name Sláwi entstanden.*“ *)

*) Giná nezdarná tohoto gména odwozovánj sotwy zmjny hodna gsau, k. p. od něm. *schlau*, klug (*Gundling XI. 56.* a *Fr. Jos. Müller Ansicht d. Gesch.*); od Sklav, Leibeigen, weil Karl d. G. alle Wenden leibeigen gemacht haben soll (*Hr. Einzinger von Einzing S. 146.*); od litewského *Salawa*, *Sala*, ostrow, Leute die auf Werdern, Inseln wohnen (*Ostermeyer, alte Bew. Preus. S. 71.*); od *Sclov Sklow*, města nad Dněprem; — a t. d. O těchto a těmto podobných vykladačech národnjch gmén prawj knjže *Jablonowski, Act. Soc. 1772.* in *Epla. Viro Cl. S. D.* „*Impudentiam vero nonnullorum peregrinorum Scriptorum satis quidem mirari nequeo, qui in sua ipsorum lingua quaerunt et invenisse sibi videantur etymologiam nominis, quod ad gentem plane peregrinam pertinet.*“

Takowéto a tomuto podobné počínánj rozených Rušislawů gest, ať upřjmně wyznám, anebo newčasná skrownomyslnost a pokornjčkowanj, anebo wšetečnost, anebo newděčnost; ba wjce geště, gest wina uražené welebnosti národnj, gest prohřešenj proti těm naydražšjm pokladům národnjm. Cizozemcům a Neslawům, ani řeči ani žiwota slawského dokonále nepowědomým, snadno se podobné chyby a prohřesky prominauti mohau; ale pták do vlastnjho hnjzda nečistjey, Slawen w neslawěswého národu sláwu hledagjej a člowěk wtipu swého ke swé a swých potupě užjwagjej do gedné třjdy náležegj. „Čest hledati a sláwu cjiti, prawj *Mendelsohn*, gest už samo w sobě nečo wýborného a krásného, bytpakby při tom i žádného giného cjele a ohledu nebylo, nebo to samo už gest znamenjm welikého srdce, a spanilé nezobecnělé duše.“ A Cicero pro *Rabirio* dj: „*Hoc generi hominum quasi a natura datum est, ut qua in familia laus aliqua forte floruerit, hanc fere qui sunt ejus stirpis, cupidissime prosequatur.*“ Takowjto Etymologowé zdagj se mi podobni býti oněm Amerikánům, o nichž nám putowatelé wyprawugj, že swé vlastnj národnj obličege a okrauhlé přirozené hlawy němohau wystáti, a proto swým djt-kám hlawu mezi dwe prkna anebo břewna kláda, stjskagjce a tlačjce gi tak dlauho, pokud se končítá a ple-skatá nestane. Neljbjli se komu naše starodáwné *Slaw*, nechť se gmenuge třebas *Kakerlakem* anebo *Anthrophagem*, gen nechať se nečistau anebo lehkomyslnau rukau nedotýká *wšenárodnjho Palladium* tohoto, a tak swatokrádeže se nedopauštj. Wýborně prawj *Jean Paul Richter*, we swé *Vorschule der Aesthetik*, III. *Abth.* II. *Vorles.* „*Ein Einzelner kann nicht Namen erschaffen, die Majestät der Volksstimme muss ihr Siegel darauf drücken. Die Eigennamen der Völker und Ortschaften sind wichtige historische Denkmäler, sie können auf die Herkunft und den ursprünglichen Zustand der bezeichneten Individuen leiten. Der Name bezeichnet nicht nur eine besondere Handlung oder Eigenschaft einer Person; sondern er umfasst ihr ganzes bleibendes*

Daseyn: dieses anzutasten, verwundet im Innern des Herzens. „Takowjto Rušislawowé měliby sobě do srdce wepsati onen werš *Stephana Taurina, Stauromach. IV. ž. 55.* který sme za motto této Rozprávě předložili.

§. 11. *Swědectwa a starodáwná domněnj rozených Sláwů o slawném významu gména Slaw.*

A. wšak negen mezi cizinci, i mezi našiinci a domácjmi národu, nalezali se od gakžiwosti, kteřj slawný význam gména *Slaw* tušili, aě původu a přjčiny tohoto významu gasně sobě powědomi nebyli. k. p.

Kadlubek, biskup Krakowský, r. 1226. in Hist. Pol.—, *Slawi qui Saec. V. et VI. per plures famosas victorias Romanis belle innotuere, cumque gens se idiomate proprio gloriosam, id est Slawna vocaret, a Latinis successu temporis, latinisato vocabulo Slawný národ, gens Slawa dicta est.*“

Dubrawský, biskup Holomucký, r. 1552. odwodj sice gméno *Slowan* nayprwé od *Slowa*, potom wšak, gakobys tjm nebyl spokogen, dokládá: „*Ab ipsa praeterea gloria, quae apud illos Slawa appellatur, Slowutnj, dicti.*“ „Suad chtěl řjci *Slawnj*, neb gména *Slowutnj* kořen gestiť *slovo*, ne pak *Slawa!*“ prawj *Dobrowský.*

Stanisl. Orzechowski, r. 1564. *AnnaL. „Slavi igitur Poloni sunt, quo nomine ab amplitudine laudis omnes eae gentes sunt dictae, quae intra Illyricum, Macedoniam, Dalmatiamque incolunt. Et quoniam hi populi praeter caeteros habiti sunt bellicosi, ideo Slawos, h. e. fama celebres et gloria plenos ipsi sese voce patria appellaverunt. Slawa enim idem est Ilyriis quod gloria Latinis, atque hūic nomini ad haec usque tempora genus illud Slaworum magnificum atque bellicosum respondet.*“

Sarnicki, r. 1587. *Hist. Pol. L. 4. C. 23. „Slavaci autem dicebantur quod famam majoris facere soliti erant, quam aurum, argentum et quaequae pretiosiora.*“

Mart. Cromerus, r. 1589. *Chron. de orig. et gest. Polon. L. 1. C. 8. pjše: „Slavoniam a Slavis, non hos ab illa appellationem accepisse. Propius autem vero est, eos a celebritate et gloria potius, quam a verbositate, quae in vituperio est, nomen sibi sumpsisse, cum res magnas et praeclaras contra Romanum imperium et finitimos quosque gererent.*“

Barthol. Paprocký, r. 1593. *Zreadlo markrab. Morawského, w Předmluwě: „Čteme o národu Slawenském, že wšecky giné swau Slawau přewyšował. Čehož mu ginj neprádl.*—

Předkové naši na tom toliko všěcko své dobré zakládali: aby paměť nesmrtdlnau po sobě zůstawiti mohli. O žádné giné uměnj, toliko o to, kteréž slowe ars militaris, nedbali. — Wěz také o tom, že Slawáci, to gest národ Sláwy veliký, zdáwna byl hrozný a posawád gest národu pohanskému.“

Paul. Piasecki, Chron. gest. in Europa Cracov. 1648. st. 55. „*Gentibus Sarmaticis late per orbem diffusis diversa erant cognomenta, mores, armorum studia et lingvae, tamen ubi una gentium istarum Sarmaticarum, quae dicitur Slauona, derivato nomine a Slawa, quod in latino sonat gloria, excellere coepit, multitudine nobilitatis, gloriae armorum et principatus potentia ac vitae cultioris studiis, facile aliae in ejus dialecton consenserunt.“*

Pessina, r. 1680. Mars Morav. L. 1. C. 2. „*Nomen Slavorum plerique a Slawa, quod nostrae genti gloriam significat, derivant: quod vel ipsum etymon nominis palam ostendit. Ob res igitur praeclare et gloriose gestas, tam contra Romanos, quam alios vicinos hostes, Sarmatarum vel Venedorum promtiores aliqui Slawnj vel Slawaci id est gloriosi dici voluerunt. Et sicut olim homines istius gentis, ac praecipue viri nobilitate generis illustres, ut plerimum nomina, ex illa voce Slawa composita, et in Slav latine Slavus desinentia, assumebant, qualia sunt: Wenceslaus, Stanislaus, Boleslaus etc. ita hodieque similibus prae caeteris nominari et dici amant.“*

Balbin, r. 1689. Dec. I. L. II. C. 23. „*Propius accedit veritati opinio asserens a celebritate nominis etiam Slovanos Slovacosque dictos ut Slavinos et Slavos a gloria appellatos. Nam Bohemis slowutnost est amplitudo seu claritas famae, et slowutný seu na slowo wzatý, celebris dicitur, Slawa gloriam significat. Et favent nomina Boemis Polonisque usitatissima a Slawa seu gloria derivata, ut patet in Wratíslaw, Boleslaw, Miroslaw.“ — Tentyž in Notis ad Christannum: „Ob familiarum celebritatem et multitudinem nobilitatis (nam plerique nobili genere orti erant) Slowakos se, vel Slawakos, i. e. nominatos et gloriosos vocaverunt. Slavicæ nobilitatis primordia antiquitatem maximam continent. Polona et fraterna nobiscum gens maximo nobilitatis numero gaudet, ut nulla prope villa, nulla arx, nullum oppidum reperire sit, quod non generosa aliqua stirpe ex nobilitate illustretur.“*

Theodor Polycarpow, r. 1704. Zprávce tiskárny w Moskwě. W nedostaku půwodnjho djla klademe zde přeloženj od P. Chambres, w T. II. Encyclop. methodique, Histoire, str. 2. „*Theod. Polycarpowiz (?) dans un Dictionnaire grec, latin et esclavon imprimé a Moscou 1704. remarque,*

que le mot Slawa, d' ou est formé Esclayon, signifie en cette langue gloire.“

Joh. Georg. Středowský, r. 1705. Mercur Morav. Prop. II. p. 9. „*Post Attilae mortem, cum Sarmatae varia fortitudinis et heroicarum virtutum, tam contra Romanos, quam alios vicinos hostes, gloriosa edidissent specimina, primo ex eo tempore a Sláwa, quod est gloria, Slavni vel Slavaci, quod sonat gloriosi, dici coeperunt.*“

Kunschke et Pannach, r. 1713. Dissertatio histor. in Hofm. Script. rer. Lusat. „*Constat omnes in universum, Venedos, Lusicos et Sorabos non fuisse Germanos sed Sarmatas, quia sibi ipsis dicebantur Slavaci, i. e. gloriosi sive inclyti.*“

Kulcsinki, in Append. ad Spec. Eccl. Ruth. Romae 1734. p. 101. „*Quamvis gentibus Sarmaticis late per orbem diffusis diversa fuerint cognomina, mores varii, animique discordes, imo et linguae ejusdem confusiones multiplices, ubi tamen eadem gentes Sarmaticae sub communi Slavorum nomine a Slava id est gloria, derivato, armis ac potentia excellere coeperunt, facile quoque in unius linguae dialectum consenserunt.*“

Joh. Chr. Jordan, Orig. Slav. Vindob. 1745. Pars IV. p. 101. „*Vocabulum Slavini propriae domesticae est originis a primitivo Slava, quod est gloria et laus. Inde venit adjectivum Slavni, celebres, laudabiles. Hoc nomen igitur ipsa gens sibimet assumpsit, et sicuti vicina ipsis in Europa gens Gothorum a God, bonum, se nominavit Goden, bonos, sic illa elegit Slavni, celebres, laudabiles, ut se tales praestarent in bello contra inimicos, in pactis erga amicos, et in moribus inter se, quae qualitates quoque a Scriptoribus aequis genti ei attributae leguntur. Poterant quoque Slavi in hoc eligendo nomine respicere ad populos Asiae trans mare Ponticum Paphlagonas, qui se Enetos graece dicebant, ita ut Slavi ab hoc exemplo simile nomen sed proprii sermonis susciperent.*“

Joh. Seberini, Com. hist. d. vet. in Hung. 1769. p. 87. „*Lis est, unde potissimum Slavorum nomen enatum sit. Perperam id a Scklow urbe Borysthenis, item a Swětlo voce Slavica, lumen significante, et a Slowo verbum a multis deducitur. Verius a Slava, Slavni addita vocali, vel dempta consona Slauini et Slavi, quasi gloriosos dixeris; Graecorum Heneti tantundem significabant. Sane vix quispiam negaverit, gentem Slavorum, dum etiam alio nomine compellaretur, gloriae fuisse multo studiosissimam.*“

Knjže Jablonowski, Act. Soc. 1774. p. 251. „*Slavani in idiomate slavico idem ac gloriari, se jactare significat. Natio Slavica nomine principis sui appellata, tandem multis rebus praeclare gestis, illud sibi vindicavit nomen.* p. 294. *Celeberrimi enim certissime erant*

tantarum regionum a mari nigro ad Adriam, ab Albo ad Balticum pertinentium Domini.“

Jos. Mikoczi, Dioec. Zagr. Presb. Otior. Croat. Budae 1806. str. 144. „*Slavorum, Slaunorum, Slavinorum nomen a vernacula voce Slava ductum, quod postea Graeci graece reddiderunt, Enetosque vocabulo, vocabulum Slauni exprimente, compellarunt. Str. 147. Slaunorum nomen datum potius, quam arrogatum opinor. Ignorat nemo solenne illi quondam fuisse populo, ut nominis cuique proprii partem ex 10 Slava conflarent, ut Boguslav, Ladislav, Wratislav; hinc sumptam occasionem puto, ut vicini populi Slavos, Slavinos, Graeci αὐετς, εϋετς gentem universam appellarint, et ipsa appellationem haud ingloriam acceptaverit.*“

Synopsis Rossiskaja, sobranna iz raznych Auktorow, str. 3. „*Narod slawenski razsiriwsja na stranach Polunošěnych, Wostočnych, Poludennych i Zapadnych, pročich wszech, siloju, mužestwom, i chrabrostiju przewyde, strašen i slaven wsemu swietu byst. Ni w čěgom bo inom, točiju, w djelje wojennom upražnjašesja, i ot tude prepitanije i wsjakja potreby swoja ispolnjaše i ot slawnych djel swoich, naipače že woinskich Slavianami, ili Slavnymi zwatisja načasa.*“

Anonymus, Krátké poznamenánj Swěta, to gest malý spis kragin, měst, wod, ano i národůw rozličných, roku páně 1759. Rpis. slowenský w knikowně Széchenské. str. 174. „*Slowenská kragna, ze slova slowenského Slawa nazwana.*“

Joan Raič, Istorija slawenskych narodow 1794. Djl I. str. 36. „*Ot Slawyli, ili ot postojanstwa w slowje dowoditsja Slawjan porjeklo sporiti nebudem. Oboje bo slawy i chwaly dostoino djelo iest, i krjepku wo oružii byti, i postojanu w slowach, jaže sut sobstwennyja dobrodjeteli Slawian.*“

§. 12. Odwozovánj gměna Slaw od Slowo.

Přibjk Pulkawa, w přeloženj latinské rozkazem Karla IV. sebrané Kronice píše: „*Tu gest na tom mjstě (při wěži Babel) gedna řeč slowanská, gešto nedobře slawanská sluge, počátek swůg wzala; od kteréžto gisté řeči lidé toho gazyka Slowané gsau nazwáni: nebo w gich gazyku slowo latině se dj verbum, a slova latině verba slowau. A tak od slova neb slow nazwáni sau ti lidé Slowěné.*“

Mart. Szentiványi, in Curios. Miscell. Tyrn. 1681. Dec. 4. „*Slavi a slowo h. e. verbum, quod nimirum Slavonicum idioma et facile pronunciatu sit ac ingentem habeat copiam verborum, et nullum magis idioma per orbem diffusum sit.*“

Fort. Durich, Bibl. Slav. Vol. I. p. 27. „*Nihil jam ob stare mihi videtur, quo minus a voce slowo, quatenus*

sermonem significat, originatione ducta, Slovene idem sint ac sermonales, ut Tertulliani vocabulo utar, sed proprii sermonis communione, quae patriae vocis signo sufficienter designatur, proxime derivato ex nomine adjectivo slowny sed forma apocopata slowen."

Surowiecki, Sledz. Pocz. n. Sl. str. 27. „*Jest podobieństwo, że imie Słowianin, Sloveniec i t. p. w narodzie rozdrobnionym na liczne osobne pokolenia, powstało później dla oznaczenia wszystkich spółplemienników, z którymi się można było wysłować, czyli rozmówić, i że było niejako ogólnem nazwiskiem wewnętrznem, różnem od zewnętrznych, które jako dawniejsze pozostały ciągle w używaniu u obcych.*“

Proti tomuto odwozowanj pjsē knjže Jablonowski A. Soc. 1774. p. 294. „*A verbo, slowo, ut quasi verborum si dicerentur, non potest derivari nomen Slavorum, quia semper per a scribitur; sed potius a slawa, quod est laus, sic laudabiles sunt, vel celebres.*“ Pak Dobner, An. Haj. Prodróm. „*Minus recte Slavorum nomen a slowo repetitur, unde aliqui Slovacos, et genti Slavicæ hodie proprium vocabulum Slováci, slowanská zem, řeč, derivata crediderunt, autumantes inde compellationem istam profuisse, quod Sarmatica gens gloriæ perquam studiosa, sive ab innata sibi eloquentia, sive a linguæ commercio toti genti eodem communique, sibi hoc nomen indiderint. Nam primum quidem: parum verosimile est, Sarmaticam gentem, nihil minus quam literarum scientiarumque curiosam, ut eam depingit Jornandes, Procopius et Paulus Diaconus, ab eloquentiæ studio et præcellentiâ nomen assumpsisse. Quod alterum est: vix cogitatione effingere aut mente consequi licet, quomodo Sarmatarum gens, tantis jam terrarum spatibus per Europam Asiamque dispersa, tot diversis compellationibus et rebus publicis distincta uno velut puncto temporis, circa Saeculi VI-ti initium aut V-ti exitum, concordî calculo in novum a communione linguæ desumptum nomen, missis prioribus conspiraverit, et cur hoc novo nomine unanimiter delecto, mox tamen postea alia atque alia nomina sectata sit, ut pro rerum publicarum partitione alii se Antas, alii Bulgaros, alii Čechos, Dalemencios, Obotritas, Polonos, Srbos, etc. tacita Slavorum compellatione nominare maluerint! Non apte videlicet ex linguæ nostræ posteriori dialecto vera sinceraque hujus vocabuli et nominis etymologia deducitur. Nam quis nescit linguam nostram patriam toto prope coelo deflexisse a prima sua dialecto? cujus rei testimonio sunt tot vetusta monumenta ad hucdum in Archivis Bibliothecisque servata. Plurimis indicîis proditum est, vocem hanc posterioribus temporibus a patriæ nostræ hominibus depravatam esse, qui se Slovacos, terranque Slowanicam dixere scripsereque; ex veteri enim dialecto*

Slavi patria lingua Slawnj et Slawaci, non Slowanj, Slownj aut Slowaci dicti sunt, quam enunciationem Graeci, Latini aliaeque prope gentes omnes sequentes, nos Slavos, Slavinos et Slavanos vocitarunt, vocitantque hodie. Imo vix non compertissimum est: vocabulum slowo non esse primogenium veteris dialecti Slavicae verbum significans, quod praesertim in vetustioribus libris Slavicis Croaticisque quaesitum nusquam reperi. Nam Slavi veteres hodiernique vocabulum latinum verbum reddunt per rech, quod idem est ac nobis řeč, Bulgari vero Croatiaeque per glagolie, cujus rei plurima exempla legere est apud Joh. Kohlum. — Quare recte Chronicon Anonymi: Idioma Slavonicum corrupto vocabulo Slovanicum appellatur.“

Celý tento rozpor o *Slow* a *Slowo*, a odwozovánj z něho gměna našeho národu, powstal gen z nedorozuměnj toho, že ti, kteří *Slow* zastávali, neznali aneb nemysleli na to, že *slowo*, *slowiti* totěž znamenalo a znamená, co *slawa*, *slawiti*. Srow. §. 4. této Rozprawy, *Slownjk Mikalie, Stulliho, Lindeho* a giných. W *Bosnickém, Dalmatském, Karniolickém* nářečj *slowo* to znamená, co *gloria, fama*, w *Sorabském* nářečj *slowotný*, w *Českém slowutný* gest to samo, co w *Polském stawetny*. U *Starorusů* bylo *slowo = oslawowdnj, opěwánj* někoho, k. p. *Slowo o Plku Igorowie t. g. Lobgesang, Heldengesang*. Že i w *Českém slowo* někdy *sláwu* znamenalo, potwruzuj negen mnozj, až posawád užjwanj, způsobowé mluwenj, k. p. *na slowo wzaty, čilý slawný*, ale i nesčjselnj příkladowé staršjch *Spisowatelů*, k. p. „*Tu sú dávali dobré slowo Janowi Zmrzljkowi, že gest statečně na ty Němce udeřil.*“ *Kronikář* l. 1430. — „*Ostawjš po sobie slowo neužitečné.*“ *Aleš* ze *Sternberku*, l. 1445. — „*Sedláci této bylině slowo dali, žeby purgowati měla.*“ *Veslawjn*, w *Herbaři*. — „*Weliké slowo o sobě mjtí, dobré slowo u lidj mjtizin gutem Rufe stehen.*“ *Vesl. Sylva*. — „*Magj weliké slowo že gsau byli wymluwnj; to slowo gest o něm, že gest milosrdný; ne wšeligak dobré slowo u někoho mjtí*“ *Ginterrod Cyrip.* — „*Slow ó o sobě měli, že laupežnjci byli.*“ *Kralické přel. Bib.* — Srow. *Časopis Muz. I. 1. str. 77.* Anobřž negen *slowo* ale i geho kořen *slúti*,

slulý, proslulý, znamenalo u Čechů geště w 13—14 stoletj *sláwu*: wiz *Časopis, třetj ročnj běh. Sw. 3. str. 66.* „Dietie *proslulé* iuž na všem swietie.“ *Slowané* gako *mluwjcy* (verbosi, loquentes), mohlyby každý národ slauti, nebo každý *mluwj* a sobě rozumj, a předce, dle mého wědomj, na celé twáři země mezi národy, ani gednoho příkladu toho gména nenalezáme. Kde nalezáme u Germanů národy a kmeny *die Wörtner, die Spracher, die Namerer*, aneb u Latináků *Linguaes, Loquentes, Verbosi?* Tobý byl totiž příliš všeobecný, všečłowěčenský názew. Gména pak národu mjwagj zwláštnj ne powšechné přjčiny. — Co *Schlötzer* *mluwj* o Osech, *Nord. Gesch. p. 108.* „*Die Osier, sagt Praetorius, haben vom slawon. Uzy, der Schnurrbart, den Namen: allein ich kenne kein Volk, das von Schnurrbärten den Namen hatte,*“ to platj i o odwozowánj Slawů od slowa.

Národ we stawu newzdělanosti geště žigjcy, gako byli Starosláwowé, neobraj tak swau pozornost na *slowa* a na *řeč*, gako raděgi na hmotné, do oěj padagjcy wěci, *sláwné skutky*, činy, boge, dobrodružstwa, toť geg pohne, to on rád i gménem značj. Z té přjčiny magj we mnohých řečech *sila* a *s-lawa*, *robura* a *rumor* geden kořen, že půwodně u diwokých národů gedno znamenali. Takowý národ wjce *činj*, nežli *mluwj*, wjce pečuge o *sláwu*, než o *slowo* a *gazyk*.

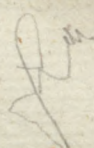
§. 13. Slaw, Slawen tolik, co gméno národnj Smluwy.

Polský děgopisec *Sarnicki*, in An. Pol. L. IV. C. 22. takto pjše: „*Germanorum nomen a confoederatione, Galli eos fratres seu Germanos, pobratym, vocarunt. Ita Sarmatiae populi i. e. reliquiae Vandalorum et Antorum Alanorumque, symmachia inter se sancita iniquoque solenni foedere, nomen Slavorum, quod essent homoglottoi, i. e. ejusdem linguae et loquelaes, sibi imponunt. Cum enim audivissent, Romanos eis minitari, ne imparati ac veluti scopae dissolutae inter se dissidentes invenirentur, omnes in unum conspirant. Ne*

vero altera natio prae altera aliquid ea in re privatim aucuparetur, non jam nomen, quod partis erat, vel unius nationis, toti multitudini imponunt; nec jam Polonos, Boemos, Bosnenses vel Rascios, Croatasque aut Roxolanos se vocant omnes. Hoc enim invidiam intestinam concitaret. Sed nomen tale, quod ex aequo omnibus quadret, et de energia initi foederis cunctos semper commonefaciat, magno omnium consensu sibi adoptant, Slavos se cognominantes, h. e. populos multos et varios, sed tamen ex una stirpe originem ducentes.“
 Podle tohoto domněnj by tedy *Slaw*, *Slawen* nebylo gméno národu, ale gen gméno *smluwy* a *swazku* anebo *roty*, asi tak, gako *Hansa*, *Liga*, *Tory*, *Rheinbund*, *Allianz*, *Hetaira* a t. d. Než ať o tom nic nedjme, žeby se gméno *smluwy* nikdy tak široko a hluboko w celém národnjm životě nebylo mohlo rozkořeniti, *) že w celé historii šotwy kde podobný příklad nacházjme, aby se *smluwnj* gméno na národnj bylo proměnilo, anebo i ku poznačenj osobnjch gmén potřebowalo; tedy o podobné *smluwě* ani šlaku w děginách domácjch nenalezáme, kdeby však tak pamatnau, swětoděginskau wěc, bylaliby skutečná, nebylo možno býwalo mlčenjm pominauti. Ba dobrý náš *Balbin* právě hořekuge nad tjm, a to slušně, že *Slawowé* nikdy *spolu* *nedrželi* a žádného *swazku* mezi sebau neměli. *Wiz Epitom. L. I. C. 4.* „*Slavi Principes multi neque sibi fidentes (quod malum omnia imperia hactenus perdidit), sua quisque tuebantur et spectabant commoda, et quasi in uno non peterentur omnes, nihil in commune aut consulabant aut gerebant, cum, si jungere arma et foederibus stabilire potentiam tot Slavorum populi (Poloni, Russi, Bohemi, Moravi, Redarii, Obotritae, Daleminci, Hevelli, Lunkini, Vilci aliique innumerabiles), aut si*

*) *Srow. Gebhard. Wend. G. I. Vorrede p. 26.* „Keine freye, ausgebreitete und in mancherley Stämme zertheilte Nation kann den Gedanken haben und ausführen, plötzlich alle ihre Stammnamen nebst dem allgemeinen Volksnamen abzulegen, und dafür einen neuen anzunehmen.“ *A Schlötzer, Nord. Gesch. p. 108.* „Die Völker pflegen sich nicht durch Reichstagsschlüsse selbst Namen zu geben.“

etiam consilia hostium occupare et Hunnos, pridem amicos, in societatem bellorum trahere voluissent, non modo libertatem suam retinere fortissima natio, ut eam Witikindus Saxo commendat, sed et obruere hostes omnes et sub jugum mittere potuissent. — At quantum fortitudinis et invictae duritiae ac potentiae ad bellum adferebant, tantum etiam rusticae cujusdam simplicitatis, ut omnium hostium suorum paterent insidiis, et quoties pax, quantumlibet insidiosa, offerretur ab hostibus, de suo ingenio alios metientes, libenter acciperent.“ — Něco podobného poznamenal o Sláwech i Nestor Djl I. Kap. 17. „*I wsta rod na rod i byša usobici, i wojewati sami na sia počaša.*“ A Mauritius, *Strateg. L. II. C. 5.* w Dobrow. Slowance str. 80. „*Die Slaven leiden keinen Beherrscher und hassen sich unter einander.*“ — Gebhardi *Gesch. d. Wend.* prawj též kdesi: „*Erbliche Feindschaften der Slaven sind die Ursache ihres Verfalls.*“ — Kopitar, *Gramm. Vor. str. XXII.* „*Man denke was unter einem einzigen Oberhaupte aus dieser gigantischen Nation (Slav) schon früher hätte werden können.*“ — Týž *Jahrbüch. d. Lit. 30. B. str. 163.* „*Dužans Hofbeamte (Baronen, Magnaten) vereinzelt nach seinem Tode zu eigensüchtigen Zwecken die Gesamtkraft der Nation. So unterlagen diese einzelnen kleinen Herren nach einander dem einzigen türkischen Grossherrn.*“ — Tak žalugj i nowěgšj, k. p. Dobrowský, w listu 10 Srpna 1794. z Měšic Rybaymu psaném, nynj we zbjrce w knihowně p. Jankowiče w Pešti se chowagcjm: „*Es ist recht ärgerlich, dass die Slovaken es nicht mit uns halten wollen. Die Varietäten in Dörfern soll man doch nicht für Dorisch, Attisch, Jonisch halten. Die Deutschen waren hierin klüger als wir uneinigen Slaven.*“ — I gak žeby tedy tito neswornj Sláwowé od swornosti a smluwy byli mohli gméno dostati? — To cjtíl sám Sarnicki, a proto odstupuge w nasled. kapit. od tohoto wýkladu, řka: „*Slavaci autem dicebantur, quod fana majoris facere soliti erant, quam aurum, argentum et quaeque pretiosiora.*“

§. 14. Slaw, Slowan tolik, co gmenec,
gmenowanec.

Geště geden wýklad gměna našeho národu zaslaužj zde poznamenánj. *Dobrowský* totiž, takto píše we swém spisu: *Hist. Krit. Untersuch, woher die Slaven ihren Namen erhalten haben*: „In den ältesten Zeiten waren die Benennungen der Slaven verschieden, es gab verschiedene Geschlechter, deren jedes seinen besondern Specialnamen führte, schon damals haben sie sich nach der Lage ihrer Wohnsitze benannt. Weil nun dieser Localnamen eine grosse Menge seyn musste, so war es wohl nicht möglich, wenn man die ganze Nation nennen wollte, alle einzelne Specialnamen herzuzählen. Man war daher bemüssigt alle diese Namen in Einem allgemeinen zusammen zu fassen. Man sagte: Slované, die Genannten, Benannten, das ist diejenigen, die ihre Namen haben. Dieser allgemeine Name war sehr gut gewählt, indem die Slaven dadurch sich alle unter einem Worte begriffen und von andern Völkern, denen sie in ihrer Sprache keine bedeutende Namen beysetzten, unterschieden haben.“ *Linhart*, *Gesch. Krains* D. I. str. 417. činj proti tomuto následugjej poznamenánj: „*Etymologisch mag er (Dobrow.) Recht haben. Allein die Geschichte hat dafür keinen Beweis. Den Anlass, den Zeitpunkt, die Ursache, wann und warum sie so genannt wurden, wie die Bestimmung Genannte, den so zerstreuten Zweigen dieses grossen Volkes im Norden und Süden allgemein eigen wurde, erklärt mir keine Thatsache.*“ — My sme wýše ukazali, že „*nominari, vocari*“ gest gen daleké přenešené a podružné (metaphoricum, secundarium) wyznamenánj časoslowa slúti, slugi. Prwotnj a vlastnj wýznam gest znjti, zweněti, zwučeti (zluw, clango), s pochopem gasného, blyštjeho se, tak, že pro oba smysly, sluch i zrak užjwáno býti může, gakobys řekl gasně zwučeti, a zwučně gasněti, kterýžto půwodnj spogený wýznam cele se geště zachowal w polském stýnac, slynauti t. g. stkwjti se, lesknauti se, kwětnauti, wznjti, slawným býti. We slo-

wjch *slawjk* a *slawka* (Crn. concha, Austern, se kterým srow. kroat. *selva*, české *želwa*, řecké *chelys*) ten půwodnj význam už se na dvě rozdělil, pro každý smysl obzvláště; *slawjk* se zagisté od zpěwu do ucha, *slawka* od lesku do oka padagjcjho gmenuge. Naše *Slaw* se tedy s řeckým *onymos* (k. p. Hieronymos, Onomakritos) gen newlastně srownáwá, vlastně mu odpowjdá naše *zwanec* (k. p. Dimitrij Samozwanec, Šafar. Gesch. str. 432), *gmenec*, *bezgmenec*. Naše *Slaw* rovné gest hned etymologičnē i logičnē spolu, hned gen logičnē následugjcjm *hebrejským*, *řeckým*, *latinským*, *německým* a *domácjm* gménim :

§. 15. Srownáwánj gména Slaw s cuzými gmény (Argumentum ab Inductione), a sice :

A. Hebrejskými, a sice pocházegjcjmi od

- 1) *Jud*, aneb s emplasmem *Jehud*, t. g. slaw, chwal, od *ioda*, in Hiphil *toda* celebrare, gratias agere. Wiz 1. *Mogž.* 29. 35. „I počala (Lia) a porodila syna a řekla: giž nyní chwáliti budu Hospodina, pročez nazwala gméno geho *Juda* (t. g. chwála),“ a 1 *Mogž.* 49. 8. „*Judo*, ty gsi, (to-tiž chwála) tebe *chwáliti* budau bratrj twogi.“ Srow. Buxtorfi, *Lex. Hebr.* p. 299. „*Illud nomen post scissuram tribuum, soli tribui Jehudae impositum est, tandem in universos traductum qui vocantur Judaei.*“ — Odtud powstala nasl. gména: *Juda*, *Juditha*, *Judas*; a složené *Abiud* (Otcoslaw), *Abiatar* (Otcoslaw, Patrocles), *Amiud* (Lidoslaw), snad i *Jetro* (slawný) tchán Mogžišů. S tjmto hebrejským kořenem *Jud*, *Jut*, srowneg naše *jutro*, *gitro*, *watra*; *hod*, *hodnost*, *hody* (lat. *gaud-ium*), *hodst* aneb *host*, *hostina*, *godspod*, *gospod*, *hospodin* (t. g. pán.), srow. gr. *αγαθος*, něm. *gut*. Tacitus *Hist. V.* 2. odwodj diwným etymologizowánjm gméno Židů čili Judeů, od hory *Ida*.
- 2.) *Ar*, *er*, *or*, *ur*, které se všecky na *swětlo*, *blesk* wzahugj: *Arias* (lew neb swětlo páně, 2 Kral. 15. 25), *Ariel* (lew neb swětlo božj, Ezdr. 8. 16), *Arimat*, (lew neb swětlo páně, 1 Sam. 11), *Arnan* (swětlo synowo, 1 Par. 3. 21); *Aner*, (swětlo lidu, 1 *Mogž.* 14. 13), *Asser* (Blahoslaw, 1 *Mogž.* 30. 12); *Achior* (bratr swětla, *Jud.* 5. 5.); *Urit* (oheň, swětlo, otec Elifalůw, 1 Par. 11. 35.), *Urit* (můg oheň, otec Bezelele, 2 *Mogž.* 31. 2.), *Urias* (oheň páně, mnoho osob toho gména), *Uriel* (oheň božj, syn Tachatů,

- 1 Par. 5. 24), *Urim* a *Thumim* (swětlo a prawda). S tjmto hebrejsko-chaldejským kořenem srowneg: maďarské *Ur* (pán); něm. *Er, Ehre, Herr*; ang. *Earl* (král); lat. *ar-deo, arsi, ardor, uro, urere*; serb. *jarko*, slaw. *jarý* (ohnivý), a t. d.
- 3.) *Chram, Ran* (*rem, rom, rum*), t. g. slavný, silný, vysoký. *Rabbi, Ribbi* (Dominus), *Rebeka, Roboam*; *Ab-ram* aneb *Abraham*, turecky *Ibrahim* (otec slavný), *Adoniram* (pán slavný), *Esrem, Efrain, Ezrom, Rama* (excelsa); *Semiran, Semiramis, Remus, Romulus, Remaclus* (Swatý w 7 stoletj), *Rumor, Rumorides* (řjmský Consul 1155.), *Guntchram* (král Burgund. r. 562), *Cimram, Gimram, Bertram, Olbram, Wolfram, Wahlram* aneb *Walrab, Robespierre, Robinson*, a t. d. S tjmto kořenem srow. něm. *Graf, grob, Grimm*, (Grimwald), *greifen, Kraft, Raub, rauben*; *Ruhm, rühmlich*; lat. *robur, robustus, rapio, raptor*; slaw. *chrabrý, chrobý, dalm. rabreniti, rus. rewnost, rwenie, Hrabě; kripost krepkost* (sr. *Kraft*), *rab* (násilnj), *rob, rabowati, rúbat; ramě, rameno*. Powrchně wěc považugjci udělajj námjtku: gak *rumor* a *robur, Ruhm* a *Raub* z gednoho kořene pocházeti mohau? Odpowěd': We starém newzdělaném swětě gen ten byl *slavný*, kdo byl tělesně *silný*. Gak dalece gsau *poprawce* a *rozprawka, poprawistě* a *prawda*, co do wýznamu, wzdálená, a předce z gedné etymologické studnice tekau.
- 4.) *Malch, melch, mólch* (t. g. swětlo, panstwí) *Malchus, Malachiáš, Melech, Melchias, Melchisedech, Moloch*. Srow. *Wlach, Walach, Woloch*.
- 5.) Sem přináležejj i násled. gměna: *Adonibezek* (blesk páně, Saud. 1. 4.), *Aggeus* (slavný, swatý, srow. graec. *ἀγιος*), *Barak* (blesk), *Baruch* (Blahoslaw), *faran* (sláwa, krása), *Jairus* (oswjcený), *Tobias* (dobrý pán), *Achitob*, (bratrdobrotý, od hebrejského *tob*, bonus, praestans, se kterým srowneg naše *dob-rý, ozdobný*, něm. *tap-fer*). *David*, (milý, ctěný, od kořene hebr. *dod* s empl. *daíd David*; s hebr. *dod* srow. řecké *Tit*, něm. *Teut*, a gměna *Dido, Dedalus, Thettalia* (aneb *Thessalia*), *Dodona, Doda, Doda, Donda, D'unda, Didila* a t. d.

B. Greckými a sice:

- I. Těmi, která od časoslowa *κλειν* celebros, glorifico, *το κλειν* gloria, splendor nominis, w rozličných formách, složených a skončených pocházegj, gako:

1.) *Kle, Kli, Kly, Klo*, (zkráceně z *κλεο* *)

- a.) Prostá: *Klaia* (Claea, Nympha), *Kleia* (dc. Atlantowa), *Kleio* (Nercida), *Kleis* (Nympha), *Kleo* (dc. Danaowa), *Klio* (bohině děgin), *Kleon* (mnoho mužů), *Kleones* (syn Pelopůw), *Kleone* (dc. Asopowa), *Klonia* (t. g. *Kleonia* Nympha), *Klonius*, *Klinias*, *Klenius*, *Kleonius*, (syn Priamůw). Srowneg s těmito naše *Slawa*, *Slawena*, *Slawina*, *Slawka*, a mužské *Slawon*, *Slawek*, *Slawata*, a t. d.
- b.) Složená: *Kleainetus* (wůdce Athen. Ctislaw), *Kleanthos*, *Kloanthos* (towaryš Aeneasůw, Kwětoslaw), *Klearchus* (aneb Learchus. Wíz Natalis Comes L. 6. 69. Hederich Lex. Myth. syn Athamantůw), *Klemporos* (Essior. legat. apud Appian. Kupcoslaw), *Klemens* (aneb Clemens, Slawomysl, cf. pol. wspaniałomyślny, germ. Edelmüthig.), *Klenartus* (Chleboslaw, odtud Lenard Lehnhart), *Kleobios* (Siloslaw), *Kleobulus* (Radoslaw), *Kleochares* (Slawomil, u Curtia), *Kleocharea* (Leposlaw), *Kleochus* (Wozislaw), *Kleocritus* (Sudislaw), *Kleodamas* (Podmanislaw), *Kleodaeus* (syn Hyllůw, Bohuslaw), *Kleodice* (Prawoslaw), *Kleodora* (Darislaw, Nympha), *Kleodoxa* (Ctislawa), *Kleolaus* (Lidoslaw), *Kleombrotus* (Deštislaw, Borislaw, οὐβροσ βαυρε), *Kleomedes* (μεδες; rada, péče, Radislaw), *Kleomestra* (Radislaw, dcera Trosowa), *Kleopas* (Wšeslaw), *Kleopatros* (Oteoslaw, Wlastislaw, uřednjk w Koryntě), *Kleopatra* (Wlastislaw, παρις vlast), *Kleophanes* (Widislaw), *Kleophantus* (Widislawič), *Kleophon* (Smutnoherec, Znislaw), *Kleophile* (Miloslaw, manželka Lykurgowa), *Kleopompus* (Otec Parnassůw, Pýchoslaw), *Kleostratus* (Wogslaw), *Kleoxenes* (Slawihost), *Klidemes* (δεμο budugi, Budislaw; Domoslaw), *Klymenus* (μηνς hněw, pomsta, Mstislaw), *Klymene* (Mstislawa, matka Phaetonowa), *Klysthenes* (Wladislaw).
- c.) Složena ze tří slow: *Perichlymenus* (Po-msti-slaw), *Perichlymene* (mnoho žen), *Theoclymenus* (syn Polyphidůw, Bohomstislaw).
- d.) S wynechanau w některých nářečjch literau k na počátku: *Leon* (od *Kleon*, srow. *Lauko* Slawko), *Leontion* (diminut. od *Kleon*, přítelkyně Epikurowa), *Leontina*, *Leonteus*, *Leontejus* (milenc Helenin), *Leonidas* (patronymicum od *Kleon*, hrdina), *Leonides* (král Laced. srow *Laukonides*, *Slawkonides*), *Leonatus* (spoluúčednjk Alexandra W.), *Leanira* (Mužislaw), *Learchus* (syn Athamantůw, srow. *Clearchos*), *Leochares* (řezbař, srow. *Kleocharea* a *Charicles*), *Leocritus* (syn Evenorůw, srow. *Cleocritus*), *Leodamas* (mudřec,

*) Gen při neznámějšjch položena gsau poznamenánj. S. znamená syn, dc dcera, O. otec.

srow. *Kleodamas*), *Leodokos* (Argoplawec, Mnislaw), *Leogoros* (otec Andocidůw, Tržislaw), *Leosthenes* (sr. *Klisthenes*), *Leodaxos* (dawno hryzu, Hryzislaw).

e.) S wynechánjm litery *k* w prostředku: *Acusilaus* aneb *Acusilaos* (Slyšislaw), *Agelaus* (král Korynt. *αγο* wedu), *Agelades* (řezbař), *Agésilau*s, *Anaxilaus*, (*Kralislaw*), *Anaxilides*, *Antileon*, *Archelaus*, *Arcesilaus* (*Pudislaw*), *Aristolaus* (srow *Aristocles*), *Autolaus* (*Samolaw*), *Charilaus*, (sr. *Charicles*), *Chrisolaus*, *Demoleon*, *Demoleus*, *Deileon*, *Dorylas*, *Epilaüs*, *Jolau*s, (*Šiposlaw*), *Kritolaus*, *Lais* (cf. *Claiä*), *Laius*, *Menelaus*, *Mnesileus*, *Nicolaus* (cf. *Nicoeles*, *Cleonices*), *Oileus*, *Penthesilea* (*Hořislawa*), *Perilaus*, *Philolaus*, *Protesilaus*, *Pterelaus* (*Křjdloslaw*), *Stheneleus*, *Stratolaus* (sr. *Stratocles*). — Podobné příklady i we slawských gmenách nalezáme, k. p. *Alex. Guagnini Sarm. Eur. Spiraë r. 1581*, píše *Swětolaus* mjsto *Swětoslaw*, a *Byzantinci Boesilas* mjsto *Wogslaw*.

Pozn. 1. Upomínáme, že od kořene *kl* pošli i recké *λαος*, attický *λεος*, i slawské *lid*, i německé *Leut*, a znamenali puwodně tolik, co *šlechta*, *wogsko*, *pluk*, *Adel*, *Heer*, *Trupp*, *cohors*, *turma*, *tribus*, gen w běhu času dostali širšj wýznam a zchaterněli. „*Leute Leudes wurde der Hofstaat oder die Vasallen der alten Fränkischen Könige genannt.*“ prawj *Dolz. p. 34*. *Kleos* tak se má ku *leos*, *laos*, *laicus*, gako se má *clut*, *inclutus*, ku *lid*, *Leut*; gako se má *slaw* ku *sluha*, *Sklav*; gako *Serb*, *Seraph* ku *servus*; *Helen* ku *helot*. *Pop*, *papa*, *pompa* ku *populus*, *Pöbel*.

Pozn. 2. Gméno powěstné králowny *Amazonka*, *Penthesilea*, pocházj od *πενθος* žel, *hoře*, *smutek*, *Želislawa*, *Gorislawa*. *Nedobře Pešina* gméno toto překládá od *πεντε* pět, nepjše se zagisté per *Tau* (τ) nybrž per *Thita* (θ). *Wiz Mars Morav. L. 1. C. 3.* „*Penthesilea vel juxta idiotismum Slavicum Pianta Slava, seu Pátá Slava, quod Ori-thyam ipsiusque sorores Antiopaeam, Menalipaeam et Hippolytam, quae erant virginēs fortissimae, et per quas tunc ut plurimum stabat gloria ac omnis fortuna Amazonum illa successerit Quinta aequae fortis ac gloriosa.*“ *Virg. Aen. I* „*Ducit Amazonidum lunatis agmina Celtis Penthesilea furens.*“

f.) Se wloženjm samohlásky *a* mezi *kl* *kal*, *kall*; čjm se smysl *slawného* na *krásné* měnj; *Sláwa* zagisté a *Krásä* gsau sestry: *Kalais* (argoplawec sr. *kleis*) *Kaletor* (brat *Klytiůw*), *Kalianassa* (*Nympha*, *Slawokrálka*, *Krásokněžna*, *Belokněžina*), *Kallicrates* (*Wladislaw*, *Krasosil*), *Kalimachus* (*Wogslaw*), *Kaliničius* (*Krasowjt*), *Kalliope* (*Muza*, *Hlasišlawa*), *Kalliphacia* (*Zořislawa*, *Swětislawa*), *Kallisthenes* (sr. *Klisthenes*) *Kallišto* (*Krásena*, *Slawena*).

2. *Klit*, *klyt*: *Klytos* (*Homer. Il. 20. Virg. Aen. 9.* gest naše particíp. passiv. slaven, *inclutus*), *Klytios*, a ženské *Klite*, *Klytia*, *Klytoria*, *Klytarchus* (ztracený degopisec řecký *Prwoslaw*, *Knežislaw*), *Klytemnestra* (*Pommisla-*

wa), *Klytippa* (Konislaw), *Klytomachus* (Mečislaw), *Klytomedes* (Radislaw), *Klysonymus* (dialecticum pro *Klytonymus*, gako glotta glossa, Gmenoslaw), *Democlytus* (Lidoslaw), *Teleclytus* (Siroslaw).

S těmito gmény gsau i následugcej we spogenj: *Clo-*tar a s wynechánjm *C*, *Lotar*, *Luter*, *Chlodwig*, a *Ludwig*; potom *Luitpert*, *Luitgard*, *Lithulf*, *Litobrand* (kral Longobard.), *Litopyrga* (deera krále Longob. Desideria). Sem patřj i slawské *Ljutici*, *Litoslaw*, *Litoměřice*, *Lutobor* a t. d. W našem *lutost*, *ljtost*, *lutý*, fortis, clemens, misericors, inclytum animum habens, ztratila se prwnj litera *k*, tak gako *Clut*, *Lud*, *Lond*; *Clutetia*, *Lutetia*; *Colatium*, *Lätium*.

3. *Kles* (*cleas*, *clius*, *cleus*, *clus*, *cleon*, *cleates*, *clides*, *cleotes*): *Agasicles* (Wűdcoslaw, král Laced.), *Agathocles* (Dobroslaw), *Amyclas* (Branislaw), *Amycla* (dc. Niobina), *Amycleus* (otec Daphnin), *Amphiclia* (dc. Aristonowa, Oslawa), *Androcles* (Mužislaw), *Androclides* (spisowatel pod cjsařem Aurelianem), *Anticlus* (Řek, w trojanském koni skrytý, Protislaw), *Anticlea* (matka Ulyssowa, Protislaw), *Anticlia* (dc. Autoljkowa), *Aristocles* (mudřec, děd Platonů, Naylepsislaw, Slechtoslaw), *Aristoclea* (sestra Pythag.), *Aristocliques* (panownjk w Orchomenii), *Charicles* (Miloslaw), *Chariklo* (Miloslaw, dvě Nymphy), *Chariclus* (syn Chironůw), *Ctesicles* (Držislaw), *Damocles* aneb *Democles* (pochlebnjk Dionisiůw, Budislaw), *Diocles* (Bohuslaw), *Diocleas*, *Diocleus* (s. Orsilochůw), *Diocleates* (Bohuslawský), *Deuclion*, *Deucalion* (*deus* aeol. Bůh), *Doryclus* (Kopjslaw, syn Priamůw), *Empedocles* (mudřec i básnjř *εμπεδοκλος* na poli, na bogišti slawný, Bogslaw), *Epicles* (Předslaw), *Eteocles* (Druhoslaw), *Eteoclus* (s. Iphůw), *Eucles* (Blahoslaw) a odtud *Euclides*; *Euryclia* (Siroslawa, dc. Opisowa), *Heracles* aneb *Hercules* (Jaroslaw, od heros gary, silný), *Heraclius* (cjsař východnj), *Herculius* (cjsař řjmský, gináč Maximianus), *Herculanus* (gměna Spisow. 15. a 16. stoletj), *Heracleon* (Grammatik w Egyptě), *Heracleonas* (cjsař východnj), *Heraclitus*, *Heraclides*, *Heracleotes*, *Hermocles* (Tlumačislaw), *Hippoclytus* aneb *Hippolytus* (Konislaw), *Hippocliques* (učednjk Epikur.), *Ishycles* (Stanislaw), *Iphiclus* (Wladislaw, syn Amphitriónů), *Kallicles* (Krasislaw, řezbař), *Lamprocles* (syn Sokratesů), *Mandrocles* (*μανδρα* djra, Mönchszelle, unde Archimandrita praefectus monachorum), *Manticlus* (Wěstislaw), *Megacles* (Weleslaw), *Meneclides* (Hněwislawič, Corn. Nepos in Epam.), *Nicocles* (Wjtězoslawa, in Orat. Isocrat.), *Neocles* (Nowoslaw), *Oicles* (*οω* nosjm, Nosislaw), *Oecclus*, *Oioclus* (*οιος* sám, Samoslaw), *Patroclus* (Wlastislaw),

odtud *Patrocleus*, snad i *Paterculus*, *Pericles* (Oslaw), *Phanocles*, (básnjř, Switislaw), *Pherecles* (Nosislaw, Romanus Cons.), *Philocles* (Miloslaw), *Phrasicles* (Mluwislaw, Rom. Cons.), *Proclus* (Predslaw), *Proculus* (Čech, r. 1608. w Borowského pohřebnjch kázanjch), *Proclea* (dc. Clytiowa), *Remaclus* (Swatý w 7. stoletj Chrabroslaw), *Thecla* aneb *Theoclea* (Bohuslawa), *Themistocles* (Sprawedliwoslaw), *Timocles* (Ctislaw, Rom. Cons.), *Socleus* (syn Lykaonů, Chodislaw), *Sophocles* (Mudroslaw), *Sosocles* (Chranislaw), *Stratocles* (Wogslaw), *Xanticles* (Žlutoslaw), *Xenocles* (Hostislaw), *Xenoclea* (kněžkyně Apollowa), *Zancleus* *Zancclus* (Žiwoslaw). Řecká patronymická forma *ides* i u Slawů w užitku gest, k. p. *Stanislaw Stanislaides*, *Slauko Slaukonides* aneb *Laukonides* a t. d.

4. K těmto se přidati mohau i *Hal*, *Hel*, *Cel*, *Sel*, *Chal*, k. p. *Hellas* (syn Perseů, Slaw), *Helena* (Slawena, *Lichtvolle*, *Berühmte* u *Fleischnera*), *Helenus* (syn Priamůw), *Helice*, *Heliseus* aneb *Eliseus*, *Helvius*, *Helvia*, *Helicardus*, *Heliodorus*, *Heliogabalus* (Konislaw), *Hellanicus* (děgopisec, srow. *Callinicus*, *Nicoeles*), *Helops* (Hlasislaw, *Centaurus*); *Haleus* (Apollo swetlý, slawný), *Halia* (dc. *Nereowa*), *Haliakmon* (syn *Oceanůw*), *Haliartus* (wnuk *Sisyphůw*), *Halimede* (dc. *Nereowa*), *Halimon* (otec *Kretin*), *Haliphion* (ot. *Deukal.*), *Halirrhothius* (syn. *Neptun.*), *Halocrates* (syn *Herkul.*), *Celeus* (rex *Eleusinae* vel *Celeusinae*), *Celeustanor* (syn *Herkul.*), *Celaeno* (*Amazonka*), *Seleukus* (srow. *Slawek*), *Sulla*, *Sylla*, *Solon* (srow. *Absolon*), *Chalko*, *Chalcis*, *Chalybe*, *Chalciope*, *Chalkodon*, *Chloe*, *A-glaia*, a arabský *Ali*, *Alin* (srow. *Hel*, *Hal*). a t. d. Wšecká tato gměna z gednoho kořene a pochopu znikla.

II. Těmi, která co do kořene sice rozdjlná, ale co do smyslu stegná gsau s předešlymi, a sice od

- 1) *Αἶνος* *laus*, *αἶνεω* *laudo*, k. p. *Aineias* aneb *Aeneas* (Slaw), *Aristaenetus* (Dobroslaw, Rom. Cons.), *Exaenetus* (Wýslaw, R. Cons.), *Epaaenetus* (w listu k Řjm. 16. ý. 5.).
- 2) *δοξα* *gloria*, k. p. *Eudoxus* (Dobroslaw), *Eudoxia*, *Kleodoxus* (Ctislaw), *Doxopater* (spisowatel řecký, *Wlastislaw*). Slovo *δοξα* pochodj od *δοκεω*, se kterým srow. lat. *decus*, *decorum*, *condecorare*, *decere*, *dignari*, slawské *djka*, *dičiti* (serb. *chwáliti*), *děkowati*, *wděka*, *wděčnost*.
- 3) *Σεβω*, *honoro*, *veneror* (hebr. *sab*, *sam*), k. p. *Saba*, *Sabas*, *Sabbas* (*sanctus*), *Sabbatius*, *Sabinus*, *Sabina*, *Sabothius*, *Samuel*, *Samson*, *Sebastos*, *Sebastinus*, *Sebastianus*. A gměna národů *Sabaei*, *Sabini*, *Sabinetes* aneb *Samnites*.

- 4) Τιμη honor, laus, k. p. *Timaeus*, *Timon*, *Timanthes* (maljř), *Timagoras* (Athenčan), *Timarchides* (R. Cons.), *Timasios* (R. Cons.), *Timocles* (R. C.), *Timolaus*, *Timoleon*, *Timocreon*, *Timosthenes* (Ctiwlad), *Timositheus*, *Timotheus* (Ctiboh), *Timagenes* (Ctirod), *Eutimius* (Bolečest), *Diotimius* (Bohučest), *Bartimaeus* (syn Timacůw), *Pheretima* (matka Arcesilaua III.).
- 5) Τιω honoro, ctjm, slawjm, k. p. *Titus* (Ctěn, Slawen), *Titius* (Aeneid. 6.), *Titan* (filius Coeli, Mythol.), *Titianus* (R. Cons. 80L.), *Titian* (maljř), *Tithonus* (filius Laomedontis), *Titornus* (Ptakoslaw, Aelian. L. 12.), *Titirus* (cf. Irus, Iris, ειρω dico, praenuncio). Srow. i *Katharina* (čistá).
- 6) Κοσμος *Cosmus*, *Cosmas* (sr. lat. *mundus*, slaw. *mir*).
- 7) Δηλωω (patefacio, clarifico) τελωω, τελειωω (consecro, sanctum, clarum facio), k. p. *Aristoteles* (Dobroslaw), *Panteles*, *Pantelin*; *Telamon*, *Teleclitus*, *Telegonus*, *Telemachus* (Wogslaw), *Telephus*, *Telethusa*, *Telmesus*; *Thalia*, *Thales*; a u Řjmanů *Tullus*, *Tullius*, *Duilius*, snad i I-tal-us; něm. *Thilló*, *Till*, *Tell*, *Tieleman*; slaw. *Dalimil*, *Dalibor*. Sem patrj i *Delwin*, *Delphin*, *Dauphin* t. g. knjže u Span. a Franc. — Litory *s*, *t*, *d* gsau přjbužné, proto srow. s τελωω a δηλωω i *sol*, *salv*, *slaw* a t. d.

Powážjmeli tuto welikau srownalost mezi gměny řeckými a slawskými, tedy nebudeme se diwiti nad tjm, že někteřj spisowatelé i národnj swazek mezi nimi hledali, k. p. Ořechowski, L. I. c. 1. „*Polonos esse natione Slavos, gente Graecos.*“ Ulricus Huttenus in App. ad Taciti Germ. „*Ingenia Slavorum habent sane graecum quiddam referentia, eo, quod in Asia vicini Ionum; in Illyrico Graecorum fuerunt.*“ Hudebnjci nalezagji w národnjch melodiech Řeků a Slawů welikau srownalost.

C. S L a t i n s k ý m i :

- Augustus*, *Augustinus*, *Augustulus*.
Benedictus; *Brutus*, *Brutius* (srow bert.); *Bellus*, *Bellius*, *Bella*, *Arabella*, *Dulcibella*, *Isabella*, *Floribella*, *Mabella*, *Mirabellus*, *Mirabella*, *Morbelli*, *Rosabella*, *Hanibal*, *Decebal*.
Celsus, *Paracelsus*; *Clarus*, *Claranus* (Seneca Ep. 66.) *Clara*, *Cantoclarus*; *Clemens*; *Clodius*, *Claudius* (srow *Clytus*, *Clotar*), *Cultianus*, *Caligula*, *Caracala*.
Cinna, *Cincinatus*, *Cnaeus*, *Cnejus*, (srow. *Chan*, *Kun*, *König*, *Kanut*. slaw. *Kněz*, *Činislav*, rus. *Čin.*)

- Festus*; *Flaccus* (Vlachus, i Ansbert píše naše *Wlach* latinsky *Flaccus*).
- Gallus*, *Gallatinus*, *Colatinus*, *Latinus*; *Galva*, *Galba*, *Galbinus* aneb *Calvinus* (R. C.), *Galvanus*, *Gallienus*, *Galerius*, *Gellius*, *Galenus*, *Calenus*.
- Gloriosus* (swatý), *Gloriosus* (mudřec w Neapoli 1572.), *Gloriosa* (mučnice w Tarsis, dne 10 Března), *Glorioso* (Joh., mudřec a mathem. w Neap.).
- Gloriéri* (Alex. učený Wlach 16 stol.), *Maglorius* (Sanctus, 28 Oct. franc. *Magloire*, srow. Moislaw).
- Helva*, *Helvia*, *Helvius*; *Heloise* (Aloisia).
- Honorius* (cjsař íjm.), *Honorinus* (cjs. ř.), *Honoratus*, *Honorata*.
- Laus* (z Katanei w Sicilii r. 1675.), *Lavinia*, *Lavienus* aneb *Labiendus*, *Laudus* (swatý 21. Zářj), *Laudati* (Nicol), *Laudon*.
- Lucius*, *Lucas*, *Lucinus*, *Lucanus*, *Lucinda*, *Luculus*, *Lucilius*, *Lucretia*, pocházegj od *lux*, swětlo. Srowneg stěmito i *Flamma* (R. C. r. 446.) *Flaminius*, *Lampadius*, *Selenus*, *Serenus*, *Rutilius*, *Fulgentius* a t. d.
- Mundus* (srow. *Orbinus* *Orbilius*, srow. řecké *Cosmas*, slaw. *mjr*, *měr*, *swět*, *swit*). Kořen *m-n* značil swětlo, wysokost, sjlu, panstwj a geho učinky, totiž poltačenj a otroctwj, k. p. *mena* (grae. luna), *mensis*, der *Mond*, *Monat*, *mane*, *manifestare*, *mundus* (čistý, gasný, swět), *monstrare*, *monstrum* (Erscheinung), slaw. *měna*, *měňawý*, *proměna*, *rozmaritý*; *mannichfaltig*; *mons*, *montes*, *eminere*, *eminens*; *munus* (čest, dar, úrad, panstwj); *mando*, *mandator*, *moneo*, *minari*, *minator*, *minax*, *manus* (t. sjla, gako ram, rámě), *munire* (be-festigen), *manuor* (rauben), *manubiae* (Räuberey), *mancipium* (sjlau lapený, přemožený), *minister* (soběma srow. slaw. *man*, otrok), *minuo* (schwächen, verkleinern). Z tohoto kořene pošli mnohá gměna: *Manlius*, *Manilius*, *Mancinus*. Nēm. ein *Mann* a t. d.
- Nobilior* (R. Consul), *Nobilis*, *Numa*, *Numitor*. S kořenem *nob*, *num* srow. hebr. *nabih* (propheta, sanctus), *nephil* (Held, Riese), *Nimrod*, *Naman*; nēm. *Nibelung* (Taufname im 10—13 Jahrh.); lat. *nimbus*, *nubes*, *nebula*, *nubila*, *numen* (supremum), *nomen*; gall. *renommé*; magy. *neve* (nomen), *nemes* (nobilis), *nap* (sol, lux); slaw. *nebe*, a gměna národnj *Nemetes*, *Němec*.
- Papa*, *Pappus*, *Papias*, *Papius* (*Fabius*, *Favius*), *Papaeus*, *Paphius*, *Papianus*, *Papenius*, *Papinius*, *Papinianus*, *Popilus*, *Popilius*; *Peppus*, *Pepinus* aneb *Pipinus*, *Pompus*, *Pompejus*, *Pompilius* aneb *Popilius*, *Pomponius*, *Pomponia*, *Pompejanus*, *Pompianus*, *Pomponatus*, *Theopompus* (R. C.), *Pompadur*, *Pupius* (R. C.), *Pupienus* (R. C.), — *Publicius*, *Pubilius* (R. C.),

Publicola (R. C.), *Poplicola* (R. C. 401.), *Babillas* (Swatý, 24 Led.), *Babilla* (Swatá, 21 Máge). Kořen všech těchto gmén gest *pap*, *pep* (pip), *pop* (s rhinesmem *pomp*), *pup*, *phoeb*, něco krásného, slavného, pyšného, nadutého, měkého, utlého znamenagjey, k. p. *Phoebus* (slunce), *papilio* (motýl), *papaver* (mák, pro krásný kwět), *pepo* (dyně, tykew, pro nadutost), *peplum* (ženská ozdoba, slár), *pompa*, *publice* t. g. *pomp*ose. Že *m* we slowě *pomp* gen rhinesmické gest, swědkem gest And. Corvinus, in Fonte Latinitatis Francofurti 1660. Pars II. p. 202. „*Forum Pompilii invenitur etiam Popilii absque litera m.*“ Sem patřj i slawské *zpupný* (pyšný), *zpupnost*, *upýpawý*, (nádherný), *papinkowý* (utlý, spanilý), *papušina* a s rhinesmem *pampuch*, *pampušky* (bjlý, nadutý, skwostný koláč), *papaušek* (od pěkných, stkwaucjch barew, gako lat. *papilio*); *popel*, *pepel* (die Asche, od ohniwosti, srow. *phoebus* a *πυφλάζω* ferreo, ardeo), *pop*, *popa*, *papež*, *popel* t. g. kněz, *zpupný*, slawný člowěk.

Pulcherius, *Pulcheria*.

Rumoridus (Roman. Cons.), *Rabirius*.

Sylla, *Silius*, *Salvius* (cjsař), *Salustius*, *Sylanus*, *Sulla*, *Sullus* (srow. *Tullus*), *Sullius* (srow. *Tullius* s proměnou *s* we *t*, gako *sonus*, *tonus*), *Sulvius*, *Sulvicius*, *Sulpicius*. Se *Syl*, *Sul* srow. *Hell*, *Sel*, *Slaw*.

Seianus (srow. slaw. *sejaju* ich glänze).

Servius (*Tullius*), *Servilius*, *Servasius*, *Servatus*, *Servata*, *Servatius*, *Serapius*, *Serapion*, *Seraphin* a *servo*, *servare*, které rozličný mělo wýznam, znamenalo půwodně tolik, co *possideo*, *teneo*, *sum dominus alicujus rei*, potom tolik, co řecké *δοκω*, odkud *doča*, *puto*, *existimo*, *obserwo*; potom tolik co *salvo*, *liberum incolumem praesto*, *tueor*, k. p. „*Servatum ex undis Strophadum me littora primum Accipiunt.*“ *Virg. Aen. 3. Servator* a *Salvator* geden magj wýznam. *Servus* půwodně znamenalo tolik, co *possessor*, *držitel*, *wládař*, *wládyka*, potom *praefectus in domo*, *major domus*, qui *servavit ordinem*, *rexit*, *dominium exercuit*. *Observantia* gest to, co *Achtung*, *Ehre*, srowneg *Festus*, *Scaliger*. Se slowem *servare* stogj naše *trjmati* w etymologickém swazku, přoměně njm *s* a *t*, *v* a *m*. Od *Servius* powstalo i *Sergius*, tak gako *fulvus*, *fulgidus*. S lat. *Servus*, *servatus* srow. co do smyslu, řecké *Soter*, *Sosthenes*, české *Držikrag*, *Držislaw*.

Valens, *Valentius*, *Valentinus*, *Valerius*; *Venerabilis*, *Venustus*: *Vindius* (Romanus, tempore Antonii Pii, cf. *Vend*).

D. S N ě m e c k ý m i , a s i c e o d s l o w :

Adal, Odal, Udal (Adel, Besitz, hohe Geburt), *Adela, Adeline* (Slawena, šlechtična, slečna), *Adelbert, Adalbod, Adelfried, Adelsgard* (Střezislaw), *Adelhold, Adelnath, Adelrich* (Udalricus), *Adeltrude, Adelin, Adelfold, Adelf.* Srow. graec. *δηλω, τελειο* a slaw. *utlý.*

Bret, brit, bert, precht, brecht, brand, brund (prächtig, geschmückt, berühmt); *Britwald, Berchtold, Berechtwald* (Archiep. Angl.), *Ambert, Aribert, Engilbert, Harbrecht, Ruprecht, Gumbrecht, Unwerth* (Hunbert), *Wiz Rozprawu o Těch* §. 21.

Bod, baud (kühn, tapfer, Held; srow. *Gebiether, Gebot, Botmäsigkeit*), *Bodo, Bodwin, Marbod, Radbod*, srow. gr. *ποτιος*, lat. *potens, potis, potentia*, magy. *bátor*, mongol. *batur*, rus. a pol. s *emplas. bohatyr*, slaw. *bodrost, bodrý, Bodrok* (řeka w Uhrjch), *Bodroci, O-bodritae, Abotritae*. — „*Litera A est augmentum initiale, nonnunquam otiosum.*“ *Lyc. Diet.* Gako se má Rab ku Arab, tak se má Bodor, bodrý, bodrok ku Abodrit. — Naše *Bodry, Bodrici* wyslowugj Němci *Abdrizi*, s přeloženjm samohlásky, tak gako *robotá něm. Arbeit, rámě Arm, rođ Art.*

Chun, Hun, Hein, Kun, Kon, Gun, Gund, chind, kind (kühn, König, tapfer, edel; srow. lat. *Cnaeus, Cnejus*, rus. *Cin*, der Rang, die Ehre; české *Cinislawa, Kněz*): *Kuno, Chunibert, Kunibert, Chunigunde, Kunigunde, Kunhild* aneb *Gunihild, Kunimund* aneb *Gunimund; Kuneman, Konrad, Konradin: Hunarik* (*Heinrich*), *Gund, Gundeline, Gundebert, Gundakar, Gunderich, Gundisalv, Gunifort: Witichind, Wirikind* (slawské knjze w *Hawelberku*).

Deg, teg, dag (tapfer, berühmt; *Luther nomina propria Germ. p. 28.*) *Dagobert, Degenhart, Tegenhard, Taculf, Murtagon* (Bulg. král). „*Luther und Becman bemerkten sehr richtig, dass degen so viel, als dügen, taugen* (valere, validus) *heisse, woher auch das Wort Dugent, aus welchem in Laufe der Zeiten unsere Tugend hervorgegangen sey.*“ *Dolz, S. 110.* — S něm. *dag, deg* srow. chald. a hebr. *dakah, takah* (purus, justus), řecké *δοξα*, lat. *decus, dignitas*, slaw. *djka, dičiti.*

Er, Ir, Ar, Her, Her, (Ehre, Ruhm): *Aribert, Ehrenbert, Herbert, Arimund, Erhard, Everhard, Eberhard, Ehregott, Ehrenhold* (*Arnold*), *Ehrenfried, Ehrenreich, Ehrenfest*, (*Ariovist*), *Ervin, Hervin, Herold, Herman.*

Frank (frey, edel), *Franz, Frank, Franciscus, Francisca. Hel, Hil, Hell* (srow. *Helas, Helene, Lucius*), *Hell, Hellebrand, Helfried* (Slawimir), *Hellmuth*, (*Litomyšl*), *Helwig*, (*Swatowit, Wjtoslaw*).

Helf, Hilf, olf, ulf (srow. lat. *salv-are, serv-are*); *Helf, Welf, Guelf, Ehrenhif* (Arnulph), *Gangolf, a Wolfgang, Gotthelf, Landulf, Ludolf, Rudolf, Ramulf, a Walfram, Taculf*.

Hold, held, hild, child, huld, klot, chlod, lot, klut, lut, Lud, (srow. řecké *κλυτ*, lat. *inclytus*); *Klotar* (Lotarius, *Luter*), *Klotoald* (Chlodoald) *Ludwald, Klothilde* (Chloltilde, *Ludhilde*), *Klodwig* (Chlodowig, *Ludwig*), *Chlodobert* (Childebert, *Lutbert*), *Berthold, Treuhold, Childdebrand, Childerich* (Huldreich), *Hildemund, Hildegard, Hildas, Hulda*. (Veleda).

Klan, Klun (srow. řecké *Kleon*), *Klonmar, Klunibert, Koloman* (Clemens).

Lob, löb, leb: *Gottlob, Lobegott*,

Mar, mer, mir (berühmt, gross, Herr): *Marbod, Waldemar a Merwald, Titmar, Volkmar, Vitimar, Siegmar, Siegmeier*. Wiz Abhandlung über *mar*.

Mund, mundus (srow. řecké *Kosmos*, lat. *mundus*, slaw. *mir*). *Adelmund* (Slawomir), *Arimund, Bohemund, Borismund, Edmund, Egmont, Florimund, (Florimond), Friedmund, Frohmund, Gundemund, Gunimund, Gutmund, Poldmund, Rosamund, Treumund a t. d.*

Preiss: *Gottpreiss, Christianspreiss*.

Rein, ren (čist, čest): *Reiner, Reinhard, Reingard, Renard, Reinhold* (Rinaldo), *Reinmar, Reinmund*.

Teut, Deut, Diet, Theod (srow. řecké *ττ*, lat. *titulus*) *Dietmar, Titmar, Dietrich, Detlev, Theudebald, Teudebert, Teudelinde*.

Volk (srow. *pluk*): *Volkhard, Volkman, Volkmar* (Swatopluk).

Wal, bal, wil, bil, wol; *Walfried, Balafried, Wilfried, Wolfried, Walamir, Walarich, Walaswinde, Walbert, Wilbert, Wilhelm, Willibald, Bilibald, Willebrand, Wohlgast*.

Wald, bald, bold, pold, volt (sr. slaw. *wlad, wolod*, lat. *valid*): *Waldek, Volta, Walter, Voltaire, Gualter, Baldo, Waldemar, Britwald, Bernwald, Oswald, Haubold*. Sem patrj i něm. *Wald*, slaw. *Wladst* (wlast), slaw. *lad*, něm. s rhines. *Land*. „Ubi nunc *Land* est, antea *Wald* fuit.“ *Merian*.

Win, wen, wun, wind, winde, wende, swinde, sinde (srow. řecké *ωνη*, *henet*, lat. *venustus*, slaw. *un, uný*), *Wenemar, Winfried, Wunefried, Winibert a Bertwin, Wunibald a Baldwin, Hartwin, Bernwin, Malwine* (Ossian), *Walaswinde, Kloteswinde* (Klotesinde), *Amalaswinde, Swanhilde*.

Anglické: *worth* (= Werth, Preiss, Vorzug, Ruhm): *Worthley, Edgeworth, Hawkesworth, Houldsworth, Kenilworth, Wentworth, Wordsworth*.

Sem přidáváme geště i následugiej gména, králů Gotských: *Walamer*, *Witimer*, *Dietmar*, *Theodemundus*, *Theudus*; *Totilas*; Ostrogotských: *Agesilau*, *Theodemir*, *Walemir*; Wisigotských: *Tendigislaus* (Teutoslaw?); Wandalských: *Godigisclus*, *Honorius*, *Gelimer*; Heralských: *Odoacer* (sr. *Otokar*); Longobartských: *Aristulphus*, *Aripertus*, *Iunipertus*, *Raimbertus*, *Klephes*; Danských: *Fridleuus*, *Hucletus*, *Lotherus*, *Wickletus* (Wogslaw); Šwedských: *Atisus*, *Waldemar*; Frankowských: *Clodio* (Chludion), *Chlodebald*, *Chlodomer*, *Charibert*, *Pipin*, *Wandegisilus* (Abbas, 628), *Clodulphus* (Episc.) a t. d. *Wiz Saxo Gr. Kranlius*, *Stritter* a giné.

§. 16. *Gména národů a měst z těchto vyložených osobnjch, cuzořečnjch gmén zniklá, a gménu Slaw obdobná.*

1. *Národů: Brutii* (populus in Italia), *Britti*, *Brittiani*, *Borutti*, *Beyreuth*, *Borussi*, *Prussi*, *Rutuli* (populus in Ital., srow. lat. *rutilo* = *stkwjm se*), *Ruticli* (Ptolem.), *Russi*, *Ruteni*; *Celsitani* (populus Sardiniae); *Klitae* (populus Ciliciae in Asia minore); *Armalausi* (cf. Wogslaw, Branislaw; populus ad Danubium in Tab. Peuting.); *Doxani* (gméno slawského kmene a řeky mezi mořem Baltickým a Odrau, kteréžto gméno gest nepochybně řecké přeloženj našeho Slaw, *doxa* zagistě sláwu znamená. Že Slawové nad Baltem s Řeky smjšení žili, toho důkazem gsau mezi ginými i taměgšj od *Masche* nalezenj slawsko-řečtj būžkové a modly). Snad i gméno *Dáků* sem patřj, srow. *decus*, *doxa*, *dičiti*.

2.) *Mest a mjst: Amiclae* (Mstislawice), *Cleopatria* (m. Egypt., srow. naše *Wlastislaw*), *Herculanum* (m. w Ital. láwau zasypané, rovné našemu *Jaroslawl*, *Jaroslawice*), *Heraklea* (m. w Řecku), *Heraklea* (m. Egypt.), *Heraclea* (m. Sicil.), *Heracleopolis* (tři města), *Heracleotes* (m. Cic. Tus. L. 2), *Dioclia*, *Diocletia* (w Dalmat., srow. naše *Bohuslawice*); *Timachus* (potok mezi Serbskem a Bosnau, nynj *Timok*). — Latinské: *Laus Pompeja* (m. in Gallia, Flor. II. 3. Liv. 5. 34., srow. naše *Jekaterinoslaw*), *Laus* (m. Ital.), *Laus* (potok Ital.), *Laus* (sinus maris, Ital.), *Lucania* (krag Ital. a *luce*),

Německé: *Löbau, Löben, Löbnitz, Lobendau, Lobenstein, Lobenhausem, Lobsdorf, Lobstadt, Ehrenstein, Ehrenfriedensdorf, Ehrenburg, Ehrenfeld, Ehrwald* a t. d. — Odtudto tedy widno, že gméno *Slaw* nikde nestogj samotné, ale i na poli *osobných*, i na poli *mjstných* i na poli *národných* gmén čłowěčenstwa, všudy má swoge podoby a obdoby.

§. 17. *Srownáwánj gména Slaw s domácjmi slawskými, tentýž anebo podobný smysl magjcjmi gmény.*

čast, čest, cti: *Časta, Česta, Častek, Cstjk, Časton, Častata, Cstata, Častawa, Cstawa, Častal, Častibor, Ctibor, Ctitoh, Čestmir, Ctimir, Čmj, Častislaw, Časlaw, Častowog, Ctirad, Ctimil*; *Bolečest, Pribyčest, Wšecčest, Ubyčest, Necta, Nectom* (tak, gako *krom, widom, swědom* od *krýti, widěti*). *Wiz Dobrow. Gesch. d. böhm. Spr. str. 92 — 102.* Sem se zdá patřiti i *Sarmatský čili Venedský*, od *Ptolemäa III. 5.* zmjnený kmen *Cestoboci*, gehož gméno powstalo z osobného *Čestobog, Častobog, Ctiboh*, (sr. *Chwalibog, Modlibog*). To ě na konci znělo gako *k, Cestobok*, odtud in plurali *Cestoboci*, literu pak *č* Řeci, Řjmané ba i sami *Sláwowé (Ctiboh)* na *c* změňowali. — Máme i kmen *Boğomilü, Boğdanü* a *g.*

Chwal: *Chwal* (*Dobrow. Gesch. str. 92*), *Chwal* (*Žižka*), *Chwalec, Chwalak, Chwalena, Chwalata, Chwaliboh, Dobrochwal* (sr. *Dobroslaw*).

Chwast: „*Hrabě Ossoliński, w poznámenánjch ke Kadlubkowi, wydaný od Lindeho, Warš. 1822. str. 234* prawj o polském knížeti *Popielowi* takto: „*Andere nennen ihn Chwostek.*“ Gméno *Chwostek* pochodj od *chwastati se*, polsky *chwostać się* t. g. *chwaliti se, chlubiti se*; — *Voltiggi str. 90.* ma *hwastattise*, při němž stogj italské přeloženj *pompeggiare*; latinsky *pompam facere, iactare se*. Tu widno, že *Popel, Pompilius* a *Chwastek* gedno gest, co do smyslu. *Čast,*

čest, čist, chyst, chystati, chwast, chwastati geden kořen magj. *Chystati, prichystati* znamená *čistiti, připraviti, ozdobiti*. *Čast, ctjti* tak se má ku *chwasta, chwastati, gako slaw, slawiti* ku *chwála, chwáliti*.

dika (serb. gloria), *Dikla, Dikosawa* (cf. Vuk Lex.), *Děka* (Čech r. 1088).

grd, hrd; Grdoň, Hrdoš, Hrdobor, Sobehrd, Wšehrd.
kal, (kalý, kalebný t. g. krásný, řecky *καλος*); *Klen* (syn Čechůw sr. Kleon), *klimba, Klimbogna, Kolostůg, Kolowrat* (sr. Klebert, opačně Wratislaw, Bertislaw), *Klonimir* (srow. Klonmar) a t. d.

kaz, Kazi, Kazimir, Kazan (kragina): od kořene *kaz, kazati, ukázati se, ukazowati se, scheinen, ukaz* (phoenomenon), *okazalý* (splendidus), *okazalost* (Pracht), potom we mrawnjm smyslu *kazati* (splendere, dominari, imperare), *rozkázati, rozkaz, kazár* (dominus, *kazár* tak se má ku *rozkaz, gako kněz ku zákon*). S našjm *kazár* srow. gr. *kaisar*, lat. *caesar*. Zchaternělý význam slova *kaz* gest *kaziti, violentare, destruere, kažn, kázeň* (poena, tantum *potentes* puniunt.)

lut, lit, lid; (sr. clyt, clut), Lut, Lutek, Lutoš, Litobrat, Lutohor, Lutomir, Lutomysl (srow. Clemens), *Litoslaw, Strelut* (Strežilut?), *Zbilut, Ludmila*.

pap, pop (srow. *pompa*): *Pop, Popel, Popow, Popowič, Popowský, Papánek, Papke* (Pomořan učený), *Pupce* (Dobrow. Gesch.), *Podpope* (Diplom Staro-Boles.). *Popel* tak powstalo od *pop, gako Lubel od Lub*. S těmito gměny se srownawagj: *kněz, knjže, Kniažnin, Kniaziewicz, Knězowský*.

swit, swět, swat, wjt: Switak, Swecek, Swecena, Swět-ljk, Swětlana, Swětkowič, Swětlicki, Swietlowský, Swetoslaw aneb *Swatoslaw, Swaton, Swatawa, Swatohna, Swiatoša, Swiatko; Wjtek, Wjtko* (u Nest. *Wiatko, Wiatici*), *Wjtoslaw, Wjtěz, Witas*. Srow. s těmito i gměna od *sijati, sinauti* k. p. w českých Diplomech: *Sjna, Sinaz, Sinogor*. U

Kroat. znamená *swet* die Welt, *swit* der Putz, tak gako *mundus*, *σοφος*.

wlad, wlast: *Wlad* (knjže Bulg.), *Wlad, Wolod* (rus.), *Wolodša* (rus. 1181), *Wladař Wolodar* (rus. 1065), *Wladyka, Wlastelin, Wsewlad, Wladimir, Wlastislaw*. Odtud gméno kraginy *Wladawa* aneb *Wladany* (pokaženě Moldawa, Multany); gméno národu aneb kmenu: *Wladawi*, t. g. lidé, potomci *Wladowi*, (pokaženě *Weletawi, Weletabi*), gméno řek: *Wladawa* (pokaženě *Wltawa, Moldau, Fulda*) a t. d.

zor, zar: *Zora, Zorka, Zorena, Zorawa, Zorek, Zorič, Zarský, Zarinský, Zrin, Zrinský*, ku kterýmž přideg i *Giskra, Žižka* (od žhu), *Ogninski, Hori mir, Sestrogor* a t. d.

Poznam. S těmito se srownáwagj i osobno-národnj gména: *Srb, Chrb, Chrabr; Un, Wen, Pan; Těch, Bol, Boliak, Polák*, o nichž obšjrněgi na swém mjstě gednáno bude.

§. 18. *Mezi národnjm gménem Slawowé a mezi osobnjmi gmény na Slaw, gest podstatnj swazek.*

Že mezi wšeobecným gménem našeho národu *Slaw, Slawia*, a mezi těmi tak mnohými na *slaw, slawa* se skončugjicjmi aneb začjnagjicjmi gmény gednotliwých osob, knjžat, synů a dcer geho, ne toliko negaký náhodilý *), ale záměrný a podstatný swazek, wniternj pokrewnost a wzágemnost se nalezá, o tom tomu, kdo ta gemstwj národnjho žiwota zná, pochybowati nelze. To už *Sarnicki a Balbin* dobře zpozorowali, když onen

*) „Man könnte auf den Gedanken kommen, die Uibereinstimmung des Slavischen Namens mit dem Worte *Slawa, Ruhm* sey zufällig“ —prawj Müller in *d. Abhd. v. den Völk. Russ. in Büschings Magazin. A Schlötzer, Nord. Gesch. p. 108.* „Die Völker erhalten Namen zufälliger Weise durch die Nachbarn.“ Gak liché, bezpříkladné to potwrzowánj! Mnohem lépe prawj knjže *Jablonowski in Act. 1772.* „Absque dubio quaeque natio ipsa sibi proprium nomen indidit, nec est suspicandum, eos (Venedos et Slavos) aliam consuluisse gentem, de nomine sibi imponendo.“

L. 4. 23. takto píše: „*Nomen Wratislavi Bohemiae regis a Slavis est dictum, sicuti et Polonici reges affectabant omnium maxime sic vocari.*“ A Balbin, D. I. L. 2. C. 23. „(opinionem a celebritate nominis Slavinorum et Slavos esse appellatos) favent nomina Bohemis Polonisque usitatissima, a Slava sive gloria derivata, ut patet in Wratislaw, Boleslaw etc.“ Totéž twerdj Sal. Semler, Acta Soc. Jabl. Lip. 1772. p. 58, negen w národnjm, ale i w zeměpisném potahu, řka: „*Slavia comprehendebat longas latasque illas Provincias, quae postea nostrorum Scriptorum usu Bohemia, Polonia etc. dicebantur. Nec de suo repererant illi Francici Scriptores id nomen Slaus, Slauus: sed saepissime audiendo, tam multa nomina terminari syllabam laus, provinçiiis istis inde nomen repertum atque tam Graecis quam Latinis Scriptoribus usitatum fuit.*“ Tato gména nacházegj se rozšjrena po celém Slawenstwu, w každém stoletj, we všech kraginách a nářečjch, w poledno - východnjm tak, gako w půlnočno-západnjm kmenu, mezi českými, polskými, ruskými, serbskými, chorwatskými, bulgarskými ano i obodritskými a sorabskými panownjky a osobami, a to tak zhusta, gako žádné giné. „*Slaw, Slawa das beliebteste Wort für den zweyten Theil der Zusammensetzung*“ prawj Dobrow. Gesch. d. b. L. 1818. str. 101. A K. G. Anton Ver. ii. die alt. Slaven. S. 131. „*Vorzüglich lieben die Edlen der slavischen Nation diejenigen Namen, in welchen die Wörter mir, Gast, Slawa vorkommen.*“ Mezi gménem národu a gmény národowců neomylně takowá gest wzágemnost a odwisnost, gako mezi celostj a částkami, mezi všecobecnostj a obzvláštnostmi, mezi tělem a údy, aneb geště bljžegi, gako mezi rodinau a potomky, mezi otcem a syny, mezi gménem Peter a Petrowič, Stanislaw a Stanislawowič, Iwan Iwanow a t. d. Forster, w poznameňnjch ke knize *The Anglo-Saxon Version from the Historian Orosius by Aelfred the great. London 1775* str. 251 prawj, že se Aristokratowé Sarmatů slawnými gmenowali, když pak obecny lid tyto wytisk-

nul, že sobě sám s řizenjm země i titul přiosobil, čím se gméno *gednoho stawu* na gméno *celého národu* proměnilo. I u giných národů příklady podobného swazku nalezáme, kde hned národnj gména od osobnjch, hned osobnj od národnjch wisegj, k. p.

Osoby :	Národ :	Kragina :
<i>Jud, Jehud, Judas, Judita</i>	<i>Judaei, Židé</i>	<i>Judaea.</i>
<i>Graicos</i> (syn Thessaliůw)	<i>Graeci</i>	<i>Graecia.</i>
<i>Hyllus, Hellas, Helladius</i>	<i>Heleni</i>	<i>Hellas, Hellados.</i>
<i>Hellanicus, Helena</i>		
<i>Cyrus, Cyrillus, (α κυριος)</i>	<i>Cyreni</i>	<i>Cyrenia.</i>
<i>Gallus, Gallio, Galenus</i>	<i>Galli</i>	<i>Gallia.</i>
<i>Italus</i> (rex Siculor.)	<i>Itali</i>	<i>Italia</i>
<i>Collatius, Colatinus</i>	<i>Latii, Latini</i>	<i>Latium.</i>
<i>Latinus</i> (rex, socer Aeneae)		
<i>Remus, Romulus, Romanus</i>	<i>Romani, Rumunje, Romanum Imp., Rama, Rumelia.</i>	
<i>Valerius, Valeria</i>	<i>Valerii</i>	<i>Valeria</i> (prov. Pannoniae).
<i>Goth, Gothe, Göthe</i>	<i>Gothi</i>	<i>Gothland, Gotha, knížectwj.</i>
<i>Herman, Germanus, Germain</i>	<i>Germani</i>	<i>Germania.</i>
<i>Teut, Titmar</i>	<i>Teutsche</i>	<i>Teutschland.</i>
<i>Frank, Franz, François</i>	<i>Franken, Francauzi</i>	<i>Francia, Franconia.</i>
<i>Angel</i> aneb <i>Engel, Angles</i>	<i>Angeln, Engelländer</i>	<i>Anglia.</i>
<i>Angelbrecht, Engelhard</i>		
<i>Sachse, Sachsus, Saxus</i>	<i>Sachsen</i>	<i>Saxonia.</i>
<i>Hans Sachs, Saxo</i> Grammat.		
<i>Schwab, Svevus, Svevezelius</i>	<i>Schwaben</i>	<i>Schwabenland.</i>
<i>SLAW, Boleslaw, Slawomir</i>	<i>SLAVI</i>	<i>SLAVIA, SLAFONIA.</i>

§. 19. Časté užjwánj a zvláštnj oblibowánj výrazu *slaw*, *slawný*, *slawiti*, a geho rozličné významy u *Slawů*.

Tak hluboko a široko do slawského národnjho žiwota sahá toto slovo, že ne gen na žiwé, ale i na bezdušné wěci, stromy, hrady, města, řeky, gezera, studnice, raucho, nástroge, pjsně a zpěwy, nowiny, titule a hodnosti, swátky a pamatné dny wztahowáno bylo a býwá, tak že toto slovo *miláčkem* našeho národu slauti může. Wšecko, co milé, krásné, wýtečné, weliké, znamenité, swaté, sluge tu *slawným*. k. p.

w *Rpsu. Libušin saud*: *slawný* sněm, *slawná* kněžno.
w *Drewnych Ruskych stichotworeniach* w Moskwě 1804.
str. 1. *slawnago* goroda, *slawna* gostja, str. 46.
slawnowa sudarja, str. 74. *slawnago* Rostowa, *slaw-*

nago kniaza, a tak we všech těchto starobylých zpě-
wých, že snad není pjsně mezi nimi, kdeby se toto
slovo několikráte nenalezalo.

w obecném životě: slawné panstwo, město; slawná obec,
wrchnost, stolice, rada králowská; slawné wjtěz-
stwj, slawné králowstwj, slawnj předkowé; nebe,
moře na pohled slawné. W Slowari Akad. Ros.
slawnj žiwopisec, bajatel, moreplawatel, slawné
dilo, trudy, podwiği. U Čechů slowutný pane,
Waše Slowutnost. Brkoslaw pták, u Palkow. od
slawných, krásných brků a per. Že pak zpěwnj
Slawowé nayzpěwnějšho ptáčka Slawjka, tak
řečeně za swého bratra držeti, a geg gménem swého
národu gmenowati budau, to bylo k očekáwanj.

w cirkewnjm životě a w biblické řeči: prawoslawna
cerkow, prawoslawje cerkwi wostočnoj, Slawnik,
(způsob zpěwů), Slawilščik; slawoslowiř, piesno-
slawiř, Slawoslawje, Slawoljubje, (Slowar Ak.).
Slawné Evangelium (1 Tim. 1. 11.), slawný cedr (Ez.
27. 23.), slawný kmen (Ez. 17. 8); slawný hlas
(Sir. 17. 14), slawné raucho (Sir. 6. 30), slawný
užitek (Maudr. 3. 15.), slawný skutek (Luc. 13.
17), slowutné město (Germ. 49. 25.), slowutnj
muži (4 Mogž. 16. 2), blahoslawentswj, blahosla-
witi, oslawowati, slawnost wánočnj, welikonoč-
nj. Ba i sama sláwa o rozličných věcech, užj-
wána býwá, sláwa chrámu, sláwa gména, sláwa
slunce, hwězd; sláwa tolik, co wěčný žiwot, co
modlitba (Wuk. Slownj), co radost, co památka
a swátek. Wiz Srbske pjesme Kn. II. str. 234.

„Slawu slawi Kralewiču Marko
Slawu slawi swetoga Dordija.“

W Mythologii slawské znamená Slawina boh-
ni, latinsky Juno gmenowanau. Wiz Slawonische Gram.
v. Mar. Lanossovich, Ofen 1795. str. 51.

I u cizinců, we středowěké Latině znamenalo Sla-
vina, Slavina dluhé Staroslawům obyčegné rau-

cho. U *Mauricia* a *Lwa* σκλαβινια, σκλαβινισιον gest způsob šjpu aneb střel, kterých Slawové we wognách užjwali, odkud snad pro podobnost powstalo srbské slawina der Zapfen, Epistomium. U *Wlachů* a *Dubrowničanů* značilo Slavin hodnost a úřad; wiz *Vocabulario Italiano-Latino, Venezia, 1786. Tom. I.* „*Schiavino, nome di dignità e magistrato.*“ Tjmž způsobem i u *Helenů*, gmenowitě w Athenách, znamenalo *Helicaea* saud, úřad, *Heliastae* saudcowé. *Thunmann* píše, *Unters. d. nörd. V. Berlin 1772. str. 281.* „*Die neuern Griechen haben ein eigenes Wort Σθλαβοσται ausfindig gemacht, welches die Ausartung der Völker, die unter slawischer Herrschaft auch slawische Sprache und Sitten annahmen, sehr naiv bezeichnete.*“

Žadný národ se tak wraucně do tohoto slowa a významu nezamilowal, w žádném giném nenj ono tak domácj a důwěrné, tak od knjžete až ku pastýřským chalupám rozlité, tak s národnjm žiwotem propletené a s njm spolu srostlé; w žádné giné řeči nenj užjwánj geho tak rozšjřené a zewšedněné, tak často a mnohostranně, s takowau národnj ljbstj, o tak mnohých wěcech a předmětech, a při tom tak wolně a ohebně, bez násilj, potřebowáno. A to potřebowáno z lásky, ne snad z nauze a nedostatku giných wýrazů, nebo Slawská řeč má i giná mnohá, tento aneb gemu podobný smysl magjcj, slowa, k. p. *chwalitebný, powěstný, zwelebený, welebný, rozhlášený, chýrný, ctný, čestný, poctiwý, wzácný, hodný, znamenitý, šlechtný, uslechtilý, wýtečný, wýborný, spanilý, důstogný, wznešený, wážný, statečný, čacký, zmužilý, urozený, šetrný, hrdý, nádherný, hrdinský, udatný, rekowský, chrabrý, silný, okazalý, aneb ukazalý* a t. d. Gak směšně a nemotorně by to wypadlo, kdyby někdo w latinském, německém aneb giném gazyku *gloriosus* aneb *lößlich* we všech oněch wýše dotčených příkladech swětského aneb cjrkewnjho žiwota užjwati chtěl, kde se wšak we slawském wšeccko tak přirozené, nenucené, krásné a wěcem přiměřené býti zdá, nepochybně proto, že tu samochtě z *ducha řeči* a ze hlubo-

kosti národnjho žiwota vyplýwá. Pékně o tom píše slawná Ruská cjsařowna *Katharina II. w 1. D. Bibliothek der Grossfürsten Alexander und Constantin, oder Aufsätze betreffend die Rus. Gesch. Berlin u. Stettin 1783.* „*Alle slawischen Stämme hatten den Gebrauch, ihre männlichen und weiblichen Namen aus ihrer eigenen Sprache zu entlehnen. Man bemerkt, dass die slawischen Völker gerne überall das Wort „Slawa“ anzubringen gesucht haben. Die Namen der Fürsten und Anführer waren damit zusammengesetzt, z. B. Swetoslaw, Jaroslaw, Wenceslaw, Wiśslaw, Slawomir, Předslawa, Wozmislawa, Budislawa, Podražislawa, Zbyslawa, Wratislawa, u. s. w. Selbst in Volksliedern besteht der Chor, oder der Zwischengesang, von jeher bis jetzt aus dem Worte Slawa.*“ — Podáwáme zde příklad takowého zpěwu z *Erot y ruské w Petrowě 1792. Kniha V. čjślo 201.* z tak řečených swjatošnych, podbljudnych pjsnj :

„*Slawa Bogu na nebě: Slawa ** !

Slawa našej Gosudaryně na sej zemlě: Slawa!

Čtoby našej Gosudaryně ne starěšja: Slawa!

Jeja cwětnomu plaťju ne nosišja: Slawa!

Jeja dobrym konjam ne izjezdíšja: Slawa!

Ješče etu my pěsnju chlěbu pojem: Slawa!

Ješče chlěbu pojem, chlěbu česť vzdajem: Slawa!“

*) Přípěv slawa sledujet w pěni z každým stichom podbljudnych pěn. — Ostatně stjmo přípěwem „slawa“ srowneg židowské „Selah, Halleluja“ w žalmjch a w cirkewnjch křestanských zpěwjch se nalezagjej. Podobně i w *Serbských nar. zpěwjch, k. p. D. I. str. 53.* pod titulem kad se ustaje u slawu :

„*Ko pije wíno za slawe božje
Pomoz mu, Bože, i slawo božja!
A šta je lípše od slawe božje.*“

Kopitar Jahrb. d. Lit. 1825. w recensii této pjsně pod hwězdičkau takto prawj: „*Slawa bedeutet Ruhm und auch den Gesundheits- und Ehrentrunk, welcher letztere hier mit gemeint, und eben desshalb unübersetzbar ist.*“ Tuto sláwy ljbst weršem wyrazil i *Woronicz w Sibylle, w Lwowě 1818.* str. 15. kde o starých Sarmatech takto zpjwá :

„*Tych plemie, przyswoiwszy sławę z rzemioślo,
Wzięte imie Słowaków (lépe Sławaków) szeroko rozniósło.*“

§. 20. *Gméno Slaw z archäologického ohledu, aneb o Slawině; oděvu Slawinů, Slawů.*

W životě národu vůbec znamenati ten obyčej, že mnohá věc, která od některého národu aneb kmenu nalezena, a u něho uzjvána byla, potom, když k jiným sausednjm kmenům a národům přešla, gméno swého národu dostala aneb zaderžela. Takowáto od národů pügčená gména dostali, k. p. tance: *Polonese*, ital. *Polacca*, *Mazurka*, *Ecossoise*, *Hongroise*; z broge: *Damascentka* (Serbs.), *Damaszener Säbel*, španjelka slow., *Spanisches Rohr*, *Sclabinia* neb *Sklaviniskion* (slawinisko) střela slawská, lučičtě; nástroge hudebné: *Multanki* (pols.) eine Moldauische Flöte; barwy a látky: *Indich*, srow. *Venetus color*, *Damast*, *Damašek*, *Kazimir*; dobytek: *Valach*, *Arabčjk*, (koně), *Moldawky* (woli), *Mogulice*, *Mongolice* (swině); kow y: *kositer* (serb. cjn, srow. Cluver, Ant. Ger. L. 2 36. Insulae Britannicae vulgo Cassiterides.) a t. d. A z tohoto ohledu geden zvláštnj, posawád málo dbaný, úkaz nacházjme w Archäologii europegské, totiž ten, že ne gen onna známá gména rolj „*Windische Beeten*,“ a hrobů „*Hünenbette*, *Hunengräber*, *Sorbenhügel*,“ ale i mnozj způsobowé oděwu w Europě užjwanj, slawského původu gsau, we slawském národu powstali, slawská gména měli a djlem až posud magj, k. p. *Slawina*, *Dolman*; *Surowica* (graec. syrma, Schlepprock), *Serbula*; *Horwatica*, *Krabatek*, *Grabatia*, *Karpetia*, *Krevet*; *Uňa*, *Huně*, *Huňawa*, *Poňawa*, *Poňwa*, *Buniwa*, *Bunda*; *Čechel*, *Čechljk*, *Čechol* a t. d. kterážto všeccka gména znamenagj oděnj u Slawů, u Serbů, u Chrobatů, u Unů čili Wendů, a Čechů obyčegně a odtud k jiným přenešené. Zde gen o rouchu *Slawina* něco přiwedeme, o jiných zmjnj se na swém mjstě.

Wiz Glossarium mediae et infimae Graecitatis, auct. Car. Du Fresne Lugd. 1688. T. II. p. 1592. „*Σκλαβίνα* = *Sclavina*, vestis longior, sagi militaris instar, *Sclavis familiaris: praeterea stragulum*, *Σιουρα*

ut est in corona pretiosa. Glossae Graecobarb. ἱματιον, ὄσχην, ἀπευχην, ἢ καρπετια, ἢ σκλαβινα.“

Wiz Glossarium mediae et infimae Latinitatis auct. Car. Du Fresne, Basil. 1762. P. 1. T. 3. pag. 127. „Sclavina, Sclavinia, vestis longior, sagi militaris instar, Sclavis ut videtur familiaris, unde nomen mansit. Ugutio: Amphibalus vestis villosa, sicut est Sclavina. — Joan. de Janua: Armelausa Sclavina. Italis Schiavina. Corona pretiosa, σκλαβινα, stragulum, σισυρα. Henricus de Knyghton: Venire videbant virum elegantem cursantem, de una Sclavina alba vestitum. — Hac potissimum utebantur peregrinantes, ut observat Malbramus, Lib. 10 de Morinis, C. 12. quod firmatur ex Chronico Andrensi: pedes incedens in habitu peregrini, qui vulgo dicitur Sclavina. Herbertus de Miraculis L. 1. C. 25. Vidit ipsum instar alicujus Jerosolymitani, palma, pera et baculo insignitum atque Sclavina coopertum. — Caesarius L. 12. Mirac. Cap. 40. Peregrinus quidam de transmarinis veniens partibus Sclaviniam suam pro vino exponens etc. Idem Cap. 42. Peregrinus quidam mortens, Sclaviniam suam Sacerdoti legavit. — Jac. de Varagine, in Chron. Januens. apud Murator. Tom. 9. col. 45. Anno Domini 1622 de mense Augusti venit Januam quidam Teutonicus, nomine Nicolaus in habitu peregrini, quem sequebatur multitudo magna peregrinorum tam magnorum quam parvorum, et omnes habebant Sclavinas crucibus insignitas. — Le Roman d' Aubery, MS.

*Qu'il viegne a moy ausement come espie
Sait Esclavine et bordon de Surie.*

Le Roman du Renard:

*Un Esclavine i vit renard
Que cil avoit deles son chief.*

Rabbi Kimchius Esclavinam pro veste vili usurpavit. Vide Bernardum Justinian. in Vita S. Laurentii Justiniani C. 5. Vitam S. Andreae Corsini C. 5. Italis Schiavinia est teges, coperta grossa die letto.“

Srow. Dictionair François-Allemand, Joh. Leon. Frisch, herausgegeb. von Mauvillon, Leipz. 1663. p. 855. „Esclavine, olim, ein gewisses langes, rauhes Kleid, dessen Tracht aus Slavonien gekommen ist.“

Srow. Vocabolario Italiano Latino, in 4. Venezia 1786. T. I. p. 416. „Schiavina, veste longa die panno grosso, propriamente da Schiavi, lat. cento, centunculus, se ne fano anche coperte da letto, dette Schiavine.“

Srow. Adelung Wörterb. T. III. S. 1336. „Die Schalaune, ein kurzer Mantel dergleichen z. B. die Schüler auf den Fürstenschulen in Meissen zu tragen pflegen, aus dem Lateinischen Scholana, nemlich Vestis.“ Adelung tu bludně Schalaune od lat. scholana odwodj, nebo adjectivum Scholanus ani w latinčině w užíwánj, nikdy nebylo. A Schalaunu nosili netoliko žákové a školáci, ale i ginj lidé. *Srow.* Grosses Univ. Lexicon, b. Zedlern, B. 34. p. 819. „Schalaune-amiculum, gehört nach Sachsenrecht zur weiblichen Gerade.“ Band X. p. 1047. „Es sind im Sächsischen Landrecht L. 24. und Weichbilde 23. die zur Gerade (Geräthe) damals gehörigen Stücke deutlich specificirt, vornehmlich des Eheweibes Putz, Zierde und Kleider: als Arm-Bänder, Bade-kappen so die Frauen getragen, Badekessel, Schachteln darinnen Bänder und Spitzen, Schalaunen u. s. w.“ Schalaune tož samo gest, co Slawina Sclavina. —

Z tohoto všeho widno, že Slawina a Huně gedno znamenagj, totiž raucho slawsko-unské, čili u Slawů a Unů obyčegné. O Slawinisce, grae. σκλαβινισκιον, t. g. slawinské střele čili kuši, wiz Hoffmani Lexic. Univ. Histor. Basiliae 1683. pod článkem: „Sclabinia seu sclabiniscion apud Mauricium et Leonem est jaculum levius, quo Slavi utebantur.“

§. 21. Význam a potah slova Sklave (otrok)
ke gměnu Slaw.

Už z §. 14. str. 62. Pozn. 1. dosti widno, že Nēm. Sklave, Swed. Slaf, Ital. Schiavo, Franc. Esclave,

Wallach. Sklabu, nepowstalo, gak se někteřj domnj-wagj, u Němců od podmaněných tam *Slawů*, ani la-tinské *servus* od podmaněných *Srbů*. Oboge gsau stará europegsko-asiatická slova, aniž půwodně *potupný* smysel měli, nýbrž značili *úřad*, *hodnost*, *panstwj*, w rozličných stupnjch. Nižšj panstwj ale gest naproti vyššjmu weždy služebnictwj. Nižšj pán gest vyššjho pod-daným a sluhem, odtud ony dwogsmyslňj, i panstwj i službu spolu znamenajcĳ, výrazowé: *Minister*, *Vasall*, *Comes*, *Mar*, *Schalk*, *Chal*, *Thiun*, *Knecht*, a t. d. Německé slowo *Knecht*, půwodně znamenalo *Knjže*, *králowský úřednjk*, wiz *Glossar. Monsel.* 413. Euro-pegský výraz *Slave*, pošel už w dawných časjch z toho kořene, ze kterého i řecké *Hel-ot*, něm. *Schal-k*, franc. *Chal* (*Marchall*, *Senechall*), ital. *scalco*, slaw. *slug*, *chlap*, *slab*, *slabý*. Téměř u všech národů podobně příklady nalezáme, kde gméno buď zchaternělo, buď odporný smysel dostalo. A to se stalo hned na cestě towarýského žiwota postawowanjm a podzřizowanjm stawů a úřadů proti sobě; hned přirozeným samé věci způsobem. Tak k. p. gména, od tělesné sjly a vlády pošlá, museli se přirozeně na dvě stránky rozděliti, to-tiž na *dobré* chwalitebné wynakládánj sjly, gako *Ram*, *Rom*, *Robust*, *Rumor*, *Ruhm*, *Tit*, *Tot*, *Bert*, a na *zlé* ukrutné wynakládánj sjly, gako *Rab*, *Räuber*, *Tat*, *Bardus* a t. d. Wjce příkladů wěc lépe obgasnj:

Dobrý, chwalyňj význam

Zlý, zchaterněly význam:

Hellas, *Hellen*.

{ *Helotae* (mancipia graecor.), srow. slaw. *holota*, *holomek*, *hluza*, *luza*, *hluk*, *kluk*, *klukowina*.

Kleos, *Klyt*,

Lut ljtý (ljtost, clementia)

{ *Laos*, *Laici*, slaw. *lid*, *čeled*, něm. *Leut*, altddeutsch *hleod*.
} *Ljtý* (ukrutný).

Clotar, *Lotar*,

Colatinus, *Latinus*.

{ *latro*, *lotr*, *Luder*, *luderlich*. „Mer-cenarii milites olim a Latinis dicti fue-rant *latrones*.“ Pasor. Lex. p. 435.

Tel, *Del*, *Delos*, *Del-*

vin, *Delphin*, *Deli*

(ture. wogák).

{ *δῆλος* (graec. *servus*, *Minister*). *dělnjk*, *dělati* (sr. *rob*, *robiti*).

- Hun, kun, König,* { *Knecht, knappe, knave* (ang. fur, latro);
kněz. } *graec. dia-konos servus.*
- Man, German, Ale-* { *mancipium, minister, man* (slav. otrok)
man, Manlius, mun- } *maňas; mania* (diwokost), *immanis,*
du. } *manubiae, mancus* (beraubt, verstüm-
mel), *mendicus; Gemeinde, gemein,* pol.
gmin, slav. kmjn.
- Rama, Rum, Rom,* { *rob, rab* (otrok), *rabil* (krain. • kat):
Rob; } *Räuber; rabidus, rabies.*
Chraber, Hrabě, Graf. } *Grobian, hrubian; chron, ochromiti;*
robost (rus. Feigheit).
- Dom, Domitius, Do-* { *δημος* (populus, turba); *tma* (slav. pluk,
mitianus, Dominus, } *množstw j lidu),*
Dominicus, Domitor } *domus* (čeled), *domestique; damna-*
(sr. *δημος* a *τυμη*). } *tus, condemnatus* (srov. *Kaz, ká-*
zen).
- Graecus, Gracchus,* }
Krak; } *Rücke, Recke, Racker* (něm. násilnj k,
Krat, Autokrator, } *ukrutnj k.*
Aristokrat; } *krut, krutý, ukrutný; crudus, crudelis,*
Κυριος, Cyrus, Car, } *kradu* (násilně beru).
Kar, Oskar; } *Kerl; Karzel* (pol.); *Karljk* (boh.
Kyrill, Karl, Karol, } *Zwerg); kar* (graec. servus, apud *Tho-*
král, Krak, Krok. } *mam Magistrum*).
- Tit, Teut, Tot, Dad.* { *Tat,* (slav. zbornjk, zloděg), *Tod, Töd-*
 } *ter, tundo, tudo occido,* (sr. mar a
Lid, populus, srov. *Ulphilas, Adel-*
ung, Dolz.).
- Kat, Chat, Quad,* }
Chatti, Quadi; } *Katona* (chorw. a maď. *wogák*), *kat,*
Katwald, Katharina, } *katan, katowati. Chatra* (d. Pöbel).
Katančič. }
- Bar, (t. král) Bavar,* } *Barbar, fur, ferus, Fera* (zvěř), *Fu-*
War, Wagir, Baro. } *ria; birič, sbir, bořiti, bauřiti, buřič,*
sbor (srov. pluk).
- Brut, Brit, Bert,* } *Brutus, a, um, Brutum* animal; *britký*
Brutii, Brittani; } (slav. ostrý, ukrutný): *praedo, pi-*
Ruttii, Russi, Rutuli, } *rata.*
- Rutheni, Ritter, rat* } *Rota* (sr. pluk, turma), *ratag, ratar* (rol-
(slav. bellum) *ratnj k* } *njk, sedlák); roden, ausrotten.*
(rus. bellator). }

- Frank, Franz.* { *Frant*, (česky, pols., rus. *Spitzbub, Be-trüger*).
- Pop, Pomp.* { *Populus, Pöbel; pumilio*, (Zwerg).
- Nemes (mad'), Němec, Nephil, Nobilis.* { *Nemzet* (mad' *populus*), *nabal* (hebr. blázen, zločinec), *nebulo* (lat.), *nem něm* (t. dumm, stumm), *nehmen* (t. rauben).
- Wlad, Wládyka, Validus, Gewalt.* { *Wild*, ein *Wilder, blud, blázen, blaud, mlad, mladý, mledan* (illyr. mdlý), *malatný* (srow. *valetudo bona et mala, valetudinarius*), *mládenec* (u Slo-wáků • sluha).
- Wlach, Pulcher, Bo-liach, Polach, Lech, Šlechta, šlechtný; Geschlecht, schlecht (gut).* { *Volk, vulgus, pluk; Walach* (slow. pastýř owec), *Phallach* (arab. *rusticus*); *mlah, mlahav* (illyr. schwach); falš, lich. *Schlecht; schlechter Mensch.*
- Mar, mir, mer.* { der *Mahr, Mayer, Magernjk* (pastýř kraw.), *Mörder, Mars, Mors*, der *Mohr, Maurus* (otrok), *marha* (howado), *mori* o (blázen, srow. d. Thor).
- Dacus, Dag, dika; diw, diwný.* { *Dacus*, aneb *Davus* (graec. et lat. *servus*, Strab. 7); *Dikla, Dekla* (slav. u Voltig. Magd, Dienerin), *děwa, djwka; diwý, diwok; thegs, thegen, thigwa, thjw* (teuton. *servus*). Gako se má *Davus, děwa, thiw* ku *Dag, Dacus, Dekla*, tak se má *Slav* ku *Slug, Schalk a Serb, Serv* ku *Serg, Srig, Scherge*. U Greků ge *Davus* a *Dacus* tak gednostegné, gako u Slávů *diwý* a *diký* (ferus, násilný).
- Un, junak, pan.* { *Hunek* (sprosták, sedlák, sr. Linde) *Gunia* (černilid) pols., *Inaš* (madár. a slaw. sluha).
- Tar, tor, tur, (hebr. altus, potens).* { *Thor* (germ. srow. *rabidus*); *turma, turba, Truppen, tribus, tribialis* (vel *trivialis, pöbelhaft*), *Trabant, drab, trup, trupstwo*.
- Tyrü, Turek, Trak (Trax), Trupp.* { *Servus*, graec. *ἑγανων; Scheriff* (ang. Burggraf, Landvogt), *Sergeant* (Franc. Feldwebel, eng. Stadtknecht); srow. i *surovec; srab; skrbný*, (servilis, non magnificus, skarby poklady shromaždugjej), *Serbal* (něm. Bauer).
- Serb, Srb, Seraph;* { *rab, rob, grabežnjik, Chrapaun* (rusticus).
- Chrb, Chrabr, Chrabrec, Chrabornjk, Cherub;* }

SLAV

chlap (silný muž),
Lopota (wládyka),
člowěk (dobrý výz-
 nám).

(*Sluha, chlap, chlop, klopota, lopota*
 (bjda, otroctwj), *člowěk, člowěčenstw*
Leibeigenschaft), *chlipnost, lap, lup,*
lúpežnjk; slabý (otroctwjm sly zba-
 wený, srow. wlad. mlad, mlad, mdlý); *Sklav, Schalk, Chal, Sel, Ge-*
selas (teuton. Kriegsdiener, Kriegs-
 gesellen).

Gméno *Sklave* tedy práwě tak slawskému národu ku potupě neslaužj, gako naše *Rab*, aneb něm. *Räuber* — *Rjmanum* a *A-rabum*, aneb gako naše *Tat* — *Teutonum*; *nebulo* — *Němcum*; *Knecht, Kunicht, Hunek, Inaš* — *Kunum, Hunum, Chánum, Unum*; *Frant-Frankum* a *Francauzum*. Zo to mám, že gména *θεραπον*, *servus* a *Schalk, Sclav* mnohem staršj gsau, nežli podmaněnj Slawů w Němcjch: ba se gménem národu slawského počátečně ani w žádném potahu a swazku nebyli, gen w pozdegšjch časech ge nenáwist a křiwdá německá na náš národ arci slowem i skutkem skrutila.

§. 22. *Etymologičtj, Děgo-a Zeměpisnj důwodowé, že ze Slaw, Salv, Slavin, Salmat, powstalo Tlab, Talm, Dalmin, Dalmat.*

Kdo to z historie wj, že už Wendowé adriatičtj Slawowé byli; že Illyrik od dáwna sjdlem a domowem Slawů byl; kdo wj že litery dásnozubowé *S, T, D* přj-
 buzné a wzágemné gsauce, často se zastupugj (k. p. *όσμη-
 οδμη* (wůně), *visus - video, risus - rideo, sonus - tonus-
 Donner*, sladký-*dulcis*, sluha-*δσλος*); že Řekowé gméno
Slaw psali a nepochybě i wyslowowali gako *Tlab*,
Athlab, odkudž ku *Talm, Dalm* snadničký přirozený pře-
 chod (wiz *Kalaidowič, Joh. Exarch. Bolg. p. 98.* „*η μεγάλη
 Πεσθλαβα*—*Weliký Perthlaw*“, a pak *Georg. Acropolita
 p. 21. ap. Stritter, II. p. 109.* „*ὁ Αθλαβος*—*loco Sthla-
 vus, Slavus - ita et infra scribitur*“; kdo naposledy wj,
 že se u samých Slawů gméno *Srb, Srm* na *Trb*,
Treb, Trm, Derbl, Drom přegináčilo: ten sobě to snadno
 wyswětlj, gak se *Slaw, Salv* w latinských ustech na *Dalm,*
Dalmat změnilo, obzwláště gestli zřenj obrátj na to,

že se to gisté gméno w němechých ustech též na podobné tomuto přetvořilo, totiž na *Dalmit*, *Talmit*, *Dalmat* a s rhinesmem *Talmint*, *Dalmint*, *Daleminci* (srow. Slavante), gináče u *Dithm. L. 5.* a w giných starých Diplomech: *Zlomizi* *Zlomekia*, *Glomozi* *Lomač*, t. g. *Slowak* *Slowáci* aneb *Slawek* *Slawci*. Srow. *Leutsch*, *Markgraf Gero*, *Leipz.* 1828. p. 12. Ba někteřj *Historici*, k. p. *Sigibertus Gemblacensis*, *Conraduš Ursbergen-sis*, *Crancius* a ginj, wýslovně *Dalemince* od *Dalmatů* odwozugj, a ge za gedno magj. I *Balbin Misc. L. II. C. 16.* prawj: „*Ex Dalmatia Dalemintiae nomen verisimiliter profluxit.*“ *Starý geogr. Rukopis*, w *Mnichowské* knihowně nazjwá ge „*Talaminci.*“ Srow. *Leon Chalcocondyl. de rebus Turcic. L. 3. p. 238.* „*Sarmatarum lingua similis est Illyriorum Jonicum ad Venetos usque accolentium, utri autem horum vetustatis praerogativa gaudeant, et utri alterorum regionem teneant: an videlicet Illyrici in istam Europae partem recedentes Poloniam et Sarmatiam incoluerint; aut an Sarmatae ad haec Istri loca adeuntes Mysiam et Triballorum Illyricorumque regionem, quaversus Jonium patet usque ad Venetos, inhabitaverint, neque quemquam audivi veterum commemorantem, nec ipse possum ea quam verissime explicare.*“ Srow. *Dolci*, de *Illyr. linguae vetustate*, *Venet.* 1754. p. 26. 27. „*Utinam nunc Graeci nunc Latini Scriptorum urbium, oppidorum et Dalmaticarum insularum nomina vitiata minus, minusque corrupta literis tradidissent. Haud equidem Dagozri in Daorisios, Diklici in Diocleatas, Deresciani in Deretinos, Siekoczi in Siculotas, Grabliani in Grabeos, Pilciani in Pilarios, Mlet in Miletam, Rizegnani in Rizonitas, Ozzignani in Olkiniatas et forsitan Perasetani in Pirustas, Corita in Curictam, Illyricis prorsus interemptis vocibus, abiisset. — Vardeos quoque, quos Plinius L. 3. C. 22. populatores Italiae dicit, Strabo vocat Ardies; gaudeo tamen ab ipso adnotari, eos ab antiquis fuisse Veraios (vide Illyricam s. Slavicam vocem varli, wřelý, quae ardorem animique strenuitatem exprimit) vocitatos. Tandem Appianus de Bello Illyrico ita claris*

verbis Salonam Slanum et Tarpagum Terpum dicit, ut oporteat caecutire in meridie, ne utriusque vocis primigeniam originem prorsus fuisse Illyricam (Slavam) asseramus. — Quodsi adhuc quispiam in epocham (immigrationis Slavorum in Illyricum) anni 600 a Tuberone constitutam jurat pertinaciter; sciat velim ad a. 500. Imperatori Justiniano Illyricum (Slavum) Uprawda nomen fuisse, ut ex Bulgarorum Archivis Jacobus de Luccaris refert, atque hinc per se inferat, Slavonicae linguae semina fuisse in Illyrico a Slavenis inventa.“ Ad. Fr. Kollarii Amoenit. Vol. 1. p. 76. „*Dixi superius, Serblios ab Septentrionali Danubii ripa in meridionalem, sive Graecorum solum, commigrasse; existimo enim, illa Leonis sapientis, Constantinopoli scribentis, verba: πέραν τῆς δαυβῆς, ultra Danubium, aliter recte intelligi non posse; cum autem idem Leo transdanubianas partes omnes propriam Slavorum regionem, propriamque terram appellet, et Graecos et sui et nostri temporis consuetudine constanter Romanos nominet; veram erroris eorum originem retexisse mihi videor, qui Slavicos populos saeculo primum VI. in Romanas provincias immigrasse commenti sunt. Immigrarunt quidem tum Slavi in provincias, sed in provincias Novae, non Veteris Romae; quam etiam ob rem inter doctos homines nunc jam belle convenit, Slavicos populos jam pridem ante et Dalmatiam et Pannonias obtinuisse, et fortasse cum ipsis veteribus Romanis pro Pannoniarum libertate dimicasse.*“ Srow. Voltiggi, Ricsoslownik Wienae 1803. Praef. lat. p. 4. „*Cum jam Illyricum innumeris incolis (Slavis) alendis haud sufficeret, pars eorum magis pauper emissa ultra Carpaticos transiit montes, atque in solitariis incultisque terris consedit. Auctae per Saecula generationes, sese effuderunt usque aquilonem novamque zemljam. Cum propter maria ulterius dilatari haud possent, — disseminatis quaqua-versum populis ac lingua eadem retenta, meridiem versus retrogredebantur, donec tandem, — cum veteri stemmate, scilicet Illyrico, sese rursus tardissimi nepotes conjunxerunt. — I Nestor wywodj Slawy z Illy-*

riku. — *Surowieckiego Sledz. Pocz. str.* 180. 181. „Czwarty národ Wenetów juž za Herodota od niepamětných czasów zamieszkiwał nad Adriatykem. Do jeho rodu naleželi medzy innemi, *Noriki, Zalaszy, Wenny, Windeliki, Istrianie, Dauleńci, Dalmaty, Illirijanie*. Ich język zdaniem Pliniusza trudny był do wymawiania Rzymianom. W téy szczupléy liczbie ich wyrazów i nazwisk, które nas doszły, pomimo zwyczajnych przekształceń, widać powiększý części właściwy tok i znaczenie Słowiańskie. Ich miasta, *Belazora, Slana, Korinium, Kurkum, Olchinium, Lesinum, Pola, Ravenna, Jadera, Bregentium*; powiaty czyli osady *Wennów, Windelików, Dalmatów, Daulenców, Ozeriatów, Istriów* (Ostrów), *Latowitów, Warcianów, Likawców, Medwaków, Stlupinów, Salasów, Karniów, Goritów, Sewaków, Norików*; rzeki *Sawa, Drawa, Timawa, Narona Lech, Isera, Plawia*; góry dzielące Dalmatów od Pannonów *Bebion Horion* i t. d. každý Słowianin bez namysłu poczýta za wyrazy lub przetwory swego języka, i po większý części wywiedzie ich rzódla i znaczenia.“ K těmto se může geště přidati i *Liburnia* (sr. *Lubor*), *Quaetus* (potok, sr. kwět), *Strido Stridon*, (město, kde Hieronym narozen, sr. středa), *Salvia* (město, sr. Slawa), *Rizin* (město), *Labeates* (osada, sr. Slawat), *Butua* neb *Budea* (město), *Skrivium, Ascrivium* (hrad), *Lissus Alesia* (město), *Sarumetes* (popul. in Rhaetia, sr. Sarmat). Wiz o tom dále: *Schaffarik* Abkunft d. Slav. p. 159. *Katančič* de Istro in praef. p. 7. „*Eruditi veterem illam paroemiam, sermonem Slavum his in Provinciis (Dalmatia, Illyrico) ante quintum sextumve saeculum non esse auditum, fabulis, e tenebris migrantium tempore medio populorum ortis, accensere velint, gentem Illyricam non ab Caucaso et umbris Cimmericis, amplius derivaturi, sed suae comperturi domi.*“ *Srow. Kopitar*, Jahrb. d. Lit. B. 42. p. 81. „*Im J. 679 besetzen die Bulgaren Moesien, das sie bereits von sieben Stämmen Slaven bewohnt finden, von deren früherer Ansiedelung aber hier, wie in Pannonien, die Geschichte gänzlich schweigt.*“ *Gebhardi*, Hung. Gesch. III. T.

p. 409. „In der griechischen kaiserlichen Hofsprache hiess ganz Dalmatien Slavina.“ J. Grimm, serb. Gram. p. II. „Die nomina propria, welche sich auf römischen, in Illyrien und Sarmatien gehauenen, Inscriptionen darbiethen, verdienen von einem gelehrten Slavisten kritisch zusammengestellt und bearbeitet zu werden. Möglichkeit, ja Wahrscheinlichkeit, dass jene frühere Illyrier und Sarmaten schon wirkliche Slaven gewesen, leugne ich nicht.“ I samé slovo *Dalma* w latinské a řecké řeči ani kořene nemá, ani významu, a ukazuge že gest cuzé! Naposledy i ta srownalost zaslaužj pozornosti, že gako wedle *Slav* stogj *Sklave*, *Sklaven*, wedle *Srb*, *Servus*, *ἑρπυων*, tak i wedle *Dalm* stogj *dulevo*, *dulevia*, *dulos* s pochopem *sluhy*, *otroka* : a gako u starých *Sclavina*, *Sclavinia* gméno gistého raucha bylo, práwě tak nalezáme i *Tolman*, *Dolomaň*, tak že *Slavina*, *Schallaune*, *Tolman*, *Doloman* i etymologicky i logicky totožná gsau, a *Doloman* tak powstalo ze *Slawina*, gako *Dalmat* ze *Slaw* (koncowina at we slowě *Dalmat*, gest forma gentilitia u Latinákú i u Slawú obyčegná, srow. Chorwat, *Slawata*, *Hroznata* a t. d.). Srow. *Italien. Deutsch. Wörterb. v. Romani*, Nürnberg. 1786. p. 387. „*Dalmatica*, *Priesterrock*, item *der lange Rock*, den die römischen Kaiser bei ihrer Krönung anhaben.“ Srow. *Franz. Deutsch. Wörterb. v. Frisch*. Leipz. 1763. p. 604. „*Dalmatique*, das *Kleid*, *Messgewand*, so die *Capelläne* tragen unter dem weissen: diese *Tracht* soll aus *Dalmatien* gekommen seyn.“ Srow. *Steph. Leschka*, *Elench. Voc. Budae* 1825. p. 61. „*Dolmány*, *tunica*, ein kurzes ungarisches Kleidungsstück; pertinet ad voces, quae Gram. Debr. p. 352. incertae ponuntur originis, etiamsi in eadem Gram. p. 354. cum *Turcico Tolman* comparetur, eo non obstante, ego existimo, et *Turcas suum Tolman et Magyaros suum Dolmány a nationibus Slavicis accepisse*.“ *Leška* sám nepráwě toto slovo odwodj od *dol*, *dole*, *dolů* infra a *man*, *mantl*, *mentik*, gakoby prey *vestis inferior*. Přírozeněgšj gest swazek mezi *Slavina* *Slowan*, a *Tolman* *Dolman*.“ O *Dulebjch* wiz *Nestora*, k. X. p. 112. a 121. „*Obri* vo-

jewaša na Sloweny i primučiša Dulěby, suščije Sloweny, i nasilje tworjachu ženam Dulěbskym. Aščé pojechati biaše Obrinu, ne dadaše wpriaci ni konja, ni wola; no weliša wpriaci tri, ili četyre, ili piat žen w telěgu, i powesti Obrina, i tako mučacha Dulěby. Str. 121. Dulěbiže žiwjachu po Bugu, gdě nynie žiwut Wolynjane.“ Schlötzer prawj w poznamenánj 31. str. 117. „Diese Dulebier kennt niemand: Nestor erklärt sie aber nicht nur ausdrücklich für Slaven, sondern für russische Slaven, die er an den Bug setzt. Aber sollten die Abaren je in diese Gegenden eingedrungen seyn?“ — Newyšlilito Dulebowé na Bug a do Ruska z Dalmátie, bywše zde od Abarů tlačeni? dle *Constan. Porph. de Ad. Im. C. 30.* Pozděgšj Serbské a Bosenské Dlnno, Dumno, mjsto *Dalmin, Dalmino*, powstalo už z Latinského, a w *Dumno* tak wynechaly serbské usta kořenowné l gako w *Saw, Milosaw*, mjsto *Slaw, Miloslaw*. — Ostatně i to gest geště otázka nerozhodnutá, či Dalmat, Dalmin od města *Dalmio, Dalmin* (sr. Slawin), čili od někteřého zvláštňho, w tomto kragi někdy panowawšjho wídce, neb knjžete, asi *Slaw, Slawin, Slawata* gmenowaného, čili od samého všeobecného národnjho gména *Sláwů, Slowanů* powstalo. Srow. *Lucius, De Reg. Dalm. L. I. C. 6. p. 33.* „*Dalmatia ab urbe Dalmio, ut vult Stephanus, a Dalminio, ut Strabo, a Delminio vero, ut Polybius et Appianus, dicta fuit: — et sicut a principio Dalmienses vel Dalmatae pro incolis tantum urbis Dalmis vel Dalmini accipiebantur, ita ante primum Dalmaticum bellum arctos terminos habuisse constat; variis deinde bellorum casibus Dalmatia dilatata, Romanae Monarchiae tempore, usque ad Titium et Drinum flumina, mare, et Pannonas extensa fuit. Dalminio autem primo bello Dalmatico exusto, in locum ejus Salonam successisse constat.*“ Slovo *Talmin, Dalmat* od *Slaw*, nenj wětšj zpotwořenost, než *Třem, Derv, Črem* od *Srb*; *Greb, Krob* od *Chrob*; *Wan, Ban, Panon, Wend, Wind* od *Un*; *Diech, Čech, Zach, Koch* od *Těch*.

§. 23. *Rozličnost psánj gména Slaw u rozličných národů.*

Naskytuge se otázka: kdeže nalezáme nayprwnějšj zmjnkku gména *Slaw*, u kterého spisowatele, a we kterém kmenu Slawském? Dřjwe nežbychom na tuto otázku odpověd dali, potřebné se widj poznati ty rozmanité způsoby a proměny, se kterými gméno *Slaw* i w našině i w cuzině wyslowowáno a psáno. Přewelikau pak zde nacházjme strakatost, an gméno toto všeligak přetwařowáno, zkracowáno, prodlužowáno a zcizoložowáno bylo. Nic méně však i w tomto zdánliwém zmatku panuge gistá prawidelnost, duchem každého gazyka a národa upodmjnëná (bedingt), gako to následugjcz obrazec, postawu tohoto gména a geho odwoděnců we psánj a wyslowowánj u Řeků, Latináků, Němců, Skandinawů, Francauzů, Wlachů, Maďarů, Tatarů, Arabů a samých Slawů, ukazugjcz učj:

Slaw slau selau silau solau ¹⁾ schalau claw tzlaf

zlaf ²⁾ law ⁵⁾ slew ⁴⁾ sliw ⁵⁾ sleif sljew

sleff ⁶⁾ slawl sawl salw šaw ⁷⁾ sla sula

silas ⁸⁾ slow swow ⁹⁾ slo szló ¹⁰⁾ sl zel ¹¹⁾

Sclaw sclau scla sklav esclav schiav scau ¹²⁾

scala sclo ¹³⁾ skalau scale ¹⁴⁾ skliv.

Slab slob lob low sleb ¹⁵⁾ (sreb srb serb sorb sorab

srib srim sirb sirm srem sarb sarm; chrw chrb chrob chorwat carpat)

Sklab seklab siclab sakalib saklab soklob

sokolaw ¹⁶⁾ cloub ¹⁷⁾

Stlab ¹⁸⁾ stla stula; Sthlab asthlab athlab

ustlab thlab ¹⁹⁾ talm dalm stlav (staw) ²⁰⁾

Slag slauga ²¹⁾ sclag klag

Slan solan ²²⁾ salan.

1) *Jerosolaus* rex (t. Jaroslaw), Rpis. chrámu S. Audomara. Schlötz. Nestor III. p. 255. — 2) *Bolizlaf* Witich. L. II. — 3) *Priznolaw* Gebhar. IV. p. 15. — 4) *Slewenye* Otto v. Kirchberg. r. 1378, Gebh. Vorred. XII. — 5) *Sliwenstga*, Lüneburğštj Wendowé, wiz Dobr. Slovanka 1814 p. 26. 6) *Gersleff* (t. g. Jaroslaw) Münchner Handsch. v. XI. Jahrh. 7) War-

žawa t. Wratislawa, dle Lindé, což však nám pochybno. 8) Boesilas t. Wogslaw, Byzantinci, Stritt. mem. 9) Sorabsky. 10) Madarsky. 11) Němeky Wencel (Waclaw). 12) Jordan, Cod. Ambros. sr. Thunmann. Act. S. Jab. 1774. p. 100. 13) Cimusclo t. Činislav, Franc. Ann. 14) *Scalcus* snad Slawko, Saxo Gram. L. 1. p. 25. 15) Burgsleben t. Borislav w Čechách. 16) Šah Nameha neb Firdusi. 17) Cloubochori, Slawochori in Graecia. 18) Nicephorus. 19) Perthlaba (Preslawa), Kalaidowič. 20) *Stlavani*, *Stavani* Ptolem. 21) Primislauga t. Pribyslaw. 22) *Solan*, Jaromir w Pomořj. Gebhar. 1. p. 65.

Tu tedy máme asi 70 rozličných, ne snad gen možných, ale skutečných případů a způsobů, dle kterých kořen gměna našeho národu *Slaw* psán a vyslowován býwal a bývá. Wynechání pak gsau přitom všechny ty přemnohé rozličnosti we psánj gednoho a téhož gměna, k. p. *Rostislaw*, *Rastilaus*, *Rasticen*, *Ratizidus*, *Rasticus*, *Rastiz*, *Rastir*, *Rastrix*, a u *Aventina* *Rotisolaus*, *Raschla* a t. d. Dle této Tabulky může se tušjm každému, od cuzinců zpotvořenému, gměnu ne nepadno na prawý šlak přigjti; může se určit, kam náležej ona, w latinských, obzwaště *Fuldanských* a *Metenských*, letopisech we středowěku se namjtagjci gměna *Cimusclo*, *Swentislan*, *Moyslan*, *Sclamar* čili *Sclagammar*, u *Norwegských* *dégopisců* *Burisleif*, aneb u *nowěgšjch* *Serbů* *Mirosawljew*, u *Rusů* *Bustajew*, *Perejaslawl*, u *Maďarů* *Császól*, *László* a t. d. A však potřebná gest prozřetelnost při odwozowánj a srownawánj gměna *Slaw*. Proto gměna, k. p. *Celedrag*, *Ceadrag*, *Keladrag* u *latinsko-německých*, a *Celagast* u *řeckých* *kronikářů*, ačprávě by se i za *Slawidrag*, *Slawihost* držeti mohla, předce raději w zawěšeni nechati radjme, anž *Celidrah*, *Celihost*, aneb raději *Želidruh*, *Želihost* býti mohau, gelikož *Řeci* a *Latináci*, neměwše pro naše *Ž* zvláštnj čteny, takowé skrze *C* značili. — Ne wsickni *národowé*, ani všechny ty osoby, gau *Slawowé*, w gegichž gměně se nĕgakowá podobnost se gměnem *Slaw*, aneb s geho zde představenými formami, nalezá: nebo we všech řečech gsau mnohé, sobě wjce méně podobné, powšechné, prastaré zwuky. Mámeli něco za práwě *slawské* držeti, tedy to se musj ne spauhau toliko *Etymologiau*, ale s celým životem národu všestranně srownawati, s geho totiž *geographickým* bydlenjm a položenjm, s *děginami*,

obyčejí, mravy, vlastnostmi, a to ne na gednom mjstě, a w gednom čase, ale powšechně. Co tuto průbu newy-deržj, přeč s njm, aspoň do řjše pochybnosti. Gména *Got, God, Hod; Ram, Rom, Rab, Rum; Tit, Tot, Teut; Mar, Mir, Mer; Bod; Un, Wend; Bert, Brand; Gall, Hall, Sull* a t. d. gsau ethnologická europejsko-aziatická.

§. 24. Příklady zkracowánj a zdrobňowánj gmén Slaw.

Bohuslaw, *Bohusláwek, Bohuslawko, Božko, Božkowic, Bauša, Baužek, Bušek, Buško, Bohuš*, něm. *Bogsch*; *Boleslaw, Bolek, Bolko, Bucek, Bocek, Bok*; *Branislaw, Branko*; *Jaroslav, Jaroš, Jarek*; *Mečislaw, Meško, Mieško*; *Pribyslaw, Prencel, Frencel*; *Radislaw, Račko, Račkowič*; *Stanislaw, Stanko, Staněk, Stenko, Zdenko, Stano, Staněwič, Zdienek*, něm. *Stenzel*. *Wáclaw, Waceslaw, Wjačeslaw, Wacek, Wac* (srowneg město *Wacow*), *Wašek, Wašjček, Waša*; *Unislaw, Wnislaw, Wěnceslaw, Waněk, Wanko, Wienko, Wanka, Waniček, Wjtoslaw, Weta*; *Wladislaw, Ladislaw, Ladiszló, László, Ladisláwek, Lašek, Lacek, Laci, Lacko, Lackowič, Lackowský, Lackoci*; *Wratislaw, Wracek, Wrac*. W některých, obzvláště od cuzozemců porušených, gmenách se gen dvě prwnj kořenowé litery *sl* aneb *zl* zachowaly, k. p. *Wenzl* aneb *Wenzel*, w některých gen gedna, totiž samá prwnj *s*, k. p. *Pre-s-burg* (*Preslaburg*), w některých zkrácených všecky zmizely, k. p. *Wac, Wrac, Bolek*. — A však některá z těchto, od *Altera* (Slaw. Diplom.) a giných, za zdrobňená a zkrácená wydaných, gmén, my za takowá neuznáváme, nýbrž raděgi za půwodně celá, prostá a samostatná, od kořene formowacjmi přidawky utwořená, k. p. *Božek, Božko, Bohuš* (od *Boh*); *Bolek, Bolko* (od *bolij, bolje, lépe*); tak i *Branko, Jaroš, Stano, Staněk, Waněk, Wanko* (*Unek*) a t. d. třebas by se tu i tam *per abusum* aneb omylem mjsto dlauhých *Bohuslaw, Boleslaw, Branislaw, Jaroslav, Stanislaw* w obecne mluwě užjwali.

D J L II.

Č Á S T K A I.

Gméno Slaw w Historii slawské.

A. W ů b e c.

§. 25. *Naystaršj spisowé, we kterých gméno Slaw nalezáme.*

Známo, že mezi cuzinci *Procop* a *Jordan*, onen w V. tento w VI. stoletj žiwšj, nayprwnějšj gsau, kteří gistau, pochybnosti práznau, zmjnkú o *Slawech* čili *Slawenech* učinili. *Procop* píše okolo r. 494. „*Cuncti Sklavenorum populi eos (Herulos) per fines suos transmiserunt.*“ a opět roku 527. „*Hunni Sklabeni et Antae Sklabenorum accolae.*“ *Jordan* pak prawj: „*Ermanricus in Venetos arma commovit, qui ab una stirpe exorti, tria nunc nomina reddidere, id est, Veneti, Antae, Sclavi.*“ Geště před oběma temito má *Ptolemäus* (roku 130.) gméno *Stavanů* nad *Donem* a *Okau*, o kterého slawskosti wšak rozepře gest mezi učenými. Ačprávě se we staršjch, *Hartknoch*, w nowějšjch časech zvláště *Lomonosow*, *Schlötzer*, *Naruszewicz*, *Thunmann* a ginj walnými důwody o ni zasadili. *Srow. Act. Soc. Jab. 1774. p. 251. 286. 287.* „*Prima Slavorum vestigia apud Ptolemäum III. 5. reperiuntur, qui eos Stauanos appellat. Scilicet Graeci et Latini, qui hanc vocem Slauanos non poterant efferre, illos Stauanos, tandem Sthlavanos appellarunt. Facili errore librarius Slauanos mutare potuit in Stauanos. Alterum argumentum, quod probat Stauanos esse Slavos, inde ducitur, quod nimirum ab aliis tribubus Venedicis cingebantur. Limitibus enim ad sinistram attingebant Cestobocos, quos*

Slavos fuisse, nomen ostendit. In Borussia hodierna tractus exstat, more germanico vocatus Schalavensis, cujus metropolis est Olesko, ubi lingua Slauonica etiam nunc viget.“ A Thunmann tamže, str. 58. seq. str. 98. „Amplissimam regionem Stavani habitarunt, quippe quae maximam Poloniae et Lituaniae partem completeretur. Nulli tamen eo magis, nisi uni Ptolemäo nomen hocce cognitum fuisse apparet, quod quidem de tam valida gente mirum esset, vixque ullo modo credibile. Quidni igitur nomen mendose scriptum, credam; quum huic opinioni innumera, quae ex ipso Ptolemäo sumi possunt exempla, satis faveant, quumque, quae facta corruptio est, ita exigui sit momenti, ita perpetratu facilis, ita denique Graeculorum ingenio conveniens, ut nulla ratione mirum esse possit, factam fuisse. — Nullum est dubium, in nomine scribendo peccatum fuisse vel ab ipso Ptolemäo, vel quod multo magis credo, a quodam librariorum, et pro plane ignotis Stauanis, Slauanos rescribi debere. Hoc multi jam olim observarunt, et verum eos observasse, sedium situs et amplitudo, quae eadem hisce Stauanis Slavenisque Jordanis et Procopii, ac Venedis Taciti fuerant, affatim evincunt. Ne igitur Stauanos amplius vel legamus vel scribamus. Insignem Slavorum gentem Ptolemäum indicare voluisse, certo certius est. Vix opus esse credo, ut moneam, et Galindas, et Sulanes, et Sude nos partem quoque Slaviae exstitisse, eosque solos inter multos Slavicos populos nominasse, quia solos nosceret, ceteros omnes, quorum nomina ignoraret, sub Slavanis comprehendisse.“ Naystaršj pak slawský spis, w kterém gména Slaw nalezáme, gest Rpis. „Sněmy čili Libušin saud“, kde Dobroslawský chlumeč a Zutoslaw, a za tjm Kralodworský Rps., kde „Slawoj, Wlaslaw, Ludislaw“ čjtáme. Hágek klade gméno Čimíslaw y manželky Lechow y, a Boríslawa geho nástupce, asi do polowice V. stoletj. Za tjm gest Obodritský král Visilaw čili Wislaw; na to opět u Čechů Lesíslaw a syn geho Slawobog, budowatelé Budče, potom w časch Krokowých a Libušiných weždy haufněgi w ústre-

ty gda, až w nowějšich stoletjch gegich welikému množstwj téměř počtu nenj.

§. 26. Časoslovný pořádek najstarsjch, našemu národu přináležejjch, gmén na Slaw.

Nebude od věci, zde předstawiti stjnopis těch synů *Sláwy*, kteřj nás na onen swazek mezi nimi a matkau, na onu wzágemnost a gednotu mezi všeobecným názvem národu a zvláštjnimi názwy osob, tak žiwě upomjnagj, že gi ne cjtiti ale makati lze. Což pro wětšj zřegmost takto časoslovně předstawjme :

<i>Slauani</i> (Stauani)	130	(u Ptolemäa).
<i>Sclavi</i> „ „	376	(pod Ermanrikem u Jordan).
<i>Sclaveni</i> „ „	494	(Procopowi).
<i>Čimislawa</i> „ „	550	(dle Hágka 674).
<i>Borislaw</i> „ „	550	
<i>Wisilaws</i> „ „	605	král Wendů aneb Obodr.
<i>Lesislaw</i> } „	678.	
<i>Slawobog</i> } „	678.	
<i>Drewoslaw</i> „ „	684.	
<i>Rohoslaw</i> } „	685.	
<i>Domoslaw</i> } „	685.	
<i>Protislaw</i> „ „	715.	
<i>Hlasislaw</i> „ „	718.	
<i>Dobroslaw</i> } „		
<i>Zutoslaw</i> } „		

w Rpisu. Sněmy.

Rodislaw syn *Kašin* 728, *Slawoš*, manžel *Tetčín*, 732.; *Dolislaw* 733., *Wlastislawa* 735., *Budislawka* 735., *Dobroslawka* 735., *Rodislawka* 735., *Samoslaw* 741., *Radislaw* 741., *Mnohoslaw*, otec *Šarčín*, 741.; *Weslaw* 754., *Slawimil* 756., *Horeslaw* 756., *Hostislaw* 764., *Slawena*, dcera *Nazamyslowa*, 769.; *Pětislaw* 769., *Miloslaw* 772., *Hrozislaw* 775. *Domaslawa* 780. *Strezislawa*, manželka *Mnatowa* 781., *Borislaw* 787.

Až potud stogj Čechowé sami. Tak vysoko nemůž žádný giný kmen slawský toto gméno w Historii ukázati. Za Čechy následugj *Morawané*, kde *Samoslaw* r.

791. potom Kroatové, kde knžže Wladislaw r. 821. za těmito Rusowé, kde Swiatoslaw, Wolodislaw, Předslawin u Nestora, we smlauwě Iğorowě s byzantickau říšj, r. 992. a tak ostatnj weždy pozděgi. Abychom pak pochop měli, i o hognosti i o rozmanitosti tohoto pěkného národnjho gména, aspoň u gednoho slawského kmenu, dále pokračowati budeme we předstawě oněch historických, nayprwé gen pospolitěgšjch gmén, které nám čas u Čechů nayšťastněgi zachowal.

Za Borislawem následuge Časlaw 796. Slawkwas 798. Wozislaw 801. Slaw 803. Horislaw 807. Lidostlaw 807. Wratistlaw 807. Prostistlaw 810. Wlastistlaw 828. Držistlaw 833. Chlebostlaw a Zbrastlaw 840. Trostlaw 848. Slawog 850. Ponistlaw, muž. Neklan. 852. Slawitěch (Slawitah) 857. Zbyslaw 869. Zwentistlaw, Witislaw, Mogslaw 872. Hrabostlaw 873. Milostlaw, manželka Hostowit. 873. Leslaw 876. Slawibor 877. Sukostlaw 879. Dlawostlaw 887. Zbyslaw 887. Držstlaw 890. Slawibor, otec Ludmilin, 891. Lidostlaw, matka Ludmil. 891. Brzostlaw 907. Pribystlaw, dcera Wratist. 910. Bohustlaw, probošt, 915. Držstlaw 925. Radoslaw, kněz, 928. Kreystlaw 929. Dolistlaw 938. Chotistlaw 945. Domostlaw 946. Sudistlaw 949. Bogstlaw 960. Slawnjk, otec Wogtěch. Střezistlaw, matka Wogt. Bohustlaw, Časlaw, Sebestlaw, bratřj Wogtěch. 969. Prostistlaw 969. Krotistlaw 970. Brodistlaw 972. Kolostlaw 973. Kosistlaw, kněz, 977. Samostlaw (Wranowský) 995. Cemustlaw, muž. Boleslaw. 999. Boleslaw, w král. Rpis. 1003. Pribystlaw (kaplan), 1018. Prestlaw 1031. Wyšestlaw 1040. Činistlaw 1050. Wozistlaw 1051. Mstistlaw 1061. Slawonoš 1071. Onostlaw 1071. Zdorostlaw 1072. Protistlaw 1081. Slawa, rytjř, 1087. Množistlaw 1090. Letostlaw 1090. Dobrostlaw, Wogstlaw, knězj, 1124. Zdestlaw 1130. Diwistlaw 1130. Mirostlaw 1130. Nowostlaw 1130. Střezistlaw 1130. Litostlaw 1134. Mudrostlaw 1136. Hoběstlawec (snad Soběstlawec, u Pelz. II. p. 220.) r. 1145. Bohustlaw 1159. Božistlaw 1161. Horistlaw, opat, 1169. Wogstlaw 1170. Wogstlaw, mniška, 1190. Wogstlaw (Domicella, w Augezdě). Božistlaw 1206. Ubistlaw 1222. Sulistlaw 1222. Swatostlaw, u Pelz. 1222. Sulistlaw, tamž, 1221. Bohustlaw, Kresistlaw, tamž, 1222. Sudostlaw 1224. Budistlaw, biskup, 1227. Wratistlaw, žena Kojatowa ze Hněwinmostu, 1227. Jarostlaw, kaplan, 1227. Bohustlaw Unka 1227. Bohustlaw 1131. Jarostlaw (Sternberg) 1252.

Tolik hle gen po tento rok 1252, naležáme u samých Čechů Slawských, skrze Historii nám zachowaných gmén. K těmto se geště přidati mohau gména, ze Smertopisu Benedictinského Kláštera w Podlažiejch, we Stokholmě se nalezagicjho,

z něhož ge *P. Dobrowský* wypsal, a do swé *Histor. Lit. České, Prag 1818.* wložil: str. 92. *Zlawa muž*, str. 93. *Zlawek*, str. 94. *Zlaunik*, str. 97. *Zlawos*, str. 100. *Boguzlaw*, str. 101. *Borizlawa*, *Bratrozlawa*, *Brecizlaus*, *Budizlaw*, *Castlaw* a t. d. Kdo pak nám spočtuge ona, we starých i nowých časech, na nichž osud tmy a nepaměti ležj?

B. O b z w l á š t ě.

§. 27. Gména králů, knížat, wůdců, spisowatelů a t. d.

U Čechů, knížat, králů 22. a sice: *Wnislaw*, *Wratislaw I.*, *Wáclaw I.*, *Boleslaw I.*, *Boleslaw II.*, *Boleslaw III.*, *Břetislaw*, *Wratislaw II.*, *Břetislaw II.*, *Wladislaw I.*, *Sobieslaw I.*, *Wladislaw II.*, *Soběslaw II.*, *Wáclaw II.*, *Břetislaw III.*, *Wladislaw III.*, *Wáclaw III.*, *Wáclaw IV.*, *Wáclaw V.*, *Wáclaw VI.*, *Ladislaw I.*, *Wladislaw IV.*

Spisowatelů: 137. a sice *Wáclawů* 116. *Bohuslawů* 8. *Stanislawů* 5. *Wratislawowé* 4. *Soběslawštj* 3. *Weleslawjnowé* 2. *Slawaty* 2. *Blahoslawowé* 2. *Wladislawowé* 2. *Wáclawjček*, *Bogislaw*, *Budislaw*, *Ludislaw*, *Boleslawský*, *Krasoslaw*, *Slawomir*, *Domoslaw*, *Jaroslaw*, *Pribyslaw*, *Hagislaw*, *Liboslaw*, *Zbraslawský*.

Do počtu těchto se přidati mohau geště i následujcjej, od *chwály* a *cti* pocházegjej *synonyma* anebo gména, gménu *Slaw*, co do významu. rovná, a sice z dotčeného *Smertopisu Podlažického w Hist. Dobr.* str. 92. *Hual*, str. 94. *Hualec*, str. 96. *Hualena*, žen. str. 98. *Hualata*, str. 100. *Hualibog*. Dále str. 92. *Častá* ženské i mužské; str. 93. *Castek* m. str. 96. *Cstena* (*Častena*) ž. str. 96. *Caston*, str. 98. *Cstata* m. str. 98. *Cstawa*, str. 100. *Cstibor* str. 100. *Častowog* str. 111. *Bolečest*, *Pribyčest*, *Swečest*, *Ubičest*: se kterými sr. *Boleslaw*, *Pribyslaw*, *Wšeslaw*, *Vbislaw*. W *kralodw.* *Rpisu*: *Čestmir*, *Cstmir*, *Cmir*. Gméno *Časlaw*, které powstalo z *Častislaw*, tak gako *Wlaslaw* ze *Wlastislaw*. Potom: *Chwal* (*Hertwig*, *Hág*, 1437.), *Chwal* (*Ziška*), *Chwal* (z *Řepice* r. 1420.).

U *Morawanů*, knížata a *markrab.* *Samoslawa*, *Nosislawa* (*wůdce*), *Rastislawa*, *Miloslaw*, *Wratislaw*, *Slawomir*, *Břetislaw*, *Soběslawek*, *Wladislawowé* 3. *Stanislaw* učitel *Husůw.* *Zemislaw* (ze *Strabenic*), *Chwalcko* (opat *hradištský* 1291).

U *Slezáků*, knížat 19: *Boleslawů* 9. *Wladislawowé* 3. *Wáclawů* 6. *Mečislaw*. A *biskupowé*: *Žitoslaw*, *Ziroslaw*, *Imislaw*, *Precislaw*, *Ctislaw* (opat *Saganský* r. 1432).

U *Poláků*, *panownjků* 18: *Zemanysslaw* (u *Hágka* r. 965). *Miečislaw I.*, *Boleslaw I.*, *Miečislaw II.*, *Boleslaw II.*, *Wla-*

dislaw I. *Boleslaw* III. *Wladislaw* II. *Boleslaw* IV. *Miečislaw* III. *Boleslaw* V. *Boleslaw* VI. *Wladislaw* Lokietek, *Wáclaw*, *Wladislaw* IV. *Wladislaw* V. *Wladislaw* VI. *Stanislaw*. Spisowatelů aneb gináče pamatných osob, dle polského prawopisu: *Stanislawů* přemnoho, *Wáclawowé* 2. *Godzítaw*, *Bogustawski*, *Slaski* čili *Slawski*, *Boleslawius*, *Jarostawski*, *Mirostawski*, *Pekostaw*, *Peczlaw*, *Pakostawski*, *Przeclawski*, *Slawinski*, *Stostawski*, *Węstawski*, *Wroclaweczykowé*, *Włoclawczyk*, *Stanislaw* swatý biskup, *Bronislawá* (Swě-
tice), *Wyszestawa* muž. *Bolesl. Krimistawa* matka kníž. *Bol. Żelišlaw* (wůdce), *Glodztaw*, *Boistaw*, *Benistawski*, *Witostawski*. a t. d. Saugména čili Synonyma: *Boguphal* (*Boguchwał*), *Chwałkowski*, *Falenski* (t. *Chwalenski*), *Falibogowski*, *Falimierz*, *Falissowski*.

U Rusů, panownjků 18. a sice: *Swatoslaw* I. *Jarostaw*, *Izjaslaw* I. *Wšeslaw*, *Swatoslaw* II. *Mstislaw* I. *Wiaceslaw*, *Izjaslaw* II. *Rostislaw* I. *Izjaslaw* III. *Mstislaw* II. *Mstislaw* III. *Izjaslaw* IV. *Jarostaw* III. *Swatoslaw* IV. *Jarostaw* IV. Dále *Rodislaw* syn *Olegů*, *Peredslawa* dcera *Swjatospolk*. 1104. *Sbyslawá* 1102. *Zwenislawá* dcera *Wsewolodowa*, *Werchuslawá*, *Gremislawá*. *Nowgorodčané*: *Sirostlaw*, *Twerdislaw*. Spisowatel: *Slawianecký*.

U Dalmatů, knížat 13. a sice: *Wladislaw* I. *Tomislaw*, *Sebislaw*, *Twerdoslaw*, *Pribyslaw*, *Radoslaw* I. *Ciaslaw*, *Petrislaw* (cf. *Bodrislaw*), *Dobrostlaw*, *Radoslaw* II. *Dobrostlaw* II. *Radoslaw* III. *Wladislaw* II. K těmto přideg: *Chwalimir*, *Sclavus Thom*. Spisow. 1594. *Schiavoni* majlji, *Sclafanus* aneb *Scrofano* lékař 1605. *Wladislaw* (*Mincetich*), a ženy: *Zaprislawá*, *Zorislawa*, *Krunoslawa*.

U Serbů, knížata a giné historické osoby: *Woislaw*, *Radoslaw*, *Pribyslaw* r. 890. *Ciaslaw* 931. *Wladislaw* 1015. *Dobrostlaw* 1039. *Woislaw* a *Woislawička* 1051. *Pejaslaw* kníže *Rascie* 1051. *Woislawič* 1080. *Radoslaw* 1082. *Dobrostlaw* 1106. *Primislaw* 1158. *Radoslaw* 1224. *Wladislaw* 1230. *Berislaw* 1526. *Tolishlab*, u *Cantakuc*. r. 1350. *Mirostlaw* (kníže *Chlumské*), *Wladislaw* (kníže *Dioklie*), *Boleslaw* (kn. *trebinské*), *Radoslaw* (kn. *Zenty*), a geho synowé: *Branislaw*, *Gradislaw*, *Goislaw*, *Dobrostlaw*; *Dragislaw* (kn. *Chernanské*), *Borislaw* (kn. *Rasc.*) *Ninoslaw* (kn. *Bosn.* 1271.). *Prwoslaw*, *Petrislaw*, *Predslaw*, *Sebeslaw*, *Woisaw*, *Zibislaw*, (ban *bosen.*). Ženy: *Slawa* (muž. *Urošowa*), *Wukosawa*, (dc. *Lazar*), *Woisawa* (matka *Kastriota* - *Skanderbega*).
Spisowatelé: *Chranislaw*, *Rukostlaw*, *Stanislawljewič*, *Wladislawljewič*.

U Kroatů, knížat 12 a sice: *Tomislaw*, *Wladislaw*, *Myslaw*, *Januslaw*, *Držislaw*, *Unoslaw*, *Sebislaw*, *Mirostlaw*, *Braslaw*, *Slawis*, a *Bánowé*: *Swetoslaw*, *Goislaw*.
Spisowatelé: *Berislawič*, *Slawodrug*.

- U **Bulgarů**, *knjžata*: *Borislav*, *Swetislav*, *Wladislav*, *Boislav*, *Radoslav*, *Stanislawow* biskup *Weliké Bulg. Ezboclia* wúdee, snad *Zbyslaw*? W *Bogdanskú* čili w *Moldawii* *Lacko* wúdee. Srow. *Bulgari Chwalini, Slawi.*
- W **Řecku**: *Slaw* r. 1226. (pán w *Rodopě* čili w *Ochridě*.)
- W **Uhřjch**, *panownjci*: *Wladislawů* 7, *Waclaw* geden; *Boleslaw* A. Bisk. Ostr. 1322. *Ladislaw* A. B. Ostr. 1524. *Ladislaw* I Bisk. Nitr. 1368. *Ladislaw* II. tamž 1696.
- U **Wendů**, *knjžat* mnoho, a sice: *Bogislawowé*, *Pribyslawowé*, *Slawidruhowé*, *Wercislawowé*, *Misislawowé* (*Mečislav*), *Mstislaw*, *Burislaw*, *Slawomir*; *Tetislaw* a *Wislaw* (*Knjžata rýgenská*). *Slawina* (manž. *Kruk*. 1105), *Mirislawa* (mniška 1380), *Woislawa* (dcera krále *Norwegského* *Burewina*, manželka *Pribysl. II.*), *Redslob*, *Redslobin* (cf. *Radislaw*, básnjřka w *Lužicech*, *Wiz Jöcher* *Gel. Lex. II.*); *Slawko*, třicátý druhý opat kláštera *Bergen*. 1345. (*Wiz Chron. Monast. Berg. in Meibom T. II. p. 304.* „*Abbas Zlauco* administravit *Monasterium* per annos 12. *Nomen peregrinum arguit vel Bohemum vel Polonum fuisse*); *Slawo* (čtvrtý syn prwnjho *Pruského* krále *Waydewuta*; *Woidislaw* (*Danský* *wyslanec* w *Rusku* r.1559).

§. 28. *Přjklady a zůstatky přetwářeného gména Slaw mezi sausednjmi Gothy, Wandaly a zněmčenyými Wendy w Sasjch.*

Slaw se u *cizinců*, we *starých časech* se *slawským* národem *sausedugjcejch* anebo *pomjchaných*, obzvláště *germanského* kmene *Gothů* a *Vandalů*, proměnilo na *sklaus*, *sklus*, *sklos*, *sklas*, *schalk*, *silaus*, *laus*, *laif*, k. p. *Godigisclus*, *Godeschalk*, *Hermegisclos*, *Ornigisclus*, *Theodogisclus*, *Vergasilaus*, *Olaus*, *Dogalaiff*, *Hildigisleus* a t. d. *) U *Němců* pak *nynějšjch*, literu e *milugjcejch*, proměnilo se *Slaw* w *pozdějšjch časech* na *Slev*, *lev*, *sleve*, *leve*, *sleven*, *sleb*, *sleba*, *slebe*, *schlebe*, *lebe*, *sleben*, *schleben*, *leben*. Odtud *onna* *mnohá* gména *osob*, *rodin*, *wesnic* na *sleb* w *těch německých* *kraginách*, kde někdy *Sorabowé*, *Wiltowé*, *Lutici*, *Po-*

*) „*Quamvis Gothos, Vandalos et Longobardos, Slavis adnumerare, nequeam, legitimis nihilominus rationibus adductus, contendo, maximam eorum partem ex Slavis constituisse; nec tantum innumeros Slavos exercitui suo adscriptos, sed et belli duces natione Slavos habuisse.*“ *Princ. Jablon. in Act. Soc. Jabl. 1774. p. 251.*

morané a *ginj* Slawowé bydleli, a která we vzdálenějšich od Slawů kraginách, k. p. w Tyrolsku, we Sweycársku a t. d. nenalezáme. Některá *gsau* už značně německým gazykem změněná, některá se ale hned na prwnj zřenj poznati dagj že *gsau* původu Slawského, k. p. *Bartensleb*, *Wartensleben*, srow. *Břetislaw* aneb *Wratislaw*, wendicky *Wartislaw*. „*Bartenslebio-Swerinia familia*“ gest we *Chronice Sverinské Bernh. Herderika*. Sem náležegj i následugjcj rodiny: *Ausleb*, *Berwesleb*, *Brandenslew*, *Gorsleb*, *Hartensleben*, *Kisleb*, *Malschleb*, *Todeslev*, *Wansleb*, *Velsleve*, *Witzleben* a t. d. Se kterým srow. naše *Uslaw*, *Prwoslaw*, *Branislaw*, *Gorislaw*, *Hradislaw*, *Časlaw*, *Miloslaw*, *Tetislaw*, *Wáclaw*, *Wesleslaw*, *Wjceslaw*; — A gména slawsko-zněmčilých wesnic: *Aldeslev* (cf. *Ladislaw*), *Alvensleb*, *Bischleb*, *Emerslev*, *Gaterslev*, *Germerslebe*, *Heresleben*, *Intesleb*, *Izleb* (*Eisleben*, cf. *Izjaslaw*), *Oschersleb*, *Rodensleb*, *Rosleb*, *Santeraleb* (cf. *Svantoslaw*), *Schleben*, *Tundersleb*, *Wegersleb*, *Wilmarsleb*; a w samých Čechách, w litom. kr. proměnili Nemci české *Borislav* na *Burgsleben*, wiz *Schallera. Meibom, Tom. III. p. 31.* newěděw co dělati má se slowem *sleb*, *leb*, řjka „*frequentissimum illud in Saxonia, Thuringia Lebe (slebe) pergulam (!) significat.*“ *Adelung* w ýznam slowa *sleb*, *leben*, dobře cjtíl, ale na žřjdlu mu netrefil. *Nic. Leutingerus, Topogr. Marchiae, Francof. et Lip. 1729* píše, na str. 992. „*Slavi familias ordinis equestris non paucas condiderunt, ex quorum numero hodie esse videntur Quitzoviana, Arnimiana, Bredovinia, Luchoviana (cf. Lach Lech), Jagoviana (cf. jaký-silný), Slibeniana (cf. Slaw, Luneburg. Sliv), Zabeltitziana, Nostevitziana, Staupitziana, Marvitziana, Minkwitziana et ejus generis aliae plures.*“ Dle *Sturlesona* přišli s *Odinowau* družinaw i mnozj *Wendowé* do Skandinavie, kde se posud gegich šlepěge, we gménách mjstných i osobných nalezagj, k. p. w *Dánii*, we gmenách na *slef*, *lef*, *Jerslef*, (okolj i wes, srow. *Jaroslaw*), *Bollersleben* (sr. *Boleslaw*), *Maasleben* (w.), a t. d. U *Angličanů* ge naše *slaw* = *sley* k. p. *Brinsley*, *Chardsley*, *Dodsley*, *Elmsley*, *Wellsley*.

§. 29. Úvahy nad těmito osobnými gmény.

Představená tato tablice gmén, negen za počátek všeslawského gmenoslowj slaužiti, ale i nesmjrné bo-hactwj, hebkost a rozmanitost grammatických forem našj řeči tjmto gednjm slowem nalyépe ukázati může. Gak silný a šlawnatý musj býti kořen a peň tohoto stromu, který tak mnohé ratolesti a wýstřelky w naykrásněgšj zelenosti na wšecky strany žene. Mysljmeli sobě k těmto geště i podobná nesčjselná gména ženského pohlawj a lidj nižšjch stawů we wšech časech, a kmenech slawských, gegichž gména nám žádná kniha nepoznamenala: tedy *slaw slawa* by snadno polowici wšech gmén, našeho národu učiniti mohla, obzwláště dokud geště cuzozemská gména k nám nepřišli. Wezmime gen do rukau cjrkewnj, obzwláště staršj, *Matriky*, (knihy křestů, sobášů a pohřebů), anebo i za našjch časů konané kraginské, měské a wesnické popisy gmén, tedy, aspoň w Uhřjch, diwiti se musjme, gak se při takowé mjchanici a tlačeníci národů, předce geště až po dnes tak hogný počet těchto prastarých názwů slawských zachowati mohel, a to negen u wyššjho, ale i u nižšjho stawu lidj, k. p. *Slauko* a odtud *Lauko*, *Slauček*, *Slaukon Laukon*, *Laukonides*, *Slaučjk Laučjk*, *Slaukowini*, *Slaukowič*, *Slawkowský*, *Slawecký*, *Slaučinský*, *Slawota Lawota*, a t. d. Spoluhlaska před *l* býwá we wšech řečech často wynechávána, k. p. *Clotar Lotar*, *Cleon Leon*, *Sleben Leben*, *Slauko Lauko*, *Slawina Lavina Lavinia* a t. d. A spogená: *Bohuslawský*, *Sanislawský*, čili *Stanislaides*, *Wáclawský*, *Wladislawský*, aneb zmaďarštěné *Lászlowský*, a tau měrau proměňuge maďarský gazyk, wšecká naše *slaw* na *szló*, (*slow*), tak že gméno *Slow*, *Slowák*, *Slowenec*, půwodně na této cestě powstati mohlo, a od Maďarů nayprwé k naybližšjm sausedům, a potom wúbec do slawské řeči w běhu času, se wkradlo. Známýť gest každému z Historie swazek mezi těmito národy, obzwláště pak těmi našinci, kteřj *Slow* řjkagj aneb ge práwě we swém názwě nosej. Tak proměnili Maďari naše *postaw* na

posztó, baza na bodza, kawka, čawka na tsóka, macocha mostoha, lawica lótzá, žaltár Zsoltár, šwađer sógor, tak mohlo i ze Slawen Slowan, ze Slawek Slowak w maďarských, aneb raděgi w samých slowenských, ale už maďarizujcých, ustách powstati. Tjm způsobem i, s Maďary pomjchanj, Kroatowé proměnili swé Slawkowec na Slokowec. O weplywu maďarčiny na slowenčinu wiz naši *Předmluwu k I Swaz. Pjsnj swětských lidu slow. w Uhřjch, w Pešti 1823. str. XI.*

Č Á S T K A II.

Gméno Slaw w Geographii slawských kragin, wúbec.

§. 50. Pozoru hodný obyčeg u Staroslawů.

Slawowé milowali všecky znamenitějšj důležitosti náboženstwa a národu swého hned i do samého žiwota wtáhnutí, přesaditi a ge sobě w názwech mjst a měst, hradů a kragin, hor a potoků zesmyselniti a zwiděnlíwiti. Gegich mnohá bjla a černá města: *Belgrad* *), *Černgrad*, *Bjla hora*, *Černá hora*, *Belopole*, *Bialistok*, *Biatokošciol*, *Belotič*, *Belobaba*, *Bela reka*, *Bjelič*, *Belice*, *Belsko*, *Beljn*, *Belotýn*, *Bela*, *Bělkow*, *Belkowce*, *Belošice*, *Bělčice*, *Bělenice*, *Bilawa*, *Belakow* — a naproti tomu: *Černá*, *Černo*, *Černec*, *Černauš*, *Černik*, *Černikow*, *Černětice*, *Černowec*, *Černowica*, *Černišťe*, *Černina*, *Čerenčany*, *Černelowce*, *Počernice*, *Crnišawa*, *Crnuša*, a těm podobná, magj, wygmauce ta, která od osobnjch gmén powstali, náboženský wyznam, a potah na předstawenj gegich *dualismu* mezi

*) „Notandum est, quod nationes Slavicae ut plurimum sedes suorum Principum nomine *Belgrad* solitae erant olim insignire, ut de *Belgrado* in Serbia, de *Alba Regali* in Hungaria, de *Alba Julia* in Transilvania, de *Alba Nezer* arce ad Tyram flumen sita videmus, quae omnes dicuntur aliquando sedes fuisse Principum.“ *Verantii iter Buda Hadriam.*

Belbohem a Černobohem. „Keine Nation hat verschiedene und so zu sagen mehrere Local-Gottheiten gehabt, als die Wenden“ pravj Thunmann, *Ueber die gottesd. Alth. d. Obod.* p. 308. To platj i o milém a swatém gim stromě *Ljpě.* Srow. *Wyklad ku Sláwy Dceře,* Zn. 4. a naše vydánj Pjsnj swětských lidu slow. w Uhřjch. Swaz. II. Pred. XVI. a str. 121. To platj ale obzvláště o gegich nayobljbeněgšjm národnjm Kochánku *Slaw*, *Slawa*, které negen na sobě nositi, ale i mimo sebe všudy widěti, slyšeti, makati a ge sobě zpřjtomniti chtěli. Odtud onna přemnohá geographická gména na *slaw*, která sme, k obgasněnj otázkowého předmětu, na kolik možno bylo, shromažditi a w následugjcj *Wšeslawiště*, abecednjm pořádkem, umjstiti hleděli. Kolik zagistě historicko-geographických gmén na *Slaw*, tolik důwodů pro *Slaw*, tolik bogownjků proti *Slow.* — Až nám nikdo nenamjtně, že některá z těchto geo-choro- a topographických gmén gsau nowěgšjho původu, my zde bereme a bráti musjme slawský žiwot w geho celku, gednotě a sawwisu starožitnosti s přjtomnostj.

§. 31. *Gméno Slaw w Geo-Choro- a Topographii slawské, obzvláště.*

A.) *Celé obce a kraginy*, (Slaw z geographického ohledu):

Kragin a obcj, které gméno *Slaw*, *Slawia*, *Slawinia*, w rozličných časech a stranách Europy nosily, asi 12 nalezáme, totiž:

1. Gednu w Serbské Dalmacii při Dubrownjku. (*Slavinia* occident. et orient.)
2. W VII. stoletj we Walachii a Moldawě.
3. *Slavinia* r. 758. nad rekau Strymon w Macedonii. (Stritt. Mem. II. p. 79.)
4. W Korytanech.
5. Od roku 805. mezi Drawau a Sawau, nynj *Slavonia*.
6. W řecké cjsarsko - dworské řeči slula celá Dalmacie *Slavinia*.

7. U frankowského dworu slulo Krainsko, Korytany, Windická Marka, část Rakaus a Slawonska we VII. stoletj *Slavinia*.

8. Malá *Slavania* slula obec osemnácti wendických kmenů w Braniboře, Meklenburku, Lauenburku, Holsteině, přednjm Pomořj.

9. *Slavia* slula djl Pomořan za Odrau a Kašuby (Srow. Gebhard G. d. W. Vor. V.).

10. *Slavania* we východnjch Prusjch, něm. *Schallauen*. (Srow. Hartknoch Alt- und Neu-Preussen, p. 24.)

11. *Krag Slawů, Regio Slavorum*, we Frankonii, obzvláště w Bamberku, Wirchburku a Bairaitu. (Wiz Büsching Erdb. VII. p. 848.)

12. *Slawiany, Zemlja slawenska* byla w Rusku, kde nynj Novgorod. (Sr. Nestor. K. II. Karamzin 1.)

B.) *Krage a okolj*, (Slaw z chorographického ohledu):

1. Boleslawsko, krag w Čechách.
2. Boleslawsko, krag we Slesku.
3. Braslawsko, Braclawskie Woiewodztwo, Bratzlaviensis Palatinatus, w Polsku.
4. Braclawski Powiat čili krag, w Litvě w Polsku.
5. Časlawsko, krag w Čechách.
6. Katerinoslawsko, Jekaterinoslaw, (Die Ekaterinoslawsche Statthalterschaft), w Rusku.
7. Jaroslawsko, (Die Jaroslausche Statthalterschaft), w Rusku.
8. Jaroslawský krag čili okolj, w Jaroslawsku w Rusku.
9. Jaroslawsko, (Jerslef-Herred), okolj w Danii w Jütlande.
10. Inowraclawsko, Inowroclawskie Woiewodztwo, (Juni-Vratislaviensis Palatinatus), w Polsku.
11. Nowoslawsko, okolj we Slezku, (Namslauer Kreis).
12. *Slaw*, Slawský krag, (Der Schlawesche Kreis), w Pomořj, (Büsch. T. VIII. p. 783).
13. *Slavany*, Sclafani hrabstwj we Wlasku.
14. *Slawenčice*, obšjrné, ze mnohých wesnic záležejcj, hraběcjmu rodu Hoym patřejcj, panstwj we Slesku.

15. Stanislawowsko, krag w Polskú, (Stanislawowscher Kreis in Galliz.).

16. Wanzlow, (Wanzlowscher Gau), w Pomořj, (bud' Wáclaw neb Unslaw).

C.) *Města, wesnice, hrady, hory, řeky*, (Slaw z topographického ohledu):

w Č E C H Á C H :

Aubislaw (Ubyslaw, w. bydž. kr., *) Aubislaw (prch.), Aubislawice (w. bydž.), Bohuslaw (w. lkt.), Bohuslaw (w. bls.), Bohuslaw (w. brn.), Bohuslaw (w. bydž.), Bohuslaw (w. žtč. něm. Wuslaw), Bohuslawice (w. hrd.), Boleslaw stará (m.), Boleslaw mladá (m.), Bořislaw (m. ltm. německy Burgleben), Braslaw (prch.), Braslawice (w. bchn.), Budislaw (w. bchn.), Budislaw (w. chrd.), Budislaw (tbr.), Budislawice (w. prch.), Časlawa (m. čsl.), Časlawek (w. hrd.), Časlawice (bls.), Časlice (prch. sr. Časlawice), Časlawky (hrd.), Časlawsko (w. čsl.), Ctislaw (hrd.) Cuclaw (chrd.), Čuslawice (prch.), Deslaw (w. rkn.), Deslawice (w. čsl.), Dobroslaw (brn.), Dobroslawský chlumeč (stará geogr. hrd.), Domoslawice (bls.) Domoslawice (w. hrd.), Domoslawice (bydž.), Domoslawina (mappa Dobner. in Hagek.), Drmislaw (klt.), Držslawice (w. čsl.), Drslawice (klt.), Dryslawice (prch.), Haslaw (w. lkt.), Haslaw (klt.), Hlasislaw (m. žtč.), Hoslaw (w. žtč.), Hoslawice (prch.), Jaroslaw (w. hrd. srow. řecké Heraclea), Jaroslaw (w. hrd.), Jaroslaw (chrd.), Jaroslawice (bdg.) Kuteslawice (ltm. sr. Chotislaw), Mirosław (w. křm.), Mzdislawice (bls.), Nadslaw (bydž.), Nemeslawice (bls. snad Nowislawice), Oslaw (prch.), Prawoslaw (kde?), Praslawice aneb Braslawice (tbr.), Predslaw (klt.), Přestlawice (w. kde?), Pokislaw (plz.), Prislaw (hrd.), Přislawice (bdg.), Přibyslaw (w. hrd.), Přibyslaw (bydž.), Přibyslawa (w. čsl.), Přibyslawice (bls.), Přibyslawice (w. čsl.), Přibyslawice (křm.), Ra-

*) Litera *m.* znamená město, *w.* wes, *kr.* krag.

slawice (brn.), Reslaw (w. plz.), Seslawky (chrd.), Setzlaw (plz.), Slawný (hrd.), Slawče (bdg.), Slawec (rkn.), Slawce (bdg.), Slawatan (w. prch.), Slawetice (w. prch.), Slawětjn (m. rkn.), Slawětjn (w. prch.), Slawětjn (w. čsl.), Slawětjn (tamž), Slawětjn (w. hrd.), Slawice (chrd.), Slawjn (tbr.), Slawjn (tamž), Slawik (w. brn.), Slawikow (w. hrd.), Slawikow (bydž.), Slawikowice (klt.), Slawikowice (w. plz.), Slawiš (ltm.), Slawka aneb Slawkow (m. lkt. něm. *Schlacken*, srow. *Cleonae*, m. w Achaji, Senec. Nat. 9. L. 1. C. 4.), Slawkow (w. brn.), Slawkow (w. chrd.), Slawkow (bls.) Slawkowice (klt.), Slawkowice (w. chrd.), Slawkowice (w. prch.), Slawenec (hrd.) Slawěnice (bdg.), Slawnice (čsl.), Slawnjk (les, prch.), Slawonow (w. hrd.), Slawoňow (prch.), Slawoňowice (tbr.), Slawošow (w. brn.), Slawošow (w. čsl.), Slawošowice (w. bchn.), Slawošowice (klt.), Slawošowice (bdg.), Slawoštice (w. hrd.), Slawoštice (bydž.), Slawsko (tbr.), Soběslaw (m. bdg.), Soslawky (chrd.), Stogislawice (tbr.), Stohoslawice (star. geogr.), Sudislaw (w. čsl.), Sudislaw (w. hrd.), Sulislaw (w. plz.), Sulislawice (Gindřich ze Sulislawic, klt.), Tislawice (bdg.), Uslawa (potok, prch.), Wacławice (w. brn.), Wadislawice (star. geogr. Pelz. II. p. 100.), Weleslawjn (w. rkn.), Wenceslaw (hrd.), Weslawice (w. křm.), Wjceslawka (studánka, bdž.), Wlastislaw (wes i hrad, star. geogr.), Wlastislaw (wrch, ltm.), Wogslawice (w. čsl.), Wogslawice (w. bchn.), Wogslawice (w. prch.), Wratistlaw (chrám, chrd.), Zbraslaw (m. brn.), Zbraslawice (m. čsl.), Zbraslawice (prch.), Zbroslawice (w. křm.), Zbislaw (tbr.), Zbislaw (klt.), Zbyslaw (w. čsl.), Zbyslawice (w. čsl.), Zdaslaw (klt.), Zdaslaw (w. plz.), Zdeslaw (chrd.), Zdeslawice (w. čsl.), Zdeslawiček (w. čsl.), Zdislaw (w. chrd.), Zdislawice (w. chrd.), Zdislawice (w. čsl.), Zdislawice (křm.).

Pochybné : Ausilau (snad Uslaw, w. plz.), Laun (Slawen?), Luclau (w. hrd.), Salau (w. čsl, snad Slaw), Zlabow (w. bchn. Snad Slawow), Braunschlag (tbr. snad Brani-slaw), Bretterschlag (bdg. snad Břetislaw).

Podobné: *Chwala* (křm.), *Chwały* (w. r. 1088. w listu krále Wratisl.), *Chwalow* (tbr.), *Chwalow* (čsl.), *Chwalow* (křm.), *Chwalow* (brn.), *Chwalowice* (bls.), *Chwalowice* (prch.), *Chwalowice* (bdg.) *Chwalenice* (w. plz.), *Chwaletice* (w. chrd.), *Chwalin* (w. bdw.), *Chwalina* (w. bdw.), *Chwalčin* (w. bdw.), *Chwalkow* (w. čsl.), *Chwalkow* (w. tbr.), *Chwalkow* (w. bdw.), *Chwalkowice* (w. hrd.), *Chwalkowice* (w. tamž), *Chwališ* (hrd.), *Chwałšowice* (klt.), *Chwałšowice* (bls.), *Chwałšowice* (prch.), *Chwałšowice* (bdg.), *Chwallina* (křm.), *Chwalžjn* (m. bdw. sr. Chwalčjn), *Nechwalow* (w. brn.), *Nechwalice* (kde?), *Pochwal* (w. čsl. něm. Pochwald), *Pochwalow* (žtě); — *Castolowice* (hrd.), *Častow* (chrd.), *Častow* (prch.), *Častkowice* (křm.), *Častin*, *Čestin* (křm.), *Častobor* (brn.), *Častonin* (tbr.), *Častonice* (prch.), *Častonice* (rkn.), *Častrow* (tbr.), *Častrowice* (křm.), *Čestný* (brn. srow. Slavný), *Čestin* (klt.), *Čestin* (křm.), *Čestin* (čsl.), *Čestice* (prch.), *Čestice* (hrd.), *Čtjn* (prch.), *Čtinowes* (rkn.); *Čista* (bdž.), *Čista* (rkn.), *Čistý* (bls. Čistow (tbr.), *Čistowice* (brn.), *Čistowes* (hrd.); *Sloweč* (bdž.), *Slowěnice* (w. křm.), *Slowenice* (bdg.), *Slowice* (plz.); *Welbjn* (ltm.), *Welbiechy* (brn.), *Welbina* (ltm. sr. welebiti - slawiti).

W M O R A W J E:

Bohuslawice (w. brn. kr.), *Bohuslawice* (w. hrd.), *Bohuslawice* (w. hlm.), *Bohuslawice* (w. tamž), *Bohuslawice* (w. hrd.), *Bohuslawek* (w. přer.), *Braslawice* (w. brn.), *Častlawice* (w. zn.), *Držslawice* (w. hrd.), *Hoclawice* (w. přer.), *Hoslawice* (w. zn.), *Januslawice* (kde?), *Jaroslawice* (w. zn.), *Jaroslawice* (w. hrd.) *Jaroslawice* (w. přer.), *Mirowslaw* (aneb *Mislice*, m. zn.), *Nosislaw* (m. brn.), *Oslawa* (w. brn.), *Oslawa* (řeka), *Oslawany* (m. brn.), *Oslawice* (welká i malá, w. ghl.), *Ottaslawice* (w. hlm.), *Paclawice* (m. hlm.), *Praslawice* (w. hlm.), *Predslaw* (w. brn.), *Přemyslawice* (w. hlm.), *Přibyslawice* (w. brn.), *Přibyslawice* (w. ghl.), *Raslawice* (hornj i dolnj, w. brn.), *Raslawice* (w. přer.), *Raslawice* (w. ghl.), *Raclawičky* (w. brn.), *Ruclawice* (w. přer.), *Slawětjn* (w. zn.), *Slawětjn* (w. hlm.), *Slawětice* (w. zn.), *Slawice* (w. zn.), *Slawice* (w. přer.), *Slawiček* (w. zn.), *Slawičjn* (w. hrd.), *Slawičky* (w. ghl.), *Slawikow* (w. hlm.), *Slawikowice* (w. zn.) *Slawikowice* (w. brn. něm. Lakowitz), *Slawkow* (m. brn. něm. Austerlitz. srow. Crn. *slawka* die Auster), *Slawkow* (w. přer.), *Slawkow* (w. tamž) *Slawkow* (w.

těž tam), *Slawkow* (w. hrd.), *Slawkowice* (w. brn.), *Slawoňow* (w. hlm.), *Slawonice* (m. ghl.), *Stanislaw* (w. brn.), *Swatoslaw* (w. ghl.), *Swatoslaw* (tamž), *Swatoslaw* (w. zn.), *Swatoslaw* (w. brn.), *Swogslaw* (w. brn.), *Waclawa* (w. brn.), *Waclawka* (w. zn.), *Waclawice* (w. hlm.), *Waclawow* (w. hlm.), *Wladislaw* (m. ghl.), *Wladislaw* (m. hrd.), *Wratislawka* (w. brn.), *Wrchoslawice* (w. hlm.), *Zbraslaw* (w. brn.), *Zdislawice* (w. hrd.), *Zdislawice* (w. brn.).

Pochybné: *Salawice* (w. ghl. snad *Slawice*), *Rötz* (w. Rakausjch, dle *Středowského Radislawa*), *Neslowice* (w. brn.).

Podobné: *Chwalatice* (w. zn.), *Chwalice* (w. ghl.), *Chwaletin* (w. ghl.), *Chwalčow* (w. přer.), *Chwalná* (kde?), *Chwalnow* (w. hrd.), *Chwalkowice* (w. hrd.), *Chwalkowice* (w. přer.), *Chwalkowice* (w. zn.), *Chwalkowice* (w. hlm.), *Bohuchwalowice* (w. něm. Hohendorf.), *Nechwałim* (w. brn.); — *Castkow* (w. zn.), *Častkowice* (w. ghl.), *Castotice* (w. zn.), *Častohodice* (w. zn.); *Swětlá* (w. ghl.), *Swětlý* (w. hlm.), *Swětlow* (w. hrd.), *Oswětiman* (w. hrd.), a něm. *Josephsruh* (w. hlm.).

GIACIN

w U H Ř J C H:

Bogislaw (magy. *Bogyiszló*, w. pešt. st.), *Boğoslaw* (w. šopr.), *Boğoslaw* (w. bih.), *Bogoslaw* (w. tamž), *Bogoslaw* (w. žel.), *Bohuslawice* (w. trenč.), *Braslaw* (w. sab.), *Borislaw* (w. šar.), *Budislaw* (chlum *Tatry*), *Časlaw* (w. satm.), *Časlawce* (w. unğ.), *Dobrosława* (w. šar.), *Domaslaw* (w. hew.), *Doroslaw* (w. tek. snad půwodně *Dobroslaw*), *Doroslaw* (w. žel.), *Doroslaw* (w. tamž), *Drağoslawá* (w. sal.), *Dragoslawec* (w. sal.), *Jaroslawec* (w. přeš. zkráceně *Jaslowec*), *Kraslawá* (dolnj a hornj, w. uğoč.), *Lacko* (t. g. *Wladislaw*, w. hont.), *Lackowa* (w. spiš.), *Lackowce* (w. zempl.), *Přibyslawice* (w. sal.), *Raslawice* (w. šar.), *Ruslaw* (maď. *Oroszló*, w. bar.), *Široslawice* (w. žel.), *Slawec* (maď. *Szalats* w. sal.), *Slawecá* (hornj a dolnj, w. žel.), *Slawenec* (welký a a malý, w. aba.), *Slawina* čili *Sklabina* (hrad, turč. *),

*) *Cluver. Germ. Ant. L. 3. C. 44.* „Hodieque sunt Slavici generis populi in Hungaria sub Carpatibus sive Sarmaticis montibus inter Vagun

Slawina (w. turč.), *Slawinka* (w. turč.), *Slawina* neb *Sklabina* (w. nowohr.), *Slawkow* (welký a malý, maď. *Szalok*, něm. *Schlagendorf*, w. spiš.), *Slawkow* (vyšnj, w. spiš.), *Slawkow* (nižnj, w. šar.), *Slawkow* (w. wespr.), *Slawkow* (w. tamž), *Slawkow* (w. hew.), *Slawkow* (w. sal.), *Slawkowec* (w. ěemer.), *Slawkowec* neb *Slakowec* (w. sal.), *Slawkowce* (pokažené *Slakowce*, w. zempl.), *Slawnica* (w. trenč.), *Slawnjk* (w. šar.), *Slawoška* (aneb dle maď. *Slaška*, w. tek.), *Slawošowce* (welké a malé, aneb *Slaboška*, w. ěem.), *Sebeslawce* (w. turč.), *Sebeslawce* (Swato-ondregské, w. turč.), *Sobeslaw* (w. sab.), *Stanislaw* (w. sat.), *Wacława* (maď. *László*, 21 měst a wesnic.), *Wečislawa* (w. žel.), *Wislaw* (w. bar.), *Wislaw* (w. borš.), *Wislaw* (w. šim.), *Wisława* (w. šar.), *Woislaw* (maď. *Waiszló*, w. bar.), *Wraslaw* (w. šim.), *Wratisława* (něm. *Wratislaburg*, *Breslaburg*, *Preslbürg*, *Presburg* m. prešp. srow. *Avent. L. 4. Pubička*, Ser. chr. str. 332. *Belius*, Not. H. T. I. p. 81.).

Pochybné: *Salkowa* (w. zwol. snad půwodně *Slawkowa*.)

Podobné: *Falkocz*, *Faukowezy* (w. žel. t. g. *Chwalkowce*), *Falkušowce* (w. zempl. *Chwalkušowce*), *Folkušowa* (w. turč. *Chwalkušowa*), *Dička* (w. nitr. srow. *dika*, *dičiti*).

Poznam. Wětšj část těchto mjst na *Slaw* w Uhrijch, pochodj z dáwných předmaďarských wěků. *Slawkow*, vyššj a nižšj, museli někdy do gednoho okolj přináležeti, ale po rozdělenj Uherska na stolice, rozlaučili se tak, že gedno z nich do Spiské, druhé do Šariské stolice padlo. W Saladské a Simegské stolici gsau oni zůstatky *Priviny*, *Hezila* a *Brasława*; w Zelezné a sausednjch stolicech gsau plody *Kroatů*, *Serbů* a *Wendů* tam bydljech. — *A. Fr. Kollar*, in *Notis ad N. Olahi*

Granumque omnes, in ea Slavici generis gente quae vulgo Germanis dicitur vicus *Vindisch Proben*, a quo haud procul alius vicus ad Vagum amnem de universae gentis vocabulo vocatur *Slavinia*.“ Srow. *Belius*, Not. Hung. T. II. p. 321. „Non contraimus iis, qui ad *Slavos* originem molis (arcis) referunt. Nam idquidem, ut credamus, cum ipsa regio, *Slavis* olim habitata, tum denominatio arcis suadent. *Sklabina* enim, aliquibus *Sclavinia* dicitur, quod ipsissimum *Slavinorum* nomen est. — Nescio, saltem, haud sine causa, dubito an *Jornandis* illa *Sclavinia*, cujus de rebus Geticis *C. V. p. m. 16.* meminit, in isto terrarum angulo sit quaerenda. Certe historici narratio intimius nos videtur abducere; quidquid regionis fautores, dicant. In diplomatibus passim *Sklabonya* lego.“

Hung. Vindob. 1763. p. 91. „*Gentes Slavicae in Slavos, Polonos, Ruthenos, Bohemos, Moravos, Croatas, Dalmatas, Slavonos, Serblios sive Rascios divisae, partem regni Hungariae maximam complectuntur; ut adeo pars ista Europae eam rursus faciem resumere videatur, quae illi ante adventum Hungarorum fuit. Nam a septemtrione et meridie gentes passim Slavicae in ipsa iterum regni viscera revertuntur et per omnes regni provincias latissime sese diffundunt. Minima Hungariae portio est, quae Hungaros, sive populum Hungarico solum idiomate utentem, habet.*“

w S E D M I H R A D S K U:

Slawoś (maďarsky Szlabos, w. w nižšj alb. st. *)

w S L E S K U:

Berzislawice (opol. kr.), Bogislawice (w. ols.), Boleslaw (m. leh.), Boleslawice (kde?), Borislawice (w. kozl.), Braslawice (hornj i dolnj, w. ols.), Broslawice (w. opol.), Buslawice (w. opaw.), Časlawa (w. hloh.), Dobroslawice (w. opaw.), Domaslaw (w. těš.), Domaslawice (w. těš.), Deichslawa (snad Těchslawa aneb Držslawa, w. ol.), Goslaw aneb Koslaw (kde?), Goslawice (opol.), Goslawice (w. breh.), Leslaw (w. hloh.), Mislawice (w. sal.), Nowoslawa (m. wrat. něm. Namslaw, Nambslaw), Načeslawice (w. hloh.), Oslawa (w. leh.), Poleslaw (rat.), Přibyslawa (m. hloh.), Raslawice (w. hloh.), Samoslaw (w. rat.), Slawa (m. hloh. něm. Schalwa), Slawenčice (panstw. opol.), Slawikow (w. rat.), Slawice (potok, we Fridek.), Slawice (wrch, tamž), Slawkow (w. opaw.), Slawkow (w. hloh. něm. Salkau), Slawošice (w. breh.), Slawošjn (w. ols.), Stanislaw (w. těš.), Širowslawice (w. breh.), Wáčlawice (w. těš.), Witoslawice (w. opol.), Wogslawice (w. breh.), Wratislawa (m. wrat.), Wratislawa (malá, w. opol.).

*) W nedostatku úplných Topographij a dokonalých geographických Slovníků, přinuceni sme w následujících nynj kraginách, ne všecka, ale jen některá hlavnějšj gména, zde poznamenati, totiž ta toliko, která sme we všeobecných Zeměpisech našli; mezi nimi gsau owšem některá i chybně psaná, která my, nechťewě chyby množiti, raději tak sme nechali.

Pochybné: Sulau (město i krag, snad Slau, Slaw), *Kadlubek*, naystaršj polský spisowatel, píše mjsto *Slezáci* všudy *Sileuci*, *Sileucia*; se kterým srow. *Silauci*, *Slawci*, *Slawce* (něm. Sklagen- aneb Klagenfurt), *Slauzi*, *Selauci* w Hornjm Krainsku (Slavin *Dobr.* p. 293); ze Slawci snadno powstalo *Sleuzi*, *Slezi*. Nyněšj Poláci řjkagj *Sląsko*, srow. *Slawsko*.

Podobné: Chwalenčice (w.), *Falkowitz* (t. g. *Chwalkowice* w. op.), *Falmirovitz* (t. g. *Chwalmirowice* w. op.).

w POLSKU s HOLIČEM:

Boguslaw (w. w malém Polsku), *Boguslawice*, *Boguslawinstwo* (m. litw.), *Boleslaw* (w. krak.), *Boleslawice* (m. krak.), *Borislawice* (nad Wartau), *Braslaw* (podol.), *Bronislawa* (w. krak.), *Bronislawa* (kopec, tamž), *Cziestawice* (w. krak.), *Goslawice* (u Warty), *Jaroslaw* (m. Hol.), *Jaroslawice* (w. Hol.), *Jaslawice* neb *Jaroslawice* (w. tamž), *Inowłodislaw* (nad Wislau), *Inowroclaw* (w. kuj.), *Krasnislaw* (m. litw.), *Krasnislaw* (m. maz.), *Kreslawice* (krak.), *Lawinsk* (t. g. *Slawinsk*, pozn.), *Lawišowice* (w. polt.), *Lanislaw* (w. sam.), *Miloslaw* (pozn.), *Miroslaw* (kal), *Mścislaw* (litw.), *Preslaw* (m. Hol.), *Preslawka* (krak), *Prihyslawice* (w. kal.), *Raslawice* (m. kiel.), *Raslawice* (řeka, kyew.), *Slaw* (w. kališ.), *Slawatice* (podol.), *Slawatice* (Hol.), *Slawiska* (m. maz.), *Slawišjn* (kal), *Slawkoč* (m. nad Horzynem), *Slawkow* (m. nad Bia-lau), *Slawkow* (grodn.), *Slawkowska* (ulica, we Krakowě), *Slawno* (w. sand.), *Slawošow* (pozn.), *Slawošow* neb *Slášow* (m. sand.), *Slawska* (w.), *Slawuta* (m. zaslaw.), *Stanislawow* (m. mazur.), *Stanislaw* (m. Hol.), *Stanislawčjn* (w. Hol.), *Wislaw* (w. Hol.), *Wladislaw* (m. litw.), *Wladyslawow* (m. woj. Plock.), *Wodzislaw* (m. krak.), *Woyslawice* (m. chelm.), *Wroclawek* (maz.).

Podobné: Slowinsk (m. litw.), *Cehwałšewo* (m. pozn.), *Częstochowa* a t. d.

w P O M O R A N S K U,
a giných Německo-Slawských Kragech:

Dargislaw, Haslaw (w hor. Sas.), Labišin (t. g. Slawišin, w pruském Polsku), Lauenburg (t. g. Slauenburg, w Bytowském kragi), Lauenstein (t. g. Slauenstein, w mjšensk. kr.), Lavina (t. g. Slawina město*), Slage (t. g. Slawa hrad), Schlagentin (t. g. Slawětín, pewnost w hor. Sas., při městě Müncheberg), Schlagentin (w hor. Sas.), Schlagentin (gezero, tamž), Schlawe (okolj), Schlawe (město**), Schlavestorf, Slawská brána (Sclaves Porte, w Lemgowe***), Slawin (w.), Slawkow (něm. Schlachau, w malé Pom.), Slautiz (Slawetice, něm. Schleutz, Gerken Cod. Dipl. Brand. T. I. p. 10.) Slavante (klášter, w Njzozemsku, při městě Maastricht, Unislaw (w pruském Pols.), Wenzlow (t. g. Waclawow, w hor. Sas.), Wladislawsburg (na břehu Balt.).

Poznam. Sem přináležej i gména mjest w Němcich a Skandinawsku na *slev*, *sleb*, *slef*, *leb*, *leben*, *slag*, *schlach*, se skončujcej, k. p. Adeslew, Bischleb, Jerslef (m. w Danii, sr. Jaroslaw) a t. d. o nichž wiz §. 28. Toto roztraušenj slawských osad a wesnic téměř po celé německé zemi, wyswětluj nám sami němečlj Letopiscowé, k. p. Anonymus Saxo, in Menken. Scr. Rer. Ger. II. p. 64. „*Carolus Magnus assumpsit etiam populum Transalbinum ad 10000 utriusque sexus et per omnes terras distribuit, unde hodie per Teuto-*

*) *Srow. Act. Soc. Jablon. 1774. Tom. IV. p. 95.* „Quarta urbs (Wandalicae Pomeraniae) occurrit dicta *Lavina*, cujus nomen dignum est, quod explicetur, significat autem sedem aut domicilium, et certum est, Genonem, primum Lusatiae Marchionem eam constituisse sedem suam.“ Knjže Jablonowský tu myslél na *lawá*, *lawica*; a odtudto odwodj Lavina, ale omylně. Němci, i sami Slawowé někdy, kde se u počátku slova dvě spoluhlásky nalezagj, často prwnj u wyslowowánj wyněchawagj k. p. Wchynský — Chynský, Tkadlj — Kadlj, Wěclakowský — Čelakowský, tak i Slawina — Lavina, tak z morawských, w Holom. kr. se nalezagjcej, mjest Slatiny, udělali Němci *Latein*, ze *Slawkowice Lakowitz*; ze *Mlýnice Lenz*.

***) „*Schlawe* oder *Schlage*, ehedessen *Slawina* und *Slawena*, eine Stadt an der *Wipper*, im Herzogthum Pommern.“ *Büsch. T. VIII. p. 783.*

****) *Srow. Act. Soc. Jabl. 1773. p. 89.* „Tantum *Wendorum* ait *Neuwaldus* in Comitatu *Lippensi* fuisse amplitudinem et potestatem, ut *Lemgoviae* et *via* et *porta* nomen ab illis obtinuerint; et *portam* quidem in hodiernum diem *Slavorum portam* (die *Sclaves-porte*) appellari.“

niam Slavicæ villæ inveniuntur.“ Srow. Frencel de Orig. Ling. Sorabicae, Praef. „Dicam plura: omnes fere urbes, oppida, vici, atque pagi, ratione nominis Slavica sive Sorabica sunt, lapidesque, ut sic dixerim, clamant, fuisse his in oris cultores ejus linguae.“ Srow. And. Mollerus in Prooem. Tract. de Vita et Obitu patris sui: „Constat ex auctoribus fide dignis, Suevos olim non in urbibus sed pagis habitasse, et Slavos Sorabos, qui post migrationem Vandalorum ex his (Misniae) locis Suevis Hermunduris se immiscuerunt et terras derelictas intra Albim, Salam et Sudetes montes occuparunt, primos urbes et castella in hac regione condidisse.“ Srow. Schlötzer Nord. G. p. 335. „Germanien wird bewohnt im Osten von Wenden oder Slaven, von der Ostsee an, längst der Elbe, durch ganz Nieder- und Ober-Sachsen, Böhmen und die übrigen Oesterreichischen Staaten, bis an das Adriatische Meer herunter. Ich setze nämlich voraus, was schon der blosse Anblick der Grösse dieses Strichs wahrscheinlich macht, und so viele andere Gründe mehr als wahrscheinlich machen, dass diese slawischen Bewohner fast der ganzen östlichen Hälfte Germaniens nicht damals erst, wie sie sich zuerst in den Annalen zeigen, nicht erst im V. Jahrhundert nach Christo, hier eingewandert sind, sondern dass sie diese weite Gegenden von jeher, als wahre Aborigines von Deutschland, obgleich den alten Römern unbekannt, und ausser dem engen Kreise ihrer Weltkunde liegend, besessen haben.“

w R U S K U:

Berislaw (m. nik.), Boguslaw (nad Dnepr.), Boguslawice (w. minsk.), Braslaw (nad Bugem), Godslawice (minsk.), Jaroslawl (krag, město), Jaroslawec (maloj, kalug.), Jekaterinoslaw (krag, město), Jzjaslawl (volh.), Kraslaw (nade Dwinau), Krasnislaw (m. minsk.); Lawikinskaja (w. donských kozaků), Miroslawič (m. kyew.), Moslawstaw (m. kyew.), Mstislaw (moh.), Mstislaw (m. na Molozié), Mstislawec (m. smol.), Perejaslawl (m. kyew.), Perejaslawl (zaleskoj), Perejaslawl (räsanskoj), Pereslawské ozero, Pribyslawce (volh.), Roslawl (m. smol.), Slawenoserbsk (w. jekat.), Slawičaja (m. kyew.), Slawiansk (ukraj.), Slawinka (potok u Petrowa), Slawitin (w. nowg.), Slawskoj neb Slowskoj (w. nowg.), Slowuta (volh.), Sudislawl (m. kostr.), Ustlabinskaja (pewnost w Astrach. nad řekau Kuban), Zaslav (m. volh.),

Slawenskije ključi (Slawenské studnice, Wiz Schlötzer, Nestor. I. K. 22. p. 191. „Izbořsk SWlich von Novgorod, 26 Werste von Pskow, an einem Flüssgen Slawenskije ključi, die slavischen Quellen genannt.“ Srow. Karamz. I. p. 115. „Deržawa trech Wladětelej prostiralas tolko do Estoni i ključeј slawianskich.“

Podobná: Chwalinsk (m. saratow.), Chwalenské more (Sr. Kleczewski, Zdanie o pocz. ięzyka Pols. 1761, we Lwowě 4. str. 18. „Morze kaspiyskie z dawna Chwaleńskim czyli Słowiańskim zwane, świadczy, že tam Słowacy pod tymže imieniem siedzieli.“ Sr. Jablon. Act. Soc 1774. p. 285. „Dicerem ipsum mare Caspium nomine vocari slavico Chualenskie morze et Slauenkie. Haec sunt synonyma, qualia sunt laudabilis et gloriosus.“

w CHORWATSKU, SLAWONSKU, DALMATSKU,

a banatském pomezj:

Berislawec (w. zagr.), Brasljewica (w. sluin.), Braslowie (t. g. Braslaw, w. zagr.), Budislawec (w. zagr.), Jaroslwica neb Jaslowica (potok, wer.), Lackowichewo selo (w. zagr.), Ladislawec (w. waražd.), Ladislawû (swatých 5.), Moslawinie (zagr.), Moslawina (w. kris.), Moslawina (hrad, kris.), Moslawina (w. wer.), Neğoslawce (w. sirm.), Oroslawci (hornj a dolnj, w. zagr. srow. Rus, mad. Orosz), Oslawci (w. kris.), Radosawce (w. wer.), Rajsawac (w. pož.), Slabina (Slawina, w. 2. R. Ban.), Slakowce (Slawkowce, w. brod.), Slokowec (Slawkowec, w. kris.), Slawetich (w. zagr.), Slawica (w. zagr.), Slawonia (kragina), Slawnağora (w. zagr.), Slawnygrad (Dalm.), Slawsko pole (w. 1. R. Ban.), Slobiz (Slawice, w. při Buccari), Waistawa (Wogslawa, walach. illyr.). Woslawichewo selo (zagr.).

Pochybné: Chlebena, (stará Geogr. u Constan. Porph.)

w S E R B S K U:

Belosawci (w. krağuj.), Belosawe (w. krağ.), Berisawa (w. rudnic.), Bogosawac (w. šabac.), Darosawa (w. belohr.), Fetislan (zturčené, t. g. Swetislaw, m. belohr.), Leposawič (w. nowopaz.), Mirosawci (w. belohr.), Pinosawa (w. gročan.), Prkosawa (w. belohr.), Slawe (w.

herzeg.), *Slawkowica* (w. walew.), *Wišesawa* (w. sokos.), *Wukosawci* (w. krağ.).

Podobné: Čestin (w. krağuj.), *Čestobrodica* (w. užic.).

1. *Poznam.* Pašaliku Bosenského, Skadarského, Rumelského, Widjnského mjsta, nedostatkem studnic, chybugj.

2. *Poznamenánj o řece Sawa.* Magjce ohled na to, že se Serbowé, obyvatelé a sausedé Sáwy, na tolik litery *l* štjlgj, že gi negen w obyčegných slowech, k p. čowek (člowek), tumačiti (tlumačiti), kieda (kljeda, Slawi in Resia), anobrz i w samém národnjm gméně *Slaw* wynechawagj, řjkgagje *Milosaw*, *Dobrosawa*, *Stanisawljewič*; potom hledjce na to, že se we slawských kraginách mnoho řek a potoků gménem národu slawského nazwaných nalezá, (k. p. *Slawa* w Dalmacii, *Uslawa* w Čechách, *Oslawa* w Morawě a t. d.): tedy neukáže se nám tak nowořeká onna důmjnka, že i řeka *Sawa*, *Suawa*, a krag *Savia*, půwodně *Slawa*, *Slawia* sluly. Negen *Něstor* ale i *Kadlubek* L. 1. pjše: „*Pannonia est mater et origo omnium Slavorum et eorum nationum.*“ Srow. *Bel. Comp. Hist. R. H. Pos.* 1779. p. 21. „*Slavoniam inter Dravum et Savum positam, fere semper slavicae originis populi incolebant, quod ex historia facile potest probari. Slavonia vocabatur olim Pannonia interamnensis, item Savia.*“ Srow. *Schönleben, Carn. Ant. et Nov. P.* 1. p. 205. „*Vinidi seu Vendi ab interamnensi Pannonia, quam colebant, nempe Savia, Graecis appellata Suavia, dicti fuerunt Suavi et demum meliori pronunciatione Slavi.*“ My naopak mysljme, že od gména národnjho, kmennjho aneb osobnjho, gména mjstnj, řeky a kragé, powstali. I sausednj řeka *Drawa Trawa* (*Trawena* w Pomořj) ukazuje na *Trb*, *Srb*, gako giné slawské řeky *Sarpa*, *Sarwica*, *Srbec*, *Sorbec* *Srebuša*. — Slowem, gako se má gméno řeky *Trawa Drawa* ku gménu *Srb Trb*; gako se magj řeky *Krupina*, *Krupa*, *Raba*, *Rawa* ku gménu *Chrw Chrob krep*: tak se má *Sawa* ku *Slaw Slawa*.

w e S T Y R S K U :

Braslaw (město, něm. *Fraslau*).

w R A K A U S J C H :

Brumeslavesdorf (sr. *Pryby*-aneb *Prwoslaw*, w diplom. cjsaře *Henr. IV.* r. 1059. *Wiz Jahrb. d. Lit. B.* 40. *Anzeigbl. S.* 38.).

W K O R Y T A N E C H :

Slawec, (Slawce, Selawce, pokaženě Selance, Želance,), německy *Clagenfurt*, t. g. *Sclagen-čili Slavenfurt*. Naše aw proměňugj Němci často na ač, k. p. *Skla-gamar*, *Slage* w Pomor., ba i Korytanskau řeku *Drawu*, gmenugj *Drage*, wiz *Büsching Erdb. Th. V. p. 491. Clagenfurt* tedy nepochodj od *Klagen*, želeti, naříkati, nebo naystarsj Zeměpiscowé nepjšj *K*, ale *C*, což samo už zrazuge geho slawský půwod. Potom nemáme Analogie, t. g. podobného názewného příkladu w Europě, kdeby před *Furt* stálo časoslowo *klagen*, weinen: všudy mu raděgi předkládagj gména národů k. p. *Windfurt* (in Vindelicia urbs per Attilam diruta), *Frank-furt*, *Schwein-furt* (trajectus Svevorum), *Hessensfurt*, *Saxensfurt*, *Katzen-aneb Kattensfurt*, tak i *Deutschbrod*, *Ungrischbrod*, *Böhmischbrod*, a dle této obdoby i *Slavenfurt*, *Sclavenfurt*, *Clagenfurt*. Latinské *Clau-diforum* gest nowějšj nemotorně přeloženj, má býti *Slawofurtum*, tak gako *Slawo-gracium Windischgrätz*. Zábawno gest patřiti na to, gak sobě na odwozowanj toho názwu mnozj hlawu trudně, a však daremně, lámali. *Aeneas Sylvius*, *Münster* a *Belleforest* trjmagj geg za poloněmecké *klagen*, a pololatinské *fur*, *furtum*, krádež, gakoby prý *Judicium in fures, contra furtum*. Maudřegi mluwj *Megisserus L. II. Carinth. Chron. 12.* „*Nihil certi propter temporum injuriam et scriptorum negligentiam de ortu progressuque urbis hujus sciri posse.*“ I sám *Linhart* se všeligak mocuge s negapným toho názwu odwozowanjm, hned od *selo*, *Zelowez*, *Zlowez*, *Urlaub*, *Wohnsitz*, hned opět w *II. D.* od *celo*, *ganz*, *celá wez* *Celowes*, *ein ganzer geschlossener Ort!* ačprávě w tétéž periodě sám prawj: „*Noch heissen die Slaven in Kärntens Geilthale Slawci,*“ předce mu nepřišlo na um, že mezi *Slawci* a *Slawec* neomylně swazek a gednota býti musj, a že prwnj negen obywatelé a sausedé ale i zakladatelé poslednjho gsau. Tak člowěk často w dalekosti hledá, co má na bljze před sebou. Ale cò dělati? Pán *Linhart* sobě gednau za-

wzal do hlavy ten předsudek „*Die Ruhmvollen gefallen mir nicht*,” a pak ge konec všem zdравým důvodům historie, geographie a etymologie.

we K R A I N S K U :

Slawina (w. w prostřednjm kr.), *Schalkendorf* (Slaw-kow (w. w prostr. kr.).

Pochybné : *Dunschall* (w. snad *Domaslaw*), *Ziecla* (snad *Časlaw*, w.), *Slouneg* (wrch, snad *Slawnjk*?).

w M O L D A W J E a D Á C I I :

Časlow (werch, snad *Časlaw*, čili *Časoslow*? w *Moldawě*), *Slawitešti* (m. w *Dácii*).

w B U L G A R S K U :

Berislawec, *Glabinitza* (m. nad *Istrem*. u *Anny Comn. srow. Slawnica*), *Preslaw* (star. geogr., *) *Proslawica* (m. u břehu čer. moře, *Const. Porph.*), *Silauna* (*Slawna*, *Büsching*), *Szeslaw* (snad *Wšeslaw*), *Witislaw* (u *Trojan. mostu*).

w P A G A N I I (stará geogr.):

Labinetza (*Constant. Porph. de Ad. Im. C. 56. nynj Slawinac*); *Lobitz* (hrad, u *Nicet Chon.*).

w M O R E I :

Sklabochori (m. někdy *Amyclae*, pod horau *Taygetes.*) Srow. *John Bowring, Servian popular Poetry, London 1827. Introd. p. VIII.* „*In the neighbourhood of Sparta is a town called Σηλαβοχωρι, and it is notorious, that the language of several of the Grecian Archipelago, Hydra for exemple, is Slavonic.*“

*) *Preslaw* bulgarsky *Perejaslawec*, předtjm *Marcianopolis*, pak *Megalopolis*, a za času bulgarského knížete *Mokra Weliký Perthlaw*, ἡ μεγάλη Περθλάβα Srow. *Kalajdow. Joh. Exarch. Bođ. str. 98.*

w NATÓLII (turec. cjsař.):

Boleslagum (w. Galatii, wiz Joh. D. Köhlers Alte u. mit. Geogr. I. Th.), Lavena (m. w Amasii nad břehem čer. moře).

Pochybné: Kerkisla, Sinescla.

w ŠICILII:

Sclafani (hrabstwj, *Büsching IV. Th. p. 529.* nepochybně od některé slawské, snad ze sausednj Dalmácie tam přešlé, rodiny tak nazwané.).

§. 32. Úvahy nad těmito geographickými gměny.

Z osobnjch gmén powstali gména *topographická*, z *topographických chorographická*, z *chorographických Geo* - a *Ethnographická*. — Wezmemeli už všeca tato geographická gména *kragin*, *kragů*, *měst*, *wesnic*, *řek*, *potoků*, *studnic*, *werchů* do hromady, tedy widjme, že ge nimi wětšj část země slawské zakryta; wezmemeli pak i historická i geographická gména spolu, tedy gest nimi we skutku w naywlastnějšjm smyslu toho slowa, celá Sláwia *oslawena*. W Tatrách, okolo Tater, při Wisle, w Uhersku, Slesku, Polsku, nalezáme i naystaršj i naymnožšj gména na *Slaw*; čím oddáleněgi od Tater a Dunage, tjm wjce řednau, aspoň tjm wjce nowotau páchnau. Totě žiwý komentář k letopisům Nestorowým, a nayhodnowěrnějšj dukaz toho, že owšem Tatro, od nepamatných časů, hnjzdo a kolébka Slawů byly. Srow. *Prokop a Mauric*: „*Slavorum gentes in sylvis et ad fluvios habitare amant.*“ *Jordan*: „*Slavini sylvas pro civitatibus habent.*“ *Severini, Com. hist. de vet. in H.* „*Mediis in Hungaris, simulac collem objectum videas, extemplo Slavos colonos inveneris.*“ Srow. *Přjchod Čechů a kopec Rjp.* — *A Schlötzer Nord. Gesch. p. 239.* „*Die Slaven scheinen von den ältesten Zeiten hier — in Ungarn — gewohnt zu haben, und nirgends will sich in der Geschichte die geringste Spur von ihrer Einwanderung finden.*“ Mysljmeli sobě k těmto geště i giná, w žádném děgo-

pisu a zeměpisu nepoznamenaná, osobnj a mjstná gména, tedy w tomto moři *Sláwy* utonau, samy sebau, wšecky malicherné výklady tohoto welikého, welikému národu dobrým osudem přáného, gména. Měst a mjst na *Slow*, ač totožný se *Slaw* význam magjicjch, předce tak skrowničký počet gest, že u přirownánjk těmto sotwy pozoru hodna gsau, aně asi gedno na každau kraginu slawskau přigde a gegich nowěgšj půwod snadno dokázán býti může.

Než toto buď už dosti k ukázánj toho, gak hluboko široko Sláwa celý narod a žiwot slawský, wšecky geho články a žily proniká. Nalezagj se sice i u cizinců geographická, tento smysel slawného, chwalitebného a poctiwého nesauj gména; ale ani tak mnoha, ani tak s národnjm žiwotem spogená, ani tak z národu pošlá a k němu zpět-wedaucj, ani tak často, téměř we všech národnjch nářečjch, kmenech a pokolenjch, w rozličných postawách a způsobách se sama zase opakujcj, (sr. *Srb, Chrob, Un, Wend, Bol Bolak Polak, Těch*). U giných gsau ona gen příjpadná, u nás podstatnj. K giným národům přišla Sláwa gen pro nawštjwenj na swé cestě, u nás sobě stálé bydlo a sjdlo zwolila. Co osud dal z tohoto ohledu giným skaupě, to nám dal štědre, co ginj magj gen po řjdku a po částkách, to my máme w celosti. Tu se zdá wšeliká rozmanitost pablesků našj národnosti, gakō w barwách duhy, slučowati; wšecky, gináče rozrůznčné, mluwy a kmeny slawské, stogj zde, gako wůkol společného národnjho ohniště sbratřené a sgednočné; toto gest zlatý, nás wšecky wjžjcj, řetěz; slowem okolo této tagemstwa plné osy, točj se weškeren slawský swět i žiwý i mertwý, i minulý i přjtomný. Putujcjm po Slawenských kraginách Slawowi srdce plésati musj, aně se wšudy a ze všech stran na swé cestě těmito drahými, na geho narod geg libě upomjngjemi, gmény obkljčeného widj, nebo kolik měst, wesnic a werchů na *Slaw* se začjngajcjcj aneb zkončujcjcj, tolik žiwých pomnjků a obelisků národu swému wystawených před sebau spatřuge. I w geho Historii, téměř každé druhé, třetj gméno wyobrazuge mu w

gedné osobě celý národ, zpřijtomňuje mu w gednom zwuku celau starobylost, rozšjřenost a krásu řeči Slawské; celý národ stoji před geho očima w *Oslawenj*; *) — tak že i z tohoto ohledu slušně s Karamzinem (Ist. I. Predislow. 12.) řjcti můžeme: „*I chyžiny dělajutsia ljubopytnymi pamjatnikami, i němyie predmety krasnorěčiwymi. Těni minuwšich stolětij wezdě risujut kartini pered nami.*“

D J L III.

O gménu, anebo prawěgi lichogménu, Slow.

§. 53. *Gako se Slaw u některých kmenů na Slow proměnilo a zrodilo.*

W tomto tak welikém, téměř nesčjselném, počtu historicko-geographických gmén, nenalezaj se we starých časjch, žádná na *slow*, k. p. Rosti-*slow*, Brani-*slowa*, *Slowota*, *Slowko*, *Slowena*, *Slowica* a t. d. což samo už zřetelným důwodem toho gest, že i we gméně národu půwodně, ne *O*, ale *A* všudy státi muselo, a že *Slawen*, *Slawian* gen pozděgi, neli, gak výše dotknuto, od Maďarů, tedy od Poláků a Rusů, aneb ode všech spolu, na *Slowian* proměněno, od těchto pak časem i ku *Slowákům* a *Slowenciům* přenešeno bylo. Poláci totiž a Rusové ten obyčeg magj, že, obzwláště na počátku slowa w prwnj syllabě po *l* rádi, kde gen mohau, *a* na *o* změňugi, k. p. Wlach proměnili na Wloch, Woloch; *glawa*, pols. *glowa*, rus. *golowa*; *slad*-*slod*-

*) „Ljto mi gest, wyznał sám zwěčnělý *Dobrowský*, že odwozovánj slawského gména od *sláwy* zawrhnutí musjm, ačprávě bych, gako rozený Slaw, rád byl účastnjkem sláwy swého národu.“

solod; zlato - złoto zoloto; slanina słonina; mládenec młodenec, slawjk słowik solowej a t. d. Tjm způsobem přešlo i Slaw na Slow, Slawian na Slowian. Gestli pak by se někdo zeptal: kdo rozhodne která samohláska, w těchto a těmto podobných slowjch, *staršj* gest, a co se w nich půwodně pjsati má, či *a* či *o*, zdali tedy Poláci a Rusowé, čili ginj Sláwowé prawdu magj? Tedy odpowjdáme předně, že *a* wjce swědků na swé strané mezi samými kmeny slawskými má, než *o*; nebo toto má samé toliko Poláky, Rusowé gsau w tomto punkté toliko následownjci Poláků, i; to ne we všech slowjch; potom pak máme příklady slow mnohé, kde se negen we všech slawských nářečjch, ale právě i we všech cuzonárodnjch europegských řečech *a* nalezá, gediné w samém polském gazyku *o*, k. p. latinské *flamma*, wlaské *fiama*, francauské *flamme*, německé *Flamme*, české, serbské, krainské, chorwatské, staroslawské *plamen*, ruské *plamia*, sám toliko Polák má zde *o* *plomień*; tak i *flavus*, něm. *falb*, české *plawý*, pols. *plowy*. Prawdě podobněšj tedy gest to, že prwnj gsau prawidlo, poslednj gen pozděgi učiněná wjnjmka. Pilněšj slawenčiny zkaumánj přeswědčj nás o tom, že we mnohých slawských kořenech, kde nynj *o* stogj, stálo 500 i wjce léty před Kyrillem gešté *a*, gako posud w samskritu, w latinčině, řečtině, němčině a t. d. Tak k. p. naše *gost*, *host*, samskrit. *kasti*, něm. *Gast*, a ne bez přjčiny psali řečtj a lat. Kronikáři *Peragastos*, *Radegast*; naše *gospod* půwodně *gaspadi* (*padi* samskr.-*pán*) a t. d. Tuto proměnu potwerzugj i historická swědectwa, k. p. *Anonymi in Menken. Scrip. Rer. Germ. pjšjchjo: Idioma Slavonicum corrupto vocabulo Slovanicum appellatur.*“ Rowně *Phil. Cluver, Germ. ant. L. 3. C. 4.* „*Venedos posterior aetas rectius vocavit Slavos, quia sibi ipsi dicebantur Slavini Slavaci, et variante dialecto Slovani.*“ W osobných wšak, wážné starowěkosti přináležejcjejch, skrze čas, historiú a knihy už upewněných a stwerdlých gmenách, tuto proměnu učiniti se i sami milownjci litery *o* neopowážili, řjkagjce a pjšjce až posawád, gako ginj Sláwowé: Stanistaw, Włodistaw Boleslaw a t. d. a to

tjm wjce, že toto s druhým spogené *Slaw* nenj zde počátečná ale poslednj, a proto polsko-ruskému gazyku už ku wyslowenj snadnějšj, syllaba we slowě. Sami rozenj Rusowé to i we skutku otewřeně wyznáwagi, ačpráwě, gako wniter stogjcy a účastnjci, této zde přednešené nářečnj přjčiny sobě powědomi negsau. Tak pjše *Karamzin*, w *Hist. Gos. ros. D. I. Primječania* 45. str. 276. „*Onakož mnogija sobstwennyja imena Slawian, na priměr Swiatoslaw, Rostislaw, Mstislaw – zastawljajut dumat, čto i w narodnom imeni byl u nich A, a ne O. Bizantiiskie Istoriki pisali wsegda Sclawini, Sklavi; Gotskii Jornand takže.*“ A opět *D. I. G. I. sr. 19.* „*Z drugoi storony wychodjat na welikii theater Istorii Slawiane, pod sim imenem, dostoinym ljudej woinstwennyx i chra- brych, ibo jeho možno proizwodiť od sláwy.*“

Welice tedy slabé gest to, co *P. Kalajdowič*, a však gen gakoby mimochodem, w poznamenánj pod textem Předmluwy, ke spisu od něho w Moskwě 1824. wydanému *Joan Exarch Bolgarsky*, pjše, str. 1. „*W drewnich pamětnikach (kde, we kterých, gakých?) wsegda pisali Slowěne, Slowěnin, slowěnsk, potom slowěnsky; w XVII. wěku načali izměniat bukwu o w prwom slogě na a, i pisali Slawene; togdaže (Gram. 1648. goda, list 47), pojavljajetsja nowyj nynějšny wygowor i prawopisanie: Slawiane, Slawianin, Slawiansky.*“ Položme, žeby to i prawda byla, tedy by to gen toho důkazem bylo, že w časjch surowosti a newzdělanosti psali ruštj předkowé o chybně a omylně, gak mile ale do času wzdělanosti wstupowali, o swé řeči, swém národu a gméně mysliti a Grammatiky psáti počali, tu, cjtivše chybu, prawějšj cestu nastaupili. — *Müller, Abhandlung von den Völkern Russlands, w Büschingowě Magazině, Th. XVI. str. 302.* — prawj: „*Mann könnte auf den Gedanken kommen die Uebereinstimmung des Slavischen Namens mit dem Worte slawa, der Ruhm, sey zufällig, zumal wenn man weiss, dass in alten Russischen Schriften der Name Slaven allezeit (?) Slowane geschrieben wird, als ob derselbe beredte Leute anzeigen sollte. Allein dieser letzte Umstand dienet zu keinem*

Beweise, weil nach den verschiedenen russischen Mundarten nichts gewöhnlicher ist als o für a, und a für o auszusprechen.“ Pán Kalajdowič, dopustil se sám we swém djle neodpustiwé winy w tom, že zcizoložil wšecky titule knih, kdekoli *Slaw* stálo, a nabil ge na swé kopyto *Slow*. Tak zfalšowal titul *Raičowy* historie: „*Istorija raznych Slowenskych narodow od Joanna Raiča*“, kde sám Raič má *Slawenskych*. Tak poproměňowal wšudy i Raičůw text, který *str.* 6. 7. přiwodj, tak zprznil i výraz Jana *Rukoslawa*, překladatele Plutarcha. P. Kalajdowič tjm snad gen tēm poklonu a zaljbenj učiniti chtěl, genž raděgi *slownj* než *slawnj* slauti chtěgj; ale to páchne negen nesnášeliwostj, nýberž i neswědomitostj, čelo cuzé knihy aneb cuzý text přegináčiti. Nechge me každému swé!

§. 34. *Nedůwodnost toho, žeby cuzinci Slow na Slaw byli proměnili.*

Žeby cuzinci *Slow na Slaw* (gako *Morawa na Marahania*, *host na Gast* a t. d.) byli proměnili, nigakž wěřiti nelze, proto:

a) Poněwadž nám i na takowých příkladech nechybji, kde opačně, cuzinci naše *a* na *o* proměnili, k. p. *Pravno Próna*; *Záhor Zohor* (prešp. st.), *Sambor Samobor Zombor*; *Warsawa Warsovia*; *dar δωρον*: hlas *γλοσσα*; *mak d. Mogen, Mohn*; *hana der Hohn*; *klada klát d. Klotz*; *klášter Kloster*, škrata *scrotum*; *chraber robur*; *lákati locken*; *wtasiti stossen*; a české u *Hágka* se nalezagjcgj gméno *Strachkwas*, přeložil Němec *Schreckenquoss*. A na opak my sme mnohé cizé *a* na *o* proměnili, k. p. *Adelrich Oldrich*, *Andreas Ondřeg*, *Gerlach Garloch*; *kositer serb. κασιτερος*; potom u Čechů uhona mjsto uhana, od hana, šťowjk mjsto šťawjk od šťawa; u *Korytanů* dle *Kopit. gramm. p. 246* matika mjsto motika; *lonj lanj*, *loket laket*; a u *Luneb. Wendů*: *rodust* mjsto *radost*, *soney* mjsto *saně*, *rono* mjsto *rana* a t. d. *Wiz Dobrow. Slowanka str. 12.*

b) W samém našem národu gest, gak sme widěli, užjwánj názwu *Slaw*, aspoň we gmenách osob, mno-

hem staršj, nežli *Slow*; které gak w historii tak i w žiwotě welice pozdě nalezáme.

c) Wěc gako *sláwa* u nás, tak s celau bytnostj a podstatau národu spolusrůstá, tak po všech žilách a nerwjch národnjho žiwota tekaucj, tak po weškeré půdě slawské rozsátá a rozkořeněná, musela ze *wnitřeku* samého národu wykwětnauti, musela z něho wen wyne-sena, nikoli pak do něho wnesena býti.

d) I cuzonárodnj naystaršj, negen řečtj a latinštj, ale i němečtj, ba negen europegštj, ale i neeuropegštj Arabštj, Mongolštj, Perštj spisowatelé nikdy nepjšj o nýberž a w prwnj syllabě. *Mogžjš Chorenský* pjše Skalau Skalawi, kde prwnj a gen epentheticke-euphonické gest. *Abul Faradži* má na třech mjstech str. 43. 79. 181. Sclavi Slavi. Aspoň *Vitichind*, *Ditmar*, *Adam Bremenský*, *Helmold* a ginj, kteřj u prostřed Slawů bydleli a psali, byliby gisté neobmeškali někde do swých Děgopisů asi takowěto, aneb gemu podobné, poznamenánj wtrausiti: „*Slavi, qui se sua vernacula Lingua Slowi, Slowane appellant*,“ kdyby *Slow* už tehdáž w běhu a w užjwánj bylo býwalo. Poslednj dwa už ani nelatinizujj *sclav*, ale čistě pjšj: *Slavi, Slavia Slavania*, tak gako to z úst těch Slawů slyšeli, w gegichž lůně seděli a psali; k. p. *Adam. Brem. Hist. Eccl. L. II. C. 10.* „*Nos autem quoniam mentio Slavorum toties incidit, non ab re arbitramur, si de natura et gentibus Slavaniae historico aliquid dicamus compendio. Slavania amplissima Germaniae provincia a Winulis incolitur. L. II. C. 17. Ecclesiae in Slavania ubique erectae sunt. Testis est rex Danorum Svein, cum recitaret Slavaniam in duos de viginti pagos esse dispertitam. L. II. C. 54. Archiepiscopus ordinavit Episcopos: Abelinum in Slavaniam. L. III. C. 21. 24. 25. In Slavania res nostrae magna gerebantur prosperitate. Slavania Sacerdotibus Ecclesiisque plena fuit. In Slavania ulteriori nemo unquam Godescalco potentior surexit. Saxones Christianitatem in Slavania per avaritiam turbarunt.*“ a t. d. *Schurzfleisch*, Orig. Pom. pjše o něm: „*Adamus Bremensis exploratissimae vir industriae et magnae apud nos*

auctoritatis. — I Helmold *wšudy pjše Slavi, Slavia, k. p. L. I. C. 14. 16.* „*Ecclesiae in Slavia ubique erectae sunt. Slavi totam Nordalbingiam ferro et igne depopulati sunt, deinde reliquam peragrantes Slaviam omnes Ecclesias incenderunt.*“ *Chronic. Lubecense ap. Meibom. ad A. 1153.* „*Pax firmabatur in Slavia.*“ *Chronicon Steterburg. ad A. 1208.* „*Henricus dux Slaviam depopulatur.*“ — *Chronica Slavica incerti auct. Hamburgi edit. 1706. C. 1.* „*Sciendum quod Slavia, sive Sclavonia duplex est, scilicet major et minor.*“ *Dobner, An. Haj. p. 45.* „*Vetustus vitae Mathildis scriptor et Anonymus de Convers. Carantanorum Slavos perpetuo vocat, nulla litera c interjecta.*“ *Schurtz-fleisch, De Reb. Slav. §. 3.* „*Regio quam coluit gens Slaviae nomine insignis, multis floruit modis. Slaviam in publicis Erici, Daniae Regis, tabulis lego. Legit ante me Lambeccius. Reddunt monumenta Danica Frochonenem quendam Slaviam subegisse. Neque tamen Slaviam solum legas sed et Sclavanam, quin et Slavoniam.*“ *Hartknoch, Alt- und Neu-Preussen, Th. I. C. 1.* „*Nächst an dem Oletzischen Amt, wo jetzt die Aemter Tilsit und Ragnit liegen, ist ein Land, welches vorzeiten geheissen und noch heisst Slavonia oder Slavania, sonst auch Schaulauen, wie es die Kreuzherren, bey ihrer Ankunft in Preussen genannt haben.*“ *Z tohoto všeho už snadná odpověď na to, co Dobrowský pjše w Časopisu muzeg. 1827. Sw. I. str. 83* „*Mám za to, že kraginy w nichž řeč Slowanská, slovo slowanské panowalo, Slowy se gmenowali. Odkud gména Slowan a Slowák, gako Polák a Polan od polj, Morawan a Morawec od Morawy, Slezan a Slezák od Slez půwod swůg braly.*“ *Kdyby nám tento, gináče tak tuze na swědky a Diplomy dotjragjcy starček, i gen gednoho swědka a spisowatele, buď starých buď nowých časů, byl gmenowal, kterýby to twerdil, aneb i gen tu naymenšj zmjuku činil o kragině Slowy. Kraginy Slawia, Slawania, Slavonia magj všecky Mappy a Dégopisy. Nawet u řeckých Spisowatelů nalezáme tu i tam gméno našeho národu čistě a nepoškwer-ně psané, negen se samohlaskau a, ale i bez liter c,*

k, mezi Sl. k. p. *Nicephorus Patriacha* (†828.) píše. „Σλαβηνα πληθη.“ Viz *Stritter. Mem. II. p. 71.* Ostatně to snadno gest i k pochopenj i k odpuštěnj, že náš Dobrowský, gakožto znamenitý, do slow pohřžžený a zamilovaný Grammatik, tento grammatický *slownj* smýsel i do gména národu, obzvláště w poslednjch rocech žiwota, tak usilně wložiti žádal a hledal, nebo se swým miláčkem každý se nayradše pěstuge, a swúg wniterný swět každý člowěk rád i do zewniterného překládá.

W Letopisech Nestorowých arci, gak ge nynj máme, stogj *Slowene, Slowensky*, ale předně: Nestor byl už sám rozený, o po l milugjcj, Rus, a gestli ne od něho samého, nemohli pozděgi od geho ruských přepisowatelů toto gméno tak porušěno býti, gako Wladimir na Wlodimir? když sám *Schlötzer* (Nest. T. II. p. 75.) wyznává: „*Slowiene, Slowane, Slaweni, so verschieden wird der Name in den Codd. geschrieben.*“ Potom Nestor žil pozdě, w XI. stoletj, gména pak *Slavia, Slavini, Wislaw, Witislaw, Mečislaw, Čimislawa, Zutoslaw, Dobroslawský Chlumeč* a t. d. už ze IV. VI. VII. stoletj máme. A wšak we spogených gmenách sám Nestor píše weždy *slaw*: *Izjaslaw, Swatoslaw* a t. d. *Karamzin, w Istor. Gos. D. V. G. 4. str. 398.* prawj: „*Woobšče jazyk naš ot 13. do 14. wěka priobrel bolěje čistoty i prawilnosti. Ostawljaja upotreblenie sobstwennago Russkago neobrazowannago nařečija, Pisateli tšiatelněje deržalis Grammatiki cerkownych knig ili drewnjago Serbskago, kojego pamjatnik jest naša Biblija, i kojemu slědowali oni ne tolko w sklonenijach i w sprjaženijach, no i w wygoworě ili w izobraženii slow: odnakož, podobno Ljetopiscu Nestoru, sšibalis inogda i na upotreblenie; ot čego w slogě našem zakoreněla pestrota, oswjaščennaja drewnostiju, tak, čto my i nyně w odnoi knigě na odnoi stranicě pišem zlato i zoloto, grad i gorod, mladost i molodost.*“

U Čechů gsau wýchodkové gmén na *ou en* welmi řjdcj a neobyčegnj, na *an* welmi častj a uchu známj; (k. p. mešťan, kragan, pohan, křěšťan a t. d.), z té přjčiny řjkagj raděgi *Slowan* než *Slawon Slawen; Slawan*

pak Slawian, pro sběhnutj dwau a, Čech nemiluge. Nebo blahozwučnost gazyka českého nemá tu powahu, gako maďarská, aby po sobě wjce stegných hlásek trpěla, pročež i latin. *corona* w *korunu* přeslo, tak též *Slowan* mjsto *Slawan*, kteréžto poslednj ušjm českým gaksi ne-libě znj, w polském wšak tratj se tato neljbst wložejm i *Slawian*.

Slowem, gakoby to byla daremná a smjšná hádka: zdali se má *Sorb* či *Sarb*, Chorwat či Charwat, *rob* či *rab*, *Ros* či *Rus*, *Wind* či *Wend* aneb *Wand* psáti a mlúwiti, tak ge i se gménem *Slow* a *Slaw*. I tu *litera* zabjgj, *ale duch obžiwuge*.

§. 35. *Protimluw Spisowatelů w odwoláwánj se na wýmluwu obecného slawského lidu, a negistota odtud braného důvodu pro Slow.*

Řjká se dále, že se *Kašubowé* w Pomoransku, *Słowinci* a *Windowé* w Krainsku *Slowenci* gmenugj, a to že gest důwodem pro *Slow*, *Slowan*. Tak pjše *Surowiecki* w *Sledz. Pocz. str. 27.* „*Niektórzy pisarze, chcąc imię Słowian wyprowadzać od Sławy, obstają za tém, żeby ich zwano Slawianami. My obieramy piérwsze dla tego, że w dijalektach większėj części (?) pokoleń Słowiańskich tak znajdujemy dochowane.*“ Než naproti tomu *Haquet*, w *Dobrowského Slawjné, str. 298,* takto prawj: „*Die Wenden, Slawenci (ne tedy Slowenci) in Oberkärnthen, heissen von dem Flusse Sila Silawci.*“ Tak i *Linhart, D. I. str. 416* a za njm *Anton D. II. str. 20.* „*Noch heissen die Slawen in Kärnthens Geilthale Selauzi, Slavzi.*“ *Srow. i Gloszar. Slav. in suppl. ad I. P. Dict. Carn. Vienna 1792. p. 94.* „*Slawenz, germ. Slav. lat. Slavus, aliis a slawa, gloria, aliis qui scriptum volunt Slovenz a slovo vox.*“ Komu že nynj máme wěřiti? Bez pochyby *nikomu*, ani samým *rozeným* *Kašubům* a *Krainscům*! Obecny čłowěk, *sedlák*, *neuk*, *černilid*, nemá w podobných wěcech žádného *platného hlasu*, on se řjdj ne *historiau*, *národnostj* a *samostatnostj*, ale *náhodau*, anebo *wlnami času*, *weplywem sausedstwa* a *pánstwa swého*, *čistotu geho*

národnjho žiwota téměř každého stoletj zginačugicjm, obzvláště gestli takowj lidé we stawu odwisnosti, rozdrobenosti a pomjchanosti s ginými národy žigj, a gestli nesestawugj spolu weliký djl národu, nýberž gen maličké, snadno porušitelné, částečky, gako *Kašubowé* a *Krainci*. — Že w některých pokolenjch a nářečjch německých pospolitý lid swúg národ a gazyk nazjwá *Teyč*, *Toyč*, *Táč*, *Tyč*, *Tuč* *) odtud neslušno zawjratí, že tedy i gméno celého národu takowé býti musj, a nikoli *Deutsch*. We Wlašjch pospolitý lid řjká o sobě *Taliano*, *Taliani*, wzdělanci pak a spisowatelé *Italiano*, *Italiani*, kdo necjtj které gest prawdiwějšj? W podobných důležitostech gen historia, etymologia a kritika wůdcem a saudcem býti powinna. Gak negisté a klamné gest takowéto na sprostý lid se odwoláwanj a odtud záwěrkowanj, paterno býti může na tom, že k. p. w Uhřjch už i sami rozený Slowáci, Turčané a Sklabinčané, neřjkagj wjce, gakoby měli podle prawidla, *Slawina*, ale raděgi řjkagj s panugjcjmí nad nimi sausedy a cuzinci *Sklabina*. Tak i w Gemerské stolici neřjkagj *Slawošowce*, ale chybně s cuzinci *Slabošowce*. Poddanj totiž a newzdělanj národowé zprawugj se we mnohých wěcech podle národů nad nimi panugjcjch, přigjmagjce od nich rozkazy a psané památky, kde se gegich gméno podle eizjho wyslowenj tak často zpomjná, že naposledy oni sami k němu přiwyknau. *Wendowé Lüneburštj* nazjwagj, dle swěductwj *Heninga*, swúg národ a řeč *Sliwensga*, wiz *Dobrow. Slowanku*, str. 26. následugeli odtud že se tedy my všickni *Sliwene* gmenowati máme? — Než degme i tomu, žeby se *Wendowé Slowinci* gmenowali, tedy neslušj na to zapomenauti, že w Karniolickém nářečj *Slowa* práwě to znamená, co naše *Sláwa*. Wiz *Slownjk Mikališw* a *Lindeho*, kde stogj: „*Crn. Slowa fama gloria*.“ Pak srow. *Glossar. Slaw. in supplem. ad 1. P. Diction. Carniol. Viennæ 1792. p. 94.* kde stogj: „*Is slowésam rezhi mit Ehren zu melden, honoris gratia saepe saepius effertur!*“ Srow. *Syrenu od*

*) Wiz *Prwotiny pěkných uměnj*, od *J. N. Hromádky* we *Wjdni 1845. C. 1. S. 3. list 47. str. 194.*

Zriniho w Obszide Szigeczke, 35. *strofě*, ž. 4. a t. d. A tak tedy *Slowinci* i tu neznamená *Verbosi, Loquentes*, ale to samo, co *Slawenci, Slawowé*; wýznam gest wšudy geden, toliko wyslowowánj proměnné. I gméno Slawů uherských, nenj wšudy stegné, anž se hned *Slowák*, hned *Slawák* pjsě. Tak pjsě Polák *Stryikowski*: „*Dawni Slawaki nas nazwaliby Slabakami od slabości bošmy bardzo ostabieli.*“ Tak *Kuntschke* a *Panach* hned *Slowak* hned *Slawák* pjsj. Tak *Linde* prawj: „*Slowak Slawák, stuży u nas mieszkancowi rodu Slowianskiego w Węgrzech nad Dunaiem.*“ — Wubec takowéto odwoláwánj se na čjré holé příklady, nic nedokazuje, nebo těmto příkladům můžeme zase giné odporné na proti postawiti, tak k. p. známo gest, že se obywatelé Slawonie wšickni a wšudy, w žiwotě i we knihách gmenugj, a gmenowali od gakžiwosti, *Slawonec, Slawonci, Slawonská zem, Slawonský gazyk.*

§. 36. *Poráženj některých námjtek proti slawnému wýznamu gména Slaw.*

Podle našeho zdánj a přeswědčenj nebylo sice gméno *Slaw* u počátku hned celému národu dáno, ale nypřwé toliko gednomu muži, wůdci, knížeti, od něhož se potom w běhu času na mnohé rozšjřilo. Mezitjm že i ten muž gméno toto ne bez příčiny a zásluhy nosil, i celý národ že se s njm a za njm tohoto gména hodným státi, ge zaslaužiti a na sobě před swětem osprawedliwiti usilowal, o tom, leč Pán *Protislaw*, nikdo pochybowati nebude. Onna, ať tak powjm rauhawá námjtká: „že Slowané geště w ten čas žádných slawných skutků neučinili, pro kteréby se byli mohli *Slawy* gmenowati“ sama se swau derzotau zatracuge a odpowédě hodna nenj. Tak se, mezi ginými, s vysokopozdwiženým obočjm ptal už Pán *Müller, Abhand. von den Völk. Rus. Büschings Mag. Th. XVI. str. 302.* „*Wer sollte ihnen den Namen Slawen beygelegt haben? Sie selber? das wäre ruhmredig; Fremde? das wäre ungewöhnlich. Nachbarn pflegen sich eher nachtheilige*

Benennungen zu geben.“ Němci swé gméno odwozuj od Boha *Teut*, a předce to nenj ani „*ruhmredig*“ ani „*gotteslästerlich*.“ — Škoda, že i sám *Pelcel* swau Kroniku tjmto cuzonárodnjm záwistiwým předsudkem zneuctil: — Medle známeli my wšecky skutky Slawů? — „*Slavi-dj Pešina, Mars Mor. L. 1. — contenti facere fortiter et ad faciendum res memoratu dignas magis, quam ad memorandum promptiores, insuper literarum rudes, parum curarunt, ut temporum rerumque a se gestarum vices literis mandando posterorum memoriae factorumque aeternitati consulerent, sed cuncta eodem, quo corpora tumulo clausa sepultaque permiserunt.*“ Dluhoš přepolštěný w knize o Początku i dawnych królach národu Wandalów, w Warszawie 1826. str. 62. píše: „*Dzieje ich godne pamięci, wojny za czepe i odporne, czyny sławne, wiekopomne i wielkie, powodzenie szczęśliwe lub nieszczęśliwe, czas i przeciąg panowania, przymioty świętne, i obyczaje chwalebne, wady i występky obeyscie domowe i z sąsiedzami odległością wieków, i brakiem nauk i pisania (których nieznano wtędy w Polsce, owšem w celém Slawenstwě) w wieczną poszły niepamięć! tak dalece, že imiona nawet Xiążąt z własnéy ich obojetności o uwiecznienie w potomnéy pamięci rodu zwycięztw i dzieł własnych zagładzone i zabaczone zostały.*“ — Kdy a kdeže se začala psáti historia Slawů? a kdo gi pjsal? cizozemci, nenáwistnjci. A wšak i tito, nebýwagjli často přinuceni k upřjmnému, našemu národu ke cti a sláwě sluzjcnju wyznánj? Němec *Witichind*, nepřjzniwý našemu národu, předce gemu toto pěkné swědectwj dáwá, *Ann. L. 2.* „*Slavi bellum quam pacem elegerunt, omnem miseriam carae libertati postponentes. Transeunt sane dies plurimi his pro gloria (sláwa) et pro magno latoque imperio, illis pro libertate ac ultima servitute varie certantibus.*“ Tak píše i *Fabric. Orig. Sax. L. 3.* „*Slavos mori maluisse, quam servitute premi, in qua nec animi essent quieti, nec fortunae tutae, nec corpora periculorum vacua.*“ Tak *Mich. Beuther, Discep. Hist. C. 1. p. 29.* „*De celebriore et potentiore gente quam Slavica*

nullibi legitur in Historicis; — quae olim totam orientalem fere Europae plagam continuerit, utpote Illyricum, Bojemiam, Poloniam, Dalmatiam usque ad mare Sarmaticum, Balticum et Adriaticum: ita, ut si iisdem modis regna quibus occupantur, etiam tenerentur, Slavi omnium jam essent populorum potentissimi et totius mundi Domini.“ A Salam. Hausdorf, in Abr. Frencelii Orig. Ling. Sor. w Předmluwě:

„*Si par virtuti Slavis fortuna fuisset,
Orbis adoraret Slavica scepra tremens.*“

Srow. Surowiecki Sledz. Pocz. str. 167. „*Kiedy widzieli (Slawowé) že muszą pýsďz pod obce jarzmo, nie chcąc dożyć tey niedoli, całemi gromadami sami sobie zadawali śmierć dobrowolną.*“ Karamzin. Istor. Gos. Ros. D. I. str. 57. „*Črezwyčainaja otważnost Slawian byla stol izwiestna, čto Chan Avarskij wsegda stawil ich w peredi swojego mnogočislennago woiska, i sii ljudi, neustrašimyse widija inogda izměnu chitrych Awarow, gibli s otčajanien.*“ A Anton, Versuch über die al. Sl. I. str. 32. „*Dass Tapferkeit die Slaven auszeichnete, ist wohl nicht erst zu erinnern nöthig, denn ohne dieselbe, hätten sie nie die Besitzer der grossen Länder werden können, die sie zum Theil noch haben.*“ — „*Mira rerum conversio,* prawj Krantzius Vand. L. 1. C. 1. *ita gentem nunc haberi contemptui, cujus patres res magnificas exantlaverunt.*“ — A Spisowatelé byzantičtj, gakožto upřjmnějšj a nestranliwějšj, o kterém newzdělaném těch časů národě chwalitebnějšj wěci poznamenali, nežli o Slawském? „*Plena — dj Matěg Bel, w Předm. na Dolež. Gram. — de Slavorum antiquitate, bellis, victoriis, variante item fortuna, atque susceptis migrationibus sunt apud maxime idoneos scriptores omnia.*“ — O nás a nynějšjch Slawech platj prawda wjce to, co Seneca prawj: „*Paterna gloria nos reddit inglorios, quum ab ejus vestigiis dissimilitudine resilimus.*“

§. 57. Závěrky a výplynky ze všeho.

Ze všeho tohoto plynau tedy tyto zásady:

1.) Názew našeho národu pochodj od *slawiti*, *slo-witi* bezprostředně, od *slauti* prostředně a z daleka, gako wnuk od otce.

2.) *Slowiti* a *Slawiti*, gako iterativa, magj geden smysel, často *slutého*, *slowutného*, *slawného*.

3.) Mezi názwem národu *Slaw*, a mezi podobný-mi názwy geho synů a dcer gest tuhý, nerozlúčný národnj swazek.

4.) *Slaw* gest řečné, pravidelné, všeslawské; *Slow*, *Sliw* nářečné, chybné, liché.

5.) *Slaw* gest dřewněgšj a prwněgšj, *Slawen*, *Slawon*, *Slawian* pozděgšj, nowěgšj. *Slaw* gest gměno národnj, *Slawen* *Slawon*, *Slawinec*, *Slowák* gsau gměna kmennj; to značj celost, tato částky.

6.) Matka tedy našeho národnjho gměna gest *Sláwa*.

7.) Pravidelně a podle základu Etymologie a prapjsebnosti má se psáti *Slaw*, *slawský*, aneb *Slawen*, *Slawenka*, *Slawenský*: a však i kdo *Slowan* pjše, nehřešj, proto že všudy geden a týž význam.

Ostatně srowneg o tomto předmětu: *Balbin*, Misc. C. 23. L. 2. D. 1. — *Durich*, Infr. in Bibl. Sl. C. 1. §. 1. — *Dobner*, Hagekii Ann. B. I. p. 45. — *Anton* Versuch über die Slawen, p. 16. — *Müllers* Abh. in Büsch. Mag. Th. XVI. p. 302. — *Dobrowský* Untersuch, woher die Slawen ihren Namen erhalten haben. Prag, 1784. a w Časopisu muzeg. 1827. Sw. I. str. 80. — *Pelcel*, Kronika česká, w Praze 1791. D. I. str. 53. — *Karamzin*, Istor. Gos. ros. D. I. str. 276. — *Pal-kowicz*, Wörterbuch der böhm. Sp. při slowě „Slowan.“ — *Surowiecki*, Sledz. Pocz. nar. sł. str. 27. — *Jungmann*, Hist.

lit. čes. str. 2. — Schaffarik Gesch. d. Slav. Spr. Ofen 1826.
 str. 5. — I. M. Král, Sláwové, praotcowé Čechů, w Hradci
 kral. 1825. — Kanonik *Siarczyński*: Rozprawa, czyli Sławia-
 nie lub Słowianie zwać się i mówić właściwie mają, w Cza-
 soppismie naukowym Księgozbioru publicznego imienia Ossoliń-
 kich, we Lwowie, 1828. Sw. I. str. 39. Tamż we Swazku III.
 r. 1829. Rozprawa o témż od *A. Rościszewskiego*.

2.) Słowia w słowia, jako iuridictio magi gebet
 3.) Mexi nazwanu narodu Słowia a mozi podobna
 4.) Słowia jest tóżna, prawdziwa, wślawia; Słow
 5.) Słowia jest tóżna, prawdziwa, wślawia; Słow
 6.) Słowia tóżna, prawdziwa, wślawia; Słow
 7.) Słowia tóżna, prawdziwa, wślawia; Słow

1826. — Schaffarik Gesch. d. Slav. Spr. Ofen 1826.
 str. 5. — I. M. Král, Sláwové, praotcowé Čechů, w Hradci
 kral. 1825. — Kanonik *Siarczyński*: Rozprawa, czyli Sławia-
 nie lub Słowianie zwać się i mówić właściwie mają, w Cza-
 soppismie naukowym Księgozbioru publicznego imienia Ossoliń-
 kich, we Lwowie, 1828. Sw. I. str. 39. Tamż we Swazku III.
 r. 1829. Rozprawa o témż od *A. Rościszewskiego*.

ROZPRAWA II.

o

GMENÁCH

SRB A CHR B.

„Nie masz na świecie narodu, któryby przez miłość obywatelstwa wrodzoną, nie życzył sobie wiedzieć o początkach swoich.“

Naruszewicz

Hist. nar. pol. T. I. k. 4.

D J L I.

O gménu Srb a geho odrodech Srm, Trb.

§. 1. *Národní gméno Srbů pošlo z osobnjho
gména Srb.*

Geden znamenitý kmen našeho národu nosj na sobě gméno *Srbů*, nepochybně od některé osoby, otce aneb wůdce *Srb* gmenowaného. U Slawů totiž byla někdy „*democratica regiminis forma*“, každý otec byl králem, wůdcem a gmenodatelem své čeledě a rodiny, odtud nalezáme we staršj historii našeho národu tak mnohá gména kmenů, národků, plemen a pokolenj. W samé německé kragině udáwagj historici na 50. wětšjch a menšjch osad, kmenů a národků slawských, k. p. *Obo-tritů, Wileů, Lutiků, Circipanů, Ciervistů, Zrivianů, Trebovanů, Drevanů, Wagrů, Rugianů, Tolensů, Da-leminců, Ukrů, Kašubů, Kisinů, Hevelů, Werlů, Bra-niborů, Milcienů, Neleticů, Kolediců, Chuticů, Sel-pulů, Zemzizů, Nizanů, Redarů, Brizanů, Polabů, Linů, Sorabů* a t. d. Která rodina se sjlau a bohactwjm wyznačowala, ta rostla a rozprostraňowala se i zewni-terně, sausedy a rodiny giné sobě podmaňowala, až tak konečně z čeledě se stala rodina, z rodiny kmen, ze kmenu národek. Toto gest domněnj negen přiroze-njm samé věci, ale i historickými swědectwji potvrzené, tak zagisté prawj *Jornandes, Cap. 5. „Winidarum na-tio populosa — quorum nomina licet nunc per va-rias familias et loca mutantur* a t. d.“ a *Procop:* „*non uni parent viro.*“ Kdo ale byl tento *Srb*, gehož čeled, rodina, kmen po něm *Srbowé, Srbowy* lidé sluli, o tom nám historia žádné památky nepozůstawila: ne-pochybně nebyl toliko geden, ale gich bylo wjce w

rozličných kragech, z nichž každý swému rodu a potomstvu gméno o swé zanechal. — Srow. *Thunmann, Nord. V. p. 167.* „*Es war bei den aus Asien kommenden Völkern eine gewöhnliche Sache, sich nach ihren Fürsten zu nennen. Abulghazi giebt wohl hundert Beispiele davon an.*“

§. 2. *Etymologické zpytování gména Srb.*

Gméno *Srb* půwodně z toho kořene pochodj, ze kterého i slovo *srab* u Slowáků, Kroatů, Bosňáků užjwané, a wůbec *pálenj, hořenj, das Brennen*, potom obzvláště *pálenj těla a kůže* anebo *pálčiwau nemoc* znamenagj. Od ohně zagisté a *pálenj* mnohé nemoci gména dostali, k. p. *ohěň, růže, ohěň pekelný; horaučka, horaucj zimnice, horaučnost, zahořenj; pálčiwost, zápálenj, zápal; zanjcenj, zánět, snět, zasnět; suchoty; wred* (od *wru*, lat. *uro, uredo*), *pekelný wred, žjžeň, žáha* aneb *záha* (od *žhu*), a latin. *siriasis* (nemoc *pálčiwostj slunečnau způsobená*); potom duchownj nemoci: *hoře* (od *hořjm*), *péče pečal* (od *peku se*), *sura, skorb, starost, žárliwost* a t. d. U Slowáků *ge pálitj* a *swrběti* až posawád totožného smyslu, nebo řjkagj tak často *ruka mne pálj*, gako *ruka mě swrbj*, aneb *ruka mne prlj, prhlj* (srow. *pražiti*). W českém, srbském, ruském a staroslawském wloženo gest we slowě *srab*, mezi *s-r* epenthetické *w*, čehož hogně příkladu i w giných slowjch slawské řeči máme, k. p. *sraka swraka* (serb.); *chytam chwytam chwatam; škřeti, skrena-škwar, skwerna poškwerna; chory chorost, rus. chworyj chworost* a t. d. aneb raděgi toto *w* powstalo ze samohlásky *u* we slowě *sur, surjm, sura*, gakoby *surab swrab*, dle příkladu *Unislaw Wnislaw, unogo unogo*. *Srab, swrab, bosn. serbesg sribesg, sarbesg, rus. sverb, sverbež, sverbota, swrbeti* půwodně žádný nepřjgemný a hnusný wýznam nemělo, gen následek nemoci, totiž *nakaženj*, přilepilo tomuto slowu tento pozděgšj a wedlegšj smysel. Proto se u *Wendů*, dle *Lindeho Slownjka*, *srab* nazjwa gináče i *garje harja* t. g. *hoře, hořeti, pálitj*, a latinsky *pruritus, prurio*, t. g. *per-uro, per-uritus*, aneb od *baro, bu-*

rere comburere, gako by *bruritus*. *Swrab* se gmenuge řecky $\psi\omega\rho\alpha$, srow. *Lexicon Latino-Graecum a Balthas. Garthio.* p. 729. kde stogj: „*Scabies ψωρα* Lucian. $\psi\omega\rho\iota\alpha\iota\sigma\iota\varsigma$ Hesich. *Scabiosus ψωραλεος, ψωραδης. Scabie laboro ψωριαω* Plato.“ Obě tato slowa geden kořen magj totiž *s-r*. We slawském slowě *swrab* gest *b* *ab* formowacj přjdawek, w řeckém pak gest *p*, *p-sora* gen zbytečná, u Řeků a Nemců obyčegná předrážka, gako *p-sallo*, mjsto *sallo*, *Pfund* srow. *pondo*. Od *srběti* powstalo *srbati*, *srebati*, *střebati* t. g. žjžeň uspokogiti, oheň uhasiti: srbenj swrbenj, skončiti. W arabské řeči znamená *seraw* sitivit, žjžnil: od *srab* *srbeti* powstalo i *skrab*, *škrabati*, *drbati*, *trmati*, *trmácteti* gako *následek* swrbenj aneb prostředek k geho ulewenj. Gestliby se pak někdo mrzel a smutil nad tjmto přjbuzenstwjm gména *Srb* s nemocj *srab*, tedy ten nechať se udobřj a potěšj tjm, že gméno *Srb* na druhé straně zase we welmi krásné a wzácné pokrewnosti stogj, totiž se samými angely a to sice *Serafjny* a *Cherubjny*, gako hned njže uwidjme.

§. 3. *Srb* se w prwnjm kořenu se gménem *Sl* a w stýká.

Ale i *Srb* i *srab* gsau už gen kořene druhého stupně, čili pňowé, z giného geště staršjho a hlubšjho kořene wyrostlj, totiž z kořene dwogslabičného *s-r*, který kořen se stýká spolu s kořenem *s-l* (slugi, slawa, slnko), tak že *sl* a *sr* půwodně geden žiwel a kořen byli, asi takto $S\frac{l}{r}$, a gen časem a nařečjmi kořen gegich we dwa pně se rozčesnul. Litera *b* (*w*) we slowě *Sr-b* gest gen pozděgšj formowacj přjdawek, a wšak tak dáwný, že už ku kořenu swému cele přilnula a s njm se téměř spolu srostla: tak gako w kořenu *sl* litera *w*, slaw. Že se gazyčné litery *l* *r* často gedna we druhaus měnjwagj, to všem Zřjdoslowcům a Grammatikům známo gest. O této přjbuznosti swěděj obzwláště chynská řeč, která nemagjc w sobě žádného *r*, wšudy na geho mjsto *l* klade. Srow. *Kopitars, Alban. Valach. und Bulg. Sprache, in den Jahrbüchern der Literatur, B. 46. p. 93.* „*Dass l und r verwechselt werden, kommt häufig vor in allen Spra-*

chen, sogar in den Mundarten einer und derselben Sprache. So sagt z. B. der Neugriecher neben ἀδελφος auch ἀδερφος, ἦρθα neben ἦλθα. So machte der Thraker auch mora aus dem lat. mola, ceru aus coelum, per aus pilus, mar aus malum (Apfel), soave aus sol, sare aus sal, kare aus qualis; tare aus talis, parumbu aus palumbes, u. s. w.“

§. 4. Příkladý totožnosti aneb wzágegmnosti liter l a r:

a) w cuzých řečech.

Téměř ve všech řečech, a to hogně příkladů nalezáme, kde se hned l na r, hned r na l měnj a we-spolek se náměstkuj. k. p.

gména věcj:

gména osob, měst, krajů:

σεληνη - serenus.	Elisabeth - Eržebet, Erzi (madár.).
sol - sore (val.) srow. Osiris.	Katalin (mad.) - Katharina.
filum - firu, hiru (val.).	Pełtram (slav.) - Bertram, Bertrand
papel (hisp.) - papyrus.	(lat.).
ceľebro (hisp.) - cerebrum.	Siliak (něm.) - Cyriacus (graec.).
steľi stľati (slav.) - sterno (lat.).	Gľigorije (serb.) - Gregorius.
sľowo - - sermo.	Tivoli (ital.) - Tibur.
Silber - - srebro stľjbro.	Amstelodamum - Amsterdam.
kľjuka - - Krücke (germ.).	Mogol - Mogor.
Kalb, Kalbitz (germ.) - krawa,	Sulmó, Sulmoneta - Sermoneta (wes
krawica.	w Ital.).
clash (ang.) - crasch (ang. zwuk).	Inflaste - Euphraste (Chalcocond.).
tľup, tľum (slav.) - Truppe (germ.).	Albania - Arbania.
šalmage - - surma (slov.).	Wľachy, Bľachy - Brachy (Stritter
föľöstököm (mad.) - Frühstück.	III. p. 883.).
Koľiander (slav.) - Coriander.	Bulgari - Worgara (u Nowogreků).
Dilctor (slav.) - Director.	
ľegstra (slav.) - registra.	Slavan - Scrofano (Jöcher Lex.
marble (gall.) - marmor.	p. 1145).
sabre (gall.) - šawľe.	Ceľbianum - Cerbianum (m. w Asii.)
Salpetka (rus.) - serviette	
(gall.).	

b) a w samé slawské řeči:

bľesk - břesk	pabřesk	papřsk.	halošna (slav. tibiale) - harišna (mad.).
plamen	- pramen.		kľik kľiču (rus.) - křik křičjm.
ľesk	- třesk.		bleptati - breptati.

tlepkati - třepati.	dlapjm - -	dřepjm.
stopati - sorbere, strebati.	čulám - -	čurám.
hluk (hřk) - hrk.	plusgier (slov.)	pryskýř.
shluknauti - shrknauti.	plepelia (croat.)	přepelica.
chřest, šest - chřest.	Kladruby (čes.)	Kradruby (mor.).
chlast, chlost - chřesci.	kľuka kľika	- kruk, krjuk (rus.).
hřtan - hřtan, chřtán.	hlawa - -	- hřiwa.
ľobro (dol. Luž.) řebro.		

§. 5. Zřjdloslowj kořene SR, a srownáwanj geho s týmž kořenem cuzých řečj.

Kořen *sr* s nářečnými variaciami *chr*, *sr*, *tr*, nalezá se w asiaticko-europegských řečech hned prostě a půwodně, hned s formowacj aneb intensivnau literau *b*, která se někdy na rowné sobě *p*, *w*, *m*, *f*, měnj. Tak k. p.

1. *Hebregsky*: *sara chara* (arsit rusit), *seraph* chald. řerav (incendit flagravit), *serapha* (incendium), *sarab* (aestus, torridus locus), *sarah serah* (ortus solis, srow. zoře záre), *sarach* (luxuriavit, splendebat): *surah* (principale, clarissimum, excelsum, sublime, optimum, adeps), *ser* (corona, nimbus, oslona), *sar* (princeps, srow. car), *sara* (principissa, domina), *sarebit* (sceptum aureum, splendens, srow. žežlo ode žhu), *chereb* (flamma, gladius, falx), *Cherub Cherubim* (flammans, angelus, angel zhaubce, srow. Chrab-r, krep-ký); *Seraph seraphim* (ardens, flammeus, angelus, srow. srp. Viz *Joh. Buxtorffii Lex. Hebr.* p. 849. „*Seraphim angelorum nomen, qui a claritate et aspectus splendore quasi flammantes et ignei visi sunt. Jes. 6. 2.*“) Sem přináležej i gměna osob, *Sara*, *Saraias*, *Sardis*, *Serebias*, *Syrus*; národů a krajin *Suria*, *Assuria* pozděgi *Syria Assyria*, *Syrus* aneb *Tyrus*, *Saara Sahara*. Z tohoto kořene pošlo i *Chram* (srow. *Chereb*), aneb s odhozenau prwnj literau *ram* *rab rom rob* (t. g. skwaucj, silný, vysoký), k. p. *Rabbi*, *Rebeka*, *Abram* (*Abchram* by bylo těžké k wyslowenj), *Efrain*, *Roboam* (*Augustus*); potom *charaph* arab. *rapuit*, hebr. *probro affecit*, srow. *sramota*. Ostatně tato hebregská slowa nacházegj se i w chaldegské, egyptské a arabské, ba i perské a turecké řeči, proto tyto zde obzwláštne wyložiti nepotřebj. Srow. k. p. *Syrius*, *Osyris* (slunce.).

2. *Řečky*; *σείρω* (uro, srow. *Serius*, *sirius ardor*, *Virg.*); *ξηρος* (*k-seros aridus*, *exustus*), *ξυρος* (*urens*, *acer*), *ψορα* (*p-sora*, *p* gest toliko předrážka gako *p-sallo*, *swrab.*), *ψοριασις* (*swrbota*), *ψοριασσω* (*swrab mám*); *θερμο* (uro, *calefacio*, *litera θ* stogj w prostředku mezi *s* a *t*), odtud *thermae* (teplice), *thermometer* (teploměr); *τερω* (*animum clarefa-*

cio, exhilaro), *τερψις* (potěšenj, oswjcenj mysli), a gména drahých, blyskawých kamenů: *sardius*, *sardonix*; potom *κύριος*, *tyrannus* (t. g. princeps); pak *ῥόμη* (čti hrome, chrabrost, robur, odtud Roma, Řjm), *ῥώμιλος ῥώμιλεος* (chabřý, robustus, odtud Romulus, Remus), *ἄρη* (falx, ensis, sr. *chereb*, srp, *scharf*), *ἀρηπᾶς* (violento, rapio), *ἀρηπᾶξ* (sr. *rab*, *rapax*), *ῥαβδος* (berla, žezlo), *κορυφή* (sum-mum, apex), *κορυφαίος* (dux, princeps), *κρημνος* (strmina), *κρηανος*, *ῥαφανίς* (chřen) a t. d.

- 3) *Latinsky*: *surio* (ardeo, sich nach der Begattung sehnen), *seresco* (trocken werden, sr. ital. *siroko* = ohniwý wjtr.) *torreo*, (pražjm, peku), *torris* (ein Brand), *torror horror* (cf. užas, hoře), *serius seriusus*, a s emplasmem *severus* (ohniwý, horliwý, zřiwý); *durus*; *serenus* (splendens, clarus); *servia* (wě nec, *sertum*, corona); *cerno* (subjec-tive splendeo, video), *certus* (clarus); *cremo*, *crematum*; *crimen* (ohniwý, surowý skutek, sr. wina), *crambe*, *carbo* (hořej uhel), *carbunculus*; *crabro*, *scarabeus*, *scorpio*, *serpens* (od pálenj užtknutjm působeného); *cura* (sura, péče), *sursum*, *surgo* (sr. hora, wzhůru); *turris*; *taurus*; *harpe* (ensis); *raphanus* (chřen, od ohniwosti); *rapa*; *orbare*, *orbus*, *orphanus* (cui raptum est aliquid, e. g. parentes, bonum). Ostatnj slowa splywagj s řeckými.
4. *Německy*: *sehr*, *sehre* *versehren* (spaliti), *Sorge* (srow. sura, cura, péče), *schürren* (das Feuer), *Schorstein*; *dür* *Dürre*, *dör* *dörren*; *scharf* (ohniwě, ostře), *Schärfe* (srow. heb. *chereb*, gladius); *schroff* (strmo); *sauer*, *Säure*; *sauber* (glänzend, sr. *šwarný*); *scherb* (aridus, Germani ad Rhenum), *Sturm* (sr. *strmo*), *strafen* (sr. trapiti), *Kraft*, *Graf*, *Grimm*, *Harm*, *grob*, *greifen*, *Raub*, *arm* *Armuth* (beraubt), *Arm* (rámě), *Ruhm*.
- 5) *Anglicky*: to *sear* (versehren), *sor* (ein verschrter Ort), *sor-row* (sorge), *cheer* (Heiterkeit, physische und moralische), *Scheriff* (pán, hrabě, princeps); sem přinaležegj i Ger-manská gména na *chram*, *Bertichram*, *Gundichram*, aneb s odhozeným *ch* *Walram*, *Robzon*, *Robinson* a t. d. Sem patřj i engl. *Sir*, franc. *Sire*, ital. *Sere*, něm. *Herr*, se kterými srow. *fan*, *ban*, *pan*, *rabbi* (hebr.) a t. d.
- 6) *Slawsky*: *sur*, *surjm* (uro, urgeo), *sura* (ursio, urens urgens negotium), *surjk* *surdjk*, (pekelec, teplé mjsto za pecj), *syra* *syřka* (živý oheň), *syr* (swara, swařené mléko), *syryj* (rus. surowý), *sirý* *osiralý* (súry, péče, bjdy plný), *si-rot* *siroba* *siromactwo* (staw súry a péče); od *siry* *surý* powstalo *pasir* *pasur* *pasor* *pastor*, *pastorek*, *pasierb* (pol. t. g. dítě rodičů pozbawené, do *sury*, *siroby* upadlé, opiekuně potřebugcej: srow. *orbis*, *orphanus*, *arm*. We slowě *pastorek* gest *t* toliko epenth. tak gako *streda* *sreda*, *stjn* *sien*; *pa* gest předložka gako *pachole*); *starati se* (su-řiti se, pečowati), *starost* (sura, skorb, péče); *twář* (blesk,

skvělost, slunce těla), *twořiti* (silu, moc namáhati, dělati, sr. *robiti*, *junačiti*), *swar* (oheň, wada), *surogy* *srogy* (rus. a pol. ohniwý, přisný), *seršen*, *horš*, *šcer štjr ješter škwor* (od ohně, gedu), *srd* *srditý* *srdece* *srdoš*; *šwár* *šwárny* (skwaucj, smělý), *škreti škřiti škwařiti*, *skurna* *poskurna*, *skoro*, *skorý* (prudký), *tur turý*, *twrdý*, *durný* *zdorowati*; *tur towar* (=zbožj, dobro).

a.) s-r-h: *srběti swrběti* (urere) *srab swrab*; *srbati střebati*, *čerpaci*; *škrabati*, *trmami trmaceti drbati* (*swrbenj* *kogiti*, *ulewowati*); *srp* *serp* (ohniwý, ostrý nástrog, sr. *kropěr* a hebr. *chereb*, *seraph*, něm. *scharf*), *šarpati rozšarpati* (rozsekati, roztrhati), *sru-điti* aneb s odhozenjm *s*, *raubati*, *rub wrub*; *šram*, *štrb*, *štrbina* (ostroost zatupená); *trpký* (gakoby srpký, horký, ostrý), *trpka stremcha* (strom trpké owoce ne-saucj), *trpnauti strpnauti* (učinek trpkosti, po gedenj trpkého owoce zuby trpnaui, trpkými se stanau): *srm* *srmal srebro střjbro* (skwaucj, blesku plný kow), *skarb* (pol. poklad), *skorb* (starosl. péče); *surmlju* (rus. černiti), *surmilo* (černá zpalená uhlivá barwa), *sram šram sramota* (Brandfleck, *škwarna*, neucta): *srmu surowo swerepo strmo* (ohniwě, ostře, prudce, odtud *strumien*, *Trawena*, *Drawa*), *surowý sweřepý*, (ohniwý, diwý), *swerepec žerebenok žrebec hřebec* (ohniwý kuň); *chreb krep*, *krepek krepký*, *krepost*, *okropny* (pol.), *krupo krupně* (ohniwě, ukrutně), *krop ukrop* (ohniwá čili wraucj woda, die Brühe), *krop* (rus. kopr, od páljcj, prudké chuti), *kropiwa* (žihlawá, urtica, urit mature quod vult urtica manere), *kropěr* (srp, ostrost), *krb krbec* (ohniště, srow. *treb trebiště*), *křemen* (ohniwý kámen, pyrites), *křemelak* (dub, robur), *kramola*, *kramoliti*, *skorpiti škarwaditi* (do ohně přigjiti, hněwati se), *škrob* (Stärke, Kraftmehl); *hrab chrab chrob chrabr chrabrost* a s odchozenjm *ch* *rabrost*, *rab* (násilnj, wězeň, sr. *dráb* *trabant*, *rabel* *krainský* - kat) *rabowati hrabati arpati* (il-lyr.), *drápati*, *rob* *parobek* (gunák), *robiti* *podrobiti tropiti trápati*, *roztropný* (pol. duchowně silný); *ramě* *rameno* (t. g. sja, silný úd, w hebregečině *ramě* a *sja* *gedno*), *rebro* (sr. *robur*, *chrabré* tělo, *twrdý* hmot), *rewniti* (*žeh-rati*, *hor-liti*), *rwenj* (*horlenj*) *rewniwost* (*žehrawost*), *rumený* (ohniwý, čerwený), *rwati ruwati* se (do ohně, bitky přigjiti, *chrabrost* *cwičiti*, *gewiti*, něm. *raufen*); *chrobák* *robak* (sr. *žjžala*), *hrom hrměti* (zwuk oheň blesk), *hrab* (habr, silné dřewo, srow. lat. *sorbus*), *chrpa charpa* (modrák, swětlý kwět), *řepa řepice* (t. g. ohnice), *řéwa řéwaj*, *chrám* (sr. *srub*, *gasný* pěkný swatý přjbytek, *gako* *pálaj* *palota* od *pálati* *páliti*, *swětlice swětnice* *swatyně* od *swit swět*, *swětlo swjtiti*, *sjň* od *sijati* *sinauti*), *chrom* *churaw chor chorob* (ztráta *chrabrosti*, učinek *chrabrého* skutku); *rum* (zbořeniny, působek sja), *srow*. *zkáza* a *okazalý*, *srow*. *hromada hrba*).

b.) s-r-b=trb *třeba*, *potřeba* (quod urit, urgens res), *trbiu drbiu dyrbu* (treba mi, musjm), *třeba* (zápal, obět, srow. i *trawa trowa strawa potrawa pokr-m žertwa* t. g. gjdlo modlám dáwané, obětowané, pá-lené), *třebiti třjbiti* (reinigen, läutern, glänzend machen), *třebný třfný* (čistý, způsobný), *třpyteli* (česky, blyštěti), *trowiti tráwiti* (concoquere, wariti w žaludku), *ustraba* (valetudo, hilaritas), *ustrabiti* (silným weselým učiniti), *ztrawie*, *zdrawj zdorowy* (surowý, krepký, chrabrý).

K-r, **H-r**: *kůř kůřjm*, *kořalka ěoralka hořalka* (sr. *crema*), *hřegi hřjiti*, *hřjwám*, *hořjm*, *horliwý*, *horký*, *horaučka*, *horkost* (sr. trpkost), *hořec*, *hořice*, *hoře*, *hořšjm se* (w ohni gsem, hněwám se), *hřesjm hřesiti* (u Slowáků huě-wati se, zlořečiti), *hřjch* (wůbec horšenj se). *Hor* = žar po-žar, žarliwý, žaře, žertwa (sr. *třeba*), žrec (sr. swiaš-čennik od swět swit); *hora* (altum, excellens), *wzhůru*, *horowati* (altum petere, excellere), srow. *græc. βουρα* (=hora, kopec) a *slaw. uny=wznešený*, srow. *chrob* a *hrob pahrb*, *pahrbek*, *hrbol hrwol* (Kropf).

Z-r: *zřjm zreti zjram* (oěima swjtjm, oěň a swětlo ejtjm, subjective luceo), *zrak* (blesk, papršlek u Serbů i u Slo-waků: sto zraků t. g. blesků hromů, do tebe, u Kroatů *trak*), *pozor*, *prozor*, *wzor*, *zurny zuriwý* (žehrawý), *zoře záre* (zapálenj nebe); *zrati dozrati* (dopecti, wypáliti se sluncem) *zralost*, *dozralost*.

§. 6. Poznamenánj ku předešlému §phu.

Pro zběhlé gazyka a geho zákonů zpytatele nepo-třebj žádných dalšjch výkladů, gediné pro začátečnjky tu některá návěštj za nezbytečná držjme:

1.) *S* a *T* se mēnjwagj, k. p. lat. *sonus-tonus*; *illyr. sen sjen*, *rus. tjen tienawa*, *boh. stjñ*: *sulica sud-lica-tulich Dolch*; *sreda trjda streda čreda*; *sraka-tarka tarkawý* (slow.), tak i *Srb Trb*.

2.) *S* a *H* a *K* se mēnj, k. p. *S-rdce*, něm. *H-erz*, řec. *K-ardia*, tak i *sur hor kauř*: *Od S ku Ch gest Š most*, k. p. *dušiti dušiti dúchatì*, tak i *sur srb — škre-ti šwárny-čhrab*.

3.) *G*, *H* a *Z* se mēnj, k. p. *noga noha noze*: *g-wi-azda h-wězda z-wězda*, *s-idus*.

4.) *Srownáwámeli onny*, w předešlé *Rozprawě* wy-ložené, *kořeny s těmito kořeny*, k. p. *hebrejská slowa ha-la-l a chara*, *sala-d a sara*, *chaleb*, a *cherub*, *šelem* a *seraph*, *šilo* a *sar*, *egýpské sir*, *Sirius*, *Osir*, *Osiris* a *sol slunce*;

latinské *salvo servo, Salvator Servator*, která stegný, aneb aspoň podobný, význam magj, tedy nelze wjce pochybowáti, že i *Slaw, Srb* a *Chrb*, z gednoho prakořene pošli, že ne sice blíženci ani bratrowé, ale předce krewnj potomci gsau gednoho a téhož předka, gsau roge gednoho úle.

5.) Literá *b*, aneb *ab eb ib*, we slowe *srab*, *treb* *trib*, gest formowacj přjdawek, tak gako čarbati od čára, *kostrb* *kostrba* *kostrba* od *kostr*, *kosti*; aneb *korab*, *kocab*, *dareba*, *welbiti* *welbiti*, *hanba* *hanebny*, *hanoba*. Naše *swrab* zachowalo se w řečtině geště bez *b*, *sora* anebo *p-sora*, *σωρα*.

6.) Slowa *surjm*, *sura*, *surdik* u Slowáků geště posawád w častém užjwánj gsau, a nalezagj se i w *Pal-kow. Slownjku D. II. str. 2294.* „*Súra y, f. Eile, dringende Umstände, urgens res, sura* aneb *suro mi ge.*“ Srow. latin. „*proximus ardet Ucalegon.*“ *Súrjm, suriti.* pressiren, *urgere*, t. g. *pálm*, gako latin. *ursio*, *ad-ursorium* od *uro*. Slowem, *sura mi ge*, a *třeba mi ge*, gsau totožná. A proto rozenému Slowákowi ukazuge se tento odwod gména *Srb* od *surjm, sura*, welmi přirozený a k pochopenj snadný, nebo tato slowa gsau gemu známa a každodennj: když naproti tomu giným kmenům a nářečjm, u nichž užjwánj těchto slow už zmizelo, i toto odwozowánj, bude se snad, aspoň na prwnj pohled, zdáti cuzé, studené, daleko hledané. — A wšak i u giných kmenů, k. p. *Srbů*, slowo *sur sura*, gen nedáwno zmizeti muselo, an se geště r. 1645. osobnj gména z něho twořená u nich nalezagj, k. p. *Surič.* Srow. *Kačićůw Rozgow. ugod. p. 155.* „Na 1645. Bih od ove kuchie silni junak i glassovit witez Don Stipan *Surich*, od koga Latini čudne stvari piscu.“ Sem patřj i *syr*, *syrowatka*, *srwátka* (t. g. *swarené mléko*, *syr* se ohněm strogj), i české *swjránj*, *swjrati* se (*Quaal, Brandung*), lépe sem se hodj, nežli ku *sewrjtj*; potom *sirý* *syrot*, *windicky* a *styrsky srota*, *sirom*, *pasierb* *pastorek* (*chudý*, *opuštěný*, *pečemi trápený*).

7.) Gako *žjžek*, *žjžala*, *žjžanka* (u *Windů*) pocházej od *žjžhu*, tak *seršen* od *sr*, *surjm*, *trzmíel* (pol.

čmela čes.) od *srb trm*, *chrobák* od *chrob* hebrej. *chereb*; gako *prhlawa* od *prhljm prahnu prahjm*, aneb *žihlawa* ode *žhu*, tak pochodj *kropiwa* od *krep treb* *srb*. We slowě *ga-štěr*, gest *ga* toliko předrážka, gako we slowě *gi-zba izba*, HLuž. *sba*, Kašub. *špa*, DLuž. *stwa*, něm. *Stube*, starosl., *župa supa*, maď. a chorw. *soba*. Latinské *serpens* nepochodj od *serpere*, ale raděgi toto od onoho, gako w německém *Schlange* — *schlängeln*. *Srub chrám terem* gsau i kořenem i smyslem totožná, a tak se magj gedno ke druhému, gako *Srb* a *Chrb*. *Chrám* značj u Nestora a u Windů posud *dům*.

8.) We slowě *rab rob* odpadla prwnj litera, která ale opět na světlo vycházj we slowjch *drab trabant*, tak gako i *robiti* ukazuge se celé we *tropiti*, a *podrobiti* w *trápiti*, *trpěti* (tropenj, trápenj snáseti). — Slowa: *žertwa*, *treba*, *straba* aneb *strawa*, *kar karmína*, geden i kořen i smysel magj. *Strawa* (u Gotů dle Jornanda), *Strauizzo* (u Wlachů), *kar karmína* u Slowáků a Poláků, byli pohřebnj zápalowé a obětě, při nichž i hostina deržána býwala, odtud wšeka tato slowa dwüg smysel magj *páliti* i *gjsti*. S nimi se srownává i *slawa* u Serbů, k. p. „*Slawu slawi* kralewiču Marko“ — (Wiz *Rozp. I.* §. 19.), *heyno* (hod, dar, obět swadebnj) u Slowáků, *banket panket* u Čechů (od *un ban pan*).

9.) *Srebro* sluge u Serbů gináče i *srma*, *střjbrný* pak *srmali*, obyčegným *b* a *m* proměňowanjm: u Latináků též tak pochodj *argentum* od *ar-deo urio*. — *Srebro srma*, *střjbrný* a *srmali* ukazuge nám gako ze *Srb*, *Srm Srem Sarmat* powstalo.

10.) Gako se *S* na *T*, tak se zase někdy *T* na *Č* aneb *Ž* měnj, k. p. *trenowé* aneb *črenowé* zuby, *molaris dentes*, a *žernow*, *molaris lapis*, geden kořen magj, totiž *tru třjti*. Tak i z kořene *Srb Trb*, *Trm* nalezagj se rozměny čili rozmanitosti *Trm*, *Črem*, *Čremošné*.

11.) Z kořene *sur* powstalo i *tur*, (silný ohniwý wíl, srow. *swerep*), *turý* (sr. *hora hura*, vysoký wznešený, hebr. *sur*, *tur*, *splendidus*, *praestans*, *sublimis*), odtud gména mnohých osob, hor a mjst, k. p. *Tura*, *Turé*, *Turec*, *Šturec*, *Turček*, *Turany* *Tursko*. *Hora* a *Tur*

geden kořen má. Sem patřj i staroslawský Bůh wogny a zmužilosti *Tur Tor Twor*, dalm. *Davor*, ragus. *Turo Turizza*, graec. *Thuros*. Odtud pak s emplasmem *tabor* (t. g. wogenské leženj, bogišťě), a *Turice* swátky *turské*, *Turowi* slawené.

12.) Odtudto poznati, které gest pravidelnějšj či *hrab* či *habr*; či *krop*, *kropiwa* či *kopr*, *kopřiwa*? *Kropiwa*, *ukrop* (Brühe, Hitze) a *kropěr* (meč) geden má kořen. *Kopřiwa* i u Latináků od pálenj gméno má: „*Urit mature quod vult urtica manere.*“ Slowa: *krop* (kopr), *kropiwa*, *hraphanis*, *řepa*, *řepice*, *rmen*, *rumanček*, *žežucha* *žerucha*, *žihlawa*, *žahawka*, *ohnice*, *ožanka* *ožahanka*, *prhliwa* *prhlawa*, *horec*, *horčice*, *trpka*, *chrpa* a t. d. gsau to we králowstwj rostlin, co *chrobák* *robak*, *žjžek*, *žjžala*, *žihadlo*, *ogorik* (Krain.), *seršen*, *trzmieł* čmel, *štyr štěr* *gaštěr*, *škorpión*, *serpens*, *swerepec*, a t. d. we králowstwj žiwočichů. I ku poznačenj prudkých wod užjwá se tento kořen, k. p. *stremnina*, *strumień*, *Trawa*, *Drawa*, *Krbawa*, *Krupa*, *Krupina*, *Krapina*, *Raba*, se kterými srowneg podobná: *bystřica*, *bystřina*, *garek*, *bodrok*, *praud* a t. d. Potok *Raba Rawa* tak se má ku *chrab*, gako *chrobák* ku *robák*. Dále užjwá se ku poznačenj hradů, k. p. *Krupa* *Krapina*, *Kremł* a t. d. srow. twrze, pewnosť.

13.) Slawské *sram skwrna*, tak se má ku *surjm*, *skřjm*, *skrietí*, gako německé *Fleck* ku latin. *flagito*, *flagitium*, *flagro* *flagrum*, anebo *Brandmahl* ku *brennen*.

14.) W Sanskritské řeči znamená *srim*-an, bohatý, skwostný, a w irsko-galské *sarmaith* wýborný, co wše půwodně k tomuto kořenu patřj.

15.) Slowo *pasierb* užjwalo se (tak gako *rob* *roba*, *parob* *parobek*, *otrok*) we dwogjm smyslu, gako králowský sluha, dwořan, a gako djtě, wnuk. Srow. *Rakowiecki*, *Prawda* rus. I. str. 88. „*Tych którzy składali dwór Bojarski nazywano naprzód Pasierbami i Otrokami, a potom Dziećmi.*“

16.) *Sram* a *šram*, gedno gest, *Fleck* *Narbe*, poškwrna *mrawnj* neb *tělesná*; *Sturm* *stürmisch* gest naše *strmo* *strmý*.

17.) Tato slova všecka geden prakořen *Sr^l magj*, totiž: *sudlice, suřice, saule šawle, Säbel, tuřich Dolch; chalybs, chereb, serpe, srp, kramp* (illyr. *Haue*), *kropěr, šaršun*; tak gako i *hlaweň uhel, Kohle, carbo*. Konečně připomjáme, že i tento kořen *s-r, chr*, půwodně dwěma smyslům slaužil, negen oku ale i uchu, odtud geho na zwuk a šust se wztahugjej slova: *chramostjm, chrápám, chropot, hřjmánj, hrom, surma* a g.

§. 7. Co tedy gměno *Srb* vlastně a newlastně, tělesně a duchowně, literně a figurně znamená?

Wšecky odtažené mravné pochopy a výrazy powstali z názorů (intuitio, Anschauung). Ty vlastnosti těl a hmotů, které člověk nayprwé swými smysly widěl a cjtíl, přenášel potom z tělesného swěta do mravného, duchownjho a aesthetického. Časem tento mravný význam tělesných výrazů tak se usamostatnil, že často už nynj geho physického původu ani powědomi negsme, k. p. při slowě *swět, swatý*, už nemyslme wjce na *swjtjcy, swjtiti, swětlo*: při slowě *horliwý* nemyslme na *hořjcy ohněm*, při *wznešený* na *wysokó wynešený*, anebo při *smutný* na *mut, mutný, mautiti*. — Podle této zásady bude tedy slowo *Srb* vlastně, tělesně a literně tolik znamenati, gako *suřjcy, päljcy, plápotagjcy, hořjcy, ohniwý, surowý*; přeneseně pak, mravně a obrazně tolik, co *horliwý, prudký, ljtý, silný, wladný, bogowný, chrabřý, krepký, bodřýj*; a gelikož s ohněm i blesk spogen gest, tedy i *lesklý, krásný, znamenitý, swětla, blesku, sláwy plný*, a tak tedy podobně gest gměním *Slaw, Chrob, Un, Těch, Rut, Rus, Boljan, Boljach Lach*, a t. d.

Tento pochop swatého a slawného we slowě *Srb* (*Trb*), zachowal se u Lüneburských Wendů, kde slowo *Trebe* znamená *Swátky*, obzwlastě *wánočnj*: srow. *Dobrow*. Slowanka, str. 74. „*Trebemon Trübneumon der December d. i. Weihnachten-Monat; denn trebe hiess bei diesen (Lüneburgischen) Wenden Weihnachten.*“ Mnohá slova magj w gednom nářečj široký,

L. dz.

wšeobecný, we druhém úzký, zvláštnj význam: tak u Poláků slovo *Swátky* značj obzvláště *swatodušnj*, u ginych Slawů wůbec všeliké Slawnosti, tak gest i se *Trebe*. U Poláků slujj Wánoce *Chwalebne* šwięta, co se s *Trebem*, *trebným* srownává. We *staroslaw.* řeči znamená *Trebnik* swatou knihu, *Trebiště*=chrám, obětnici, *trebazobět*, zápal.

§. 8. *Které ge staršj Sl čili Sr?*

Hledjce na ten zákon přírody, podle něhož malé djtky, a w gegich obrazu i celé národy a celé človečenstvo, swau mluwu wywinugj, že totiž djtky weždy prwé literu *l* wyslowugj a gen po přeběhnutj mnohých roků, i to těžce, k literě *r* se přiučugj; že se nalezajj gednotliwj lidé, kterj literu *r* w celém žiwotě wyslowiti we stawu negsau, wšudy na gegj mjsto *l*, aneb cosi polowičatého mezi *l* a *r*, kladauce, co Němci „*das Ratscheln*“ nazjwajj; potom, že se celé půwodnj řeči nalezajj, k. p. w Chyně a Americě, které zwuk *r* cele neznajj a nemajj; že zwuk *l* materialně swětlu přjbuzněšj, přiměřeněšj, ge žiwěgi a přirozeněgi malugjcej gest, nežli zwuk *r*, naposledy na tu okolostogičnost, že ze syllaby *sl* wyrostlých slow mnohem wětšj počet se w řečech europegsko-asiatických nalezá, nežli ze syllaby *sr*: tedy můžeme slušně ze všeho tohoto zawjratj, že z těchto dwau bratrů a bljženců předce *sl* prwněšj a staršj gest, že se prwé w řeči lidské wůbec nalezalo, nežli *sr*, či obzvláště i w řeči slawské? to určiti těžko, wjře wšak podobno.

§. 9. *Gméno Sr b nenj totožné se gménem Slaw, ba ani wšecká Srb nemusej býti totožná.*

Nalezali se Slawistowé, kterj potwerzowali, že *Slaw* a *Srb* totožná gsau tak, že buď toto z onoho, buď onno z tohoto powstalo. Srow. *Jungm. Hist. čes. lit. p. 2.* „Oni sebe sami *Srby*, a snad pozděgi *Slowany* nazjwali, ano gak w samskritu wůbec, tak někdy až posud w češtině, zvláště w obecné mluvě, čteny *r l*, a *w b* sebe wespolek zastupugj, odkudž *Srb* šnadno do *Slaw* přegjti,

a tak gména *Srb*, *Serb*, *Sirb*, *Sorb*, *Sorab*, *Serw*, *Slaw*, *Sklaw* *Sklab*, ano s přesazenjm čten *Spor* powstati mohlo. "Spisowatel této Rozprawy byl zprwu sám tohoto domněnj, a sice tak, že negen *Slaw* a *Srb* ale geště i *Chrw*, *Horb*, za totožné deržel. Ale po hlubšjm patřenj do wniternostj gak řeči tak i národu, cjtíl gakési násilj pri takowém stotožňowanj, a opustil onnu, wše sgednotiti chtěgjcj, stezku Etymologie. Gména národů powstáwagj nayčastěgi ze gmén familij, a kolik familij, tolik může býti kmenů a národů, kdyby gim štěstj přjzniwé bylo. Ani *Chwal* a *Slaw* negsau totožná, ačprávě gednowýznamná, tjm méně *Srb* to býti může. A proto dle našeho přeswědčenj *Slaw*, *Srb*, *Chrb* gsau sice totožná, ale gen etymologičnē w gegich kořeni, nikoli pak ethnologičnē, nikoli w samých gegich wětwech a ratolestech. Každé z nich powstalo na swé vlastnj cestě, každé z nich ge samostatné, w giném a giném čase, w giné a giné kragině, w giné a giné časti našeho národu zniklé, tak gako *Un*, *Těch*, *Boljan* (Polan), *Bodrok* a t. d. Raditelněgšj gest tu hlas střjzliwého rozumu a rozsudku následowati, nežli křjidla swodné, wšECKO strakatě mjchati chtěgjcj, obrazotwornosti. Gména slawských osad w Němcjch: *Sorabů*, *Zrivanů*, *Serivanů*, *Serimuntů*, *Ciervistů*, *Trebovanů*, *Trevanů* aneb *Drevanů* *Dervanů*, nepochybně wšECKA gedEN základ magj, totiž gméno *Srb*, ale kolik osob, otců, wídců a knjžat se mohlo nalezati toto gméno mēwšjch, a ge swé rodině dawšjch? Kolik rozdjlných osob gméno *Slaw* nosiwšjch sme widěli? Toto nám rozhodnauti může i onnu hádku učených: či Srbowé gužnj od sewerných Srbů (Sorabů), či tito od oněch pocházegj? Gména gegich, ač na poli etymologie totožná gsau, předce na poli ethnographie a historie samostatná a rozdjlná býti mohau, gako to i rozličnost gegich nářečj potwerzuge, anť gedni, dle Dobrowského, ku třjdě *A*, druzj ku třjdě *B*, přináležegj. Pročež aspoň welmi pochybné a negisté gest to, co prawj *Dobrowský W. Jahrb.* 1826. *B.* 37. „*Die Aehnlichkeit des Namens der wendischen und Illyrischen Serben, ist nicht*

zufällig, sondern stammt aus uralten Zeiten her; unter diesem Namen waren beide Ordnungen der slawischen Völker, ehe noch der allgemeine Name Slaven aufgenommen, ehemals begriffen.“ Právě na opak, *Slaw* gest i staršj i všebecnějšj, ba zdá se prvnjm počátečnjm gménem našeho národu býti, proto, že se k němu až po dnes každá částka gako k celku přiznává, gestli ne slo-wem aspoň citem. Polák, Čech, Slowák, Rus, ba ani Chorvat nikdy to, ani necjtj wniterně, ani nemluwj: „*Gá gsem Srb, srbského národu, mé nářečj ge srbské,*“ ale všickni to hluboké, w dáwnowěkosti ugruntowané, třebas tu i tam už i trochu tmawé, wnuknutj a cjtěnj magj: „*Gá gsem Slaw, Slowan,*“ i sám *Srb* se gmenuge *Slaweno-Srb*. Tak ge i sami Historici považowali, k. p. *Fredegar C. 68.* „*Dervanus dux gentis Surbiorum, qui ex genere Sclavinorum erant.*“ Nikde ale nenalezáme „*Slavi qui ex genere Serborum erant.*“ Tak i *Const. Porph. C. 29.* „*Servi cum reliquis Slavis jugo Romanorum excusso, se in libertatem vindicarunt.*“ Nepowěděl, aniž by byl mōhel poweděti na opak „*Slavi cum reliquis Serbis.*“ — *Pubička, Ser. Chr. p. 147. 148.* dobře dj: „*Omnes Serbi sunt Slavi, non tamen omnes Slavi sunt Serbi. Prius nomen est specificum, alterum genericum.*“ — Sama rownost gmén geště nenj důwodem totožnosti aneb swazku kmenů. Máme tatáž gména w rozličných kraginách a časjch bez historického sauwisu a genetického swazku, k. p. *Lutici* w Lužicích a *Lutici* nad Dněprem; *Obotriti* w Dácii, *Obotriti* w Meklenburku a *Bodroci* w Panonii; *Srbi* nad Dunagem a *Srbi* nad Labem; *Chorwati* w Tatrách a *Chorwati* w Dalmacii; *Druguwiti* w Macedonii a *Druguwiti* w Rusku; *Srem* (Sirmium) nad Dunagem a *Srem* nad Wartau w Polsku; *Volini Volhini* w Polsku a *Vilini* w Marce; *Stodor* we Styrsku a *Stodor* w Pomořj; *Morawa* w Serbsku a *Morawa* při Čechách; *Dalmat* při Dubrownjku a *Dalmat Dalemít* w Mjšni; *Rusi* nad černým a *Rusi* nad baltickým mořem a t. d. Při tak welmi rozšjřeném, welmi rozdrobeném a roztrhaném, demokratickau aneb raděgi patriarchálnj zprawau a wladau

řizeném, národu, mohli stegná gména powstati tak, že gedno o druhém, ať tak djm, nic newědělo a neslyšelo: ač některá zase owšem i we společném historickém swazku gsau, když totiž, skrze přestehowánj se do giných kragin, na giná mjsta přesazena byli, gako to k. p. *Constantin Porph.* o Serbjch a Chorwatech pjše. Srow. i *Jablon. Act.* 1774. p. 26. „*Solebant novi Coloni priscarum sedium imaginem sibi reddere.*“ A *Sal. Semler. Act. Soc. Jab.* 1772. p. 59. „*Solent convenire novorum oppidorum nomina; quae quasi pristinam sedium memoriam conservant.*“ Gméno národnj musj býti gen gedno, žádného bratra a wrstewnjka nemagcej, samostatné, při všech proměnách času a mjsta stálé, naystaršj, naywšeobecnějšj, ku kterému se všickni i doma i w cuzině hlásagj, nebo zniklo u počátku národu, když tento byl geště malý, nerozšřřený nerozdělený, pod gednjm otcem. Gména kmenů mohau býti mnohá, mohau bratrů a wrstewnjků mjti negen w rozličném ale i w gednom a témž času a kragi. A proto weliký gest rozdjl mezi národnjm a kmennjm gménem. Cizozemci mohau owšem často i kmennj a častečnj gméno na národnj změnitj, gako k. p. Francauzi wšecky Němce *Alleman*, gménem kmene Francauzům někdy naybližšjho, gmenugj, ale wniternj kmenowé a synowé národu to nečinjwagj.

§. 10. *Negsau wšecká gména Srb Sorb slawská.*

Negsauli w samém našem národu wšecká *Srb* z každého ohledu *totožná*, tjm méně tedy budau podobná cizonárodnj a cizokraginská gména našemu národu přináležeti. Příklady gména *Srb*, osobám, řekám, gezerům, horám daného, nalezáme téměř u všech národů a we všech kraginách, k. p. w *Egyptě*, *Indii*, *Arabii*, u *Řeků*, *Řjmanů* a t. d. ale máli takowéto gméno našemu národu právem přiwlastňowáno býti, musj historii, geographii, a geli možné i grammatickau formu (*Srbec*, *Srbjn*, *Srbišťe* a t. d.) slawskau mjti. Takowá cizá, našemu podobná, gména gsau k. p.

1. Historická.

Sarmot, *Asarmot* Tarpeia (Řjmanka).
 (prapraprawnuk Semů). *Trebellius* (Spis. řjm.).
Serapis (Bůh egypt.). *Trebatius* (Řjman).
Seraphus (angel). *Trevinnius*.
Seraphinus (swatý). *Trevisa*.
Serebiáš (w bibl. oheň *Trevisa*.
 páně). *Trevisanus*.
Sarpedon (král Lycie). *Tribonianus*.
Servius.
Servia (sr. wěnc. Una).
Servilius.
Servianus.
Servulus (swatý w
 Krainsku).
Sergius.
Sertus.
Sertorius.
Severus (Imper.).
Serubabel (žid).
Sirius.
Cyrus, *Cyrillus*.
Seravulli (národ w Africe).

2. Geographická.

a.) řeky.
Saraba (Ind.).
Sarabat (Asii).
Sarbon *Sirbon* (gezero,
 Egypt.)
Serbiša *Serwiša* (Pers.)
Serbes (Maurit.)
Sirbes (Lycii).
Zarb (Pers.)
Zarbis (Pers.)
 b.) mjsta.
Sarbana (Ind.)
Sarbana (Mesop.)
Sarepta (Palest.)
Sarmalia (Galat.)
Serpa (Hisp.)
Sirbitum (Aethiop.)
Soroba (Kapad.)
Sorva (Armen.)
Sariph (wrch, Pers.).

§. 11. Proměňau prwnj litery S na T, powstalo ze Srb Sreb—Trb Treb, Terb Derb.

Poznamenali sme už, že litery *S*, *T* příbuzné a stýj-
 dawé gsau, a sice dwogjm způsobem, hned čistě hned
 mjšene. Čistě, když se prostě gedna we druhau měnj,
 gako sonus tonus; suro torreo; sors consors, társ (maď.)
 towaryš; servo třjmám; syr τῦρος; sv (attice) tv (do-
 rice); sen sijn ten tjen tuoňa; sulice tulich; sud sada
 ted tady; Srdec Sardica—Triadica (u Řeků): mjšene,
 když se *s* a *t* gakoby w gedno sroste, k. p, kot koten,
 kotnj, kontal, a kost kostenecc kostliwec; pařat a prst,
 chobot a chwest; kwetítý—kwetistý; udatný udstý
 (serb. et vind.); trnisko strnisko; čjtati čjsti; sen sjen
 tijn stijn; sreda streda; slup stlup; πλαται plešći plece;
 Tyr Styr (u Hágka); Tribog Stribog: proto se w řećtině
 i geden znak pro *st* nalezá σ, k. p. ελαβος, Sthlabos.
 Totěž nalezáme i při Srb, Trb, Třeb, Strb Štrb, Trm
 Strm, Třem Črem. Že se i *T* na *D*, měnj, to wů-
 bec známo: sám Hágek má Trebič neb Drowič; u

*Constantina Porph. Derbileni, chybně i Berbiani Verbiani, gelikož se D na B (dolere - boleti) snadno skluzne, t. g. Terbleni, Srbli, a u Nestora Drevliane, které gméno on nepravě od dřeva odvodj. Srow. Stritter II. p. 113. „Serviorum Nomen Scriptores Byzantini non uno modo efferunt. Constantinus enim Serblos alii plerumque Servos, interdum et Servios vocant. Chroatorum semel, Scytarum etiam, Dalmatarum praeterea, ab Anna Comnena, Triballorum denique a temporibus inde Joannis Comneni et hoc quidem omnium frequentissime insigniuntur nominibus.“ Srow. Const. Porph. ap. Stritter, II. p. 408. 409. „Terbuniarum Canalitarumque eadem regio est, incolae vero a Serblis descendunt. Terbuniae principes semper Serviae principi parebant, et regio ipsa lingua Slavorum locum munitum significat.“ *Terbun*, lépe *Trbjn* *Srbjn*, bylo gméno hradu, tak gako *Slawjn*, *Tešjn*, *Děwjn*, *Budjn*. Constantin držel snad *nomen proprium* za *appellativum*, *rem signatam* za *rem signantem*; a však i *Terbun* *Trbin* mohlo někdy to znamenati co *Kreml*, *Kremlin*, *krepost*, tak že Constantinůw výklad pravý býti může.*

§. 12. *Proměna u třetí litery b na w na m, powstalo ze Srb — Srw, Srm (Serv Srem, Sirm, Sarmat Sauromat).*

Litery *b*, *w*, *m*, *p* gsau gednoho nástroge, totiž *retů*, a proto zhusta se we všech řečech střjdajj. K obgasněnj věci položjme zde příklady:

<i>b - m</i>	<i>w - m - p</i>	<i>w - p.</i>
Orbus (lat.) arm (něm.).	Elwir - - Elmir.	wčela - pčela - bučela
Erebus - Eremus.	Kiow - - Kiana (Cin-	(Krain.).
turba } -turma, Trupp.	nam).	wrawjm - prawjm.
tribus }	Nowgorod - Nemogard	war wařjm - par pařjm.
plebs - plémě plemeno.	(Const. Porph.)	Swatwečer - spatwečer.
hibern sever - zima, hyems.	Novoslaw - Namslau	wták - pták.
Stolb rus. } columna.	(we Slesku).	rywák - rypák.
Slúp čes. }	Wltawa - Moldawa.	strewje - kipec, crepida.
Stěblo } Stamm,	Postup - Potsdam.	stawalo }
Stopka } stemma stipes.	Čerwen - Carmin.	stawadlo } - Stapel.
trabes - tram strom.	čerwený - čermák čerm	wrat - - porta.
Scabellum - Schemel.	áček (pták).	wrator - prator (serb.
Sabath - Samstag.	owrant - merenda.	frater).
Babenberg - Bamberg.	prwý - primus (lat.).	
Polaborum mons. - Palm-	curvus }	
berg (Ratzeh.).	křiwý }	{ krumm, γροπος,
		{ krüppel, chrom.

Kabinet - Komnata.	vulgare - promulgare.
Bahre, - Máry.	nowce (serb.) - numi (lat.).
Scherbe, strep - κεραμος.	trepct - tremula.
bolyan illyr. } molva mola	znogo (croat.) - mnogo.
bolvarstwo } modla, mod-	Šarwatka - Scharmützel.
	brewno - praň, pralice.
	drwo drwo - tram strom.
habere haben } imam iměti.	Gewand - kment.
azere, avoir	střewo čřewo - Darm, Ge-
bojse - melius.	därme.
bodřý wedar wedro-modřý	stwo twj, - thum
	(k.p.bohactw)-Reichthum).
ruđer - rumený.	župa izba špa stwa - Stube.
struď, obruďa - rām rāmeč.	serwo (lat.) serbo (ital.) -
darebný - daremný.	třjmám.
potagebně - potagemně.	woda - madeo madidus.
pjsebnost - pjsemnost.	mrawenec - formica βυγουεξ,
chyďa - chyma.	wrašiti } - zmřšiti zmra-
drbati (čes.) - drmati (serb.)	wraska } štiti.
treďa - trema.	šwierka } - smřk smřčina.
Treboňnice - Tremoňnice	swřčina }
(w Cechách).	wab wábiti - mam mámiti.
	swěd - smed (žjžeň).
	šwihati - šmihati (Ber-
	nolak).
	swad (pol.) - smud.
	slawka } slimák.
	želwa } hlemýžd.
	chwátati - chmatati.
	wochomůrka - muchomurka.
	tawny (serb.) - temný.
	guwno - humno.
	prawo - priamo, přjmo.
	robur } ρομνος
	chrabr } hromný ohromný.
	Valrabonus - Valram.
	Robbert - Rambert.
	Deus - daemon.
	neve (mad.) - nomen, Name.
	děw děwa - Dame, Demoi-
	selle (gall.).

Z tohoto obrazce snadno sobě každý wyswětli, gako slowo Srb Srbi od cizinců na Servi, Sirmium, Sarmat, Serment, anebo od domácjch na Srem, Srpski, proměněno býti mohlo. Gméno Sarmat chwěge w prostředku mezi Srb a Chrobat. Přjwěsek at, w Sarmat, gest wýchodek řecký, latinský a slawský těch slow, která se gentilia gmenugj, a na ata, eta, ita aneb ates etes se skončugj, k. p. Asiata, Dalmata, Galii, Galatae, Galatia, Helvi Helvetiae Helvetia, Aenii Aenetae, Israel Israelitae, aneb Oseriates, Turossates, Deciates

a t. d. Se kterými srowneg naše Slawata, Hroznata, Koiata, Bojata, Unéta a giné.

§. 13. Naystarsj zmjnký gmena Srb.

Plinius, Hist. Nat. L. 6. C. 7. „*A Cimmerico accollunt Maeotici, Vali, Serbi, Arrechi, Zingi, Psessii, dein Tanaim omnem gemino ore influentem colunt Sarmatae.*“

Ptolemäus, V. 9. „*Inter Ceraunios montes et Rha fluvium Orinaei et Vali et Serbi.*“

Procopius, B. G. III. 14. „*Nomen quondam Sclavis et Antis unum erat: utrosque enim appellavit Sporos (t. g. Srbos) antiquitas, ob id, opinor, quia σποράδην, hoc est sparsim et rare positis tabernaculis, regionem obtinent.*“

Fredegar, C. 68. „*Dervanus dux gentis Surbiorum (chybně Urbiorum) qui ex genere Sclavinorum erant.*“

Alfred w Historii Orosia, gmenuge „*Surpe (Srby) a Sermende (Sarmat).*“

Constantinus Porph. De. Ad. Im. C. 52. „*Sciendum est Serblos oriundos esse a Serblis non baptizatis, qui etiam Albi cognominabantur, et ulteriora Turciae incolunt in loco ab illis Boici nuncupato.*“ C. 9. „*Ineunte Novembri mense, eorum princeps cum universa Russorum gente egrediuntur Ciabo (Kiovia), et proficiuntur, in oppida quae Gyra (sr. grad) appellantur, aut in Slaviniae loca Berbianorum, Drugubitarum, Crubitzarum, Serviorum, reliquorumque Slavorum, qui Russis tributarii sunt.*“ — Se slowem Boici srow. Thunmann, Nord. V. p. 145. „*Was Constantin unter der Gegend Boiki oder Woiki verstanden, in welcher die heidnischen Servier gewohnt, ist wohl schwer zu bestimmen. Vielleicht war es die Gegend um den Bug, wo, nach Nestors Bericht, ein Slavisches Volk, die Bugen, gesessen hat: vielleicht auch die Provinz Wag, in klein Polen, deren in Diplom des Kaisers Heinrich III. Erwähnung geschieht. Inde ad orientem hos fluvios (Episcopatus Pragensis) habet terminos: Bug scilicet et Ztir, cum Cracova civitate, provinciaque cui*

Wag nomen est. Der Bugstrom wird bei Kadlubek Buk genannt.

Cosmas Prag. má: Zribia (kragina) a Zribin (Srbin). Zeměpisný Rukopis, asi XI. stoletj, w knihowně Mnichowské, wiz *Hormayrs Archiv, XVIII Jahrgang, April, 1827 p. 282, 283.* „*Juxta illos (Hehfeldos) est regio quae vocatur Surbi, in qua regione plures sunt, quae habent civitates L. Zuireani habent civitates CCCXXV. Zeriuani quod tantum est regnum ut ex eo cunctae gentes Sclauorum exortae sunt et originem sicut affirmant ducant.*“ — A opět něco njže má „*Serauici.*“

Pliniowi a Ptolemäowi Serbi bydleli we *Skytii* nad Wolgau, *Fredegarowi* a *Alfredowi* w *Germanii*, *Constantinowi* gedni při *Karpatech*, *druzj* w *Illyriku*; giných bydla gsau registá.

§. 14. Gméno Srb w Historii Slawské.

Zde prawda netekau pramenowé tak bohatj, gako při gménu Slaw, a wšak předce dostatečnj k našemu cjlj:

1.) *Srb Serb Sarb*, registý otec čelednj, wúdce, knjže. *Srow. Boguchwala Poláka* († 1253), *Hist. u Sommersb. str. 19.* „*Sorabe dicitur a Soraben, quod duplicem interpretationem designat, Nam Gallici appellant istam regionem Serviam, quod vincti per Nemrot, velut servi ejus ibidem fuissent locati: Verius tamen creditur quod Sorabe a Sarb, quod et Sarben dicitur, nomen accepit, sicuti a Juda Judaei, inde a Lech Lechitae, et caeteri nominantur.*“

2.) *Dervan Dervian* (*srow. Treban, Srban, Serbian*) knjže *Sorbské r. 630.* *Wiz Fredegar, ad hunc annum:* „*Dervianus dux gentis Surbiorum, qui ex genere Slavorum erant.*“ *Srow. Jos. Mikoczi Otior. Croat. p. 84.* „*Trebani, Drebanii in hodiernae superioris Lusatiae agrá ad Görlicium, dicti etiam Deruiani, Fredegario Urbii (Surbii). Horum dux, teste eodem Fredeg. primum Dagoberto studuit, postea Samoni adhaesit. Deruianum autem non suo, sed populi nomine, id est, ducem Dervianorum appellatum suspicor.*“

Nam se zdá na opak, že tepruw od osoby *Trebana* powstalo okolj *Trebanů Trebowanů*, gakožto geho statku a poddanstwa.

3.) *Truwor Trivor*, (Trub Trib Srb), ruské knjže, brat Rurikůw, r. 862. Srow. *Nestor*, K. 20. p. 188. „*I sieđe starějšii (brat) u Ladozie, a drugii Sineus na Bielie ozerě, a tretii Truwor (Codd. Trivor) u Izborsku.*“ Ostatně o tomto gměnu čti rozwodněgi w *Rozp.* o gměně *Rus.* §. 4.

4.) *Strebor Trebor*, Čech. *Wiz Kralodw. Rpis.* od W. Hanky, str. 64:

„*I kaže kněz na Střebora,
Střebor Ludislawa ziwa.*“

5.) *Strab, Straba* (Srb), Čech. Srow. *Hágek.* r. 869. „*Toho času w Luckém knjžectwj byla žena, kteráž měla pastorka gměnem Straba.*“ Litera *t* zdá se býti gen česko - epenhetická: samohláska pak *a* gen latinské změkčenj twerdého *Srb*, tak gako u *Cosmasa Zribi.*

6.) *Sermo* (Srb), Chorwat, brat *Nectoma*, r. 1019. Srow. *Cedrena T. II. u Strittera II.* p. 399. 400. Anno 1019. „*Subacta Bulgaria Imperatori Basilio se didit etiam contermina Chorlatorum gens, et ejus principes, fratres duo, quibus Imperator honores ac opes amplas tribuit, solus adhuc imperium decretabat Sermo, Sirmii Dominus, Nestongi frater.*“ Tu widěti i přjbužnost mezi *Sermo* a *Srem Sirmium*. Gméno *Nectom*, (*Nestong*) u Čechů též nalezáme. Gméno *Sermo*, na kolik mi známo, ani u samých Latináků w užjwánj nebylo, tjm méně u Slawů, a nic giného nenj než *Srbo Srw.* — Gméno *Sirm, Sirmium, Srem*, u *Const. Porph. Sermion*, powstalo gěstě před přjchodem nyněgšjch Srbů do těchto kragin, nebo se už u *Catulla* a *Ptolemaä* nacházj. I w Polsku gest krag *Srem, Sremsk.* I u *Ariana* gest „*Syrmus Triballorum Danubii incolarum rex.*“

7.) *Srpota*, (*Srbota*), Čech, w *Podlažickém Smer-topisu*, w *Dobrow. Hist. lit. čes.* 1818. p. 92. — 8.) *Trebek*, (*srow. Srbek*) tamž, str. 95. — 9.) *Trebon*, tamž str. 96. — 10.) *Trebsa*, tamž str. 97. — 11.) *Trebata* tamž 98. — 12.) *Trebca* (*Trebka Srbka*) žena, tamž, str. 94. — 13.) *Trebawa* žena, tamž str. 99. — 14.)

Tamž se nalezajj geště i následugjij sem, ač gen nepřj-
mě, náležegjij: Sara (ž.), Sera (ž.), Sirawa (ž.), Styr,
Styrek, Trpen, Zorka, Zorena, Zorawa (sr. Zorislawa).

15.) Srpoš (Srboš), Čech, w *Kralodwors. Rpisu*
w básni *Ludiše a Lubor*. Wiz W y d á n j od W. A. Swo-
body, w Praze, 1829. p. 112.

„*Knieni na Srpoše káže*
I hna Srpoš w Spitibora
Spitibor Srpoše seče
Srpoš w chladní zemi u pade.“

16.) *Trebota*, Čech, r. 1046. w. *Pelcel. Kr. I. p.*
325. w *Diplomě o nadánj kostela w staré Boleslawi*. —

17.) *Treben*, tamž. — 18.) *Ostraba*, tamž r. 1088. w

založ. kap. *Wyšehr*. — 19.) *Trebek*, tamž r. 1088. w

založ. kap. *Wyšehr*. — 20.) *Trebata*, tamž r. 1088. —

21.) *Trebata*, tamž r. 1115. — 22.) *Tribata*, tamž r.

1115. — 23.) *Trebihost*, *Treborad*, *Trebomysl*, aneb
dle *Schallera* i *Strebomysl*, někdy gména osob w Če-
chách a w Morawě, nynj gména mjst.

24.) *Serbizo Mattio*, měšťan w *Jadře Dalmat.* r. 1248.
zpomjná se we starém pjsmě u *Lucia* p. 166.

25.) *Zerbst Adam* r. 1300, *Zerbst Ernst*, *Zerbst*
Joh. r. 1643. W *Univ. Lex.* od *Zedlern*, B. 60. p. 1639.

se tři mužowé tohoto gména wypisugj, prwnj a posled-
nj bohumlwci, prostřednj gako práwnjk.

26.) *Trubek Wogtêch*, Morawan, r. 1349. srow. *Schwoy*
Topog. II. p. 679. Se gménem *Trubek* srowneg *Trbek* *Srbek*.

27.) *Zrep* (Srb), wúdce wogska knjžete *Srbského*
Lazara, r. 1381. Srow. *Pejacsewich*, *Hist.* p. 329.

„*Lazarus anno 1381 per suos armorum duces Zrep*
et Vitimirum ad Dubranicam Turcis cladem attulit.“

28.) *Serben* (Hans Heinrich), gako swědek w Di-
plomě od r. 1414. *Univ. Lex. B.* 60.

29.) *Syrbius*, otec *Joh. Hein.* r. 1671; *Syrbius*
syn, *Joh. Jac.* r. 1674. oba rozeni we *Waimaře*, kde
onen i kazatetem byl, tento pak nayprw tamtéž, potom
professorem w *Jeně*: Wiz o nich *Zedlern*, B. 60. a *Lau-*
rent. Reinhardi, *Compend. Hist. Philosophicae*, *Lips.*
1725 P. I. p. 152. „*Johannes Jacobus Syrbius, veris-*

simum illud Jenensis Academiae decus et ornamentum, non tantum philosophiam primus in pristinum locum atque honorem restituit, et philosophiam rationalem mira concinnitate exposuit, sed etiam omnis doctrinae philosophicae nexum peculiari libro, germanica (škoda!) lingua, confecto, eleganter admodum ostendit.“

30.) *Carpovius*, gméno toto w 16. a 17. stoletj slawné rodiny we Braniboře, w Mjšni a w Lipsku, též Slawúm patrj, a pošlo buď od *Srbec Srbcow*, *Sarpcow* přelatiněnjm *S* na *C*, gako srdce cor, aneb Sribště *Serbesta Cervesta Zerst*, buď pošlo od *Chrab*, *Hrab*, *Krap*, *Karp*. *Jöcher* w učeném Slownjku, přiwodj deset učených mužů a spisowatelů tohoto gména, kteřj kwětli we práwnictwj, bohomluwectwj a giných uměnjch.

31.) *Sarbiewski* — 32.) *Sierpski* — 33.) *Surwit Syrwit*. — 34.) *Syrma* — 35.) *Skarbimierzcyk* polštj spisowatelé. — K těmto se přidati mohau i *Ščerbатов* (Rus), *Ščerbič* (Polák); *Styrsa* (Čech), *Surowec* (Słowák, zbognjk), *Surowiecki* (Polák) a t. d. Potom polské rhinesmowané *Trębecki*, *Trębicki*; serbské *Tribumir* (knjže, u *Dandula*, r. 878. u giných sluge *Terpimir*), *Treblaw* (knjže *Kroat. wiz Tom. Miklouschich*, *Izbor*, str. 45. u giných sluge *Predislau*, *Prebislaw*), potom nowějšj serbské *Stremboš*, české *Srb*, *Srbek*, srow. *Dobrows. Bem. ii. d. Nam. u. d. Sitt. d. alt. Serb. in J. Ch. Engel Gesch. v. Srb. 1801. S. 156.* „Sogar einige Böhmen führen den Namen *Srbek* noch als *Zunamen*.“ Pak české *Třebický*, *Trebnický*, *Tribalius*, *Tribucelius* a t. d.

§. 15. Gméno *Srb Trb* w *Geographii slawské*.

A. Celé kraginy, obce, okolj:

- 1.) *Servia* nad *Wolĝau* w I. stoletj, (u *Plinia* a *Ptolemäa*.)
- 2.) *Servia Magna* seu *Alba*, (*Const. Porph. C. 32. Serblia* baptizata.)
- 3.) *Servia* (regio *Dalmatiae*, *Pannoniae* et *Moesiae*; nepatrjli sem i *Bessarabia* - *Wšesrb*?).

- 4.) *Sarvica Servica* (při Thessalonichu r. 640. Gebhard. G. d. Wend. I. p. 75.)
- 5.) *Servia* nowá (w Rusku, krag).
- 6.) *Serpeisk* (krag w Rusku, *Der Serpeiskische Kreis*).
- 7.) *Serpuchowsko* (krag w Rusku, *Der Serpuchowsche Kreis*).
- 8.) *Sorabia*, *Srbsko*, (w Němcjch a Lužicech).
- 9.) *Srbsko* w Čechách, (*Stará geogr.*).
- 10.) *Zeriwane* }
11.) *Seravici* } we Mnichowském Rpisu.
- 12.) *Srem* (*Sirmium*).
- 13.) *Sremsk* (w Polsku, nad Wartau).
- 14.) *Sarmatia*.
- 15.) *Derbleny* (u zřjdel Dněstra).
- 16.) *Terbunia*, *Trabuni* (u Const. Porph. při Dalm.)
- 17.) *Trebowany*, krag w Lužicech, (*Dipl. Henr.*

III. *Leutsch. Gero* p. 203. *Naruszewicz. H. I.*)

- 18.) *Ciervisti*, krag w hornjch Sasjch, (*Leutsch. Gero* p. 191.), nynj *Zerbst*, knjžectwj.
- 19.) *Serimunt*, *Sermode*, *Srbot*, krag w hor. Sasjch (*Leutsch. p. 192. Meibom, III. p. 103.*)
- 20.) *Tropawa*, we Slesku, krag, (*rozdjlné od Opawy*).
- 21.) *Trpácko*, krag w Uhřjch (w *Hontské a Nowohradské stolicí*).

B. Města, wesnice, hrady, wrchy:

- 1.) W Čechách a.) *Srb* *Sirb* (w. kl.), *Srby* (w. rkw.), *Srby* (w. kl.), *Srbec* (w. rkw.), *Srbec* (w. chrd.), *Srbec* (w. bdž.), *Srbice* (w. brn.), *Srbice* (u Schallera *Sirmitz*, wes i potok, ltm.), *Srbice* (w. kl.), *Srbice* (w. tamž), *Srbice* (w. žtc.), *Srbín* (w. křm.), *Srbow* (u Schall. *Srabow* *Swrabow*, w. tbr.), *Srbow* (u Schall. *Srabow*, w. křm.), *Srbsko* (w. brn.), *Srbsko* (w. bls.), *Podsrbsko* (w. prch.), *Mlikosrb* (bdž.).
 b.) *Strb*, *Trb*, *Treb*, *Trem*: *Střeb*l (plz.), *Střeb*-an, *Treban*, (brn. srow. *Dervan*, knjže *srb.*), *Streb*-owa *Trebow*a (chrd.), *Steř*baul, *Třeb*baul (křm.), *Střeboch*owice *Treboch*owice (rkw.), *Střeb*elice,

Třebelice (čsl.), *Sřebelice* (tbr.), *Střebes Třebes* (hrd.), *Střebiegice* (bdw.), *Střebišow* (klt.), *Střebiště*, *Třebiště* (tbr.), *Střebišjn* (klt.), *Střebnice*, *Třebnice* (brn.), *Střebnice* (brn.), *Střebnuška* (brn.), *Střebonice Třebonice* (rkw.), *Střebotz Třebotz Třeboč* (žtc.), *Střebušice Třebušice* (ltm.), *Střem* (bls.), *Střemelice* (křm.), *Střemelice* (tamž), *Střemošice* (chrd.), *Střemilow Třemlow* (tbr. od Srbl, *Tremł*, *l epenth.*), *Střiman* (rkw.), *Střepsko Třebsko* (brn.); — *Trebendorf* (lkt.), *Třebice* (žtc.), *Třebicé* (wysoké, žtc.), *Třebice* (německé, žtc.), *Třebnice* (brn.), *Třebnice* (ltm.), *Třemlice* (tbr.), *Třemšín* (brn.), *Tribow* (chrd.), *Tribischl* (žtc.), *Tribice* (chrd.), *Tribsch* (ltm.), *Tribšice* (žtc.), *Tribel* (plz.), *Tribsch* (bdw.), *Tribschel* (bdw.), *Tribischen* (prch.), *Trmice* (ltm.), *Tirpes* (chrd.), *Tropschitz Trupschitz* (žtc.), *Trpin* (chrd.), *Trpisk Trpist* (plz.), *Trpišow* (chrd.), *Trpišowice* (čsl.), *Trubska* (brn.), *Trubiow* (hrd.), *Trubin* (brn.), *Třebač* (bdž.), *Třebanice Třebnice* (ltm.), *Třebanice* (prch.), *Třebautice* (ltm.), *Třebechowice* (hrd.), *Třebešice* (čsl.), *Třebešice* (křm.), *Třebešow* (hrd.), *Třebešow* (tamž), *Třebetin* (čsl.), *Třebiček Třebušek* (ltm.), *Třebiček* (bdw.), *Třebičko* (bdw.), *Třebín* (bdw.), *Třebín Ržebín* (ltm.), *Třebiš* (rkw.), *Třebniausowes* (bdž.), *Třebnice* (brn.), *Třebnice* (klt.), *Třebau Czebau* (plz.), *Třeboč* (žtc.), *Třebonin* (čsl.), *Třebošnice* (bsl.), *Třebošice* (chrd.), *Třebotow* (brn.), *Třebotowice* (bdž.), *Třebowa* (hrd.), *Třebowetice* (bdž.), *Třebušek* (ltm.), *Třebušín* (rkw.), *Třebušice* (ltm.), *Třebušina Třemošna* (hora, brn.), *Třemošna* (tbr.), *Třemošna* (bdž.), *Třemoša* neb *Křemoša* (ltm.), *Křemešnjak* (tbr.), *Třemošna* (plz.), *Třemošna* (chrd.), *Třemošnice* (plz.), *Třemošnice* (čsl.), *Třemošnice* (křm.), *Třemšín* (prch.), *Třemšice* (ltm.), *Třepčín* (brn.), *Třepš Třipš Třepkow* (prch.), *Třepšice* (klt.), *Třepšowice* i *Čeprowice* (prch.), *Třewotowice* (bdw.), *Třeblice* (ltm.), *Třibrich* (chrd.), *Tschebaus*, *Třeboř*, (kde?), *Zerby* (wiz Srb). Potom složená gmé-

na: *Střebomyslice* aneb *Třebomyslice* (prch.), *Třebihost* (bdž.), *Třebihostice* (křm.), *Třebihostice* (prch.), *Střebostice* *Třebostowice* (snad staženě *Třebohostice*, rk w.), *Třeboradice* (křm.), *Třebobuz* *Czebus* (plz. snad *Třebobud*?), *Třemblat* (křm. snad *Třebowlad*?), *Trpoměch* (rk w. snad *Trbomeč*?).

Podobná: *Kauřjm*, *Hořice*, *Hořowice*, *Žiželice* a t. d. — Ostatně k politování jest, že Němec *Schaller*, ve své *Topogr. česká gměna* tak zpotvořil, tu i tam i pomátel: proč *rozený Čech* podobnau práci nepodnikne?

II. W Morawě: *Třebetin* *Střebetin* (w. brn.), *Třeběšowice* (w. brn.), *Třebomyslice* (w. brn.), *Třebetice* (w. přer.), *Třebcowice* *Střipcowice* (w. přer.), *Trpčowice* (w. zn.), *Třebelowice* (w. zn.), *Třebetice* (w. gih.), *Třebič* (m. gih.), *Třebenec* (Srbinec, w. hol.), *Třebelice* (w. hol.), *Třebšina* (w. hol.), *Trpenowice* (w. hol.), *Trpin* (w. hol.), *Třebowa* (m. hol.), *Třebenowice* (w. hol.), *Třebowačow* (w. hol.), *Třebowka* (potok, hol.), *Třemisko* *Třemsko* (sr. Srem, Sremsk, w. hol.), *Třemešek* (w. hol.), *Třemeničko* (w. hol.), *Trubek* (Srbek, w. hol.) *Drbošany* (*Trbošany*, w. brn.), *Drbalowice* (*Trbalowice*, w. hol.), *Sarawice* (w. hol. star. geogr.).

Podobné: *Znogmo* (od znog — páčiwost).

III. We Slesku: *Serville* (w. freyb.), *Serbe* *Zerbow* (w. hloh.), *Sorgau* (*Sorbgau*), *Strebisko* (w. milič.), *Strebel* (w. swjd.), *Sarmat Carpat* (hory, we knížectwí těšinském, srow. *Büsching*, *Erdb. Th. X. p. 736.* „*Bey Jablunka, in Fürstenthum Teschen, nimmt das karpatische Gebirge, Carpates, Sarmatici montes, seinen Anfang, welches Polen und Ungarn trennet.*“

IV. W Uhřjch, Kroacii a w Pomezj: *Serb*, *Sirb* (w. arad.), *Srbice* (w. nitr.), *Serbaska* (w. kraš.), *Serbeli* (w. zagrab.), *Serbest* (w. bih.), *Serbliany* (w. reg. ban.), *Serbowce* (w. bereg.), *Sirb* (w. mar.), *Sirbi* (w. satm.), *Sirbowa* (w. temeš.), *Sirma* (w. ung.), *Serme-šag* aneb *Sarma-šag* (w. solnok.), *Serb-*

- inum (star. geogr. nynj *Pět kostelů*), *Sarwica* (řeka), *Trebejow* (w. šaris. maď. *Terebő*), *Trebostow* (w. turč. sr. *Trebhost*, *Trebihostow*), *Čremoš* (wrch, oraw.), *Čermnuo* (w. lipt.), *Čermošňa* (w. gem.), *Čermosňa* (potok, tamž), *Čremošno* (w. turč. sr. *Srboš*), *Trebatice* (w. nitr.), *Trebin* (w. tren.), *Trebichawa* (w. trenč.), *Trebušowce* (w. hont.), *Trebula* (w. zwol.), snad i *Trenčín* t. g. *Tremčín*, *Srbek Srbčjn* (m. Trenč.), *Štrba Čorba* (w. lipt.), *Čorba* (w. čongr.), *Čorba* (w. kum. maj.), *Trebina* (w. kroat.), *Trebowec* (w. kroat.), *Servola* (w. litoral.), *Srem* (Sirmium, krag), *Sremoš* (wrch w gem. stol. wiz *Bartholm. Cot. Góm. p. 9.*), *Trem* (possessio ad praesidium Crisiense, r. 1635. *Kovachich Index in Decr. Com.*), *Sarblingstein* (hrad a wes w Rakaus.)
- V. W Sedmihradsku: *Serba*, maď. *Čerba Čirba* (w. hunyad.), *Serbota* (wrch, hunyad.), *Serbellen*, *Serbaja* (w. zarand.), *Czerbel* (w. huny.), *Szirbvalya* (w. huny.), *Sarap-háza* (w. thord.), *Trepen*, *Törpen* (w. bistr. D.).
- VI. W Srbsku: *Serb* (rowina, sr. *Jordan. App. hist. 253.*), *Surbium* (m. u Diocleat.), *Sumbra* a *Surbia* (tamž.), *Servica* (m. při Thess.), *Trebin* (hrad u Const.), *Trebinje* (w.), *Trebnica* (w.), *Trebičac* (potok), *Trebuci* (gezero), *Trebič* (hora), *Trebiwič* (hora, w Bosně), *Trebsan* (potok w Bosnii), *Trebišat* (potok, tamž.), *Trbuowac* (w.), *Trbušac* (w.), *Trbušani* (w), *Trbušnica* (w.), *Tremešnica* (m.), *Tremišti* (m.); *Sremčica* (w.), *Stremica* i *Stermica* (m. w Bosn.), *Cerbianum* (m. Thrac.), *Srbowlaš* (w. sr. *Danica, r. 1829. p. 223.*). Sem patřj i řeka *Drawa* (t. g. *trba*, *strma*, *strumieň*, srow. i *Raba*, *Rabnica*).
- VII. W Krainsku: *Serf* (hrad), *Treffen* (Trebin, hrad), *Treviso* (?), *Termeč* (hrad, Trbec?).
- VIII. W Polsku: *Sarbiewo* (w. odkud *Sarbiewski*), *Serbinowka* (m. wolh.), *Serwec Sierwec* (m. litw.), *Sierwiliszky Surwiliszky* (m. litw.), *Sierpe* (m. ploc.), *Sierpca* (m. ploc.), *Zermony Syrmuny* (m. litw.).

srow. Trebon, Srbon), *Srem* (m.), *Sremsk* (krag, nad Wartau), *Sierpsko Sierpski powiat* (krag, we Woiew. ploc.), *Trębowle* (hrad), *Crzembowla* (m. gall.), *Turobin* (m. chelm.).

IX. W Rusku: *Serpeisk* (město i krag), *Serpuchow* (město i krag.), *Slawenoserbšk* (w. jekat.).

X. We slawském Německu: obzvlášťe w Sasjch hornjch a dolnjch, dle *Büschinga*: *Sarebon Sareben* (gezero, Pomor.), *Serbesta Zerbst* (m. H. S.), *Servica* (w. H. S. uker.), *Sorbenburg* (hrad, H. S. nad Salau), *Creba* (w. H. Luž.), *Sorau* (w. Luž.), *Srbice Zörbig* (m. u Lipsk.), *Sorbe* (řeka, Thüring), *Trebač* (w. H. S.), *Trebin* (m. H. S.), *Trebel* (řeka, H. S. w Pomoří), *Treplin* (w. H. S.), *Trepeln* (w. H. S.), *Trebenow* (w. H. S.), *Trebendorf* (w. H. S.), *Trebetow Tribetow Treptow* (m. Pomor.), *Trebichow* (w. H. S.), *Tribses Trebozes Trebezses* (m. Pom.), *Trebice* (w. H. S.), *Trebnice* (w. H. S. Anhalt), *Trebnice* (w. H. S. Mittelmark), *Trebra* (w. H. S.), *Trebšen* (w. H. S.), *Trebsen* (m. H. S.), *Treptkau* (gezero, H. S.), *Treptow* (m. H. S.), *Tribšice* (t. g. Třebušice w. H. S.), *Tribus Tribs* (w. H. S.), *Tribstewitz* (t. g. Trebstowice, w. H. S. w Mjšni), *Triebe* (gezero, H. S.), *Triebiš* (potok, H. S.), *Triebiš* (gezero, H. S.), *Tripnitz* (w. H. S.), *Triptis* (m. H. S.), *Tröbnitz* (w. H. S.), *Tromlitz* (w. H. S.), *Siersleben* (Serbleben, w. H. S.), *Stripow* (w. H. S.), *Zarben* (w. H. S.), *Sarau* (Srb. w. D. S.), *Sershof* (Serbow, w. Frank.), *Trebitz* (w. D. S.), *Trebnitz* (w. D. S.), *Tremsblüttel* (w. D. S.), *Tribbekau* (Srbkow, w. D. S.), *Zarpen* (w. D. S.), *Zerben* (w. D. S.), *Zerbst* wiz *Serbesta* (m. knjžet. Anhalt.), *Zerbst Zervest Krevest* (hrad a klášter, Altmark), *Zerbstgen* (w. při Witeberku), *Zerbeutel* (w. H. S. srow. Srbota), *Zerbo* (w. Branib.), *Tarpe Terpe* (D. Lužic.), *Terp* (D. Luž.), *Triebel Trebule* (D. Luž.); gméno řeky Pomořanské *Trawa Trabena* (srow. strumień). Sem patřegj gešťe i následugjcj, kde se *S*, *T*, na *C* aneb *K* w německých ustech proměnilo: *Carve* (w. H. S.), *Carven* (w.

Pomor.), Carbitz (w. H. S.), Carwin Carwinden (w. Branib.), Carmcow (t. g. Srbcow, w. H. S.), Carpcow (w. H. S.), Cremcow (w. Pom.), a u Zedlern Univ. Lex. Cherovist (ein Dorf über d. Elbe im J. 1198).

Chr. Leutsch, we spisu: *Markgraf Gero, Leipz.* 1828. přiwodj tato ze starých Diplomů a Chronik sebraná, tam i se studnicemi poznamenaná, w H. Sasjch položená, djlem už zmizelá, gména osad a wesnic: Serebetz (nynj Schrabitz w. Dalemenc.), Strobowiki, Trebani, Trebisk, Trebonizi, Trebucouncili, Tribeni Tribur (lépe Tribus, Trebsdorf), Triburn Trebra, Trubesdorf Trebsdorf, Treben Dreben, Tribus, Drebkow Trumpsize (u Meibom. Trumisce Trumisice t. g. Trebušice), Trimin Drömlin (sr. Tribin Srblin), Pricervi (w. Branib).

Pozn. 1. Ze slawského Srb, Sorbenburg, udělali Němci Schwarm, srow. Büsching, *Erdb. T. III. p. 671.* „*Bey der Stadt Saalfeld (im Fürstenthum Altenburg, Stargrad), siehet man noch ein uraltes Gemäuer eines wüsten Schlosses, welches gemeiniglich der hohe Schwarm genennet, und für eine Gränzfestung der ehemaligen Sorben-Wenden gehalten wird, daher es auch einige die Sorbenburg heissen.*“ Chr. Jordan, *App. Hist. p. 252.* „*Rudera arcis Soraborum Saalfeldiae ad Salam adhuc conspiciuntur, olim die Sorbenburg dictae, vulgo der hohe Schwarm, de quo Sylvester Lybl, Saalfeldographia, quae adhuc in MS. extat, integro Cap. 24.*“

2. O powěstném městě Zerbst, w Horn. Sasjch we kněžectw Anhaltském, geho rozličném psánj w rozličných časech, listech a diplomech, i geho nemotorném od Němců odwozowánj, wiz: *Universal Lexicon, v. Zedlern, Th. 61. p. 1368.* „*Zerbst Servesta, eine Stadt, im Fürst. Anhalt. Unterschiedene Arten das Wort zu schreiben: In Churfürst Johanns Confirmation der Zollbefreyung der Stadt Zerbst vom. J. 1259 Tservist, civitas Tservistensis; im J. 1285 Zcherwist; im J. 1288. Zchervist; im J. 1322 Scervist; im J. 1259 Cervist; im J. 1450 Czerwest; 1452 Czerwist; auf dem Stadt-Wappen Tsherwist. Unterweilen auch Soteropolis, welches Wort sich das Ministerium daselbst in ihren Attestaten zu Anfange des 17. Saec. vielfältig bedient, vermuthlich a Servando, mit welchem das Wort Servesta einige Gleichförmigkeit hat.*

Was den Ursprung des Wortes Zerbst anbelangt, so wollen wir nicht untersuchen, ob es zu alten Zeiten Sehr-Vest, und nach erfolgten Unglücksfällen Zerwüst, sey genennet, oder auch von der Ceres den Namen möge bekommen haben. Althammer nimmt ihn von den alten Cherusciern her, nennet auch deshalb die Stadt selbst Cheruscam (pošetilec!). Aber Städte zu haben ist allen Deutschen nach Tacitus (Germ. C. 6.) ganz unbekannt gewesen.“

3. Constantin Porph. de A. Im. C. 34. pravj: „Terbuniae vero principes semper Serviae parebant, et regio ipsa lingua Sclavorum locum munitum significat, quando quidem multae in ea munitiones sunt.“ Slovo Trb Trbin, nenedobře tu přeložil Constant. nebo Trbun, Kreml a Krepost, gak už dotčeno, gedno, gsau i kořenem i významem.

§. 16. *Veliká rozličnost psánj a vyslowovánj gména Srb u našinců i cizinců.*

Gméno Srb, pro geho zvláštnj sběh liter, pro geho bezsamohlasný zvuk a twerdé cizincům vyslowenj, skruceno, porušeno aspoň přetvárnostěno gest tu i tam až k nepoznánj; a potřebj nemálo kritiky i známosti k tomu, aby se všechny ty metamorphose k původnjmu typu navrátiti, celá ta zpotvořilá rodina w gedno pokolenj přirozeně spogiti, mohla. Srow. Regino ad A. 789. „Fuerunt autem (cum Carolo M. in expeditione contra Wilzos), Slavi Urbi,“ a pak Notae Struvianae ad Reginonem ap. Jordan. App. Hist. p. 252. „Annales Bertiniani, Loiseliani, Auctor incertus vitae Caroli M. legunt: Suburbi; Monachus Egolismensis: Sururbi; Annales Metenses: Surui; Annalista Saxo: Surbi. Nulli alii fuisse videntur quam Sorabi, qui et Sorbii, Serbii, Sworbii, Swerbii, Swirbii, et Sirbii dicti fuerunt, teste Sagittario hist. Lusat. §. 13.“ Urbi zdá se býti od přepisowatelů Fredegarowy Kroniky pokaženo, kde stálo dwoge s pospolu, gedno na konci předcházegjcjho, druhé na počátku následugjcjho slowa, totiž *genti-s S-urbiorum*, ale gedno w předřjkánj a přepisowánj přeslyšáno a tak i do pozděgšjch kronik přenešeno. Ku snadněgšjmu přehlednutj a srownáwánj klademe zde obrazec onny rozmanité postawy tohoto gména ukazujc:

Srb $\left\{ \begin{array}{l} f \\ m \\ p \\ w \end{array} \right.$ Sarb Serb Sirb Sorb Surb.

Srb.	Sarchon.	Serbi.	Sirbi.	Sorbium (Di-
ocleat.).	Surbi (Rp.
Mnich.).
Srp-oš.	Sarbiewo.	Servi Serf.	Swirbi.	Sorau (Slez.).	Surbi Urbi
Trb.	Sarwica.	Swerbi.	Sirmium.	Sorp Spor	(Fredeg.)
Drbošany,	Sarmat.	Sermo, Zer-	Sirvia (Le-
unclay.)	(Procop.).	Suurbi Sub-
Drmislaw.	Zarben.	mon.	Zyrbia (něm.
kron.).	Sorbi Sorabi.	urbi.
Trp.	Carv Carm	Srem.	Zribia (Cos-
mas).	Sworbi.	Sumbria (Di-
ocleat.)
Trpák,	Carpe.	Serp (Jordan.
A. H. 253.)	Sirf (u Tur-
kū).	Trob Tröb.	Surpe (Al-
fred.)
Trpjn.	Šwarm.	Zerbia (Mat.
de Michov.).	Csirbel (va-
lach.).	Dröm.	Surui Survit.
		Seravici (Rps
Mnich.).	Ciervisti		Suirbi (Ann.
Moiss.)
		Zerivane	(Leutsch).		Zurba (Dir.
Dipl. T. I.
p. 155.)
		(Rps Mnich.)	Sierpc (pols.)		Trub Trump.
		Cserba (ma-
dar.).	Sierviliska		
		Streb Treb.	(pols.).		
		Terb Derv	Strip.		
		Tereb Dreb.	Trib Trim.		
		Trep Trem.	Trip.		
		Cerbianum			
		(Thcoph.).			
		Cerv, Crem,			
		Črem.			
		Krev Zerv.			

Matthaei, we *Wend. Gramm.* má str. 58 *Szerb* oder *Szorb* ein Wende, a str. 59 *szerski* ein Wendischer. *Hauptmann, Nieder-Laus. Gramm.* w Registře má: Wende, wendisch *szerski szarski*; auf Wendisch na *szerske*. *Wuk Stefanowić* má w Rječniku, str. 786 gako Substantiva: *Srb*, *Srbal*, *Srbin*, *Srbilin*, *Srbljanin* der Serbe; *Srbekaňa*, *Srbenda* augment. von *Srb*; *Srbo*, vertraulich der Serbe; *Srpčad* *Srpčiti* collect. junge Serben; *Srpka* *Srpkiňa* die Serbin, *Srpče* junger Serbe; *Srbadija*, collectiv das Serbenvolk; *Srbija*, *Srpska* Serbien; *Srbulja*, serbisches Kirchenbuch, gako adjectiva: *srbinski*, *srpski* serbisch. — Naywětšj wšak proměnu trpělo gměno *Srb* u *Čechů*, gegichž břiskawě ř, a sausedstwj Němců, gměno toto, gak w Schallerowě Topogr. widěti, w následujcuj potwory přeobrazilo: *Srb*, *Trb*, *Trub*, *Trm* *Drm*, *Trp*, *Trup*, *Střeb*, *Střep*, *Střem*, *Střim*; *Třeb*, *Třep*, *Rzeb*, *Rzep*, *Czeb*, *Tscheb*, *Třem*, *Třew*, *Křem*; *Třib* *Rzib*; *Zerb*. — I druhá syllaba gměna *Srb*,

Serbia rozličně psána byla, tak druhý *Anonymus* u *Sommersberga*, p. 13. gmenuge Serviu aneb Sorbiu *Servantiam*, řka: „*Nullis contenti terminis (Slavi) citra Seruantiam ultra marinas quoque nationes et insulas suae subjecerunt servituti.*“ To rhinesmické *an en in* nalezá se i w giných slawských gmenách, k. p. Dalmatia Dalmantia.

§. 17. O Gměnu Sarmata a geho potahu ke gměnu Srb Srem.

Slyšme nayprvé o tom některé swědky. Salamon, biskup Kostnický († 920), w Rpisu *Mater verborum*, wykládá Sarmaty a Sarabaite skrze Sirbi, str. 302. col. 2. „*Sarabaite Sirbi proprie currentes,*“ str. 303. c. 3. „*Sarmatae nuncupati — — — — — Sirbi tum dicti,*“ a opět český geho wykladač, *Wacerad*, str. 471. C. 1. *Sarmatae populi, Sirbi.*“ — *Chronicon Carionis* (1538) a *Phil. Melanchtone, Francof.* 1624. L. 4. p. 604. „*Ex nomine Sarmata existimo factum esse nomen Sorabi, paucis literis mutatis. Pag. 636. Sauromatarum appellatio ad Sorabos et Servios translata. — Sarmatarum nomen quod Sorabi referunt et Servi, manifestum est.*“ — *Chytraeus, Chron. Sax. p. 15.* „*Servios et Sorabos a Sarmatis veteribus nomen habentes — — — .*“ — *Anton, Versuch über d. a. Sl. II. p. 37* „*Wenn folgende Sätze wahr sind 1.) Unter den Sauromaten sind die Slaven mit begriffen, 2.) Die Nation welche wir zuerst als Slaven kennen, hiessen Serben, 3.) Der Name Sarmat, klingt ganz slavisch und kan slavisch seyn, 4) Polen, der älteste Sitz der Serben, hiess immer Sarmatien: So kan auch mit der grössten Wahrscheinlichkeit gefolgert werden, der Name Sarmat, Sauromat ist mit Serben der nähmliche, nur von den Griechen nach ihrer Sprache akkommodirt worden. — Merkwürdig war mir, dass der König Alfred, in seiner Uebersetzung des Orosius, wo dieser Sarmaten nennt, allemal von Sermenen redet, und im ersten Kap. wo er eine eigene Geographie seiner Zeit liefert, und Mähren, Dalaminzen, Serben und Obotriten kenne, kein Polen hat, sondern das Land noch Ser-*

mende nennet.“ Srow. Dobrowsky, Lehrgeb. d. böhm. Sprache, Prag, 1809. Vorr. VI. „*Der Name Serb mag etwa nur eine Verkürzung von Sarmat (na opak ze Srb Srbata powstalo Srm Sarmata), folglich kein genetischer, sondern wieder nur ein geographischer Name seyn, der von der Zeit an, zu welcher die Slaven sich in Sarmatien ausbreiteten, auf mehrere ganz verschiedene Stämme übergehen konnte.*“ — Z tohoto všeho widěti, že owšem prawdu magj ti, kteří potwerzugj, že nikdy nebylo národu na zemi, kterýby se *Sarmat* byl nazjwal, nebo toto nenj prawé ale gen zczuzinštěné gméno *Srb*, *Srem*. Srow. Schlötzer. Nord. Gesch. p. 116. „*Sarmatae heissen nichts: sie sind eine historische qualitas occulta.*“ A *Linhart*, Gesch. v. Krain, I. p. 345. „*Ausgemacht ist es, und jedem Forscher der Geschichte muss es auffallen, dass es nie ein Volk mit diesem Namen (Sarmaten) gab.*“ U samých Slawů gméno *Sarmat* nikdy w užjwánj nebylo, nebo nikde nenalezáme wesnice, města, ba ani osoby, wůdce, knjžata *Sarmat*. Slawowé pak wšudy, kde bydleli, necháwali za sebau stopy měst, wesnic a řek slawských. *Sarmat* gest toliko knihowé, nikoli žiwotné slowo, a we psánj gehu u naystaršjch Děgopisců prawé takowá rozličnost panuge, gako we gméně *Srb*. Herodot pjše *Sauromat*, Scymnus *Sarmat*, Scylax *Syrmatas*, Alfred *Sermen*. I gméno *Sirm Sirmium*, pjše Constantin *Sermion*. Rozličnost a strakatost téchto forem gednoho a téhož gména nemá nás mýliti ani diwiti. Gméno tak široko daleko rozprostraněného, wšelikými cuzinci obstaupeného a promjchaného, w rozmanitých horaucjch i studených podnebjch, wysokých na mluwné nástroge u činkugjcyjch horách a dolinách bydljcyjho, národu, nemohlo na wšech mjstech a we wšech časjch stegně znjti, a gehu rozličnost nenj wětšj nežli we formách: *Teut*, *Teutates*, *Taut*, *Thiud*, *Tuiskon*, *Tuisto*, *Tiod*, *Theodan*, *Thuidon*, *Titsch*, *Teutsch*, *Diet*, *Deot*, *Deut*, *Deutsch*; aneb *Gall*, *Galat*, *Glat*, *Lat*, *Keltae*, *Celtae*; anebo *Boliach*, *Boljan*, *Blach*, *Wlach*, *Woloch*, *Polach*, *Lach*, *Lech*, *Polak*, *Olah* a t. d. — Prwnj zmjnká gména *Sarmat* činj se r. 88. před nar. Kr. a sice u *Justina* (38,

3.) a u *Appiana* (p. 310 — 351), kde se tři kmenové Sarmatštj (Basilii, Jazygowé, Korallowé) mezi těmi národy nalezagj, které Mithridates proti Řjmanům wálečně wedl. Ostatně newěřjme žeby všickni národové, kterým gméno *Sarmatů* dáwáno bylo, slawského kmene byli, a *Schlötzer* prawdiwé píše, *Nestor*, T. II. p. 26. „*Skythien und Sarmatien deutete Anfangs* (wie Kelten-land und Indien) *ein mässiges, bestimmtes und, wenigstens von einer Seite, bekanntes Land und Volk an, in der Folge aber trug man sie auf die ganze nordische Welt über.*“ *Strabo*, w *Georg.* L. 12. wýslovné dj, že gméno *Sarmat* Homerowi gešté známo nebylo, ono zniklo asi za času Herodota před narozenjm K. r. 400. Práwě tak, podle ducha našj nahoře wygadřené saustawy, ani to neradjme, aby se každé mjsto, řeka, krag, gméno *Sarb*, *Sarab* a gemu podobné, na sobě nesaucj, za původu slawského trjmašli. Máli něco Slawské býti, — gešté gednau opakujeme, — to se musj srownáwati s onjm *Assemanowým* prawidlem: (Kal. III. p. 44), „*Conveniunt tempora, nomen, locus, historici denique.*“

§. 18. *Gméno Trp Trpák w Uhřjch, a Dm Dromit w Rusku, zdagj se býti zůstatkové anebo přetwory gména Srb Srbák, Trb Trm.*

Mezi Slowáky w Uhřjch bydljcmi nalezá se kmen, značně rozdjlnau od giných řeč mluwjcj, lidé ti slowau *Trpáci* *Terpáci*, a nářečj gegich *trpácké*. Bydlegj naywjce w Gemerské, Hontské, Šariské, djlem i Nowohradské stolici, ač už i ginám se rozlezli tak, že hranice gegich nelze úsečně určiti. Gméno gegich omylně některj od slowa *teprw*, *trpow*, odwozugj; mnohé důwody to potwerzugj, že toto gméno se gménem *Srb* stegné anebo přj-buzné gest, a lidé tito že gsau staré zůstatky aneb osady Srbů. Samé gméno *Srb*, gak sme na nesčjselných přjkladech widěli, mēnj se w ustech Slawských i na *Trb*, *Trp*, *Treb*. Přjdawek *ák* gest skončowanj gmén u Slowáků nayobyčegněgšj, k. p. Slow-*ák*, Pol-*ák*, Rusn-*ák* a t. d. Gegich nářečj až posawád se na české a slowenské roz-

plynauti nemohlo, a má vlastnosti mnohé, které se Srbským a Chorwatským nářečím úplně se srownávají, jak co do formy tak i co do materie řeči, k. p. w časowanj magj prwnj osobu we wjcném počtu se Srby spo-lečnau, totiž *mo*, *budemo*, *idemo*, *nemámo*, *chodjmo*, kde všickni ostatnj Slowáci řjkagj *budeme*, *ideme*, *nemáme*, *chodjme*; potom često mjsto často, literu *l* nemilugj práwě tak gako Srbowé, k. p. *suanina*, *puatno*, *wouky*, *piekua som* (t. g. *slanina*, *platno*, *wołky*, *pek-la som*, srow. serb. *čowek*, *wuk*, *dug*, *bio sam*, *mjs-to člowek*, *włk*, *dług*, *był sem*). Mjsto *roz* řjkagj častěgi *raz*, *razswit*, *razcesty*, *raztoky*. — Genitivum pluralem řjkagj *áčh*, k. p. *těch rybáčh*, *těch rukáčh*, *těch horáčh*, gako Srbowé a Kroati, u nichž wšak *ch* už téměř cele zmizelo, rjkagjce *rybaa* mjsto *rybáčh*. Dále Trpáci mlu-wěgj *salo* (sadlo), *motowiło* (motowidlo), *war* (wěru), *kotrý* (který), a t. d. — Srow. naši *Předm. k I Swaz. Pjsnj swětských lidu slow. w Uhřjch, w Pešti 1823. str. XII. a Swaz. II. str. 139.* kde sme i některé ukážky trpáckého nářečj w pjsněch položili. We Slowácku se nale-zagj i drahná gména wesnic tomuto gménu *Trp Trb* podob-ných neb rovných, k. p. *Trebejow*, *Trebostowo*, *Čremošno*, *Trebatice*, *Trebin*, *Trebichawa*, *Trebušowce*, *Trebula*, *Čorba*, *Štrba* (we gméně *Štrba* gest *t* tak epenth. gako *k* we gméně *Sklabina*) a giné: potom *Horwatice*, *Hor-watčjck* a t. d. Srow. *Dobrow. Slawin, str. 242.* „*Durch die Gegenden der Slowaken zogen die Kroaten so wohl, als Servier im 7. Jahrhunderte, da sie unter Heraclius in die Provinzen des Griechischen Kaiserthums als Kolonisten aufgenommen wurden. Sollten diese beyden Stämme nicht auch eine Zeit lang da in Oberungarn gesessen haben, und einige davon nicht auch zurückgeblieben seyn?*“

O gméně *Drn*, *Dromit* (t. g. *Trm*, *Strm*, *Trb*) srow. *Simeona Logotheta, u Strittera II. p. 966.* „*Russi, qui et congruo rei nomine Dromitae, nuncupantur. Dromitae vero ut appellarentur cursus celeritas causam dedit.*“ A *Theophanes, ed. Paris. p. 262.* „*Russi Byzantium migraverunt. Hos Dromitas vocant (velut palantes ac cursu veloces).*“ Při slowě *Dromité* myslegj mno-

zj wykladači ná řecké δρόμος běh, ale možnoli to, aby se Rusowé, aneb některý gegich kmen, řeckým gměnem byl nazjwal? *Dromitae* nic giného negsau než *Srbi Trbi Trmi*, s řeckým národowitým východkem *it, itae*, gako Izrael *Izraelitae*, aneb od slawského Srbota *Serbeta Serbesta*, asnad s pozdějšjm naráženjm na slovo *strmý prudký, strmo* běžeti, *velociter currere*. Se gměnem *Dromitae* a geho výkladem *celeriter currentes*, srow. *Mater verborum Salamonis*, w Rpisu od r. 1102. we Praze, kde též cosi podobného stogj: „*Sarabaite Zirbi, proprie currentes vel sibi viventes*.“ O obogjch těchto gměnách a kmenech Trpákû i Dromitû platj to, co mluwj *Surowiecki, Sledz. pocz. p. 48.* „*Ponieważ nam tak mało zostawiono wiadomości o początkowych dziejach narodów Słowiańskich, stąd więcéy trzeba szukać pomocy w rozważnych domysłach, niż w świadectwach spółczesnych*.“

§. 19. O Serbule u Constantina.

Constantin de A. Imp. C. 52. pjše: „*Serbli Romanorum lingua Servi dicuntur: unde Serbula vulgo Servorum calceamenta appellantur, et Serbulianos (Tzerbulianos) illos vocamus, qui ita viliter et pauperum more sunt calceati*.“ Slovo *Serbula* tak se má ku *Serb* gako *Slavina* ku *Slav*; *Karbatina, Karpetia, Krpec, Cravat, Horvatica* ku *Chrb*; *Huně, Bunda, Penda, punčocha pančuha, pantowla, jančarka* ku *Un*. *Serbula* prawda tož samo gest co *trwl črewl*, ale wšecká tato gměna geden kořen magj totiž *Srb*, ze kterého w rozličných Slawských nářečjch powstalo: *třew třewik, třewjc, črjewew, črjewice, červije* (w udolj Resia), *črewl, čewel* (Krain.), *třepky, škarpal, škarpetle, karpeta* (pol.), *karpetka* (rus.), *krpce, karpce, krampa*, a od těchto pošlé řecké *καρβατινα* a latinské *crepida*. Wšecká tato gměna obuwi půwod magj nepochybně ode kmene *Serbsko-Chorvatského*, a přešli odtud negen k giným slawským kmenům, ale i k giným, se Srby obcowawšjm, národům, Řekům totiž a Řjmanům, práwě gako *Slavina* a *Crabat*. Řeci a Řjmané w teplých kragech bydlewše, půwodně nenosili ani nepotřebowali obuwi; *Srbowé* a *Chorwati* w

půlnočních stranách a ve studených horách Karpatských, museli nohy proti žimě, ledu a sněhu něčjm, obyčegně plátnem, kůžj neb remenem zakryti a ozbrogiti. Poněwáž pak Srbowé a Hrvati, gako to už twerdost gegich gména swědčj, nayprwé mezi Slawy do hornatých a studených kragů se dostali, tedy oni byli i nálezcowé teplegšj, ač, podle stawu všech obywatelů hor, gen chudobné obuwi, kterau od nich i ginj slawštj kmenowé přigali a gménem půwodců *srble trowle třepky črewé krpce*, nazjwali. Řeci a Řjmané slyšeli a přigali to gméno od Slawů, a to přirozené w půwodnjm, totiž chaterném, na ubohé horáky ukazugjcjm smyslu. Diwno, že za našjch časů toto slowo geště tentýž chaterný smysel má, který mělo už za časů Constantina. U Slowáků zagisté *črjewé krpce*, u Čechů *škarpal* tu naychudobněgšj, téměř opowrženau, obuw značj, a takowj ubozj, gi nosjci lidé, gmenugj se u Slowáků *Krpelec Krpelci, Zakrpelec, Krpelani, Krpčjari, Čarapári*, která s německým *Kirpl, Bindische Kirpl, Surbel* nad Rénem a s Constantinowým *Tzerbuliani* gedno a tož gsau. Slowo *strap, strapec třapce*, srbsky *krpa*, francausky *charpie*, gsau kusy, zlomky z oděwu zedraného, od těchto powstali: *šarpati ošarpati, ošarpanec strapatý, straponě*, lat. *carpere*, které opět zpátkem ku zřjdlu *trp, krp, trápiti* plynau. We slownjku *Lindeho* neprawě a směšně stogj „*strzewik, ab intestinis animalium s. chordis, quibus soles in inferiori parte pedis veteres Slavi colligebant.*“ Že gméno obuwi od národů anebo kmenů powstati může, příklad máme na slowenské obuwi *gančarka, gančarky*, která neomylně od srbských *Jančariů* swůg půwod má. Ostatně od *serbula, trowl, krpec, crepida* rozdilné gest, co do kořene gméno *šcorně*, lat. *ocrea*, nebo toto pochodj od *skóra, kůra kora*, lat. *corium cortex*, a tato opět od *kryti, krygi*, kam i *krow pokrowec, kromě saukromj* a t. d. náležj. — Se slowem *Serbula* může se srownati i slowenský oděw *Surowica*, o němž *Barthol. Mem. Prov. Csetnek*, p. 59. „*Slavi togam Surowica appellant,*“ srowneg *Slawina, Horvatica, Huně* a t. d. *Nenji* i *Širica* zkrácené ze *Surowica*? U Řeků značilo *Syr-*

ma to, co surowica dlauhé široké raucho. Srow. I. G. Schneider, *Griech. Wörterb. Jena* 1806. B. 2. p. 396.

§. 20. O gméně Surbel (*rusticus*) u Němců nad Renem.

Wiz (*Merian*) *Tripartitum, de Anal. Ling. Viennae* 1822, *Contin. II. p. 555.* „Torf, Zurb. V. *Leg. Alamann. LXXXIV. cui Surbel ad Rhenum (rusticus), et latinum turpis jungere fas est.*“ Německé Surbel nepochodj od Torf, ale od Srbl, *Srbel, Srbljn*, a má tentýž význam gako gméno *Slaw Slave*; oba i *Srbowé* i *Slawowé* tak byli výbornj, pilnj, zkušenj mistrowé w rolnictwju, že gegich národnj gméno a gméno gegich nayobljbeněgšjho powolanj spolu splýwaly a stotožnowána byly; *Srb, Sclaw* bylo Němcům wzor a gméno rolnjka. (Srowneg „*Windische Beete.*“) I slovo *Sclaw* u Němců neznačilo půwodně otroka, ale rolnjka, člowěka s hospodárstwjm se objragjcjho. Snadno tedy k pochopenj to, gako se slovo *Surbel* nad Ren dostalo. Srow. Anonym. Saxo, in *Menken Scrip. Rer. Germ. II. p. 65.* „*Carolus M. assumpsit etiam populum Transalbinum ad 10000. utriusque sexus et per omnes terras distribuit, unde hodie per Teutoniā Slavicae villae inveniuntur.*“ Srow. *Ecchard. L. 23. 24. 25. ap. Chr. Jordan, App. Hist. p. 251.* „*Circa tempus synodi Salzburgensis de A. 741. jam in Dioecesi Wirzeburgensi ad excolenda Novalia, sub certa census annui pensitatione receptae erant diversae familiae Slavorum propinguorum, qui quoniam Episcopati et Parochiis obnoxii erant, Bargildi, sive Parochorum censuales et accolae vocabantur. Nacti sunt Episcopi Wirzeburgenses hos Slavos censuales ea occasione, qua ipsis quoque cura ecclesiarum in finibus Saxonum et Slavorum sitarum commissa esset.* (Jordan dodává: *In vicina Bohemia tunc nullae erant adhuc Ecclesiae Christianae, ergo nec Bargildi ex illa patria, sed Sorabia erant.*) *In privilegiis aliquibus Wirzeburgensibus mentio fit Winidorum, Slavorum, Serborum, sive Soraborum, ac Radenz-Winidorum; Mainwinidi erant, qui agros colebant ad Moenum, Radenz-Winidi, qui ad Radantiam, colebant quoque ad alios fluvios, Auracham,*

Wisentam, Aischam, Itscham et Baunacham, item in Buchonia sylva. — In Silvestribus locis Ratantiam inter et Moenum a S. Burhardi tempore (id est, ab A. 741.) Slavi Winidi ex Sorabis puto et Behemannis sive Bohemis, sedes fixerunt, et terram excoluerunt.“ Srow. Gebhardi, *Gesch. d. Wend. B. I. p. 43.* „*Der Ackerbau hob sich unter den Wenden so stark empor, dass man sie in Deutschland für die geschicktesten Anbauer sandichter Gegenden zu halten anfing, und die Landesherren der Staaten Fulda, Würzburg, Lüneburg, Beureuth, Pfalz und Hohenlohe viele wendische Colonisten in ihre unangebauten Einöden versetzten, oder auch durch mancherlei Vorrechte und Unterstützungen in ihre Gebiethen zu ziehen trachteten.*“ S. 74. *Slawische Colonien fanden sich in Schwaben und im Rheinlande, dort im heutigen Fürstenthume Hohenlohe, und hier im Lobedongau zwischen Manheim und Heidelberg. Act. Acad. Theod. Palat. T. I. p. 215.*“ Týž *B. II. p. 324.* „*Verschiedene Herrn versetzten die sorbischen Landleute in ihre fränkischen und rheinischen Landgüter zum Anbau wüster oder waldigter Gegenden.*“ Srow. *I. C. Pfister, Gesch. d. Teutschen, Hamb. 1829. B. I. S. 341. 349.* „*Wie sich die Germanen als Krieger in die römischen Provinzen getheilt, so sind dagegen die Slaven als friedliche Anbauer in die verlassenen teutschen Länder herein gekommen. In Teutschland ist ihre geräuschlose Niederlassung und ihr stiller Fleiss von den wohlthätigsten Folgen gewesen. Auch später sind noch Kolonisten von ihnen geholt worden, und man hat gewisse Aecker, nach ihrer Art zu pflügen, windische Beeten genannt.*“ Srow. *Surowiecki Sledz. Pocz. str. 5.* „*Inne zdobywcze narody wprawione do życia wojennego, przelatowały z miejsca na miejsce w przerażających tłumach, szukając nieprzyjaciół na to tylko, żeby ich gnębić i wydzierać gotowe tupy, Stowianie niestraszeni z oręża, łagodni z przyrodzenia, przez wolne wędrówki szukali jedynie ziemi, którąby potem własnego czota upłodniać mogli.*“ Týž *str. 163.* „*Znaydują się zmiany, że od prac rolniczych mianowicie w czasie żniwa, nie wytęczały się naysamożniejsze kobiety Stowiańskie.*“

§. 21. *Gméno Srb (Strib Trib) z mythologického ohledu.*

K tomuto našemu kořenu patří i gméno boha *Tur*, a swátek gemu poswěcený *Turice*, kteréž gméno swátku se až posawád u Slowáků zadrželo. Křesťanští blahozwěstowé a učitelé hledali opaterně pohanské swátky, ne cele zničiti, nebo takby pohanský lid od křesťanstwí byli odpudili, ale jim gen giný křesťanský smysl podložiti; odtud se geště tak mnoho dnů a swátků, pohanské gméno nosjch, posawád nalezá, k. p. *Koleda, Smertná neděle, Hromnice, Letnice, Kračun (sr. Krak Krok), Rusala Rusadla, Waganky, Turice, Trebe, a t. d.* Ze slova *Tur Tor*, powstalo emplasmičně *Tuor Tvor Davor Damor Tabor* (bogiště, chrám, stan Tora). *Tur* (*Sur*) značilo půwodně u Slawů *ohěň*, a posawád se wogna a bitwa *ohněm* nazjwá, k. p. šli do *ohně*, ten wogák byl už dwakráte w *ohni*. W Igorowě zpěwě kladau se slova *jar* a *tur* gako přjdawná, a znamenaj tolik, gako ohniwý, silný, bogowný, k. p. tamž str. 12. „*jar-tur* Wsewolod.“ U Čechů bylo *Tur* (u Cosmu *Tyro*, u Dalimila a Hágka *Štyr*) osobnj gméno, odkud i mjstnj gméno *Tursko*. *Tur* značj w Kralodw. Rpisu i silné, ohniwé zwjře, lat. *taurus*, a odtud powstalo, proměnu *t* na *z*, *zur zuur, zuvr, zubr zubřice*. — O modle *Tur* srow. Appendini, *Notizie Ist. Crit. Ragusa*, 1802. T. I. p. 56. — 62. „*Si veggono tuttora presso i Ragusei tenacissimi delle cose antiche nel tempo del carnevale, e in qualche altro giorno di festa popolare tre persone del volgo, che rapresentando queste tre Divinita nel modo, in cui sono espresse nel loco rame, al suono di un rozzo piffero, e tamburo per pubblico ordine sen vanno per tutta la città ballando una villereocia danza con gran risa degli spettatori. Marte, che in loro linguaggio Scitico, o Slavo chiamasi Turo, Turizza o Turissa, come in confronto delle altre è un Gigante.* — *Nell' alta antichità Marte era dai Greci detto anche Θῦρος (Turos), Salmasio (ad Solinum p. 1235.) avverte, che Doroteo antichissimo poeta Greco dava a Marte il nome di Turo non come epiteto, ma come nome suo proprio, e che sostituiva τὸν Θῦρον al nome istesso di*

Marte. In Omero s' incontra spesso Θῆρος ἄρης (Tueros Ares, srow. jar-Tur u Igora), cioè Marte l' impetuoso, il forte, il guerriero, essendo preso per epiteto di Ares, ossia Marte. Pausania c' insegna del pari, che Marte fu detto Therite o Thirite. — Ma anche Adamo Bremense, e il Loccenio c' attestano il culto di questi tre Dei presso gli Svevi e Goti. Ecco come ne parla il primo (De Sveon. p. 152.): Thor (inquiunt) praesidet in aëre, qui tonitrua et fulmina, ventos, imbresque, serena et fruges gubernat. — E poco dopo: Thor cum sceptro Jovem exprimere videtur. Il Loccenio (In Ant. L. I. C. 3.) poi si esprime così: Imprimis Thorum quasi coeli et aëris praesidem Sveones et Gothi quondam coluerunt, et cum illis Galli, quibus Tharan est dictus velut Getis Thar aut Thor. — Bochart (Chan. C. 42.) da Taran fece Taramis, è così si esprime: Taramis est Zeus βρονταῖος, Jupiter tonans. Taram vel Taran Cambrica lingua hodieque tonitru, ut Germanice Donner, et veteri Svevica Thor. Unde Jovis dies Germanica Donnerstag, et Svevica Thorsdag, Anglica Thursdag. — I Sarmati Transalbiani adoravano pure Marte come il massimo degli Dei sotto il nome però di Serovito, o Svanto-Vito. E' lo scrittore della vita di S. Ottone, Apostolo dei Pomerani, che ce l' attesta: Deo suo Serovito, qui lingua latina Mars dicitur. I vicini Russi, e Polacchi conoscevano Marte col nome di Turo. Fra essi dura sempre un tal nome.“ U Slawû se gméno Tur Tor zemplasmowalo na Tawor Dawor Damor: srow. Fortis I. p. 115. a Anton I. p. 50. „Dalmatische Götter. Bei dem Brautzuge der Wlachen werden noch folgende Schutzgötter ausgerufen: Dawori, Jara, Piko.“ Od tur tábor towar powstal towaryš, t. g. spolubogownjk, commilito.

Gako u gužných Slawû boha Tur nalezáme pod gménem Tawor Dawor, tak geg u sewerných nalezáme pod gménem Tur-boğ (Turboh, Turi boh), aneb staženě s pohlceným u, T-ribog, Tribog, a s obyčegnau zbytečnau předrážkau litery S, Stribog. U Čechû porušili pjsaři Tribog na Tribek, Třjbek; tak gako u Nestora Striboga na Stribu aneb Stribuboga. We zpěvě

Igorowě zachowáno toto gméno cele a neporušeně. — Srow. Nestor, w *Sanktpeterb.* 1763. p. 70. při roku 980. „I načá knjažiti Wolodimir w Kiewě jedin, i postawi kumir na cholmě wně dwora teremnago, Peruna drewjana, i Chorsa i Dažbu boga, i Stribu boga.“ Srow. Igor, od Hanky w Praze 1821. p. 12. „Se wětri, Stribožij wnuci, wějut s morja strjelami na chrabryja plky Igorewy!“ Srow. Kaysarow, *Slav. Myth.* p. 102. „Striba auch Stribog, lange wusste man nicht was Stribog für eine Gottheit war, jetzt aber wissen wir aus dem Gesange dem Heere von Igor, dass er ein Gott der Winde war, denn diese werden hier Enkel des Stribog genant.“ Srow. Tkany, *Myth. d. T. und Sl. II.* 121. „Striba Stribog war im Russischen Glauben der Gott der Luft, daher die Winde Stribogs Enkel genannt werden: Er übte die Gerechtigkeit gegen die Gottlosen und besonders gegen die Verbannten und Verfluchten, ist also ein Ueberbleibsel einer ausführlichern Göttersage.“ Odkud toto čerpáno? — Ant. Jungmann píše w *Kroku D. II. Č. 3. str.* 374. mimo *Striba* i *Striwo* (z gakové studnice?) ano i *Strigoň*, než toto poslednj děl se nepochybně cele od *Striboga*, a znamená u Slowáků to co čaroděgnj, wěštec. *Strigoň* muž *striğa* žena, u Slowáků i *stariğa* (stariha), powstalo, zdá se, od *star*, *starý* *stará*; obyčegně gen *staré* ženy za *striğy* držáno.

S ruským *Stribog* srownává se i český bůh *Trj-bek*, o němž wiz *Naruszewicza, Hist. T. I. K. 3. p.* 475. „Trzybek. *Středowski w historyi kościelnéy Morawskiéy kładnie to bóstwo Słowiańskie między ziemskiemu bogi, zowiąc ie po Łacinie lues zaraza, pomorek.*“ Wšecká tato gména *Tur Dawor Tribog Stribog Tribek* geden wýznam magj, gen maličko stupňowaný. S nimi se může srownati i slovo *třeba* t. g. zápal, obět.

§. 22. Gméno Srb z obdobného čili analogického hlediště (per Inductionem).

Obdoba čili analogia, gsau zde gména, logičně co do smyslu stegná, třebas i etymologičně rozdílná. Slovo

Srb pochodj, gak sme widěli, půwodně od *sur sura*, *suriti* t. g. *hořeti*, *blyštěti se*: a gmén tento anebo podobný smysel magjcej mnoho se nalezá gak u cuzých národů tak i w našem wlastnjm. Gen některá zde připomeneme, a sice:

1. U cuzých národů:

a) *Latinská*: *Arderius*, *Ardonius* (od *ardeo*), *Flamma* (biskup w Chio, a druhý mnich), *Flammellus*, *Flaminus*, *Flavius*, (flavus a flammeo colore), *Fulgentius*, *Favius Fabius* (srow. *favilla*, slaw. *popel*), a odtud pošlá *Phoebus*, *Paphius*, *Pappus*, *Papius*, *Papius*, *Papinius*, *Popus*, *Pompus*, *Pompejus*, *Popilius*, *Pompius*, *Pomponius*, *Pupilla* (srow. zřelnička od světla); *Lucas*, *Lucius*, *Lucinus*, *Lucanus*, *Luculus*, *Lucilius*; řecky: *Photius Photinus*, *Phosphorus* a giná, která wiz w Rozprawě Slaw §. 15.

b) *Německá*: *Bren*, *Brennus*; *Brand Hildebrand*; *Brit*, *Brigitt*, *Bret Bert*, *Albert*, *Bertold*; *Flamming*, *Flämming*, *Flamstädt* a t. d.

2. We slawském národu: *Wara*, *Warlý*, *Werly*, *Wrelý*, *Wrel*, *Wrelan*, *Wreloljub*, *Wreloslaw*, *Wrelowoj*, a odtud kmen *Werlů* (chybně i *Herlů*, *Herulů*); *Hořin*, *Horewit* (Herowit), *Horimir*, *Horeslaw*, *Horomysl*, *Horboj*, *Gorasier* (snad *Goresrb*?). *Horowlad*, *Horozwuk*, *Jar*, (t. g. pálečiwý, skwaucj, srow. „Starý ale garý,“ a serb. garko sunce), *Jaran*, *Jarek*, *Jaroš*, *Jarota*, *Jaroboj*, *Jarohněw* *Jaromil*, *Jaromir* *Jaroslav*, *Jaropolk*, *Jarožir*; *Ožegowič* (u Kačiče. 241), *Ogaň*, *Ognana* *Zora* *Zorka*, *Zorislaw*, *Zoroljub*, *Zorodrag*, *Žarko*, *Žarimir*, *Žarislaw*, *Zurin*, *Žurimir*, *Popel* (knjže), *Popowič*, *Wjt*, *Swit Swět Swiat*, *Swatowit*, *Swetimir*, *Žižka* (od žiž, žhu) a nesčjselná giná.

§. 23. *Snahy a pokusy giných, co do odvodu a výkladu gména Srb.*

Naystaršj výklad gest od *Salamona*, *Kostnického biskupa* († 920), w *Rpisu Mater Verborum*, w *Praze*, a to sice dwogj aneb raděgi troj, str. 302. col. 2. „*Sarbaite Zirbi proprie currentes, vel sibi viventes.*“ a opět str. 303. C. 5. „*Sarmatae . . . Sirbi dicti a serendo.*“

Constantin Porph. De Ad. Im. C. 32. „*Serbli Romanorum lingua servi dicuntur: unde Serbula vulgo servorum calceamenta appellantur, et Tzerbulianos illos vocamus, qui ita viliter ac pauperum in modum sunt calceati. Servi autem inde sic cognominati sunt, quod Romanorum imperatori*

servirent.“ Dobrý Constantin tu zapomenul na to, co krátce předtím sám pravil, že Srbů gméno už prvé bylo, nežli Srbové Římanům slaužili: „*sciendum est Servios (Dalmaticos, qui Romanorum imperatori suberant) oriundos esse a Servis non baptizatis, qui ulteriora Turciae incolunt, in loco ab illis Boici nuncupato.*“ a tylo prwnj Srbowé nebyli Římanům poddáni ani slaužej. Dobře Pejacsevich pravj w Pjřdawkách, str. 37. o tomto mjtě: „*Haec tunc apud Constantinopolitanos traditio, quanquam non vera, fuit, est enim antiquius Serblorum nomen.*“

Za nim Wilhelmus Tyrus, biskup r. 1174, in Historia belli L. 20. C. 4. „*Habent vetustae traditiones hunc omnem populum (Serviac) ex deportatis et deputatis exilio, qui in partibus illis ad secunda marmora et effodienda metalla damnati fuerunt, originem habuisse, et inde nomen traxisse servitutis.*“ Na to odpowjda Lucius in notis ad Hist. Diocletis, de Reg. Slav. „*In hac Serblorum nominis a servitute denominatione Graecos, et ex iis Latinos, hallucinatos sciunt, quicunque Slavum idioma callentes contermini Serblianis sunt: nam quos Slavi Srblianos dicunt, hos Graeci, asperitatem vitantes, Serblos sive Serbulianos vocant: terram autem quam habitant Slavi Srbska vocant; quod cum Graecis difficile esset proferre, Serviam dixerunt, et sicut Constantinopoli post imperii declinationem latinus sermo diu in usu fuit, ita donominationem Serviorum a servitute voce latina promanasse commenti sunt, cum in Servia inter asperitates Scardi montis metallorum fodinae existant, a servis ad metalla damnatis Servios originem traxisse, Wilhelmus a Graecis edoctus scripsit.*“

Christ. Jordan, App. hist. p. 253. Nro 943. „*Srbi populi (aut interjecta ubique vocali Serbi, Sirbi, Sorbi, Surbi) dicti sunt a Srp, srpiti, vel, ut antiquitus, a Srb, srbiti. Srb vel Srp Slavice falcem, srbiti metere (we kterém nářečj?) significat: unde mensis Augustus Slavis Srpem a messe dicitur. Cum itaque omnis populus Slavorum, loca silvestria et herbis florentia, utpote alendis pecoribus aptiora, tunc temporis praediligeret, Slavini illi, qui intra montes Dalmaciae consederant, ab herbarum copia et messione sedes has novas et sese ipsos insignierunt. (Už před přjchodem do Dalmacie Srby sluli). In cujus rei testimonium in regione illa, quae a Dalmatia maritima, seu Lica et Corbavia, continuis montium jugis, Tsemernica dictis, a reliqua Croatia fluvio Una, a Bosnia proprio fluvio Pliva et a Slavonia fluvio Savo secernitur, inter montes divaricatos Unae planities sat vasta nomen antiquum Srp, adhuc in hoc tempus conservat, luculento signo, in hac regione olim Slavos Serbios seu Servios consedissee. Occurrit etiam vocula Srb per B in veteribus vestigiis Bohemicis, v. g. Mlikosrb villa, in dominio Chlumec ad Zidlinam, circuli Regino-Hradecensis in Bohemia,*

nomen inde traxit, ac si diceretur locus herbis ita foecundus ut quasi lac metatur (!): mliquo enim lac est. Srb vocabulum Slavice non habet vocalem formalem, sed virtuales tantum in litera R, quae medium quid inter e, i, o, u, sonat, et magis ad o, vel u, quam ad e, vel i, accedit; unde Germani audientes pronunciationem Slavicam, et Sorb vel Surb se comprehendisse rati, Sorben, Surben et laxius Soraben pronunciavere et latinum Sorabi deduxere.

Universal Lexicon, v. Zedlern, r. 1746. Th. 61. p. 1368. pod článkem města Zerbst, Servest: „Peter Albin, Meiszn. Landchron. p. 150 meldet, dass Zerbist oder Zerbitz einen schwarzen Grund heissen soll, gleichwie Zernowitz, Zernobock, schwartzer Gott. Wir werden aber hoffentlich näher kommen, wenn wir den Ursprung der Serviorum oder Sirborum, und also auch das Wort Zerbst, von dem Slawonischen Worte Czerstwy oder Czerswy, frisch, lebhaft, hernehmen, dergestalt, dass wie die Slawonische Nation sich von dem Worte Slow oder Slowa, d. i. Lob und Ruhm, Slawen, d. i. Lob- und Ruhmwürdige genannt; also diese sich Czerswie d. i. die Frischen, Lebhaften, geheissen, woraus die auswärtigen Völker Servii und Sirbi gemacht. Wie die Schweden ihren Namen von Suen, so jung, frisch heisset, hernehmen.“ — Se Suen, srow. naše Un jun.

Clem. Grubissich, Disqu. in Or. et hist. alphab. slav. glagol. Venet. 1766. p. 30. „Getae olim Zarabi vocabantur. Ita Jornandes primum Zarabos Tereos, deinde vocatos pileatos; a quo nomine postea Sorabi et Serbi dicti sunt. Zaraba enim, vel Zarapa (srow. §. 19.) slavonica vox est, et calceamenti ex filo facti genus designat.“ Srow. L. I. Scherschnik, in Act. Soc. Jabl. 1773. p. 84. „Argumenta, quibus Grubissich Getas Slavos esse visus sibi est demonstravisse, tenuia sunt. Ato, Grubissichium aut non intellexisse Jornandem, aut mala fide verba ejus corrupisse. Locus enim Jornandis (De reb. Goth. C. 5.) is est: „Unde et pene omnibus barbaris Gothi sapientiores semper exstiterunt, Graecisque pene consimiles, ut refert Dio, qui historias eorum annalesque Graeco stylo composuit. Qui dixit primum Zarabos Tereos, deinde vocitatos Pileatos hos, qui inter eos generosi exstabant, ex quibus eis et reges et Sacerdotes ordinabantur.“ Ex quibus patet, non omnibus, sed generosioribus tantum id nomen fuisse attributum. Huc accedit, quod in Exemplari, a Muratorio ex codice Ambrosiano exscripto, et luce publica donato, hic locus aliter legatur, atque pro Zarabi Terei vox Tarabostes occurat: ut refert Dio, qui dixit primum Tarabostes, dein vocatos Pileatos.“ Se slowem Zarabi Terebost, šlechtice a kněze znamenáwšjm, srownáwá se owšem i etymologičnè i logičnè naše Srb, Treb, Trebnik, Žrec, které též nobilem, regem, sacerdotem znamená, a s názvy vysokých někdy urádu Scherif, Trabant Drab, Tribunus we spogenj stoji.

Anonym: Serbia illustrata, sive de ortu et interitu regni Syrbolorum, Rps. od. r. 1712. Raič dowodj z něho we swě Historii K. V. G. IV. §. 4. tato slowa: „Pročeje perwoobraznoje Syrb, od kotorago Syrbal, Syrblanin, Syrbsko i pročaaja Swerbotu znamenujet: jako da ne otměnoje pročich sebě so narodnych wozimut i Syrblu pronaimenowanije. Zane ašče wsi obšče Slawy, sijest slawny ili blagonaročitij naziwajut-sia, inij obače Erwati, inij Verli, inij inako narečeni suť. A sij, sirče² Serbi, ot swerboty wojenyja slawy i obylnyja do-biči naimenowanije sebě poželali.“ Byl pak by i Raič otomto wýkladu mluwil „čto malo komu wěrojatno budet, da by imja Serbsko ot Swraba proizwodimo bylo“ tedy předce tento wýklad mnohem lepšj gest, než geho, an se mezi všemi ginými naywjce ku zjzdlu gměna přibljzil, ačprávě i on předce geště mělký gest, an se newpustil do logicko-etymologické hlubokosti a širokosti, ale zůstal na powerchu a twárnosti. Srb nepochodj od swrab, swerbota, ale obě i Srb i Swrab swerbota pocházegj geště od třetjho wyššjho, oheň a geho účiuky páliwost, swětlo, gasnost wyznamenawagje jho. — K tomuto hned připogme:

Raiče, Istor. Kn. V. Gl. IV. §. 11. p. 154. „Gestli poželajet čítatel mojego w proizwedenii Serbskago imene mně-nija, mojaby to radost i želanije bylo, jestliby ja w sosto-janii byl so swidětelstwý dokazati onoje. No kogda w tom točiju dogadky město imějut, to i ja moje objawljaju mně-nije i gadanije. Naši Serbi pod imenem Unnow ešče iz sa-myx drewnosti w swětě prebywali, jakože uže doselě do-kazanno, no poneže Unni tii ot stran i rěk i prikladnych slučajew sobstwennaja polučali pronaimenowanija, tako i Ser-bi Saberow, ili Sabirow priobrěli imja, ili od Sobranija ili od Severa, oboja bo město iměti mogut. K tomu drewnějsaja Unnow strana, po opisaniu Praya Jezuwita, byla nyněšniaja wsia Sibir, w kojei paki meždu Irtišem i Obijem rěkami pro-tjažennaja strana naziwalasia Sibir swoistwennaja, w kojei Tobolsk grad prestolnyi jest. Sibir paki sija po priličiju, poneže k Sěweru ležit, od Sěwera i prozwanna Sibir. Wes-ma ubo prikladno skazat možno, čto Unni w toi straně oby-tajušči imenowali sia Sabiri, ili Siberii, aki k sěweru obyta-jušči: od koich po tom prorasli Sirbii, po wremeni že na-rečeni Serbi. Tako w sem mněniu prebywajem, čto drewnějšje otečestwo Serbow Siberia byla, ot kojeja i nazwali sia tako. Gestli simi čítatel dowolstwowatisia neizwolit, (niže k tomu prinuždaju jego,) pust izwolit proiskati dobrich swidětelstw, i těmi isprawit mněnije moje.“—Sewer Sěwera Srb magj rozdjlně kořeny, Sew-er, hib-ernus, hiem-s, zim-a magj geden kořen; syllaba er, w sewer, gest formowacj přjdawek. Žeby Slawové a Serbowé kdy w Siberii bydleli, nenj prawdě podobno, aspoň neděgopisno.

Katancsich, Com. de Istr. p. 216. „*Neque ineptius quid esse potest, quam Slavam vocem e Graecis aut Latinis fontibus derivare; quum a Serbino Pannoniae inferioris oppido, ex Antonii hodoeporico circa Savum jacente, aut ab agro Bosnae Szerp nuncupato, Serblorum originatio facilius, mea quidem opinione, deduci potuerit.* pag. 218. Srblin ab animando vocari potuit. Srbi prurit; unde srbež prurigo. Quod et ad Venerem posset referri, cui deditos Thracas (Serborum majores) Nepos in Alcibiade testatur. Est quoque apud nos potus, qui Sherbe dicitur vulgo, ex melle et aqua paratus, omnibus pene Illyricis, maxime Serblis usitatus, a quo hi nomen accipere poterant. Quamquam ex Sherbe a srbež, illicium, pruritus, vocari potuerit.“ Katancsich, gak widěti, byl velmi štědrý Etymolog: gednjm dauskem čtyři výklady ťtenárům předkládá k dobrohljbeznému wywolenj.

Dobrowský, Bemerk. über den Namen u. die Sitten der alten Serben, in Engels Gesch. v. Serb. 1801. S. 156. „*In Vorbeigehen merke ich nur an, dass die Oerter Srb, Srbec in Böhmen, gewöhnlich tief an einem Bache liegen, so dass ich das Wurzelwort Srb, das nun in keinem Dialecte mehr eine Bedeutung hat, obschon sogar noch einige Böhmen den Namen Srbe als Zunamen führen, für eine niedrige sumpfige Gegend erkläre.*“ Týž, Inst. Ling. Slav. p. 154. „Srb, Srbal, Srbin; srbulja liber vetus serbicus; Srbska, Serbia, quae male hactenus Servia scribebatur. Significatum radicitus Srb, consultis etiam dialectis omnibus, nondum licuit eruere.“ Aníž kdy lze bude podle etymologie Dobrowského, který každé slovo gak nynj w přjtomnosti gest za kořen držj; nehledage prwnjch žiwlů a zárodů ze kterých zniklo, aniž dbage na stoletj přes která cestu k nám konalo.

Schaffarik, Abkunft d. Slaven, p. 198. „*Man sieht, dass sich Ableitlinge der Urwurzel srb, besonders als Eigennamen der Flüsse und Städte, durch mehrere Sprachen Asiens und Europas ziehen. Ein Wunder wäre es, wenn in denselben keine Appellativa von derselben Wurzel mehr anzutreffen wären. Und dennoch kann ich aus den mir näher liegenden und bekannten Sprachen keine andere anführen, als das lat. sorb-eo, sorb-iti, sorb-ilis, sorb-ilum, das slowen. srb-iti srb-ati (in streb-i, streb-ati einiger Mundarten ist das t nur epenthetisch, wie in strjebro, straka, stre-da, stretnu, stjžj u. a. derselben Mundarten für srebro, sraka, sreda, sretnu, srjesh), und das Arabische zrb, die insgesamt, dem deutschen schlürfen entsprechen, ferner das hebr. zarab fließen, und das mehreren orientalischen Sprachen eigene sirb, srb, welches canalis, euripus, Wassergraben, Meerenge, bedeutet. Die Vergleichung aller dieser Wortformen und ihrer Bedeutungen führt, auch mit Berücksichtigung des persisch-türkischen scharab, scherbet, tchorba u.*

a. zu der Annahme, dass die ihrer Natur nach wahrhaft onomatopoietische Wurzel srb, schon in der grauesten Urzeit nicht nur den Act des Schürfens, Trinkens, sondern auch den materiellen Gegenstand desselben, das Flüssige überhaupt, und ganz insbesondere das Wasser, etwa mit einer Nebenbedeutung des Zirpens, Sickers, und Rauschens desselben bedeutet habe. — Oder sollte es wohl ungereimt seyn, den Namen des grossen Volkes der Serbo-Slowenen von einem Flusse herzuleiten? Der Name des Weltvolks der Hindu, der sein Entstehen, nach der gewöhnlichen Annahme dem dunkelblauen Flusse Indus verdankt, und die Namen der spätern slowenischen Morawane, Polabi, Pomorane, Posawci, Hronci, Timočane, Nerečane, Bobrane, Bužane, Havellane, Jezerci (*Ezeritae*), Rašci, Ráci, Donci, Suliči u. a. die insgesamt von Flüssen, Seen und Küsten hergenommen sind, mögen wenigstens als Beispiele eine Hypothese entschuldigen, die für sich nur den Grad der Möglichkeit in Anspruch nehmen will.“

Nám se následující stupňování a stěňování smyslu tohoto kořene zdá býti přirozenější: Hebr. a Chald. *sarav-arsit*, Arab. *serav-sitivit*, latin. *sorbeo-sitim* seu *ardorem exstin* o. Anebo raději slova *sorbeo*, *strebati* (ku kterým patří *slopati*, *chljpati*, *chlenmati*) a t. d. položiti se mají do giné třdy a k ginému, ač s tímto našim *sr srb* owšem spřibuzněnému kořenu, totiž ku kořenu *č-r*, *črjeti*, lat. *haur-io*, ze kterého potom formowacjmi literami *b*, *p* powstalo *črpák*, *krpka*, *čerpalo*, *čerpadlo* (mjesto k čerpání vody), přístav, žlab, canalis, Hafen, Meerenge, recky s wynecháním předdechu (*heripus eripus*) *euripus*. lat. (*hripa*) *ripa*.

D J L II.

O gménu Chrb, čili Chrob, Hrv.

„Es ist gewiss, dass auf dem sprachwissenschaftlich-geschichtlichen Wege noch viele Dunkelheiten des Alterthums aufgeheilt werden können.“

A. W. Tappe Gesch. Rus. I. 25.

§. 1. Swazek mezi gménem Srb a Chrb.

Kdo prwnj Djl této našj Rozprawy, obzvláště geho §. 5. pozorně číal, ten má už dostatečné swětlo i pro tento druhý Djl. Nebo gméno *Srb* a *Chrb* gsau rodnj bratřj, negen na poli etymologickém a logickém, ale i na poli ethnologickém a geographickém, gedině s tjm rozdjlem, že onen staršjm tento mladšjm býti se zdá. Chrb a Srb měli a magj posawád tentýž půwodnj wýznam, gen wzdělanostj trochu stjňowaný a stupňowaný, totiž smysel *gasného, ohniwého, horliwého, silného*. W pátém paragraphě pod čjslem 6. wyloženo stogj gegich rodoslowj, se všemi gegich bratřjmi, bratrancei, sestřenci, sestrami i sesternicemi. Gako *Srb* powstalo ze *Slaw*, tak zase *Chrb* powstalo ze *Srb*. Wšecká tři gména *Slaw*, *Srb*, *Chrb*, magj gádro a pupeň z něhož wyrostly syllabu *Sl*, která se časem a nářečjmi proměnila na $S\frac{1}{r}$ a potom na $\frac{sl}{l}$
Ch, H, Klr.

§. 2. Etymologičtj bratřj a synowé slowa Chrb.

Bratřj slowa *chrb* gsau: *krep*, *krepek*, *krepký*, *krepost*, *krepčiti*, *okropný*, *krupo*, *krupně*, *krop*, (Krain. siedend Wasser) *ukrop*, *kropiwa*, *kropěr*, *krb* (ohnišťe), *krbec*, *kremen*, *kremelak*, *škorpiti*, *škarwaditi*, *škrob*,

hrab, grabati, grabež, rab, rabowati, rob, parobek, robiti, podrobiti, rámě, rameno, rebro, rewiti, hrwati se rwati se, Chrobák, robak, chram, hrom.
 Synowé gsau: *krob-ly, krob-li krob-we* (Matthaei, Wend. Gr. p. 143. *krobli kühnlich*); *hrab-ni, hrab-na, hrab-no* (Votig. *tapfer*); *chrab-r, chrob-r, hrab-ren.*
 Odrody a zmetky gsau: *chobry, chabry, rabren.* Nestor píše *chorobryi* mjsto *chrobry*, wiz u *Schlötzer*a II. p. 131. „*U nichže suť i chorobryja ženy lowiti zwierie krepky.*“ — W drewnych ruskych Stichtoworenijach, w Moskwě, 1804. str. 214. stoji: „*družina chorabraja.*“

§. 3. Gako z Chrb Chrob powstalo krepk, krobł, hrabn, chrabr.

Z tohoto widjme, že z půwodnj prosté slowa formy *křp chrb* (chrob), gakožto *ex adjectivo abstracto apocopato*, čtwerým způsobem *adjectiva concreta* formována býwajj, přiwešenjm totiž hned formy *k* (*ek, ký*) *krepk, krepk, krepký*; hned formy *l* (*li, ly, l se* někdy i na *w* měnj) *krobly kropwy*; hned formy *n* (*ni, ný*) *hrabni hrabna hrabno*; hned a nayčastěgi formy *r* (*ar er or ry*) *chrabr, chrabar, chrabry, chrabra, chrabre*. Příklady to geště zřegměgi wyswětliti mohau:

Od *kreb krep* tak powstalo *krepký* gako od heb *hebký, krot krotký, niz nizký, lom lomký, hrom hromký* (rus.).

Od *krob* tak powstalo *krobly* gako od ob *oblý, tep teply, swět swětlý, kruh okrauhlý, štip štiplý, kys kyselý, a u Serbů žabli, ribli, brawli, diwli, mužewli, sinowli.*

Od *hrab (chrab)* tak powstalo *hrabný* gako od *slaw slawný, moc mocný, wlad vládný, hod hodný, chlad chladný.*

Od *chrab* tak powstalo *chrabr chrabar chraber chrabor chrabry*, gako od dob *dobr dobar dobrý, od chyt chytrý, mok mokry, kyp kyprý, ost ostrý, byst bystry, bod bodry, mod modry, mud maudry.*

A u Serbů, dle Wukowy Gramm. str. 41. „*Adjectiva auf ar z. B. rabar (t. g. chrabar), mudar, mokař, ořtar (ostr).*“ W téhož *Danici*, r. 1828. str. 110. „ar s *nepostojanim* a, *bistar, wedar, dobar, Źustar, itar, (chytr.), jedar, kadar, kařtar, modar.*“ We staroslawské řeči, dle *Dobrow. Inst. p. 328.* „*Adjectiva formae r: dobr a doba, chrabr (chrabor), bodr, b'ždrij (vigil) nunc bodryj, mudr, řćedr a řćaděti, pestr, mokr a mok, moknu.*“

Ostatně slova *krep krobl, hrab grab, chrabr* nám na toto naše gméno *Chrob Hrv*, i z každého ohledu nayvětšj světlo hoditi mohau, nebo ono chwěge mezi všemi, anebo raděgi toto gest střeďiřtě čili koncentracie oněch.

§. 4. Krep ze slownického ohledu.

Staroslawsky: srow. *Dobrowsky, Inst. Ling. Slav. p. 238.* „*Kriepok, kriepkyi fortis, Psal. 23, 8. Gospod kriepok i silen (xpataios xai řćvatos). kriepost fortitudo. Wozljublju tja gospodi krieposti moja. Psal. 17, 2. diligam te domine fortitudo mea. kriepitisia, kriepljutsia, confortari. krepesćese řćvavovumevi Coloss. 1, 11. in antiquo Apostolo; nunc wozmogajuřće. — Kramola seditio, a u P. Alexiewa Cerk. Slowar, p. 142. kramola bunt, kramolnik, rus. buntowřćik.*“

Rusky: srow. *Rossiiskoi Lexicon*, izdany Fr. Geltergofom, 1778. Čast. I. p. 331. „*Kriepkii, -ko, fest, hart, stark, stabilis, fixus, firmus; kriepitelnji, was befestiget, stärkt, confortans; krieplju, ukriepet befestigen, zum Leibeigenen machen (srow. podrobit), kriepljus stich hart machen, se indurare. Kriepost die Festigkeit, Stärke, firmitudo, die Festung, fortalitium, arx, castrum. kriepyř Geizhals, avarus (twrdosť, twrdý člověk). p. 322. kramola tumultus, der Aufruhr, kramolnik ein Aufrührer (násilnjik).*“

Illyrsky: srow. Jos. Voltiggi, *Ricoslovník*, 1803. p. 191. a 192. „Krepak kripak, *forte, robusto, stark, fest*; krepesina, *corroboramento, Festigkeit*, krepiti kripiti, *fortificare, corroborare, befestigen stärken*, krepkost, *fermezza, corroboramento, Festigkeit, Standhaftigkeit*, krepst kripst, *virtú, vigore, posanza, Kraft, Macht, Tugend.*“

Dalmatsky w Dubrownjku: srow. Giva Gunduliča, *Osman*, r. 1826. w přidaném I. Částce Slovníku, str. VII. „krepak *constante*, krepko *fermamente.*“

Windický we Štyrsku: srow. Peter Dainko, *Lehrb. d. Wind. Spr. Grätz* 1824. p. 68. „*Substantiva auf ost: krepst die Tugend.*“

Československy: srow. Palkovičů Slovník, D. I. str. 656. 657. „Křepký, *rasch, behend, flink, agilis*, křepký gonáček, *ein flinker Junge an dem alles lebt*, Comen. křepčjm, *tanzen, springen, die Hände und den Leib behende rollen*. Krepeněti skrepeněti *hart, starr werden*. Kramoljím *pugno, violentiam, inimicitiam exerceo.*“ Srow. Bernolak, *Slowar, D. II. p. 1081. 1082.* „Krepelj, krepka, škriepka *lis, disputatio, Streit mit Worten*. Krepiti *disputare, impugnare, litigare, iurgari*; Krep *Frisur, ozdoba vlasů*, krepin trapce strapce (srow. rub) *der Saum eines Kleides, okrasa raucha.*“ Ku kořenu krep křepký přináležj i české *krumpowati* a pols. *křepowac* t. g. upewniti, stužiti, složiti, spogiti, swázati, splesti, srow. pol. *Węzeł nas křepwie, křepość* složitost; odtud w biblj české *krumpowaný* oděw, *krumpowanj* = Stickerei.

Polsky: srow. Bandtkie, *Wörterbuch* p. 499. „Křepowac *befestigen*, křepa *die Krampe (upewnowacj nástrog)*; okropny *schauderhaft, ukrutný, násilný*, okropnost *násilj, ukrutnost.*“

Poznam. O přibuznosti a wzájemnosti retnjch liter *w, b, p*, už w I Dju této Rozprawy obšjrně gednáno, zde stogte, k ukázánj totožnosti poslednjch liter *b* a *p*, we slowjch křep krep a Chrob, gen některé geště příklady: Arab arabski - Arapin arapiński (illyr.); lebka lepka; Srbsky Srpsky (Wuk); bona poboňky; rywák rypák; blecha blcha pchla (pol.); chlu-

biti chelpić się (pol.); páčiti opáčiti baczyć bacznóść (pol.); ban pán; babrati paprati (slow.); patalion Batalion; parma Bar-me; pakáž Bagage; púda Boden; parta Borte; pant Band; palice Bolzen; pác Beitze; perk Berg; Pamberg Bamberg a t. d. Tak i krp krep a Hrb Chrob.

§. 5. Grab Grub, Hrab Hrub rab ze slownického ohledu.

Staroslawsky u Dobrow. *Inst. p.* 200. „Grabiti *rapere*, grablenije Luc. 11. 54. ἀρπαγή; grabitelije *raptores*, grub, grubyi *crassus* (půwodně *welký, silný*), rab *servus* (*victus, raptus*).“

Illyrsky u Voltiggiho, p. 73, 471. „Grabitelj *Robitelj Plünderer, Räuber*, Grabiti robiti, *ital. aggrappare, rauben, plündern*. Robstwo *das Rauben*, Raba *ital. serva*, Rabuljak *plebeus, rusticus*.“

Serbsky u Wuka p. 106. 729. „Grabež *der Raub, rapina*, Grabiti *greifen, raffen*. Grub *grob crassus*, Grubijan *der Grobian*, grubianstwo *gruboťa die Grobheit*. Rob *der Slave, servus bello captus*, robina *die Sclavin*, robiti *zu Sclaven machen, in servitutum abduco*.“

Polsky u Bandtkieho p. 473. „Grabić *unrechtmässiger Weise wegnehmen, plündern, eigenmächtig nehmen*. Grabieź *die Plünderung, der Raub*. Grabieźny *räuberisch*, Grabieźnik *ein Räuber*, Grabiestwo *die Plünderung*. Gruby *dick, grob*, grubian *grubianski grubianstwo, grubieć zgrubieć dick werden*.“

Česky, w Kralodw. Rpsu. wyd. od Swobody 1829. str. 90. „nad hrabiwymi meći,“ str. 236 stogj wýklad „hrabiwý *laupežný*.“ Hrubý (*ohromný, veliký, tlustý, silný*), Hrubeš (*srow. surowec*).

Ostatně našemu hrabě, grab, chrab-r cele odpowjdá židovské Rabbi - pán, mistr.

Poznam. Wtipáckowé nam zde udělaj tu námjtku, kam pak w tomto rodoslowj patřej slova hreb hreblo ohreblo, hrebsti, hrabie hrable, hrabati, hrob pohřbíti hrobař, něm. graben, Grube Gruft, a t. d. či, pro Bůh, i tato slowa do této třjdy položjme mjchajjce quadrata rotundis? Na to odpowjdáme, že prwnj, we stawu diwokosti a newzdělanosti žigjcej

lidé, gen dwogj práci znali, totiž zemi dělati a wognu westi, rolničiti a bogowati. Na ono prwnj, totiž na role a hospodárstwj, se wztahowali slova *hreb, srp, hřebjk, hřebie, hřebie, hřebec*, aneb *hrábie, hrabec*, a slowesa *hreb-sti, hreb-ati, rubati* (hauen), potom *roboti robotu rab, rob, robotnjk rabuljak*; na toto, totiž bogisté a laupenj, se wztahovali slova (*hreb srp*) *kropěr* (seraph, cherub), *grabiti, grabitel, grabiež, grabiežnik, rab rob*, — *podrobiti rubati rubiti*. Prwnj zbroge a zbraně byly spolu i rolnické nástroje, srowneg: *hreb hřeblo srb, kopia kopist* (kopati), *kosa kosák, cep, mlat, klin klinka*; a latinské *clavus* (t. g. hřeb, ostrost, končitost, hospodárský nástrog) a *clava, Herculis clava* (Keule, bogowný nástrog). Prwnj lidé gednjm a týmž nástrogem oboge konali, i role dělali i bogowali, odkud se oni, dwog smysel magzej, výrazové až po dnes zachowali, k. p. *rat, ratiti, ratag* (rolnj i bogownj), *grabarz hrabač, rabuljak, kopač, kosec*, a *grabiežnik, der Räuber, kopinnjk kopidlnjk, kosák kosáci, cepnjci*. Geště nedáwno užjwali Čechowé *mlatů a cepů* we wogně. Od slowa *hreb hřeblo* powstalo i ruské *kormilo*, [latinské *remis remigium* (t. g. weslo, hreb, oštjp, sochor ku weslowánj), potom rus. *korma* (t. g. hreb, končitost lodě, die Spitze des Schiffes), a odtudto i *korab, korabl, korba* a giné nástroje od ostré, hřebowé postawy. Práwě tak i u Latináků *rostrum* znamenalo „die Spitze, der spitzige Schnabel, daher tropisch alles was vorne spitzig hervorragt, z. B. am Pfluge, besonders Schiffsschnabel, an den Schiffen der Alten.“ Schellera Lat. Lex. —

§. 6. *Chrab-r Chrob-r Krob-l* ze slownického ohledu.

Staroslawsky, srow. Dobrow. Inst. L. Sl. p. 214., „*Chrabr fortis, strenuus, chrabrost fortitudo, virtus, strenuitas*. Pol. *chrobry, chobry*. Croat. Illyr. *hrabren*. Srow. P. Alexiewiče cerkow. Slowar, str. 376. *Chrabornik, t. g. chrabryi woin, ili podwižnik*.“

Ruský, srow. Slowar výše zmjněný, str. 909. „*Chrabro tapfer, fortiter, Chrabrost die Tapferkeit, fortitudo, Chrabrjus sich tapfer halten*. Srow. Igor Swiatoslawič od Hanky, str. 26. *chrabraja družina, str. 28 chrabraja mysl, chrabrago plku*.“

Illyrsky, u Voltiggi, str. 87. „*Hrabar Hrabni, Hrabren ital. prode, valoroso, robusto, tapfer, herzhaf. Hrabrenik, ital. eroe, Held. Hrabrost, Hrabrenost Hrabrenstwo, valore, magnanimita, eroismo, Tapferkeit, Herzhafigkeit*.“

Serbsky, srow. Wuk Stef. *Rječnik* 1818. str. 695., Rabar, bra, *vide wojno: Oswanu zvezda na wedrom nebu* — Rabar *devoici pred belim dworom*. Rabar, bra, bro, *tapfer, fortis*. Rabriti *anfeuern, animum addo: Srbadiju oko sebe rabre*. — Rabrost *die Tapferkeit, virtus*.“

Česky, w *Libušině saudě* § 13. „*Staglaw chraber na Radbuze chladne*.“ Potom w *král. Rpisu, od Swobody*, p. 96. 3. „*Rwaše Kruwoi chrabrost w swoje ludi*.“ p. 114, 27. „*Skusi Lubor chrabrost moju*.“ 124, 11. „*A w iesut by chrabrost, udatenstwie*.“ 128, 10. „*Mati božia dodaša iim chrabrost*.“ 152, 21. „*Wzhoru wzmužite chrabrost buinych srdec*,“ tamž 23. „*Za mnú, za mnú chrabro na Polany*.“ W obgasněj tétož djla na konci klade se tento výklad, str. 235. 236. „*Chraber = srdnatý, Chrabro = udatně, srdnatě, chrabrost = srdnatost udatenstwa*.“ Prideg k těmto i česká slova: *kramole, rumrých, ruměge, rumný*, (k. p. dobytek, strom).

Polsky, srow. Linde, *Słownik pols.* Literu Ch, pod článkem *Chrobry*: „*Chrobry chabry chobry chabry - smiały, odważny, tęgi, lepski; Něm. wacker, brav, kühn, tapfer. Croat. Rag. Bosn. Wind. hrabren, Rus. chabryj, Sorab. 1. krobly krobli krobwe. Syr. כרבי. Příklady: Bolesław od Rusi chobrym, iakoby rzeźwym, cierpkim, albo roztropnym, dla znamienitey cnoty nazwany był. Od którego nazwiska nowy zamek w miłę od Wislice założywszy, Chobrzem go nazwał. Zwyczaj miasto chobry chabrym Bolesława zuczyl się mianować. Krom. 72. Narod chabry, Hor. 1. 216. Co przodtym mówiono chobry, teraz mówią pyszny, a drudzy nie wiedzą co jest chobry, Petr Har. 2. J. 3. 6. Ross. pochrabrowat - *chelpić się, pysznić się, iunaczyć się; rus. ochrabrit - ośmielać tego, chabrowat, chabritsia - iunaczyć się; rus. chabrec - bohатыr, rycerz, iunak. Ecc. chabornik, chabryj woin, chabrec rycerz, zwycięzca, chabrski chabro - smiało. Croat. hrabrenoszt strenuitas,**

hrabrenstwo - *magnanimitas*. Rag. hrabrenstwo *magnanimitas*, *praeclarum facinus*, hrabrenski *heroicus*, hrabrenik *heros*. Bosn. et Wind. hrabrenost *strenuitas*. Sorab. 1. *krobwoscž-smiatość*, wokroblu szo - *odważam się*. —

Poznam. Následownjci a ctitelé Dobrowského (mezi kterž poslednj i my přináležjme) nepochybně proti nám a našemu rodoslowj křičeti, a nás se *Š . . . m* a *L . . . m* w Etymologii do gedné třídy kláslu budau. My na to nedbáme, gen nechát nám *rozumné důwody*, ne žertjčky aneb takchcimjtky, naproti postavěj. My nikoho nenásledugjce, ale každého zásluhy ctjce, nelipěli sme w této našj Etymologii gen na mrtwém sauzwuků liter a syllab, ale i na logickém sauzwuku smyslu a wýznamu, a gen to od gednoho kořene odwodjme, kde tato oboge srownalost se náležá. Rozumj se to owšem, že gako slowo w literách iproměnu terpj, tak i smysel rozličnost a proměnu, čili stupňowánj, terpj. My sme se snažili wystřihati i bazliwé uzkomyselnosti i opowážliwé širokomyselnosti w Etymologii, přesvědčeni gsauťe o tom, že w prostředku prawá cesta ležj. Gestli *Dobrowský* slowa *dobr*, *mokr*, *šćedr*, *chytř*, *ostr*, a t. d. neklade gako kořeny; ale ge od *dob*, *mok*, *šćed*, *chytř*, *ost*, odwodj, proč že totěž nečinj i se slowem *chrabr* *krobl*, a proč že se neohlédł co *chrab*, *krob*, *krep* - znamená? Proč on (str. 92.) *dar* mezi kořeny klade, acprávě ge na giném mjstě (str. 295.) od *da*-ti odwodj? Proč *chwat* *chwyt*, *swit* *swěť* *swiat*, *škreti* *škwar* *škwerna* a mnohé giné, etymologičně totožné, gako cele rozdjlné a ginorodé kořeny klade? Takowým způsobem může slawěnčina, ne 1605, ale třebas geště dwa i třikráte tolik kořenů mji! Než budeli to potom *logická* Etymologie? gegž prawidlo gest: „*Entia non sunt sine necessitate multiplicanda*.“ Který německý Etymolog položj *Hell* a *Heil*, *hellig* a *heilig*, *Helligkeit* a *Heiligkeil* gako dwa rozdjlné kořeny? — *Swatý* *swěť* zagisté gest tolik, co mrawně se *swjtjcej*, cnostmi se blyšťej, duchownjho *swěťla* plný. *Dobrowský* prawj, str. 258. „*Cui persuaderi possit gora a grom, a gora vero grad, gordyi, gorb, gruda, grud, gromada, griwa, griada, griadu, grebu orta esse?*“ Prawdu má arci *Dobrowský*, že tato slowa nikoli od *grom* a *hora* nepocházegj, ale wětšj gegich počet předce má kořen *g* — *r* za základ; ba *gorb* (*hrba* slovac.) a *gromada* gedno gsau i etymologičně i logičně. Nač tu, při takowěto logicko-etymologické Genealogii slow, obzwláště pozorowati dlužno, gest to, že slowa gedné rodiny a poslaupnosti nemagj se sem tam rozmetati na rozličná mjsta, ale syn stog pod otcem, wnuk pod synem, prawnuk pod wnukem, brat wedle bratra a t. d. gináče owšem musj býti při zmatku nesmysel, gestli k. p. prawnuka pod děda, anebo bratrance wedle prawnuka položjme. Odřezime od těla nehet, pa-

slow. *kochol*; *chrám* - *krám*; *choštiště* - *koštiště*; *prichlopiti* (slow.) — *priklopiti* (čes.); *chrasta* *krasta* (slow.) *crusta* (lat.); *schowati* *skowati* (slow.); *chment* (karn.) *kment* (čes.) *Gewand* (něm.); *chlěw* *chlěwina* (starosl. dům.) - *koliba*; *Chlum* *Kulm* *culmen*, *Chlumez* *Kolomezza* (Dobrow. Gesch. d. b. L. p. 43.); *Zacharus*, *cukr* *cučor*; *chopjm* *capio*; *chladenec* *kladenez* (starosl. srow. *studenez* *studnice*), *Kamenice* - *Chemnitz*; *Haufe* - *kup* *kopa*: *ba* i *mezi* *g* a *ch*, *k. p.* něm. *tragen* *Tracht*, *slagen* *Schlacht*, *mannigfaltig* *mannichfaltig* a *nesčjselná* *giná* *slowa* *netoliko* w *rozličných*, *spolu* *srownaných*, *nářečjch*, *ale* i *w* *gednom* a *témž*. Srow. *k. p.* *Hauptmanns* *Nieder-Laus. Gram. p. 9.* „*Das Ch wechselt mit dem K, z. B. korri und chorri krank, kmel und chmel Hopfen, chojna und kojna Fichtenlaub, Rozkwodnik und Rozchlodnik Hauslob, karchnusch und charchnusch räuspern, klěw und chlěw Schaafstall, skowasch und schowatch behalten verbergen, kšopiš und chropiš, sprengen u. s. w.*“ A w *Horno Luž. Matth. Gram. p. 144.* „*s kwatom = s chwatom.*“ — *Toto wšeecko nám už wyswětli* i *proměny* *prwnj* *litery* *w* *gméně* *Chrb* *Hrb* *Krb* *ktelé* *zde* *předstawjme*:

CH.

H.

G.

K (C). (—).

Charuati (<i>Dalemil</i>).	Horithi (<i>Alfred</i>).	Grabatia (<i>něm. překl. Dal.</i>).	Carvattia (<i>Kadlubek</i>).	Rvat (<i>Wuk</i>).
Chrobat (<i>Const. Porph.</i>).	Horvathi (<i>Madar</i>).	Ghorvati (<i>Herberstein</i>).	Krabatia } (<i>Zonaras</i>).	
Chorobatos (<i>Niceph.</i>).	Hervati (<i>Raič</i>).		Kurbati (<i>Lupus Protosp.</i>).	
Choriv (<i>Nestor</i>).	Hervazki (<i>Jurje Dalm.</i>).		Kurbati (<i>Cedren</i>).	
Chorvi.	Hrrivat } (<i>Mical</i>).		Krobot } (<i>Němci</i>).	
Chorvat (<i>Carn.</i>).	Hervat } (<i>cal</i>).		Krabat } (<i>Němci</i>).	
	Hrvat.		Krobyzi (<i>Scymnus et Plin.</i>).	
			Krivitzki } (<i>Const. Porph.</i>).	
			Kribetainoi } (<i>Const. Porph.</i>).	
			Crapak (<i>Plin.</i>).	
			Carpat.	
			Karpi } (<i>Ptol.</i>).	
			Carpiani } (<i>Ptol.</i>).	

Srow. Duchowský, in *Act. Soc. Jab.* 1772. p. 104.
 „*Quod nomen Crobatorum non graecae sed slavicae est originis, non perinde a Graecis inditum ac proditum fuisse aestimari oportet: licet autem a Graecis misere nomen id detortum sit, dum quos Porphyrogenitus Chrobatos dicit, eos Cedrenus Saec. XI. in Basilio Bulgaroctono Coruatos, ac Nicephorus Caesar Bryennius etiam Chrobatos nominat, ad unam tamen slavicae radicis ac pronunciationis imitationem singuli nomen istud retulisse sunt censendi: Hrvati namque in praesens gens illa se scribere amat.*“

§. 8. Chrb w podánkách a děginách (w Tradiciách a Historiách) slawských.

A. Gména bezprostředně sem patřicj:

1. *Chrobat* (610 — 641) u Constant. Porph. *de ad. Imp. C.* 30. „*Chrobati tunc habitabant, ultra Bagibaream, ubi nunc sunt Belohrobati. Una autem generatio, nempe quinque fratres: Clucas, Lobelus, Cosentzes, Muchlo, CHROBATUS, duaeque sorores Tuga et Buga, una cum suis populis discedens ab ipsis, in Dalmatiam venit.*“ Osobné gméno *Chrobat* znělo půwodně nepochybně *Chrobata*, podle obdoby *Slawata, Myslata, Hroznata, Kojata, Swojata* a t. d. U Lužičanů se to koncové a až posawád zachowalo, srow. Matthaei Gramm. p. 59. „*Krobot, něm. ein Krobot.*“
2. *Chabr*, (chybně mjsto *Chrabr*) Čech, u Hágka r. 742. „*Času letnjho stala se gest newole a různice mezi dvěma muži znamenitými, totiž Mladem synem Dobrowogowým a Smělaušem synem Chabrowým.*“
3. *Choriv*, (aneb *Chorv, Chorb Chrob*, w 9 stoletj) u Nestora, *Schlötzer K. VIII.* „*I byša tri bratja, jedinomu imja Kij, a drugomu Šček a tretjemu CHORIV, i sestra ich Lybed. I sědjaše Kij na gorěgdě nyně Zboričew, a Šček sědjaše na gorě, iděže nyně Ščekowica, a Choriv na tretjej gorě od negože prozwasia Choriwica.*“ Zwuk *i*, we gméně *Choriw*, gest toliko změk-

čej anebo břjskánj zvučky *r*, rowné českému ř, a polskému rz. U giných Slawů, zwláště Rusů, wyslowuge se toto ř tak gako *ri rj*, odtud powstalo Choriw mjsto Chořw Chorw. W břjskánj litery *r* weliká rozličnost w nářečjch slawských panuge; mnohá slowa se w gednom nářečj břjskagj we druhém nikoli, k. p. wrba wierzba, Rim Rzim, tak i Chrw Chorzw Choriw. Naruszewicz pjše Chorew i Korew. Zdali gméno *Chorw*, *Choriw*, skutečné historii, anebo gen podánkám a bágkám náležj, to pro nás cjl obogetno, nám dosti na tom, že gména tato z národu wykwellá, prastará gsau a weždy skutečnost za dno magj. „*W samých baśniach možna iakikolwiek ślad pewności znaleźć*“ prawj Naruszewicz w *Hist. T. I. p. 117*. My w těchto a těmto podobných wěcech přiswědčugeme *Simocattowi*, L. 1. C. 17. „*Id senes nostri memorant, et iis fidem dare, nihil habet periculi.*“ A *Helmoldowi* L. 1. C. 16. „*Narrant seniores Slauorum, qui omnes gestas res memoria tenent. Multa per diversas Slauorum Provincias facta memorantur, quae Scriptorum penuria nunc habentur pro fabulis.*“

4. *Hraber Chrabr* (10 — 12 stoletj) w Podlažickém Smertopisu, w *Dobrow. Gesch. d. böhm. Spr. Prag. 1818. p. 99*. „*Ableitungsformen er, ar, or, Dneper, Hraber, (für Chrabr tapfer)*“ *at. d.* W tom Smertopisu se nalezagj geště i giná, něco přetwořená, a wšak půwodně z *Chrb* powstalá, sem patřjcej gména, k. p. *Hrapa* (str. 92), *Hrapek* (str. 93), *Hrapawa* (str. 98), *Hrabele* (str. 99). W oněch třech prwnjch gmenách proměnili Čechowé *b* na *p*, gako Srboš, Srbota proměnili na Srpoš, Srpota, ačprávě wlastně zde obě litery *b* i *p* totožné gsau.
5. *Chreblian*, *Chreblianowich* aneb i *Greblianowič* (r. 1250 — 1300) otec a děd Lazara knjžetě serbského. *Srow. Du Fresne Illyr. C. V. p. 65*. „*Pribazius Chrebelanovichius (a Luccaro et aliis Grebaglianovich) nobilis ac baro Rasciensis, Lazari primi Serviae despotae pater, vixit sub Stephano Serviae rege ac imperatore.*“

6. *Chervat*, otec *Wkazů* čili *Wukašů*, děd *Wchiche* (*Wukašiče*) *Hervoje*. Srow. Du Fresne, *Illyr. p.* 125. „*Hervoja Wkcich filius Wkaz Cheruatich*“ a pod poznámenánjm f. „*Gio de Rauenna nell. Chr. die Hervoja Haruvatich.*“ *Hervatič* gešt tolik gako syn, gehož otec se gmenowal *Hervat*.
7. *Hervoje* aneb *Harvoje*, r. 1400 wogwoda Bosenský. Srow. Lucius *L. 5. C. 4.* „*Nos Hervoje supremus Voyvoda Regni Bosnae, ac Vicarius Generalis Principum Sereniss. Regum Regis Vladislai et Regis Ostoye.*“ — Srow. Du Fresne *Illyr. p.* 125 „*Harvoia seu Hervoia Wkcich filius Wkaz (Wukas) Chervatich et nobilis feminae Ragusine ex Luccarica gente, Bosnensis protogeron fuit, ac Dominus Jaizae.*“ Skončenj oje w *Hervoje* gest serbská forma gmén k. p. *Boroje*, *Branoje*, *Cernoje*, *Radoje*, *Vidoje*, *Vladoje*, *Stanoje*, *Sladoje*, *Ostoye*, tak i *Hervoje*.
8. *Charwat*, Jan, Čech r. 1421. *Wiz Hágka*, při tom r. *List. 391.* „*Šesté sme společně a gednostayně swolili a wywolili, ze sebe mužů wěrných a stálých 20, totiž Jana z Kniežowski, Lideře z Ratkowic, Pawljka a Jana Charwata, měšťany welikeho města stareho a nowého měst Pražských.*“
9. *Chrabry Wadim*, Rus, r. 862. *Wiz Nestor K. 22. p. 200.* „*Togože léta ubi Rjurik Wadima Chrabrago, i inych mnogich Nowgorodcew.*“ *Karamz. I. p. 115.* „*Wadim, imenujemyj Chrabrym, pal ot ruky silnago Rjurika.*“
10. *Chrobry Bolesław*, král polský, nar. 971. zemr. 1075. Srow. *Kromer zpolštěný 72.* „*Bolesław od Rusi chrobrym iakoby, cierpkim albo roztroprnym, dla znamienitey cnoty nazwany byt.*“ Že toto gméno, *Chrobry*, ne vlastnj, ale gen přjdawné (*non proprium sed appellativum*) gest, nic nedělá, nebo půwodně wšecká vlastnj gména z takowýchto přjdawných powstala.
11. *Chrabry Georg* (r. 1461.) knjže Arvanitské. Srow. *Raič Ist. III. p. 246.* „*Brankowič pišet: wtoryi syn Georgia Despota knjaz Stefan Brankowič bra-*

Chervat i. W/šků - wšické přjdawné - w 1919

- kom sočetan biaše so dšeriju Arvanitskago knjazja Georgia Chrabrago, zowomoju Gospoža Angelina.“
12. Sem přináležejj geště i ona, w Uhřich a w Chorwatsku we starých i w nowých časjch užjwaná, téměr nesčjselná gména: *Chorwat, Krobot, Krabat, Horwat, Horwatin, Horwatinowič* a t. d.

B. Gména prostředně sem přináležejj:

1. *Krepimir*, král serbský (r. 806.). Srow. *Du Fresne Illyric. p. 42.* „*Crepimir XXII. rex, filius Pribislai, parentis necem ultus est, Bosinensis Bani copiis adjutus, regnavit annis 20. mense 1.*“ Joh. Raič, *Istoria, Č. II. p. 215.* „*Krepimir kral XXIII. (negli Krpimir za to narečen čto aki razodrannoje kralewstwo sšival) wstupil na prestol.*“ Dobrý Raič myslel při tomto gméně, ne na *krepek krepky*, ale na serbské *krpa* (hadra, lacinia, srow. *Karbatina, krpec*): a gak že se tento král předtjm gmenowal prwé než rozedrané králowstwj sešil?
2. *Grubeš*, král serbský (r. 1118), syn *Branislawû*. Srow. *Pejacsevich, p. 134.* „*Grubessam fratrem, suffragante augusto e carcere ad thronum provehunt, anno 1118. Praefuit regno Grubessa cum laude septennio; post cujus decursum, a redeunte Georgio acie profligatus, vitam in proelio posuit.*“
3. *Grubeš*, *Draginû* staršj syn (r. 1130). Srow. *Pejacs. p. 135.* „*Draginae filii Parvoš, Grubesa, Neman, Širok et Dragina junior, ut insidias a Georgio structas effugerent, ad vetus majorum suorum asylum Dyrrachium evaserunt.*“
4. *Grabovac*, slawná serbská rodina w *Hercegowině*, Srow. *Kačich, Razgovor ug. nar. slov. str. 161.* „*Stoju Grabovczi u Roskom Pogliu, u Erczegovini, gdi bišce gniova stara didovina.*“
5. Sem přináležejj geště i něco přetwořená gména *Bulgarských králû*: *Chrobat* (aneb chybně *Kuvrat Chubrat*), *Krum Kormes*; gména serbská až posud užjwaná, a w našem *Gmenoslowj* wyložená: *Krjepi-*

mir, *Krjepislaw, Krjepiwoj*; potom *Kermpot, Kerm-potič* (srow. *Krobot*), dále *Grabiš, Grabiša, Grabanta, Grbata, Grblja, Grabowan, Greban, Gromilo, Grubač, Gruban Grubeta, Grubeša, Grubišich, Krpan, Grabimir, Grabislaw, Gromislaw*; *Rabeša, Rubko Rabduch* (r. 918. *Dyrrachii praefectus*. *Pejač*. p. 85); gména česká *Chrapa* (Pelz. I. 430), *Krab, Krabice Krboš* (věštec), *Hrabowec, Hruba*; a složená we kterých *ch* wypadlo: *Choterub, Kladrub, Wšerob* snad i *Chudichrom* (t. g. *Chotichrob*). Dále *Rab, Raw, Řjm Rim, Roma, Romow, Roman* (w Igoře), *Rumian, Rumiancow*; *Řepicha* (Polka), *Řepice* (u Čechů) a t. d.

Pozn. Sem patří i hebrejsko-assyrské gméno *Senacherib* (*Tobiaš*. 1. 21), potom *Cherub, Cherubini* a t. d.

§. 9. Gméno *Chrw* (*Krp, Rb*) w *Zeměpisu slawském*.

A. Celé Kraginy:

1. *Chrobatia* (Belo-neb Welo). Srow. *Const. Porph. de Ad. Im. C. 32.* „*Sciendum est Servios (Dalmaticos) oriundos esse a Serviis non baptizatis, qui etiam Albi cognominantur, et ulteriora Turciae incolunt, in loco ab illis Boici (Boiki neb Woiky) nuncupato, cui finitima Francia est, uti et Magna Chrobatia, bapismi experts, quae etiam Alba cognominatur.*“ Srow. *Schaffar. Gesch. d. Sl. Lit.* p. 228. „*Im IX. Jahrh. geschieht noch der Kroaten in Schlesien Meldung. Nach Worbs gab es zwey Provinzen dieses Namens, eine in Klein Polen, die andere in den Gebirgen Schlesiens.*“ *Naruszewicz* (*Hist. II. 53*) gmenuge *Čerwenau Rusii* aneb *Galicii Chrobaciau čerwenau*.
2. *Chrobatia*, djl *Dalmatska*, nad břehy *Adriatického moře*, dělila se na dvě části, na *Bjlaw* a *Čerwenau* (*Chrobatia Alba et Rubra*). Srow. *Raič, Ist. K. III. G. 2. str. 21.* „*Dandul část Dalmacii ot raw-*

nych pol do Istrii, běloju Kroacieju imenujet, i ot těch pol do Dirachia čerwennoju Kroacieju naričajet.“

3. *Krbawa, Karbawa, Corbavia*, krag w Dalmatské Croacii. Srow. Const. Porph. D. Ad. In. C. 30. „*Divisa est ipsorum (Chrobatorum) regio in Zupantias XI. quorum nomina: Chlebiana, Tzentsina etc. Ipsorumque Banus tenet Kribasam*“ (Lucius, p. 47. Cribasa, Slave Karbawa).
4. *Croatia, Chorvatsko*, maď. *Horvat* - Ország, krag nynj k Uherské kragině patřejj a ze třech stolic záležejj, totiž: Zagrabské, Křižské a Waraždinské.
5. *Chrowati*, w Čechách, srow. *Diplom. Henr. III. ap. Cosmam*, a u Pelcla I. p. 415. „*Na půl noc tyto gsau biskupstwj Pražského hranice: Pšowané, Chrowati, a druhé Chrowati, Slezané, Trebowané, Boborané, Dedosene,*“ latinsky *Pšowane, Chrovati, altera Chrowati, Slazane, Trebowane, Boborane a t. d.* „*Severini Comment. Hist. Sopr. 1767. p. 94. „In Bohemia adhuc anno 1086. et postea, multarum dioecesium populi Chrobati appellabantur, ut hoc ex diplomate Henrici III. apud Cosmam Pragens. et Dalemilo poëta cognoveris.*“
6. *Krabatky (Krabatsko)*, Kašubowé w Prusku, Srow. *Hall. Allg. Lit. Ztg. 1827. Octob. p. 231.* „*Die Kassuben sollen sich, nach Anton, Sloviencen nennen, nach Mrongovius Krabatker.*“
7. *Kribet Kribetan Kriwič*, litew. *Kreewa-semme*. Srow. *Thunmann, Nord. Völk. 1772. p. 194.* „*Die Letten haben das ganze Russland nach dem alten benachbarten Volke, den Kriwiczen, Kreewa-semme benannt.*“ *Karamzin, Istor. I. p. 293.* „*Władenje sego naroda bylo wesma obširno, tak, čto Litowci wsiu Rossiju nazywali Krewen-Zemla, ili zemleju Kriwičej.*“

B. Města, wesnice, hrady, hory :

- I. W Čechách: a) *Chrabřec* (žtc.), *Chrabřec* (křm. něm. Krabrschitz), *Chaboř* (t. g. Chrabor, hrd.), *Chabr* (křm.), *Chabrowec* (čsl.), *Chabrowice* (tbr.) *Chabřice* (čsl.), *Charbušice* (hrd.), *Charwatec* *Karwatec* (bls.), *Charwatec* (rkn.), *Charwatice* (ltm.), *Chrbokow* (chrd.), *Charbonin* (tbr.), *Chorbald* (sr. *Chrobl*, bdg.), *Chřib*, *Hřib*, *Krib* (rkn.), *Chramost*, (sr. *Chrabot*, bls.), *Chramostek* (bls.).
- b) *Hřib* (sr. *Chrb*), *Hřibice* (tbr.), *Hřibsko* (hrd.), *Habr* (bls.), *Haber* (bls.), *Habern* (čsl.), *Habartice* (*Chrabrtice*, klt.), *Habrowec* (čsl.), *Habrowčice* (čsl.), *Habrowčice* (též tam), *Habrck* (čsl.), *Habrkowice* (čsl.), *Habrles* (bdw.), *Habrowa*, (plz.), *Habrowa* (hrd.), *Habrowan* (ltm.), *Habrowičice* (čsl.), *Habrowec* (chrd.), *Habrowka* (křm.), *Habry* (t. g. *Chrabry*, bdg.), *Habry* (brn.), *Habry* (ltm.), *Habřina* (hrd.), *Habrinka* (chrd.), *Harbasko* neb *Horbasko* (bls.), *Hrabačow* (bdž.), *Hraben* (čsl.), *Hraben* (bdg. něm. Graben), *Hrabešjn* (čsl.), *Hrabešjn* (tamž), *Hrbow* (čsl.), *Hrbko* (bdg.), *Hřimow* i *Ržimow* (bdg.), *Hrobčice* (ltm.), *Hrobec* (rkn.), *Hrobičany* (bdž.), *Hrobice* (chrd.).
- c) *Kraber* (t. g. *Chrabr*, něm. Grabern, ltm.), *Krabice* (křm.), *Karbice* *Karwice* (ltm.), *Kraborowice* (čsl.), *Krabšice* (t. g. *Chrabřice*, hrd.), *Krabřice* (rkn.), *Krb* (rkn.), *Krby* (bls.), *Krebs* (ltm.), *Krems* (bdg.), *Krepenschlag* (prch.), *Kreybice* (ltm.), *Krips* (plz.), *Kripow* (lkt.), *Krippenschlag* *Kruplowec* (tbr.), *Kroatenberg* (hrd.), *Kropsdorf* (bdg.), *Kropetsreut* (plz.), *Kropfetschlag* (bdg.), *Kropice* (lkt.), *Krupa* (čsl.), *Kraupay* (lkt.), *Kraupay* (rkn.), *Krupin* (chrd.), *Krupice* (žtc.), *Krupka* (ltm.), *Krupna* (brn. sr. *krupo*), *Křemelice* (ltm.), *Křemenice* (brn.), *Křemenice* (hora, prch.), *Křemešnik* (tbr.), *Křemešnik* (bchn.), *Křemice* (křm.), *Křemuš* (ltm.), *Křepenice* (brn.), *Křepin* (čsl.), *Křepice* (klt.), *Křepice* (prch.), *Křimice* (plz.), *Křipowa* (lkt.), *Kripel* (brn.), *Kürbice* *Kerwic* *Kerbitz* (žtc.), *Krumlow* (bdg. lat. *Cremonavia*).

d) S wynechanau prwnj literau: *Rab* (t. g. Chrab, chrd.), *Rab* (tbr.), *Rabakow* (bls.), *Rabaun* (chrd.), (*Raben* (bls.), *Rabin* (brn.), *Rabině* (brn.), *Rabice* (lkt.), *Rabice* (prch.), *Rabmühle* (lkt. snad Chrabomil), *Rabšice* aneb i *Hrobšice* (plz.), *Rabčjn* (plz.), *Rabuš Robuš* (bdž.), *Raby* (hrad, prch.), *Rem* (lkt.), *Remuta* (čsl.), *Repin* (*Repnik*), *Riman* (brn.), *Riman* (rkw.), *Rimay* (ltm.), *Robič* (lkt.), *Robice* (ltm.), *Robljn* (brn.), *Robočice* (plz.), *Romice* aneb i *Hromice* (plz.), *Rom* (brn.), *Roman* (tbr.), *Romanow* (bls.), *Romersschlag* (tbr.), *Romersreut* (lkt.), *Rambaus* (tbr.), *Rambauš Rompauš* (hrd.), *Ramša* (ltm.), *Ruben* aneb *Rum* (bdg.), *Rubena* (ltm.), *Rubence* (bdg.), *Rubin* (Ržibin), *Rublin* i *Roblin* (brn.), *Rumb* (bdg.); *Rwačow* (chrd.), *Rwačow* (bdž.), *Rwačice* (chrd.), *Rwiště* (chrd.); Snad sem přináležej i *Riphaei* (sr. *Karpat Krepak*) montes, das Riesengebirge.

Poznam. 1. Powědělliby někdo, že některá z těchto mjestných gměn pocházej raději od *hrob* a od *habru* (stromu), tak gako od *dubu Daubrawa*, *buku Bukowina* a t. d. tedy my to cele nezapjráme, při gednom, dwau, to se owšem státi mohle; ale ptáme se, geli možno aby se wšudy *hrob* anebo strom *habr* tam nalezal, kde toto gměno stogj? potom od prostých slow *hrob* a *habr* čiby mohli možné a prawidelně býti tak rozmanité formy gměn, které swými skončenjmi *ec*, *oš* *ow*, neomylně na žiwá mužská gměna ukazugj. Při gmenách wesnic a statků musjme se weždy přeložiti w mysli do těch starých *feudalných* časů, kde statku, dobru, hradu gměno vlastnjka dáwáno bylo.

Poznam. 2. Roma a Řjm tak se má gedno ke druhému gako *nox* a *wš*, *doceo disco*, *moneo memzini*, *chopjm concipio*, *ohen ignis*, *Sohn* a *syn*, *sopire sipac* (pol.), *Slowen* a *Sljwen*, *hrom hřjmati*, *rok řjkati*, *toniti stjniti*, *konam čnjm*, *lobzati* (starosl.) *ljbatl* (čes.), *wolk wilk*, *mosjm* a *mřjm* (musjm, u *Slowáků*), *dobroga* a *dobriža* (*cairentan.*) a tisjce giných. Sem patřj i *Slawské* slowo *niwa*, které nepochybně tož samo gest co *nowa*, *nowina*, *nowá role*, latin. *novale*; u *Lüneb.* *Wendů* gest *niw* *niwy* posud to, co u giných *Slawů* *now* *nowý*, *wiz Slowanka p. 74.* — *Srow. Palacký, Jahrb. des böhm. Mus. 1830. H. I. S. 91.* „*Characteristisch ist in der slavisch Russinischen oder Ruthenischen Sprache die häufige Veränderung des o in i*, z. B. *des boh*, *koň*, *pod in bih*, *kiň*, *pid*.

- II. W Morawě: a.) *Charwat* (w. hol.), *Chrbow* (w. hol.), *Chobřan* (w. hol.) *Chromec* (Krumpisch, w. hol.), *Chropin* (w. přer.), *Chrepice* (Krepice w. znog.).
- b.) *Habry* (w. brn.), *Habrow* (w. brn.), *Habrowan* (w. brn.), *Hawerschitz* (t. g. *Habřice* w. hrd.), *Hrobice* (w. hrd.), *Habartice* (w. hol.), *Hraby* (w. hol.), *Hrabišjn* (w. hol.), *Hrubšice* (w. hol.), *Hrubšice* (w. zn.), *Hrabo-wa* (w. přer.), *Hrabůwka* (w. přer.), *Hrbow* (w. gih.).
- c.) *Křepice* (w. brn.), *Křeptow* (w. brn.), *Krib* (w. brn.), *Kremarow* (w. brn.), *Krumwir* (w. brn.), *Krumšjn* (w. hol.), *Křemenec* (w. hol.), *Kripow* (w. hol.), *Kopřin* (w. hol.), *Kopřiwnice* (w. přer.), *Kroměříž* (m. přer.), *Krowice* (w. přer.), *Krumlow* (m. zn.).
- d.) *Rab* (hol.), *Rapotice* (zn.), *Rabešowice* (brn.), *Rebořow* (hol.), *Řepow* (hol.), *Řepšjn* (hol.), *Řimařow* (hol.), *Řiman* (zno.), *Řimnice* (hol.), *Řimnice* (přer.), *Řipow* (gihl.).
- III. We Slesku: *Gorb*, *Garben*, *Grabownice*, *Karwin*, *Krapice*, *Křepkowice*, *Křipice*, *Krumlow*, *Replin*, *Repten*, *Röberwitz*, *Roben*, *Ruptow*, *Ruppendorf*.
- IV. W Rakausjch: *Krems* (potok), *Krems* (město), *Krems* (městečko), *Kremseck* (hrad), *Kremsmünster* (kláš-ter i město).
- V. W Uhřjch: a.) *Chrabor* *Chrabrany* (w. nitr.), *Chropow* (w. nitr.), *Čabrak* (potok a wes, hont. mjsto *Chab-
brak*, Maďari a Kroaté proměnili w některých slo-wjch *ch* na *č*).
- b.) *Garabonc* *Grabonec* (w. salad.), *Garbowce* (w. aba.), *Garbowce* (w. satm.), *Graba* (w. toron.), *Graba* (w. salad.), *Grabec* (w. toln.), *Gribowa* (w. šar.), *Grabrownik* (w. salad.) *Grabačaty* (w. žel.).
- c.) *Hrabor* (w. Kowačič, Index in Decr. Com. p. 161), *Herbatowa* (w. salad.), *Hrboltowa* (w. lipt.), *Horwaczka* aneb *Krabatek* (w. žel.), *Horwatčjk* *Horwatky* (w. aba.), *Horwatčjk* (w. torn.), *Horwaty* (w. borš.), *Horwaty* (w. tamž), *Horwaty* (w. aba.), *Horwatice* (w. hont.), *Horwaty* (w. sal.), *Horwatkút* (w. šimeg.), *Horwatowská niwa* (statek, w nitr.), *Horwatič* (w. žel.), *Hrabiště* (panstwj, tek.), *Hrabkow* (w. šar.), *Hrabowé* (w. trenč.), *Hrabowec* (w. šar.), *Hrabo-*

wec, ruský (w. zempl.), *Hrabownica* (potok, bereg.), *Hrabowčjk* (w. šar.), *Hrabowka* (w. trenč.), *Hrabowka* (w. tamž.), *Hrabowo* (w. bereg.), *Hrabské* (w. šar.), *Hrabušice* (w. spiš.), *Hřebla* (ruth. w. ugoč.), *Hrubowa* (w. zempl.).

d.) *Kerepec Krepec* (w. ěgem.), *Kerepec Koropec* (ruth. w. bereg.), *Kerepeš* (w. pešt.), *Krapliany* (w. zempl.), *Krpelany* (w. turč.), *Kurbaš* (w. hont.), *Korbesty* (w. arad.), *Krmeš* (w. lipt.), *Kromla* (w. spiš.), *Krupina* (potok, hont. od krupý, srow. bystřina, garek), *Krupina* (w. zwol.), *Krupinica* (w. zwol.), *Krupliwnik* (w. žel.), *Krobotendorf* (w. žel.), *Krobotendörfel* (w. bereg.).

e.) *Raba* (řeka, w. Rab. st.), *Rabnica* (řeka do Raby tekaucj), *Rab* (m. lat. Jaurinum), *Rabča* (w. oraw.), *Rabčica* (w. oraw.), *Rabé* (w. toron.), *Rabe* (w. bih.), *Rabowce Rapowce* (w. neogr.), *Raboška Rapoška* (w. salad.), *Ram* (w. salad.), *Ramocza* (w. salad.), *Ramočowica Rumočowica* (w. bereg.), *Ramša* (wrch, lipt.), *Rebrin* (w. ung.), *Repce* (potok, žel.), *Repce* (w. wespr.), *Roma* (w. ostrih.), *Roman* (w. wespr.), *Romanowa* (w. nitr.), *Romanowec* (w. bereg.), *Romhán* (w. neogr.), *Réw Rewišně* (w. oraw.), *Rewišťe* (hrad, tekow.), *Rewaucá* (w. gem. a lipt.), *Rima* (potok, gem.), *Rimawa*, (w. gem.), *Rimowce* (w. neogr.).

Poznam. *Orawa Arva*, potok, hrad a stolice w lúnu *Karpatů* též sem patřj, a gegj nynějšj nové gméno powstalo z *Rawa Raba* s předloženým maďarským *Ó*, k. p. *O-roši Oskola*, (*Rawa* gest posud město i krag w Polsku); aneb raděgi i *Rawa* i *Orawa* powstalo z *Chrwa Chorwa*, s wynechaným *Ch*. W *Orawě* gsau *Karpaty*, gsau wesnice *Rabča*, *Rabčica*, vše z gednoho kořene pošlé. Sami Chorwati řjkagj *Arvat* mjsto *Harvat*.

VI. W Chorwatsku, Slawonsku a Pomezj:

a.) *Chabar* (hrad, zagrab.), *Chabrany* (w. zagr.), *Chabranka* (w. zagr.), *Chubre Chabre* (w. zagr.) *Chrepin-kowce* (w. waražd.).

b.) *Gabrowec* (wrch, waražd.), *Gerbael* (w. zagr.), *Gerbašewec* (w. križ.), *Gerbawec* (w. R. S. Georg.), *Gerbawec* (w. waražd.), *Gerbowec* (w. R. Val. Ill.), *Grab* (w. R. Licc.), *Grabar* (w. R. Szluin.), *Grabarek* (w. zagr.), *Grabarje* (w. R. brod.), *Grabarje* (w. po-

žeh.), *Grabe* (w. waražd.), *Graberčak* (w. križ.), *Graberci* (w. križ.), *Graberje* (w. R. 1. B.), *Graberje* (w. R. križ.), *Graberje* (w. waraž.), *Grabrek* (w. zagr.), *Gribičany* (w. R. S. Georg.), *Grabošany* (w. R. 2. B.), *Grabowac* (w. R. 1. B.), *Grabowac* (w. R. Og.), *Grabowac* (w. R. Szlu.), *Grabowac* (w. R. Grad.), *Grabowce* (w. R. Petr.), *Grabowec* (w. zagr.), *Grabowi* (w. R. Grad.), *Grabowica* (w. R. 2. B.), *Grabowica* (potok, R. 2. B.), *Grabowica* (w. križ.), *Grabowo* (w. sremsk.), *Grabrich* (t. g. *Chrabrič*, w. križ.), *Grabrowec* (w. waraž.), *Grabrownica* (w. R. S. Georg.), *Grabrow* (potok, križ.), *Grabalin* (potok, križ.), *Grabussich* (starý hrad, R. Ott.), *Grebenac* (w. R. Ger. B.) *Greben* (zbořeniny hradu, križ.).

c.) *Horwaczka* (w. waraž.), *Horwaczka* (potok, waraž.), *Horwaczko* (w. zagr.), *Horwaczkoselo* (w. R. 1. B.), *Horwat-Grób* (w. pož.), *Horwati* (w. zagr.), *Horwatichi* (w. zagr.) *Horwaticzewina* (w. waraž.), *Hrebac Hribac* (w. zagr.), *Hrebina* (w. zagr.), *Hrebinec* (w. zagr.), *Hrebinje* (w. zag.), *Hrib* (w. zagr.), *Hrib* (w. tamž), *Hribczy* (w. zagr.); snad i *Hermangrad* (zbořeniny we Sremsku).

d.) *Kerbawa* (potok, R. Licc.), *Krembelich* (w. zagr.), *Krapina* (potok, sr. *Krupina*, bystrina, garek), *Krapina* (hrad).

e.) *Ramanowci* (w. pož.), *Rebrovichszello* (w. R. Og.), *Rewa* (wes slawon.).

VII. W Serbsku: *Rama* (králowstwj, krag), *Ram* (hrad), *Krupa* (hrad, w Bosně).

VIII. We Walachii a w Moldawě: *Kreminar* (hrad, wal.), *Rumili*, *Rumuni Romania* (krag), *Rimnik* (m.), *Roman*, *Romidawa* (krag i město, mold.), *Reboi* (wrch, mold.).

IX. W Polsku: a.) *Grabow* (m. wielun.), *Grabowice* (m. gall.), *Grabowice* (m. sądom.), *Horwal* (m. lit. sr. kobl.), *Horbačewice* (m. lit.).

b.) *Kobryn Chobrin* (m. lit.), *Koprziwnica* (m. sąd.), *Krobia* (m. pozn.), *Krupiec* (m. wolin.), *Krupky* (m. minsk.), *Kremieniec* (m. wol.), *Krepice* (m. krak.).

c.) *Rabkowice* (m. gal.), *Rawa* město, *Rawskie* Wojewodztwo, *Rawa* (potok, tamž, srow. *Raba*, *Orawa*), *Rawa* (m. lubel.), *Rawice* (m. pozn.), *Repin Ripin* (m. dobrzyn), *Romanow* (m. lit.). *Rumszyski Romiszki* (m. lit.), *Rubiczewice* (m. lit.)

X. W Rusku: a.) *Chorobium*, srow. *Chalcocond. ap. Stritt. II. p. 1029.* „*Moscoviorum, Kiovensium, Tofariensium et Chorobiorum urbes a tyrannis reguntur.*“ p. 944. „*Moschovium, Kiovia, Chorobium, urbes nigrae Russiae.*“

b.) *Karpowskaja* (w. donských Kozákû), *Krapivna* (město i krag), *Krim* (město i krag), *Kreml* (hrad, w Moskwě), srow. *Büsch. Erd. I. p. 1004.* „*Der Kreml, welches vermutlich tartarisches Wort eine Festung bedeutet.*“ *Kreml* stál už před Tartary, w Moskwě; srow. *Krepost, Krupina Krapina, Trbun* a t.d.

XI. W Německu, a sice:

A.) W Hornjch Sasjch, města a wesnice: *Carve*, *Carven*, *Carvin*, *Carvese*, *Carvitz*, *Chrevitz*, *Corbussen*, *Crampnitz*, *Cremen*, *Cremzow*, *Crevese*, *Creybau*, *Crevitz*, *Criemen*, *Crimitschau*, *Crumpa*, *Crumin*; — *Grabow*, *Grabkow*, *Grabe*, *Gramzow*, (pomor.), *Gramzow* (uker.), *Grepin*, *Grevitz*, *Grieben* (altm.), *Grieben* (pom.), *Griebnitz*, *Griebenow*, *Gripeswald* (nynj Greifswald), *Gripken* (gezero), *Gröba*, *Gröben*, *Gröpzik*; — *Körbitz*, *Korbitz*, *Kropen*; *Krebes Kremkau*, *Kremzow*, *Krevese*, *Kreypa*, *Kriegen*, *Kriepel*, *Krimpe*, *Kripendorf*, *Krimitschau*; — *Robe*, *Roben*, *Rowe*, *Ruben*, *Rubkow*, *Rupin* (hrabstwj).

B.) W Dolnjch Sasjch: *Carben*, *Carber* (t. g. Chrabr), *Garmissen*, *Garms*, *Graban*, *Grabe*, *Graben*, *Grabow*, *Harpke*, *Kremlingen* (sr. Kreml), *Krempdorf*, *Krempe*, *Krempstorf*, *Kriewitz*, *Kröpelin*, *Kroppenstedt*, *Rabenek*, *Robern*.

C.) W Prusjch a Braniboře: *Carben*, *Grabo*, *Grabow*, *Romow*, *Rominte* (potok).

D.) We starých Dipl. u Leutscha: *Grobizi*, *Grabaha*, *Grabow*, *Rabbuni*.

§. 10. *Sluloli půwodně Chorwi či Chorwati?*

Spisowatel této Rozprawy gen u třech, i to nowějšich Spisowatelů, gméno *Chorwi* našel, totiž u *Du Fresne*, *Illyr. Poson.* 1746. který w Předmluwě §. 4. prawj: „*Horum omnium (Serviorum) cultissimi sunt fortissimique Croatae, primum Chorwi, seu Chorbati, postea Croati vel Croatae adpellati.*“ Potom knjže *Jablonowský* in *Act. Soc. Tom. IV. r. 1774. p. 249.* „*Ex Theodosio Abbate Kiowiensi (snad lépe Nestora), qui initio Saeculi XII. scripsit haec accipe: Slavi sive Slauani secundum diversas provincias diversis nominibus insigniebantur. Erant Moravi, alii Tschechi, alii Choruii, alii Tebelli, alii Serwi alii denique Chorutani.*“ Pak *Thunmann*, *nord. Völk. p. 160.* „*Einige Slaven hiessen Moravi (Mähren), einige Tschechi (Böhmen), einige Serbi (Servier), einige Chorvi (Chrowaten), einige Tebelii, (vielleicht die Terbuniaten) und einige Chorutani (die Krainer, Kärnther und Steiermärker).*“ We *Schlötzerowě* a w *Petrohradském Nestoře* od r. 1767. stogj mjsto *Chorvi Tebelii, Chorwati belii.* Nemáli státi mjsto *Tebelii* raděgi *Trebeli Trbeli?* Gisté gest, že *Chorvi* staršj gest forma. Diwno, že *Nestor* a *Constantin* zpomenuwše *bélé* čili *bjlé* Chorwaty, *černých* Chrobatů anj oni, anj ginj nezpomjnagj. Toto nás wede na tu myšlénku, že u *Constantina* přjdawné *Belo-*, má snad býti *Bole-Chorwati*, to gest *Bošťj* čili *Polšťj*, w nynějšjm *Polsku* bydliwšj, aby tjm od Chorwatů w giných kraginách (w *Uhřjch*, *Čechách*, *Kašubech*, *Rusku*) rozeznáni byli. Ostatné mimo to, *wel běl bjl bol* geden kořen magj: a *Belbog* znamená to co *Bolbog* *Bolij* bog, t. g. dobrý bůh.

§. 11. *O gménu Obr Chobr Abar.*

Widěli sme, že slowo *Chrobry* Čechowé i gako *Chabry*, Poláci gako *Chobry* wyslowowali; nenošilli snad i celý kmen slawský toto gméno *Chobri Chabri*, a potom s wynechánjm *Ch*, *Obri Abri Abari?* A toto mohlo zawdati příležitost k onomu zmatku mezi *Chobri* slawskými a *Vari Avari* aziatskými. Některj děgopisci

gméno *Slaw* a *Avar* výslovně gako totožná užjwagj, k. p. *Constantin Porph.* ap. Stritt. II. p. 20. 22. „*Slavinos qui et Abari nuncupantur*,” a opět: „*Slavi qui et Abari dicti*,” a opět tamž: „*Slavi sive Abari*.” — Otázka gest: nedalili tepruw *Slawowé Abarum* a *Hunum* do Europy přišedšjm tato gména, tak, že Řeci a Řjmané tyto Aziaty zwali gmény od gim naybližšjch, s nimi sausedugjcejch a spolubogugjcejch kmenů slawských, totiž *Chobrů* a *Unů*? Onyno hordy aziatické mohly mjti w Azii i w Europě swé vlastnj, ale historikům málo známé, gméno, tak gako *Maďari*, aneb gako *Suomi*, kteřj též slawským gménem *Fini Vini Uni* slugj. — To prawda gest, že *Theophilact* národ do Europy ku *Dunagi* přišlý, a wůbec *Avary* gmenowaný, *Pseud-Abary* nazjwá, aby návěštj dal, že toto gméno gen falešné a newlastnj gest. Srow. *Theophyl.* u Stritt. I. p. 643. „*Usque ad nostram aetatem Pseudabares (sic enim magis proprie appellari debent) generis origine distincti, alii Var alii Chuni veteri nomine dicuntur.*” p. 719. *Falso id nomen Abares Istrum accolentes usurpant.*“ A Stritter tamž, p. 625. „*Avaros vero an Pseudavaros dicam, nescio, olim in regionibus Caspii maris habitasse e Prisco colligitur: Pseudavari adhuc tempore Justiniani I. od Til seu Nigrum fluvium (Volgam credo) accoluerunt.*“ I to gest pamatná okoličnost, že se we starých Diplomech *Slavinia*, *Avaria* a *Hunia* často gago totožná užjwagj; srow. *Jahrb. d. Litt. B.* 40. *Anzeigbl.* p. 38. „*Slavinia häufig für Avaria oder Hunia, die Ostmark, wegen der grösstentheils slavischen Bevölkerung.*“ Sami *Abari* aziatičtj se gináce zwali *Ogur*, *Ugur*, *Tarniach*, *Cotzageri*, *Zabender*, a toto mohli býti gegich půwodnj vlastnj aziatická gména; *Abar* *Obor* gen newlastnj europegská. — Sem přináležejj i gména mjst we slawských kraginách, k. p. w Uhřjch *Oborjn* (abauj. srow. *Chobrjn Chobrjn*), *Obornak* (salad.), *Obrankowce* (želez.), *Obranowce* (šariš.), *Obrowac* (bač.), *Obrowac* (toront.), *Obrowa* (šance, bač.); potom w Kroatsku a Slawonsku: *Oborowo* (zagr.), *Oborowo* (tamž.), *Obrankowec* (křiž.), *Obrownica* (křiž.), a t. d. Serbowé totiž,

Kroati a i ginj Slawowé *Ch* cele wynechawagj (k. p. *choditi* — *oditi*), odtud *Obr* mjsto *Chobr Chobr*. *Obr* znamená u Slawů w samém skutku tož samo, co *Chobr Chrabrec*, weliký, silný muž, ein Riese, a tento wýznam má i slawské *Un*, srow. *Hünengraber Riesengraber*. W polském pozdějšjm *Olbrzym* gest l toliko epenthetické.

§. 12. O *Crobizech Kriwičech Kribetanech*.

Srow. *Pubitska*, *Diss. de Venedis et Antis in Act. Soc. Jabl. 1773. p. 32.* „*Qui ante Strabonem vixit Scymnus Chius, in periegesi sua, ita canit: in confinibus autem Crobyzorum et Scytharum Terrae (Dionysopolis) Graecos habet barbaris permistos incolas. Crobyzi Plinio sunt ultra Axiacem fluvium, Thracibus eos Athenaeus L. 12. C. 17. et Herodotus Melpom. seu L. 4. adscribunt; Mysiae inferiori Strabo et Ptolemaeus, circa Istrum meridiem versus locat Stephanus; nec scio an iidem fuerint, quos postea Porphyrogenneta De Ad. Im. C. 9. Cribetaenos vocat, Russorum tributarios, et ipsos de Slavinorum genere.*“ — Srow. *Const. Porph. ap. Stritt. II. p. 982.* „*Sclabi autem ipsorum (Russorum) tributarii, Cribetaeni dicti et Lenzaneni, nec non caeteri Sclabinii in montibus suis monoxyla, sive lintres, hiemis tempore caedunt. p. 985. Hiberna vero et aspera Russorum vendi ratio haec est. Ineunte Novembri Mense, Ciabo in oppida proficiscuntur, quae Gyra (našjm domněnjm chybně, pro grad grad) appellantur, aut in Slabica loca Berbianorum, Drugubitarum, Cribitzarum, Serbiorum reliquorumve Sclaborum, qui Russorum tributarii sunt.*“ — Srow. *Nestor, od Schlötzer II. C. IX. p. 105.* „*Ot sichže i Kriwiči sědjat na werch Wolgy i na werch Dwiny, i na werch Dněpra, ich že grad iest Smolensk, tu bo sědjat Kriwiči. C. XI. p. 125. Siže obyčai tvoriachu i Kriwiči. C. XVI. p. 153. W lěto 6364. (t. g. 859.) imechu daň Wariazi iz zamorija w Čudi na Slowenech, na Merjach i na wsiech Kriwičech.*“ — Sám pak *Schlötzer II. p. 107.* w poznamenánj 4. prawj: „*Konstant. Κριβιτχοι Κριβιταινοι: Wer wird bei diesem Völkernamen an den alten preussischen Oberpriester Kriwe denken? Müller Orig. p. 17. In der lettischen Sprache heisst noch jetzt*

jeder Russe Kreews (srow. Krep Chrob).“ My sme silně o tom, podle našjch zásad, přesvědčeni, že *Krobici Kriwici Kribetainoi Krews Krobati Chrowati* wšeco slawská slowa gsau, i na slawské kmeny se wztahujj, až ge nikoli za *totožná* a gednomu toliko kmenu přináležejj nederžjme, nebo kolik rozličných osob, *Chrob* zwaných, tolik možno bylo i rozličných kmenů a národů. — Gméno wendicko-pruského kněze, *Kriwe Kriweito*, neodwozowaliby sme od *krwe*, gako w *Kroku II. Č. 2. str. 383.* ale raděgi od *Chrw Chrb Krb* trebnik (treba t. g. obět), ani město *Romowe* od *hromowý hromowé*, ale od muže *Rom*, potom s přiwěšenjm possessiwného přjdawku *ow*, *Romow*, t. g. hrad neb statek Romůw (*Chrobůw*). Už tato čisto-slawská forma *ow*, boguge proti Thunmannowi, který toto město Letům anebo Prusům přiwlastniti chce, ať mlčjme o tom, že wětšj počet pruských a letských bohů na půwod slawský ukazujj, k. p. *Perkun-Perun*, *Pikul-Peklo*, pekelnjk a t. d. Kde *Kriwe* někdy bydlel, tam, aneb aspoň w sausedstwj, gest posud gméno *Krabatků*; nebo dle *Mrongovia* Kašubowé w Prusku zůstawagjej i *Krabatkowé* se gmenujj.

§. 13. O Karpatu.

Wšeobecné gest domněnj, že Chorwati gméno přjgali od Karpatů: než mnohem prawdě podobněgšj gest to, že se na opak stalo. Od muže *Krepek*, *Krepak* aneb *Charwat* zwaného, gakožto wlastnjka a deržitele tohoto okolj, nazwali se *Carpaky* čili *Karpaty* tak, gako i giné, mužská neb ženská gména na sobě nosjčj, hory k. p. *Budislaw*, *Bronislawá*, *Radhost*, *Zlatibor* (w Bosně), *Bohušowa*, *Benikowa* a giné. Linde we Slownjku má: „*Karpackie góry*=*Karpak*, *Krepak*.“ Constantino wo *Bagibarea*, odkud Chorwati wyšli, wykládagj některj skrze *Vagivarea*, t. g. Wagu werchy, wrchowiště, zřjldo. Pomnjmeli na to, že se hory Tatranské hned *Sarmatici montes*, hned *Carpaty* zwaly, a že posud *Babiegory* slugj, tedy tento wyklad zdá se owšem prawděpodobněgšj nežli *Dobnerůw*, který to za *Bavaria* deržj. Srow. *Christ. Jordan Ap. Geogr. p. 15.* „*Montes Sarmatici inceperunt haud procul a*

civitate hungarica Trentschin.“ Joh. Severini, *Com. hist. de vet. inc. Hung. Sopron. 1762. p. 94. seqq.* „Chrobati seu ut hodie nuncupantur Croatae, saec. X. si non universam, partem minimum Hungariae citerioris, incoluerunt. Saszkus ad arctos limites Popradi eosdem locat. Dicendum quod res est: Chrobatos cis Carpatias rupes a Hernado amne ad Albim, quoad montana Danubium versus exporriguntur, pertinuisse. — Ex hoc apparet Chrobatos hosce exiguo tractu Sarosiensi et qui circa est, concludi non posse. Habitarunt itaque sub aetatem Const. Porph. a Sarosiensi Comitatu versus Szitnam montem, ac inde Nitriam, Moraviam, Bohemiamque, Carpatico continenti jugo eos a Sarmatia seu Polonia discriminante. Verisimilius est primas Chrobatorum colonias ex nostra regione in Dalmatiam concessisse. Timon in *Epit. Chron. Rer. Hung. ad an. 1088.* Chrobatos ab Arvensium jugis eo commigrasse innuit. Sunt praeterea nomina pleraque apud nos, memoriam incolarum veterum redolentia. Ne quid de Carpatho dicam, quem aliqui ab his dictum putant, reperias apud nos vicos Charvaticae, et hujusmodi alios, et familias praenobiles Horváth: hae quodsi ex hodierna Croatia originem non trahunt, forsitan veterum erunt propago; eo magis quod Constantinus diserte loquitur: Chrobatos cum Turcis (Hungaris) affinitatem et amicitiam contraxisse.“ Dobnerowu pozornost minulo ono pamatné mjsto *Const. Porph. De Ad. Imp. C. 13. p. 62.* kde výslovně praví: „ὅτι Χρόβατοι πρὸς τὰ ὄρη τοῖς Τούρκοις παρακείμεται.“ t. g. Chobati ad montes Turcis adjacent, aneb Turcis cohabitant, juxta Turcas colunt, cožby o Chrobatech w Čechách bydljčich nebyl mohel powěděti. — Srow. Graf Teleki, *Reise, in Dobrow. Slavin, p. 26.* „Der Kroát ähneln sehr dem ungrischen Slovaken.“ Srow. *Tablice, Hist. aug. wyz. p. 69.* „Blíž Skalice a w okolj někteřj Chorwatš t j rodowě se po dnes zdržugj.“ Toto domněnj silně potwerzuge i gměno Orawa Arva, které, gak výše (str. 205.) dotknuto, tož samo gest, co Chorwa Charwa, sodhozeným od Madarů nenáwiděným Ch. Ba sami Sláwowé toto Ch často wynechawagj, tak Illyrowé u Voltigg. řjkagj Arpa mjsto hrba hromada, arpati mjsto hrabati rabowati. Tak Ka-

čič we Zpěwch všudy má *Arvat*, *Arvatski*, *Arvatska* zemlja, *Arvatski* narod, mjesto *Harvat Chorwat*. *Arva* *Orawa* chvěge w prostředku mezi *Chrw Chrb* a *Raw Rab*. Tyto okolostogičnosti a srownalosti w řeči (ku pr. praesens 1. pers. *em*) welmi přjzniwé gsau té důmjnce, že Chorwati odtud wyšli kde nynj Tatranštj Slowáci bydlej: a však tjm neučjme tomu, že všickni *Chrwi* a *Chorwati* we Slawských kraginách odtudto wyšli, nebo (což nemůžeme často dosti opětowati) rozličnost osob, *Chorv Chorvat* gmenowaných, zplodila i rozličnost rodin, kmenů a kragin.

§. 14. *Gměno Chrw, Krob, Harw, Rub* z archäologického ohledu.

Co gsme w prwnj Rozprawě o *Slawině*, oděwu slawském poznamenali, to má mjesto i při gměně *Hrw*, ze kterého, powstali gměna oděwu *Karpetia*, *Karbatina*, *Kravat*, *Krobotek*, *Horvatica* a t. d. Už w řecké středowěké řeči nalezáme gměna oděwu ἡ *Καρπετία*. Srow. *Carol. Du Fresne, Glossar. mediae et infimae graecitatis, Lugduni* 1688. *Tom. II. p. 1392.* „*Σκλαβίνα*, *Glossae Graeco-barbaricae ἱματιων, ῥέχην* (sr. rúcho), *ἀπενκην* (sr. pauk, paučnjk, pawučnjk), ἡ *καρπετία*.“ Pod článkem *Καρπετία* stogj latin. *vestis stragula*. Z toho widěti, že *Slawina* a *Karpetia* slowa saugmenná gsau a oboge raucho u Slawů užjwané znamenagj. — *Karbatina* značilo oděw nohau aneb obuw, srow. *Fons Latinitatis, And. Corvini, Francof.* 1660. *p. 125.* „*Carbatinae, genus calceamenti rustici vile, ex recenti corio bubulo, cum solea subpactum, ἰποδημα μονοδεμον, non multum differt aBaxeis*.“ Se slowem *Karbatina* srowneg slow. *Krpec Karpec*, a gemu obdobné *serbula*, *trewle*, *trepky*. U Francauzů znamená *Krabat* oděw hrdla, srow. *Dictionaire François - allemand von Frisch, vermehrt von Mauvillon, Leipzig* 1763. *p. 576.* „*Cravate, von Cravate ein Croat, die solche Binden tragen, nach Menagii Meinung, eine Halsbinde, dergleichen von Anno 1636. erst in Frankreich bekannt sind*.“ Sem patřj i franc. *Robbe, Robe* ein weites Kleid, *Rock*, *Ehrengewand*, *Garderobe Kleider-Kammer*.

A však negen u cuzinců, i u samých Slávů, tato gména oděwu *Krabatek*, *Horwatica*, *Škabryně*, aneb s wynechaným *Ch*, *Rub* w užjwánj gsau: Srow. *Bandtkie*, Recension d. Schaffarik'schen Gesch. d. Sl. Lit. in der *Hallischen Allg. Lit. Zeit. Octoberheft 1827. p. 297.* „*Die Kassuben sollen nach Anton sich Slowiencen nennen, nach Mrongovius Krabatker. Der Name Krabatker lässt an Croatien denken, aber welche eine ausschweifende Vermuthung. So viel Recensent hat erfahren können, nennen sie so ihre Kleidung um Bärwalde in Westpreussen.*“ O gméné pak *Horwatica*, wiz J. Čaplonic, *Croaten u. Wenden in Ungarn, Presburg 1829. str. 24.* „*Die UnterCroaten tragen ganz einfache, von Kotzen-Tuch gemacht kurze Jacken, welche Csoha auch Horwatica genannt werden.*“ — O *Škabryně* (chrabřině) wiz *Slownjk Palkow. II. p. 2548.* kde stoji: „*Škabrynězhuně, Kotze.*“ — Se slowem *Krabat* srownáwá se i slowenské *rub*, wrchnj ženský oděw, kytle, a *rubáč* spodnj ženský oděw; potom české *rubáš*, *rubina* (košile). W Krainském a Kroatském nářečj znamená *rubazha* to, co u Francauzů *Crovate*. Srow. *Linhard, Gesch. Kr. II. p. 315.* „*Ein Halstuch mochten sie zur Bedeckung der Brust getragen haben, welches eingesaumt (?) war, und daher Rubazha hiess. Serbisch rubiško ein Halstuch, Chrobotisch rubacha, Russisch rubacha das Hemd. Krain. rob, Chrob. rub, Böhm. obruba, Rus. rubeč der Saum. Dieses Halstuch gieng vielleicht in ein kurzes Hemd über.*“ Sem patřj i české *Krabuška* a *raubek* der Schleyer, a u Voltiggihó *Rub Saum, Rubac* Schnupftuch, *Rubje* Wäsche. Že gedno gméno rozličný oděw těla a geho udů hrdla, rukau, nohau, dřjku, znamenati může, máme příklad na slowě *Hala*, *halina* *halena*, *halače*, které prwnj, *hala*, u Krainců a Horvatů dlahé raucho, *halena* u Slowáků krátké raucho, *halače* u Krainců a Horvatů nohawice, punčochy znamená.

§. 15. *Obyčegné chybné odwozowánj gména Chrw.*

Obyčegné, téměř we všech wezdegšjch knihách obsažené, odwozowánj gména *Chrw* *Hrwat* gest od *hor*, *hory*, gakoby *prey*, *Horiti*, *Horowati*, w *horách* bydljčj, tak gako, *prý*,

Gorali, Horáci, Bergbewohner, naproti Polanům, Polákům, na poli bydljejm. Toto odwozovánj má gen twárnost pro sebe, nic giého. Nebo předně, odwołovánj na Goralj a Poláky gest welmi klamně a newhodné, Goral zagisté nenj národnj ale mjstné gměno, a Polan Bolan Polach Polak nepochodj od pole, ale od Bole Boljan Boljar Boljach Wlach, a stogj w sawisu s Ljachem Lechem Leškem tak, gako Hrwat a Rwat. Horowaty by už z grammaticko-logického ohledu ani nemohlo mji podmětný a osobný ale gen předmětný smysel, nemůže se na lid a národ ale gen na krag, horami a wrchy prikrytý, wztahowati, nebo forma owaty, owatá, owaté (k. p. kaulowaty, hwězdowaty,) značj tolik, co podobný, nemecky — artig kugelartig, sternartig; řecky οιδες (spaeroides). Horowaty byloby tedy tolik, gako hoře podobný, bergartig, nikoli pak Bergbewohnend. Ať mlčjme o tom, že se sám kmen negmenuge Horowat, ani Horit, ale Hrwat, a gestliby toto gměno od hor pochodilo, gištěby při něm samohláska o právě tak nebyla polknuta, gako při slowjch Goral, Horňák. A už předtj, prwě nezli tito lidé do hor přišli, něgaké národnj gměno mji museli, i kteréže to bylo? Když pak potom z hor přeč odešli; byliby museli opět toto hornj gměno opustiti a na rowinowaté anebo polnj ge proměnit. Wůbec mjstná, kragská gměna, a národnj gměna gsau dvě rozdjlné wěci, a zřjdka se spolu srostagj w gedno. Wýborný Schlötzer welmi w tom zwinił, že podstatnjho tohoto rozdjlu mezi národnjmi a mjstnjmi, mezi ethnographickými a choro-topo-graphickými gměny něšelil, oboge spolu mátl, a gakausi ljbostku čili swerbotu měl wšecká národnj gměna gen od mjstnjch (zwláště od hor, Holsaten, Drewliane a t. d.) odwoditi. Wiz Schlötzer Nord. G. p. 108. „Hundert Völker (kde? které?) haben ihre Namen von der Lage und physischen Beschaffenheit ihres Landes; aber vielleicht zwey oder gar keines, von moralischen Eigenschaften, diess erweisst die Induction, jenes also ist analogisch.“ Důkazy a příklady zůstal Schlötzer dlužn, aneb dal tu i tam welmi liché a zle rozuměné. Tak se pomstj každá obljbená gednostrannost i na wysoce učených mužech. Nebo on sám prawj, tamž p. 210. „Geographische Namen haben von jeher in der Völkergeschichte grosse Verwirrungen angerichtet.“ Mjstné gměno gest mladšj, odnosné (relativné), od sausedů sausedům dáwané, tak, že často samým pogmenowancům známé nebýwá. Slowáci bywagj, co do mjsta, dělení na Horniáky a Dolniáky, a předece, zeptáli se kdo některého z nich: kýho gsi ty národu? žádný nepowj gá gsem Horňák horňáckého národu aneb Dolňák dolňáckého národu. A tak gsau i giná mjstná slawská, gměna, k. p. gměno čili přezjwka Uskoki, Kopaničari, Gorali, ČernoGORCŮ, Bukowinců, Dubrawničani, Pasekášů, Pomorani, Powážani, Polabi, Hronců, Morawanů a t. d. Sám Morawan. Pomořan, Goral, Bukowinčan nikdy nepowj gá gsem Morawského, Pomorského, Horalského Bukowinského národu, tak gako Čech řjká Český národ, Chorvat Chorvatský národ,

Polák Polský národ. Gsau kmenové Slawstj, kterj w horách nebydlegj, aniž od Chorwatů w horách bydliwšjch pocházegj, a předce gméno Krobotů, Krabatků, na sobě po swém zvlášt-njm a vlastnjm wůdci aneb otci nosej. Ba zeptegme se samé Holsaty, které Schlötzer od Holz a sassen odwodj, a ge tak často za příklad a důwod k potwizenj swé obljbené zásady při-wodj, kterého gsau národu? Powědjli Holsatischer Nation? Dogista nikoli, ale deutscher Nation. Tak i Holländische, Niederländische Nation, gestli se někdy řjká, tedy to se řjká gen newlastně a per abusum, nebo obogjho králowstwj obywatelé přiznáwagj se k germanskému národu. —

Druhý, něco zdarilegšj a wšak předce nepravý, wyklad zanechal Constantin Porph. D. A. Im. C. 31. „Chrobati autem dicuntur lingua Slavorum id est multam regionem tenentes, řecky: Χροβατοι - οὗ την πολλήν χώραν κατεχοντες.“ Některj k. p. Lucius a Pejačewič, tuto wýpowěd Konstantinowu nepravě a newlastně wykládagj, wztahugjce tato slowa „multam regionem tenentes“ na přjdawné slowo Veli aneb Velo -, ne pak na samé gméno Chrobati „Chrobati, nempe cum addito Veli i. e. magni significare potest, quod ait Porphyrogennitus,“ prawj Pejač. Hist. Ser. in Addit. p. XXXIV. Gisté wšak gest, že tu Constantin mezi Chrobat a χώρα etymologický swazek býti myslj: což i owšem gest, ale ne w Constantinowé smysle, nebo od χώρα nepošlo Chrob, ale oboge pošli geště z wyššjho zřjdlá. Recké χώρα a naše krag (rág, regio) tak se magj ku sur char a od těchto powstalým chrw krp, chrob krep, gako se má wlast ku wlad, dobro ku dobry, wěno panstwj ku uh pan, držawa ku držjm, aneb u Latináků regio regnium ku regere regnare rex a t. d. A proto na opak od ziwých osob, chrabrych wježů a podmanitelů dostala wybogowaná země gméno χώρα, krag, nikoli od této onino. Naše kragina, krag, krágeti wztahuge se práwě tak na ostróst, řeziwo, meč, zbrog, gako i geho přibuzenci srp, kropěř, rúbati. A wšak i to nemožno, že χώρα powstalo s proměněnjm h na ch; od ὄραω zřjm widjm, a tak by odpowjdale slowenskému a polskému widjek, t. g. obzor, horizont, kolik se okem wůkol widěti může. Bud' gak bud', k našemu kořenu wždycky patřj.

Třetj wýklad nalezáme u Tomáše Archidiac. Spalat. Histor. (žil. 13. wěku). Srow. Asemann T. I. P. II. C. 7. n. 8. „Thomas Archidiaconus p. 7. (Edit. Lucii) de Croatis loquitur: Chrobatia est regio montosa a septemtrione adhaeret Dalmatiae. Haec regio antiquitus vocabatur Curetia, et propterea qui nunc dicuntur Croatae dicebantur Curetes vel Corybantes. Unde Lucanus: Confisus gente Curetum, Quos alit Adriaco tellus circumflua ponto. Et Virgilius: Pulsantes aera Curetes. Dicebantur vero Curetes, quasi Curentes et instabiles, quia per montes et sylvas oberantes, agrestem vitam ducebant. — Hanc Archidiaconi allucinationem notat Joannes Lucius, ad Cap. 3. inquires: Hic observandum, Archidiaconum existimasse, ante Slavo-

w wiewach, obczy = chob, or =

rum adventum, Chroatiæ nomen usurpatum fuisse, Croatosque, eosdem fuisse cum Curetis. Verum peccat Thomas tum in Geographiam tum in Historiam. Alii sunt enim Curetes sive Corybantes de quibus Lucanus, et alii de quibus Virgilius. Hic Corybantes seu Curetes designat populos Craetæ insulæ, Utrique Idam montem incolentes; Lucanus vero populos Acarnaniæ. Curetes longe distant a Croatis. populis montana Dalmatiæ incolentibus. Quid? quod Croatæ populi in Illyricum longe post Virgilio et Lucani tempora invaserunt, nimirum sub Heraclio Imperatore.“ —

Čtvrtý výklad nechal J. Ch. Jordan. in Appar. Hist. n. 712. p. 103. „De Etymologia nominis Croata agitur. Nomen hoc transformatum est in latinismum et germanismum; secundum veram derivationem Slavicam proprie Chorwat scribitur et pronuntiatur, apud Croatas Horwat. — Char est residuum ex nomine populi, qui ante Slavos has terras incolebat et Romanis Carni dicebatur, prouti quoque idem illud Char in nominibus, quæ circa Caroli M. aetatem præcipue vigeant, nempe Charentani, Chariones, Charini, reperitur. Wat seu Watý est adjectivum Slavicæ formationis, et eandem significationem generat, ac terminatio osus, in formatione adjectivorum latina; v. g. Bylinowatý herbosus, hlinowatý argillosus, pjskowatý arenosus, kamenowatý lapidosus, Horowatý montosus etc. Slavi igitur, de quibus hic est quaestio, se dixerunt Charwatý eo, quod partim in, partim ad terras veterum; tum emigratione tum calamitatibus aliis ferme exstirpatorum Carnorum collocarentur. Dilatum deinde hoc nomen fuit in ultiores quoque terras Germanicas Saec. VI. a Charvatis Slavis occupatas, atque in populos Charvatarum imperio associatos Germanicos, et totus hic conjunctus populus, ut Slavice Charwati ita Germanice Charnter et latine Charentani et Carantani, dici coepit.“ Půwodnj sice, učeny, hledany, a však právě proto neuzitečný výklad! —

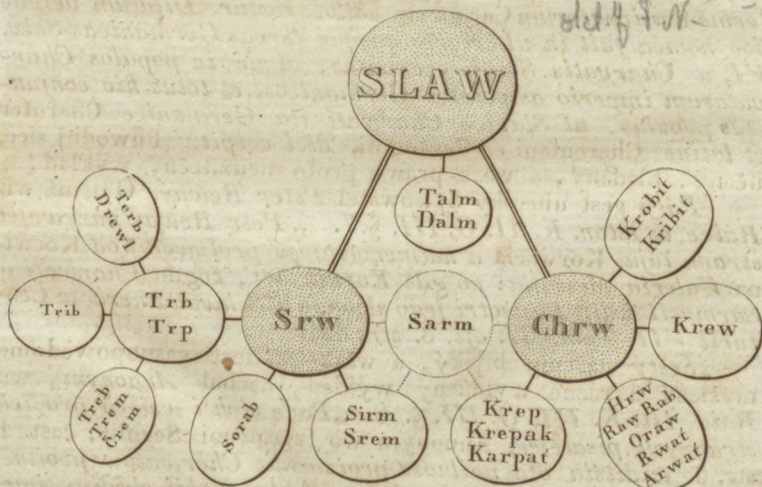
Pátý gest uherský Spisowatel Peter Reway. O němž viz Raiče w Istor. K. II. G. III. §. 7. „Petr Reway nazývajúet stranu tuju Korwacia a naimenowanije proizvodit od Korwina Valeria Messalla: no gdě Korvin byl, kogda Charwati w Sarmacii žili? Posmotri jeho slowesa u Schwandtnera w Centurii VII. Tom. II. čjs. 8. str. 831.“

Šestý našemu blžký, a však ne dosti gasnopowědomě myšlený a různě wyloženy výklad, nechal Anonym, viz Raič, Ist. K. III. G. III, §. 8. „Pače sich i wsiech pročich strannych pisatelej, Anonym wo Izjasnenoi Serblii, část. I. str. 6. widitsia čto nailučše proizvodit Chorwatow proime-nowanije. On goworit: wsi narodi Slawenskii občim imenem nazývajútsia Slawy, sijest, slawnii, ili blagorodnii, obače inii od těch Erwati (od chrwanja i borenija).“ On tedy odvodj toto gměno od rwati se, aneb, gak Slowáci řjkagj, ruwati se. Dobře sice, a předce i zle: nebo předně, od infinitivu osobná gměna nikdy formována nebýwali ani nebýwagj, po-

tom samo *rwati* gest gen *brat*, nikoli *rodič* slova *Chrw.* — *Raič* pripoguge k tomuto výkladu toto poznamenánj: „Tako mněnje sego *Auktora* bylo, čto *Chorwatskii* narod byl *Chrabr*, i w *borenijach* (jakože i nyně *slawenskii* narody obyčaj *imut*) *upražnialsia*, ot *kotorago* i *imja* *sebě* *pritižazali*.“

Sedmý gest *Jos. Mikoczi Otior. Croat. Budae 1806. p. 59-60.* „*Nomen Chrobotorum unde natum quis definit? Plinius quidem Choatram montem, qui Tauri montis pars fuit, alibi memorat, alibi reliquos inter populos recenset Choatras: si opinionum recensitarum, quae placeat maxime dicendum foret, postremam, cujus quaedam vestigia in Plinio, Choatrarum scilicet, in Asia, ac Europa Serbis finitimorum (?), in Chrobotorum nomen subinde mutatum, ceteris verisimiliorem videri dicerem.*“ — K těmto klademe geště i *Lucia L. I. C. II. p. 44.* „*Dictio Slava Hruati nomen proprium nationis est, nihil aliud significans.*“ To by byl nerozum, aby se některý člověk neb národ, hlaholem smyslu prazným a nic neznamenagjcjm gmenowal! — Srowneg s tjmto i *Dobrowského, Inst. Ling. Sl. p. 243.* „*Chrwat apud Micaliam Hrwat Hervat, i. e. Chrvat, Chervat, apud Wuk plane Rvat, supponit radicem chrv, cujus significatum difficulter determines.*“

§. 16. Obrazec rodoslowj wšech těchto gmen představujcjc gest asi tento:

Natkowski Jan Franciszek,
Magister Filozofii

L. dz. _____

dn. _____

ROZPRAWA III.

o

G M É N U

UN, HUN, HENET, WEND.

„Slavi, qui hodieque in Danneberga habitant, nomen Veni
et venski agnoscunt.“

Thunmann.

„Der Name Wena blieb bey den ältesten Nachbarn der Wen-
den, nemlich den Finnländern, so wie bey den Sachsen und
Normännern im Gebrauche.“

Gebhardi.

ROZPRAWA

O gménu Un čili Hun, Wen, Wend, Wind, Venet, Henet a t. d.

§. 1. *Slawowé pod gménem Un ů.*

Slawowie pod imieniem Unii
Slawowé, aspoň znamenitá západnj část gegich, nazwali se někdy *Uni*, *Unowé*, w gednotném počtu *Un*, ze kteréhožto prostého gména powstali, prostředkem přídawků, rozličné formy: *Uneti*, *Uneli*, *Unuli*. Poněwádž pak w naymnožšjch řečech holé, w předku slowa postawené, samohlásky obyčegně negakowý předdech, nayčastěgi *H* aneb *W*, dostawagj, anebo podle rozličnosti nářečj w giné samohlásky proměnowány bywagj, odtud powstala rozmanitost gména *Un*, gak u cizinců tak i u samých Slawů. Naše *Un Uneti* proměnilo se u Latináků na *Veneti Venedi*, *Vinuli*, u Němců na *Wenden*, *Winden*, u Řeků na *Antae*, *Eneti*, *Heneti*, *Veneti*. Caesar má *Uneli*, Ptolemäus *Veneli*, gako ratorlest Wenetů Armorických. A *Surowiecki w Sledz. Pocz. nar. Słow. p. 121.* prawj: „*Nazwiska Enetów, Henetów, Antów, Wenetów, Wenedów, Wendów, Wenów, Windów, Wanów, Windelików były ogólnó synonymicznemi przezwiskami rodu Słowiańskiego.*“

§. 2. *Słowo Un geli slawenské, a co znamená?*

Słowo *Un* gest staroslawské a má týž, anebo podobný smysel, co *Slaw*, totiž *wýborný, znamenitý, chwalebny, krásný*. Srowneg:

I.) *Slowar Akadem. ros. w Sanktpeter. 1794. Čast. IV. str. 446.* „*Une, naricatelno slowo, wo wrawnitelnom stepeni uneje = lučše, poleznjeje.*“ Tamž nžje: „*Unšij unšaja unšeje, prilagatelno slowo = lučšij.*“ *Srow. Mrazowič, Gramm. str. 85.* Kde má Positivum gradum: *blagij*, Comparativum: *unyj, unšij*, Superlativum: *bladžajšj*. Pak w *Dobrowského, Instit. Ling. p. 86.* stogj *un gako* kořen, a p. 320. Comparativus *unij = melior.*

II. *W Biblii staroslawské* nalezá se toto slowo na následugjcejch mjstech:

Math. 5. ř. 29. 30. K. 18. ř. 6. „*Une jest jemu da objesitsia žernow oselsky na wyi jeho.* (Lépe by mu bylo aby zawěšen byl žernow osličj na šjgi geho.)“

Luc. 17. ř. 2. „*Uneje jemu byloby a t. d.*“

Luc. 12. ř. 7. „*Ne ubojte sia ubo mnozěch ptic unši jeste wy.* (Nebogte se mnohoť wy wrabečků přewyšujete.“ *Staroslawskému unši* cele odpowjdá slowenské *onakwěgšj* a české *onačegšj*).

Joh. 16. ř. 7. „*Une jest wam da az idu.* (Užitečné gest wám, abych gá odšel.)“

Joh. 18. ř. 14. „*Une jest jedinomu člowěku umreti za ljudi.* (Užitečné gest aby člowěk geden umřel za lid.)“

III. *W českém Rpisu Libušin saud* gest toto slowo we weršj: „*Idieže su dubrawiny une.*“ *Wiz Kroka D. I. Č. 3. str. 52. a 60,* kde stogj wyklad: „*Uný gest dobrý, wyborný.*“ — *Wiz též Králowd. Rpis od W. A. Swobody w Praze 1829, str. 198. a 241.* „*un y = prospěšný, wyborný.*“

IV. *Constantin Porphyrogenneta* tlumočj gméno *Slawského města a potoka w Zahlumii, Una* (chybně *Vuna Buna Bona*), *wýslowně* skrže řecké slowo *καλον* t. g. *dobrý, krásný,* takto pjše, *De Adm. Imp. C. 33.* „*Zachlumi dicti sunt a monte Chlum, et alias Slavorum dialecto Zachlumi dicuntur ii, qui post collem habitant, quandoquidem magnus ibi collis est, in cujus vertice urbes duae sunt Buna et Chlum, retro autem hunc collem flumen Bunos Buna nuncupatum, devehitur quod Graecis καλον significat.*“ *Pejačewich w Přjdwajcjch djla swého str. XLI. má wšudy Buna. Stritter Mem. p. II. p. 406. má w latinském přeloženj Bona,* ale w řeckém originálu pod textem má *Buna,*

což se dle řeckého Alfabetu i *Vuna Uuna* čjsti může a má. *Stritter* myslél tu na latinské *Bonus Bona*, a tudy domnjwal se, že *Constantin* chybil, mage ne *Buna Vuna* ale *Bona* psáti. *Una* a *Bona* gsau na poli geographicko-historickém rozdjlné, ačprávě, gak njže uwidjme, na poli etymologickém w gedno splywagj.

§. 3. *Potah slowa a gména Un ke gménu Slaw a tuhý swazek mezi oběma.*

Un, *Uni* zdá se býti, gestli ne přeloženj, aspoň saugménó čili synonymon gména *Slaw*, tak že názwowé *Uni* a *Slawi* o slawském národu wzágemně se užjwali. Ten etymologický způsob, který sme w rozbeře *Slow* a *Slaw* spatřili, nalezáme opěť i we slowě *un*, a diwnau mezi oběma podobnost, ba rownost. Gako tam, tak i zde se wýznam na dwa smysly (oči, uši) wztahuge; gako tam, tak i zde z tělesných a smyslowých slow powstali odtažená, mrawnj, zduchowněná slowa; gako tam, tak i zde základnj wýznam gest sláwa, chwála, čest; gako tam, tak i zde tuhý swazek mezi řeckau a nášj řečj; gako tam, tak i zde slaužil tento kořen za bohatau studnici osobných, mjstných, národných gmen.

§. 4. *Zákony etymologické na něž ohled mjti dlužno při slowě Un.*

Tu na to předewšjm upoměnauti musjme, že litery *h*, *w*, negen často pauhým zbytečným předdechém býwagj, (k. p. edera - *hedera*, erb - *herb* (pol.), okno - *wokno* *hohno* (lužic.), avoir - *habere*, *ιδω* - *widjm*, *οινος* - *wino*, Eber - *wepř*, uhel, *hugel* (luž.), *węgiel* pol.); anobrž že se gako takowé často i wespolek zastupugj a gedna we druhau proměňugj. Pro začátečnjky we zřjdoslowj aspoň některé příklady toho zde stogte: *hesper-vesper*; *Hestia-Vesta*; *Hungar-Wenger*; *hned-wnet* (pol.); *husenka-wąsionka* (pol.); *Johannes-Giovanno* (ital.), *Iwan* (rus.); *ύδωρ* (*hydor*) - *Watter Wasser*, *woda*; *ύδρια* (*hydria*) - *wědro*; *ήλω* (*helko*) - *wleku*; *όδος* *όδew* - *chodjm-wado* - *wandle*; *Hülle* - *velum*, *hüllen* - *velare*; *Hechel*

wochle, Ahorn-gawor a t. d. Obzvlášťe u Dolno - Lužických Wendů gest tato proměna, liter *H* a *W*, welmi obyčegná, wiz *I. G. Hauptmann, Nieder-Laus. Wend. Gramm. Lübben 1761. p. 13.* „*H und W wechseln mit einander, z. B. huzisch und wuzisch, lehren; humoz und wümoz, erlösen; Humožňick und Wümožňick, Erlöser; Hogeň und Wogen, Feuer; Woko und Woko, Auge; Hokno und Wokno Fenster; Husnasche und Wusnasche, Erkenntniss, hordowasch und wordowasch, werden. Hudra, česky Wydra, Fischotter.*“ — Že se w opět na *b* aneb *f* měnj, to wübec známo; ale i toho hogné přjkladů máme, kde se *h* na *f* menj. *Srow. Kopitara in Jahrb. d. Lit. B. 46. w Recensii: Albanes. walach. und bulg. Sprache, str. 94. N° 6.* „*Der Uebergang des f in h findet sich auch im Spanischen und Walachischen: hieru von ferrum, hiru von filum, herbu von ferreo.*“ Ku kterým přideg gešťe i latin. *hostis-fostis: herba-φερβα; špan. humo-fumus, hiel-fel; něm. Ham, heim, Haimath-familia* a t. d. Podobně i ze slowa *Un* powstaly odrody *Hun, Chun, Hen, Wen(d), Fin, Ben, Ban, Pan.*

§. 5. Zřjdoslowj slowa *Un*, a srownánj geho s podobnými slowy giných řečj: a sice:

A. Cizonárodnjch.

1.) *Hebregské: annah* (dixit, clamavit, cantavit, celebravit), *Onan* (sjla).

2.) *Arabské: an* (-canere, laudare).

3.) *Grecké a sice a.) na zrak se wztahugjcjmi: αν-ωω, αν-ωτω* (pulchrum, laudabilem facio): *αν-θωω* (flos, pulchritudo); *αν-τε, αν-τε* (předložka přednost a důstognost značjcj); *χαυ-ω* (superbio, laudo me), *χαυ-ων* (superbus); a s předdechem *υ* čili *f*: *φαι-ωω* (luceo, splendo), *φαι-ωω* (splendidus, pulcher), *βρωω* (altitudo, collis, princeps), *βρωω* (altum facio, aggrego); potom: *δν-ημ* (delecto, prosum), *δν-ηωω* (voluptas, utilitas) *δν-ηωω* (utilis, sr. uny unšj).

b.) na sluch se wztahugjcjmi: αυ-ωω, (laus, gloria); *παρ-αυ-ωω* (collaudatio), *αυωω-ωω, ερωω, ερωω* (laudabilis, gloriosus); s předdechem *υ* (φ): *φωω-ε* (zwuk), *φωω-ωω* (znjm, slugi), *eu-phon-ia, sym-phon-ia* a t. d.

4.) *Latinské*: unio (perla, skwaucj kámen), onychium, onyx (gemma a candore nomen habens. Corvin. flos latin.); honos, honor, honoro, honestamentum (ozdoba, sláva); Venus venustus; bonus; venia (clementia), veneror; Hanum olim, nunc Fanum, fanus profanus; fenestra (a φαῖνο luceo); junior (a s emplas. juvenis); cano (celebro carmine), conor (honorem quaero).

5.) *Francauzké*: honnête; honi (honore privatus), honte (defectus honoris); vignette (ozdoba, okrasa).

6.) *Gothské*: fana.

7.) *Anglické*: fin.

8.) *Německé*: Wunne Wonne wonnig: Schein Funke, schön, Schönheit; Hühn; Hohn, Schande (defectus aut contrarium honoris). Hiune althochdeutsch gigas, Grimm. II. 7.

9.) *W srawnitelnom Slowarě w Sanktpeterb.* 1790. Č I. p. 232. stóji: bun zdorow, chorošo, dobro, blag, Surinamski kreolski; bun dobro, blag, Saramacki w Surinamě; buono dobro, Italianski.

B. Slawských, z kořene un, w rozličných časech a nářečjch pošlých, a hned sjlu, hned krásu, hned čest, hned wšecho spolu značjcjch, takto:

un

sjla:	krása:	čest:
Un: (uno huno hyno) heyno hogno.	Un: (unada) w nada w naditi, hinba	Un: (uno) w eno wěno, wenec, wenčanie,
— unogo mnoho, vno-gy mnohý.	— hiniti; bun.	heyno (t. pocta, dar).
— (unák) junák, jonák,	— (pěn) onaký onakwý.	— honositi se, honosný.
— (van) jinoch, janek.	— (pěkný) pěkný pěkný,	— pan panj panna,
— (van) ban bajan, bojan, pan.	— spanilý punza (Krain.).	— winowaty (dol. luž. poctiwý).
— wina (uný, silný ná-pog, silice, řecky oivos).		— uhona hana wina (honor malus).
		— haniti } (dehone-
— winiti } stare).

§. 6. Poznamenánj ku předešlému §phu.

1.) Že české w nada to gest co unada, důkazem gest české gméno Wnislav, které powstalo z Unislav. U se i gináče často na w mēnj u samých Slawů, k. p. udowa serb. wdowa: unuk-wnuk; uzeti-wzjti; uzel uzda-waz wazba swazek; u wodě-w wodě we wodě. Slawské un-

da, *wnada*, pols. *wnęć, wnąta, i nęta*, gest to, co staroněmecké *Wune wunniglich*, aneb *Wonne wonniglich*, a lat. *venustas*. Ku kořenu *un* přidán byl w českém nářečj formowacj východek *ada, unada wnada*, gako *hromada, mokr-ada*, w polském *et eta*. U *Voltiggiho* sluge *wnaditi-hiniti* (locken) a *wnada = hinba*, a odtudto widěti, že *wnada* nepochodj, gak by se na prwnj pohled zdáti mohlo, od pols. *węda wenda* t. g. (uda) *udice, Fischangel*, na njž se obyčěgně nęgaká *wnada* (Lockspeise, Köder) nalezá, nebo *udice* a *wnada* negen logičně rozdjlná gsau, ale i etymologičně, gelikož w tom prwnjm (*udice, węda*) litera *d* podstatně ku kořenu přináležj, w tomto poslednjm pak (*wn-ada hin-ba*) nikoli. — Otázka gest: nenjli i gměno knjžete českého *Mnata*, přetwara *Vnata Unata*?

2.) We slowě *j-unjunak ginoch*, gest *j* (*g*) toliko přjpadná, ku kořenu podstatně nepatjicj, předrážka, gako we mnohých giných slowjch, k. p. už *guž giž*; utro *gutro gitro*; eště *geště*; ihla *gehla*; iskra *giskra*; istý *gistý*; izba *gizba*; iwera *giwera*; abatissa-*gebtiška*; Else, *gelše wolsě*; Esche, *gesen*; Igel, *gež*; Akorn-*gawor*; Apel-*apfel-gablko*; Alse, *galec*; ozero-*gazero-gezero*; olen-*gelen* a t. d. Takowá, z předdechu *h, ch* powstalá, předrážka, zdá ze býti i w následugjcjch, k tomuto kořenu přináležegjcjch, slowjch: *konati činiti* (směle sobě počjnati, sjli wynakládati, gako od *chrob, chrabr-robiti*), *čin* (rus. = čest, důstogenstwj), *izkoni, zakon, kniha, kněz, knjže, knet* anebo *kmet* (sr. něm. *Knecht, n* se měnj na *m*, k. p. brana *brama, Nicolaus, Mikuláš*); snad i *kůn* (kón koon kowon komoň = silné, krásné zwjře, gako *swerepec*, slow. *swerjebec, žrebec* od *swerep, swrb, srb* a *gunec* od *gun.*). Ba w některých gmenách se to *Unegen* na *W*, ale i na *Z* proměnilo, aneb cele zmizelo, wiz *Schwoy, Top. v. Mähr. Hrad. Kr. p. 688.*, „*Znorow, in alten Urkunden auch Wnorow, Unirow und Norow genannt, zum Gute Wesely gehöriges Dorf.*“ Postupowánj gest toto: *Unor* (muž), *Unorow* (geho statek), *Wnorow Zwnorow Znorow Norow.*—Nepocházjli z tohoto kofene i názew měsje *Unora*? —

Natkowski Jan Franciszek

Magister Filozofii

L. dz. _____

dn. _____

3.) Z kořene *un* nalezá se v latinčině *positivus gradus bon bonus*, ve slawenčině pak *comparativus uny unšj*. Gako se we slawenském *dobrý, lepšj*, půwodně, ne na dobrotu, ale na krásu, *ozdobu* a *lepotu* wztahuge, tak se wztahuge i w latinském *bonus* na *venus-tus*. — Se slowem *Pán ban banus*, srowneg lat. *Bonus, Optimas, Magnas*; se slawským *panna, panj, punza*, srow. lat. *Ven-us*.

4.) We slowě *pě-k-ný* gest *k* epenthetické, gako w *li-k-nawý* (ljný leniwý), *hoře-k-owati*, *zaměst-k-náwati* a t. d.

5.) *Následugjcj* slowa tedy geden kořen magj: *Venus, Wanadis, panj, punza* (*Kraín. = panice*), *gunak, ginoch, Juno, γυνη, žena, konu, quena*. Mladost a krása a sjla spolu chodj, a má čest, sláwu za towaryšku neb následek, proto *un* wšecker toto spolu znamená.

6.) *Unogo vnogo* se až posawád u Kroatů zachowalo, w giných nářečjch se *v* na *m* (labialis in labialem) proměnilo, *mnogo*. Půwodně značilo *unogo* to, co *moc sjla*. I nynj geště mluwjme *moc* aneb *sjla* hrušek t. g. mnoho. Poslednj syllaba *og ogo, oh oho*, we slowě *un-og un-ogo*, gest formowacj východek, gako *twar-oh, bat-oh, stoh, deloha, mátoha*.

7.) Českě *heyno hogno* tak se má ku *uno*, gako české město *Hýnow Cheynow* ku *Unow*.

8.) *Winowatý* aneb *winowati* gest to, co *unowatý* a znamená u Dolňo-Lužičanů to, co *wnadný, spanilý, wzácný, důstogný*, wiz Hauptmanns N. Laus. Gramm. na konci w registře slow, pod článkem *Werth*, kde stogj: „*Werth = winowati, dostojni*.“ *Uhona hana haniti*, tak se má, co do opačného smyslu, ku *honor honositi*, gako *host* ku *hostis*, *swár swárný swárlinost* ku *sworný swornost, prostý* ku *sprostý, slona clona* ku *slunce*, ruské *stud* (*Schändlichkeit, turpitude*) ku českému *stud stydlivost*, něm. *schlecht* ku slaw. *šlechetrný*, serb. *gizda* (krása) ku čes. *hyzda ohyzda* a t. d.

9.) *Bajan bojan* gest emplasmus slowa *ban*. Srow. *Surowiecki Sledz. Pocz. p. 151*. „*Jeden Pan miał pod sobą kilku Żupanii; w niektórych prowincijach Wę-gierskich dawný Słowiński podział kraju na Banaty*

schlecht = wbydalo se

czyli Panaty, *dotąd się utrzymuje*. Pan, ban, župan, bannos, bannum, bannale, Banherr, Banera, Fahne z *jednego niezawodnie pochodzą źródła*. Bannum w *tacynie barbarzyńskiej znaczyło władzę albo jurisdikciję, dominium, państwo: banalia prawa, czyli przywileje dominialne, po naszymu pańskie*. Niektórzy Dyplomacy mniemali, że bannum, ban przyjęto od Dalmatów, którzy krag swój dzielili na banaty rządzone przez banów czyli Panów. — Podobniejsze, że pochodzi z czasów nierównie dawniejszych, to jest, od Bannos, które, podług świadectwa Hesychiusa a starożytnych Italów (może Wenedów Adrijackich), znaczyło *władcę albo królika*. — Z kořene Un (an) tak powstało Van Ban Pan, gako z kořene At (ot) powstało Vater, Batko (malorus.), Pater.

10.) Banket panket pochodj od un ban pan, a značj slawnost, hostinu, skwosnost s panskau nádhernostj strogenau; srownává ce s podobnými slowy slawa, strawa, kar, karm, rozkoš (od těch, koch) a t. d.

11.) Slovo slawské, zvláště w Serbsku, w Bosně, w Bolharsku užjwané, bun, (sr. Schaffarik, Abk. d. Sl. p. 64.) znamenalo půwodně wúbec lječidlo, okrasu, ozdoby, potom obvláště bělidlo, barwu k okrášlenj domu, gako řecké καλος, a od něho pošlé latinské colorare, color calx, něm. Kalch, česko-slowenské kalý, kaliti (stěny barwiti), a u Rusů Krása die Schönheit a Kráska die Farbe. Ze slova un uno bun wuno, powstało snad, shustnutjm hlásky u na w a této na p, wauno wawno wapno. — Serbské buna buniti, ruské bun-t buntowati, české pun-t, spuntowati se, illyrsko-slowensko-maďarské bantowati, (Votlig. p. 5.) značilo půwodně to, co (uniti) junáčiti, t. g. silně, zmužile sobě počjnati, potom násilj, bauřenj, nepokog činiti; nepochodj tedy z německého Bund, právě tak, gako rab rabowati nepochodj z něm. Raub, rauben. Tjm způsobem, gako ruské kramola (násilj, bauřenj, ukrutnost), kramoliti, kramolnik pochodj od chrabr, krepky, tak i bun, bun-t, pun-t pochodj od unij. Přjdawek t gest pauze formowacj, ba w serbském se ani cele nenacházj. Slowensko-maďarské banugi bantowati, tak se má ku un, gako litowati ku ljut ljty.

12.) Sem patřj snad i *snaga* (gakoby *sunaga*), u *Vol-tig*. Reinlichkeit, Sauberkeit, u *Wuka* die Stärke, Kraft; potom s odhobenau prwnj literau *neğa něğa* (une-ga) die Zärtlichkeit, *něžny* (uněžný) zärtlich, fein. We slowě *něga*, *něžný*, zdá se toliko *n* kořenowé býti, ostatnj formowacj přjdawek; srow. *Jac. Grimm. Serb. Gram. p. XLIX.* „Im lateinischen *nosco* und *nascor* ist nichts wurzelhaft, als das *n*, alles andere Ableitung, für *gnosco*, *gnascor*, *ginosco* *genascor*. Dergleichen Wörter, denen nur ein Buchstabe aus der Wurzel geblieben ist, haben alle Sprachen, auch die Slawischen, z. B. *ralo* böhm. *radlo* (aratum), = *r-alo*, für *or-alo*, von *orati* (arare).“ — Se *snaga* sr. i staroslaw. *san* = majestas.

13.) Zchaternělý wýznam slova *un hun*, gest polské (u Lindeho) „*Hunek*, *može od guni*, *prostak*, *Bauer*.“ Potom tamž: „*Gunia-čhłopstwo*, *gburstwo*, das gemeine Bauernvolk. Nie tylko miłość w pańskiem łagnie sie blawacie, Znaydziesz ią czasem w guni i ubogiej chacie. Zimot. Siel. 166. *Ręka twoia nie na gunie, nie na chłopstwo piiane, ale na bohateru sie rodzila*. Pot. Arg. 82.“ — Sem patřj i maďarsko-slowenské *Inaš*, t. g. *ginoch*, *ginoš*, *panoš*, znamenagjcj sluhu, slau-žjchó mládence, *panoš*.

14.) U Slowákú gsau *weno*, *heyno*, *pocła* totožná, posud w užjwánj, a znamenagj tolik gako „*čest něgakým darem mladé newěstě prokázaná*.“ *Weno* (sr. *bonum*) značilo půwodně wúbec dobro, *Bonum*, ein Gut, potom obzwlášťe *Heurathsgut*. Srow. „*Krásná panna polowica wena*.“ U Slowákú se *W* na *H* proměnilo; od-tud i *heyno*, *heynom* chodit, t. g. w čas swadby domy swadebnjkú a přátelů nawštěwowat a od nich dar pro mladuchu žádat a shromaždowat. Totěž znamená *ipocla*, srow. *Palkowičů Slownjk II. p. 1543.* „*Pocla ein Geschenk, welches die Gäste zur Hochzeit schicken, nuptiale donum*.“ Ostatně *weno* wěno chwěge mezi *Bonum* a *Venus*. — *Dalemil* užjwá wěno za statek, dobro, negen při, ale i po swadbě, we starosti, když mluwj o *Drahomiře*:

„*A když kněz Waclaw k letom přigide*
Z swé mateře moci wygide,

*Wece: matko sed' na swém wěnie,
Ke mněť slušj země oprawenie.*“

Wenec Wě nec odvodj se sice obyčegně od *wigi winu*, ale tak by muselo byti *winec*, nebo *wigi winu* nikde w žádném způsobu a času neměj se na *wěgi, wěnu*. *Wě nec*, *wenac* znamená i *korunu* která se *newige*. *Wě nec* gest nepochybně *unec*, t. g. gloria, honor, nimbus, blesk wíkol hlavy swatých: odtud *unčati benedicere, consecrare*, e. g. *matrimonium*. Srow. *Petra Alexiewa cerkownyj Slowar w Moskwě 1773. p. 59.* „*Wě nec* na ikonach označajetsia zolotom okolo ělawy izobraženago lica, wměsto sijanja, počemu i oklad zlatoj ili srebrenoj wokrug glawy položennoj wěncem imenujetsia. *Wě nec* nazwanie imějjet ot wěna, t. g. podarka ili nagraždenia kakowy dawalis poběditeljam w drevnija wremena u Grekow i Rimljan. Otsjuda nazywajetsia wěncanie t. g. blagoslowenie cerkownoje, prepodajemoje nowonewěstnym, i wozloženie na glawy ich wěncow.“ We staroslawské řeči *slawa* a w anglické *glory*, znamená téz to, co *wě nec unec* t. g. *Heiligenschein*, okrasa, pocta hlavy; srow. *srub obruba rám*; tak i u Latínáků *servia, sertum, corona*.

15.) Ostatně odstup to od nás, abychom my všecjky všech řecj slova na *un*, aneb gemu bljzký a podobný zwuk se začjnagjcj, z tohoto *gedinkého* a *samého* kořene odvodili, gako gsau k. p. latinské *untia, venire, venter*, něm. *wünschen*, slaw. *waně, wen wenku, wnuk* a t. d. Nebo a) Mnohé rozdjlné předměty mohli hned půwodně, negen w rozličných řečech a kraginách, ale i w též řeči gednjm aneb aspoň podobným zwukem poznačeny býti. b) Mnohý zwuk, který nynj gako *un* znj, mohel půwodně we starowěkosti docela gináče znjti. c) Mnohý zwuk, který se powrchně sem k rodině *un* přináležeti widj, předce nepatřj sem, ano *n* w něm toliko wložka aneb nosownice býti může, k. p. něm. *Wunsch* srow. s latin. *votum*, lat. *venter* sr. se slaw. *utroba, uterus*. d) Mnohý zwuk *un*, w některé řeči může býti ne domáčj djtě, ale toliko host od ginud přišlý. e) Mnohý zwuk *un*, bytby měl i od půwodnjho cele rozličný aneb gemu i odporný wýznam, nic méně předce

od tohoto kořene *un* pochoditi může, geho zagisté počátečný smysel mohel se w běhu stoletj a w tjsni sto řečj a nářečj tak proměnitj, skrautiti, zablautiti, že my nynj ani tu nit a ten šlak wjce nagiti w stawu negsme, kteréby nás w labirintu biografie toho slowa, až k onomu punktu wedly, kde se to slowo gako djtě od matky odtrhlo a na vlastnjch nohách cestu po swětě, po národech a kraginách konati šlo.

§. 7. *Litera n we gméně Un Wen, a odtud tekaucj wýplynky.*

Litera *n*, we slowě *un*, nenj toliko rhinesmus, čili nosový zwuk, ale podstatně přináležj ku kořenu, nebo předně: we všech řečech se nalezá, i w rhinesmugjcjch i w nerhinesmugjcjch; *podruhé*: děgopisci totno *n* nikdy newynechawagj, ale pjšj ge často i bez přjwěskowého *d* aneb *t* na konci, k. p. Wani Weni Winuli, Huni Chuni; *po třetj*: toto *n* se někdy s předcházegjcjmi, z *u* powstalými literami stěsňuje a srostá, beze wšelikého slyšenj rhinesmu, k. p. *Bnatky, Bneci Mneci*, mjsto *Benatky*, *vno-go mnoho* mjsto *unogo*; a naposledy toto *n* tak ge tu wýrazitě a čisto-aneb raděgi twerdozwučné, že se w některých nářečjch na změkčugjcj *l* měnj (k. p. u Serbů *Młeci*, *młogo* mjsto *Veneti*, *mного*), což se s temnozwučným rhinesmickým *n en an* nikdy nestáwá. Z tohoto tedy widno, že toto gméno nepochodj od latin. *unda*, aniž znamená to, co obywatele mořských, mokřých a wodnatých kragů, třebas owšem i u moře bydleli. Srow. *Monse, Gesch. Mährens*, Vorrede „*Des Prokopius u. Jordanandes Anten scheinen nichts anders zu seyn als Wenden (Wanden), vermuthlich vom altpreussischen Wando, unda aqua, slawisch woda, Anwohner der Ostsee, so wie Pomorane von po more.*“ We slowě *unda* gest *n* toliko nosownice, nebo *unda* pochodj od *udus, mađidus, woda, wdog, Watter Wasser.* — Aniž pochodj toto gméno od *węda, udice*, (Fischangel), gako mněl knjže *Jablon. in Act. Soc. 1774. p. 108.* „*Cum (Venedi) ad mare Balticum habitaverint, et ad tot fluvios, sequitur ut pisci-*

Natkowski Jan Franciszek

Magister Filozofii

L. dz. _____

dn. _____

bus maxima ex parte vitam sustentaverint, unde etiam antiqui (kdo kde?) has nationes appellarunt Ichthyophagos (rybogedi). Hamum autem, quo ad pisces capiendos utimur, Vendi vel Slavi vocant Wanda seu Wanda. Quod Varroni Hamiota formatione graeca ab Hamis est; id slavice Wandarz vel Wendarz dicitur. Quod Ciceroni est esca piscibus capiendis, Vendice est wandny vel wendny pokarm.“ Jablonowský považuge zde nepravě částečnau vlastnost gednoho slawského nářečj, totiž rhinesmus, gako všeočnau celé slawenčiny: když předce, mimo Poláka, nikdo giný neřjká *wenda*; staroslawsky sluge *uda udica*, rusk. *uda*, česk. *udice*, lužic. *huda*. Od lowenj a gedenj *ryb* byliby prawěgi sluli *rybaři*; ryby se mohau, obzvláště we stawu newzdělanosti, i bez *udic* lowiti. Ale mjsto všech důwodů stog ten: že litera *n* tu nepatřj ku kořenu slowa. — Aníž pochodj toto gméno od *Budinů*, gako se *Ossoliňki* domnjwá, nebo *bud* a *un* gsau dwa docela rozdjlnj kořenowé. — Aníž pochodj od *Indů Hindu*, leda že tak, že mezi *Ind* a *Un* takowý *powšechný*, *daleký*, pauze etymologický swazek gest, gako mezi hebrejským *anah*, *on*, greckým *airos*, lat. *honus*, *venus*, gothským *fana*; nebo, gak řečeno, tento kořen gest prastarý, a téměř po všech europejsko - aziatických řečech rozratolestěný. Wjce smjchu než pozoru hodno gest odwozowánj tohoto gména od něm. „*die Wand, weil der Wende, wenn er unter Deutsche geräth, stumm wie eine Wand ist.*“ Wiz Frenceii *Etym. Vandal. ap. de Westphal. T. II. p. 2407.* a *Gebhardi G. d. W. I. p. 64.*

§. 8. *Formowacj syllaby a přjdwkowé ad ed id od aneb staženě d, čili et it ith, staženě t, ku kořenu un nepřináležejj.*

Wýchodky *ad, ed, id, od, d, et, it, ith, t*, we gmenách *Venad, Vened, Winid, Weonod, Wend, Venet, Winith*, Ant nepatřejj ku kořenu, ale gsau gen tak gramatické formy, gako u Řeků a Latináků *Hellad, Galat, Dalmata, Sarmat, Chorvat*, a u samých Slawů *Serbad*,

Slawata, Chwalata, Unata, Myslata a t. d. Anebo gsau toliko tak řečená *Intensiva*, která kratičkému slowu *un*, wětšj' wýraznost a slyšitelnost dáwagj, gako ot-otec, gež-gežek, pup-pupek a t. d. Odtudto snadno se dá posauditi to, co prawj Joh. Thunmann, in Diss. de *Stavanis*, in *Act. Soc. Jabl. T. IV. an. 1774. pag. 68.* „*Venedorum nomen, quo Slavos significari nemo dubitat, saltem quod ad Orthographiam attinet, Germanis debemus, et quidem, ni valde fallor Gothico cuidam populo, cui mos erat, propriis gentium nominibus quartum elementum, D, ad finem adjiciendi. Apud Danos adhuc mos ille viget, et apud Saxones etiam viguisse verisimile est. Quodsi ego recte judico, Slavorum hocce nomen Veni vel Voeni, vel etiam Vani (srow. un) olim et ab ipsis, et a multis vicinorum, enunciatum est. Timaeus, qui a Pythea omnia, quae de septentrionalibus Europae regionibus memoriae prodiderat, mutuatus est, oram Prussiae, ubi olim Venedi, seu Slavi habitant, Germanica quadam terminatione Vannomannam appellat. Constat etiam, Vanos vel Voenos, quibus cum, auctore Snurrone Sturlonide, Odino bellum fuit, Slavos fuisse. Slavum quoque Russiae incolam Finni Venae-laeinen, Estonos Venne-lane, Russiam illi Venae-jae vel Venahen-maa, hi Venne-ma (Venedorum terra) appellant. Slavi, qui hodieque in Danneberga habitant, nomen Veni et Venski (srow. Uni, unský) agnoscunt. At ex hoc Slavorum vero nomine adjecta litera D, ea, de qua dixi, Germanica gens, notius illud nomen (Venedi) formavit, eo plane modo, quo ex Svec (Suione) nomina Sved et Svedia, ex Scane Scand et Scandia, ex Fine et Scribefine, Findi et Scribefindi, exorta sunt.“ Srow. Dobrow. Slowanka, p. 26. „*Bey Pffingger heisst wendisch wenske.*“*

§. 9. *Důkazy a swědectwa staršjch Historiků, kteří dávali Slawům gméno: Unů, Hunů, Chunů, bez přjdwků at et.*

I Historikowé a Geographowé starých časů gméno *Un Slawům* hned všem, hned gednotliwým kme-

nům výslovně dávali, aneb aspoň gména *Un, Ant, Slaw* tak často spolu kládli, že odtud widno, že kmeny a lidi gedného národu pod těmi gmény rozuméli. My ge zde letočetným pořádkem uwedeme:

I. *Saxo Grammaticus*, Hist. Dan. p. 134. „*Hac virium fiducia cum Hunis pugna conseritur. Cujus prima dies tanta interfectorum strage recrudit, ut praecipui tres Russiae fluvii cadaveribus, velut ponte, constrati pervii ac meabiles fierent. Itaque proelio septem dies extracto occidit rex Hun. Cujus frater eodem nomine inclinatum Hunnorum aciem conspicatus, cum sua se cohorte dedere cunctatus non est. Ex bello septuaginta ac centum reges, qui aut ex Hunis erant, aut inter Hunos militaverant, remisere se regi. — Igitur Frotho vocatis in concionem Regibus, sub uno eodemque jure degendi normam imponit. Praefecit autem Olimarum Helingardiae, Oneum Conogardiae (srow. Ungard, Chunigard), Hun vero captivo Saxoniam tribuens. Itaque Frothonis regnum Rusciam ab ortu completens ad occasum Rheno flumine limitatum erat.*“ Odtudto widno, že *Saxo* pod *Huny Uny*, Slawy w Rusku rozumj. *Gebhardiho* saud o tčhto *Saxa Grammatika* zprawách, wyzrazuge gen geho, Slawům wšudy nepřjzniwého a záwistného, ducha, kterým celé swé djlo tak hrubě poškwernil. Srow. *Gebh. G. d. Wend. I. p. 68.* „*Eben so unsicher ist dasjenige, was man in dem alten dänischen Geschichtschreiber Saxo von wendischen Begebenheiten der ersten Jahrhunderte findet. Denn dieses trägt das Gepräge neuer Erdichtungen. Als wendische Könige giebt Saxo an, Izmarus An. 460, Skalk 500. Winus etwas früher, und Strunico 580. Aber diese Namen klingen so wenig wendisch (!) dass sie Verdacht erregen. (Izmar Izmir ge čistě slawské, tak gako i Skalk vlastně Sclaw Slaw, srow. Godescalk - Godislaw, Strunik gest též slawské, buď od struna, buď od strona, srow. Stranimir, Stranský). Wären, Saxos Nachrichten gegründet, so hätten die Wenden, unter Anführung eines Königs Strunico, schon im dritten Jahrhunderte den Dänen in den Belten ein Seetreffen geliefert, wären*

etwas später in Verbindung mit den Kurländern den Dänen zinspflichtig gewesen u. s. w.“ Sprawedliwégi o tom saudj Naruszewicz, Hist. Pol. T. I. Cz. I. p. 200. „Saxo mówi, iż wszyscy Królowie Ruscy, prócz Olamira i Daga, w bitwie poginęli; nie jest to czysty wedle Prokopa, rządu Arystokratycznego u Słowaków wyraz: pewniey że Duńczycy, przywykwszy do rządu Monarchicznego, narodów Ruskich czyli Słowiańskich, wodzów, nazwali Królami, niżli oni tą godnością zaszczycać się mieli. — Wyznać należy, że to są nader ciemney starożytności ślady; lecz iak upartym ich stronni-
 kem być nie można, tak niegodzi się ich odrzucać zupełnie, ile że ie znaydujemy w narodze Duńskim, mającym zdolność pamiętkę większą dzieiów przodków swoich zachować, niżli o naszych poprzedników Słowaków czynach, nam się dostata. Wspomina niżej tenże Saxo, o Olimarze Królu, iż mu Holmgardią, a Onewowi Konogardią, innym inne królestwa porozdawał, Dagonowi zas Hestią; są to wszystko starożytności poszlaki, które kdybym ich prawdę mógł zaręczyć, byłyby mi kluczem do odkrycia naytaiemniejszyey o narodach Słowiańskich wiadomości. Przewiska Konograd podobieństwo w Helmoldzie znayduię.“ — Tuto zprawu Saxa Gramm. potwierzuge i Erici, Daniae regis, Historia Gentis Danorum, ap. Erp. Lindenbrog, ed. I. A. Fabricii, Hamb. 1706. p. 164. „Rex Danorum 35. Frothi. Contra hunc Frothi venit rex Hunorum cum aliis 68. regibus, qui ex se 6. reges fecerant belli duces. Quorum quilibet habuit sub se 5. navium, et quaelibet navis habebat 300. armatos. Summa navium 30. summa virorum novies mille millia hominum, hos omnes occidit Frothi pugnans cum eis in mari juxta Bleking.“ — Už o Odínowi, Gothském hrđinowi, sewerné powěsti rozprávěj, že wybogowal Vanenheim aneb Wanland t. g. Uny, Unsko aneb Wency. Snorro gmenuge Borislawa knjže Pomorské kralem Vinlandu, anglosasky Weonodland, což též Un za základ má. A sám Gebhardi prawj, p. 64. „Jornandes schreibt wechselsweise Vinidi und Weneti; Adamus Bremen. wie auch Helmold gebraucht Winuli und

Winidi als gleichgültige Namen. Die Aussprache Wenden, erhielt sich in den österreichischen Gegenden, der Name Wena aber blieb bei den ältesten Nachbarn der Wenden, nämlich den Finnländern, so wie bei den Sachsen und Normännern im Gebrauche. Die Finnländer nennen noch jetzt die Russen Wenälaine und Russland Wennahenmaa (Wendenheimat). Der letzte Name Wanaheim war auch in der ältesten nordischen Sprache vorhanden.“ Ostatně o těchto věcech nemusíme saudití toliko podle zprávy gednoho spisowatele, gako se Saxem Gramm. Gebhardi činj, ale slyšme a srownegme spolu mnohé, sewerné i gužné, bljzke i daleké, latinské, německé i řecké; tak co se nám, gednotliwé powažowané a ze sawwisu wytržené, nemožno a zmateno býti zdá, to se nám ze stogisté všestranosti gako hodnowěrnost a pořádek ukáže.

2. Ptolemäus (*w II. stoletj*), *Geographia, Libr. III. C. 5. ed. Lat. Basil. 1540. p. 42.* „*Sarmatia Europaea. — Inter Peucinos et Bastarnas sunt Carpiani, supra quos Gellini. Postea Bodini. Inter Bastarnas autem et Roxolanos sunt Chuni.*“ — Srowneg s tjmto mjstem následugicj spisowatele: Joh. Christ. de Jordan, *De Orig. Slav. Pars I. C. 14. p. 55.* „*Jazyges et Chunos, quos Ptolemäus memorat, quidam Hungaricarum rerum Scriptorum Hunnicæ originis esse putant; sed hoc tum Ammiano Marcellino, qui Hunnos, per Moetidem seculo quarto in Scythiam Europeam irrum-pentes, abditam, igitur ignotam eo usque nationem, immo glaciali oceano ultra paludes Moeticas propinguam asserere non dubitavit: tum Prisco, Historico, qui ulteriorem, id est Asiaticam ripam Moetidis pro patria Hunnorum assignat, tum Agathiae, qui idem confirmat: nec non Procopio, qui Hunnorum populos inter Caucasum, Moetidem et Tanaim collocat, nimium contrariatur. Si enim Hunnica quaedam natio sub nomine Chunorum jam seculo Secundo inter medios Getas, et sub nomine Jazygum prope ipsos Roxolanos sedisset, abditam seculo Quarto dici nequivisset.*“ Srow. Thunmann, *De Stavanis Ptol. in Act. Soc. Jab. 1774.*

p. 86. „*Geuini, Bodeni, Chuni apud Ptolemäum ignoti sunt. At quiq̄ fuerunt, juxta Bastarnas et Carpos habitasse eos, certissimum est: quod etiam ab Agathodämone observatum video, qui eos ultra Peucem montem, inter Amadocam paludem et Tyram fluvium collocavit.*“

Sem přináležj: Mannert, *der Norden der Erde, 2 Aufl. Lpz. 1820. S. 273*, „*Die Chuni (χοῦνοι), zwischen den Bastarnen und Roxolanen; also an beiden Ufern des Borysthenes, in der Ukraine. Ptolemäus ist der einzige, der die Hunnen, denn diese will er ohne Zweifel bezeichnen, vor ihrer spätern Einwanderung in Europa kennt. Betrügen kann er sich nicht; diess zeigt der gute Zusammenhang, der Name des Volkes, den ausser ihn niemand zu nennen weiss, und die südliche Lage in bekanntern Strichen. Besonders bleibt es immer, dass sie nicht mit unter den vielen Völkerschaften namentlich vorkommen, die nach dem Vordringen der Gothen die röm. Provinzen anfielen. Ihr Daseyn scheint unterdessen doch Ammianus Marcellinus (XXXI. 3.) zu beweisen, der den plötzlichen Einfall der vereinigten Hunnen und Alanen in das Reich der Gothen erzählt, und die Bemerkung hinzufügt, die Gothen hätten in der Eile einen Haufen anderer Hunnen gedungen, um mit diesen dem Feind entgegen zu rücken. Diese andern Hunnen können doch nicht ein Theil der eben Einfallenden gewesen seyn.*“ — To mjsto u *Ammiana Marcellina L. XXXI. 3. Ed. Paris.* znj takto: „*Igitur Hunni, Alanis adjunctis confidentius Ermenrichi (Gothorum regis) late patentis et uberes pagos repentino impetu perruperunt. Qui vi subitae procellae percussus: magnorum discriminum metum voluntaria morte sedavit. Cujus post obitum Rex Vithimirus creatus restitit aliquantisper Alanis, Hunnis aliis fretus, quos mercede sociaverat partibus suis. Verum post multas clades animam effudit in proelio.*“ — K wyswětlenj a k potwerzenj toho, co zde Ptolemäus prawj, třeba srownati násled.

Spisowatele: *Anonymus, Auctor Chronici Slavorum, ed. Erpold Lindenbrog, in Scrip. rer. germ., septen. Franc. 1609. Edit. 3. I. A. Fabricius Hamb. 1706. fol.*

p. 189. C. II. „*Rutia a Danis Ostragard, i. e. in oriente posita, affluens omnibus bonis vocatur. Dicitur etiam Chunigard, eo quod sedes Hunnorum primo ibi fuerit. Hujus metropolis Chue (Kiow).*“ — To též píše Helmold, *Chron. Slav. L. I. C. I.* „*Russia vocatur a Danis Ostrogard. Haec etiam Chunigard dicitur, eo quod ibi sedes Hunnorum primo fuerit. Hujus metropolis est Chue.*“ Torfäus, *Hist. rer. Norvegiar. Kopenh. VIII. fol. p. 237.* „*Ibi (Vicar, rex Norvegiae) Sisarem Kaen-Ungardia, septemtrionalis Russiae partis, Jotunheimis proximae, Regem obvium habuit.*“ Slovo *Sisar*, geli gméno, čili ruské cjsař, car? *Kaen* wyswétluge sám Torfäus, že znamená tolik, gako *septemtrionalis*, sewerný. *Chalcocondylas*, nowějšj řecký děgopisec (r. 1512.), udělal z *Chunigardu Unkrat* (Ὀυκρατία), a z kraginy město, obec (πολις). Stritter, II. p. 1029. „*Versus Oceanum urbs est Ucratis nomine, hanc optimates administrant, divitiasque plurimas suppeditat. Ea regio (ne tedy město) extenditur usque ad oceanum Euphraste sive Inflaste (sr. Unwlast) nuncupata.*“ O slowě *gard*, srow. Schlötzers *Nord. Gesch. p. 503.* „*Gard heisst erstens: eine Burg, ein Hof, zweitens: ein Land, wie Thuidangard beym Ulfila, regis regio.*“ *Ungard*, *Chunigard* tedy gest *Unû kragina*, anebo s přidányi koncowymi východky *Unetû*, *Antû*, *Wenetû*, *Wenedû*, *Winitû kragina*.

3. *Appollinaris Sidonius, Arvernorum Episcopus in Gallia* (žil w 5. stoletj za času Atily), gmenuge, in *Carmine VII. ad Avitum Augustum*, národy Atilowi pomocné a podružné, mezi nimi pak i *Chuny*, řka: — „*Pugnacem Rugum, comitante Gelone, Gepida trux sequitur, Scyrum Burgundio cogit, Chunus, Bellonotus, Neurus, Bastarna, Toringus.*“

„*Gen die Mitte des III. Jahrhunderts verliessen die Burgundionen die Nachbarschaft der Wenden (Unû Chunû), wurden im Jahre 24. durch die Gepieden besiegt, und tiefer in Deutschland hinein getrieben.*“ prawj Gebhardi, *Wend. Gesch. I. p. 68.* Pozoru hod-

no, že i u *Paula Diacona* Burgundové (Vurgundaib) při *Antech* zpomínáni a kladeni býwaj. — *Prudentius*, w 6. stol. w básni proti *Symmáchowi* klade pospolu tyto národy: „*Daca, Sarmata, Vandalus, Hunus.*“ — *A Ausonius* (4. stol.) *L. 1.* „*Qua vaga Sauromates sibi junxerat agmina Chuni.*“

4. *Procopius*, in *Hist. Arcana C. 18. p. 54. Anno 527.* „*Ex quo tempore rerum potitus est Justinianus Hunni, Sclabeni et Antae pene quotannis incursionibus crudelissime depopulati sunt Illyricum Thraciamque totam, Graeciam, Chersonesum.*“ Týž *De Bello Goth. C. 14. p. 496.* „*Jam enim saepe Hunni, Antae et Sclaveni, trajecto fluvio, Romanos pessime foedissimeque vexaverant.*“ Týž tamž, *p. 498.* „*Sclaveni et Antae-cum simplicitate mores Hunnicos in multis retinent.*“ Které swědectwj může geště ráznějšj býti pro totožnost těchto Unů čili Hunnů, Antů a Slawenů? ku srownalosti gmén přicházej tu i srownalost mrawů. Ostatně srowneg *Strittera, Mem. pop. I. p. 451. Participant Hunnorum nomen Sclavi, apud Cedrenum, quod ad mores et vivendi rationem attinet, multa ipsis cum Hunnis communia fuisse Procopius ait.*“ *Schlötzer, Nord. Gesch. p. 347.* „*Beinahe möcht' ich glauben, dass Procopius unter seinen Hunnen Bulgaren verstehe: denn diese thaten, nach dem Zeugnisse anderer Schriftsteller, unter dem Kaiser Justinian verschiedene Einfälle in die griechischen Provinzen, und dennoch gedenkt ihrer Procopius nicht ein einziges mal, wohl aber der Hunnen, ohne dass man sieht, was er eigentlich für ein Volk unter diesem Namen verstehe.*“ Že u Bizantinců a giných Děgopisců gméno Un Hun, tak wšeobecně užjwáno býwá, přestaneme se diwiti, mysljce na to, že podobný los měli i giná gména, k. p. gméno *Sarmatů, Skytů* a t. d. „*Hiezu kommt -pjsē Thunmann, Nord Völ. p. 194. - die uralte und eben so natürliche als allgemeine Gewohnheit aller barbarischer, und in der Erdkunde unwissender Völker, ganze Länder, Reiche und Welttheile nach einer mäsigen Provinz, die ihnen am nächsten lag, zu benennen.*“

Ich will davon keine alte und entfernte Beispiele, ob solche sich gleich haufenweise darbiethen, anführen: ich will nur erwähnen, dass die Letten das ganze Russland nach dem alten benachbarten Volke, den Kriwiczen, Kreewa-semme (srow. Kroat, Chwat), die Finnen, Estland - Wiro-ma, von Wirland, und Deutschland, Saxa-ma von Sachsen u. s. w. benannt haben.“
 Newěřme tedy aniž uějme tomu, žeby wšickni, gménem Hunnú poznačenj, národowé Slawowé byli, k tomu zagisté sama etymologická podobnost aneb rownost, gešté dosti nenj, nepřistaupjli k nj gešté i *Historia, Geographia, Ethnologia* a giné důwody. Gako u Slawů některý otec čelednj, wůdce, knjže, *Un*, a geho rodina, pokolenj, kmen, národ, *Unowé* se gmenowali, tak i u giných národů mohel se *Hun, Chun, Kun, Chan, Chin, Ind* — nalezati, gehož gméno na geho potomstwo anebo poddanstwo se rozplynulo.

5. Theophanes, in *Chonogr. ad A. 551.* „*Hoc anno Unni et Sclavi cum maximis copiis in Thraciam irruentes eam bello vastaverunt. Imperator (Justinianus) bipuppes naves confici, iisque in Danubio adversus Unnos, si quando transfretarent, excipere, et cum eis manus jussit conserere.*“ Asseman w *Kalendářjch*, citowaw toto mjsto, prawj, *T. I. C. 2. p. 208.* pod čjslem *VI.* „*Gens Slavorum Unni. En Slavi Unnis conjuncti, vel ab Unnis, nisi nomine, non diversi.*“

6. Cedrenus (r. 1057.) *apud Stritter I. p. 42.* „*Ad Annum 551. Eodem Anno Hunni, qui et Sclavi ni dicuntur (οἱ Οὐννοὶ οἱ καὶ Σθλαβῖνοι), Thraciam infestarunt.*“ Týž Theophanes, Cedrenus, Anastasius zpomjnagj, r. 538. wogewody w *Illyrii Acum a Godillam*, o kterémžto prwnjm wýslovně pjšj, že byl „*patria Unnus.*“ Srow. *Theoph. ap. Stritt. II. p. 497.* „*Ad partes usque Thraciae irruerunt Bulgari. In eos autem Acum, patria Unnus, quem e sacro fonte suscepit imperator Justinianus (sr. Uprawda), per Illyricum militiae magister, expeditionem suscepit. E pugna revertentibus ac laetis Romanis, alii Bulgari occurrerunt et Constantinum, Acum et Godillam interce-*

Spomeny na to, že v představeném seznamu, který je v tomto díle, jsou uvedeny všechny národy, které byly v té době v Rusku a v okolí.

perunt. " Tamž Cedrenus: „Anno 12. Bulgari in Mysiam eruperunt. Hoc cum audivisset Acum Unnus, Illyrici rex (ὁ τσ Ἰλλυριου βασιλευς Αχου ὁ Ουννος), contra eos cum copiis egressus, Romanorum se exercitui conjunxit, magnamque Bulgarorum stragem edidit." Poněwádž práwě tito Děgopisci Uny a Slawy stotožňugi, tedy slušně zawjratí můžeme, že „patria Unnus“ zde tolik znamená gako „patria Slavus“ tjm gistěgi, že i gměna Ak, Akum a Godil čistoslawská gsau. Se gměnem Ak, Akum srowneg gměna Jak, Jakeš, Jakšič, Jakow, Jacimir, Jakimir aneb, gak toto gměno Byzantinci pjšj, Acamir, od slawského jak jaký = silný, smělý. Gměno Godil pochodj od God tak gako Godan, Godata, Godiš, Godimir, Godislaw, Godoljub Godomysl. Koncowka il gest forma gmén gako: Bodril, Boril, Dobril, Stanil, Těšil, Ostroil.

7. Beda Venerabilis, *Eccl. Hist. Gentis Angl.* (in *Rer. Britan. Scriptor. Heidelb.* 1587.) „Eo tempore venerabilis Egbertus proposuit animo pluribus prodesse, id est, inito opere Apostolico verbum Dei aliquibus earum quae nondum audierant, gentibus evangelizando, committere, quarum in Germania plurimas noverat esse nationes, a quibus Angli vel Saxones, qui nunc Britanniam incolunt, genus et originem duxisse noscuntur, unde hactenus a vicina gente Britonum corrupte Germani nuncupantur: sunt autem Fresones Rugini, Dani, Huni, antiqui Saxones, Boruchtuani. Sunt etiam alii perplures iisdem in partibus populi paganis adhuc ritibus servientes.“ Srowneg Thunmann, *Nörd. Völker*, Berlin, 1772. p. 130. 131. „Ich kann nicht unbemerkt lassen, dass die erste Spur von den Slaven im nördlichen Deutschland bei dem Beda, der im Jahr 753 starb, anzutreffen ist. (Hist. Eccl. L. 4. C. 10). Es ist bei der Gelegenheit, da er Ecberts Entschliessung nach Deutschland auf Heidenbekehrung zu reisen (im Jahre 690), erwähnt. Er nennet sie Hunnen, und lässt sie in der Nachbarschaft der Dänen, Sachsen und Rugier wohnen. Auch in Deutschland und Dänemark hat man einst die Wenden so genannt. Die Hünnegräber im Nördlichen Deutschland, die

ganz gewiss von den Wenden her kommen, und die Stadt Jomsburg oder Julin, die beim Sveno Agonis (p. 70.) Hynnisburg heisset, können davon zeugen.“ Jomsburg Jonsburg Hynnisburg gest gedno slowo, totiž Un, s rozličnými předdechy anebo předrážkami, dle rozličných nářečj. Možno že toto Jons- neb Jont-, Hynis- neb Hynit-burg gen odrody gsau slowa Winěta, Unieta, tak gako Julin a Wolin. Ostatně srowneg s tjmto mjstem Bedae Ven. geště i Adama Bremen. *Hist. Eccl. L. I. C. 5.* „Quaerentibus autem qui mortales ab initio Saxoniam coluerunt, compertum est nobis ex multa lectione veterum quippe, si Romanis credendum est scriptoribus, primi circa Albiam et in reliqua Germania Svevi habitarunt, quorum confines erant qui dicuntur Driades, Bardī, Sicambri, Hunni, Wandali, Sarmatae, Longobardi, Heruli, Dacae, Marcomanni, Gothi, Nordmanni et Sclavi.“

8. *Krantzii Vandalia, Hannoveriae 1619. fol. p. 2.* „Huni vero intrā Germaniam numerabuntur, ut erubescant qui Asiaticos esse contendunt.“

9. Ostatně i w *Eddě*, a giných nordických *Sağách*, často se zmjnka činj o *Chuneck*, *Chunaland*, dle domněnj učených nepochybně w potahu na *Slawy*, *Slowany*. Poněwádž alé ty powěsti až posawád přjliš temné, negisté a zmatené gsau, my prozatjm z gegich pramenů čerpati, a ge za platné swědky uwoditi, se zdráháme. Srow. *Thunmann, Ueb. d. Alt. d. Obotr. p. 274.* „In den Gegenden um das Schwarze Meer hat Odin mit den Wenden unter dem Namen Wanen schon Kriege geführt. Die Frea oder Freja bekam in Scandinavien den Zunamen Wanadis, die Göttin der Wenden, vermuthlich weil ihr Dienst daselbst, ursprünglich von den Wenden herrührte. — Endlich will ich nicht unbemerkt lassen, dass nach Sturlesons Bericht, ebenfalls einige Wenden in Odins Gefolge mit nach Skandinavien gekommen; und dass wirklich in den Sprachen, die daselbst geredet werden, verschiedene Wörter zu finden sind, die in keiner andern Germanischen Mundart anzutreffen, und die mit gleichbedeutenden Wörtern in der Sprache der

Slaven eine gänzliche und ungezwungene Aehnlichkeit haben, ohne dass man angeben kann, woher diese Aehnlichkeit gekommen.“

§. 10. *Důkazy a svědectwa starých Historiků, kteří Slawům dávali gméno Unů s přjdwky anebo s koncowými východky ad ed d, et it t, il el ul.*

1. Tacitus, *Germ. C. 45. „Venedorum et Fenorum nationes, Germanis an Sarmatis adscribam, dubito.“* Gméno *Fenů* aneb *Venů* gést to samo co *Unů*; w zemi nynějšich *Finnů* bydleli někdy Slawowé, o čemž i dēgopisowé i řeč tamějšj, Slawenčinau značně promjchaná, swěděj. Gméno *Fin* gest pauze geographičně a sausedně na nynějšj *Finny* přenešeno a samým *Finnům* neznámo. Srow. A. Fr. Büsching, *Erdbesch. Hamb. 1787. Th. I. p. 626. „Finland lateinisch Fennugia, Fennonia, Venedia. Die Herleitung und Bedeutung des Namens ist ungewiss. Einige führen ihn von den Wenden her, die an beyden Seiten des finländischen Meerbusens gewohnt hätten. In der finländischen Sprache wird das Land Suomi, Suomenma und Suomen saari genannt. Ein Fine heisst in seiner Sprache Somoladzh, in der vielfachen Zahl Some oder Suome.“* — Srow. G. H. Airerus, in *Hermano Slavico, p. 119. „Meritissimus quondam Consiliarius regni Suec. Comes a Bond, in der Abhandl. vom Ursprung der Finischen Nation, p. 4. des Hist. Mag. demonstravit, Finos, sive Fennos, quorum Tacitus meminit, Wenden, seu Finen Serifinnen s. Sud-fennes esse vocatos.“* Schlötzer *Nord. G. p. 498. „In der Hjalmar-Sage in Runenschrift, die Peringsjöld übersetzt hat, ist Binland, beim Snorro und in vielen Sagen Finland und Vinland:“* — p. 301. „Die Finnen nennen sich selbst *Suoma-lainen*, wo der uralte und dem Tacitus bereits geläufige Name *Finn* herkomme, weiss niemand.“

2. Paulus Diaconus, *De gestis Longobard. in Murator. S. R. Ital. T. I. p. 413. „Longobardi tandem in Mauringam pervenientes, ut bellatorum possint am-*

pliare numerum, plures a servili jugo ereptos, ad libertatis statum perducunt. — Egressi Longobardi de Muringa applicuerunt in Golanda (Gotland) ubi aliquanto tempore commorati dicuntur. Posthaec Anthaib, Banthaib, pari modo et Vurgundaib per annos aliquot possedisse.“ Slowo *Banthaib* čtau někteřj, ale falešně, *Bathaib* a wykládajj ge skrze *residuorum* (scil. Gothorum!) terra. W giných Rpisech, k. p. in *Codice Modoëtensi*, toto slowo *Banthaib* docela chybuge a stogj pauze „*Anthabos et Purgandaibos*“ wiz *Muratorii*, loco citato, *nota sub textu* 49. Odkud zawjrati lze, že *Anthai* a *Banthaib* gedno a tož gméno gest, a že půwodně gen gedno stálo, druhé pak gen gako wyswětlenj aneb saugmeno připogeno gest, až se časem i do textu wemknulo. Srow. Gebhardi, I. p. 75. „*Das Vaterland der Longobarden erstreckte sich von der Elbe bis zu der Weser, und wenn man annimmt, dass die Longobarden aus der Altenmark, sich durch einen Umweg nach Gotland in Preussen gewendet haben, so würde Antheim in Grosspolen, Bantheim oder Vandalenheim in Schlesien und Burgunderheim in Böhmen zu suchen seyn, und daraus erhellen, dass im 4. Jahrhunderte die Anten oberhalb den Wenden im mittlern Polen bey der Weichsel mit den Deutschen zusammengegränzt hatten.*“ — *Paulus Diac.* žil sice gen w 8 stol. († 799), ale přjběhy swých předkūw které zde wyprawuge přjnáležejj čtvertému stoletj.

3. *Procopius, de bello Goth. C. 44.* „*Huni, Antae, Sclabeni.*“ *Lib. 3. C. 14.* „*Nomen quondam Sclavenis et Antis unum erat, utrosque enim antiquitas Sporos appellavit.*“ *Lib. 4. C. 4.* „*Ulteriora ad Septemtrionem habent Antarum populi infiniti.*“ Un tak se má ku Ant Enet, gako se má Slav ku Slaven.

4. *Jornandes, Episcopus Raven. de Goth. Orig. C. 25.* „*Ermanaricus in Venetos arma commovit, qui quamvis armis disperiti, sed numerositate pollentes, primo resistere conabantur. Hi ab una stirpe exorti tria nunc nomina reddidere, id est, Veneti, Antes, Sclavi* (geden Rpis čte Entes, Sclaveni). *C. 5.* „*Introrsus illi*

Dacia est, ad coronae speciem arduis Alpibus emunita, juxta quorum sinistrum latus, quod ad Aquilonem vergit, et ab ortu Vistulae fluminis per immensa spatia venit, Vinidarum (giné Rpsiy Wenetarum) natio populosa consedit. Quorum nomina licet nunc per varias familias et loca mutentur, principaliter tamen Sclavini et Antes nominantur. Sclavini a civitate Novietunense et lacu qui appellatur Mursianus usque ad Danastrum, et in Boream Visclatenus commorantur; hi paludes sylvasque pro civitatibus habent. Antes vero, qui sunt eorum fortissimi, qua Ponticum mare curvatur a Danaastro extenduntur usque ad Danubium (giné Rpsiy Danaprum), quae flumina multis mansionibus ab invicem absunt.“ Srow. Gebhardi Gesch. d. W. I. p. 65. „Dobrowsky hält (S. 281) die Namen Anten und Wenden für gleichgültig, weil ein Abschreiber der Geschichte des Jornandes für Antes Entae gesetzt hat.“ W Rpisu totiž Ambrosowském stogj Entae. Srow. Surowiecki, Sledz. Pocz. p. 27. „Nazwisko Antów, które w krótcie ustato, byto bez wątpienia osobnym dyalectem lub pisowną, przekształcone.“ Že řečtj děgopisci, a za nimi i Jornand, Ant mjsto Unt psali, ne-nj diwno, nebo oni i řecká, tomuto podobná, gména, tak proměnné psali, k. p. gméno města w Galácii psali gedni (gako Anna Comn. Nicetas, Ducas) Ancyra, ginj (gako Chalcocond.) Uncra. Srow. Stritter. IV. p. 307. „Uncra quae alias Ancyra.“

5. Fredegar. Chron. C. 48. A. 625. „Samo in Sclavos cognomento Winidos perexit.“

6. Jonas (opat w Bobio, w Italii w 7. stoletj), in vita S. Columbani, C. 53. „Cogitatio in mentem ruit Venetiorum, qui et Sclavi dicebantur, terminos adiret, coecasque mentes evangelicá luce illustraret.“

7. Tabula Peutingeriana (dle některých w IV, dle giných IX Stoletj) má *Venedi* a *Venadi*; ti tam půlnočně u wýtoku Dunage, tito při Bastarnech u sedmihradských hor. Srow. Jordan. Or. Slav. Nro 492. „Venadi Sarmatae sub Alpibus veteris Daciae interioris, seu Transilvaniae hodiernae, itaque in parte Valachiae in Tabula Peutingeriana collocantur.“

8. S. Bonifacius († 755) in *Epist. ad Athelbaldum*, in *Serarii Bibliothecae maximae Patrum*, Lugd. 1677. T. 23. p. 77. „*Et Wenedi-tam magno zelo matrimonii amorem mutuum servant, ut mulier, viro proprio mortuo, vivere recuset.*“

9. Alfred w *Historii Oros*. Lond. 1773. p. 19. gmenuge Pomorany „*Weonodländer*“ a Wagrii „*Winedum*.“ Srow. *Gebhard*. I. p. 72.

10. Adam Bremensis, ed. *Lindenb*. p. 18. „*Slavania amplissima Germaniae provincia, a Winulis incolitur qui olim dicti sunt Vandali.*“ p. 19. „*Odora pergens in Boream per medios Winulorum transit populos.*“ p. 24. „*Princeps Winulorum.*“ p. 25. „*Bernhardus dux, per avaritiam gentem Winulorum crudeliter opprimens.*“

11. Helmold, *Chron. Slav. L. I. C. 2.* „*Ubi Polonia finem facit pervenitur ad amplissimam Slavorum provinciam, eorum qui antiquitus Vandali, nunc autem Winithi seu Winuli appellantur. Odora transit per medios Winulorum populos.*“

§. 11. Gméno Un w *historii slawské.*

Gméno Un za starodáwna u Slawů hned prostě hned složeně w užjwánj bylo, a tepruw we nowějšich časech weždy wjce mizelo. Příklady tohoto gména gsau následugcj:

1. Win Winus (Un), slawské knjže (w 5 stoletj). Srow. *Saxo Gramm. Dan. hist. Francof. a. M.* 1577. p. 94. „*Post hoc Starcatherus ad inhibendam orientalium defectionem, una cum Wino Sclavorum principe, delegatur.*“
2. Wanda Wenda (snad *Una* aneb *Uneta*, *Unada*) dcera Krakowa, kněžna Polská, u *Kadlubka*, *Boguchwala*, *Dlugoše*, *Hágka*, kterýžto pod r. 728. takto o nj píše: „*Toho času Lechowé neb Poláci, knjžete mužského pohlawj nemagjce, dceru někdy Krokowu za pána sobě walili, gjžto gméno byla Wanda, panna krásné postawy a nad giné uslechtilá.*“

- Henelius Ann. Siles. T. II. p. 199. a Naruszewicz Hist. T. I. K. 4. p. 710. Wandu gmenugj i Wendau. Srow. Jablonovius princeps, in Act. Soc. 1714. T. IV. p. 30. „Quod in majori Polonia appellant Vanda, in minori Venda dicitur.“*
3. *Hynchwog (Uniwog) r. 736. w Čechách. Srow. Hágek, při tomž roku: „Stratka řekla: widj mi se za slušné, aby ty Wlasto poslala k Přemyslowi a gá také pošli k Hynchwogowi, že tomu chceme, aby oni naši manželé byli. — Přemysl a Hynchwog, málo odstaupiwše na to se poradili.“*
4. *Wonimir (Unimir) r. 796. Eccard L. 25. C. 85. apud Christ. Jordan, App. Hist. p. 255. „Bellum eodem anno erat duplex, de primo refert Eccardus Ericum ducem Forojuliensem, media hyeme, militem lectum, cum Wonimiro Slavo, ex Carantanis in Pannoniam ablegasse.“*
5. *Uneyo (r. 910.) w Čechách, učitel S. Wáclawa. Srow. Vita S. Wencesl. quae Hyzoni adscribitur: „Misit eum (Dux Wratislaw filium Wenceslaum) in urbem nuncupatam Budecz, ut ibi disceret psalterium, a quodam reuerenti presbytero nomine Uneyo.“ Srow. F. Procházká, Comm. de Saec. lib. art. p. 51.*
6. *Hunike (Unek) w Braniboře. Srow. Univ. Lex. b. Zedlern, pod tjmtó článkem: „Hunicke, altes adeliches Geschlecht in Brandenburg. Es hat sich 926 in der Stadt Brandenburg niedergelassen.“*
7. *Wnadek (Unadek Unatek) Čech, r. 1146. Srow. Hágek, při tomto roku: „Téhož gména geden starý muž, kterémuž bylo gméno Wnadek, ze wsi Lhotice, chodě po horách nalezl prut dlauhý a swětlý, an wyrostl ze země, domnjwage se žeby stříbro bylo.“ Nestogjli w těch starých listinách, z nichž Hagek tuto zpráwu čerpal, Unatek, Vnatek?*
8. *Unka, w Čechách. Srow. Smertopis kláštera Podlažického (mezi 10–13 stoletjm) w Dobrowského Gesch. d. böhm. Sp. Prag. 1818. str. 93. 94. „Weibliche auf ka Vnca.“ Se gménem Unka srowneg kroat. Winika.*

9. Unka Bohuslaw, Čech, r. 1227 Swědek listu nadánj kláštera Křižow. na Zderaze. Wiz Pelzel Kron. II. p. 466.
10. Unka z Magetjna, r. 1383, Morawan. Wiz *Schwoy Topogr. Olm. Kr. p. 113.* „*Obrist Landrichtere des Olmützer Rechtes allein, waren, im Jahre 1383. Unka von Magetin u. s. w.*“
11. Ingo (snad Unko, Unik) knjže Korytanské r. 798. Srow. *Hist. Juvav. Ecc. de Conv. Corant.* „*Arnon Episcopus sedis Juvaviensis curam gessit, mittens in Slavoniam, in partes videlicet Charantanas, atque inferioris Pannoniae illis Ducibus atque Comitibus, quorum unus Ingo vocabatur, multum carus populis.*“ Srow. *Srpski Rječnik od Wuka*, str. 90. „*Wunko Mannsname, nomen viri.*“
12. Inik, Inicus aneb Unik, knjže Kroatské. Srow. *Lucius de R. Dalm. et Croat. p. 58.* „*Ab 864-881. Demogoy et Inicum Principes Slavorum tempore Ursi Participatii Ducis Venet. eorundem Historici referunt.*“ Tento Inik byl wnuk knjžete chorwatského Unoslawa, a proto přirownáwámeli gméno Inik ku Unoslaw a ku polskému Inowłodz, Inowroclaw, tedy nelze pochybowati, že Inik to gest co Unik Unek.
13. Unislaw, Wnislaw, knjže české. Srow. *Stranský Resp. Boh. p. 542.* „*Wnislau princeps Bohemorum pacis et populi amans in dignitate exegit annos duos et viginti. Mortuus 795.*“ Srow. *Dobrowsky Gesch. d. b. Spr. p. 69.* „*Vnizlau Uneslav, Prager Herzog. Dass man im 12ten Jahrhunderte die Bedeutung von Uni Unij, nicht mehr wusste, schliesse ich aus der, in der Dresdner und Wiener Handschrift vorgenommenen, Veränderung des Namens Unezlau in Vitozlau, der dem alten Abschreiber unverstündlich seyn musste. Une heisst im Altslaw. melius, besser, und Unij der bessere, daher ist Uneslaw so viel als der bessere Ruhm.*“ Zdá se že z Unoslaw powstalo u Morawanů Janoslaw, k. p. *Janoslaw v. Pernstein, sr. Schwoy II. p. 283.*

14. Unoslaw knjže chorwatské, r. 840. Wiz *Lucius de R. Dal. et Cr. p. 57:58. et 60.* „*Duces Croat. ex Autoribus et Privil. Anno 840. Vnuslaws et Diodurus. — Unusclavum et Diadurum Sclavorum Principes Annales Danduli memorant, Ducis Tradonici tempore.*“
15. Junota, r. 1103. svědek testamentu, u *Lucia De Reg. Dal. L. p. 269.*
16. Ivanisius (sr. Uneš Oneš) r. 1159. syn krále serbského Draginy. Srow. *Pejacsevich, p. 135. p. 139.* W rodoslowj Tab. III. stogj *Ivanise*, bratřj geho byli *Radoslaw* a *Wladimir*. Nepochodj toto gměno od židovského Joan Johan, ale obě i *Un Jun Iwan*, i *Joan Johan* wrstewnjci a bliženci gsau.
17. Wneslaw, wogenský wůdce Čechů proti Tatarům, asi r. 1240. Wiz *Králodworský Rukopis, od Hanky r. 1819. str. 24.* „*Wzhoru bratri wzhoru wola Wneslau.*“
18. Onoslawa (t. g. Unoslawa), sestra Wratislawa knjžete českého. Srow. *Hágek, r. 1071.* „*Roku toho Polemir syn Slawošůw z města Budče, kterýž byl z rodu Wršowských, poslal k knjžeti Wratislawowi, geho žádage aby mu dal Onoslawa, dal gemu odpowěd: že toho učiniti nechce.*“ Hágek, aneb i geho předchůdce, newědauce co počati s wywětralým už toho času slowem *un*, chtěli ge připogiti k některému geště známému a gemu podobnému, odtud powstalo z Unoslawy *Onoslawa*, myslewše snad, omylně, na mjstogměno *on ona ono*. Čili snad Onoslawa powstalo z českého wyslowowánj dlouhého *u* gako *ou*, k. p. *Aunetice* čti *Ounetice*; anebo proměněnjm *u* na *o*, gako *zbrus- obrus*, *chut-pochotny*, *chudec chodec*, *musjm- mosjm* a t. d.
19. Oneš (t. g. Uneš), srow. *Dobrow. Gesch. d. b. Lit. p. 86. 87.* „*Zwölftes Jahrhundert. In der Urkunde, die Dobner in Kupfer stechen liess, ist Ones wohl wie Oneš zu lesen.*“ A w *Diplomech w Pelcel. Kron. I.* nalezá se při r. 1046. *Honyka* rybář, a 1086. *Hynek* robotnjk. Poněwádž se oba tato gměna

- mezi pauze českými nalezají, tedy nenj k wjře po-
 L. dobno, aby, zvláště toto poslednj, cuzé bylo. Oba
 gména powstali z *Unek*, a gméno *Ignáce* gest tomu-
 to poslednjmu, gako pohanskému, gen pozděgi pod-
 sterčeno, čehož i u Serbů hogně příkladů.
20. *Vinika* (*Unka*), kroatská kněžna dcera *Zwonimiro-
 wa*, r. 1390. Srow. *Diploma Steph. Tuartki*, apud
Jos. Mikoczi Otior. Croat. p. 434. „*Confirmamus item
 omnia, quae filiae suae Winicae Dalmatiae et
 Croatiae rex Zvonimirus contulit.*“ Srow. *Tom. Mi-
 klouschich*, Jzbor dugovánjch, wu Zagrebu 1821. p.
 59. „*Zvonimir, Demeter zwan, kojega žena perwa,
 Helena, imala je kcher, Vinike zwanu, vudatu
 za Mihalya Lapsanowicha.*“ — Se gménem *Vinika*
 srow. i gméno kroatského spisowatele a biskupa Za-
 grabského *Benko Vinkovich* r. 1625. o němž wiz
Tom. Miklouschich tamž str. 87.
21. *Inochod* (*Unochod*); *Inochodec*, *Inochodcew* u Ru-
 sů. Srow. *N. Greč, Opyt Istorii rus. lit. S. Petersb.*
 1822. p. 142. „*Petr Borisowič Inochodcew a t. d.*“
22. Odtáhneli z mjestnjch gmen, ze gmen totiž hradů
 a wesnic, gména osob, gakožto gegjch zakladatelů
 a vlastnjků někdegšjch, tedy nalezáme geště u Če-
 chů a Morawanů i gména *Uněta*, *Unhost*, *Un-
 rad*, *Unmysl*, *Untěch*, *Unimir*, *Unibor*, *Un-
 lub*, *Unlib*, *Unowlad* a t. d.
23. W českých ustách se *Un* proměnilo na *Ann Oun On*,
Won Wan, *Ban*, *Wen*, *Ben*, *Bin*, *Hyn*, *Jen*. Odtud
 gméno *Uneš* sluge i *Oneš*, *Woneš*, *Beneš*; a wes če-
 ská *Wenešow Wenischau*, nazjwá se, dle *Schallera*,
 spolu i *Benešow*. Odtud *Uniow* a *Beniow*. Tauto pro-
 mēnau powstali mnohá česká, k tomu kořenu patrijc,
 gména, k. p. w Podlažickém Smertopisu, w *Dobrow-
 ského Hist. lit. české*, str. 92 — 97. „*Ban, Ben, Pan,
 Banek, Binek, Bonek, Benka, Benec, Beneda* (muž),
Benedicha (žena), *Beneš*, *Beneta*, *Bonata.*“ *Boğo-
 pan*, *Circipan*, *Dobropan*, *Marcipan* *Gáčpan*, *Grač-
 pan* (serb.) které se s něm. *Baldwin* a t. d. srowná-
 waji. A nowěgšj gména *Waněk*, *Mladwaněk*, *Wan-*

ko, Wančo, Waniček, Wenko, které Alter we swé *Diplom.* p. 136. omylně od *Waclawa*, tak gako i p. 151 gméno *Oneš Woneš*, zle od *Andreas, Beneš* zle od *Benedictus* odwodj. *Beneš* ze nalezá i w *Králdw. Rp.* p. 10. „*Beneš Hermanow.*“ Prostředně a nepřjmě patřj sem i *Wěnceslaw*, ba i *Mnata* (t. g. *Vnata, Unata*, sr. *vnogo-mnogo*).

24. Sem patřj i *Unkowski* (slavná rodina w Rusku, sr. *Ranfts Geneal.* I. p. 1016). Polštj *Spisowatelé: Unchal Unchwal* (r. 1600), *Unezowski* (r. 1693), *Juniewicz*, snad i *Swinka* a *Zwinike* (u *Helmolda*). Serbská mnohá gména *Wunko, Buň, Bunděd*; i morawské *Priwina Pribuna*; korytanské *Unrest* (spisowatel 15 stol.). Ba i *Henil Honil*, būžek *Sorabů*, t. g. *Unil*.
25. Sem patřj i wogwodský rod *Wenden* (*Unetû*) w Němcjch, *Familia Wendenorum*, o njž wiz *Meibom. S. R. G. T. III.* p. 365. „*Familia Wendenorum ut illustris est et pervetusta, ita foecunda fuit excellentium virorum. — Taceo quod invenerim duos fratres germanos, quorum alter se Wendenum alter Dalemium vocat.*“
26. Sem přináležejj i gména učených *Slawů* w Němcjch, k. p. *Hunicke* (srow. *Unek*), o němž *Jöcher, Gelehr. I.* p. *Lex. Ip.* 1582 píše: „*Hunicke (Albrecht Friedrich), Erbherr auf Ferbitz (Wrbice), Gamig und Meischau, Königl. pohlischer und chursächsischer geheimer Rath, und Ober-Hof-Richter zu Leipzig, war 2. Sept. 1630. aus einem alten adelichen Geschlechte in der Mark entsprossen; edirte verschiedene Orationes und Disputationes.*“ — Potom *Hunnichius* (Rektor w *Štetjně*, † 1623); *Hunnius* (geb. 1550. zu *Wineda bey Tübingen, Theologus*). Ano i gméno *Huňad, Hunyadi*, nic giného nej než *Unět, Unata*, ač ge některj, směšně a nepřirozeně dosti, latinské *Huniades* býti prawj a až od *Hunů Atilových* odwozugj. Negen wůbec w celém *Sedmidradsku* mnoho gest *staroslawských* mjst a hradů, k. p. *Bystrica, Zlatna, Presmir, Brad, Rodna, Trstiany*,

Boica, Selik, Selišt, Slawoš a t. d.; ale i w samé Huňadské stolici, k. p. *Dobra, Branwička, Kočwara, Pištjn, Jl* (Gil), *Dewa, Tót-Váradgya*, nepochybně tedy i hrad *Huňat*, zmaďarštěně *Hunyad*, o němž *Belius, Compend. Reg. Trans. Poson. 1779. p. 152.* pravj: „*Huniad, castrum antiquum et Joannis Huniadis, atque comitatus denominatione, illustre.*“ Ostatně tu ne osobu, ale gen gméno slawským býti saudjme. — K těmto přideg i gména učených, spisowatelů a gináče pamatných osob na *Wenk; Wend* (lékař w Rostoku 1622); *Wend* (pastor w Lubeku 1618), *Wend* (Vandalus i Slavus, Biskup z Gustrowa 1525) a t. d.

§. 12. *Gméno Un w Geographii slawské.*

A. *Kraginy, krage, okolice:*

1. *Wenetsko adriatické.*
2. *Venonia* (w Rhätii).
3. *Wenetsko armorické.*
4. *Uneli.*
5. *Hunesrick, Hunnorum tractus* (mezi *Mozelau* a *Rénem*).
6. *Venedi baltičtj.* (Tacit. Ptol.).
7. *Venedia Fenonia, Finnia* (Büsch. I. p. 626.).
8. *Wena, Wenalaine, Wanaheim* (Rusko).
9. *Wenden, Vandalia* (knjžectwj w Pomorj).
10. *Wensko Veni* (Danneberg).
11. *Antsko Entsko, Antae Entae* (mezi *Dnistrem* a *Dněprem*, Proc. Journ.).
12. *Panonia* (w Uhřjch nad *Dunagem*, srow. *Venonia, Fenonia*).
13. *Banat* (w Uhřjch).
14. *Buněwsko, Bononsko, Buniewci* (w Uhřjch mezi *Tisau* a *Dunagem*).
15. *Hontsko, Hont* (w Uhřjch stolice).
16. *Hanácko, Hana* (w Morawě).
17. *Hunia* (w *Rakausjch*, gináče *Slavinia*).

18. *Windische Mark* (w Krainsku).
19. *Hunesgau* (w Sasjch, okolí).
20. *Winoti* (w Sasjch, okolí).
21. *Wnesinsko, Wnesinskie dobra* (w Polsku krag, panstwj).
22. *Unislaw* (krag, w pruském Polsku).
23. *Inflaste* (krag, w Sarmacii).
24. *Inowroclawsko, Inowroclawskie Woiewodztwo.* (Juni-Vratislaw. Palat. w Polsku).
25. *Circipansko, Cerecepuni* (Adam Brem. a Helm.).

B. Města, wesnice:

I. W Čechách: *Aunetice* (aneb *Ounetice, Unetice*, od osobnjho gměna *Uneta*, bydž.), *Aunetice* (rkw.), *Aunetice* (plz.), *Aunele* aneb *Onola* (plz.), *Aunice* (prch.), *Aunošt* (t. g. *Unhost*, rkw.), *Aunuš* (brn.); *Jeniowes*, (rkw.), *Jenčowice* (bls.), *Jenšowice* (chr.); *Honosice Honosowice* (klt.), *Heneberg* (srow. *Unibor*, ltm.), *Heneberg* (bdw.), *Hinow Chýnow* (*Unow*, tbr.), *Chyn Cheyna* (t. g. *Un Hun Chyn*, rkw.), *Cheyna* aneb *Heyna* (prch.), *Cheynewa*, *Chiniawa* (rkw.), *Cheynice* (rkw.), *Cheynow* (rkw.), *Cheynow* (brn.), *Honešow* (plz.), *Honice* (rkw.) *Hünberg* (prch.), *Hundorf* (ltm.), *Hundorf* (bls.), *Hundice* (plz.), *Hundmursch* (snad *Unimir*, bdw.), *Humpolec* (*Unbol?* čsl.), *Humplowice* aneb *Umplovice* i *Umlowice* (bdg.); *Onomyšl*, aneb s českau předražkau *Wonomysl* (čsl.), *Wenetice* (t. g. *Unetice*, welké i malé, plz.), *Wonikow* (prch.), *Wonišow* (klt.), *Wonice* aneb *Wunice* (ltm.), *Wonšow* (tbr.), *Wonšowce* (čsl.), *Wonšowce* (tamž), *Wonšowice* (křm.), *Wonšowice* (tbr.), *Wonšowice* (prch.), *Wanice* (chrđ.), *Wanowa* (ltm.); *Wanowice* (bls.), *Wendalberg* (ltm.), *Wenešow* aneb *Benešow* (brn.), *Wenkau* (lkt.), *Wenčechow* (sr. *Untěch*, prch.), *Wenčice* (bdw.), *Wenušna* (plz.), *Ungunst* (čsl. t. g. *Unhost*).

K těmto se přidati magjgeště i následujcej: *Baňow* (brn.), *Banice* (brn.), *Benak* (bdw.), *Benatek* (hrđ.), *Benatek* (křm.), *Benatek* (žtc.), *Benatek* (chrđ.),

Benatek (bls.), *Benatek* (tamž), *Benátka* (tbr.), *Benátka* (hrd.), *Benátky* (čsl.), *Benátky* (plz.), *Benešow* (ltm.), *Benešow* (brn.), *Benešow* (bdw.), *Benešow* (tbr.), *Benešow* (bls.), *Benešowice* (bls.), *Benešowice* (hrd.), *Benetice* (čsl.), *Benetsko* (bdž.), *Beňow* (klt.), *Benice* (křm.), *Benice* (brn.), *Binow* (bdw.), *Binowice* (prch.).

- II. W M o r a w ě: *Unky* (w. znog.), *Unčjn* (w. brn.), *Unčice* (w. hol.), *Unčow* (hol.), *Unerazy* (w. hol.), *Unirow* (pozděgi *Wnorow*, *Znorow*, *Norow*, w. hrad.), *Gimramow*, *Ingrowitz* t. g. *Unrow* (m. brn.), *Januslawice* (t. g. *Unislawice*, kde?), *Janowice* (w. brn.), *Jenč.* (w. brn.), *Jenišowice* (w. hrad.), *Jenikau* (t. *Unkow*, w. gihl.), *Ináčowice* (w. brn.), *Inast* (sr. *Unhost.* w. znog.), *Unkowice* (w. brn.), *Unětice* aneb *Hunětice* *Honětice* (w. hrad.), *Unišow* (wes r. 1228. ku klášteru *Welehrad.* patriwšj, *Schwoy*, *Hrad. Kr.* p. 643.), *Unešowice* (tamž), *Čunowice* aneb *Kunowice* (w. hrad.), *Kunkowice* (w. hrad.), *Nenakunice* (w. hrad.), *Hunčowice* aneb *Hončowice* (w. hol.), *Hunjn* (w. brn. srow. *Slawjn*). Potom: *Banow* (w. hrd.), *Bunow* (w. hrd.), *Wanowice* (w. hrd.), *Honošow* (w. znog. něm. *Windschau*), *Anschau* (t. *Unšow* w. znog.), *Baňowice* (w. znog.), *Beňátky* (w. hol.), *Benešow* (w. hol.), *Benetice* (srow. *Unetice*, w. gihl.), *Boniow* (w. znog.), *Hana* (řeka, sr. *Una.*), *Hennerstorf* (w.). Sem patřj i *Hogno* (m. we *Slez.* sr. *Hýnow*), snad i *Kynast* *Künast* wrch *sleský* (sr. *Inast Unhost.*).

- III. W U h ř j c h a K r o a c i i: *Ant* aneb *And* (w. *tekow.*), *And* (w. *salad.*), *Andač* (w. *nitr.*), *Andice* (w. *lipt.*), *Andod Ondod* (w. *nitr.*), *Anth* (w. *bihar.*), *Antin* (w. *šimeg.*), *Hant* (w. *toln.*), *Hanta* (w. *wespr.*), *Hindice* (malé a welké, w. *nitr.*), *Hont*, (wes, hrad, krag), *Hunkowce* (w. *šaris.*), *Hunkowce* neb *Chonikowce* (w. *abauj.*), *Hunsdorf* i *Hundsdorf*, *Hunisvilla* (w. *spiš.*); *Ina* (w. *tekow.*), *Inowec* (wrch, ungv. a *zempl.*), *Inota* (w. *belohrad.*), *Inota* (w. *wesp.*), *Inta* (w. *žel.*), *Ond* (w. *zempl.*), *Ondawa* (potok, *šaris.*), *Ondich* (*kroat.*), *Onokowce* (w. *ung.*), *Onuk* (*ugoč.*),

Unowce (w. přeš.), *Unin* (w. nitr.) *Unčany* (w. kroat.), *Unka* (kroat.), *Unka* (winohrad, podhořj w Budjně, sr. *Csevap. Rec. Prov. Cap. p. 178.*), *Una* (řeka, kroat. latinsky i *Buna* in *Dipl. ap. Fejér, T. 4. V. 2. p. 289.*), *Unac* (dwě wsi, nad Unau), *Untowac* (w. kroat. šopron.), *Uny* (w. ostrih.), *Uňatin* (w. hont.), *Uňom* (w. žel.), *Uňat* (Hunyad, hrad w Sedmihr. odkud Hunyadi), *Wina* (hrad, ung.), *Winden* (w. mošon.), *Windschacht* (w. při Štáwnici), *Benátky* (lat. Venetia, w. šaris.), *Benice* (w. turč.). Sem patřj i *Ung-var* (srow. Unibor).

IV. W Serbsku: *Buna* (*Wuna Una*) a *Bunica*, dwě řeky w Hercegowině, *Unica* (w.), *Unešice* (w.), *Umka* (w. Unka), *Wuno* (w. Bosn.), *Wunac* (hornj a dolnj, m. Bosn.). — W Sla wonii: *Winkowce* (w.), *Ivan-kowo* (w.).

V. W Polsku: *Uniejow* (město), *Unislaw* (krag, w pruském Polsku), *Iniow* (město, lit.), *Inowłodz* (m. tamž), *Inowrocław* (m. tamž), *Inowłodislaw* (nad Wislau), *Henice* (m.), *Wenetowa* (m.), *Wnesinskie Dobra* (t. statky *Unešowy*, šest wesnic we Wojew. Gniezn.), *Unek* (řeka, w Podol.) *Vandalus* (řeka Wisla, srow. Una, Hana), *Wankowce* (m. Podol.).

Pozn. Předložené slovo *Ino* (Uno) w některých polských mjstech, k. p. *Ino-Wrocław*, *Ino-Włodislaw* — zdá se tolik znamenati, jako *unský*, *Wendisch*, a slaužiti k činěnj rozdjlu mezi, těmi městy, která rovná gména měli, ale k rozličným kragům a kmenům patřili, gedna totiž k *Unům* (Wendům), druhá ke vlastně řečenému *Polsku*.

VI. W Rusku: *Unža* (řeka), *Onega* (gezero), *Wenden* (m. Liefl.), *Wenewa* (m. tuliš.), *Wenewka* (řeka tamž); *Inflaste* (sr. Unwlast, Unwlad.) krag w Sarmacii, dle *Chalcocond. apud Stritter. II. p. 1029.* „*Ea regio extenditur usque ad Oceanum Euphraste sive Inflaste nuncupata. Huc appellunt a Dacia (Dania) et Germania naves, merces Gallicas et Anglicas in eam regionem advehentes.*“ Srow. Stritter IV. p. 274. „*Inflaste regio Sarmatiae, versus Oceanum sita.*“

- VII. W Krainsku, Styrsku a Tyrolsku: *Windische Mark* (*Büsch. T. V. p. 530.*), *Wenetek* (ostrow na cirknickém gezeře), *Unz* (řeka, Krain. sr. Una).
- VIII. W Rakausjch: *Hunia*, krag we staré Geogr. který spolu i *Slavinia* slul, německy požděgi Ostmark. Srow. *Jahrbücher d. Lit. B. 4. Anzeigebblatt p. 38.* „*Slavinia häufig für Hunia, wegen der grösstentheils slavischen Bevölkerung.*“ — *Büsching Erdbesch. Hamb. 1789. T. V. p. 375.* „*Dass in Oestreich ehedessen Winden oder Wenden gewesen sind, beweisen die Namen der Oerter, welche mit Windisch zusammen gesetzt sind; und in dem schönen Thal Stodor im Lande ob der Ens, bemerkt man solches an der ausgedehnten und singenden Aussprache, imgleichen an der Kleidung und Bauart der dasigen Einwohner.*“ — Sem patřj *Windisch-Land*, *Windisch Bühel*, *Windisch Feistritz*, *Windisch Matrai*, *Windisch Gärsten*, *Windisch-Steig*, *Windek*, *Windhay*, *Hundsheim* (hrad), *Viana* (někdy, nynj Voitsberg, město), ba i samé hlawnj a sjdelné město: *Wien*, *Vienna Vindobona*, česky a polsky s epenthetickým *d*, *Wjdeň*, *Wieden*. (We gméné *Wjden* gest *d* tak epenthetické gako we slowe *geden*, *gedna*, *gedno*, aneb we slowjch *salo - sadlo*, *bylo - bydlo*. Slowáci posud řjkagj *eno* mjsto *gedno*, a Lužičané, Korytané, Styrčané řjkagj weskrz *en*, *ena*, *eno*, bez epenth. *d*, které se ani w řeckém *ἐν*, ani w lat. *unus*, ani w něm. *ein*, ba geště ani w českém *gen genom*, nenalezá.)
- IX. W Slawském Německu: *Wenden* (krag, knjžectwj, Ducatus *Vandaliae* w Pomořj), *Wineta* (t. g. *Uneta*, w Pomořj), *Wenedin* (w. HSas.), *Wendeberg* (wrch, HSas.), *Wendgraben* (w. HSas.), *Wendisch-Bohra* (w. HSas.), *Wenningen* (w. HS.) *Wento-See* (HS.), *Winberg* (hrad, Waimar.), *Winddorf* (w. HS.), *Wendhausen* (w. HS.), *Windisch-thal* (w. HS.), *Wendersheim* (w. DSas.), *Wenddorf* (w. DSas.), *Wendeburg* (w. DS.), *Wenden* (w. DS.), *Wendessen* (w. DS.); *Wendgraben* (w. DS.), *Wendhausen* (w. DS. Hildesheim),

Wendhausen (w. DS. Wolfenb.), Wendtorf (w. DS., Holstein), Windbergen (w. DS.), Winden (krag, Reichsland), Wensburg Wandsburg (w. Prusk.), Wink-
wice (w. Mjšeň), *Vüne Füne Finow* (potok HS.), Un-
 sidlo Unselo Wunsiedel (m. Branib.). Potom: Henne-
 gau (Hanovia, krag. DS.), Hennweiler (w. DS.), Hü-
 nefeld (w. Westph.), Hüngheim, Hungen (w. Frank.),
 Hunlibi (Unlub, w. HS.), Hunta (řeka, Stargrad.), Un-
 ker (řeka w Sas. odkud snad Unkri Ukri), Hynnis-
 burg (Jonsburg, Jomsburg nynj Julin Pomor.) Jana
 Jena (m. Weimar.), Wendisch Jena (nynj Klein-Je-
 na), Gana (m. Dalem. nynj Jahna), Ober Jahna, Nieder
 Jahna (w. Mjšeň), Jahna (řeka tam, srow. Unna-Hanna),
 Panis Peene (řeka, Dol. Sas), Panke (řeka, H. Sas.). K
 těmto se přidati mohau i slawské osady w Dánii:
 Hind, Hindborg, Hundborg, Hinds-gavel, Hindstedt,
 Wendsyssel (Venilia, Vandalia, krag.), Wends-hened,
 Winding, Fünen (ostrow), Fünshaf, Fenneberg. Osa-
 dy slawské we Šwedsku: Hunneberg (wrch.), Hu-
 nestadt, Funnesdal, Finstad. W Liwlandě: Win-
 dau, Uschewend, Wenta (řeka w Kurland.). W
 Belgii: Wynendal (hrad), Wendeldyk, Hunye, Ha-
 nuta, Hunna, Hunep, Hunesa, Hunesus, Hunesge,
 Suinum, Suindrech a t. d. We Sweycarsku: En-
 neda (krag), Ennetlind (krag), Ennetbüel (w.) a t. d.
 Sem přináležej i někdy slawská, nynj zmizelá aneb
 zněmčená, gména kragů, hradů, a wesnic w Sasjch,
 která Christ. Leutsch, we spisu: *Markgraf
 Gero, Leipzig. 1828.* ze starých Diplomů a Chro-
 nik spolu sebral, k. p. *Unihi* (t. g. Uni, okolj), Unes-
 burg, Unensburg, Ungerode (Ungrad), Untza (sr. Un-
 ka), Unzemzi, Hunlev (Unslaw.), Wanslebe (Un-
 slaw), Wanzlow, Windischunsalebici (t. g. Unslawice,
 w.), Winethahusum (klášter), Winathahusum
 (wes.), Winnige, Wonnestroverich aneb Wunestro-
 verich, Vona (nynj Fühne), Honide (nynj Hungeda,
 sr. Uneta), Onefeld (nynj Ohmfeld), Gunete, Gun-
 mir, Quenstadt a t. d. Týž Leutsch we spisu:
Ein Blick auf die Gesch. des Kön. Hannover. Lpz. 1827.

má následující gména starých mjst, p. 18. „Hu u i n i Vennen an d. Ratte; Huenni Wahne; p. 29. Weni Weine an d. Alme; p. 38. Ungerode juxta Wisaram.“ A u Meiboma T. I. p. 598. Unna (město), T. III. De Pagis Sax. Hunesgau (krag), Winnoti (krag), Lamweneden (w.). a t. d.

- X. Slawské osady w Bawořich, Franonii, Fuldě: Rednitzwenden, Bernhardswinden, Brodswinden, Rätzenwinden, Dautenwinden, Eglofswinden, Meinhardswinden, Mainwinden, Herzogenwind, Neidhartswind, Mechelwind, Rothenwind, Ettlaswind, Geisselwind, Winden, Winn, Windelsbach, Windsberg, Windstetten, Windshofen, Windsbach, Windsheim, Windischletten, Windischgailenreuth, Windsgau, Srow. Haas, *Gesch. des Slavenlandes an d. Aisch, Bamberg 1819. T. I. p. 5.* — Isis v. Oken, B. 5. S. 1. — Potom Inntadt (lat. Oena, m.), Wineda, Winendau (při Tubingû, Wirtenberg).

Sem pařij i Hunesrik, o němž wiz *Universal-Lexicon b. Zedlern* pod tjmto člankem, kde stogj: „Hundsrück Hunesrück (t. g. Un-Reich), *Lat. Hunorum tractus, Hunorum praesidium, eine Landschaft zwischen der Grafschaft Sponheim und Herzogthum Simmern, der Mosel und dem Rheine. Einige führen den Namen von den hohen Bergen u. Thälern her; andere von dem Wasser Obrinca (slawské gméno), andere von den Hunen. Diese Gegend ist auch Colonia Sauromatum (slawský kmen) genannt worden, weil die Hunnen aus Sarmatien gekommen, oder Pagus Hunorum, Hunicus, das Hunengöw. Es sind zwey vornehme Wälder Jederwald und Sane (srow. gedle a san).* — *Villae dieses Pagi kommen vor Botesheim, Enkirch (sr. Un), Rabengeresburch oder Rovengeresburch, (sr. rowina), Trachari, Tonnese und Symera.*“ — Toto Hunsrick čili Unská řjše, ležj w prostředku mezi Veneti Armoričko-belgickými a mezi Venedi. Baltickými, a gest nepochybne národnj řetěz a geographický most mezi oběma.

Srow. Schaffarik, *Abkunft d. Sl. p. 171.* „Una Fl. mit dem Doppelort Unac; vgl. Aenus Oenus in Vindel, hzt. Inn, Unawa, Unža F. in Russl. Unowce, Unin, Unjatin, Unčany, Unčow, O. in d. Slow. Mähr. Kroat. von un unij jetzt dobr, bolji, gut, daher Uneslaw jetzt Dobroslaw, Boleslaw.“ — p. 17. 8. „Una (Moes. 250) Tab. Peut. Rav. hzt. Dobra, merkwürdige Namensverjüngung von un-dobr.“

§. 13. O gménu města Beňátek: Mletci, Mletky.

Gméno *Beňátky*, (Venetiae, Venedig) gest pozoru hodný úkaz we slawské řeči a Etymologii, a proto i důležitý příklad pro tuto naši Rozpravu. U některých, téměř všech polednjch, Slawů slowe toto město *Mleci Mletky*, a obyčejnj etymologowé odwozugj toto gméno od *mleti*, gakoby prey město *mlýnů*, něm. *Mühlstadt*. Zpytugemeli ale wěc náležitěgi, nagdeme, že *Mleci Mletky* powstalo z *Venecia Benátky*. Půwodně totiž slulo toto město *Uneta*, potom *Veneta Venetia*, Carniol. *Wenedke*, Česky: *Beňátky Benátky*, Croat. *Benetki* i *Mleczi*, Dalmat. *Bnetzi*, *Mleczi*, Bosensky: *Bnetke Mnetke*, Ragus. čili Dubrow. *Mlezi*. Obywatel pak Benatek čili *Benatčan* sluge Bos. *Mnecjanin*, *Bnecjanin*, *Bnetak*, Dalm. *Mleczanin*. Wšecká tato, na oko rozličná slowa, gsau předce gen rozličné postawy a twárnosti gednoho a téhož gména. Nebo prwnj litera *V* měnj se často na *B*, a *B* opět na *M* (labialis in labialem); druhá pak kořenowá litera *n*, stogjli před nj geště gedna spoluhláska, měnj se w serbském nářečj často na *l*; tak řjkagj Serbowé mjsto *mного - mlogo*, mjsto *mnjti - mliti*, mjsto *znamenie - zlamenie*, mjsto *nagemnjik najamlik* a t. d. tjm způsobem powstalo i z Benatek, nayprwé *Bnatky Bnetky*, potom *Mnetky Mnetci*, posléze *Mletci*, Genitiv. plur. *Mletaka*. — Kdo pozná we slowě *Mletci* i gen naymenšj rummy a šlepěge půwodnjho kořene *un*? Nebudeli etymologický neuk tomu blázna spjlati, kdoby mezi *Mlet* a *Un* negaký swazek, nercili půwodnj totožnost, hledal? Tak hle w Etymologii neslušj nic znáhla ani přigjmati ani zawrhowati. Srowney o tomto gménu i *Lindeho* Słownik, pod článkem *Venecya*, a *Wukowu* od *Grimma* zněmč. *Serb. Gramm. Předm. p. XXII*.

§. 14. Gako se Un u Nemců na Wen Win, a u Čechů na Ben proměnilo?

Germanštj národowé (magj we swě řeči geden zwuk) který, ač rozdjlně psán býwá, málo se předce we wy-

magj w swě řeči geden zwuk, který

slowenj lišj, totiž: v, f, u, w. Litera *w* gest gakoby dwoge *uu*. Dámeli sobě literu *W* anglickýma ustama wyslowiti, tedy slyšjme téměř dwog tuze spogený zwuk, gakoby *ui* aneb *ue, ua*. Hláská *u*, zvláště na počátku slowa, u Sewerčanů zřjodka čisto wyslowována býwá; tak u Anglů znj hned gako *ju* (*unitas-junity*), hned gako *au* (*untia-auns*), hned gako *o* (*unctio-onkš'n*), a syl-laba *we* zněge často i gako *wi*, k. p. *Venetian* čti *Vinišian*, *Venus* čti *Vinos*, *venial* - *viniäll*, *vehement* - *vihiment*. I francauské *oui* znj téměř gako *wui*. Slowem *U* gest = $W \frac{e}{i}$. Ba i u samých Slawů ménj se *u* nezřjodka na *w*, *wo*, k. p. *up*, *upjm*, rus. *wopl*. *Un* tedy w german-ských a wúbec sewernjch řečech přirozeně se na *Wun*, *Wen*, *Win*, přetworilo; od Němců pak, naybližšjch sausedů Unů čili Wendů, slyšeli a přigali toto gméno Řjmané a Řeci. *Chronicon Paschal.* u *Strittera I.* p. 475. má už těž *Venni* mjsto *Unni*. České *Ben* (*Beno*, *Beneš*, *Beňatky*) powstalo z německého *Wen*, proměněnjm *W* na *B*. Už u *Paula Diacona* nalezáme *Bantaib* mjsto *Vantaib*; a Němci w Uhřjch nazjwagj swé sausedy Slo-wáky *Benden*, *Bindisch*; srow. *Bartholomaeides*, *Memor. Prov. Csetnek, Neosol.* 1799. p. 46. „*Germani* (*Dobschenses*) *in vicinis Slavos, quibus Benden et per contemptum Bindische Kirpl dicunt, odio ducuntur.*“ *Schaffarik, Abkunft d. Sl.* p. 62. — *Slowenské Prawno*, městečko w Turci, gmenugj taměgšj Němci hued *Windisch* hned *Bindisch* Proben.

§. 15. Zmizenj gména *Un* a geho zůstatky.

Z tohoto wšeho widjme, že národnj gméno *Un* ze slawského žiwota už zmizelo, wygmauce slawské čili *unské* zůstatky w Daneberku, o nichž, gak wyše §. 8. dotčeno, *Thunmann* prawj: „*Slavi qui hodieque in Danneberga habitant nomen Veni et Venski agnoscunt.*“ Že gména kmenů w některém národu během časů zmizeti, a buď od cizinců zetřena, buď od sausednjch kmenů pohlcena býti mohau, toho máme dosti příkladů w samém slawském národu. Kde gsau gména kmenů slaw-

ských u Nestora zpomjnaných? Kde gsau Constantinowi Zachlumité, Kanalité, Drugubité, Ultini, Lenzenini a t. d? Anoberž i w osobnjch gmenách zmizelo už téměř gméno Un, aspoň w půwodnj geho čisté zdobě (formě), nikdo zagisté se w nowěgšjch stoletjch ze Slawů Unem, Unkau aneb Unhostem a t. d. negmenowal; a však we změnéné málo zdobě, užjwá se až posawád u Rusů (Inochod), u Čechů (Beneš, Wanek) a t. d. Toto dáwné mizenj a měnēj tohoto gména, a geho i řjdké i chromé rummy, důkazem gsau naylepšjm geho wysoké starowékosti.

§. 16. Gméno Un (Unil) w Mythologii slawské.

Srow. Ditmar, *Chron. Mers. L. VII. p. 226.*
„Habitatores illi (Sorabi in Lusatia) raro in Ecclesiam venientes, de suorum visitatione custodum nil curant: domesticos colunt deos, multumque prodesse eosdem sperantes, his immolant. Audivi de quodam baculo, in cuius summitate manus erat, unum in se ferreum tenens circulum, qui a pastore illius villae, in qua is fuerat, per omnes domos has singularitèr ductus in primo introitu a portitore suo sic salutaretur: Vigila Henil, vigila! Sic enim rustica vocabatur lingua, et epulantes ibi delicate de ejusdem se tueri custodia stulti autumabant.“ Z této zpráwy widno, že Henil byl strážný bůh, strážce domu, nebo imperativ *vigila* pochodj od *vigilare* stříjci, střehnauti, bdjti, pozorowati, a *vigil* gest naše strážce: tento wýznam dostává swětla a potwřenj gestě i od následugjch, na tohoto boha se wztahugjch slow „*tueri custodia*.“ — Frentzel, a geho následownjci, neprawě geg odwodj od *honiti*, *honidlo*, nebo takby Ditmar byl musel psáti počátečnj literu ne *H*, ale *G*, poněwádž za geho času (976†1018) Čechowé a Lužičané gestě wšudy ě řjkali, a tepruw dvě neb tři stoletj pozděgi, totiž w 13 wěku, počali ě na *h* proměňowati. Litera aneb syllaba *He*, we gméně *Henil*, gest podobná syllabe *He*, we gméně *Henet Heneti*, gakož někteřj Kronikáři Wendy nazjwali. *Henil* tedy gest půwodně *Unil*. Koncowka *il ilo*, byla welmi obyčegná

vulgaris lingua - ceteri

forma gmén, k. p. *Bodril, Chotil, Dobril, Dobrilo, Dragil, Hromil, Ostroil, Stanil, Woilo, Wognil*. — *Unil* bylo nepochybně gméno něgakého dobře zaslaužilého, vládného, ostražitého, a proto ode mdlegšjch sausedů a wděčných potomků zbožněného, muže. Příkladů takového zbožněj osob máme negen w gužné řecko-latinské, ale i sewerné Mythologii. Tak Šwedové zbožnili krále Erika, srow. *Thunmann Ost. V. p. 382.* „*Erik, Kriegs-held und mächtiger König, den die Schweden hernach vergötterten.*“ Tak i we slawsko-pohanské Mythologii, k. p. *Swetowit, Marowit (Mirowit), Porewit (Prewit, anebo Borewit), Radhost, Misisla (Mstislaw, aneb Mečislaw)* a t. d. Gméno tedy bužka *Unil* tak se má ku národnjmu gménu *Un Unŭm*, gako *Rusalky* ku *Rus Rusŭm*; *Misisla* ku *Slaw Stawŭm*; *Radhost* ku *Rad Radim Radimičŭm*; *Swatowit* *Mirowit* *Porewit* ku *Wit Wět Wiat Wiatkŭm*. — Se gménem a bohem *Unil*, srowneg i gméno a boha slawského we Šweřjně *Genedractus* (= *Undrag, Unedrah*), o němž takto píše *Arnold in Chron. Slawor. L. IV. C. 24.* „*Berno Episcopus Sverinensis per Christum confortatus, culturas daemonum (inter Slavos) eliminavit, lucos succidit, et pro Genedracto, Godehardum Episcopum venerari constituit.*“ A *Gebhardi I. p. 26.*; potom gméno boha djwek u Krainců *Anek* (= *Unek*). *Wiz Krok D. II. Č. 3. p. 345.*

§. 17. Něco o Wenetech *Armorických, Belgických a Adriatických.*

Surowiecki, Sledz. Pocz. nar. Słow. w Warszawie, 1824. str. 11. „*Piáty Główny naród Europeyski Wenedów zajmował rozciągłe kraje od wschodnich brzegów Wisły ku północy až do zrzódet Dniepru i Wołgi, przypierając do części Baltyku zwanéy od jego imienia odnogą Wenedyiską.* Str. 12. W dzielnicy *Keltyckieý prócz Illirijan, Dalmatów, Norików, Tusków, Ligurów, Akwitánów, Iberów, Turdetánów, Basków, Silurów i t. d. spótczesni wymieniaią trzy osa-*

dy Wenetów, którzy sie podobne jak tamci, rodem różnili od właściwych Keltów. Jedni z nich siedzieli w koło morza Adryatyckiego; drudzy w Belgii blisko cieśniny Kaletańskiej, i krąginy tak zwanych Morinów (sr. Pomorany), a trzeci w Galii w okolicy dzisiejszój Wandei. Str. 40., Skoro nie ma żadnego śladu ani podobieństwa, ażeby Wenedy od wymienionój epoki (600. lat przed Chrześcijaństwem) mogli przywędrować do Europy, trzeba więc wniesć: że od dawna siedzieli w tój części świata, i że należeli do odwiecznych jey mieszkańców. Str. 60. Kto się tylko zastanowi nad niezmiernem tém rozsypaniem narodu Słowiańskiego, nie może się dziwić, gdy usłyszy o zabytkach jego w nayodleglejszych stronach świata, i gdy znajdzie ślady jego pomieszania z rozmaitemi rodami ludów ziemskich. Niemcy, Traki, Greci, Wołochy, Węgry, i wielu okolic Azijanie, winni są pokoleniom Słowiańskiemu nie mało swojój ludności. Str. 178. Że naród Wenedów Bałtyckich był kiedyś spędzony i rozzerwany, domyslać się można z pewnych śladów i podań starożytnych. Pisarze Rzymscy zastali jeszcze w czterech osobnych stronach Europy Wenedów, którzy wszędzie odróżniani byli od sąsiedzkich mieszkańców, wszędzie otoczeni od panujących, i wszędzie znajdowali się w posadach warownych. Jak jednakże imiona odległych tych narodów nie mogły bydz przypadkowe, tak wyprowadzanie iednych od drugich przez społeczných, i odróżnianie ich od sąsiadów, musiało pochodzić z pewnych cech, któremi sie wyraźnie odznaczały. — O Wenedach Armorickich, w okolicach dzisiejszój Wandei, tyle tylko wiemy że siedliska ich rozciągały się do ujścia Loary, że wszystkie wyspy przyległe poczawszy do brzegów Akwitani, zwane Wenedijskimi, do nich należały. O Wenetach Belgijskich przyległych Morinom i cieśninie Kaletańskiej, powiada między innemi Cesar, B. G. III. 8. „Civitatis (Venetae) est longe amplissima auctoritas omnis orae maritimae regionum illarum, quod et naves habent Veneti plurimas quibus in Britanniam navigare consueverunt, et scientia atque usu nauticarum rerum ceteros antecedunt, et in

magno impetu maris atque aperto, paucis portibus interjectis, quos tenent ipsi, omnes fere, qui eodem mari uti consueverunt, habent vectigales.“ *Główny ich port, który, jak się domyślać można, był razem stolicą narodu, zwat się Jezeriak (Jezioro iest wyraz właściwy Słowiański, i znaczy morze lub wielki zbiór wody). O tych Wenedach Strabo takie zostawił nam zdanie: „Hos ego Venetos (ad oceanum Belgiae) existimo Venetiarum in Adriatico sinu esse Auctores.*“ — Czwarty naród Wenedów Wenedów, Enetów, Henetów, tak rozmaicie przezywany, już za Herodota od niepamiętnych czasów zamieszkiwał nad Adriatykiem, gdzie prowadząc wielki handel na morzu, liczył 50. miast znakomitych. Do jego narodu należeli między innymi, Noriki, Zalaszy, Wenny, Windeliki, Istrianie, Dauleńcy Dalmaty, Ilirijanie. Tych Wenedów jedni wyprowadzali od Medów, drudzy od Paflagonów, inni z Galii; wszyscy zaś w tém się zgadzali z Polybiuszem, że „Veneti gens vetustissima in Italia et alia a Gallis utentes lingua.“ Str. 191. Poruszenia Keltów podług wszelkiego podobieństwa, przerywały związki Wenedów Baltickich z Adriatyckimi. Str. 193. Reszta Wenedów oderwana za Renem, doczekała się wraz z Armorickimi panowania Rzymian i losu, jaki spotkał wszystkie tam osiadłe narody.“

O Uneljach wiz Caesara, Com. d. bell. Gall. L. 3. C. 116. „Caesar Q. Titurium Sabinum legatum cum legionibus tribus in Unellos — mittit.“ Ptolemäus L. 1. C. 8. p. 17. nazwá tentýž kmen *Veneli*. Srow. též Köppen u. Wagner Univ. Lex. der Völker- und Ländergesch. Berlin 1806. T. IV. p. 263. 264. kde toto stogj:

„1.) Veneller, Venelli ein Volk an der Küste in Provincia Lugdunensi. Sie bewohnten die Nordwestliche Spitze der Normandie, dass heutige Cotentin. Caesar kannte schon den Namen dieses Volks. Ihr Hafen hiess Crociatonum jetzt Carenton (srow. ruggenské Karenz).

2.) Venetes ein Küsten-Volk in Provincia Lugdunensi, das lange vor Caesars Zeiten Handlung und Schiffahrt auf dem Oceantrieb. Die Gränzen des heutigen Vannes waren so ziemlich auch die Gränzen des alten

Volks. [Srow. Schaffarik, *Abkunft d. Sl.* p. 193. „Gehen wir zu den Gallischen Veneden über, so finden wir hier die Namen Srb und Wende ebenfalls beisammen. Der Nebenfluss der Mosel, die Saar, hiess noch zur Zeit der Römer Suraba, Saravus, und noch jetzt heisst der Bauer am Rhein Surbel, d. i. Srbal. Die Gallisch-belgischen Veneden hatten auch die gegenüber liegende brittanische Küste inne, und auch hier tritt uns das Wort Srb entgegen.“]

3.) Veneter (Veneti) eines der Hauptvölker in Oberitalien. Es war ein sehr geschicktes Volk, dessen Ursprung aber zweifelhaft war. Die Griechen gaben bald den Antenor, bald den Diomedes, zum Stifter dieses Volkes an: und leiteten die Veneter von den Henetis in Asien ab. Richtiger leitete man den Ursprung der Veneter aus Gallien oder aus Illyrien her.

4.) Veneter ein Volk in Paphlagonien, gewöhnlicher Eneti genannt.

5.) Vennonen, beym Plinius Venonetes, ein rhätisches Volk, ohne Zweifel die Einwohner der Vallis Venostica, Vinstgau.“

Krage o končiny téměř celé Evropy owěnce-
né gsau gmény a národy Wenetskými, s maličkau
proménau zwuku. Gdime břehy od moře Baltického
k Belgickému, k Armorickému až dole k Adri-
atskému, všudy toto gméno téměř nepřetrženě nalezne-
me. — Jablonowský, *Act. Soc.* 1774. p. 250. „*Ve-
rum quidem est Slavos sub initium saeculi VI. ex sep-
tentrionalibus plagis advenisse, per Danubium migras-
se atque in Dalmatia et Illyria sedes fixisse. Sed an in-
de sequitur, longe ante Slavos aut Slaucicae originis popu-
los ibidem non vixisse?*“ — Grimm, *Serb. Gramm. v. Wuk,*
p. 3. „*Die nomina propria welche sich auf Römischen,
in Illyrien und Sarmatien gehauenen, Inscriptionen dar-
biethen, verdienen von einem gelehrten Slavisten critisch
zusammen gestellt und bearbeitet zu werden. Möglich-
keit, ja Wahrscheinlichkeit, dass jene frühern Illyrier
und Sarmaten schon wirkliche Slaven gewesen, leugne
ich nicht.*“

§. 18. Zdánj některých starých i nowějšjch Děgopisců
o gměnu a národu Wenetů wábec.

Paulus Diaconus (814.) de gest. Longob. L. 2. C. 14. „*Eneti enim, licet apud latinos una litera (h) addatur, graece laudabiles dicuntur.*“ Constantin. Porph. de Ad. Im. C. 27. p. 84. „*Sciendum, Venetos nunc appellatos, qui olim Henetici dicebantur.*“ David Chytraeus, Chron. Sax. Lip. 1616. in Vandalia Krantzii, p. 5. „*Certum est autem ejusdem gentis, quam Wenden Germani appellant, appellationes esse Henetos, Venetos, Venedos, Venedas.*“ Belius in Praef. ad Gram. Dolež. Pos. 1746. §. 2. „*Certe si Slavi iidem sint cum Henetis ac Venedis, sicuti sunt omnino, doctissimorum quorundam virorum sententia, gentem habebimus cum antiquissimis quibuscunque, de originum vetustate haud iniquo successu certaturam.*“ Fr. Pubička, Ser. Chr. Viennae 1770. p. 47. „*Ajunt Slavos origine esse Henetos, quales Livius Paphlagoniae gentes facit, eo, quod ut Slavi a sláwa, sic Heneti ένστοι από τῆ άνωτῆ quod laudabilem sonat, et Heneti laudabiles seu gloriosi dicuntur. In ea opinione gravissimi quique viri sunt, eamque imprimis Matthias a Sudetis aliique acerime tuentur. Nolim contra pugnando tot virorum eruditorum auctoritati derogare.*“ Jos. Mikoczi Otior. Croat. Budae 1806. p. 144. „*Graeci nomen Slavorum graece reddiderunt, Enetosque vocabulo vocabulum Slavni exprimente compellarunt. Graeci enim, sive quod aliarum gentium sermonem ut barbarum aspernarentur, sive quod in enunciandis, quae suo in sermone alii populi habebant, vocabulis, difficultatem sentirent, vernaculis hominum, urbium, fluminum, etc. nominibus vocibusque graecas sufficere solebant.*“ Balbin, Decad. I. L. 2. C. 23. pustil se s nezdařilým prospěchem do výkladu tohoto gměna pjše takto: „*Vinidas — quos ego arbitror dictos a Slavonico vocabulo wina, culpa seu poena, unde Winjci, Rei, damna inferrentes, et winiti damnum inferre, peccare.*“ I Wendi

wina, gak sme widéli, z gednoho sice kořene pošly, ale na rozličné ratolesti wyrostly. — Dobrowský, podle swé obyčegné oblíbené saustawy, i gméno *Wend* Němcům připisuje a od Němců odvodj, *Lehrgeb. d. böhm. Sp. Prag.* 1809. p. 3. „*Jordanes nennt die Slaven nicht nur Slavinen und Anten, wie der Grieche Procop, sondern auch Winden (Winidae), an andern Stellen Wenenen (Weneti), weil sie zu seiner Zeit diejenigen Länder zwischen den Karpaten und der Ostsee einnahmen, in welche Tacitus die (deutschen) Wenden versetzt hat. So ging also der geographische Name des Wendenlandes auf die Slovanen über, der noch heute auf den Wenden in der Lausitz, und den Winden in Steyermark, Krain u. Kärnten haftet, wenn gleich die Slaven selbst in ihrer Sprache diese Benennung nicht kennen. Eben diess gilt von dem zweyten fremden Namen Anten, der den östlichen Slaven an den Küsten des Schwarzen Meeres vom Procop beygelegt wird, der sich aber schon im 7 Jahrhunderte wieder verlohren hat.*“ — Srow. G. B. Schirach, in *Act. Soc. Iab.* 1774. *De Henetis Venedis et Vandalis.* p. 22. „*Qui de his rebus acquisiverunt, in eo errarunt, ut quo tempore in scriptoribus primam gentis factam mentionem invenirent, huic tempori originem illius in his illis terris tribuerent, certe de antiquiori adventu nihil dicerent, quasi omnes populi non prius in terris suis incoluissent, quam eorum notitia in scriptore aliquo occurreret. — Qui quidem error nuperrime viros doctissimos Gerkenium et Thunmannum (my připogugeme i Dobrowského) ad varias opiniones, inaniter assumtas deduxit. Largimur, historicum decere sine auctoritatibus non vane conjecturas alere, sed quid certius esse potest hoc, gentes plerasque ante illa tempora, quibus memorantur, in iis terris, quarum incolae sistuntur, sedes habuisse? — Cur, sine omni probabili causa, sine omni historiae auctoritate, recentiori demum tempore immigratio Slavorum in Germaniam tribuitur? — Srow. Schlötzer, *Nord. Gesch.* p. 231. „*Warum sollen die Slaven durchaus keine Stammvölker von Deutschland, sondern erst in 5 Jahrhunderte, vom**

Caucasus und von der Volga her, eingewandert seyn?.“
 — Diwno wěru, že tuto bágku o nowém původu a přj-
 chodu Slawů w Germanii, až po dnešek opakowati
 a wěriti nepřestáno.

§. 19. *Ne každé gméno Un, Hun, Wand gest slawské.*

I zde to opětně ugištugeme, že my nemáme ten
 úmysel wšecky ty osoby aneb i národy Slawům
 přiwlastňowati, které gméno *Un, Hun, Enet, Henet*
Wenet, Vandal, Fen, Fin a t. d. na sobě nosili. Gen
 to ge slawské, co má, ne pauhau toliko etymologii, ale
 i historii a geographi pro sebe. Kořen *Un* nacházj se téměř
 we wšech europegských řečech, a gak w našem národě,
 tak i u giných národů mohli gména z něho urosti, nebo
 u wšech národů, w gistých wěcech, gisté wšeobecné zá-
 kony a obyčege panuj. I u aziatských národů nachá-
 zjme titule a gména k tomuto kořenu patřj, k. p. *Ban*
Bajan, Chan Chagan, Džingis-Chan, Batu-Chan,
 u Chinesů *Čin, Hang, King, Kong* a t. d. se kterými
 srow. naše *pan, ban, k-něz k-njže, něm, Chunich*
 aneb *König*, rus *čín* (Rang, čest), starosl. *izkonj, zákon.*
 Mimo to mysljme mys *Pubička u, Act. Soc. Jabl. 1773.*
p, 57. „Et Græci sibi voces a Latinis, Gothi a Slavis
adsciscebant, aut certe eorum consuetudine suas effere-
bant, quin Graecos et Latinos, item Gothos et Slavos
eandem gentem quis audeat dicere. Sic Gothis vox Stra-
wa, convivium, ut est apud Jornandem, significabat,
tametsi vox ea Slavis fuerit propria Sic Gothorum re-
gum nomina eadem syllaba qua Slavorum terminata
comperimus: Valamir, Theodemir, Waldemir,
etc. reges Gothis erant; ut Terpimir, Jaromir,
Slavis Duces.“ I to by pošetilost byla, ptáti se, který
 národ původem a wlastnjkem gest slowa *un*, a který
 toto slowo *un* od giného půgčil, nebo gak ře-
 čeno, slowo to gest prakořen europegsko-aziatických ře-
 čj. Wůbec chraňme se už gednau wšech takowých ety-
 mologických třěštěnj, wšecko za naše deržeti, co něga-
 kau podobnost má se gménem národu anebo kmenu ně-

kterého, aby chom se smjchu newysadili gako známj etymologowé gistého národu. My by sme se smáli těm Němcům, kteříby každé *Tat, Tet, Tit, Tot, Tut, Teut*, wšecky Tatory Titusy, Titany, Toty a t. d. aneb kdyby Řjmané každé *Ram, Rem, Rim, Rom, Rum*; Britané každé *brat, bret, brit, brot, brut*, proto swému národu osobowali, že magj podobnost s gegich gménem; slušně by se to tedy i nám stalo, kdyby sme každé *Un, Hun, Chun, Chyn, Fin*, aneb i každé *Sl, Suob, Sr, Tr, Chr* — za slawské třjmati chtěli. Cigáni se nazjwagj gedni *Sinde* (Hinde) ginj *Rom*, dle *Puchmayerowy* cigánské Mluwnice, p. 5. či ge proto hned k Slawům (Unům) a Řjmanům přičítáme? — My, w podobných případech, rozdjlný půwod národům, ale gménům gednu etymologii přiwlastňugeme.

§. 20. O Vandalech a gegich zodnšce (relatii) ku gménu Un.

Hádka gest mezi učenými, zdali *Vandali* (kteřj i *Vindili Vendeli* slugj) Slawům či Germanům náležegj? Srow. zwláštnj o tom Pogednánj knjzete Jablonow. *Soc. Jab. anno 1774. Pars II. p. 53.* „*De Vandalis et Venetis*,“ a pak Krantzii *Vandalia*. Našjm domněnjm byli *Vandali* slawsko-germanská smésice, sausedstwjm a geographickým položenjm (asi tak gako Finni) pomjcháni. Gisto gest, že někteřj, a to němečtj hodnowěrnj, děgopisci Slawy čili Wendy wýslowně *Vandaly* nazjwagj, gako k. p. *Adam Brem. L. 2. C. 64. p. 18.* „*Slavania amplissima Germaniae provincia a Winulis incolitur, qui olim dicti sunt Wandali.*“ Tak *Lambeccius, Orig. Hamb. L. I. C. 3.* slawský čili wendský gazyk w Hamburku nazjwá *linguam Vandalicam*. A w Uhřjch gméno *Wend, Wind, Wandal* až po dnes saugmenné a stegnosmyslé gest o Slawencjch w Železné a Saladské stolici. Srow. *Csaplowits, Croaten und Wenden in Ungarn, Presb. 1829. p. 49.* „*Die Wenden nennt man auch Vandalen, Vandali, ungrisch Wandalusok auch Tótok, sie selbst nennen sich Slowenci.*“ I to gisto gest, že mnohá gména králů Wandal-

ských neodporně slawská gsau, jako *Vislaw, Radhost, Witimir, Godeslaw, Korcigo* (Krok) at. d. Knížata Meklenburská, králové Polštj, Danštj a Šwedštj, gelikož nad *Wendy* panovali, nazjwajj se we starých diplo-
mech *principes Vandalorum, reges Vandalorum*. Hrobnj nápis we chrámě w městě Poznánj w Polště, od r. 1025. znj: *Hic jacet Boleslaus Rex Vandalorum seu Polonorum.*“ Ba už Salamon, Kostnický biskup († 920), wykládá w Slowári *Mater verborum: Wandali* skrze Slowene, *Wandalus* Slowenin, wiz *Časopis Muz.* 1827. Sw. 4. str. 75. — A Pribevius, in *Corn. Tacit. de morib. Germ.* „*Quanquam Tacitus Vandalos Germanos esse dicat, Germani tamen ubicunque terrarum Slavi consistant Vandalos seu Vindelicos esse arbitrantur.*“ Srow. *Ulricus Huttenus*, in *Appendice ad Taciti Germaniam, Vittebergae, a. 1538.* „*Ptolemaei descriptione moveor, et ipsa appellationis vetustate, ut Vandalos (Taciti) gentem Sarmaticam esse existimem, quos vocamus Wenden. Nec mirum est, etiam antiquissimis temporibus Sarmatas, qui saepe mutare sedes solebant, in viciniam effusos, Germanis admixtos esse. Sunt autem variae illius gentis appellationes, quarum aliquae sono non multum discrepant: Venedi, Fenni, Vandalis alibi Slavi vocantur.*“ *Abrah. Ortelius*, *Synon. Lib. V.* „*Wandali, Venedi, Fenni et Slavi, teste Melanchtone in Tacitum, sunt unius gentis variae appellationes.*“ *Bonfinius*, p. 123. „*Quin et Vandalis eodem glossemate scilicet slavico utuntur, quorum reliquias Vindelicos Saxonibus conterminos plerique tradidere.*“ *Carionis Chronic.* p. 243. „*Non dubito Vandalos ex Heneta (Veneda) stirpe esse, sed credibile est, cum vicini crebra inter se bella gesserint, Heneti et Germani, usque ad recentiora tempora, aliis alios victores fuisse, et partem Henetorum linquam et leges Germanicas accepisse; eam partem existimo Vandalos a Plinio nominari.*“ *Acta Soc. Jablon.* 1774. p. 6. „*Tacitus in fine Libri de moribus Germanorum, Venedos appellat eandem gentem, quam initio Vandalos nominaverat.*“ Tamž. str. 113. „*Vandalis Gothos*

Trulos appellarunt.“ Přezjwka „*trulo, ty trulo* (t. g. Lümmel, Bengel)“ gest u Slowákû posawád w částém užj-
wánj; u Čechû se řjká *trdlo*, a o ženě *trdlena*. Srow. *Allg. Weltgesch. v. Baumgarten, Halle 1759. T. 17. p. 359.* „*Als das Land der Vandalen mit Volk angefüllt wurde, verliess eine grosse Menge von ihnen dasselbe bald darauf aufs neue; welche ihren Weg gegen Morgen nahmen, und in das Land zwischen den cimmerischen Bosphorus und der Tanais kamen; welches damals von den Slaven bewohnt wurde, die sie aber vertrieben, sich in ihrem Lande niederliessen und sich nun mehr selbst Slaven nannten.*“ Tutě zřegmé ná-
weštj o totožnosti gměna *Vandal, Un* a *Slaw*. Gméno *Un* ten osud mělo w seweru, který gměno *Srb* w poled-
nj, z toho powstaly přetwory *Wend, Wind, Wandal*, z tohoto *Sirm, Sarmat, Sauromat*: oboge gměna přená-
šeno i na gině sausednj, Slawim poddané, aneb s nimi smjchané a spogené, národy. Ostatně srow. *Act. Soc. Jabl. 1774. p. 125.* „*Nec historia certa eorum populorum esse poterat, qui tunc temporis coelum sedesque et regiones mutabant, ut hodie qui peregrinantur, quotidie alio hospitio utuntur. Praeterea etiam diversae gentes saepe sese conjungebant, sociatis non solum armis et animis, sed moribus etiam et vitae genere, ut sese contra validissimos Graecorum Romanorumque exercitus defenderent.*“ — Co Plinius píše *L. 2. C. 67.* „*Germanorum genera quinque: Vandili, quorum pars Burgundiones, Varini, Guttones,*“ to už *Schlötzer* wyswětlil, *Nord. Gesch. p. 118.* „*Genera populorum heissen nicht bey Plinius, was genera plantarum in Linnäi Munde. Wenn man Völker eines neuentdeckten, und nur noch an seinem Rande bekannten Landes klassificirt, da findet keine Praecision statt. Der Eintheilungsgrund des Plinius, wornach er hier rangirt, ist weder politisch, nach den Hauptstaaten, in die sich die Völker Germaniens vereinigt hatten; denn dergleichen gab es damals nicht, es waren mehr Tatarhorden als ordentliche Staaten; noch weniger historisch, oder genetisch, nach der wirklichen natürlichen Verwandtschaft der Völker mit*

einander, die die Sprache sichtbar macht; sondern bloss geographisch nach der Gegend ihrer Wohnsitze.“ — Srow. G. B. Schirach *De Henetis, Venedis in Act. Soc. J.* 1774. p. 30. „*Communis olim virorum doctorum sententia Venedis et Vandalis eandem originem tribuit, atque Vandalos et Venedos unam esse gentem statuit. Exorti postea sunt, qui sive novitatis cupidi, sive scriptorum locis seducti, et scrupulis fictis decepti, diversas gentes voluerint esse Vandalos et Venedos. Inter hos primariam auctoritatem nactus est Phil. Cluverius qui Germanos efficere Vandalos voluit. Grotius contra Vandalos facere Gothos tentavit, argumentis, quae jam in nostram, luce historiae Venedicae et Gothicae illustratam aetatem, cadere nequeunt. Viginti amplius scriptores proferri possint, qui omnes affirmant, eandem gentem Venedos et Vandalos fuisse. p. 35. Postea illa gens, adiunctis aliorum gentium copiis Romanam irruit in terram, ingenti multitudine, atque Galliam, Hispaniamque petiit. Neque, si tanta multitudo Vandalica apparet, unam hanc omnium eandemque gentem intelligamus, sed nomen illi migrantes exercitus commune sortiti sunt, sive ab potiori parte, sive ab natione, qua procreatus dux. Ita Marcomanni omnes illi populi nuncupati, quibuscum Antonius bellum gessit. Ita innumera illa multitudo, quam Attila duxit, non Hunnica sola, sed ex diversis gentibus conflata fuit.*“

§. 21. Buněwci.

Srow. I. Raič, *Istor. K. X. G. 7. §. 6. při roku 1514.* „*Bližaišji narody Ungarskji Budimskomu gradu bezsporno otdawali woly tija: obače među Tisoju i Dunawom žiwušćji zowomji Kuni ili Kumani, Bononii ili po našemu rešći Buniewci.*“ Katancsich, *de Istro. p. 109.* „*Maior pars Pannoniorum Shokcios, Dacorum Bunyewcios, ignota omnibus retro Scriptoribus nomina, se appellant.*“ Srow. I. Csaplovits, *Gemälde v. Ung. I. p. 206.* „*Slavonier theilen sich in sogenannte Schockzen und Bunyewzen, alle der Ka-*

thol. Kirche zugethan; im Bácsér und in den slavonischen Comitaten mit Serben vermischt.“ Srow. Pejacevich *Hist. Ser. in Addit. p. XLI.* „*Ex Buna (Una fluvio), trahit originem pars illa Slavorum, qui hodie adhuc Bunievci appellantur.*“ — *Bunewci tedy gsau Unéwci, obywateré Uny.*

§. 22. *Rozdjł mezi Uny slawsko-europegskými čili západnjmi, a mezi Hunny aziatskými čili východnjmi.*

Gméno *Un Hun Chun*, gako na poli etymologickém gedno, tak na poli ethnographickém rozdjlné gest. Rownozrukost gména, sausedstwj a průtahy weliký zmatek w Historii těchto národů způsobily, a příliš trudno gest nynj geographické hranice určiti, aneb rozhodnauti u Dégopisců, který vlastně národ rozuměgj pjšjece o *Hunech*. Srow. *Stritteri Mem. pop. I. p. 451.* „*Ita late patuit apud scriptores Byzantinos et fluctuat Hunnorum nomen, ut, quam proprie gentem eo designare voluerint, ipsi ignorasse videantur. Hunnos nobis dicant, an Scythas, fere perinde est. Participant quidem Hunnorum nomen A vares apud Menandrum, Theophilactum, Theophanem et Cedrenum, quorum duo posteriores eos Hunnos occidentales (nepochybně gménem od Unů slawských půgčeným, s nimiž Avari, Obři pomjšáni byli) vocant. Bulgari apud Nicephorum Patriarcham, Theophanem et Cedrenum; Comani apud Nicephorum Gregoram; Gepaedes apud Auctorem Chronici Paschalis; Hungari apud Leonem Gramm. Cinnamum, Nicetam Choniatem et alios; SLAVI apud Cedrenum, quod ad mores et vivendi rationem attinet, multa ipsis cum Hunnis communia fuisse Procopius ait; Turci apud Theophanem; Uzi apud Annam Comnenam et Cedrenum. Ad Tribus vero Hunicas magis definite et perpetuo a scriptoribus Byzantinis referuntur: Hunni Attilani qui κατ εξοχην, Hunni vocantur, nullo peculiari addito gentis vel tribus nomine; Acatiri, Vittores, Burugundi, Ephtalitae seu*

Hunni Albi, Cidaritae, Cuturguri, Uturguri, Uniguri, Ultizuri, Sabiri, Saraguri, Sarselt.“ *Constantin Porph. gmenuge Slawy Avary, a Avary gmenuge Hunny. Srow. Const. de ad. Im. P. II. C. 29.* „*Romanorum termini protendebantur usque ad flumen Danubium, quod quum aliquando transmisissent, discendi gratia, quinam trans Danubium habitent, invenerunt Sclavinos qui et Abari nuncupati.*“ A njže: „*Hac igitur permutatione multis annis facta, Slavi qui trans flumen habitant, qui et Abari dicti, re considerata dixerunt etc.*“ A opět hned njže: „*Hoc igitur consilio Slavi sive Abari at.d.*“ I *Fredegar* prawj: „*Avari cognomento Chuni.*“ *Nechybowalo i na takowých, kterj Atilowy Hunny za Slawy derželi: z částky to i prawda gest, nikoli ale zcela. Srow. Epistola Matthiae Markowicz ad filium Johannem de studiorum Methodo, 1756, Adonickým weršem, w Rpisu u P. Rohoniho, Nro II. c.* „*Nam licet Hunni | Sauromatarum | Quandoque voces | Ore sonassent | Hoc fuit inde | Quod Legiones | Attilianae | Mixta caterva | Sauromatas mox | Aut alios tunc | In sociorum | Classe lubenter | Contuerentur.*“ Pod *textem w Poznani*, prawj: *Sic Convivium exequiale funeris Attiliani ab Hunnis ipsis vocabulo Sarmatico apud Jornand. L. 52. C. 49. vocatur Strawa, a verbo trawjm consumo.*“ *Naruszewicz, Hist. T. I. K. 2. p. 261.* „*Mędzy Hunnami že się wiele hord Słowiańskich s Alanami pomieszanych znaydowało, dowodem iest nie małym słowo strawa czyli bankiet, który Hunnowie na pogrzebie wodza swego Attyli sporządzili.*“ *Faust. Procházka, Com. de Lit. Ar. p. 10.* „*Hunnis cum Slavis et bellorum societatem et ceterarum rerum miram fuisse consensionem Procopius ait.*“ A *Balbin, Epit. L. 1. C. 4.* „*Si Slavi Hunnos pridem amicos in societatem bellorum trahere voluissent, libertatem suam retinere potuissent.*“ *Jean Potocki Fragm. hist. et geogr. sur la Scythie, Brunsvic. 1796. T. I. p. 5.* „*Atila donnoit de villages Slaves a ses femmes, ainsi qu'a ses Generaux. Il paróit même, que les Huns avoient déjà*

commencé à apprendre la langue Slave et qu' ils, l' auroint adoptée, si leur regne eût été plus long.“ Nowégsj něm. Spisowatelé následugj a rozšírugj toto domněnj i w historických Romanech; wiz Chitawa, oder der Kampf d. Deutschen gegen die Wenden. *Histor. Roman v. D. E. Dietrich, Meissen 1830. S. 85.* „König Heinrich weilte noch auf dem h. Felde des Begräbnissplatzes, als Gesandte der Wenden sich meldeten. Der älteste unter ihnen nahm das Wort und sprach: *Wisse, Muth lebt in den Herzen der Slaven. — Den Tod werden deine Schaaren finden, indess der uns stamm befreundete Hunne, und sein treuer Bundesgenosse, der Ungar, in das Herz deiner Lande dringt.*“ Slawštj Unowé, Wanowé, Venedi už před Kristowým narozenjm w Europě seděli, asiatsj Hunowé wpadli do Europy tepruw na konci 4 stoletj po nar. Krist. asi r. 377. Srow. Gatterer, *Comment. de Hunnis, in Comm. Soc. Gött. T. XIV. p. 21.* „Hunni Kalmykis seu Mongolis adnumerandi. Ipsum Hunnorum nomen nec a Chinensibus nec ab Hunnis ipsis videtur inventum esse, sed iis impostum a Tartaris orientalibus, i. e. Tungusis, quia hi identidem obnoxii fuerant Hunnis, potuerunt sane his nomen Hunni dare, nam in Tungusorum lingua Hunnu significat Dominum.“ Ostatně my sme už naše domněnj o této věci výše w *Rozpr. II. D. II. §. 11.* progewili, zde gen to geště dodáwáme, že se nám gměna i Hunu i Obrū (Chobrū) do té třjdy přináležeti a týž osud mji zdagj, který i gměno Sarmat, Wandal, Fin. Totiž Huni, Obri, Sarmati, Vandali, Fini, Rusi, Bolachowé, Wlachowégsau půwodně slawská gměna, ale pozděgi i na cuzé, se Slawy sausedugjcjanebo pomjchané, národy něwlastně přenešená. Srow. Schlötzer, *Nord. Gesch. p. 210.* „Alle Völkernamen sind bey ihrer Entstehung oder ersten Bekanntwerdung historisch: d. i. sie bezeichnen nur ein Volk, nur eine Species, keinen Inbegriff von vielen Völkern. Der Grieche in Marseille lernte, so wie der Römer, ein gewisses Volk in seiner Nachbarschaft unter dem Namen Kelt oder Gall kennen; und was er sich anfänglich bey diesem Namen

dachte, war wirklich nur Ein Volk, der Herkunft und Sprache nach. Aber in der Folge, und beym Wachstum der Weltkunde, kommen durch dunkele Gerüchte neue Völker und Länder, hinter den schon bekannten zum Vorschein: der Seefahrer, Missionar, Geograph sieht solche nur als eine Fortsetzung der vorhin bekannten an, nennt Kymren, Vasken und Germanier gleichfalls Kelten, und rechnet Mogolen, Mandschu und Kajbalen immerfort zur Tartarey.“ —

§. 23. *Srownáwánj gména Un, s podobnými ginonárodnými gmény, a sice:*

- 1.) Hebrejskými: *Anna* (milostná, sr. Unka), *Annas* (milý, dobrotivý), *Ananias* (milost Páně), *Enoch* (swatý, šlechelný), *Jannes*, *Joannes*, *Johannes* (miláček, sr. Uneš), *Jonata* (dar boží, sr. weno, Unata), *Onan* (sjla), *Oniaš* (sjla boží), *Unny* (4. Chron. 15 ř. 18. 20).
- 2.) Řeckými: *Aeneas* (t. g. Un, Slaw), *Aenetius*, *Aenicus*, *Ainetus*, *Ainaeon*, *Antaeus* (král Mauritanský), *Antea* (kněžna w Lykii), *Antenor*, *Antonius*, *Antoninus*, *Antonia*, *Antandros* (Unimuž), *Anthaeus*, *Anthusa*, *Anthores*, *Antileo*, *Antagoras*, *Antidamas*, *Antigenes*, *Antigonus*, *Antimachus*, *Antimenes*, *Antiochus*, *Antipater*, *Antiphanes*, *Antiphon*, *Antisthenes*, *Antistites*, *Antiope*; — *Aenocles*, *Aenotheus*, *Aenesidemus*, *Epaenetus*, *Euenus*, *Onesimus*, *Onesippus* (syn Herkul.), *Onelor* (kněz w Troji), *Onites* (syn Herk.), *Oneiros* (syn Achill.), *Onchestus* (syn Nept.), *Onca* neb *Onga* (Minerva Phoen.).
- 3.) Latinskými: *Honnorius*, *Honoratus*, *Bonus*, *Bonifacius*, *Venustus*, *Venusinus*, *Janus*, *Januarius*, *Juno*, *Junius*.
- 4.) Německými: *Unni* (Adam Brem. p. 15.) *Uno* (biskup Bremenský, Adam. Brem. p. 81.) *Unwanus* (Ad. Br. p. 27. 84. Tato tři Bremenských biskupů gména *Un*, nepochybně od Slawů k Němcům přešli, poněwadž gich ginde u Němců, od Slawů vzdálených, nenalezáme). — *Huno*, *Chuno*, *Kuno*, *Guno*, *Hunarich* (*Heinrich*), *Hunold*, *Chunibert*, *Kunibert*, *Kunrad* *Konrad*, *Kunchild*, *Kunigund*; *Wina*, *Winithar*, *Wennemar*, *Winfrid* *Wunefrid* *Unfrid*, *Winibert* *Wunebert*, *Winibald* *Wunibald*, *Windolf*, *Winmar*, *Wonnemund*.

Na konci, win: *Adelwin*, *Adelswinde*, *Baldwin*, (*Baldwinus*), *Bernwin*, *Bertwin* *Edwin*, *Erwin*, *Gerwin* *Goswin*, *Hartwin*, *Lebwin*, *Malwin*. Srow. Dolz, *Die Moden in den Taufnamen*, Lpz. 1825. p. 23. „*Chun*, *gun*, *hun*, *kun*, *bedeutet kühn, tapfer*. p. 24. *Win* *bedeu-*

tet Sieger auch Freund, Geliebter.“ Srow. též: Fleischners *Onomatologie*, Erlang. 1826. — K těmto přideg i *Hengist* (snad Ungost, wůdce Sasů do Britanie přešlých), a panownjky Wesgothů: *Suintil*, *Chintil*, *Chindaswind*, *Receswind*; *Hunila* (gothská kněžna), *Unilt* (gothský král); *Uncham* (poslednj scytický král), *Uncelenus* (fränkischer Minister, 605.), *Unamanus* (Pius r. 373); a Skandinawská gměna *Suen*, *Sveno* a t. d. Ostatně w německých na *Un* se začjnagjch gmenách weliké pozornosti potřebj při rozsauzenj toho, zdali to *Un* gest *Nomen*, čili gen *particula negativa*, gako k. p. *Ungnad*, *Unhold*, *Unwerth* (indignus) a slawské *Neslaw*, *Nechwal*, *Netěch*, *Neklam* (Neklan), *Nemil*, *Nectom*, *Nedrah*, *Nemir*, *Nerad* a t. d.

§. 24. O hrobech a mohylách Uných, Unských, zwaných Hünengräber.

U starodáwných Slawů, i giných zvláště Skytických národů (Herod. 4. 71.) byl obyčeg, znamenitějším osobám po smerti, na znak wděčnosti a na památku, kopce, hned vyššj hned nižšj ze země a kamenj, nad hrobem sypati a stawěti, kteréž kopce rozličná gměna měli, u Rusů a Poláků: *močila*, u Čechů: *homole*, u Slowáků: *kopa*, *kopec*, w turčan. stol. *prjekopa*, *mohyličky* a t. d. Tento obyčeg zachowal se dědičně od slawských předků až i k nynějšjm gegich potomkům, gako to swěděj weliká močila u Krakowa, *Kosciuškowi* od Poláků w našjch časech, w sausedstwj *močily Krakowy* a *Wandiny*, nasypaná a wystawená. Němci, po zněmčěnj Wendů, čili Unů, a po osazenj gegich kragů a měst, nazwali tyto kopce *unskými* čili *Wendskými*, německy *Hunen* aneb *Hühnengräber*, *Hunenbette*, aneb i *Sorbenhügel*. Srow. *Leipz. Lit. Ztg.* 1828. Oct. N. 243. „*Wer nicht nach zerstörten Burgverliessen, nach aufgewühlten Hünen-oder Sorben-Gräbern, nicht nach Runenschrift u s. w. fragt und sucht, der wird in dem Vf. seinen Mann finden.*“ A wšak možno, že už i sami Slawowé nazjwali tyto hroby *unými*, t. g. welikými, ohromnými, tak gako „*dubrawiny uné*“ w Libušině saudě; což tjm prawdě podobnějšj gest, že i u Němců slugj tito *unj hrowowé* „*Riesengräber*, *Riesenbette.*“ Srow. *Ant. Tkany Myth. d. Teutsch. u. Slaven. Zna-*

im, 1827. T. I. p. 140. „Unter den in Teutschland befindlichen Denkmählern des Heidenthums sind besonders die Hünenbetten Hünengräber, in Südteuschland Riesensteine.“ Srow. Thunmann, Nord. V. p. 131. „Die Hünengräber im Nördlichen Deutschland kommen ganz gewiss von den Wenden.“ K. G. Anton, über die alten Slaven, Leipz. 1783. p. 136. a 1789. p. 90. „In Meklenburg und Böhmen findet man auch so genannte Hünengräber. In Böhmen heissen sie Homolka, Quarges, (?) oder wlizy Kopec, Wolfshügel (snad lépe *Wilcû Wiltû* t. g. *Lutikû Kopec.*) Wo Slaven im Deutschland wohnten, finden wir Urnen, so in Meissen und Brandenburg; auch im Lüneburgischen, wo noch ein kleines Stämmgen Slaven sitzt, findet man in ihrer Gegend sehr viele Urnen und Hügel, und vorzüglich da, wo sie noch jetzt wohnen. Leibnitz collectan. etym. I. p. 335.“ Gebhardi Gesch. d. W. I. p. 37. „Begräbniss der Wenden. Die Urne ward entweder mit Feldsteinen überbauet, und mit Erde beschützt, bis ein beträchtlicher Erdhügel (Mogila) entstand, oder wenn viele Leichen, wie etwa nach einer Schlacht, zugleich beerdigt wurden, auf der gepflasterten Brandstelle niedergesetzt und mit einem länglicht viereckten Hühnenbette (Homolka) bedeckt.“ — Surowiecki, Sledz. Pocz. p. 112. „Zabytki mogit znaydują się po wszystkich częściach stron północnych Europy; nad Wisłą mamy dwie znaczne, Krakusa i Wandy. U Rusinów zwane są pospolicie Kurhanami a u Němców Hünengräber.“ Iw řečtině znamená βνοϛ výšku, hrob.

§. 25. O unském oděwu (Huně), a unské obuwi.

Mnoho příkladů máme, kde oděw, u některého národu užjwaný, od sausedů buď cizo-, buď stegnogazykých, gménem toho národu gménován byl, u kterého nayprwé zniknul a nosen byl. Tak *Dolama Dolomán* od *Dalmatů*; *Sclabinia Schiavina* od *Slavinů*; *Čechel, Čechljč*, *Čoha* od *Čechů*; *Krabatek, Horvatica* od *Chorwatů*, tak i *Huně* od *Hunů*, *Unů*. Ze gména *Huně*

Huňawa powstalo opět w nářečjch *Buniawa, Poniawa, Poňwa, Bunda, Penda*, a proměněnjm *B* na *M*, *Mentěk, Mentjeka*, u Němců *Mantel* (srow. *Unatky, Benatky Mnatky*). O slowě *Ponjawa* srow. *Jos. Voltiggi, Ricsoslovník u Beesu, 1803. p. 598.* kde stogj: „*Ponjava, ve, f. schiavina, grobe Bettdecke.*“ — O *Bundě* a *Pendě* wiz *J. Csaplovics, Croat. u. Wend. in Ung. p. 24.* „*Die Unter Croaten tragen in Winter Pelze (Mentén) oder sogenannte Bunda von Schaaafhäuten, welche sie Karmen (srow. krab, krabatek) nennen. Ein kurzer faltenreicher Unterrock - Penda - ist der Anzug der Weiber.*“ Tu widěti, že *Huně Poňawa Schiavina* totožná gsau. Nebo w knize *Vocabolario Italiano Latino, in 4, Venezia 1786. T. I. p. 416.* toto stogj: „*Schiavina, veste longa di panno grosso, propriamente da Schiavi, lat. cento centunculus, se ne fano anche coperte da letto, dette Schiavine,*“ a opět *Tom. II. p. 51.* „*Cento-veste di cento pezzi, centunculus = schiavina, coperta di cavali, muli.*“ — O oděwu *Krabatek* a *Horvatica* wiz w *Rozprawě II. Djl II. §. 14.* U *Poláků* dle *Lindeho* znamená „*junaty ów, plur. gatunek futra, eine Art Pelzwerk. Gunia, Bosnice guň gunina vestis rusticana. Guňka, ktorą starzy Rzymanie gausape militare zwali, Carn. janka, jankara.*“ Srow. *slovenské jankljk, něm. Jankrle.* Od *janka jankara* powstali *Jankari Jančari Janičari, **) to gest wogáci *Hunj* čili *unským* oděwem oděnj. *Duchowsky in Act. Soc. Jabl. 1772. p. 155,* prawj: „*Formam aequę græcam codices nostri veteres praeferebant, ut olim ipsi Slawi vestem Hunicam.*“ Ne od *aziatických Hunů*, ale od *slawských Unů* pocházj tento oděw, a geden i tžj gest se *Slawinau.*

Sem přináležejj i následugcj gměna *obuwi: unice onuce onice, Bindische Kirpel, Bindische Schuh, Pantof-*

*) Srow. *Surowiecki, Sledz. Pocz. p. 63.* „*Dzisieysi Muzułmanie naywiecey przez Słowian rozpostarli swoje panowanie i potęę w Europie: jak z początku oni naydzielniey opierali się wkraczajacym, tak następnie poczawszy od Bajazeta, naybliżej otoczyli tron Sultánów. Ich pismo i język był długo nadwornym u Porty Ottomańskiej, a straszna Milicija Janczarów, od swoich zawiązków aż dotąd, składa się naywiecey z ludzi krwi niekdys' Słowiańskiej.*“

fel. To prwnj gest tolik, gako *Unũ obuw*; to druhé *Bindische Kirpl* gest přezjwka od Němcũ w Uhřjch Slowákũm dáwana, a gest nepochybně tož samo, co *unský krpel*; *krpec*, *krpelec*, *krpelan*, *Tzerbulian* u Constan. Srow. L. Bartholom. *Mem. Pr. Csetnek.* p. 46. „*Germani in vicinos Slavos, quibus Benden, et per contentum Bindische Kirpl dicunt, odio ducuntur.*“ Srow. Schaffarik, *Abk. d. Sl.* p. 62. „*Der Metzenseifer oder Dobschauer Quaden-Deutsche nennt, wie ich aus Erfahrung weiss, seinen slowakischen Nachbarn einen Bindischen Kirpl.*“ — Slovo *Bindischer Schuh*, *Bindschuh*, gest to co *Wind-*, *Windischer Schuh*, (tak i Štiawničtj Němci řjkagj *Bindschacht*, *Windschacht* t. g. Schacht der Winden). *Bindschuh* *Bundschuh* tedy nepochodj od *binden*, ale gest to co *Bindisch Kirpl*, *serbula*, *unská obuw*, *unkarka jančarka*. — *Pantoffel* powstalo, zdá se, ze slova *un-trewl*; we slowě *trewle trepky*, litera *r* w některých nářečjch wypadla, k. p. *krainsky čewl*, *slow. illyr. topanky topky*, *maďar. tzipelö*, *Dolňosasky Tüffel*, *Toffel*, odtud powstalo *Un-tüffel*, *Untoffel*, *Wantoffel*, *Pantoffel*. Srow. Adelung, *Wörterb. T. III.* „*Pantoffel: man hat von diesem dunkel scheinenden Wort eine Menge Ableitungen. Indessen ist doch noch nicht ausgemacht, ob die Pantoffeln eine einheimische oder eine ausländische Erfindung sind, wovon doch die Ableitung mit abhängt.*“ — *Obuw unská: Bindschuch Pantoffel*, tak přišla k Němcũm gako i oděw slawský *Schalaune*. Srow. *Rozpr. I.* §. 20. a *Rozpr. II. D. I.* §. 19.

Zasluhge všimnutj i to, že, gako ginj spisowatelé *Sarmatũm* a *Čechũm*, tak *Adam Bremenský* *Unũm* (*Kwenũm*, *Quenlandčanũm*) *Amazonky* připisuge; srow. *Hist. Eccl. C.* 228. p. 59. „*Circa litora Baltici maris ferunt esse Amazonas, quod nunc terra foeminarum dicitur.*“ *Adam Brem.* zdá se zde *Quenland* (lépe *Unland*) neprawě skrze *terra foeminarum* překládati, *sweden* byw slowem *Queen*, které w některých sewernjch řečech *ženu* (srow. *venus*, *žena*) znamená. Srow. *Schlötzer, Nord. G.* p. 483. „*Quenland. Wo dieses Land in der Welt gelegen habe, würden vielleicht unsere Ge-*

schichtsschreiber sorgfältig nachgesucht haben, wenn nicht Adam seine Lage bestimmt und uns zum Amazonen Lande hingewiesen hätte. Rudbek glaubte wirklich die Amazonen wären in Sweden zu Hause. Andere suchten Quenland theils in Russland, theils in demjenigen Bezirke von Finnland, welcher Kijanien heisst.“ — Srow. Plin. 6. 7. „Tanaim amnem colunt Sarmatae, in multa genera divisi. Primo Sarmatae Ginecoeratumeni Amazonum connubia.“

§. 26. O Unských Runách, rolech, penjzech
(Winda-Runir, Wendische Beete, Vincones).

Negen hroby a raucho, i giné, od Unských Slawů přigaté, wěci sausednj germanštj národowé unskými čili wendickými, gmenowali, k. p. pjsmo: Winda-Runir, die Wendischen Runen, role a brázdy wendische Beeten, a penjze Vinken Vincones. O tom prwnjm, wiz Thunmanna, über die gott. Alterth. d. Obotr. p. 283. „Ausser dem Ditmar, kannten auch die Isländischen Schriftsteller die Wendischen Runen (Winda-Runir).“ Srow. G. B. Schirach, De Henetis, Venedis, in Act. Soc. Jab. 1774. p. 24. „Antiquissimas sedes VENDORUM in Germania luculentissime probant Runae Vendicae (Winda Runir), quibus certum est, usos esse Saxones, et quidem antea, quam Sec. 5. Britanniam peterent.“ Srow. Egenolf, Historie d. deutsch. Sprache, Th. II. S. 14. „Es haben die Wineder eine Sclavonische Nation, und der noch jetzt unter uns wohnenden Wenden Stammväter, so in Pommern mitten unter den Teutschen gewohnt, ihre Schulen gehabt, worinnen die Runische Buchstaben und Schrift der Jugend gelehrt worden.“ Srow. Schlötzer, Nord. Gesch. p. 616. „Auch die Wenden an der Ostee hatten Runen. Egenolf sagte es schon positiv: allein ganz neuerlich erst hat man die Beweise dazu in einer Menge metallener Wendischer Götzenbilder, die Runische Aufschriften haben, gefunden.“ Srow. Schurzfleisch, Res. Slav. §. 9. „Quidam Winedorum literis exculi Runicis, quidam prorsus impoliti erant. De il-

lis passim legas licet. Cum primis in Historia Bremensi. Quae Runos memorat fortissimam Slavorum gentem. Eo refero Diminem, urbem frequentia Runorum celebrem. Hic Scholam, hic domicilium sapientiae pro captu considerant suo. Sed mitto Runos: mitto Runorum scholas.“ Srow. *Rozličnosti pražských nowin*, 1829. dne 12. Břez. Čjst. 21. „Slowenská starověkost. Professor Kucharský z Polska, na svých cestách po slowenských vlastech, nynj w Zahrobech hlaw. městě Krobatska, wyzkaumal slowenské nápisy runických pjsmen na starověkých kowových přjlbicech, genž w dolegšjm Štyrsku u Negowa mezi Ptujau a Radkersbergem, nedáwno wykopány, do c. k. Kabinetu starožitnostj we Wjdni se dostaly. Nápisy ty zněj: 1.) *Zideku! tu dli iarmeiszl supni pan uapi.* 2.) *Eiorifosz jije ie obil.* [t. g. Zednjku! tu dlj (ležj) Jarmysl, supnj (kragšký) pán Wápský! Eiorifos geg zabil.]. Paměti gest w tom hodno, že tito nápisowé se čtau od prawé strany k lewé, což se také považuge důkazem gegich welmi starého wěku.“ Srow. *Legis Fundgruben des Nordens*, I. p. 40. „*Die Runenschrift auf den Retraischen Götzenbildern wird überall von der Linken zur Rechten gelesen.*“ Některj zpytatelé Run odwozuj i slovo Run Runa, od slawského *rygi rýti, ryn, run*, (gako od dáti daň) z toho kořene pošli i naše *row, wrub, rowáš, rubl, ryl, rýč, rytec, rytina*, a t. d.

O *Unských rolech*, wiz Jos. Rohrer, *Vers. über d. slav. Bew. d. östl. Mon. Wien* 1804. T. I. p. 114. „*Schärfere Augen wollen es den Aeckern ansehen ob sie von Slaven oder Deutschen bearbeitet wurden. Die schmalen hohen Beete und tiefe Furchen haben sich auch in Deutschland erhalten, man heisst sie in einigen Orten des fränkischen Kreises die wendischen Ackerbeete.*“ Srow. J. C. Pfister, *Gesch. d. Teutsch. Hamb.* 1829. B. I. S. 341. „*Die Slaven sind als friedliche Anbauer in die verlassenen Länder hereingekommen. Ihr stiller Fleiss ist von den wohlthätigsten Folgen gewesen. Auch später sind noch Kolonisten von ihnen geholt worden, und man hat gewisse Aecker, nach ihrer Art zu pflügen windische Beeten genannt.*“

O Unských penjzech, wiz K. G. Anton, über die Alten Slaven, Leipzig 1783. I. p. 150. 151. „Die in Teutschland wohnenden slavischen Stämme münzten zeitig Geld und sollen die Bilder ihrer Götter darauf geprägt haben (Ditmar VI. p. 223. VII. p. 236.). Wir finden in den mittlern Zeiten, dass die Städte Salzwedel, Königsberg und Morin in der Mark Brandenburg Okelpfennige ausprägen durften, welches dünne, nur auf einer Seite mit dem Stempel eingeschlagene, Silbermünzen waren, auf denen sich rundliche Figuren oder Nullen, die einem Auge ähnelten, befanden. Man nannte sie auch Finkenaugen, Vincones. Weit sie in der Mark, Meklenburg, Pommern und Polen ausgeprägt wurden, so hiessen sie bei den Auswärtigen Nummi Slavicales (siehe Möhsen S. 66.). Herr Möhsen vermuthet dass sie der alten Slaven ihre Blechmünzen und ehemals von feinem Silber gewesen seyn möchten. Und das mit Recht. Der Name ist rein slavisch: Oko das Auge, penjz (welches Wort aber vielleicht nicht ganz in das tiefe Alterthum gehet) heist das Geld. Oko-penjze ist also Augengeld, woraus die Deutschen Okelpfennige und Finkenaugen machten.“ Srow. Adelungs Wörterbuch, T. II. p. 160. „Das Finkenaug, eine ehemalige kleine Scheidemüntze in Meklenburg und Pommern, welche auch nur Finken genannt wurden.“ — Finken, Vincones a Nummi Slavicales gsau totožná, a toto poslednj gest gen přeloženj onoho. Finken Vincones tak se magj ku Un, Unek, Unko: gako Český (penjz) k Čechům; Polský (zlatý) k Polákům; Karantano (u Benatčanů krey-car, sr. Linhard. II. p. 346.) ku Karantanům; Frank Frankones (mince) ku Francauzům a t. d. Dle Linharda Gesch. v. Kr. II. p. 346. sluge i u Krainců „Vinar ein Pfennig,“ které on od benatské rodiny Venieri odwodj, nepochybně též tak nemotorně, gako (p. 336.) slovo svinez (olowo) od swině, Schwein.

§. 27. Gměno Un potupně skrucováno od Němců na Hund, tak gako Slav na Sclav, Serb na Servus.

Historia nám často zpomjná, že Slawové od sausedů Němců potupně „Hunde, die Hunde“ přezjváni byli.

Ku této přezývce dalo nepochybně příležitost slawské gméno *un*, ze kterého Němci dle podobnosti zwuku udělali *Hun*, potom *Hund*. Latině pak pjšcj Kronikáři přeložili to na *canis*, asi tak gako Němci we Spiši ze wsi *Hunisvilla* *Hunsdorf* udělali *Hundsorf*, a w Čechách z *Unětic* a *Unimiru-Hundice*, *Hundmursch*, anebo w Sasjch *Unzburg* *Hundisburg*. Němci zwali nayprwé pohanské *Wendy* čili *Uny* „*Hunde*“ a od těchto rozšřilo se toto gméno potom pozděgi na wšecy wúbec Nekřestány a Pohany. Srow. R o h r e r, *die slavischen Bewohner der Oest. M. T. II. p. 118.* „*Es war eine Zeit, wo in Deutschland die Slaven von den Franken Hunde genannt wurden.*“ Srow. Adelung, *Vorrede zu Karl Thams deutsch. böhm. Lexicon. Prag 1788.* „*Die schmutzige Feder des (deutschen) Klosterbruders beschreibt uns die Slaven als treulos, unbeständig, blödsinnig, unbarmherzig und als — Hunde.*“ Srow. Adamus Brem. *L. II. C. 34. p. 24.* „*Princeps Winulorum petiit filio suo neptem ducis Bernardi, Theodoricus Marchio interceptit consilium, proclamans, consanguineam ducis non esse dandam cani.*“ Grosser w *Lausitzer Merkw. o tom taktopjše:* „*Man müsse eine so vornehme Princessin keinem Hunde geben.*“ Meibom nazjwá tento wýraz *Détrichûw* „*scaevum et contumeliosum in gentem Henetam* (t.g. *Hunetam* *Wenetam*) *ejusque optimates scomma et convicium.*“ Srow. též *Fredegar C. 67.* „*Samo dixit, terra quam habemus Dageberti est, et nos sui sumus, si tamen nobiscum disposerit amicitias conservare. Sicharius dixit, non est possibile ut Christiani, Dei servi, cum canibus amicitias colere possent. Samo e contrario dixit: Si vos estis Dei servi, et nos sumus Dei canes, dum vos assidue contra ipsum agitis, nos permissum accipimus vos moribus lacerare.*“ Srow. *Gebhardi, Wend. Gesch. I. p. 13.* „*Die ersten deutschen Eroberer wendischer Staaten belegten diejenigen Wenden, die dem väterlichen Aberglauben getreu blieben, mit Verachtung, und mit dem Schimpfnamen der Hunde, den Christen ehemals allen Heiden gaben.*“ Tento poslednj zchytralý wýraz *Gebhardiho* nic nenj, než nowý důkaz gednostrannosti tohoto

vášniwého a nesprawedliwého spisowatele, který wšudy winy Němců ztenčowati a přiopláškowati, cnosti Slawů zastjňowati obyčeg má. Slušněgi píše o tom K. Chr. Leutsch, w knize: *Markgraf Gero, Leipz. 1828. p. 15. 14.* Kde o gednom mjstě u *Witichinda L. I. p. 641.* mluwj: „*Die Auffoderung der Ungarn ihnen beizustehen nahmen die Daleminzier nicht nur sehr kalt auf, sondern beantworteten sie auch durch die Darbringung eines fetten Hundes, als Ehrengeschenk, abschlägig. Was es indess mit dem fetten Hund für eine nähere Bewandniss hatte, wissen wir nicht, es müsste den seyn, dass die Daleminzier die Aehnlichkeit der Worte Hunne oder Ungar mit Hund, von ihren neuen Herren den Deutschen gelernt hätten.*“

§. 28. Odrody a přetwory gména Un.

Ku gménu Un (Wen, Ben) přináležej i následugjej od *ban pan* pošlá gména kragin: *Banat, Panonia, Pania* aneb s emplasmem *Pagania* (gako Rausa Ragusa, Run Rügen, Chan Chagan). A tak máme následugjej ethymologicko-ethnographické rodoslowj:

Un		
Hun	Ant	Wan Ban Pan:
Chun		Wen Ben.
		Win Bin Fin.
		Bun.

§. 29. Které národnj gméno ge staršj, Un či Slaw?

Ač gméno Un owšem starowéke gest, a w Historii dříwe známé než Slaw, předce Slaw se geště staršj býti zdá proto, že ge wšeobecněgšj, rozšjřeněgšj a hluběgi zakořeněné w našem národu. Haždý Un (Wend) může powěděti gá gsem Slaw Slowan nikoli ale každý Slaw gá gsem Un (Wend). Slaw ges *genus*, Un toliko *species*, a w tomto smyslu skutečně němečtj děgopiscowé o nich i pjšj, k. p. *Fredegar, C. 48.* „*Samo in Slavos cognomento Winidos perrexit.*“ *C. 68.* „*Slavi co-*

gnomento *Winidi*." Eckhard, *L. 35. Cap. ult.* „*Slavi Winidi*." Wšudy tu se předstawuj Slavi gako celost, Winidi gako část té celosti.

§. 30. Obyčegně chybné odwozovánj gměna Un Wend.

Christ. Jordan, *Appar. Hist.* p. 100. „*Nomen VENDORUM, cum proprie ex radicibus antiquissimae linguae Celticae proveniat, nullamque radicem in Slavica lingua habeat, populis Slavicis a Germanis inditum esse censendum est.*“

Knjze Jablonowský, *Act. Soc.* 1774. „*Scriptores Germanici asserunt Vandalorum nomen a wandeln venire, i. e. vagari, Vendorum vero a wenden, quod eundem fere sensum habet. — Impudentiam nonnullorum peregrinorum scriptorum satis quidem mirari nequeo, qui in sua ipsorum lingua quaerant, et invenisse sibi videantur etymologiam nominis, quod ad gentem plane peregrinam pertinet. Si, absque dubio, quaeque natio ipsa sibi, proprium nomen indidit, etiam de Venedis id credendum esse videtur, nec est suspicandum, eos aliam consuluisse gentem de nomine sibi imponendo. Qua quaeso ratione persuadere nobis possumus, hoc nomen in lingua Venedica plane ignotum, indolem gentis, moresque debere ob oculos ponere?*“

Gebhardi, *Gesch. d. W. I.* p. 63. „*Weil des Procopius Erklärung des Namens Sporoi einen unstäten Wanderer andeutet, so halten einige Gelehrte den Namen Wenden für eine deutsche Uebersetzung dieses Namens, leiten ihn von wandeln und sich wenden ab. De Westphalen Mon. in. rer. Cimbr. T. I. p. 466. — Noch einige seltsame Ableitungen des Wortes Wende sind folgende: 1) von Benedden (niedrige, in Thal wohnende Leute) Srieckii monita secunda L. IV. ap. de Jordan de Orig. Slav. Nro. 706. 2) Von der Stadt Wineta, oder den Oertern und Gegenden, die Wenden heissen, in Lievland und Pommern. v. Schwarz kurze Einl. zur. Geogr. des Norderdeutsch. S. 16. Hr. Einzinger v. Einzig Herz. Arnulphi in Baiern kön. Landesmacht, S. 146. 3) Von Wand, weil der Wende, wenn er unter Deutsche geräth, stumm wie eine Wand ist. Frencelii Etymol. Vand. ap. de Westphalen T. II. p. 2407, 4) Von Wetterwendisch. Anzeigen aus sämmtl. Kais. Kön. Ländern, Wien III. Jahrg. S. 165. — 5) Vom Vandalen-Lande, weil in diesem sich die Sarmaten niedergelassen, und den Landesnamen angenommen haben können, und 6) von Vand und Veen, Wasser. Cromerus de Orig. Polon. p. 24. gestand dass er aus slavischer Sprache den Namen nicht deuten könne, allein Cluverus äussert, Germ. ant. L. III. dass dieser vom slavischen Worte Weda (ein Fischangel) komme und Fischer anzeige.*“

ROZPRAWA IV.

o

G M É N U

Č E C H , T Ě C H .

*skladba y ou
dru 11 10 10*

[Handwritten signature]

„A že gich starostě Čech diegiechu,
Proň zemi Čechy wzdiechu.“

Dalemil.

„... Merito gens universa charissimi Ducis nomen assumsit;
Czech enim quisque dici patria voce gaudet, hoc sese no-
mine jactat, hoc magnifice gloriatur.“

Balbin Misc. list. L. 2. 17.

ROZPRAWA

O gménu Čech.

§. 1. *Čech z etymologického ohledu wúbec.*

Národnj gméno *Čech* pochodj od osobného gména *Těch, Tiech, Ciech*, s proměněnjm měké litery *ť* na podobnau měkau *č*; anebo krátčegi, gméno *Čech* gest polsko-lužické wyslowenj, u Slawů zhusta užjwaného, gména *Těch*. Slowo pak *Těch* gest základ slowa *těcha*, *potěcha*, *u-těcha*, *těšiti*, *po-těšiti*, *potěšitel*, anebo polsky *ciecha*, *po-ciecha*, *u-ciecha*, *cieszyc*, *po-cieszyciel*. Od slowa *těšiti se*, aneb *cieszyc się* plynulo opět slowo *kochati se*, *kochan*, *rozkoš*, *rozkošný*. Wšech pak těchto slow zase žřjdlu gest slowce *tich*, *tichý*, *tišiti*, *utišiti*, *tišina*. Poslaupnost gegich tedy tato gest:

t i c h — t i š
t ě c h — t ě š
k o c h — k o š.

Každé české *ť*, *ti*, *tě*, nežřjodka i *te*, *ta*, *to*, wýslowugj a pjšj Poláci gako *é*, *ci*, *cie* *), Lužičané pak čili Sorbowé gako *č*, *či*, *če* anebo *cž*, *cži*, *cže*. Srowneg Jac. Xav. Ticini *Principia Linguae Wendicae, Praegae* 1679. str. 1. kde pjše: „*Nota, quod quemadmodum Bohemi ita et Wendi (Lusatiae) quasdam literas punctu-*

*) „*Cz, Ć* iest w ścisłym powinowactwie z półgłosami *t, s, c, k*.“ J. B. Rakowieckiego *Prawda Ruska Tom. II. str. 277.*

ent, nimirum ě, ě, d', ň, ž, et harum quinque talis omnino sonus est, qualis apud Bohemos.“ Str. 2. „ě punctuatum profertur ita fere sicut Italicum c positum ante e.“ Ticinus píše str. 14. *ta nič*, filum, Gen. *téje ničě*, Dat. *tej ničí*. W infinitiwech píše na konci též ě; str. 16. *boč* neb *boči*, česky *býti*; str. 31. *torhač* aneb *torhači*, česky *trhati*; str. 36. *lubuwač* neb *lubuwači*; str. 41. *činič* neb *činiči*, *pěč* česky *pět*, *posvěčené boč twoje měno*, česky *posvěcené*; str. 75. *mač*, *mačer*, česky *mati*, *mater*. — Než Matthaei, *Wendische Gramm. Budissin 1721*. chtěge se, podle vlastnjho, na str. 1–2, wyznánj, swau Grammatikau wjce Němcům, nežli Čechům a Polákům blížiti, opuštíw prwnj prostěgšj cestu Ticinowu, přigal k wyraženj ě, na str. 3. dvě litery *cž*, o nichž prawj: „*cž gilt so viel wie ein tsch*, z. B. *čakacž*. (t. g. čekati), *torhacž*, *lubowacž*, *cži* (ti, tobě), *cže* (tě tebe), *pžacžel* (přjtel), *macž*, *macžer* (matka); str. 58. *Czech ein Böhme*, *Cziska* vel *czechowka eine Böhmin*.“ Str. 176. *Ja szum bil Czechach oder Czyskey*: Ich bin gewesen in Böhmen. Wýraz *Cziska*, *Cziskey* ukazuge na půwodnj *tieš*, *tiech*, w němž *e* pohlceno, aneb raděgi w *i* rozplynuto, gako w českém *wiera wjra*, *bieda bjda*, a w srbském *liep*, *lep*, *lip*. Wjce příkladů z rozličných nářečj wedle sebe postawených a srownaných wěc naylépe obgasnj:

Česky :	Polsky :	Horno-Lužický :
tělo	ciało	czielo, czewo
tele	ciele	cželo
testo	ciasto	cžesto
temný	ciemny	cžemny
tenký	cienny	cženki
teplo	ciepło	cžepło, cžopło
těsný	ciasny	cžeszny
teci, teku	cieć, ciekę	cžecž, cžeku, cžeczcu
trpěti	cierpieć	cžerpicž
tiskám	ciskam	cžiszkam
ticho	cicho	cžicho
tišjm	ciszę	cžeschu

Srbové tedy w Hornjch Lužicech, naybližšj sausedě Čechů, gměno *Těch*, *Wogtěch*, *Božetěch*, podle ducha a powahy swěho nářečj, ani gináce psáti a wyslowowati nemohli a nemohau, než *Czech*, *Wogczech*, *Božeczzech*, tak že od slowa *Těch* ke slowu *Čech* nenj žádný skok, ale gen přjrozená, w nářečjch uzákladněná, a proto newyhnutná proměna. *) Polské pak *ć*, *ci*, *cie*, gest už u wyslowenj polowičné *ć*, *ci*, *će*, tak že se gehu zwuk wjce ku *ć* než ku *t* chylj, k. p. *cios*, znj téměř gako *čos* (tes), *sgednotěnj* pols. *ziednoczenie*, *pamięt pamatowanj*, serb. *pamčenie*, rus. *mečta*. Na malicherné grammatické důwtipnůstky w rozdjljch a stupnjch zwuku polského *ć*, *ci*, *cz*, lužického *cz* a českého *č* tu ohledu bráti neslušno. Nenj tedy diw, že u samých Čechů *Těch* na *Čech* se změnilo a we všeobecné užjwánj přišlo, anž k tomu Čechové, w prostředku stogjcej, dwogjm sausedstwjm, z předu od Poláků (*Ciech*), ze zadu od Srbů Lužických (*Czech*), přiwedeni a přinuceni byli, přewahu dwau hlasů a dwau nářečj proti sobě magjce. *Čech* ge srbskopolský štěp we starém slawském pni *Těch*.

A wšak i bez potahu k giným, w samé česko-slowenské řeči, býwá často *t* na *ć*, a toto na onno, proměňowáno, aneb oboge spolu užjwáno, k. pr. *žintica*, aneb *žinčica*, *těsno* aneb *česno* (djra na úli), *dutela* aneb *dučela* (pjšťala, od *dúti*), *wysotjm* aneb *wysočjm* (Palk.), *těžký* *těžkost*, u Sotáků *čežký* *čežkosć*; *tepnu* *tepati*, slowensky *čapnem* *čapnůti*; *třjda*, *čřjeda*, *čorda*; *třesně* *čerešně*; *třen* *čeren*, *trenowý* *črenowý* *zub*; *střewo* *črewo*; *třewjc* *črewica*; *střep*, *črep*, *čerep*; *štět* *ščet*; *štjply* *čjply*; *štěp* *ščep*; *šzuka* *ščuka*; *štěstj* *šča-*

*) „Die Sprache der Sorben in der Oberlausitz unterscheidet sich beträchtlich von jener der Sorben in der Niederlausitz, letztere nähert sich mehr dem Polnischen, erstere dem Böhmischen.“ *Schaffarik Gesch. d. Slaw. Lit.* S. 485. Než srowneg s tjmto co pjše *Dobrowský w Slawjně*, str. 365. „Die Ordnungen (der Slawischen Mundarten) haben ihre Zeitalter. Der alte Kroat, Serwier, Russe waren im 9-ten Jahrhundert einander noch *ähnlicher*, als im Jahre 1806. So auch der alte Čech, Lech, und Serbe in der Lausitz.“

stie, lištička a liščina, lištj a liščj od liška; neboštk a neboščjk; utuchnauti učuchnauti; Stephan Sčepan, Tebus Čebus, wrch, ltm. kr.; sem patrj i tělo a čelo (nahlavnějšj djl těla), táhati čili tiahati dotáhnauti, dosahnauti a slowenské čiahati, dočahnauti; kot kočka a české kočka; swjtiti a swjčka; Katarina staženě slow. Kata český Káča; žiwot žiwočich; zatinok záčinok; Báťa a Bača; tesati a česati, česnauti, rozčesnauti. Sem přináležj i srbský východek oća, chorwatský ocha, který se téměř gako oća wyslowuge, a českému ota odpowjdá, k. pr. serb. zloća, bjesnoća, kratkoća, mirnoća, samoća, čistoća, skupoća; a chorwat. ostrocha, krotkocha, sladkocha, dalekocha. Srowneg i serbsko-chorwatské tud', tuđa, tude a ruské čužii; Kribitani a Kriwiczanie, Dregowiti a Dregowiczanie, Lutici Lučane, *Narusz. Hist. T. I. C. 2.* Čechowé wúbec twerdé litery rádi w měké proměňugj; srowneg něm. die Tasse a naše čaša, čěša čjše, staroslawské žizn, žjžeň; wes wse a wše weškeren, missa mše, posta pošta, passio pašige, passion wášen, Jesus Ježjš a t. d.

We Schwoyowě Topographii Markrabstwj Morawského nalezáme přjklady, kde se gedna a táž wes we Přerowském kragi, str. 52. a 188, hned *Čzechowitz* hned *Stiechowitz* gmenuge, a opět kde se *Těš* we skutečném žiwotě, *Čech* pak gen w pjsmech zachowalo, k. př. w Holomuckém kragi, str. 466, kde takto stogj: „Tieschitz, in alten Urkunden auch Čžessitz ein Dorf und Schloss zwischen Wischau und Kogetein in der Hanna gelegen.“

„Tischtin, in einigen alten Urkunden auch Čžisstin, ein ehemaliger Markt, jetzt ein Dorf in der Hanna. Im Jahre 1398. verkauften die Brüder Zdenko und Johann v. Sternberg Lukow den ganzen Markt Čžesstin oder Tieschtin dem Busco v. Krasna.“ Tu hle wjdjme gedno a tož gméno we čtyrech postawách: Těštin, Teštin, Čěstin, Čištín!

I powstánj slowa *koch*, *koš*, ze slowa *těch*, *těš*, přirozeně se dá, z powahy řečj a spoluhlásek wúbec, obzwláště z prawidel českého, polského a sorabského

nářečj, wyswětliti, we kterýchžto hogně příkladů wzá-
gemnosti mezi *t*, *c*, *č*, *k*, nacházjme, tak že se hned
onono na tyto, hned tyto na onono, měj, k. př.

lat. tacere, *serb.* tuteti, *slowens.* čučeti, čušati, něm.
kuschen.

lat. titilo, *slow.* čiklati, čekliti, štěkliti, něm. kitzeln.

lat. trans, *rus.* čres, čeres, *slow.* kroz, *čech.* skrz.
magyar. tiszta, *česk.* čistý, *lat.* castus, něm. keusch,
hebr. košer.

A w samé slawské řeči, k. př. *ret*, *rty* řeč, řjci,
řečnauti; *matati*, *macati*, *mačati*, *mačkati*; *pjskati*,
pjščala, *pjščala*; *žlučnauti*, *žlutý*, *žluč*; *ločkati* *ločka-*
ti; staroslawské *čichati* gest naše nynějšj *kýchati*. Ob-
zvláště w Luneburgo-wendickém nářečj, k. p. *tyün*
česky *kůň*; *tyist tyoska-kost kostka*; *tyisa tyiska-koža*
kožka; *tyaurin-kořen*; *tyipa-kopa*; *tyereita-koryto*;
tyeirang-kuře; *tgela-kola (wůz)*; *tgetoy-kočka*; *tge-*
ter-kocúr; *tgilyon-koleno*; *styip-skop* a t. d. *Wiz Do-*
brow. Slowanka, I. Liefer. str. 12-22. Všickni tito
příkladowé slow ukazuj blzké přjbuzenstwj mezi *T*
a *K*, a gsau toho důwodem, že mezi *těšiti* a *kocha-*
ti se, ne gen logický ale i etymologický swazek se nalézá.

Poznam 1.) P. Linde odwodj slowo *kochač* od greckého
κωσ a německého *küssen*; ale ať mlčjme o tom, že znak slowa
kochati nowějšj m teprow časům náležj, ať we staroslawském,
ruském, srbském a jiných nářečjch ani šlaku z něho nenalezá-
me, tedy upomjáme, že mezi *těšiti* se a *kochati* se wěšj
rownost významů gest, nežli mezi *ljbatí* a *kochati*, že na-
posledy w časoslowo *kochač* činný smysel, *miłowati někoho*,
gen nedáwno skrze Poláky wložen gest, ať sám Linde pod
článkem *kochač* takto píše: „*kochač transit. w dawnych pís-*
mach zywczayniéysze slowo miłowac. Knapski položyl tytko
następujące recipr. tak jak iest w Czeskim“ — tedy čelj to
odwozowanj i proti prwnjmu prawidlu etymologickému, gež
Joh. Ihre, w Předml. na swůg *Glossar, str. 2.* takto
stanowuge: „*Prima etymologi disquisitio esse debet, ne pe-*
regre id quaerat, quod vel ante pedes, vel in vicinia spon-
te se offert.“

2) Blzká mezi českým a lužickým nářečj pokrewnost
i odtud zřegma gest, že w obau nářečjch gednostegné gest
přjzwukowanj slow a gednostegná nauka o přjzwuku. O Hor-
no-Lužickém přjzwuku píše, Matthaei w *Gramm. str. 7.*

„ In der Wendischen Sprache ist eine genauere Verbindung der Praeposition mit ihren Nomine; als in anderen Sprachen, sintemal da der Accentus Nominis zurück auf die Praeposition fällt. Zwar sind und bleiben die Praeposition und Nomen zwey unterschiedene Wörter, doch aber also genau mit einander verbunden, dass sie wie ein Wort müssen ausgesprochen werden, und weil nach dem genuino principio Sorabico der Accent allezeit auf der ersten Sylbe, wenn gleich dass Wort sechs-oder-sieben-sylbig wäre, ruhet, so lautet es nach der Wendischen Mund- und Schreib-Art also: na-bok auf die Seite, do-domu ins Haus, po-weczéri. u. s. w.“ Tož samo učj i o Dolno-Lužickém nářečj J oh. Gottl. Hauptmann we swé Nieder-Lusitzische Wendische Grammatica, Lübben 1761. str. 30. takto píše: „In der Wendischen Sprache stehet der Accent allezeit auf der ersten Sylbe, das Wort habe auch so viel Sylben, als es immer wolle, z. B. nápscheschiwnik Feind, s bóhgabojasnoscžu mit Gottesfurcht. Auch in fremden Wörtern setzen die Wenden den Ton an die erste Sylbe, ob er gleich in der fremden Sprache auf einer anderen Sylbe stehet, als Cáthrina, pápíra, láterna u. s. w.“ Známostě že totěž i Dobrowský o českém nářečj učj, we swém Lehrgebäude d. böhm. Spr. Prag. 1809. str. 10. řka: „Die erste Sylbe eines jeden Wortes spricht der Böhme mit vorzüglicher Erhebung und mit besondern Nachdrucke aus. Der Ton hat also seinen beständigen und unveränderlichen Sitz auf der ersten Sylbe. Diesem Gesetze müssen sich auch fremde Wörter unterziehen.“ —

§. 2. Rodoslowie slowej těch a koch.

Abychom tuto pokrewnost geště gasněgi a důkladněgi ukázali, klademe zde rodoslowj a etymologické rozratolestěnj těch slow o nichž se zde gedná, začnauce od nayprwnějšjch žiwlů a nayhlubšjho kořene z něbož wyrostli. Takto:

du-ti

d - ch

t - ch

d e h u	dehnauti, nadehnauti,	t e h u	tchnauti, tchnutj; tchoř
	nadeha nácha.		(zwyře nepřjgemný dech, smrad
d š	nadšený.		rozšřrugjčj), natcha (těžké
d e c h	oddech, oddechnauti		chřjpmi tchnutj, rýma; stá-
	wzdechnauti, zdechnauti (po-		rosł. kyčü, kyčiti (natchnau-
	slednj dech wydati, slow.		ti), kýchati, kašlati (silné tch-
	zdochnauti).		nutj, hlasitý dech wydati, sr.

d y c h dýchati wzdychati, dych-
titi, dychawice, dychawičnost,
dychati (*srow. keychati*); t š
dychsa aneb dyša (*truba u
měchu k dýchání*).

d u c h dauchati, zduchnauti; t u c h
tuchnauti, ztuchnauti, zduch-
na poduška (*peřjm nad-
chnutá*); wzduch, záduch;
duchownj, duchowenstwo;
doch došek (*t. duch strašidlo,
u se na o měnj jako musjm,
mosjm*).

d u š dušiti, dušno, dušnost; d u t u š
tušiti (*prostředkem dý-
chání, wzduchu, powětrj něco
cjtiti, poznati, předzvědětí,
zawonětí, nayprwé w těles-
ném, potom i w duchownjm
smyslu*), potucha (*polš. před-
zvěděnj, naděge, to počem
dychtjme, cf. lat. spirare, spe-
rare*), slowen. tošnjem (*sr.
Palkow.*).

d u s dusiti, r-dausiti, udusiti,
zadusiti (*sr. starosl. tušiti ex-
stinguere. a latin. tussito*);
dusati, dusot (*silný dech,
zvwuk*).

d u h duh (*zdravé powětrj, čis-
té, wolné, nemocj nepřekaže-
né dýchání*), dužj dužný
(*zdravý, silný*), neduh (*po-
větrj, mor*); duha, pol. łęcza,
starosl. tuča (*t. bauře, wich-
řice, dutj; potom znamenj
aneb následek bauřky, totiž
Iris, Regenbogen*); dauha
(*oblá, poddutá, w prostředku
zkřiwená, duze podobná de-
štička u sudu*).

Sem náležejj geště i násl:
dutost, nadutost, zdutěl, dučela,
dutina, dudy, dudati, dýmati
nadymati, dmauti, dmýchati,
dým, dyměg, duma; dauwati
nadauwati se; dunauti, dunětí,
dyně (*tak nazwaná od dutosti*).

tussis), kach (*kašel u konj*),
chechot (*cachinus*).

t š tšati sia (*starosl. pospjchati,
dychtiti, rychle dýchati*), tša-
nie (*dychtěnj*); tš, tša, tše
(*tchu, dechu, hnutj prázný,
potom wúbec prázný*).

potuchlý, potuchlina (*zkaže-
ný dech, wzduch*); tucha,
odtucha (*oddech*); utuchnau-
ti (*duch, dech w sobě zadržeti,
přestati tchnauti, mluwiti
neb znjti, utichnauti*); sem
patj i slowenské čuchnauti,
učuchnauti (*utichnauti*), ani
nečuchni (*t. nedychni*), ostý-
chám se (*bogjm se směle dý-
chati*).

t u h tuhý (*silný, zdravý*), tuho
(*dychtíwě*), taužjm (*wzdy-
chám*) taužebně. *srow. Rag.
taxiti, carn. tasheti.*

t i c h ticho, tichost (*t. netchnutj,
mjrné lehaucké dýchání, po-
tom wúbec nepřjtomnost ga-
kowéhokoli zwuku, hlasu, wě-
tru*); utichnauti (*gest totěž co
utuchnauti, sr. Thams Lex.
pod článkem still*).

t i š tišiti, utišiti (*dech w sobě
zadržeti, thnutj, wánj, zněnj,
hnutj zastawiti, upokogiti*);
tišina (*mjsto kde wjter netch-
ne*).

t ě c h těcha, utěcha potěcha (*uti-
šenj, potišenj ducha*).

t ě š těšiti, potěšiti (*utišiti, uko-
giti, někoho, potom w po-*

§. 4. *Naystaršj zmjnkj národnjho gména Čech a geho rozličné psánj w děgopisech.*

Naystaršj památku gména Čech zachowali nám následugjčj Spisowatelé:

1.) Skladatel básně „*Libušin Saud*“, dle Jungmanna mezi r. 550 — 575. we werši 16, genž takto znj:

„*Jenze pride s pleki Cechowimi
W seze zirne vlasti pres tri reki.*“

2.) Nestor, okolo r. 1113. w Letopisech Kap. 14. „*A druzi Česi narekošasja.*“ A opět pod rokem 6659. (t. 1151.) „*W tož wremja Mstislawu wedušču Georgiju, otcu swojemu Ugri i Čechi w pomoč.*“

3.) Kyrill, biskup Turowský w XII. wěku žig-
 ojc, gehož djla *Kalaidowič* pod titulem: *Pamjatniki Ros-*
sijskoj slowesnosti XII. wěku, vydal, r. 1821. w ged-
 nom ze swých kázanj, kárage předsudky toho času, me-
 zi ginými na str. 95. zpomjná následugjčj „*I wjerujut w*
strječju, w Čech, w Polaz i w ptičj ěraj, worožju, i
ježe basni bajut i w gusli gudut“ t. g. wěregj w potká-
 nj, w Čech i w Polaz, i we ptačj zpěw, i čaroděgnjkům,
 i tēm kterj básně bágegj a hragj na huslech. — *Rako-*
wiecki w Prawdě Rus. T. II. str. 320. prawj takto o tomto
 mjestě: „*Co do wyrazów Čech i Polaz, te cobý znaczyč*
mialy z pewnością niewiem, zdaiesię atoli, iż pierw-
szy znaczy robaka, t. i. zarodka, drugi zaś znaczy
pełzająca gadzinę.“ Totě owšem negen bezzáklad-
 né ale i směšné wykládánj! Našjm zdánjm Čech a Po-
 laz tu nic giného nenj nez Čech a Polach (t. g. Bolach
 Blach, Wlach, Lach, Lech); a důkazem gsau toho, gak
 hluboko a daleko tato národnj powěst o Čechowi a
 Lechowi, nawet mezi pospolitým lidem, rozšjřena a
 známa byla. Sláwové ruštj, obzwlášťe pozděgi z Polska
 tam přišlj, sobě a swým djtkám o Čechowi a Lechowi
 wšeliké rozprávky, powěsti, bágky, dobrodružstwa, a
 giné weliké, w očjch křestanů tēměř nemožné a půwěrčiwé
 skutky wyprawowali, asi tak gako Řekové o Kadmusowi
 a Graikowi, Řjmané o Romulowi a Remusowi, Němci o

wjstředě i w mýchjchj pletak,
w celus hje

Teutowi a Hermanowi, a téměř každý národ o svých předcích. Křesťanské kněžstvo pokládalo to za pozůstatek pohanstva a proto i v nábožných řečech mluwilo proti podobným věcem, gako zde Kyrill.

4.) Cinnamus r. 1180. w hist. L. 5. při roku 1147. „*Horum alter Tzechorum (τῶν Τζεχων) genti imperitabat.*“ A zase při roku 1156. „*Rex Hungariae Geitza contracto ex Tzechis et Saxonibus exercitu Branitzobam urbem oppugnare contendit.*“ Při r. 1164. „*Gnarum Tzechorum linguae Romanum quendam ad se vocat.*“ Při r. 1165. „*Hungarus quidam affirmabat etiam Tzechorum Principem cum universis viribus venisse.*“

5.) Skladatel zpěwu Jaroslaw, w králdowském Rp. w Praze 1819, str. 38. w těchto weršjch:

„*Tako zluti sie wz Tatari trci
Ciesie za niem gako krupobitie*“

to gest: Takto rozltil se w Tatary běžel.

Češj za njm gako krupobitj.

Dobrowský w hist. liter. české, str. 385. takto saudj o tomto zpěwu: „*Da Kublai im J. 1241. noch nicht Gross-Chan war, und der Erschlagene im Gedichte Kublais Sohn genannt wird, so muss der Dichter nach der Begebenheit, also nach 1241. gelebt haben.*“

6.) Kronika Dalemilu připsaná, roku 1309. genž w Kap. II. takto zpjwä:

„*W Srbském gazyku gest země,
Gjž Charwáti gest gmě, *)
W té zemi běše lech, **)
Gemuž gmě běše Čech.
Ten mužoboystwa se dočini,
Pro něž swau zemi prowini.
Ten Čech gmiegieše bratrůw šest,
Pro něž gmiegieše moc i čest,
A od nich mnoho čeledi,
Giž gedné noci Čech osledi;
I wybra se se všemi z země
Gjz Charwáti gest gmě.*“

A njež opět:

„*A že gich starostě Čech diegiechu,
Proň zemi Čechy wzdiechu.*“

*) Srbský gazyk a Charwátská země : prwnj gest *genus* poslednj *species*. *Serblia magna* obsahowala Serbsko a dolnj Česko; *Charwáti* byl krag toho Srbska při horách Krakonošských: wiz *Dobnerowu* Mappu in Hag. Ann. Z tohoto Srbského Chorwátska přešel Čech do nynějšjho Rakownického krage ke kopci, genuž spolu i s okoljm dal od swého národu gméno *Srb*, *Srbský krag*. Kterěž latinšj a němečtj děgopiscowé psali *Zrib*, gako *Srbia Zribia* u Cosmasa. Pročež *Beckowský* toto okolj prawě gmenuge *kragina Zripská*, w *Poselkyni Kap. 3. str. 18.* „*Lech knjže Kauřjmské nemage žádného úmyslu w Kauřjmsku zůstati, proto že se obíwal aby ty kraginy totiž Zripská a Kauřjmská brzo se lidem tjm z Chorwat pošlým nenaplňily, wyslal posly swé do kragin na východ slunce.*“ — Pozdějšj děgopisci porušili *Srb*, *Zrib*, na *Rzib*, *Rip*, *Zrit*, *Hrib*. Cožby nebyli učinili, kdyby byli *Dalemilowi* dobře rozuměli mluwjejm:

„*Ale že z té hory na zemi zriechu
Proto té hoře Zrib wzdiechu*“

To gest: ale že *Srb Čech* a ostatnj geho *spolu-Srbowé* na tu zemi patřili se zaljbenjm, proto gi též swé gméno *Srb* dali: na znamenj že gi chtěj zaugati a osadau *Srbskau* učiniti. *Zrib* tedy půwodně značilo okolj, krag, statek *Srbů*, w gehož prostředku se wrch nalezal: w pozdějšjch časjch zůstalo gméno *Srb* gen při wrchu, německy *Georgenberg* nazwaném, a však i dvě wesnice téhož gména až do dneška se w rakow. kragi zachowali, totiž *Srb* a *Srbec*, u *Schallera str. 173.* a 167 — I tu se potwerezuge onna ethnologická prawda: „*Solent conuenire novorum oppidorum nomina, quae quasi pristinorum sedium memoriam conservant.*“ *Joh. Sal. Semlerus, in Actis Societ. Jabl. 1772. pag. 59.*

**) *Lech* (t. g. *Bolech Blech* magnas, srow. o gménu Polák) njze gmenuge Čecha i starostau; i *Lech* i *Starosta* to gsau co *kmet*, *wladyka*, *lopota*. Srow. *Libušin Saud*: „*Moi kmeti. Leši i Wladyky!*“ a w prwnjm zlomku: „*Ky pleznedle w sněmy slawny chodj, Chodj s kmetmi, Lec hy, Wladykami.*“ Wšcko gména hodnostj w rozličných stupnjch.

7.) *Chalcocondylas*, w 15. stoletj, u *Strittera T. II. str. 1060.* „*Pannonia versus Septemtriones excurrit ad Boemos, quos Kechios nuncupant; ἐπι τῆς Βοεμας τῆς Κεχιως καλεσμενυς.*“ (Toto *Kech* aneb *Kiech*, gak někteřj *Codd. magj*, wyswětluge nám i přjbuzenstwj mezi *Těch* a *Koch*).

8.) *Aeneas Sylvius*, roku 1450, in *Hist. Boh. C. 5.* „*Zechius Croatinus, haud obscuris parentibus ortus, gentem Bohemicam condidit.*“

9.) Krantzius, roku 1517. in *Vandalia L. I. C. 5.* píše Zethi: „*Erubescant Bohemi fabulam Aeneae praeserentes de profectioe Zethi ex Croatia in Bohemiam.*“ A opět dále: „*Fabulatores volunt tunc ex Croatia venisse Zethum in Bohemiam.*“ —

10.) Ricciolus Ferrariensis, r. 1669. in *Reformat. Chronol.* píše: „*Zeccus Slavus dux iniiit principatum.*“

Na druhém mjestě tohoto §. pod číslem 2.) mohloby státi gméno *Itzi-Cechorum*, kdyby pře děginárů o něm už rozhodnuta byla. My jen zde geště některá domněnj oněm přivěsjme. Kunschke et Pannach, *Dis. hist. de Lusat. Sect. 8. §. 2-3.* „*Neclanum Sup. Lusatae partem in suam potestatem rede gisse testantur Annales Fuld. Hic cum Carolo M. bello implicatus ab eoque superatus, Zecho vel Lecho peritissimo belliduci bonam Lusatae partem concedidit, ut ita Carolo magis resistere posset. Zechum hunc Fabricius L. 4. Orig. Sax. ducem, principem Soraborum appellat. A Zecho Lusatae dominium ad Saxones transiit. Zechus enim filiam suam Suatam seu Suatauam heredem ducatus Itzizechorum, vel ut Leuberus (Des. Ort. C. 1. 2.) mavult Itzizechorum et Lusatorum Wittikindo, Saxonum celeberrimo belli duci in matrimonium dedit.*“ — Balbin *Miscel. hist. L. II. C. 20.* „*Est in Bibliotheca domus Professae Soc. Jesu Viennae grandis Ms. Codex plenus Genealogiarum, auctore Joh. Lud. König, in quo Wittikindi Magni conjux Suatauafilii Itzi Cechorum in Bohemia principis fuisse dicitur.*“ Dobner *Ann. Hag. ad a. 785.* „*Non est praetereundum, a rerum Saxoniarum Widichindaeorum Commentatoribus ac cumprimis a Lazio, Reusnero, Fabricio, Andrea Crusio ac nostris cum Balbino affirmari, eidem Widichindo secundam uxorem fuisse Bohemam Suatanam seu Suaternam dictam, filiam Zechii Itzizechorum, seu ut alii Izychorum, Izechorum et Izchorum principis filiam.* — Argumentari liceat socerum Widichindi Izechorum principem non alibi quam in vetere Dania, aut certe ejus regionis confinibus quaerendum esse. Ezecho seu Izecho est castrum in hodierna Holsatia. Helmoldus praesidium vocat. Arnoldus Lubecensis locum comitis appellat. Albericus Monachus hoc ipso anno Slavis harum regionum accolis, bellum a Carolo M. illatum scribit, Danosque vicinos foederatos fuisse, ut ita conjecturam non levem capere liceat, Suaternam inde potius esse repetendam, cum a Slavis quoque loca haec habitata constet. Quamquam ingenue fateor, haec documentum vetus nullum in meas manus pervenisse quo Suaterna haec altera Widichindi uxor adstrueretur. — Quare etiam Hahnus (Reichs.

Hist. P. 1. C. 1.) *inter res incertissimas reponendam existimat Genealogiam Widichindi, a tot viris eruditis tractatam.*“ Witechind žil r. 767 — 804. Balbin derž Itzi za osobnj, *Cescorum* za národnj gméno, totiž filia Itzi, ducis Cechorum. Dobner pokaušj se ge wykládati od staroslavské, u giných Slawů geště posud užjwané předložky *iz* (t. g. *wy*) a slowa Čech, gakoby *iz-Čechowé*, aneb *Ex-Bohemi*, od Čechů pošlj, aneb z České kraginy wen wyhnanej Čechowé. — Nám se widj, že to potworné *Itzi* nic giného nenj, než shluk německých spoluhlásek, kterými Němci naše, gegich gazyku a peru cizé, *Č* wyraziti chtěli, a powstalo asi takto: *Cechorum, Tzechorum, Izechorum, aneb Izcechorum, Tzicechorum, Itzicechorum*; ačprávě u *Cosmasa* při r. 1100. nalezáme i složené gméno *Istimir* (Codex Dresd. Lztimir), a w Dobrowského historii lit. č. str. 101. gméno *Iscislaw*, gegichž prwnj část zawjratí dáwá, že *Isti, Isci*, isamo pro sebe gméno býli mohlo, pochodiwšj buď od *gistý, gistiti*, buď od *iskati išču*, t. g. hledati, žádati. — W německém, skrze *Pertza in Monum. Germ. hist. w Hannoveru 1826.* wydaném letopisci *Einhardu*, při r. 805. nalezá se mjsto osobnjho gména *Zech, Lech*, oprawa textu *Bech*. — *Bech* bylo sice gméno u Čechů užjwané, se kterým se srownati může i *Beš* (u Hágka r. 757.) hrad *Bšow Bechyně, Bšowka*: než nebylli Einhard, aneb geho přepisowatel, gen předcházejejm gménem *Behemi* k tomu sweden; aby psal *Becho*, domnjwage se, že *Behemi* wúdice *Bech* (a ne *Cech, Lech*) býti musj? — Srow. *Monatschrift des böhm. Museums 1. Jahrg. Januar, p. 55.*

§. 5. *Naystaršj příkladowé osobnjho gména Těch (Tich, Cech, Čech) w děginách slawských.*

Roku:

1.) *Čech* (Těch), lech aneb šlechtic serbský, starosta gedné čeledi, potom wúdice několiká rodn s nim do Bohemie přišlých 550

2.) *Czesimir* (Těšimir), syn Leška II. zakladatel města Těšjna 810
U Kadlubka Epist. XVI. Com. ad 814. a Bogufala.

3.) *Bozdiech* (Božetěch), šwađer Wogenůw, brat Banky geho manželky 813

Hágek *pod r. 813.* Litery *d, t*, gsau wzágemné, sr. *dchnauti, tchnauti*; *dbáti tbatí*; *zdrawj, uzdrawjm* a slow. *sfrabjm*; tak i *Bozdiech, Boztiech.*

- 4.) *Tesin* (Tešin aneb Těšina), poddaný arcibiskupstwj Spalatského 840
 Lucius *D. R. Dalm.* p. 61. in Privilegio Archiep. Spalatenensis: „*Caeteri septem servi, quorum nomina sunt: Liutamiro, Strehemilo, Nedamyslo, Tesina a t. d.*“
- 5.) *Tichomil* (Tiechomil), župan w Serbsku, zeta nástupce Ciaslawa krále 840
- 6.) *Tešimir*, dwadcatý osmý král Bulgarský 864
 Raič *Istorija Slaw. narodow, Č II. Kn. VI. Hlawa 3. §. 2.* „*Suprug a jeho (Paulimirowá čili Chwalimirowa) po smerti jeho rozrješiwšisja bremene svojego rodila Pauliniru syna 7 dne po smerti otca jeho, kotorago narod za velikoje utješenie svoje priimše narekli. Tješimirom kraljem 28.*“ *Stritter. Mem. pop. P. II. p. 459.* gmenuge tohoto krále *Teichomerus* (Těchomir) a klade rok 1040.
- 7.) *Prubitech*, svědek, Dalmat. 892
 Lucius p. 64. „*Signum mei Prubitecho filio Petri Sup.*“ *Prubitech* gest vlastně bud' *Prwitěch*, bud' *Pribytěch*.
- 8.) *Wogtěch* swatý, biskup Pražský 980
- 9.) *Tešimir*, u Const. Porph. Tzuzimer, syn Chwalimira knjžete Serbs. 985
 Pejačewič, *Hist. Serviae Colocae* 1799. p. 91. „*Quem Diocleas Tisimirum scripsit, Porphyrogenitus Tzuzimerum appellat.*“
- 10.) *Tešimir*, předeek rodiny Nemaninowy 1000
- 11.) *Setech* (Setěch), zwonjk w Čechách 1046
 (W listu nadánj kostela Staro-Bolesl. *Pelcel. Kron. 1. str. 325.*)
- 12.) *Tesek* (Těšek), wčelář w Čechách 1058
 (W listu založenj probošt. Litoměřic. *Pelcel I. str. 348.*)
- 15.) *Boitachus*, *Woitachus* (*Wogtěch*), Girj knjže bulgarské. 1075
- 14.) *Techan* pekář
 15.) *Techan* rybář
 16.) *Tesen* robotnjak
 17.) *Tesen* též robotnjak
 18.) *Utes* zwonjk
 19.) *Boztech* rybář
 20.) *Božetěch* opat kláštera Szawského 1090
 (*Schaller, Topog. Th. X. p. 433. Pelcel I. p. 437.*)
- 21.) *Tessen* plátce soli
 22.) *Petecha* dworský sluha
- } w Čechách, w listu o založenj Kapituly Wyšehradské. *Pelcel I. str. 429. —* } 1033
- } w listu založ. kláštera Kladrub. *Pelcel II. p. 101.* } 1115

- 23.) *Božetěcha*, manželka Kosmasowa, zemřela 1117
Kosmas L. 3. „*Rerum cunctarum comes indimota mearum
Bis Februi quinīs obiit Bozetecha kalendis.*“
Některj Codices magj *Bozeteta*; Dobner, Prodróm. p.
173. pjsě *Bosotheta*.
- 24.) *Tichomir*, otec Prwoslawy, syn Uroša krá-
le Serbs. 1135
- 25.) *Utech*, pasák wolů, Čech, w listu za-
loženj kláštera Strahowského; *Pelcel* II. str. 211. 1145
- 26.) *Tehan*, biskup w Čechách okolo 1150
Necrologium Bohem. Saec. XI. *Dobner* mon. T. I. p. 41.
- 27.) *Tesmar*, *Thessemar* (Těšimir), vládyka we
Stargradě 1155
Helmold C. 83. *Edit Bangert*. 1695. p. 185. „*Manentes au-
tem apud regulum nocte illa, cum die ac nocte subse-
quenti transivimus in ulteriorem Slaviam. hospitaturi
apud potentem quendam. cui nomen Thessemar.*“ Aněo
dale: „*Posthaec divertimus ad hospitium, ubi Thes-
semar suscepit nos cum magno apparatu.*“
- 28.) *Teša* neb *Tichomil*, král serbský . . . 1162
U greckých kronikárů i *Dessa*, u *Ansberta* wydaněho
Dobrowským str. 33. *Tohu*.
- 29.) *Wogtěch*, syn Wladislawůw, Arcibiskup
Pražský 1168
- 30.) *Wogtěch*, brat Přemysla Ottokara krále
Českého, Arcibiskup Salcburský 1198
Paprocký, Zrcadlo Mark. Moraw. kap. 17.
- 31.) *Wogtěch* z Leskowce (Balbin Dec. L. 3. C. 1.) 1232
- 32.) *Cech* (Čech) w Čechách, *Judex Curiae
Regalis* 1256
In Dipl. Přemysli regis. *Dobner*. Mon. hist. T. VI. p. 27.
- 33.) *Tech* Constantin, čtyřicátý král bulgarský 1257
Pachymeres, *Tom. I. p. 19. Filiae* (Imperatoris Lascaris)
*priores collocatae dudum fuerant in matrimonium, una
quidem Constantino Techo (Τεχο) Bulgariae principi.*“
Nicephorus Gregoras a Acropolita pjsj toto
gměno *Toechus*, cožby přježitost zawdati mohlo, zda toto
gměno krále Bulgarského slawské gest, kdyby sme už výše
pod 5. a 11. čjslem gměna tohoto druhu u Bulgarů neměli,
Těšimir aneb *Techomir* a *Wogtěch*, od nichž toto poz-
děšj wyswětlenj a swědectwj dostává.

- 34.) *Cech*, w Uhrjch, zeman 1259
Diplom. apud G. Fejér Codex Diplom. Ungar. T. 4 Vol. 2. p. 500. „Anno 1259. „Maria regina cuidam Cech, filio Pucina, possessionem Lobor offert.“
- 35.) *Tech*, Techo, w Čechách, Judex 1264
Diplom. Ottoc. R. in Arch. Brewn. Dobner. Mon. T. VI. p. 32.
- 36.) *Boztgech* (Dipl. Transact. inter Abbat. Brew. Dobn. Mon. IV. p. 38.) 1287
- 37.) *Zeczzech* (Setěch), Servitor Vitkonis in Moravia 1315
Dobn. Mon. hist. IV. p. 285. Specimen Codicis Dipl. Moravici, Zeczzechius, Servitor Domini Vitkonis, vendit unum laneum agri Zyfrido Civi Brunensi. Ex autographo archivi Zderasiensis: „Ego Joannes filius D. Vitkonis pia recordationis, dicti de Swabenicz, et Perchta ejusdem Vitkonis relicta: notum facinus universis presentem literam inspecturis quod Zeczzechius servitor noster fidelis ac diuturnus, cognatus D. Hermannii nostri Capellani, plebani in Marueins, unum laneum et agros curticule — vendidit Viro discreto Zyfrido Civi Brunensi, dicto de Dybaz pro 16. marcis argenti. In testimonium et firmitatem omnium predictorum nostra et civitatis Brunensis sigilla presenti litere sunt appensa. Datum et actum in Marueins anno Domini 1315. VIII. Kal. Febr.“

Mezi pochybná klademe *Slawitah* (Slawitěch), knjže w městě *Wiztrachy*, sr. *Ann. Francof.* 357. — W *Duchowského Lucifeře*, *Pragae* 1765. str. 130. stogj i na medi rytý i wytištěný hrobowý nápis Čechůw, o němž on prawj „*Cenotaphium istud Czechici aeri incidi feci ex antiquo Ms. Codice Joh. Jos. Hypschmanni*“ který kdyby byl prawdiwý, nepodložený, znalibychom mezi ginými i to, že přigmj Čechowo bylo *Malon*. Geho hodnowěrnost, od Dobnera do pochybnosti branau, nechagjce w zawěšenj, pauze pro zwědawce tuto geg klademe:

„*Zde gest mocne a slawne knjže pan a gospodar narodu Charského (snad Charwského Chorwatského) Malon Czech, a spj ozelen slzami bolestnymi od narodu sweho.*“

§. 6. Příklady téhož gměna z českého Podlažického Smertopisu.

Klademe zde wýtah z historie české řeči a literatury od Joz. Dobrowského, w Praze 1818. str. 91—102. „*Das Nekrologium des ehemaligen Benedictiner Klosters Podlažic bei Chrast, das ich aus dem grossen Buche zu Stockholm, wohin es aus Böhmen gekommen ist, vor vielen Jahren abschrieb, enthält eine sehr grosse Menge von böhmischen Namen derjenigen Personen, die im 10. 11. 12. und 13-ten Jahrhundert bis etwa 1250. gelebt haben.*“ My z knihy P. Dobrow. toliko gměna sem patřicj wytáhnutí a zde poznamenati chceme:

Mužská:

<i>Tes</i>	na stránce	92
<i>Tessek</i>	.	95
<i>Tessata</i>	.	98

Ženská:

<i>Teha</i>	.	92
<i>Tehna</i>	.	97
<i>Tesca</i>	.	94

Spogená:

<i>Utech</i>	.	92 a 102
<i>Bozteh</i>	.	100 a 102
<i>Woyteh</i>	.	102

Tes gest nepochybně *Těš*; *Tessek* aneb *Těšek* gest zmenšené *Těch* aneb *Těš* s přídawkem *ek*; *Tessata* čti *Tešata*, *Teha*, *Tehna* čti *Těcha*, *Těchna*; *Tesca* čti *Těška*. Na str. 99. téže historie nalezá se geště i gměno *Tihawa*; na str. 95. *Cohan*, t. g. *Kochan*, na str. 97. *Cohna* t. g. *Kochna* *Kochana*. Odtudto widěti, gak welmi úžjwanj tohoto gměna mezi Čechy we starých časjch obljbeno a rozšjřeno býti muselo, anť gen w registřich gednoho kláštera w tak mnohých, w dewjti, aneb ra-

děgi we dwanácti, zdobách (formách) po namenáné nalezáme. Pod gednau pak zdobau tohoto gména nalezá se nepochybně wjce osob rowné gmenowaných w témž Rukopisu Stokholmském, nebo P. Dobrowský shromáždil a předstawil nám toliko formy: „*Reine Wurzelwörter, die verschiedenen Formen derselben, ihre Zusammensetzung und Orthographie*“, neměw tak cjl gmeno-slovní a děgopisný, gako raděgi grammatický „*uns von der Ausbildung der Sprache in frühern Zeiten, aus denen uns andere Denkmahle mangeln, einen richtigen Begriff zu machen*.“ P. Dobrowský ukazugé zde toliko rozmanitost, nikoli pak množstwj těchto gmén. Mužské gméno *Těšek* k. př. může se w onnom Podlažickém Nekrologu na rozličných mjstech a stranách, snad deset, dwadcet aneb i wjckráte nacházeti, tak i *Bozteh Woi-
teh*, aneb ženské *Teha* mohau negen w každém stoletj, ale i w každém roku a měsji několikráte při rozličných osobách opětowány býti. K žádánj by bylo i poznamenánj rokú při všech gmenách tohoto wzácného wýpisu, i spočtowánj každého druhu gmén.

Wšecká tato Podlažická gména gsau prawj, i co do času, dosti bljzcej potomkowé, aneb raděgi bratrowé gména *Čech*, kterj nám w gegich skryté domácnosti a saukromnosti gméno toto neporušeně zachowali. Osobná, obzvláště pjsmem utkwěná a ustálostěná gména nezměňugj a nepřetwařugj se tak snadno gako weřegná, často odewšad hýbaná a týkaná, mezi rozličnými břehy se traucj a otlaukagjcj, národnj gména, proto, poněwádž tam weplyw cizincú a zmatek nářečj nenj ani tak častý, ani tak silný. Už dáwno před Čechem muselo gméno *Těch* u Slawů zniknuwšeti a mnohá stoletj w užjwánj býti, aně ge už w 9 a w 10 wěkú u rozličných, i nářečjmi i kraginami od sebe vzdálených, slawských kmenů široce rozprostraněné a zhusta potřebowané nacházjme.

§. 7. *Gména česká tohoto druhu w pozdějšjch časjch.*

Wogtěch z Leskowce 1252. (Balb. Dec. L. 3. C. 1.),
Boztiech 1287 (Diplom. Transcat. inter Abbatem Brew.

Dobn. Mon. IV. p. 38.), *Wogtěch* Hersso 1399. (Dobn. Mon. T. III. p. 399.), *Wogtěch* v. Melitz 1399 Morawan (Schwoy I. str. 467.), *Wogtěch* Trubek 1349. (Tamž II. str. 679.), *Woycessko* 1371. (Tamž III. str. 607.), *Wogtěch* v. Wažan 1376. (II. 433.), *Cich* Kužel v. Nedachlebitz 1420. (II. 471.), *Těšinský* Jan w 15 stoletj, *Wogtěch* opat w Milewsku 1504. (Dlabačůw zeměpis), *Jaroš Čech* 1520 Moraw. (Swoy III. str. 601.), *Čech* Jan 1536. (Jungm. hist.), *Čech* Mik. 1579. (Jungm. hist.), *Česka* Jan w 16 stoletj (Jungm. hist.), *Těšjk* Zigm. 1627. (Komens. hist. protiw.), *Cichowský* Řehoř 1639. (Jungm. hist.), *Woitěchowský* 1643. Morawan, *Wogtěch* Harrach 1651. Arcibisk. pražský, *Wogtěch* Crusius 1678. (Jungm. hist.), *Wogtěch* Dobrohlaw 1721. (Jungm. hist.), *Čech* Melch. 1730. (Jungm. hist.), *Wogtěch* Bürger 1730. (Jungm. hist.), *Tiehan* Jac. 1738. (Jungm. hist.), *Wogtěch* Kareš 1777. *Tessanek* Jan. 1782. (Procházka Comment.), *Tiechowský* z Tröstenberg, rod rytjřský (Dundra), *Čech* z Čechenherz, rod rytjřský (Dundra), *Utěšil* herec (Časop. wl. Muz. 1. Sw. I. str. 131) a t. d.

Gméno *Wogtěch* w přeloženj německo-latinském u Čechů: *)

Adalbertus prwnj probošt Doxanský 1542. *Adalbertus* syn Wladisl. Arcibisk. Salcburský 1551. *Adalbertus* Wártawa 1559. (Balb. Boh. doct.), *Adalbertus* Lobkowic 1618 (Druhá Apologia Stawůw), *Adalbert* Wodňanský 1619. *Adalbertus* Tobias 1621. *Adalbertus* Eremias 1625. *Adalbert* Paulin 1719. A zkráceně: *Albert* Ogjr 1438. Mik. *Albert* 1570. spolupřekladatel šestidjlné Bible. *Albert* Chanowský 1581. *Albert* Hubáček 1758. Potom *Albrecht* z Kolowrat 1510. *Albrecht* Gutstein 1554. *Albrecht* Klusák 1612. a t. d.

W Balbinowých genealogických tablicech na-

*) „Niezmierna we wszystkich Niemców i ich ięzyka przewaga była powodem, iż sami nawet wyższego stanu Czesi, nagle i zupełnie sie zmienczeli, tak dalece, że nawet swóy narodowyy ubior i swe czeskie nazwiska zmieniali na niemieckie.“ Rakowiecki Prawda Rus. T. II, str. 203.

lezli sme běžným okem: *Wogtěchů* 4, a *Adalbertů* 56. Gen některé zde položíme:

Wogtěch Cjl ze Šwogšic, *Wogtěch* Račjn z Arensdorfu, *Wogtěch* Račjn z Čegkowa, *Wogtěch* Pietipeský; *Adalbertus* Šwihowský 1502, *Adalbertus* Drnowský 1523, *Adalbertus* Křinecký 1547, *Adalbertus* Networský 1550, *Adalbertus* Kragjř 1570, *Adalbertus* Meklenburský wogwoda 1576, *Adalbertus* Kapaun 1604, *Adalbertus* Smiřic 1614, *Adalbertus* Wrba, *Adalbertus* Rodowský, *Adalbertus* Hořice, *Adalbertus* Nebilowský, *Adalbertus* Čenko; *Albertus* Šlik, *Albertus* Wogkowský, *Albertus* Kolowrat, *Albertus* Kapljř, *Albertus* Slawata, *Albertus* Sternberg, *Albertus* Lobkowic, *Albertus* Přichowský a t. d. Tam se také nalezá *Euphemia de Techwitz*, w Geneal. Salhausior. in Comit. Glacensi, a *Prech de Czesstin* (*Prech* značj u Němců tolik co naše *Těch*).

K těmto gmenům *Těch* přislauchajj geště i následujcj:

Kochan Wršowský 1002 (u Hágka), *Kochan* (praefectus de Dudleb 1175), *Kochan* Žerotin (w Balb. Geneal.), *Kochan* Walentin 1617. (Komenský, hist. proti w.), *Smil Kochtan* 1264. (Morawan, Dobn.), *Kochtichký* rodina česká; *Rozkochaný* Klen, Slowák w 14. stol. (Jungm. hist.), Snad i *Skoch* u Hágka 1430. *Koch* šlechtická rodina (Dundra), *Kochata* (Pelzel I. 432.), *Rozkoš* (z Dubé 1449. Časopis 1827. S. 4. str. 22). Wšeccka tato a těmto podobná nesčjselná, w českých rukopisech a knihách po různu se nacházegj, gména, předstawujj nám nepřetržený řetěz w užjwánj gména *Těch* w rozličných způsobách, od najstaršjch až do najnowěšjch wěkůw.

§. 8. *Kdy a kterého času powstalo w Čechách obecné užjwánj srbsko-polského Čech mjsto Těch?*

Z těchto zde, ač ne zuplna wýčerpaných, předce ale hogných a hodnowěrných, z českých diplomů a děgopisů donesených, příkladů, ukázati se může, že gméno *Cech*, *Čech* w české zemi do obecného užjwánj tepruw we 13 a 14 stoletj přišlo, asi mezi rokem 1256—1315,

čili od času Přemysla krále až k Dalemilowi Meziříčkému. Až po rok 1256 nalezáme, gak we prostých tak i we složených těchto gmenách, všudy gen slowensko-chorwatské *T*, nikde geště srbsko-polské *C* aneb *Č*; gméno wůdce *Čecha*, s literau *Č*, stojj w Čechách až do tohoto času samotné, gen w historii, we zpěwch a powěstech známé, což důkazem gest toho, že z těch kmenů, kteří se w Bohemii osadili, kmenowé slowensko-chorwatštj množšj a lidnatějšj býti museli, nežli srbsko-polštj, ač tito poslednj wogenstwjm a panstwjm tam ty přewyšowawšeti, a proto i gakausi přednost w kragině měwšeti se zdajj. Pročež konečně i gegich wyslowowanj gména *Čech* wjtězstwjm obderželo. Nayprwnějšj napsanau proměnu těchto liter w samých Čechách nacházjme, w diplomě Přemysla krále, w Archiwě Břewňowském se nalezagjcjm, kde mezi ginými českými gmény stojj podepsaný „*Cech Judex Curiae regalis*“ a wšak opěť roku 1264, w diplomě Ottokara krále, máme *Tech*, tak že se zdá gakoby w pospolitém žiwotě w těchto časjch *Těch* a *Čech* w obapolném zápasu byli, gakoby slowensko-aneb slowácko-chorwatské nářečj se srbsko-polským w této lhůtě spolu se bylo pronikalo a sléwalo, a nynějšj české nářečj zplodilo. Lidé ze slowensko-chorwatských kmenů pošlj, psali a gmenowali se *Těch*; lidé ze srbsko-polských rodů psali a gmenovali se *Cech*, *Čech*, až se posléze gedno s druhým smjchalo. Tato proměna a mjchanice se tehďáž práwě i do složených gmén wetřela; roku 1046 máme w Čechách *Setech*, a roku 1315 w Morawě *Zeczech*; we 14. stoletj nalezáme w Morawě i *Woytěch* i *Woycessko*, sr. Schwoy III. str. 607. Do tohoto času padá w Čechách i proměna liter *g*, *r*, na *h*, *ř*. — Ostatně diwno, že se we staršjch zpěwch Rpisu kráľodworského žádná zmjňka gména *Čech*, *Těch* nenalezá, ani tam, na takowých mjstech, kde potřeba a přjležitost k tomu byla, k. př. při oslawowanj vlastenectwjm, při nenáwisti proti giným národům, zwlášť Němcům, při opisech bitew a wjtězstwjm, wygmauce snad naymladšj w něm obsaženau báseň, *Jaroslav*.

§. 9. *Gména Těch, Ciech, Čech, Koch u giných Slawů.*

1. U Poláků:

Czeszyński, básnjř (Dikcionarz Poetów pols.)

Czechowicz, překladaatel Now. Zákona. r. 1556.

Czechowicius Mart. (*Jöchers Gelehrten Lexicon Th.* I. p. 895. pjše o něm. „*Ein Lehrer unter den Socinianern aus Litthauen, war erstlich zu Vilna, hernach zu Lublin Prediger, starb 1608.*“)

Czechowski, spisowatel.

Kochowski Vespas. 1670. spisowatel (*Sahaffarik Gesch.*).

Ciechoniewski, spisowatel (*Schaff. Gesch.*).

Ciechanowski, spisowatel (*Catalog knih pols. 1823. Warsaw.*).

Kochanowski Jan, 1530. básnjř.

Kochanowski Ondř. 1590.

Kochanowski Petr. 1618.

Kochanovius Nic. w 16 stol. Vicepraefect w Radomě (*Jöcher. Gel. Lex. T. I. p. 1700.*).

Sieciech (*Sarnicki Hist. L. 6. C. 11.* takto o něm pjše: „*Anno 1103, decimo tertio regni Wladislai decretum est bellum contra Bohemos. Rex ipse Wladislaus ob adversam valetudinem ad eam expeditionem proficisci non poterat, sed Sieciechum universis Copiis praeficiens, mandata, jam adornanti iter, quo pacto se gerere deberet, dabat.*“ — Nešťastná nešťastných časů památka, kde krew slawská geště krew slawskau wyléwala!) —

Thessmar Joh. (*Dlugoš ad an. 1462.* kde omylem tisku *Thessnar* stogj).

Dobrociech (lat. Nic. *Dobrociescius*; srow. *Jöchers Gel. Lex. I. p. 916.* „*Dobrociescius Nic. ein poln. Doctor juris und Canonicus zu Sendomir, woselbst er einen Tractat de Decimis, nebst einigen Orationen verfertigt, starb 1638.*“)

- Woyciech* Biskup Wladislaw-*Woyciech* Oczko 1581.
 ský 1271.
Woyciech Palatin Krakow. *Woyciech* Kojalowicz 1609.
 1279.
Woyciech Advokat Krakow. *Woyciech* Ignies 1628.
 1312
Woyciech Dobrzyński 1352. *Woyciech* Tylkowski 1634.
Woyciech Malski 1410. *Woyciech* Węgierski 1651.
Woyciech, maljř Krakowský *Woyciech* Chrościński 1712.
 1493. a t. d.

Kdoby žádal geště wjce podobných gmén mjtí, toho odsj-
 láme ke Slownjkům polských Spisowateľů, k polským děgopi-
 sům a rodopisům. — Linde we Slownjku pod článkem *Ciech* pjsě:
 „*ciech, zakończenie wielu imion Polskich, n. p. Woyciech*
t. i. woyska cieszi, Sieciech i t. d.“ Gméno *Sieciech*, u Slo-
 wáků *Setěch*, w českých starých spisech *Setech* (wiz §. 5. čjslo
 9. této Rozprawy), gest s wynechánjm prwnj, u wyslowenj něco
 těžké litery to, co *Wsetěch*, pozděgi *Wšetěch*; srowneg *Wse-*
rad, Userad, Sieradz; Wčelakow, Čelakow; Wchynský,
Chynský - Kynský a t. d.

2. U Slězáků:

Těšinská kněžata (*Joach. Curaei Ann. Silesiae. Witteb.*
 str. 262: „*Teschinenses principes veteres sunt,*
origo tamen familiae mihi non est certo cognita.
Peperit ista familia principes aliquot excellen-
tes sapientia et virtute, et hodie adhuc cum lau-
de superstes est.“)

Tschesch (Češ, Těš, starobylá šlechtická rodina,
Frid. Lucae Schlesiens Chronica, Frankf. a M.
 1689 str. 1858.).

Tscheschwitz (Těšowice, starožitná rodina, Lucae tamž).
Wogtěch Martinides, spisowatel (Jungm. hist.).

Tscheschmar aneb *Češmar* třináctý knihtiskář we
 Wratislawi; (wiz Bandtkie hist. drukarů pols.
 Krak. 1826. Bd. III. S. 242.)

3. U Lužičanů:

Tzezwitz (Těchowice, čili Těšiwjt? rod šlechtický,
Frencelii nomenclat. Lus. in Hoffmanni Scrip.
Lus. T. II. p. 33.)

4. U Pomořanů:

Tesmarus Joh. („*von Greiffswalde, war anfangs grae-*
cae und lat. linguae, hernach Eloquentiae Prof.

und Rector Paedagogii in die 40. Jahre zu Bremen, schrieb de Eloquent. VII. Bücher und starb 1641.“ Jöcher's Gelehr. Lex. T. II. str. 1451.)

Možno že i *Tetislaw*, gméno krále Rugenského, sem patřj a vlastně *Tešislaw* sluge, toto tmj prawdě podobnějšj gest, že máme gemu rovný opak *Slawitěch* (Slawitah), a že *Tetislawa* nikde w našem národu nenalezáme. *Saxo Ann.* L. 14. p. 293. takto o něm prawj: „*Regem Tetislaum cum Jarimaro fratre et universis Rugianae nobilitatis proceribus advenisse perdocuit.*“ — Ostatně mysljme s Dolzem. *Die Moden in den Taufnamen*, Leip. 1825. str. 26. „*Nicht immer lässt sich, wenn ein Name verstümmelt auf uns gekommen ist, die Wiederherstellung desselben in seiner Urgestalt bewerkstelligen.*“ A proto *Tetislaw*, *Teta*, *Tetka* raděgi ke kořenu *Tit*, *Tot*, *Teut* odsjláme.

5. U Serbů:

Teša aneb *Tešo* mužské gméno (*Srbski Rječnik* od Wuka, str. 818. I nynějšjho serbského knjzete *Miloše*, otec, slul *Tešo*, we wsi *Dobrině* w okolj užickém.)

Tešič (*Wiz Ljetop. Srb.* 1826. Čast I. str. 17.)

Tešan mužské gméno, k. p. *Tešan* *Podrugowič*, zpěwec (*Wiz Pjesme srbs.* Predm. XXXIII.)

Utešen aneb *Utješen* gméno mužské w *Hercegowině* (*Srbski Rječ.* *Wukůw stran.* 875.).

Že we *Wukowě* *Slownjku* při gmeně *Teša* w záworkách *Theodor* stogj, pošlo, dle vlastnjho geho ustnjho wyznánj, gen odtud, poněwadž serbské kněžstwo pohanským gménům weždy některé křestanské, buď řecké buď latinské, podobně zněgjcj gméno podkládalo, gako k. p. *Ctibor* a *Tiburtius*; *Chwalimír* a *Paulimer Phalimirus*; *Mirko Marko* a t. d. Už w desátém stoletj měli Serbowé gména králů *Tešimír* a roku 1162. *Tešu* čili *Techomila*; odkud po wrchu ležj, že *Teša* nepochodj od *Theodor*, ale hypocoristicon gest gména *Tiechomil*.

6.) Mimo to nalezáme geště u *S l o w á k ů*: *Těšenký* učitel w *Turci* we *Sw. Martině*, r. 1557. *Albert Huselius* 16. stol. *Adalbert* *Gazda* 1790. *Adalbert Šimko*; a gména rodin: *Čech*, *Čechman*, *Čechowič*, *Čekonič*. U *Dalmatů*: *Albert* *Archidiacon*; u *Slawonců* *Adalbert* *Horwat* a t. d.

§. 10. Těch, Čech, Ciech z *geographickeho* ohledu.

We starých časech panowal u Slawů ten obyčeg, že syn (často i dcera) přigaw od otce djl swého dědic-twj, na něm gako na swém statku se usadil se swau čel-edj, stawěl tam hrad pro sebe, gemuž obyčegně swé gmé-no dal, wúkol hradu stály chalupy pro čeládku, z nichž zrostla časem wes aneb i město. *) *Hágek* a ginj spisowatelé nám mnoho takowých příkladů wyprawugj, k. p. *Krak* a *Krakow*, *Krok* a *Krowec*, *Rad* *Radič*, *Kaša* *Kašjn*, *Teta* *Tetjn*, *Libuša* *Libošjn*, *Siten* *Sitenice*, *Slawoš* *Slawošow*, *Košťial* *Košťialow*, *Bid* *Bidžow*, *Boleslaw* *Boleslaw(a)*, *Časlaw* *Časlaw(a)*, *Wratislaw* *Wratislaw(a)*, *Bohdan* *Bohdanec*; tak i *Těch* *Těchow*, *Těšek* *Těškow*, *Woytěch* *Wogtěchow*, *Kochan* *Kochanow*. W Čechách nacházjme weliké množstwj mjst, hradů, wesnic toto národnj gméno, hned čistě a neporušeně, hned s maličkau, časem, nářečjm aneb němčinou způsobenau, proměnou nosjcyjch. Poněwadž oni náš wyklad gména Čech, Těch i wyswětlujgi potwerzugj pro to ge zde, w nedostatku půwodnj české, nazwjce podle německé, *Schallerowy Topographie* rozpoložjme:

A. Od Těch, Těš a sice

1. Prostá čili nespogena

a.) *Neproměněná*:

Těchow (křm. **), *Těchow* welký (křm.), *Těchow* malý, aneb *Těchowce* (křm.), *Těchow* (Lindsdorf, kde?), *Těchnič* (prch.), *Těchonice* (prch.), *Těchařowice* (prch.), *Těchlowice* (plz.), *Těchlowice* (hrd.), *Techobusitz* (ltm.),

*) „Toho času lidé z počátku hrady a potom teprw při nich města stawěli.“ *Pelzel D. I. str. 101*

***) Wyloženj zkrácených gmén kragů českých nalezněš w *Dundrowě* zeměpisu Kral. Čes. str. 10.

Těchowicek (křm.), Těš (lkt.), Těšawa (či Těšow? lkt.), Těšawa (lkt.), Těšjn (plz.), Těšjn (tbr.), Těšjn (něm. Deschen, černý potok, bls.), Těšjn (bjlý potok, bls.), Těšjn (bdw.), Těšjn (bdž.), Těšjn (prch.), Těšinka (čls.), Těšice (křm.), Těšice (Teschwitz lkt.), Těšetice (ltm.), Těšetjn (klt.), Těšinec (čili Těšnice? žtc.), Těšnice (klt.), Těšnice (tamž), Těšnice (tamž), Těšowice (klt.), Těšowice (prch.), Těškow (brn.), Těškowice (tbr.), Těšnow (bls.), Těšnow (tamž), Těšinow či Těšenow (tbr.).

b.) *Pr om ě n ě n á :*

Czech (Zechgrund žtc.), Czech, Czechow (brn.), Czech (ltm.), Czechlice (čsl.), Czechnice (rkn.), Zech (lkt.), Zech (prch.), Zechow (Sechow, čls.), Zechow (brn.), Zechow (tamž), Zechowitz, neb Sechowitz (bdž.), Zechowitz (prch.), Czešow (bdž.), Czetschin, aneb Zetschin (snad původně Těšjn, klt.), Czešlice (křm.), Czešnowice (bdw.), Czichowice (bech.), Czichowice, (chrd.), Czichowice (čsl.), Czichowice (bdw.), Czichtice (prch.), Cziškow (tbr.), Cziškow (plz.), Čiškowice (ltm.), Čiškowice (bls.), Čišetin (kde?), Čachowice (bls.), Čakowice, neb Čaškowice (bech.), Čachowice (žtc), Čakow (křm.), Čakowicek (křm.), Čachnow, (chrd.), Čachotin (čls.), Čachrowice (prch.), Čekowice (Pelcel Kron. II. str. 100.), Cekowice (Pelcel I. str. 429.), Zechutice (Pelcel II. str. 336.). W listu Přemysla Otokara králohrad. od léta 1225. nalezá se wes Cescae (srow. Ceška, Těška).

Sem náležejj snad i následujcjj: *Taschen (Těšjn? lkt.), Taschlowitz (Těšlowice? klt.), Taschow (ltm.), Teschowitz (prch.), Taschwitz (lkt.), Taschwitz (tamž), Tachow (kde?);* a u *Hágka* při r. 677. *Zdechowice* (srow. *Setěch, Setěchowice*), potom *Dechtar (bls.), Dechtar (tbr.), Dechtar (bdg.), Dektar (křm.), Dechtarow (bls.), Dechtow (bdž.), Dehtin (klt.), Dehnitz (rkn.), Deischin (plz.), Dekau (rkn.),* a t. d.

Tato, naywjce německým gazykem a perem proměněná, gména, musejj se s prwnjmi neproměněnými srownáwati, a tak se gedna druhými snado napravwiti, wyswětliti, a ku pra-wým půwodnjm formám přiwesti dagj, k. př *Těchow* a *Ce-*

chow, Těškow a Čiškow, Těškowice a Čiškowice, Těchowice a Čakowice, Těcharowice a Čachrowice, Těšetice a Čichtice a t. d. I toho šlepěge nalezáme w Čechách, kde se Těch a Čech wzágemně užjwaj a gedno s druhým we spogejnj stogj. W Prachatickém kragigest gezero, které se hned *tesnickým*, hned *českým* nazjwá: tento poslednj názew bezprostředně zkrácenjm z prwnjho powstal, gakoby *tesnické*, *česnické*, *české*. Gezero to gmenuge se těšnickým od některé wesnice na Těch, Těš. k. př. Těchnice, Těchonice, Těšjn, Těšowice a t. d. které wšecky w Prachat. kragi gsau.

2. Složená:

Bozdiechow, Bozdiekow, vlastně a půwodně Božetěchow (Hágek o něm při r. 824. takto píše: „Bozdiech (Božetěch) *wyšed z Lucka na témž mjstě, na kterémž prwé tri dni ležal, nawrátiw se, tu kázal sobie nad stranj dům weliký gako hradna wěčnau pamět založiti, a dal gemu gméno Bozdiechow, kterémuž potomnj Čechowé řjkali Bezdiekow.*“), Drahotěšice (bgw.), Netes či Netěš (Taubendörfel, rkn.), Netěchowice (bdw.), Potěcha (čsl.), Potěšilka (čsl.), Potěšil rybňk (w Časop. muzeg. Sw. I. str. 112.), Potěšjn (čsl.), Stiechowice (brn.), Těchobuz (snad zněmčené Těchowice, thr.), Utěch (u Schallera Auteich, lkt.), Utěch (tbr.), Utěchy (Autechen, prch.), Utěchost (křm.), Utěchowice (tbr.), Utěchowice welké (tbr.), Utěchowice malé (tbr.), Utěchowičky (tbr.), Utěšow (tbr.), Utěšow (prch.), Utěšenowice (čsl.), Weletěch (bdw. něm. Weltteich), Weletěš (rkn.), Weletěš (ltm.), Weletěš (křm.), Wogtěchow, (chrd.), Wogtěšjn (plz.), Wogtěšjn (prch.), Wogtěšice (klt.), Wogtěšice (bdž.), Wogtěška studnice při Břewňowském klášteře. I onna mnohá česká, časem a němčinau trošku změněná mjsta: Bezdiek, Bezdiekow, Bezdiekau a t. d. aspoň z částky, sem přislauchajj, pocházegjce od gména Božetěch, ač mnohá i od gména Bezdiek pojiti mohli.

B. Od Koch, Koš.

Kochanow (brn.), Kochanow (křm.), Kochanow (čsl.), Kochanow (prch.), Kochnow (brn.), Kochánek (křm.), Kocho-

wice (*rkn.*), Kochendorf (*čsl.*), Rozkoš (*bls.*), Rozkoš (*čsl.*), Rozkoš (*tamž*), Rozkoš (*tamž*), Rozkoš (*křm.*), Rozkoš rybnjk (*chrd.*), Rozkošjn (*hrd.*).

§. 11. Gména geographická téhož plemena w Morawě.

W Holomuckém kragi: Čech, wes i pantswj (*Schwoy I. str. 211. „Czech ein Dorf mit einer Pfarre, einem herrschaftlichen Schlosse und Mayerhof. Zuhiesigem Schlosse gehören noch die Dörfer: Kiniczek, Sluschin, Staržechowitz, und das ganze, durchaus fruchtbar gelegene Gut Cžech (ohne die demselben schon seit längerer Zeit einverleibte besondere Güter: Drahonowitz und Krakowitz) beträgt $8\frac{6}{4}$ Lahnen, 3905 fl $10\frac{2}{3}$ kr. obrigkeitlicher Schatzung.“*)

Čechowice (*u Plumlowa*), Čechowice (*u Bystrice*), Čechowice (*u Towačowa*), Čechúwek, Čzeschdorf (*něm. Zeschdorf*), Těšetice, Stichowice (Těchowice aneb Setěchowice), Těchanow (*něm. Zechau*), Těšikow, Těšice aneb Češice, Těšijn aneb Češtjn, Zatešice, Zechau, Zech-tice, Zeschow, Czakow, Deschna, Autěchow, Wogtěchow (*k panstwj Buzow*), Wogtěchow (*k pan. Goldenstein*), Bezdiekow (*u Buzowa*), Bezdiekow (*u Ausowa*), Bezdieczky a Wozdieczko gsau zdrobněná ad Božetěch, Božetěšky. Samotišek pochodj od Samotěch, a nikoli od Samota, gak se na prwnj pohled zdá, poněwadž diminutivum od samota negestuge, a pak gen. foeminini býtiby muselo Samotiška, a ne Samotišek.

W Brnenském kragi: Autěchow, Čech (předtjm Seče, t. g. Sečech), Čechomez, Čišky, Těchow, Těšan, Těšice, Tišnowice, Tscheschen, Tikowitz aneb Dikowitz (t. g. Těchowice), Utěšenice, Stěchow, Padechow (*Potěchow*), Striteš, Kochow, a německé Albrechtice.

W Hradiském kragi: Czetechowice (t. g. Setěchowice), Czikow, Těšow, Těšan (klein =), Deschna, Zdiechow, Pozdiechow (sr. Božetěch).

W Přerowském kragi: Čech, Čekin (sr. Čechin, Těšjn), Čechowice aneb Stěchowice, Tichau (*gross und klein*), Těšan, Těšjn (*Dorfstesch*), Těšice (*hornj*),

dolnj), *Těšnowice*, *Deschen* aneb *Deschna* (t. g. *Těšjn*), *Stríteš* (*trogj*).

We *Znogemském* kragi: *Čechočowice*, *Těšetic* (něm. *Testitz*), *Těšwitz*, *Teškowice* (nynj *Stosikowice*, něm. *Teswitz*), *Deschau* (*gross, klein*), *Deschna*.

W *Gihlawském* kragi: *Čechtín*, *Deschen* aneb *Tetschen*, *morawsky Steište*, *Bezdiekow*, *Stríteš*, *Kochanow*.

We starých spisech se nacházegjcej, nynj zmizelá anebo přegináčená, gměna mjst *morawských* gsau: *Tesshinie*, roku 1228 wes k *Welehradu* přináležewšj, *Cziekowice* r. 1359, *Těšow* r. 1368, *Četice* snad *Čechtice* r. 1386, *Zatěš* r. 1389, *Zatěšice* r. 1376, *Nezateš* r. 1407. *Čessczin* r. 1418, *Čechowice* 1508.

§. 12. *Gměna geographická téhož pokolenj w hornjch Sasjch, w Mjšni, w Lužicech a giných Čechům sauhраниčným, aneb aspoň okolnjch a bljzkých, někdy slawských, nynj zněmčilých kragech.* (Podle *Büschinga* a *giných*).

Techow (*Prignitzer Kreis*), *Teschnitz* (*panstwj w Lužicech*), *Techwitz* (při městě *Zeitz*), *Tätzschwitz* (*w O. Lausitz*), *Deichow* (*Neumark*), *Deschno* (něm. *Dissen bey Cotbus, N. Laus.*), *Deschank* (něm. *Dissenchen hinter Cotbus, N. Lausitz*), *Zechow* (*Neumark*), *Zechow* (*Mittelmark*), *Zechin* (*Mittelmark*), *Zechlin* (*Prignitz*), *Tessin* (*Pomorany*), *Teschendorf* (*Mittelmark*), *Teschendorfer See* (*dessen Wasser in die Havel geht, Mittelm.*), *Tieschirtz* (*srow. Těcharowice, Herrschaft Gera*), *Tauchritz* (*O. Laus.*), *Teuschnitz* (*Těšinec, hrad i město, Fränk. Kreis*), *Tietzow* (*Mittelm.*), *Caaschwitz* (*Gera*), *Zech* (*Churmark*), *Zieche* aneb *Ziecko* (*N. Laus. sr. Čech, Čiško*), *Zeschnig* (*Meissen*), *Zeschwitz* (*Merseburg*), *Cismar* (*Hgthum Schleswig, srow. Tešimir*), *Thiecherisdorf* (*srow. Techarowice, w diplomě Ottona, u Meibom. Tom. III. mezi osadami Saskými*), *Tešow* (*na ostrowě Rygen*). W diplomě *Ludwjka cjsaře*, o založenj *wogewodstwa Lucenského* r. 1328, nalezá se gměno *Ludovicus dux de*

Tech. W kronice Osnab. u *Meiboma*: „*Simon Comes de Techenburg.*“ — In *Onomastico Joh. Lindneri Monachi Pirnensis* apud *Menken T. II.* nacházjme „*Tetzsch*, *Tetzsch*, *Schloss und Städtlein an der Elbe* 4. *Meilen von Pirn*; *Tauche Schloss und Stadt in Meissn.*“ *Tschocha altes Bergschloss*, O*Laus.* (srow. Čech, Těcha, Lužičané často *e* na o proměňugj, k. p. teplo czoplo). *Ritters* ält. Meiss. G. str. 23. a *Pelzel*, *Abhand. über die Herr. d. Böhm. in Meiss.* str. 40, magj *Tuchenini pagus Sorabicus.* — Pak *Kochanojze* (Kocksdorf, N. Laus.). *Koschnojze* (N. L.), *Koszobus* (N. L.).

Sem patřij i *Dessau* (sr. *Tessow*, *Těšow*), kněžcej sjdelné město a úřad čili krag „*das Amt Dessau*“ w horujch Sasjch. we kněžectwj Anhaltském, o kterém *Büsching, Erdb. T. 8. str. 790.* píše: „*Das Fürstenthum enthält 20. Städte und 2 Flecken. Die meisten Städte und Dörfer sind ehemals von Wenden angelegt worden.*“ I sausedugjej s nim úřadové slawská gména magj, k. p. *das Amt Wörlitz*, *das Amt Radegast*, *das Amt Gröppzig* a t. d. Owšem w celém úřadu Dessauském, a wúkol města *Dessau*, samá slawská gména mjst a wesnic nacházjme, k. p. *Nischwitz*, *Jesnitz*, *Mosigkau*, *Solnitz*, *klein-Leipzig*, *Qualendorf*, aneb. *Chwalendorf*, *Wülknitz*, *Zemigkau*, *Elznigk*, *Storkau*, *Reupzig*, *Bresen*, *Klekewitz*, *Tornau*. Ostatné srow. se gménem *Dessau* i gména wesnic Dolno-Lužických *Dissen*, slaw. *Dešno* (t. g. Těšno, Těšjn) a *Dissenchen*, slaw. *Dešank* (t. g. Těšan, Tešánek), kde se w obogjch též sauhlasky *t-š* w německém na *d-ss* změňugj. W Lužickém *Dešank* gest poslednj litera *k*, anebo zdrobňugjej, rovná našemu *ek*, anebo gen zbytečný, liteře *n* důraz dáwagjej, přjwěsek gako *Radowank*. Wiz *Hauptmanns Wend. Gram.* p. 417.

I gméno města *Keszin*, *Cessin*, *Kissin*, odkud se kmen slawský *Kessini*, *Kissini*, u Adama *Bremen. L. 2. Chizzini*, nazjwal, nic giného nenj než *Těšjn*, *Češin*, *Ciešin*, *Čišin*. I *Chalkokondylas* píše *Kechoi* mjsto *Cechoi*. Wiz *Helmoldi Chron. Slav. C. 2.* „*Deinde venit ad Circipanos et Kyzinos* (njže má *Kytzini*, a *Bangert Kissini*) *quos a Tholenzis et Redarius separat flumen Panis et Civitas Dimine.*“ Srowneg *Thunmanns Unters. über d. G. nord. Völk.* p. 267. 268. „*Die Hauptstadt der Kesziner* (a tak všudy *Thumann*), *von welcher die ganze Völkerschaft den Namen bekommen, war, nach dem Zeugnisse des Sächsischen Annalisten, famosior et opulentior ceteris. Annalist. Saxo p. 644. in Eccard. Corp. Hist. T. I.*“ Pamatugemeli na to, že téměř we wšech slawských kragech gméno *Těšin* nalezáme, srownámeli

Kessin a Zechin (Mittelm.), *Tessin* (Pomern), *Tešjn.* (w Uhřjch), *Tešjn* (we Slesku), *Czetschin, Zetschin* (w Čechách), tedy o prawosti našj důmjnky pochybowati nelze.

Ze všeho tohoto widjme, že celá Česká země hustě gest obkljčená podobnými gměny, která ačkoli němčinau maličko změněna gsau, předce ráz slawský na čele nosegj, a snadno se ku staré swé a prawé twárnosti zpátkem přiwesti dagj.

§. 13. *Gměna geographická téhož druhu w giných slawských kraginách.*

1. W Uhřjch: *Těkow*, t. g. *Těchow*, hrad, maďarsky, latinský a německy *Bars*; *Těkowska* (*Těchowska*) stolice, Comitatus Barsiensis.

Powážjmeli že se we slawských kraginách tak mnoho hradů a měst *Těchow* od *Těch* nalezá, a žádné *Tekow*, od *teku, téci, tok*, tedy dobrým právem i gměno tohoto prastarého slawského hradu w Uhřjch sem počjtati, a za půwodné *Těchow* držeti můžeme, tjm wjce, že všickni Slowáci ge ne twerdě ale měkce wyslowugj řjkagjce ne *Tekow* ale *Těkow*. Maďari nemagjce *ch* we swém gazyku, djlem to *ch* na *k* proměnili, djlem gměno to na *bert, bart* čili *bars* přelozili, což, gak se njže ukáže, w giných řečech to samo znamená co naše *těch*, k. př. *Wog-těch* a *Adal-bert*, se kterými srowneg Lambert, aneb *Lombart* a pokaženě *Longobard*. I sami Čechowé proměnili *ch* na *k*, Božetěchow na *Bozdiekow, Bezdiekow*; Čechowice na *Čekowice*, wiz §. 10. b. — *Stolice* aneb *Widjek* w Uhřjch gest to, co w Čechách a w Morawě *krag*, w Polsku *wogewodstwo, powiat*, staroslaw. *suda, župa* a t. d. srow. *Gebhard. Gesch. d. Slaw. I. p. 100.* „*Von diesem Reiche (Ungarn) gilt fast eben das, was von der Bulgarey, nemlich dass es mehr slawinisch, als altungarisch eingerichtet ist; die älteste Verfassung des Hofes, der Richterstühle und der Gesetze enthält so viele Spuren slawischer Einrichtungen, dass man nicht wohl der Muthmassung derjenigen Schriftsteller widersprechen kann, welche glauben, dass der erste ungrische Monarch seinen neuen Staat nach slawinischen Mustern geformt habe.* Severini *Com. de vet. Inc. Hung. p. 104.*“

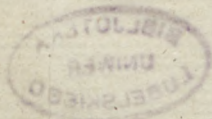
Setěchow (*trenč. st. srow. polsk. Sieciechow*), *Těša* (*hont.*), *Těš* (*šimeg. croat. Tyesse, illyr. Tjesche*), *Těške*, *Těška* (*göm.*), *Těšjn* (*baran. mađ. Tessény*), *Těšanowce* (*žel.*), *Ticha* (*ung.*), *Tichá* (*lipt.*), *Tichomir* (*borš.*),

Tišina (*šimeg.*), *Tišinec* (*šariš.*), *Tišowa* (*bereg.*), *Čeha* (*nitr.*), *Čechnice* (*hont.*), *Čekowce* (*Čechowce, hont.*), *Čechowec* (*salad.*), *Čachy* (*Čechy, nitr.*), *Čachtice* (*maď. Csejte, nitr.*), *Čaškowce* (*nitr.*), *Čahowce* (*satm.*), *Kochanowce* (*trenč.*), *Kochanowce* (*zempl.*), *Kochany* (*šariš.*), *Kochany* (*šimeg.*), *Kochany* (*zempl.*), *Kochany* (*bihar.*). Pochybné: *Košice*, *Kokawa* (*lipt. srow. Kochawa*), *Kešmark* (město we *Spiši*, srow. *Cesmir, Ciešimir, Cesmar*, k na konci zdá se gen zbytečný něm. přjwěsek). — Ostatně onna mnohá w Uhrjch se nalezagjcm gména: *Čehy* (t. g. *Čechy*) gsau nowěgšj české osady.

2. W Chorwatsku: *Tihowo* (hornj a dolnj, *zagr.*), *Tihochaj* (*zagr.*), *Tišina* (*zagr.*), *Tiškowac* (*Reg. Liccan.*), *Chakowce* (*sirm.*), *Deszinecz* (*zagr.*), *Deschevez* (*zagr.*).
3. We Styrsku: *Stechau* (hrad, *Büsching T. V. str. 511.*)
4. W Serbsku: *Ciasina*, srow. *Tišina, Těšjn*; hrad. (*Wiz Pontif. Pii literas ad Thomam Pharensem 1460. die 18. Jan. „Ut Castrum Ciasinae in Turcorum potestatem deveniat, quae res si sequatur, non modicum periculum Christianis finitimis immineret, cum castrum hujusmodi non parvi momenti habeatur. Srow. Pejačewič Hist. Serv. p. 410.*). *Tešan*, město w Bosně; *Tešewo*, wes w Bosně.
5. We Slesku: *Těšjn město, Těšjnsko*, aneb *Těšin-ský krag, Těšin-ské knžectwj.*

Georg. Fabricius secundus, Poeta laureatus, město *Těšjn* taktó opisuge: „*Urbs Teschinensis a fundatore Cessimiro nominata, et ante Piasti tempora ortum ducens, non immerito commendari potest a loci amoenitate.*“ Jac. Schickfusz, *Schlesische Chron. B. 4. C. 17.* „*In Oberschlesien ist die Stadt Teschen fast die älteste, welche ihren Namen von dem Cessimiro hat, des Lesci III. Sohne darumb dass dieser Cessimirus umb das 810. Jahr das Schloss und die Stadt Teschen anfänglich fundirt, und nach seinen Namen genannt.*“ — Frenzel, *in Westphal. monum. II. 2420.* tlumačj *Těšjn* latině *solatii locus.* — W *Sadkowě* Zeměpisu stogj chybně *Kazimir*, mjsto *Ciešimir, Těšimir*. Onano obecná powjodka, že *Těšjn* pocházj od wydobytého zde wjtězstwj Poláků nad Němci, po němž se prey na tom mjstě *těšili*, gako i onna druhá o dwau bratrjch, kterj dlawho rozlaučeni bywše a

dávno se newiděwše, zde se opět potkali, a geden druhého tjnto výrazem wjtali „*těšjm se že tě uhlydám*“ — gsau pozdějšj bágky a mělké pospolitého lidu wýklady gměna *Těšjn*. Měst a wesnic, gměno *Těšjn* nosjejch, gest mnoho we slawských kraginách, zdažby sme při každém wjtězstwju nad nepřitelem, anebo potkánj a wjtánj bratřů položití měli? — Mnozj Slawowé w Zeměpisech a Slownejch chybně pjsj podle německého *Tešjn* mjsto *Těšjn*; že ne twerdé e ale měké ě státi má, na to by ge upamatowati mělo už onno staré, známé, na toto město se wztahugjej, a geho půwod pěkně wyswětlugjej, přjslowj: „*Těšinská gablka* (t. g. liché, marné potěšenj, falscher Trost), *těšinské gablečko někomu darowati* (práznu naděgj někoho kogiti); a *Ginterod* w Cyropaedii „*Darmo na ty těšinské gablka očekdwá*.“

Těšinský krag. *Galleti geogr. Lex.* takto pjsě o něm: „*Teschen* 1.) *mähr. Kreis von 64. Q. M. in 9. Städten, 5. Vorstädten und 279. Dörfern, bewässert von der Oder, Ostrawitz, Weichsel, Elsa.*“

Těšinské knjžectwju; *Galleti* tamž: „*Teschen* 2.) *mähr. Herzogthum, den grösten Theil des gleichnamigen Kreises einnehmend, mit 133,533. Einwohnern meist slaw. Abstammung, in 5. Städten und 250. Dörfern.*“ — Pod wýrazem: „*mährisch*“ rozumj se gen to, že pod morawské gubernium pätřj.

Teschwitz (*Wohlan*), *Těšnow* (*panstwju*), *Tichan* (*hradi wes w ples. kragi*), *Czeschen* (*Oels.*), *Czeschowitz* (*Wohlau*), *Czachowa* (*kde?*), *Czissowa* (*kozel. kr.*), *Czischek* (*kozel.*).

6. W Polsku: *Ciechanow město*, *Ciechanowska ziemia*.

„*Das Land Ciechanow, Ziemia Ciechanowska, besteht aus drey Districten, welche unter einem Grod stehen. Der Sochótzkische District, der Przasnitzkische District, der Ciechanowskische District. Ciechanow die Hauptstadt des Landes und Districtes, von 132 Rauchfängen. Von Warschau ist sie 12. Meilen enfernt.*“ *Büsching Erdb. Th. II. p. 203. 204.* Oboge, i město i krag *Ciechanowský*, gest we welkém Polsku, w mazowieckém woiewodstwě.

Ciechanow (*město, woiew. Lubel.*), *Ciechanowice* (*w. Podlas.*), *Cieszanow* (*w. Galic.*), *Cieszkowice* (*m. tarnow. kr.*), *Czechow* (*woiew. Krakow. powiat Sandec.*), *Czechowce* (*při řece Zbrocz, Sarnicki*), *Cichow* (*hrad, Sarnicki*), *Cichen* aneb *Zichen* (*w pruském Polsku*), *Pocieszka* (*w. okolice Krakow.*), *Pocieszka* (*w. woiew. Krak.*), *Przecieszyn* (*w. Gallic.*), *Sieciechow* (*hrad, DluGoš XI.*), *Sie-*

ciechow (w. Dlug. II.), Sieciechowice (w. Dlug. X.), Swieciechow (w. Bandtkie hist. Druk.), Tehinia (arx ad Bielogrod, Sarnic.), Woyciechow (m. August.), Woiciechow (m. Lubel.), Woycieszkow (m. Lubel.), Kochanie (locus supra insulari Choryca, Sarnic.)

7. W Rusku: Tichoml (snad Tichomil? Karamz. III. k. 5.), Tichwin (město i řeka w nowgorod. okolj), Techimerow, (Kozacká pewnost nad Dněprem w Ukraině), Teša (řeka w nižnonowgor. okolj).

Poznam. We Slesku, Polsku, Rusku a we zněmělém Slawsku, nemagjce zwldštjnch Topographij těchto kragin a kragů, nemohli sme všěcka sem přináležegj gména zuplna wyčerpati. — Gestliby se našli námjtek milownj wtipáčkowé, kteřjby w cizj některé neslawské, k. p. Anglické, Francauské aneb giné kragině, historická a geographická gména, gměnu Těch Čech podobná wyhledali a donesli, ptagjce se: zdali i ta za slawská ginjna býti magj? tedy odpowjdáme zde, že etymologia gen tam platnost a prawdiwost má, kde se s národnj historiau a geographiaui, s časem, mjstem a ginými okolostogičnostmi srownáwá. We všěch zagisté řečech nalezagj se rownozněgjej, od giných nepůgčená, a giný smysel w každé řeči magjce, slowa.

§. 14. Obrazec rosmanitost psánj gměna Čech w krátkosti předstawugjce.

Seberemeli všěcka tato historicko-geographická, gak prostá tak i složená, gak domácými tak cizými Spisowateli psaná, gměna, tedy nalezáme asi 96. rozličných způsobů a příkladů psánj této gedné syllaby Čech, totiž:

Těch, Tech, Tiech, Tieh, Tih, Thiech, Teh, Tgech, Teich, Toech, Tach, Tah, Tag, Toch, Toh, Tuch, Tauch, Tschoch, Tsech, Tzech, Tek: Teš, Ties, Tješ, Tyess, Tjesh, Tiesch, Tiš, Tess, Tes (Tet); Thes, Thess, Tesch, Tschesch, Tsche, Teusch, Tasch, Tietz, Tzetz, Tzez, Tätzsch, Tetzsch, Tetczsch.

Diech, Deich, Dech, Deh, Diek, Dek, Diecz,
Desch, Deisch, Dess, Diss.

Čech, Cžech, Czech, Czeh, Cech, Cžek, Cek.
Czah, Czah, Czak, Chak.

Ciech, Czich, Čich, Cich, Cis.

Ciesz, Cies, Češ, Czesz, Czes, Ces, Cias,
Czas, Caasch.

Coh, Koch, Kech, Kiech, Koš, Kesz, Kiss,
Kyz.

Sech.

Zach, Zech, Ziech, Zich, Zeth, Zecc, Zetsch,
Zesch.

Připomenauti dlužno, že arci všecká všudy geographická aneb historická gména bez wymjny, ve kterých se některá z těchto zde vyložených syllab nalezá, sem do tohoto obrazce táhati, a ge za česká, aneb slawská už proto samo mji neslušj, gen taková sem náležej, která magj mjstnost, děginy a obdobu pro sebe, gakož toho w této Rozprawě bedlivě šetřeno. Některá gména na „Diek“ trudno určiti, či powstali z Těch, Diech, Děk, čili přináležej ke kořenu *djk, děk*, něm. *Dag, Tag*, lat. *decus*, graec. *doksa*; tak i gména řek a potoků *Desna* t. g. *prawa*, a *Těšna*. To gednák obcizuge, že sami rozenj a weleučenj Slawové při psánj tohota gména často tak nedbanliwj byli, k. př. *Naruszewicz* we swé Hist. odwoláwage se na Pešinu pjše všudy *Zachorod*, mjsto *Čechorod*; *wiz T. I. Čast. II. str. 843. 844.* Gestli Slawové slawská gména tak zpotwořugj, co cuzinci?

§. 15. *Srownáwánj těchto geographických gmén mezi sebau.*

Srownáwámeli už všecká tato slawských kmenů kragů gména wespolek, tedy nám nepotřebj wjce důwo-

dů k dokázánj toho: že *Čech*, *Ciech*, *Těch* negen na etymologickém, ale i na geographickém poli *totožná* gsau. Kolik hradů, wesnic, měst a kragů na Těch w celé Sláwii, tolik důwodů k potwizenj našeho výkladu. Kdyby sobě *Ciechan*, zakladatel města *Ciechanowa*, aneb geho potomci, negen sausednj okolice, ale i giné krage a wogewodstwa byli podmanili, tedy by sme byli mohli mjti *Ciechanowskie królestwo*, tak gako máme od *Wladimira*, *Wladimirské* aneb *Lodomerské králowstwj*. Kdyby Těšinská knjzata ostatnj krage Sleska: opawský, wratislawský, opolský, lehnický a t. d. sobě byli podrobili, nepochybněby *Silesia* tak nynj Těšinskau zemj slula, gako *Bohemia* Českau zemj sluge, po podmaněnj sobě kauřimského, luckého a giných kragů. Národnj gména nepowstáwagj ze schwálných umlaw, a sněmownjch snešenj, ale z přjpadných okolostogičnostj, z nepowědomého zrůstánj a powolného se rozširowánj. Srownáwegme gen gména osob, měst, a powstalá z nich gména kragů, tedy uwidjme že Čechowé nestogj sami z tohoto ohledu, anť podobných, ba rowných přjkladů wjce u Slawů nalezáme, k. př.

gména mjst:

gména kragů:

1. <i>Čech</i> , <i>Čechow</i> - - - -	<i>Čech-sko</i> , <i>Čechowa země</i> , <i>Česka země</i> . *)
2. <i>Čech</i> - - - - -	<i>Čech</i> , <i>panstwj w Morawě</i> .
3. <i>Těkow</i> (<i>Těchow</i>) - - - -	<i>Těkowsko</i> (<i>Těchowsko</i>), <i>Těkowský krag</i> , <i>stolice</i> .
4. <i>Těšjn</i> - - - - -	<i>Těšinsko</i> , <i>Těšinský krag</i> , <i>knjžectwj</i> .
5. <i>Ciechanow</i> - - - - -	<i>Ciechanowska ziemia</i> .
6. <i>Kessin</i> - - - - -	<i>Kessinisko</i> , <i>Kessiner Land</i> .
7. <i>Dessau</i> - - - - -	<i>Dessau das Amt</i> , <i>Landschaft</i> .

*) Pozoru hodno, že se nemlawj *Česká kragina*, ale *česká země*, prawě tak gako u Poláků *Ciechanowska ziemia*, *Zakroczymska ziemia*, *Lukowska ziemia*, *Mielnicka ziemia*, *Wyszogrodzka ziemia* a t. d. což znamená gen tolik gako okolj, krag, powiat, district, a důwodem gest toho, že Česká země půwodně gen tento význam měla: totiž krage, okolj, panstwj, statku, chotáru. Výraz „země ziemia“ newztahuge se na národ, a na občansko-kraginské důležitosti, ale gediné na hospodářstwj a rolnictwj, kterým se Sláwowé nayraděgi zanašeli; odkud i *zeman*, *ziemianin*, t. g. mnoho zemj a rolj magjci.

§. 16. Historické úvahy nad těmito geographickými gměny.

U Rusů, Serbů a Chorvatů nalezáme toliko Těch (žádné Čech), u Poláků toliko Ciech (wygmauce Tehinia u Sarnic.), u Sorbů, Čechů, Morawanů, Slezáků, Slowáků nacházjme oboge i Těch i Čech. U Sorbů nelze pro zněmčilost gmén určití přewahu mezi Těch a Čech, u Slezáků ge wjce Čech, u Slowáků ge wjce Těch, u Čechů ge Těch a Čech téměř w rovném počtu a we společném zápasu. Odkud ten záwěrek plyne, že Čechowé gako národ *smjšenina* gsau z rozličných kmenů složena, z takowých totiž, kteří *t* mluwili, a kteří ge změnňowali na *č*, gmenowitě ze slowenských a polsko-sorabských rodin a haufců, kteří ne na gednau, nýberž w rozličných časech a z rozličných stran do Bohemie připutowali. Česká nářečj powstalo, na gedné straně z polsko-lužického, na druhé z chorwatsko-slowenského aneb slowáckého. *) Sám Čech se swau čeledj přináležel nepochybně k těm nářečjm a kmenům, kteří *č*, *cz* řjkali, snad k Horňo-Lužickým; aneb wůbec Sorbským, mezi Sálau a Labem bydliwšjm, gegichž osazenj památka až po dnes se w mnohých gmenách mjst a wesnic w Čechách uderžela, k. př. Serbitz, *ltm.* Srby, *rkw.* Srby, *klt.* Srbec, *rkw.* Srbec, *chrd.* Srbec, *bidž.* Srbice, *brn.* Srbjn, *křm.* Srbice, *klt.* Srbsko, *brn.* Srbsko, *bls.* a t. d. Už před roky byla o tom rozepře; gistý spisowatel rodem z Mjšně pjše: „*Czechus si quando in has oras advenit, non ex Illyricana Dalmatia, sed ex Misnensi venisse censendus est: ignarus aliquis pro Dalemiztia Dalmatiam accepit.*“ Vandalo — Bohemia w *Rpisu*, *srow. Balb. Misc. L. II. C. 14.*

15. Balbinowa náruživost proti tomuto Rpisu, a obzwláště tomuto mjstu, nic norozsuzuge. My geho hodnowěrnost nechceme zde zpytowati. Že wšak Čech, aspoň pro swau osobu, z Kroacie a kroatského nářečj nepocházj,

*) *Srow. Joh. Leon. Frisch, de dial. Bohem. Berol. 1751. p. 1. „Dialectus Bohemica migrationibus quibusdam e diversis aliis Slavonicae nationis dialectis orta est.“*

mezi jinými důvody, už i odtud zřejmo gest, že Kroatové t na č, *Těch* na *Čech* neproměňugj, všudy i w osobných i w mjstných gmenách gen *Těch* řjkagjce, lečby snad gméno *Těch* tepruw potom pozděgi w samých Čechách od Lužických osadníků na *Čech* proměněno bylo.

§. 17. *Staw a obličeg země České w naystaršjch časech.*

Mnozj, wykládagjce gméno *Čech*, magj Českau zemi tak před očima, gakowá nynj gest w přítomnosti. To gest ale klamné a liché hledišťe. K pochopenj původu, a k nalezenj prawého wykladu gména *Těch*, *Čech*, ne-wyhnutná wěc gest, abychom Českau zemi we starých časech tak sobě nepředstawowali, gakowá w gegj welikosti, okrauhlosti a obmezenosti nynj gest. We starých časech ani gegj hranice tak ostře gi od zewniterných susedůw nedělily, ani wniterně takowý obličeg neměla, a tak w gedén národ slitá nebyla, gako teď. Stranský *Res. Boh. C. 2. 1.* „*Boemiae aliam, quam nunc est, apud veteres fuisse divisionem, pauci inter nostrates sunt, qui nesciant. Veteres eam aliquando in Předlabianam et Zalabianam, seu quod idem est Cis-Albinam et Trans-Albinam, et utramque in aliquot Czudas h. e. territoria sunt partiti: aliquando in dynastias seu Toparchias Caurzimanam, Boleslaviensem et Lucensem seu Zatecensem dividebant.*“ Polský děgopisec Kromer wyslowně Bohemiu na troge knjžactwa děl, totiž *Wyšehradské, Lutské a Žátecké*. Staré Česko bylo slewek rozličných žiwlů slawských. Co Thunmann *Gesch. d. Nord. V. p. 105.* o Slawech do Německa přišlých prawj: „*die meisten kamen nicht nationen-sondern familien-und haufenweise hinein*“ to platj wjce méně i o těch rozličných slawských pokolenjch, která pozděgi w gedén český národ srostla. Toho domněnj gest i Pelcel *Kron. I. str. 63.* „*Ti Slowané ne pagednau, ale po zástupjch do této země přitáhli, tak že okolo leta 450. swětaženj počati, a okolo 550. dokonati mohli.*“ Na str. 73. při r. 500. „*Že pak země Česká geště všudy lidmi osazena nebyla, a že se geště země dosti k obýwánj naleza-*

lo, proto z těch okolnjch kragin pořád nowých Slowanů přicházelo, kteří také při začátku ne Čechové ale jinými gměny se gmenovali. Tak w nynějšim kragi Žateckém bydleli Lučané, okolo Litoměřic Bšowane a při horách Chorwati.“ — Str. 108. „Tu však geště gednau připomenauti musjm, že ta knjžata od Přemysla až do Boleslawa I. nikoli celé země České w své moci neměli. Přemysl hrad Pražský založiw, spolu knjžectwj Pražské založil, které toliko několik kragů okolo Prahy w sobě obsahowalo. W ostatnjch kragjch ginj Páni a Wúdcowé wládli. Mezi těmi ale knjžectwj Pražské nymocnějšj gsauc, ostatnj gedno po druhém k sobě po času připogowalo, z něho weliké knjžectwj zrostlo, a potom i královskeho důstogenstwj dosáhlo.“ A opět tam str. 116. „Slowané, kteří se Lučané nazjwali, měli své knjže a proto se geště Češi negmenovali. Bylo tehďáž to knjžectwj Lucké dosti obšjrné a na pět kragůw rozdělené.“ Str. 132. „Tenkrát toliko ti Slowané, kteří u prostřed země bydleli, Čechové sluli, a ginj se geště gináče gmenovali a swá knjžata měli.“ W tomž smyslu pjše Dobrowský w německém Časopisu musegnjm I. J. I. Heft. p. 60. „Schon im Jahre 845. hat König Ludwig 14. böhmische Fürsten taufen lassen, wie es die Fulder Annalen berichten: Hludovicus 14. ex ducibus Boemanorum cum hominibus suis Christianam religionem desiderantes suscepit et in octavis theophaniae baptizari jussit. Ueber die vielen Fürsten darf man sich nicht wundern, da Böhmen in den ältesten Zeiten, wie Russland, Polen, Schlesien aus mehreren Fürstenthümern bestand.“ — Kosmas wýslovně gen Pražany Čechy gmenuge. Srow. Jungm. Hist. lit. str. 6. „Slowané přitáhli do našj vlasti w prwnj polowici VI. wěku (550.) Bylo wjce kmenůw pod rozličnými gměny. Kragina okolo Prahy Čechům se dostala, od nichž asi w IX. wěku wšěcka země Českau zemj nazwána.“ — Nayrozwodněgi pjše o tomto předmětu Dobner, Prodr. Ann. Hag. p. 162. „Explorativissimum est: usque ad saec. X. imo XI. plures Slavorum republicas in Bohemia fuisse, credibile igitur, imo multis indiciis proditum est, non omnes ex Zechis — sed

etiam ex aliis Henetis Sarmaticisque populis ortos fuisse. Quare tunc minus recte Bohemia Czechia, et Slavi tot nominibus distincti Czechii dici poterant. Diversi nominis Slavos sedisse in Bohemia ex his eruitur. Lucenses seu Luczane Slavos in Bohemia ad hodiernum Satecium considentes a Pragensibus, imo ceteris Czechis distinctos fuisse ipse Cosmas prodit, dum de eorum regulo Vratislao ita loquitur: contra Bohemos frequenter susceperat bellum. Alia peculiaris Slavorum Respublica erat ad hodiernum Melnicium, dictorum Glomacensium, qui e Dalemencia ad hodiernum opidum Glomin colonias duxere, quique adhuc Saec. X. foedus societatemque cum Boleslao saevo inierant. Imo ex Henrici III. Imp. diplomate colligere est, duplicem Chrobatorum seu Charwatarum rempublicam fuisse in Bohemia, ut praeterea alias plurimas. Postquam autem Czechorum respublicae, in Bohemia praeter caeteris numero, ac cum primis potentia crevissent, et postquam praesertim iam ducibus parere ocepissent, eorum ductu pedetentim omnes Slavorum respublicas, per Bohemiam hinc inde sparsas absorberunt. Unde factum, ut cum Czechorum gens jam penes gubernacula esset, juraque universae Bohemiae daret, tota regio nomen ab illa acceperit, illudque inter ceteros Slavos Bohemiae Luzanos, Kurimenses, Veitrachenses ceterosque diversi nominis protensum fuerit, non quidem subito, sed lente ac pedetentim, dum denique pleno veluti alveo Saeculo XII. prorupit, ut jam sub finem ejus promiscue Czechorum et Boemorum nomen adhiberetur. Quali fato res plane cum Slavorum respublica Lusici accidit, quae cum prius nonnisi major pagus unius stirpis Slavicae esset, ad utrumque fluminis Sprevae latus, a flumine Nissa seu Nize ordiendo; postea a Marchionibus isthic ab Henrico Aucupe impositis nomen suum ad plures Slavorum pagos diversi nominis, et ad magnum terrarum tractum, hodie in superiorem et inferiorem Lusatiam divisum propagavit, ut de Misna, Brandeburgoque castris olim Marchionum quoque sedibus taceam, unde integræ provinciae nomen suum

accepere.“ — Gebhardi, *B. VI. p. 282.* prawj: „*Schottgen, Zollmann und Bertram haben in ihren Charten und Beschreibungen gegen 30. slawische Gauen im Sorbenlande angegeben.*“ *) To wjce méně platilo we starých časech i o nynějšj České zemi. — Geště pod r. 748. wyprawuge nám Hágek bitwu o meze mezi Nezamyslem knjzetem Wišehradským a Rozhoněm knjzetem Kauřimkým, a pod. r. 869. bitwu mezi Neklanem Pražským a Wlastislawem Luckým o knížectwj, o kteréžto poslednj bitwě *Pelcel I. str. 120.* prawj: „*A tudy Čechowé nad těmi Lučany slawné wjtězstwj obdrželi, neboť proto tak udatně bogowali, že ne pro rozšjřenj swěho knjžectwj, ale pro ochranu žiwotů, statků, manželek a djtek swých, neywjce pak pro zachowanj gména a sláwy národu swěho Českého, kteréž Wlastislaw z ahladiti mjníl, do pole wytáhli.*“ Naposledy i pozůstalé šlepěge staré řeči to potwerzugj, že nynějšj Český národ ne gen z rozličných kmenů, ale práwě i z rozličných slawských nářečj, ku třjdě A (raz) a ku třjdě B (roz) patřjících, záležj. Ku prwnj patřj k. p. gméno mjsta „*Studeneč*“ w časlaw. kragi, kteréby vlastně česky, gakožto w nářečj druhé třjdy, *studnice* slauti mělo.

§. 18. *Mnohonásobný swazek mezi Čechy a Serby Lužickými i Mjšeňskými.*

W prwnjch časech nynějšj Hornj Lužice a dolnj Čechy (žtc. ltm. bls. krag.), splýwali spolu negen geographičně, ale i co do řeči **) pod gménem Srbska, a gegich rodiny nepochybě k gednomu kmenu slawskému

*) „*Slavorum natio pro sua magnitudine multas provincias occupans nomina multiplicavit ut non putes eandem esse gentem, cum tamen unis ubique moribus, una denique lingua vivat.*“ *Krantzii Vand. in Proem.*

**) Staročeské geště u Dalemila zhusta potřebowané formy *biech*, *bieše*, *biechmy*, u Lužičanů posawád w užjwánj gsau. Hornolužické má tak gako české nářečj *h*, k. př. *Boh, roh, hoscž, toho*. Dolnolužické řjká s Polákem *g, Bog, rog, goscž, togo*. A proto slušně prawj *Ticinus* w Předmluwě o Hornolužickém nářečj takto: „*Longa experientia didici nostram cum Bohemica convenire, — accedit quod nostra soror sit Bohemicae.*“ *Srow. wyšě §. 1. Pozn. 2.*

náleželi. Gméno Lužic na Hornj Lužice gen pozděgi přenešeno gest. *Wiz Diss. hist. de Lus. Joh. Georg. Kunschke et Joh. Gottl. Panach, Sect. I. §. 5. in Hoffm. Scrip. Lus. kde takto prawj: „Quae hodie inferior Lusatia audit, ea olim pars proprie sic dicta fuit Lusatia, quia Lusicorum sedes fuit. Superior vero Sorabia dicebatur a Sorabis vel Serbis slavicae gentis populis. Henrici vero Aucupis et Ottonis I. temporibus devicti Sorabi et Lusici in unum quasi corpus coaluerunt, et Lusati, ipsorum autem terra Lusatia fuit appellata.“* Manlius, *Com. r. Lus. C. 5. §. 5. „Cum Henricus Auceps Soraborum regionem, subacta gente, provinciam Imperii Romani fecisset, constitutis Marchiis Misnensi et Lusatia, tunc Sorabiae nomen extinctum, atque hanc quidem oram, quae Hexapolis est, hodie cum Luticorum terra (inferiori Lusatia) conjunctam, communi nomine Lusatiam dici coeptam. Soraborum tamen vel Serbiorum nomen reliquiae in Lusatia Superiore adhuc usurpant.“* — *Dubravius twerdj, že Srbowé z Lužic do Čech připutowali, Hist. L. 2. „E Serbis gente ibidem Sarmatica, qui nunc appellantur Lusatii, plerique desertis in superiore Lusatia jugis montium ad plana et saltuosa loca, qualia Zatecenses incolunt, immigrabant.“* Hágek nazjwá Wratislawa, druhorozeného syna Wogenowa, *knjžetem Lužickým, pod r. 832. takto pjše: „Po dlauhých rozepřech a mnohém rokowanj na tom gsau zawřeli, aby Křesomysl, gako syn prworozený, Wišehradské knjžectwj a Pražkau kraginu wšecku na východ slunce zprawowal, a Wratislaw gako mladšj Lucké město, ginák Žateč, za djl wzał se wšemi kraginami půlnočnjmi, w kterých Čechowé spolu s Němci obýwali, i ty kterýmž Čechowé Serbi řjkali, ale oni se od luhůw (?) Lužičané gmenowali, aby pod swau zprawu přigal. Křesomysl a Wratislaw knjžata tak gsau se zachowali.“* — Tuto wčasnau styčnosť a spogenost Lužic s Čechy potwerzugj i giné mnohé okolostogičnosti. Syn Wratislawůw *Wlastislaw*, kňžže Lucké, měl Srby we swém dwořanstwu, gako pjše Hágek *r. 869. „Neklan sebraw*

Wogsko táhl osobně do Luckého knížectwaj. A když se ty wšecky wěci upokogily — posadil se na knížecké stolici, a otázal se na čeled Wlastislawowu. Meztjm powědjno gemu že w Bitoze wsi u gedné báby gest tagně Zbyslaw syn Wlastislawuw, mládenček w pěti letech, kteréhož Neklan kázal před sebe přiwesti. A když byl přiweden, tak gakž byl naučen, njzko se před Neklanem poklonil. Tu Neklan gako otcowským milosrdenstwjm hnut gsa, optal se kda gest byl naywěrnějšj Wlastislawowi otci geho: I řekl geden z přjstogjých: Serb geden, gménem Durynk, ten gest Wlastislawowi milý a wěrný služebnjk byl, kterýž gako toto dětátko wychowal, neb od otce geho byl nad njm strážnjm ustanowen. Neklan wyslyšaw ty řeči, kázal na gedné rowině na břehu řeky, genž Ohře slowe, bljzko Postoloport město založiti gménem Durynk, a tomu gistému Durynkowi ge darem dal.“ Wratislaw knjže české r. 927 měl manželku Srbkyni, hraběnkú Drahomiru nad kterauž podle Paprockého, toho času slawnějšj, ani pěknějšj nebylo. Christ. Manlius, *Com. Rer. Lus. L. VII. C. 46.* takto o tom pjše: „*Wratislaus de gente Luticensi ex provincia Stodor uxorem duxit Drahomiram. Provincia Stoderana sita fuit in Lusatia inferiore, ergo uxor illa fuit Lusata.*“ Týž Manlius *Lib. II. C. X. p. 162.* prawj „*Bohemi a Prinsislao Stadicensi primitivi possessores Lusatiae, usque ad Dombrawiae elocationem.*“ Stranský *Res Boh. C. VII. §. 4.* „*Lusatia quamvis prior multo quam Moravia, Silesiaque Bojemis principibus venit in manus, aliis tamen atque aliis de causis ab eorum ditione aliquoties excidit.*“ — Srow. *Comment. de pari vel dispari Forma Boemiae, in opusculis Misc. Juris publ. 1725. p. 52.* „*Quis enim unquam Lusatiam ad territorium extra regnum (Boemiae) adquisitum retulit? Potius Lusatia pariter ac Silesia et Moravia, constituit pridem partem regni integram, neque illa Saxoni Electori cessa, talis exstare desiit, jure domini directi, et aperturae s. consolidationis utique retento.*“ — Pozoru hodno gest i to, že se Čechowé a Sorbowé i we

mnohých gmenách srownáwagj, k. p. gméno *Lubuše*, *Libuše* téměř nikde ginde nenalezáme gen u Čechů a Srbů, tak *Lubuša* gméno kněžny české, *Lubossa* amnis prope Soraviam ortus, apud Gubinum absorbetur, *Dobner*, *An.* 710. *Lubuzua* gméno města u *Ditmara L. I. Leubuzi* (u *Helmolda*), *Leubuzzi* (u *Adama Brem.*), *Leubosi* (u *Meiboma*) gméno kmene. Že i Mjšeňštj Serbowé na Čechy, gegich řeč a lid weplyw měli, to widno odtud, že se mjšeňské osady do Čech přesjdily k. p. *Glomaci* w Mjšni a *Glomaci* u *Melnjku*. „*Die erste Spur einer Böhmischen Herrschaft in Meissen kommt schon auf das Jahr 984. vor*“ píše *Pelcel*, *Ueber die Herrschaft der Böhmen in dem Markgraft. Meissen, in den Abh. d. b. Gesch.* 1798. — A na opak i Čechowé se často do hornjch Lužic přestěhowali, známo gest k. p. že se žaloženj města hornolužického, *Budišina*, Čechům připisuge.

Ostatně *Paprocký*, w *Zrcadle Mark. Morawského* w *Předmluwě*, pěkně a prawě ukazuge, že negen mezi Čechy a Srby, ale i mezi Čechy a Poláky we starých časch mnohonásobná wzágemnost a weplýwawost se nacházela, takto mluwě: „*Mnoho naypřednějšjch a naywzácnějšjch rodůw z Čech a z Morawy w Polště se nacházej, kteřjž tam swau cnostj a hodnostj sobě i potomkům swým wěčné chwály dobyli. Naproti tomu také slawnj rodowé z Polsky pod spřjzněnjm gedněch s druhými w těchto kraginách se spatřugj. Tuto pak porozumwáš, gaká swornost a láska předkůw našjch gedněch k druhým byla, že netoliko mezi sebau se přátelstwjm spogowali, ale i krále z Čech do Polsky, a z Polsky do Čech sobě za Pány bráwali, s nimiž mnozj rodowé s hornjm i dolnjm Sleskem, kteřj prwé ku Polsku náleželi, k těmto zemjm se připogili.*“ *Naruszewicz* pak geště dále gde „*že Čechy i Polska dawna, albo były iedno, albo mieszano ich czyny.*“ *Wiz Hist. nar. pol. T. I. K. IV. str.* 736. „*Zastanawiaiące się oko nad historją naszą baieczną aż do czasu Przemysława, ieźli ią do dzieiów Czeskich przystosować zechcemy, wniesie z podobieństwa: iż te oba narody, albo pod iednym by-*

ty rzádem, albo piszáce o nich pierwiastkowe pídra gedne od drugich materyi sobie požyczáty. Braterstwo dwu nad niemi panuících pierwiastkowych Ksiázqat Lecha i Czecha, ponowanie w oboim narodzie Kraka, następstwo po nich dwu bohатыrek Wandy i Libussy, dalsza successya dwu také Przemysławów, obu z kmiecego rodu na państwo wziętych, iezli nie iedność czasów, iakiéy nigdy nie byto, w niezaprzątaiących się chronologią pierwszych kronikarzach, przynajmniey podobieństwo dzieł i nazwisk daie poznać: že do czasów Przemysławá albo Czeska i Polska historia byta iedną, albo między temi narodami žádnego nie byto rozdziatu.“ Ze všeho tohoto už patrno gest, gak snadno a gak mnohými cestami se litera Č we gméne Těch do české země dostati mohla. —

§. 19. Gméno Těch, Čech, we složenj s ginými částkami řeči.

Gméno Těch dwogjm způsobem složené nalezáme, hned *we předu* hned *we zadu* giných slow. Prwnj příjpad máme w následugjcjch gmenách: Čechman, Čecho-
mez, Těchomil, Těchoraz, Těchobuz, Těšimir, Těsi-
slaw; druhý příjpad we gmenách Božetěch, Dobrotěch,
Hostitěch, Netěš, Nezatěš, Potěcha, Setěch, Samotěch,
Samotišek, Slawitěch, Utěch, Utěšil, Utěšen, Wele-
těš, Wogtěch, Zatěš. Steigentesch, gméno powěstného
bogownjka w Rakauském wogsku, snad půwodem Slez-
záka, zdá se, býti složené z německého *Steigen* a slaw-
ského *Tesch*, tak gako *Sachsen-Teschen*, aneb w Čechách
Khevenhüller-Meč, *Clam-Martinic*, *Kolowrat-Liebsteinský* a t. d. W topographických gmenách,
Stěchow, *Stěchowice*, gest s anebo předrážka, gako *s-tjn*,
slowenský *tien*, *ton*, *twoňa*; *s-třjzwyj* slow. *triezwyj*,
S-toskowice předtjm *Těškowice* wes w Mor. anebo gau
tato gména stažená od *Wsetech*, *Setěch*, *Setěchow*.

§. 20. *Gméno Wogtěch, geho přeloženj, složenj, význam, a swazek se gménem Těch, Čech.*

Wogtěch (rusky Woitichij) sluge w latinské aneb raděgi w germanské řeči *Adelbrecht*, zkráceně *Albrecht*, aneb s wynechánjm *ch*, *Adalbert* *), zkráceně *Albert*. Prwnj část tohoto gména *Adel*, *Edel*, rovná gest našemu *wog*; *wogák*, *bogownjk*, *rek*, *hrdina*, *šlechtic*, anebo, gelikož se we hromadném smyslu wezme, *der Adelzwogsko*, *pluk*, *lid*, nebo we starých časjch šlechta a wogsko, (*Adelstand* und *Kriegerstand*) gedno znamenalo, gako geště až po dnes u Maďarů, Turků a giných národů, kde každý šlechtic rozeným gest wogákem, a každý udatný bogownjk w počet šlechty přigat býwá. Odkudž powstali gména *Adalgot*, *Adalmer*, *Adelgard*, *Adelmund*, *Adelrad*, *Adelram*, *Adelolf* (aneb *Adolph*), *Adelfrid* (*Alfred*), *Adelheid*, *Adeltrud* a t. d. A u nás *Wogen*, *Wogslaw*, *Wogmir*, *Boriwog*, *Budiwog*, *Platiwog*, *Swatopluk*, *Jaropolk* a t. d. *Leibnitz* a *Ihre* wykládagj *der Adel* skrze *gens*, *prosapia*; *adel*, *edel* skrze *praecipuus*, *praestans*. Druhá částka toho gména *brecht*, *bert*, rovná gest, co do smyslu, našemu *těch*, *slaw*, *chwal*, *swit*, *wit*. Tak gméno Morawana *Wjtězslaw*, Němci skrze *Siegbert* překládagj: wiz *Schwoys. Topog. v. Mähr. B. II. str. 654*: „*Witiezslaw oder Siegbert war Mönch zu Plasz, und Probst zu Kostel, † 1256.*“ Tu widjme že *bert* hned *těch* (*Woitěch*), hned *slaw* (*Witězslaw*) znamená. *Fleischner*, w *Onomatologii*, *Erlangen 1826, str. 22*. wykládá *Adalbert* skrze *Prachtedler* (my by sme řekli

*) Tak s. Wogtěcha praž. Biskupa nazjwá latině pjšej Bonfin, *Adalbertem*, Dec. II. L. I. „*Stephanus (rex Hung.) ab Alberti latere nunquam aberat, a quo et doctrina et exemplo tantum hausit sanctitatis, ut hunc suae gentis, salutis ac vitae, auctorem magistrumque unicum praedicaret.*“ *Komenského* wyklad tohoto gména w *Hist. Protiw. cjkwe*, Kap. IV. str. 10. nenj hodnowěrný, kde píše: „*Wogtěch biskup Pražský, w počtu druhý, w mládenectwj swém u Albrechta Magdeburského Arcibiskupa chowán byw, tak milým gemu byl uředlnjkem, že i gméno swě gemu daw Adalbertem (q. d. ad Albertum missum) ho nazwal. Odkud ho posawád wšickni Historici Adalbertem gmenugj, a Němci i Poláci do dnes každému Wogtěchowi Alberti řjkagj.*“

raděgi Edelpracht). Christ. Dolz, *str.* 22. *wykládá brecht, bret, brit* skrze *prächtigt, geschmückt*; a na *str.* 27. *Adalbert, berühmter Edler*; *str.* 40. *Adalberta die edle Schöne*, oder die durch *Adel* oder *Edelsinn* Berümmte. — *Adelung* o tomto slowě we swém *Slowáři*, Th. III. *str.* 819. takto píše:

„Die Pracht, welches ehemals in einem weitern Umfange der Bedeutung üblich war als jetzt:

1. Eigentlich: *Geschrey, Lärm, Getöse, eine veraltete Bedeutung. Bey dem Pistorius ist Pracht ein grosses Geschrey, und prächtent laut schreyen. Die voegel mit geprächte si sungen widerstrit. Im mittlern Latein ist praggare schreyen. Daher auch das lat. fragor und mit einem andern Vorlaute unser Krachen hierher gehören. Sprechen, welches eigentlich einen Schall hervorbringen bedeutet, ist vermittelt des vorgesetzten Zischlautes gleichfalls daraus gebildet. (Sem patřij i slaw. prositi, lat. precari, interpretari. graec. προσειν, něm. preisen.)*

2. Figürlich a.) *Der Glanz, helle Schein, eine im Ganzen genommen gleichfalls veraltete Bedeutung, deren Zusammenhang mit dem vorigen niemanden befremden darf, indem die meisten Wörter, welche jetzt Licht, Glanz u. s. w. bedeuten, eigentlich einen Schein ausdrücken, z. B. Hell. Brechen war ehemals für glänzen sehr üblich, und hat diese Bedeutung noch in cnbrechen (der Tag bricht an, cf. slaw. briezj sa) erhalten. Schon im Hebreischen ist barak glänzen. Noch jetzt kommt Pracht zuweilen von einem Glanze vor, wo sich aber allemal der Begriff des Feyerlichen, des Vorzüglichen mit einmischet.*

b.) *Glänzende und kostbare äuszere Hilfsmittel im gesellschaftlichen Leben, wo die Figur zunächst von dem Glanze, auf entferntere Art aber auch von dem Geräusche, hergenommen ist, z. B. Hofpracht, Kleiderpracht.*

Im Schwed. Prakt, franz. braguer, daher Bragard ein Mensch welcher eine übertriebene Pracht führt. Mit einem andern Endlaute, oder vielmehr mit ausgelassenem Hauchlaute, lautet dieses Wort bey dem Horneqk parat, womit das Franz. Parade, das Ital. Parata, das Engl. Pride übereinkommt.“

§. 21. *Dalšj považowánj slova bert, bart, pracht.*

We slowě *brecht, pracht, bert, bart*, gsau vlastně gen prwnj dvě litery *b-r* (*p-r*) korenné, *ch* a *t* gsau gen pozdějšj formowacj přjdawkové. Tento kořen nalezá se

we všech europegských staršjch i nowégšjch řečech, k poznamenánj *ohně* a s njm spogených následků, totiž *swětla, blesku, tepla, prasku a hřmótu*, k. př. graec. *πυρ*, lat. *fervor*, *Feriae* (blesk we mrawném smyslu), *burnere*, *comburare*, engl. *burn*, něm. *Feuer*, *Feyerlichkeit*, *b-rennen*, *B-rand*, *b-raten*, *B-rod*, *b-rüten-B-runst*, *inb-rünstig*, *B-rühe*, *p-rangen*, *p-runken*, *P-runk*, *P-racht*, *Barmherzigkeit* (cf. *clemens*), ku kterým patřj i franz. *brillant* a giné. I lat. *virtus* a řecké *αρετος* sem patřj, a tak se má ku *bert*, *pracht*, gako *ctnost* *ctjm* ku *tit*, *titulus*, *titus*, *τω* a tato ku *sijagu*, *sijanie*. I we slawské řeči wyhnal tento kořen mnohé wýstřelky k. př. *pyř*, *pyřjm*, *perňa*, *perla*, *berla* (oboge od lesku), *Perun*, *Parom* (od *ohně πυρ*) *paromowá* střela (ohniwá střela); *para*, *pařiti*, *opařiti*, *upařiti se*, *zpara*, *zparisko*, *práhnauti*, *pražiti*, *paráž*, *pražma*, *praženice*, *pyroh* *), *prchký*, *prchliwý*, *prchliwost*, *prhlawa*; *perný*, *pernj*, *pernikař* *prysk*, *pryskati*, *prskati*; *pramen*, *promyk* (pol.); *břesk*, *zábřesk*, *pařesk* *papršek* *papršlek*, *rozbřeskuge se*, *briežj se*; *wru*, *wřjti*, *wraucnost*, *wraucně*, *war*, *wařiti*, *obariti*; a w serbském *briga* (péče), *brinuti se* (pečowati, pečemi se páli, trápiti, cf. *brennen*). Ostatně kořen *br*, *pr*, na swětlo a oheň se wztahugjej, stogj opět w pokrewnosti s kořenem *bl*, *pl*, odtud *břesk* *blesk*, *pramen* *plamen*; *para* *pariti* *prliti* a *paliti*, *paláti*, *plápolati* a t. d.

Z tohoto kořene powstala mnohá osobnj, městownj, kraginská a národnj gméno w Europě téměř we všek řečech:

*) Slovo *pyroh*, *piroğ* Knapski i z daleka i chybně odwoj od řeckého *πυρος* *triticum*; naymnožšj, zwláštěmaučná, gjdla dostali u Slawů gména od *ohně* na němž se pripravowali, k. p. *opekance* (od *peku*), *žgance* (od *žhu*), *pražma*, *praženice*, *prskance*, *zápražka*, *zasmažka*, *škwarky*, *škráčky*, *krapne* (sr. *krop* ukrop.), *hrianky*, *ziarenice*, *osauchy*, *poddyňky*, *podplamenjky*, *podpopelnjky*, *papa* (aneb i baba) *papinka*, *papuch*; *pampuch*, *pampušky*, *papušina*, *pamule* (srow. *popel*, *popel*, lat. *favilla*) a t. d. Tak i *pyrohy* od *pýr* *pýřjm*. Srow. Ad Fr. Kollar, *Amoenit.* Vol. I. p. 75. „Non solum quotidiani, sed exquisitores etiam cibi Slavis omnibus sunt communes; etenim gratissimus Carpaticis Slavis cibus, vulgo *Pirohy*, Russis *Pirogy*, etiam Moskuae urbis civibus, longissimo terrarum intervallo a Carpato remotis, est in deliciis.“

O sobnj: *Bert, Brutus, Borut, Bertin, Bertil, Berchta, Pracht, Prechtl, Brechte, Bertha, Berta* (česky *Perchta*), *Britta*, a s emplasmem *Brigitta*; *Albert, Albertine, Berathilde* aneb *Berthilde, Berthold, Berchtold* (česky *Perctold*), *Bertholf, Bertram, Bertrud*; *Bonipert* (Biskup uherský v Pěti kostelích pod Štěpánem králem), *Bonapart, Malapert* (pols. *hásnjr*), *Dagobert, Giselbert, Gosbert* aneb *Gotbert* (*Božetěch*), *Herbert* aneb *Herburt, Hildebert Childebrecht, Hildebrand, Langbrecht* aneb *Lambert, Lombart* (pokažene Longobard, srow. *Dluhoslaw*), *Luitbert* aneb *Ludipert, Norbert, Reinbert* aneb *Reginopert, Ruetprecht* aneb *Rupert, Theodobert* aneb *Titbert, Volkbrecht, Volpert*; *Brittius* aneb *Briccius, Brittomar*: a slawské *Bretislaw, Bracislaw, Wracislaw, Wratisslaw, Sitiwrat, Kolowrat, Zwratka Wratka*; potom: *Breno, Brennus* *), *Bruno, Brunhild, Brand, Brandan, Bernhard, Bernwald*, a slaw. *Branko, Brankowić, Obrenowić, Branislaw, Branibor, Boris*.

Mjstná: Sem patj grecké *pyramida* a *pyrgos* t. wěže, hrad; latinské střednjho wěku *pyrga* t. g. *castrum, regia*; něm. *burg, berg*, slaw. *brch, wrch*, thracké *bria* **), odkud mnohá gměna hradů a měst, k. př. *Pyrgos* (Ital. Tab. *Peunting.*), *Braga* (Portug.), *Brega, Brieg* (slez.), *Praga, Praha* (w Čechách), *Praga* (w Polsku), a složené u *Ptolemaea*: *Augustobriga, Deobriga, Mirobriga, Mesebriga, Arabriga, Talabriga, Mesembria, Celimbria* (w Thracii), *Calabria*; potom *Reginopyrga* (Regensburg), *Lytopyrga, Theopyrga, Burgund, Bourgoigne*, snad i *Brno* (Bruna), *Berún, Bremen, Berlin*.

Národnj a kraginská: *Brutii* (Ital.), *Briti, Britanni* ***) , *Brizani* (Slavi, *Helmold*), *Pruti, Porutti Borussi* aneb *Prussi, Russi, Rutheni, Bretagne, Brigantia, Braganza, Brettigau, Brescia, Parsi, Persae, Parthi, Bari, Bavari, Waregi, Warini, Warnavi, Wagiri*; a složené *Lomberti* aneb *Lombarti, Lombardey* (Longobardi, ne od dluhých hrad ale od wůdce *Lamberta*), *Brunswik, Braunschweig*.

W ýplynky: 1.) Přeložjmeli tedy město *Praga*, ze starších europegských řečj do nowěgěj slawské, tedy máme *Těch, Těchow* aneb *Těšjn*, anebo tomuto podobné *Slaw, Slawkow. Chalcocondylas* we wydánj *Konrada Klausera, Paris 1650. str. 36.* píše *Braga*, mjsto *Praga* „*επι Βραγαν της πολεμικς των Βοεμων*“ . *Praga* se tak má ku *Těch, Čech*, gako se má *Albert* ku

*) „*Brennus-der Leuchtende, Glänzende*“, *Radlof, Untersuch. des Keltenthums 1822. Die Vossa Tract. de Literar. permut. powstala z Brennus Verona, Veronica*, snad i *Varro*.

**) „*Briga prisca Hispanorum lingua oppidum dicitur, ut Thracibus Bria, Germanis Burg, ideo hae plurium locorum sunt terminationes, ut Arcobriga, Merebriga, Talabriga*.“ *Commentator ad Ptolem. Geog. Basilae 1540. p. 9.*

***) „*Brittania propter excellentiam nomen obtinuit*.“ *Cluver. Geogr. L. 3. C. 6.*

Wogtëch, *Albrechtice* ku *Wogtëšice*., aneb gako se má *Be-rin* ku *Slawošow*; *Clutetia* ku *Paris* a t. d. Kdo rozhodne, zdali srownánj toto mezi Prag a Tëch, Pragenses a Čechowé gen náhoda čili zúmysel? a které staršj *Prag* či *Tëch*? Gesté Kadlubek r. 1226. ač rozený Slaw, předece neznal gména *Tëch* *Čech*: má sice už *Lechity*, ale Čechy nazjwá *Pragitas*, L. 3. Ep. 19. „*Ut ergo erant primae Pragitarum phalanges.*“ Powoděnj *Pragy* od tesánj *prahu* (*Schwelle*), gest pozdějšj, u nemysljeho, gen sluhem se zprawugjeho černilidu, zniklá bágka. Zdá se wšak, že i naše *prah* (*Schwelle*, *Grund*, *Thür*) se slowy *pyrgos* a *burg* geden kořen má, gen že se u nás smysel saužil k poznačenj, ne celosti. ale gen nayhlawnějšj částky hradu aneb giného stawenj. *Prah* se tak má ku *Burg*, gako *Grund* ke *Hrad*.

2.) Gména wesnic w Čechách od osobnjho gména *Albrecht* aneb *Albert* powstalá, a našjm, od gména *Wogtëch* pocházegjcm, rowná, gsau následugjce: *Albrechtice* (*kde?*), *Albersdorf* (*plz.*), *Albersdorf* (*chrd.*), *Albertschlag* (panstwj Winterberg), *Albrechtsried* (*prch.*), *Albrechtsthal* (*bls.*), *Albrechtsdorf* (*bls.*), snad i *Prachatice* tolík gest eo *Prachtice* od *Pracht*. Srowneg i *Prachno*, *Prachenský krag*, sorbské *Parchim*, a těm podobná.

3.) K této europegské čeledi gmén patřj i naše *Wratis*, *Wracen*, *Bretislaw*, *Bratislaw*, *Bračislaw*, *Warcislaw*, *Warsawa*, *Wratislawa*, *Wratižir*, *Wratiwog*, *Litobračice* wes w Morawě, *Kolowrat*; a gména knjžat charvatsk. *Porin*, *Porga* (srow. *Praga*) a t. d. Odwoděnj těchto gmén od *wrati*, gest sice zdanliwé a pohodliwé, ale neetymologické a neonomatologické. Tjm wšak nechceme to powěděti, gakoby *Warti*, *Wreti*, *Breti* cizá slowa byla, anť se, gak wyše ukázáno, hluboký gegich kořen i we Slawštině nalezá. Dále patřegj sem gména na *bor*, *Lutobor* (sr. *Luitbert*), *Ratibor* (*Radbert*), *Hotebor* (*Godbert*), *Zemibor* (*Landbert*), snad i *Poděbrad* (sr. *Bodebert*); a dalmat. *varlina*, *varlocha* (*Tapferkeit*) a t. d.

§. 22. Užjwánj gména *Tëch*, dle geho wýznamu, u giných národů; aneb gméno *Tëch* z *Ana-logického* ohledu (*Inductio*).

Gméno *Tëch*, dle geho smyslu, i u giných národů w užjwánj bylo, a sice:

1) U Hebreů: *Nahum* (gest naše *Tëch*, *potěšený*, *consolatione erectus*. *Wiz Pazor*, *Etyma nominum propriorum*, *Herborn*. 1663. p. 56).

Nechemias (*Božetëch*, *potěšenj božj*), *Achinoam* (*Bratrotëch*), *Noemi* (*Tëška*, *utěšená*, *pěkná*, *milostná*), *Abinoem* (*otec krásy* neb *přjgemnosti*).

Noe aneb *Noach* (*utěšený*. Srow. 1. *Moyžjš*. 5. ř. 28. 29. „*Lamech zplodil syna gehož gméno nazíwal Noe*, řka:

tento nám odpočinutj [potěšenj] způsobj.“ *Pazor in Et. str. 58. pravj: „Videtur hic Lamechus putasse, quasi Noachus futurus esset filiorum Dei consolator. Et certe hic filius suo etiam loco, modo et gradu suis fuit solatio.“*)

Barnabas (syn těchy, Těchowic. *Wiz Skutky Apoštol. 4. 36. „Joses pak kterýž přjgmj měl od Apoštolů Barnabás, což se wykláá syn utěšenj, řecky υἱος παρακλησεως.“*)

Jan, Johan, Iwan (t. g. kochan, miláček we kterém se těšme). *Manahem* (Potěšitel). *Abigail* (Otcotěch, otcowa radost).

Salamon (Utišitel, upokogitel, potěšitel).

Salome (Tichá), *Salem* (město, sr. Těchow), *Jerusalem* (Swatotěchow, Božetěchow).

Wiz o těchto hebr. gmenách: Pazori Etyma nominum propr. Herborn. 1663. *Slowárnu biblickau od Laučeka.* *Wysvětlenj gmen hebrej. a kaldejských w přjdawku Biblj, wydánj Palkowič. i giných.*

2) U Řeků: *Paracletus* (Těšitel), *Diocletus* (Božetěch), *Diocletianus* (Božetěchowský), *Tharsis* (Těch, od θαρσειv těšiti se, potěšenu býti), *Tarsus* (město w Cilicii), *Tarsatica* (město Illyr.), *Terpnus* (Těch, Citharoedus Neronis, Sveton. C. 20.), *Terpander* (Těšimuž, básnjř lyrický), *Terpsichore* (Plesotěcha, Musa), *Terpsikeraunon* (Těšihrom, Jupiter), *Euterpe* (Dobrotěcha, Musa): všeco od ευρωv těšjm. *Charis, Charites, Caricles*, (od χαρα, radost, potěšenj), *Philetos* (Milowan), *Philemon* (Luboš), *Epaphroditus* (Kochan, Rozkošný), *Erasmus* (Kochan, Miláček, Těchánek), *Erastus* (Kochan, Milostnjk); s pochopem *tich, Ireneus.*

3) U Latínáků: *Solatus* (Episcopus Veronensis, 581), *Solatus* (quartus A. Episcopus Coloniensis w XI. stol. Meibom. T. II. p. 4.), *Solatus* (učitel práwa w Řjmě r. 1632.), *Solamen* (Herman, kněz w Goslaře 1309). Sem patřj i *Gaudentius, Libentius, Laetus, Pacianus, Tranquillus, Amandus, Amasius, Amadeus, Dulcia, Dulcibella, Dulcinea.*

4. U Němců: *Trostius* (Martin, Philolog, Professor in Rostock 1588.), *Trost* (Gašpar, warhanj w Jeně 1622.), *Trost* (Jacob, Pastor in Nordhausen 1632.), *Trost* (Joh. Baumeister in Nürnberg 1639.), *Trost* (Eberwein, Mitglied der fruchtbringenden Gesellschaft in Weimar 1650.), *Trost* (Joach. Lehrer der Nordhausischen Schule 1658.), *Tröster* (Joh. Schriftsteller in Siebenbürgen 1685.), *Blumentrost* (Laurenz, žiwotnj lékař Petra Wel. rodilý w Moskwě 1692.), *Trostlöwe* (Christ, Schriftsteller 1717.), *Trost* (Kriegsheld unter Kaiser Carl VII. 1743.), *Trost* (Johan, Priester w Eilighausen), *Troste* (šlechtická rodina w Němejch). *Wiz: Grosses Universal Lexicon v. Zedlern a gině.*

A Geographická gměna: Trostatt (Schloss in Henneberg), *Trostberg* (Schloss in Tyrol), *Trostburg* město a t. d. S pochopem *tich, Friedrich.*

§. 23. *Seugména (Synonyma) čili druhové a bratrowé osobnjho gména Těch u samých Slawů.*

Gméno *Těch* i u samých Slawů nestogj samo, nýberž má mnoho, hned wjce, hned méně sobě podobných, tentýž, aneb gemu bljký smysel magicjch, gmén we Slawském národě. Gako přjbužná gsau slowa: *tešiti se, radowati se, weseliti se*, něco *milého*, aneb *libého* a *krásného cjtiti* — tak přjbužná gsau *Těchowi* i následugjcg gména: *rad, wesel, lib, mil, draž, kras, lad*, ba w obdalečném smyslu i *slaw, čest, hrd, un, mir, wit*.

rad: *Rad, Radek, Radec, Radjk, Radič, Radeg, Radug, Radon, Radonjn, Radjn, Radun, Radul, Radilo, (Nest.), Radoš, Radost, Radosta, Radota, Radoba, Radjm, Raduch, Raduš, Radašjn, Radysa, Rader, Radom, Radomský, Radowan Radwanský*, a ženské: *Rada Radka, Radohna, Nerada; složené Radhost, Radmir, Radmil, Radman, Radiwog, Radobud, Radoslaw, Radowjt, Gostirad. Ctirad, Sukorad, Zderad, Swerad, Userad (Wšerad), Woděrad, Otrad, Načerad, Mokurad.*

lub, lib: *Lubek, Libeč, Luboš, Luboch, Lubata, Lubel* (u *Constantin. Lobel*), ženské: *Luba, Lubuša, Lubawa*, složené, *Lubhost, Lubomir, Liboslaw, Welelib.*

mil: *Milek, Milec, Miljk, Milič, Miluch, Mileg, Milon, Milowan, Miloš, Milata, Milota, Milost, Miláčew, Milegšj, Smil, Premil, Bohumil, Wšemil, Dalemil, Zezamil. (Zežamil?), Zdemil, Bolemil, Milhost, Milidruh, ženské: Mila, Milica, Milehna, Milohna, Ludmila, Bratrumila, Wacemila.*

draž: *Drah, Drahauš, Drağan, Dražota, Dražowen, Drahanowský, Dragowit, Drahotuš, Drahomira.*

wesel: *Weselý, Weselka, Weseljn, Weselowský, Wesel* (*Joh. 1351. w Morawě*), *Weselič; Kratochwil* (gméno u *Čechů, Morawanů* a *Slowáků*).

krás: *Krása, Okrasa, Krasjk, Krasow, Krasota, Krasata, Krásnj, Kráson, Krásel, Okrašowský; ženské: Krásna, Krasenalep*: *Lepa, Lepawa, Leposlawa* (u *Serbů*), srow. lat. *Lepidus, Lepidius.*

slad: *Sladoje*, gméno muž. u *Serbů.*

lad: *Lada, Ladka, Ladek* (sr. *Kochan*).

kwět: *Kwět, Kwětek, Kwětoň, Kwěten, Kwětawa.*

koi: *Koiš, Kojata* (cf. *kogiti, tišiti, těšiti*).

Tento obyčeg, wolenj a dáwanj přjgemných, krásně zněgjcjch gmén, byl sice i u giných národů, ale asnad nikde na tak vysokém stupni w obljbenj, gako u *Čechů*. On se cele srownává s gegich starým, národnjm, jehkým totiž, weselým, hudebným, světu a žiwotu se

těšjcjm charakterem, který nám Bonfin, *Dec. IV. L. 5.* takto maluge: „*Prae caeteris terrarum gentibus proceritate staturae roboreque corporum ac pulchritudine, praestantia crinium, et suavitate consuetudinis, Bohemi sane praecellunt; corpora, comasque plus justo colunt, in habitu vestituque nitidissimi et perquam molles, ad bellum et voluptates tantum nati, populares omnes sunt et affabiles, ad conciliandas amicitias nimis idonei.*“ *L. 2.* „*Fateor Bohemos esse fortissimum genus hominum, his inest persuavis hercle consuetudo. Mori aut terga vertere, quam comae cultum praeterire malunt.*“

§. 24. *Druhové národnjho gména Těch, powstawsj z osobnjch, gemu podobnjch.*

Gména kragů a kragin, plemen a kmenů slawských, gménu Těch podobná, gsau následujcej:

Od slova *Rad*:

Od gména *Radjm*, pocházegj *Radimiči*. *Wiz Nestor. K. XI* „*Biasta bo dwa brata w Liachoch Radim, a drugi Wiatko. I prišedša siedosta Radim na Sožju i prozwašasja Radimiči.*“

Od gména *Radom*, pocházegj gména dwau měst a kragů w Polsku: *Radomski Powiat* w Sandomirském Woiwod. a *Radomski Powiat* w Sieradském Wogewodstwj.

Od gména *Rader*, pocházegj, zdá se, *Raderi, Riaduri, Redari*, část národu Wiltů aneb Lutiků, a hlawnj město gegich *Retra* aneb *Radera*. *Witichind An. Lib. I. p. 639. u Meib.* „*Redarii defecerunt a fide — Bernhar-do Redariorum provincia erat sublegata.*“ *Ditmar, L. 6.* „*Est urbs quaedam in pago Redariorum Riedigast nomine.*“ *Helmold, C. 2.* „*Ad occidentalem plagam occurrit Winulorum provincia, eorum, qui Tholenzi, sive Redarii dicuntur. Civitas eorum fulgentissima Rethre.*“ *Adam Brem. L. 5. C. 24. pjsē: Retheri* mjsto *Rateri, Raderi*, tak gako *Redigast* pjsē mjsto *Radegast*. — Že *Rader* gako osobnj gméno u Slawů w užjwánj bylo, toho důklad máme w listu o založenj kláštera *Kladrubského r. 1115. w Pelclowě Kr. z latiny do če-*

štiny přeloženého, kde w *D. II. str.* 100. tato slova se nalezaj: „*Ke Kapli sw. Hawla ustanowili sme pět strážných, gichž gména gsau: Mutiš, Rader, Nepriwad, Merata, Koyata.*“ I w latinském originálu stogj *Rader. Wiz Dobn. Ann. Hag. VI. p.* 123.

Od gména *Sierad*, pocházj město *Sieradz*, powiat *Sieradski* a Woiewodstwo *Sieradskie* w Polsku. „*Sieradien enthält 4 Districte und 2 Starosteyen. Vor alters war diese Provinz ein Herzogthum.*“ *Büsching Erdbeschr. II. p.* 176.

Od slova *Lub, Ljub, Lib*:

Od gména *Luboš* aneb *Lubuša*, pocházj město *Leubus* a kmen *Liubuzzi* a *Leubuzi*. *Srow. Adam Brem. L. 2. C. 11.* „*Sunt et alii Slavorum populi, qui inter Albiam et Oderam degunt, sicut Heveldi, Doxani, Liubuzzi.*“ To samo opakuge za njm i *Helmold C. 2. gen* že mjsto *Liubuzzi* pjše *Leubuzi* a *Bangert Lebusii. Dittm. L. I.* „*Urbem quoque Lubuzum.*“ — *Srow. Dobner An. Hag. ad an. 710. p.* 112. pod článkem *Lubossa*: „*Annales Urbis Loebaviensis, quae postrema est urbium Superioris Lusatiae, ajunt hanc civitatem a Lubossa conditam, olimque a Slavis uti et hodie Serbis Libye dictam. — Alii etymologiam urbis hujus ab amne Lubossa deducunt, qui prope Soraviam ortus apud Gubinum absorbetur.*“ Tato však *Lubussa* tušjm rozdjlná gest od české.

I w dolnjch Lužicech se nalezá až posawád „*der Lübbensche Kreis, und Lubio die Kreisstadt.*“ *Büs ch. Erdb. Th. V. p.* 356.

Od gména *Lub*, pocházj město *Lubjn* aneb *Lubljn*, Poviat *Lubelski* a Woiewodstwo *Lubelské* w Polsku. *Büs ch. Erdb. II. p.* 231.

Od gména *Lubata* aneb *Luběta*, pochodj město *Lubětowa*, a krag *Lubětow*, aneb zkráceně *Lubtow*, *Lubtowská*, aneb *Libtowská* stolice; a s proměněnjm *b* na *p*, *Luptow*, *Comitatus Liptoviensis*, pod Tatrami w Uhřjch. Taměgšj obywatelé Slowáci gmenugj se: *Lubták*, *Lubtáci*.

Od gména *Lubjm*, pochodj město *Ljubim* a *Ljubimski* krag w Rusku: „*Der Ljubinsche Kreis in der*

Jaroslawschen Statthalterschaft, in welchem Ljubim die Kreisstadt.“ Büsch. Erdb. I. p. 960. K těmto patřj i Pagus Lubenici, o němz Meibom. de Pagis Saxon. str. 104. takto pjšě: „Fuit tractus circa urbem Wurcensem. Dithmaro Ep. Merseb. L. 3. est Luibanizi hodie Lubenitz vocatur.“

W Čechách pak se 35. wesnic, od slova *lub*, *lib* pogmenowaných, nacházj.

Od slova *mil*:

Od gměna *Bogomil*, pocházj kmen aneb osada *Bomila*. Anna Commena ad ann. 1114 „*Philippopolis est civitas in mediterraneis Thraciae. Ibi et Armenii sedes habuere, et qui dicuntur Bogomili.*“ Stritt. Mem. pop. T. IV. Index Hist. p. 37. „*Bogomili Philippopolim Thraciae Coloni deducuntur.*“

Od gměna *Milek*, *Milec* pocházegj:

1.) *Milcieni* (srow. i *Wilci*, *Wilt*) kmen Sorabský w nyněgšjch Lužicech. *Dithm. L. 6.* „*Pagus Milzeni sive Milceni fuit pars Soraborum ut notat Reineccius ad Dithmarum.*“ Meibom. — Srowneg Kunschke et Pannach, *Dis. Sec. 1. §. 6.* „*Occurrunt etiam alia Lusatiae nomina quibus haec terra insignita fuit, mox enim Milzavia, Milcienia, Milcena vocata fuit.*“ Naruszewicz *Hist. T. I. K. 3. p. 305.* „*Adelbold biskup, w žyciu S. Henryka Cesarza mowi: Milzawską ziemię Bolesław (Chrobry) podbił.*“ W Diplomě Henrika IV. cjsaře r. 1071. nalezá se mimo to geště i *Pagus Milska*. — Samuel Grosser, *Rektor Gerlického Gym.* w knize: *Lausitzer Merkwürdigkeiten*, pjšě: „*Von den slawischen Nationen sind bis diese Stunde uralte adelige Geschlechter in Teutschland vorhanden: alle können leicht aus der Endung itz, ik, nik, ow, u. s. w. und der Bedeutung ihrer Geschlechtsnamen erkannt werden, z. B. Lottice von Lutitiis, Stutterheime von Stoderaniis, Dalwitze von Dalemnciis, die Milken von Milcieniis.*“ My za to máme, že naopak se stalo, že ne od národných osobná, ale od osobných národná gměna powstala, od *Milka* *Milkenii*. — I w Čechách máme podobné osady, k. př.

Milčín thr., Milčín křm., Miletin bdž., Milešín lkt., Milewsko rkw., Milewsko thr. a t. d.

2.) *Milská*: pagus in Saxonia w Diplomě Henryka IV. r. 1071. *Meibom T. IV. de pag. Sax.*

3.) *Milengi Slavi et Ezeritae, qui ad latera praecelsi montis Pentadactyli in Peloponeso sedes habebant.* Const. Porphyr. *De Thematibus L. 2. C. 50. et Assemanni Calend. Ecc.*

Od slova *drag*, *drahý*.

Od gména *Dragowit*, pocházegj *Dragowiti*, u Constantina *Drugubitai*, u Nestora *Dregowici*; dále *Drugubitae* Slavi planiciem Thessalonicensem incolentes, et *Dragobintia* (*Durgabitia*, *Gurgabitia*) regio ab iis inhabitata. Sr. *Stritt. Mem. pop. II. p. 110.*

Ostatně srow. s těmito slawskými gmény i podobná ginonárodná, k. p. *Placentia* anebo *Piacenza* (Těšica, Lubenica), *Lombardey* (Dlauhotěch-sko), a t. d.

§. 25. *Gméno Čech, Čechel, z archäologického ohledu.*

Kdo pozorně číťal to, co sme w předešlých Rozpravách wúbec o rozličném oděwu slawském poznamenali, totiž w R. I. §. 20. o *Slawině*; Roz. II. D. I. §. 9. o *Serbule a Surowici*, D. II. §. 14. o *Krabatku, Horwatici, Skabrině*; Roz. III. §. 25. o *Huni*: ten už snadno pochopj i smysel a swazek oděwu *Čechel, Čechljk, Čechol* (rus.), *Čechto* (pol.). Oděw tento nepochybně w Českém kmenu powstal, a odtud k giným slawským kmenům přešel. U Rusů *Čechol* a u Kroatů *Čoha* (t. g. *Čocha, Čecha*), znamená tož samo co *Slawina, Horwatica, Huně, vestis rustica*. Srow. Joh. Csaplovics *Croaten und Wenden in Ung. Presb. 1829. p. 24.* „*Die Unter-Croaten tragen ganz einfache, weder mit Bändern noch mit Schnüren gezierte, theils blautüchene, theils aber von Kotzen-Tuch gemachte kurze Jacken, welche letztern Csoha, auch Horwatica genannt werden.*“ Takéž Lindeho, *pol. Słownjk*, pod článkem „*Czechel: Crochoha toga rustica.*“ U Slawonců a Turků značj *Czoha* wúbec sukno, tak gako i slowu *Huně* we mnohých kragjch též tento všeobecný význam dáwan býwá. Če-

chel a *Košele Košula* gsau totožná a práwě tak se ma-
gj gedno ke druhému gako *cieszyc* a *kochać*. Latinské
tlumačenj *cassula* powstalo z *košula* tepruw we středowěku
a nenacházj se u staršjch Spisowatelů, tak gako i *Sclavina*
a graecké *ραχη* (sr. raucho). *Linde* nedobře srowná-
wá *Čechel* s graeckým *χαλασσις*, a lat. *calassis*, nebo
tato slowa by se mohli raděgi s našjm *halena* srownati.
Práwě tak též mjchá on ginorodý kořen *kik* *kikla* s tjm-
to kořenem, když pod článkem *Čechel* pjše: „*Vd.*, *zhi-
kel*, *kikel*, *czoka*, *koza*, Carn. *kikla*.“ — Tato windic-
ká a korytanská slowa srownawagj se raděgi se slowen-
ským *Kyka* (wiz Palkow. Slownjk), *kukla*, lat. *cucullus*,
a *koza* (čti *koca*) u Windů gest něm. *Kotzen*. *Čechel* gest
český oděw, *raucho Čechů*, a musel tepruw *) tudy powsta-
ti, a k giným kmenům přigjti, když se už w národnjm
gměně *T*, *Těch*, na *Č*, *Čech* proměnilo.

*) Mjsto dlahé Apologie, proč w těchto Rozprawách twerdé *r* a *l* změkču-
geme aneb vokalizujeme pjšce tepruw, smert, twerdý, wniterný, der-
žeti, mysl a t. d. bud zde, gedem za wšecykrate, to k našemu ospra-
wedliwenj proti Křičičechům dotknuto, že sme my při tomto wšeslaw-
ském djle, negen české, ale i polské, chorwatské, dalmatské a ruské
čtenáře w ohledu měli, kteřj wůbec mertwé *r* a *l* odušewňugj; tyto pak
sme swěhlawými, odsterkawými zwuky od českého, gináce tak libého
nářečj, odstrašiti nechtěli. Zwukowé bezsamohlasný, gako smrt, prst, krst,
krk, krt, krč, hrbet, brwno, drž, dlhý, tlstý, hlboký, slnce, stlp, kľbko
a t. g. gsau geště nordičtj diwochowé a surowci, gegichž lesnj, huňatý
a draslawý oděw čaroděgná wzdělanost sama sebau na wljdnějšj, dj-
lem už proměnila, djlem geště proměňj, a nic, nic ge dřjwěgi pozděgi
před tjmto dobročinným násiljm, obzwlastě u nás utlocitých, sladko-
řečných a zpěwných Slawů, neochránj. Srow. *Joh. Frisch, Diss. de
Ling. Polon.* Berolini, 1736. p. 6. „Bohemi difficultatem cumulant,
nam monosyllaba quaedam sua vocali plane privant. Exempli causa
scribunt *smrt*, et hanc vocalam lectori peregrino mortuam tradunt,
anima enim sua privata est, scilicet vocali. Nescit enim an legenda
sit *smart*, *smert*, *smirt*, *smort*, aut *smurt*. Nescit idem an una,
duabus aut tribus syllabis pronucianda sit, quia vocales *sm*, *mr*, *rt*
locum habent.“ Ačkoli pak i francauská, anglická a německá řeč litery
r a *l* gako půlvokálů užjwagj a ge, zwlastě na konci, bez samohlásky
pronášěgj; k. p. *letr*, *batr*, *nohl*, *aimabl*, *Madl*, *Spiegel*,
Spektakl, předce k žádánj gest aby se tato, na každý přjpad nelibozwuč-
ná, obzwlastě *nezpěwná* wada ze slawské řeči čjm skůř cele ztratila,
tak gako se z řecké, latinské a wlské, djlem i staroslawské, rus-
ké, polské a giných slawských ztratila. Zdá se, že někteřj slawštj
kmenowé, najwice pak Čechowé, wyslowowánj zwučky *r* bez sa-
mohlásky půwodně od Gothů a giných starosewerných Germanů při-
gali, kde přewelmi časté bylo, k. p. *Akr*s (ager), *figgrs* (digitus), *aldr*
(aetas), *sigr* (victoria), *biab-r-jan* (stupere), *hugg-r-jan* (esurire), wiz
Jac. Grimm. Deutsche Gramm. T. II. p. 121, 309. Se kterými se srow-

§. 26. *Rozličná odwozowánj a wýklady gména Čech, od giných.*

Bud' nám dowoleno tento paragraph ne našjmi vlastnjmi, ale cuzými slowy a saudy vyplniti :

Pelcel píše w Kronice *D. I. str. 63.* „*Dobner usiluge, že z Azie, od černého moře Čechové do Čech přišli, za důwod mage, že tam tenkrát gakýs národ Zygi řečený obýwal, a tudy prey Čechové od těch Zygiů gmenowáni byli. Ale wynašlo se, že ti Zygi nebyli národ Slowanský nýbrž Ta-*

náwa české mistr, bratr, kmotr, lotr, wepř, třpytění a t. d. Ostatně i při štěpenj těchto plánek stržliwost a prozřetelnost přepotřebna. Námjtka některých, že tjm česko-slowenskau řeč rusizugeme a polonizugeme, gest wýměchu, neli něčeho horšjho, hodna. Chcemei my Slowowé národnj literaturu a wzdělanost mjti, tedy musj mezi nami přestati posawádnj osamotuělost a sobstwj gednotliwých kmenů a nářečj, na gegj pak mjsto musj nastaupiti *národnj wzágemnost* (reciprocitas, Gegenseitigkeit), to gest, takowé, ne politické, ale liternj spogej mezi všemi čtyřmi hlawnějsjmi kmeny slawskými, podle něhož by gedenkaždý kmen slawský při swém sice nářečj zůstal, ale knihy a literaturu giných slawských kmenů znal, kupowal a čjtal. *Polák* k. p. ať studuge knihy nářečj netoliko swého vlastnjho, ale i českého, ruského a serbského; *Rus* negen ruského, ale i polského, českého a serbského; *Čech* negen českého, ale i polského, ruského, serbského; *Serb* negen serbského, ale i polského, ruského, českého. Gen kdo wšeka tato hlawnj slawská nářečj umj, zasluhugé gméno *wzdělaného Slawa*, a gen ten by péro do ruky bráti a spisowatelem býti měl. Takowáto, na wšestranne wzágemnosti založená, gednota Slawů i možnějsj i lepsj bude, nežli snářské universalizowánj a násilné mjchánj všech nářečj slawských w gedno gediné. Politické mohau a musegj býti Slawové (tak gako někdy Rekowé, a nynj Němci) rozděleni, než literaturu magj a musegj mjti gednu, chtěgjli duchowné negen gak dosawád hliwěti, ale kwěsti a owoce pro člowěčenstwo přináseti takowé, gakowé pro tak weliký národ powinnost gest. Při této wzágemnosti může se potom hrubost slow gednoho nářečj mjrniti zgemnělými slowy druhého nářečj; geden kmen může sobě krásy pügčiti ode druhého, a předce bude wšeko *naše* t. g. slawské. Kdo tuto wzágemnost napomáhá ten nenj zrádce, ale ten kdo gj překážj. Gednotliwj slawštj kmenowé, gestli gako posawád osamotnělj zůstanau, nikdy nebudau mjti znamenité kwetaucj a trwanliwau literaturu, nebo tato gen tam možna gest, kde gsau mnozj kupowatelé a čtenáři knih, mnozj čtenáři gen tam, kde mnoho lidu, mnoho lidu gen tam, kde ge weliký, sworný, sebe znagjej a milugjcj národ. Bohužel, posawád geden Slawen druhého sotwy za bratra a za syna gednoho a téhož národu deržel. Serb k. p. deržel Čecha za bližšjho Hottentotům nežli sobě, a Čech opět domnjwal se že Moskál mongolské plémě. Proto by se, aspoň nynj už, w našem stoletj, školy a katedry wšeslawské, we hlawnějsjch každého kmenu městech, zaraziti měly: takby se ó krátký čas zneprawdila ta prawdiwá žaloba Hraběte *Platera*, w Opisu wschodniéj części Enropy, w Warszawie 1825. „*Slawianie nie tylko ob-cym narodom mało są znani, ale między sobą nawet w grubéj niewiadomości jedni ó drugich zostają.*“

tarský, ani gazyka slowanského neužíwali. Přesto geště se nacházej, že Slowané nikdy tak dalekého taženj nečinjwali, než že se wždy do kragin, které gim na bljzce ležely, rozšířowali. Od řeky Wisly přes pět a dwacet mil do země této neměli. Zygi naproti tomu přes tři sta mil vzdáleni byli.“ — Srowneg s tjmto Duchowského Lucifera, Pragae 1765. in Dedic. „*Audistis Zecchos? ipsa barbarie barbarius genus, nec aliud quam ignavum ad servitutum natum sperma Tartarorum. Sunt hi ipsi Sinchi, in hoc uno famosi, quod humanis non hostium, sed hospitem hostiis Deastros placare consueverint.*“ Prawda gistá gest, co týž Duchowský, na str. 126. mluwj. „*Illud enim, cui maximopere confidit Gelasius Dobner, quasi a Slavorum usu foret alienissimum ut a Ducibus olim nomen sortiti fuerint, non plausi sed explosione plane dignum est.*“ Ostatně srowneg i Eugenií Bulgari Schediasma de Zichis ad Czechos designandos extorsis, in Actis Soc. Jablon. 1772. p. 233.

Druhý wyklad wiz we Spisu: *Abhandlung über den Ursprung des Namens Tschech (Čech), Tschechen von Magister Dobrowsky, Prag und Wien, 1782.* kde takto prawj: „*Die Tschechen wären die vordern, die ersten, die Anfänger, die an der Spitze einer grossen Völkswanderung in die westlichen Gegenden vorrückten.*“ Srow. téhož *Geschichte d. böhmischen Spr. und Lit. Prag. 1818. S. 65.* „*Ich bilige noch immer die Ableitung des Namens Čech von četi, anheben, anfangen. Da die Böhmen am weitesten vordrangen, so konnten sie mit Recht von den an der March und in Schlesien zurückgebliebenen die ersten und vordern genannt werden.*“ Wýtah český onoho německého pagednánj nalezá se w *Časopisu Spol. vlast. Muzeum I. ročnjm běhu w 2. Swazku.* Tohoto domněnj byl už před tjm Rosa, gak pjše *Linde* we *Slowjku* pod člankem „*Čech, a verbo obsol. četi čjti, incipere; unde počjti, začjti, bo osada Czeska byla pierwsza czyli przednia, w tyle byli Slezacy.* Rosa *Mskr.*“ — Proti tomuto wykladu ohlásil se J o s. M o n e, *Geschichte des Heidenthums im nörd. Europa, Leipzig 1822. §. 36, S. 160.* „*Ich kann die böhmische Sage von Čech nicht damit auflösen und vernichten, dass ich der gemeinen Erklärung folge: der Name bedeute nur die äussersten Slaven, denn warum hätten die weit westlichern Wagrier oder die Steyermärker und Illyrier nicht viel richtiger diesen Namen geführt? Diese Sage hat eine tiefere Bedeutung, als dass man sie so einseitig erklären könnte.*“ Co do zničenj osoby Čech, přiswědčgem slowům A d a m a Fr. K o l l á r a, *De Orig. et usu potestatis Legis. C. 14. p. 156.* „*Nunquam adhuc probare potui eorum scriptorum libertatem, qui repente et quasi divinitus missi, Civium suorum opinionibus bellum indicunt.*“ Srow. *Ossolińsk. Kadlub. v. Linde, str. 151.* „*Die Slaven hatten, wie alle alten Völker, ihre Hymnen und Lieder, in denen sie*

die wichtigsten Begebenheiten, die Namen und Thaten ihrer Helden, der Nachwelt übermachten: aus solchen mögen Kadlubek und Cosmas geschöpft haben.“ K tomuto pak i to geště dodáváme, že nám w celé historii slawské nenj známo gméno ani osobnj, ani kragské, ani národaj, ani w prosté ani we složené postawě, kteréby od časoslowa *četi*, *čati*, *početi* pocházelo, owšem ani u giných národů a w cuzých řečech podobné příklady a obdoby nenalezáme. Gestli gen od sausedů Čechowé, gako taženj počjnagjoj, zwáni byli, gak pak se oni sami mezi sebau gmenowali? gakým způsobem se toto zewniterné gméno na wniterné tak gednomyselně obrátiti mohlo? Na kterém sněmu a národajm shromažděnj wymysleli, uzawřeli a přigali toto gméno? „Die Völker pflegen sich nicht durch Reichstagschlüsse selbst Namen zu geben“ prawj maudře Schlötzer, Nord. G. p. 108. Geli to historicky už ukázáno, že Čechowé ze Sleska do Bohemie přišli? Pochodjli Slesko, Slezj skutečně od sled, sledugi? Mluwilili Čechowé we starých časjch *četi*, *čech*, ne raděgi *čati*, *počati*, tak žeby se odtud ne *Čech* ale *Čach*, *Čachowé* mluwiti a psáti muselo? A gak se Čechowé pred tjmto početjím swého putowánj gmenowali, snad byli bezegmennj? —

Třetj výklad wiz u Jos. Rohrera, *Versuch über die slaw. Bewohn. der öst. Mon. T. I. p. 30*, „Ueber die Entstehung des Wortes Czech sind schon mehrere Hypothesen geschmiedet worden. Weil keine jedoch die Untrüglichkeit für sich in Anspruch wird nehmen wollen, so erlaube man auch mir mich in der Entfernung einer neuen zu nähern. Da nämlich der Pole den Teschner-Kreis im k. k. Schlesien allgemein Cieszinski cirkul nennt; ciesz aber in der polnisch-slawischen Sprache so viel als ein Zusammenfluss von Menschen, ein Volksgedränge sagen will, so würde auf diese Art cieszinski oder zusammengezogen cieszki Kray weiter nichts, als ein von einem Volke bewohntes Land bedeuten. Nun möge jeder die neue Muthmassung weiter verfolgen, denn ich habe hierzu keine Lust.“ Každý znatel slawské řeči widj, že Těsinský krag nepowstal od *tješ*, nebo *těš* a *těs* gsau podstatně rozdjlnj kořenowé; ani *český* nenj zkráceně z *těšinský*, ačprávě owšem oboge geden etymologický kořen má, totiž *Těch*.

Nafkowski Jan Franciszek

Magister Filozofii

L. dz. _____

dn. _____

Natkowski Jan Franciszek
Magister Filozofii

L. dz. _____ dn. _____

V. P R J D A W E K

o

G M É N U

RUS, POLÁK, MOLD WILT, LUTIK,
KRT KARANT, OBODRIT.

„Historia dawnych Słowian dopóty nie będzie dostatecznie
wyjaśnioną, dopokąd *sami Słowianie*, podobnie iak inne na-
rody, niepoświęcą się badaniom historycznym.“

Rakowiecki

Praw. Rus. I. str. 254.

PRJDAWEK.

Podle ducha a prawidel těchto našjch Rozpraw, mohliby sme i giná gména slawských kmenů, rovně tak obšjrně a saustawně wypracowati; ale buď nám dosti zde gen ukázati a proklestiti cestu. Pro mladé Slawisty klademe zde gen we stisklosti geště năwěštj o některých gmenách.

I.

O gménu Rut Ruten, Rus Ros.

„Imja Ruskoje imjejet dlja nas osobennuju prelest.“ Karamzin I. XI.

§. 1. Rut Rus z etymologického ohledu.

Wiz dřjwe *Rozprawy IV.* §. 20. 21. Gméno *Rut Rus* pochodj od kořene *b-rut* aneb *w-ru*, a tyto opěť od wyššjho čili staršjho kořene $\frac{b}{w}r$; nebo *ut* (*us os*) gsau už pozděgšj formowacj přjdawkové. Oba wšak tyto kořenowé, i otec *br*, i syn *brut*, aneb s odhozeným *b* čili *w* (gako we *wrtěti* a *rotare*, *prut* a *Ruthe*, *praw prawý* *prawina* a *raw* *rawný* *rawina*) *rut*, wyznamenáwagj tož samo co *Slaw* a *Srb*, totiž blesk, gasnost, skwělost, ohniwost, plamenitost w rozličném stupni a w rozličných barwách, obzwláště pak červené a žlutawé gakožto sprowoditelkyň ohně, a černé gakožto následku ohně a zhořelosti. Sem přináležegj následugjcj slowa:

a) prostředně:

1. Latinské: *ferveo*, *fervidus*; *vir* *virtus*; *fur* (násilnjik, sr. *wor*); *brutus* *bruta* *brutum* (ohniwý, diwý), *brutum* (diwé zwjře, swerěp, sr. grae. $\pi\upsilon\rho$); Potom s odho-

zenau prwnj spoluhláskau *rutilo* (blyštěti se, Arma rutilare videntur. *Virg.*), *rutilans* (*rutilantia arma*, *Tacit. rutilantior auro*, *Ven. Fort.*), *rutilus* (glänzend, feuerroth, *rutilus fulgor*, *Cicer.*); Litera *t* (*d*) měnj se na *s*, gako *tonus sonus*, proto k tomuto kořenu patřj i *rosa* (červený kwět, gr. řořov).

Odtudto powstali gměna rjmská: *Brutus*, *Rutilus*, *Rutilius*, *Ruticles*, *Ruselius*, *Roscius* a t. d.

2. **Germanské:** *Feur*, *Feyerlichkeit*; *Brit Bert. brut*, *pert pracht*, *prangen*, *brennen*, *Brand*, *braten*, *brühen*, *sprühen*, *Brunst*, *Prunk*, *Barmherzigkeit*, a s odhozenau prwnj literau: *Rost*, *rösten*, *rüsten* (ornare), *Gerüst*, *Rüst-kammer*, *Ritter*, *Reiter*, *Ross* (ohniwý kůň, swěrepec), *Roth*, *Röthe*, *Russ*, *Rasen*, *Raserey* (ohniwoť, diwokost), *Reitz* (podnět, podpal), *retten* (brániti), a t. d.

3. **Slawské:** *wru wřjti*, *wraucj wřelj*, *wraucnost*, *wřelost*. *war wařiti*, *obariti*, *wäre swara*; a u *Voltig. warli* (bravo, vortreflich), *warlina* (Vortrefflichkeit), *warloča* (Tapferkeit), *warliati* (chimerizzare, schwärmen), *warka* (Schein, apparitio, illusio); *bráti* (laupiti, násilně wzjti), *boriti bauriti*; *berce*, *borce*, *bor wor* (fur, násilnj, zloděg, srow. rab rabowánj), *wrah warag* (buřič, nepřjtel, násilnj), *wrač* (ohniwého, bystrého wtipu člowěk, mudřec, hadač, lékař), *warawac* (Volt. zchytřelec, klamce), *warowati se* (brániti se, maudřým býti).

par, *pára*, *zpára*, *pařiti opařiti*; *per perna perný* (ohniwý), *pernj*, *perla berla* (od lesku); *perun parom*; *pýř pýřjm*, *pýřenj*, *pyroh* (praženice); *pir* (Volt. swadba, Hochzeitfeyer), *pirowati* (slawiti swadbu), *parčiwati* (ausheuraten, ausstatten, wěno dáti), *parčja* (wěno), *brak* (srow. pir, parč, swatba, manželstwj).

prl prliti, *prlawa*, někde i *prhliti prhlawa* (Brennessel). *prech prechký*, *prechliwý*, *prechliwost*; *wrch* (ostrost, končitost).

prsk prskati, *paprsek*, *břesk zábřesk*, *rozbřeskuge se*.

prh brž: *práhnauti*, *pražiti*, *pražma*, *praženice* (srow. pyrožnice), *prjgati* (Volt. pécti), *briežiti se* (srow. ohniwěti, gasněti), *briga* (serb. péče, pálenj se, srow. české brykule).

brn brna brnawý barnawý (ohořelý, opálený, ohněm neb sluncem začerněný), *brnoše* (náčerná kráwa), *broněti* (žlutnauti, sluncem zráti), *bruna*, *brunatný* (ohniwé barwy); *wran* (serb. uhlowý, černý, ater), *wranilo* (serb. černidlo), *wraniti* (brnawé, černé učiniti), *wrana* (černý pták, černý kůň).

brněnj (pancjr, zbraň), *braň zbran*, *brána brániti*, *raniti roniti ráněti*.

brog brogiti (oheň wzbuzowati), **zbrog brog** (sjla, množ-
stwj, počet), **rog rogiti se** (bauriti, schwärmen).

wrm brm: **wreme** (čas, gasno, wedro, Wetter): **breme**
břjmě bremeno (horkost, tž sjlu wyhledáwagjej a
unawugjej, srow. *premo*).

braz brazda (rána, šrám), **brazgotina** (Vollig. šrám,
Narbe, účinek ohniwosti, sjly), **raz uraz raziti obra-**
ziti poraziti; **obraz** (okrasa, ozdoba), **obrus ubrus**.

b) bezprostředně:

brd, **brt**, **wrt**, **rt**; **briditi** (serb. páliiti, swrběti)*, **br-**
dek (Vollig. kysel, ljut); **prudký**, **prutký**, **brídký**,
brdký, **brzký** (slow. s odhozeným *b*. *rezký*, a s pro-
měněním *b*, na *w wrtký*). **brzo brzce** (ohniwě,
ostře); **nábrzly** (slow. kyselý, ostrý); **brdo** (ostrost,
končitost, spice, hora); **brodjm se**, **bredu** (horce, těžce,
usilně kráčjm); **brit** (ostrost), **briti briati** (serb.
holiti se), odtud ostré nástroje; **brítwa**, **bradwa**,
barda, Halapartna a t. d. **brotiti se** (serb. čerweniti,
rubram, flammineum facio), **ubroceny** (čes. očerweně-
ný, ukrwawený), **broc** (serb. čerweno barwjej rostlina).

wrtěti (srow. lat. *rotare*), **zwrtntauti** (ohniwě, rychle, silně
se hnauti, srow. *křepěti* a *krep chrob*, *krutiti* a
krutý), **wrátiti**, **wywrátiti**, **podwrditi**; **rútiti rú-**
ceti, **řjiti řjeeti** (t. g. bořiti, zwrátiti), **zruta** (*Riese*,
srow. obor, chrabornjk, Hüne, Hünengräber, Riesen-
gräber), **wrky**, **ručj** (ohniwý, brzky, strmý), **ru-**
čeg (bystrý, strmý potok, srow. bystrina, gárek, stru-
mien); **rotiti** (ohniwě, baurliwě sobě počjnati,
bořiti, *rúcati*, srow. kramoliti, puniti puntowati), **rota**
(spolek huričů), **rotnjk** (kramolnik, puntownjk), **rat**,
ratag, **ratar**, (bogownjk, rytjř), **ratiště** (zbrog);
ruta rauta, **rasce** (rostliny prudké chuti a vůně).

brus rus rys: od *brid*, *brit*, *brídký*, *brítký*, *brietný*
(meč. Králowd. Rpis), *briti briati*, powstalo prome-
něním *t* (*d*) na *s* (gako *brítwa*. tjen sjen, *tonus sonus*)
brusiti (ostřiti, ohniwě činiti), **brus** (ostřidlo); **rys**
(zwjře ostrých, ohniwých očj).

Od **rud rudý**, powstalo **ruda rudka** (čerwená země, Röth-
el), **rdjti se zardjti se**, **orudie oružie**, srow. *rutilan-*
tia arma), **orež** (pol. m.č.), **náružiwost** (ohniwo-
st), **rušnica ručnica**, **rez** (*Rost*) **rzywý**; **ryza** (slawně,
čerwené raucho, srow. *Slawina*, *Horwatica*, *Hůně*;
srow. *Rausy* nohawice wůbec, potom obzwláště *Hosen*
des *Federviehes*, der *Tauben*).

Od **rudý** (něm. *Roth*, lat. *rutilus*) powstalo **rus ryšawý**
ryšan, **rusiti se** (Vollig. čerwenati se, srow. *rdjti se*);
rosa (od perleuja blésku); **rytalec** (staroslaw. bogow-
njk, *rytjř*, sr. *Narusz*, *Hist.* 1. 3. p. 55.), **Rusag** (Vollig.
deržawa, vlast, srow. *ország*). *Rusia* gmenuge se i *Ra-*

tia (srow. rat, ratag); wiz Schlötzer, Nestor. III. p.233. „Der Herausgeber der Act. SS.p.25. fand in einem alten Msct. der Kirche S. Audomari: „*Georgius Sclavus rex Ratorum.*“ Georgius Slavus gest tu Jaroslaw.

§. 2. Rus z *mythologického ohledu.*

Wšeobecná gména Swátků powstaly nazwjce od swěta, ohně, gasnosti, k. p. lat. *Solennitas a sol; feriae*, srow. *πυρ, ferveo*, něm. *Feyer Feyerlichkeit* od *Feuer*; serb. *Pir* (Festtag d. Zunft); Illyr. u *Volt. Pir* (Hochzeitfeyer); u Wendů Dolno-Luž. dle *Hauptmanna Birě* (Pfungsten); u Wendů Lüneb. wiz Dobr. Slowanku, str. 74. *Trebe* (Wánoce, od *treb* srb); u Poláků a giných *Swięto Swátek* (od swit swět); u Čechů a Slowáků *Slawnost* (od Slaw) a t. d. Zvláštnj gména Swátků powstala od Bohů a Bohyň, kterýmž posvěceny byli, k. p. *Turice*, Swátky *Turowi*; *Dodole*, Swatky *Dode Dondě*; *Smrtná* neb *Morná* neděle, *Mořeně*; *Kupalnice*, Swátky *Kupalu* (Karam. I. 90.), *Koleda Koljada*, Swátky *Koledowi* (Karam. I. p. 91.); *Rusala Rusadla*, Swátky *Rusalkám* obětowané. Gméno *Rusala Rusadla* gest u Slowáků, Rusů, Srbů a poloslawských Walachů w užjwánj. Srow. Slo war Akad. Ross. Sanktpeter. 1822, Čast 5. p. 1105 „*Rusalka Rusalky, tak nazywali drewnije Slawjane Nimf, kotoryja počitajemy byli jazyčnikami boginjami wod i lěsow.*“ — Srow. Petr. Alexiewa Cerkewnyj Slowar w Moskwě 1773. p. 288. „*Rusaliez igrališča, ili igry škomrašskija* (t. g. hry zábawné, s plesem, zpěwem a kratochwjlemi spogené).“ Srow. Karamzin, Istor. I. p. 91. a 349. „*W sujewěrných predanijach naroda Russkago otkrywajem sledy drewnago Slawjanskiego bogopočitania: donyně prostyje ljudi goworjat u nas o Rusalkach ili Nimfach dubraw, gde oně beğajut s razpuščennymi wolosami, osobenno pered Troicynym dnem. — Nedělja od sedmicy Sw. Otec do Troicyna dnja nazywalas. u nas w starinu Rusalnoju.*“ Srow. Palkowičů Slownjk, II. p. 2055. „*Rusadla, plur. gen. Rusadel, slav. Gömör. Pfungsten, feriae pentecostes.*“ Srow. Barholomaeides, Memor. Prov. Cšetnek 1799. str. 218 „*Swátky a*

gisté časy gakožto na Kračun, na *Welikau noc* a na Rusadla. "A opodál, str. 222. „*Na Rusadlnie swiatky podle starjeho obyčjege králow staweti, tance wywázeti do starje kožuchy se obláčeti i gakžkolwěk se blázniti pod štraffanjm zakázáno bude.*“ Tato slowa gsau články cjrkewnjho sněmu Evangelikû r. 1591. we Štjtnjku deržaného. Mezi slowenským *Rusadla* a mezi ruským *Rusalky*, *Rusalie*, práwě takowý gest ethnologicko-mythologický swazek, gako mezi slowenským *D'ond'a Doda*, a mezi ruským *Did*, *Dido*, o nichž wiz naše poznamenánj w *II. Swazku Pjsnj swětských lidu slow. w Uhřjch, w Pešti 1827. str. 32 a 167. Kopitar* odwodj (*Jahrb. d. Lit. Recen. d. Serb. Volkslieder*) bez důwodu *Rusadla* od latinského *Rosalia*, *Rosenfest*. O bohyněch čili Nymfách *Rusalkách*, wiz *Mythol. v. Kaisarow, str. 93. „Rusalky, waren die Russischen Nymphen und Naiaden. Die Fabel sagt, dass sie grünes Haar gehabt und grosses Vergnügen daran gefunden hätten, sich auf den Zweigen der Bäume zu schaukeln.*“

§. 3. Rut Rus z historického ohledu.

Rus, *Rusowé* byli kmen těch Slawů, kteří pod gměnem Unů, Wanů, Wendů od gakžiwosti nad Baltickým mořem bydleli a často značné roge a osady i na protiležjčj Skandinawské a Šwedské břehy pauštěli. Od-kud se i samo toto moře, negen *Wenedickým*, ale i *Ruským*, *Rutenským* zwalo, gako píše *Helmold L. I. C. 1. „Rucenum mare (při Estlandě) breve brachium (finický chobot) in Graeciam transmittit.*“ *Adam Bremenský* wýslowně Rusko *Windickým* kragem nazjwá, p. 58. Ed. Fabr. „*Deinde latissima Polonorum terra diffunditur, cujus terminum dicunt in Ruzia regnum connecti. Haec (Russia) est ultima et maxima Winulorum provincia, quae et finem illius facit sinus.*“ *Srow. Schlötzer, Nord. G. p. 502. „Wo Adam (p. 28.) Slaven an der Ostsee nennt, versteht er nicht Pomern und Meklenburg, sondern auch hauptsächlich Russen. Und eben so setzt die slawische Chronik eines*

Ungenannten und der Annalista Saxo Russen an die Ostee. Auch Saxo spricht von Russischen Flotten und Seekriegen.“ Týž w Nest. K. II. p. 39. „Sechzehn Völker zählt Nestor in Einem Odem auf, aber der erste Name Rus, sollte hier nicht mit darunter stehen: hier ist er ein blosses Einschleibsel der Abschreiber. Freilich fehlt er in keinem einzigen Codex, daher ich ihn auch nicht wegzustreichen gewagt habe.“ Srow. Karamz. I. p. 830. „Ljetopiscy Prusskije goworjat o častych wójnach Rossijan s Prussami w VI. wěkě (Lucas David. Chr. 41. 45. 53. 55). Knjaz perwych, sojuznik Mazowskago, imenowalsja Čimbach ili Činbeg (Činbog). Ili sii Lětopiscy směšiwajut nowěšija dějanija s drewnimi, ili powěstwowanije ich dokazywajet, čto Rossijane prežde Rjurikowych wremen žili gdě nibud' w bližnem sosědstwě s nyněšnimi Prussami.“ p. 50. „W Stepennoj Knigě XVI wěka, i w někotorych nowěšjch (?) lětopisjach skazano, čto Rjurik s bratjami wysel iz Prussii, gdě izdawna nazywalis Kurskii zaliw Rusnoju, sěwernyj rukaw Němena ili Memelja Russoju, okresnosti že ich Porusjem. W drewnem Nowgorodě odna iz mnogoljudněšjch ulic nazywalas Prusskoju. Zamětim takže swidětelstwo Geografa Rawenskago: on žil w VII wěkě, i pišet, čto bliž morja, gdě wpadajet w něgo rěka Wisla, jest otečestwo Roxolan — Juxta Oceanum est patria, quae dicitur Roxolanorum, Suaricum, Sauro-matum, per quam patriam inter cetera transeunt flumina, quae dicuntur, fluvius maximus, qui dicitur Vistula et fluvius Lutta (dle Gatterera Rutta, čili Rusa): — dumajut našich Rossow, koich wladěnje moglo prostiratsja ot Kurskago zaliwa do ustja Wisly. Wěrojatnost ostajetsia wěrojatnostiju.“ — Z těchto baltických Slawů pronikly dáwno osady i hluběgi k seweru, zvláště do Šwedka, gako to řeč šwedská značně poslawenštěná, slawská historická a topographická gměna w této kragině, nordické powěsti, zpěwy a děge, potwerzugj. K takowým Slawismům we šwedské řeči přináležej mezi jinými k. p. *terminatio adjectivorum in ski*, která se w jiných germanských nářečjch nenalezá, a nepochybně od Slawů

pügčena gest, k. p. slaw. hradský, á, é, šwed. gardski, slaw. grecký, šwed. Gerski, slaw. Šwedský Swendski, šwed. Svenski a. t. d. To wyznáwá sám rozený Šwed, Thunmann, Ueber die gottesd. Alterthümer d. Obotr. str. 274. „Endlich will ich nicht unbemerkt lassen, dass nach Sturlesons Bericht ebenfalls einige Wenden in Odins Gefolge mit nach Skandinavien gekommen, und dass wirklich in den Sprachen, die daselbst geredet werden, verschiedene Wörter zu finden sind, die in keiner andern Germanischen Mundart anzutreffen, und die mit gleichbedeutenden Wörtern in der Sprache der Slaven eine gänzliche und ungezwungene Aehnlichkeit haben, ohne dass man angeben kann, woher diese Aehnlichkeit gekommen.“ Tyž tam: „Die Frea Freia bekam in Skandinavien den Zunamen Wanadis, die Göttin der Wenden, vermutlich weil ihr Dienst daselbst ursprünglich von den Wenden herrührete, und in der That hatten auch die Wenden eine Göttin die Siewa hiess, deren Name eben die Bedeutung hatte, als das Skandinavische Frea, eine Frau und Gebietherin.“ Srow. Surowiecki, Sledz. Pocz. str. 136. „Sieba czyli Dziewa wyobrażana była w postaci kobiety z twarzą wdzięczną. Te boginie przyieli Normany Skandinaswcy od Wanów czyli Stowian, na znak przymierza a ożeniwszy z Torem, zwali ją Wana-Sif. Runami pisano jey imie Sieba lub Tsi-ba, co w wymawianiu brzmiało Siewa albo Dziewa.“ Naposledy se wšjm tjmto srowneg: Aufsätze, betreffend die russ. Gesch. von I. K. M. d. Kaiserin Katharina II. Band. 1. „Die Slaven bemächtigten sich so vieler Provinzen in Osten, Süden, Westen und Norden, dass in Europa kaum irgend ein Ländchen übrig blieb, welches sie nicht berührt hätten. Wo sie hinkamen: da baueten sie Städten, von welchen viele bis jetzt slawische Namen führen.“ A Schlötzer, Nestor, III. p. 160. „Germaniens östliche Hälfte war von jeher, d. i. so weit wir in der Geschichte kommen können, mit Slaven besetzt. Bey den mächtigen Fortschritten, die die Cultur der slawischen Geschichte in unsern Tagen thut, wird es nicht lange mehr dauern, dass die weiland allgemeine

Idee, als wären diese Germanischen Slaven erst eingewandert, seit dem eigentliche Deutsche, die vorhin in ihren Ländern gesessen hatten, ausgewandert wären, sich gänzlich verlieren wird. Nie hat sich ein Deutscher in Meklenburg (Rereg), in Pommern, in der Lausitz u. s. w. befunden, ehe Obotriten, Pommern, Sorben, das Land besetzten: diese sind Aborigines ihrer Länder in der vornehmsten Bedeutung.“

§. 4. O gmenách Rurik, Zniew, Trubor.

Ke gmenûm slawským pošweděným patřegj gména Rorig, Zniew, Trubor.

Prwnj gméno Rurik, Rorek, gest čisté slawské slovo, a užjvá se až posud, gmenowité u Čechû, Polákû a Bosnákû, k označenj dwau druhû rychloletých ptákû, totiž sokola, zvláště modrého, a tu sluge *raroħ*, potom *właštowky* čili lastowice a tu sluge *roryk*. Srow. Palkowičû Slownjk II. str. 1967. kde stogj: „Raroħ, u, m. modrý sokol, *Blaufuss, falco cyanopus, Vel.* a tamž str. 1989. Roreyk, a, m. sl. deštownjk (že dešt obadá), *Spierschwalbe, Kirchschnalbe, hirundo apus, Linn.*“ Srow. Bernolakû Slownjk, D. IV. str. 2618. „Raroħ = *strakawý gestrab, accipiter stellaris, falco cyanopus, der Fischeaar, Blaufuss, Sternhabicht, Sprintz.*“ Tamž str. 2738. „Roric = *Trasoritka.*“ Srow. w *Biblii*, 5. Moyž. 12. 16. „Těchto ptákû gjsti nebudete: *Pstrosa, sowy, wodnj káně a krahulce wedle pokolenj geho, Raroħa, kalausa a labauti.*“ — Dále srow. Lindeho *Polski Slownjk*, Čest III. p. 14. „Rarog, a. m. Boh. *raroħ*, ptak *falco buteo, der Blaufuss*, wielkości iastrzębia, koło błot się tułaiący. *Kluk. Zw.* 2. 305. (cf. Boh. *roreyc, roreyk ierzyk, iaskolka*; Bos. *roraj, roreis, bregula, ciopazierzyk*). Kukułkę biią, obawiając się, aby się za czasem rarogiem nie stała. *Ktok. Turk.* 99. Rarog ptak myśliwy. *Stat. Lit.* 394. Rarog kwili. *Ban. J.* 5. b. Ptak rarog, po Włosku Laniero, po Niem. Scheymer, po Franc. Lanier, Lanneret, należy do największych osobliwości w innych krajach. Buffon wyznaie o tym ptaku niewiadomość. U nas rarogi z błękitnym dziobem i nogami, używane bywały do polowania

od času žniwa až do počnéy iesieni. Opaliński, nauczyciel Zygmunta Augusta, usprawiedliwia niedanie pozvolenia wychowancowi swemu polowania rarogami, že te ptaki są nayokrutnieysze w swoim rodzaju, porwane ptaki rozdzieraia; a tak samego tylko okrucienstwa w tym polowaniu uczyć się možna. *Czack. pr. 2. 245.* Stoią iak rarodzy, dziwaiac się. *Haur. Sk. 93.* Poglądali na mię iak na raroga iakiego. *Teatr. 19. 30.* Raroży, -a, -e, od rarogów. *Blaufuss, Rarože skrzyła. Pot. Arg. Zab. 14. 238.* —

Že Slawowé osobnj gměna často od ptáků brávali, máme nesčjselné příklady gmén, k. p. *Sokol Sokolow*, (u Rusů), *Lastowica*, *Orel Orlov*, *Gestrab Gestrabinský*, *Kawka*, *Kaně*, *Kalaus*, *Sowa*, *Holub*, *Hriwnák*, *Hus*, *Kohaut*, *Labút*, *Kácer*, *Slawjk*, *Skřiwan*, *Stehljik*, *Paw*, *Pawice*, *Sykora*, *Drozd Drozdjk*, *Wrana*, *Wranič*, *Woronič* a t. d. kterážto gměna všecká we starých i nových časech u Slawů nalezáme. Gméno *Rorik* tedy gest totožné se gménem *Sokol* aneb *Lastowica*; toto gméno w těch časjch i u Pomorských, Rusům sausednjch, Slawů nalezáme, kde hrad Meklenburg *Rereg*, *Rerich*, *Roreg*, ba celý kmen *Obotritů Reregi* sluli, nepochybně od prwnjho swého zakladatele a předka *Rorek*. *Srow. Adam. Brem. Hist. p 19. ed. Fabr. „Deinde sequuntur Obodriti, qui altero nomine Reregi vocantur, et civitas eorum Magnopolis.“ Srow. Ann. Fuld. ad a. 809. et Mollerus in Helmoldo p. 36. „Rerich civitas Obotritorum. — Trascio in oppido Rerich ad mare sito, per sicarios a Dano submissos, occisus est.“* — Tomuto mjestnému gměnu *Rerich*, *Rereg*, podobná gsau následujcjj gměna měst, k. p. w Rusku: *Sokolsk*, w Polsku: *Sokol*, *Sokolec*, *Sokolka*, *Sokolow*, *Sokolowka* a t. d. wiz *Büsch*. II. W Serbsku pak celý krag se *Sokolským* nazjwá. — Gméno *Rarach*, *Rarássek*, Carn. *Rarashk* nalezáme i w Mythologii slawské se smyslem zlého ducha, ukrutnjka, snad zniklé od některého zlého trápliwého knjžete slawského. We slowjch *raroh rarach*, *roryk* gest toliko *rar* (*ror*) kořen, *oh*, *ach*, *ich*, *ýk*, *ic*, *aj*, *eis*, gsau formowacj přídawkové.

Druhé slawské pošwedéné gméno *Zniew*, aneb *Sinew*, *Sineus*, *Snio*, pochodj od *znjti zweněti*, to gest *slauti*, *slawiti*; gest tedy swým wýznamem totožné, aspoň podobné gménu *Slaw*, *Slow*. Odtud powstali gména *Zni*, *Zniow*, *Zniowskiý*, *Znin*, *Znislaw*, *Zwonislaw*, *Zwonimir* a t. d. *Dlugoš*, *Hist. Pol. T. I. p. 49.* píše *Scyniew*, *Naruszewicz Zyniew*. — Geště r. 1500. nosil geden ruský spisowatel w Nowgorodě gméno *Zinow*, *Zinowij*, wiz *Greč*, *Istor. rus. liter. str. 59.*

Třetj takowé gméno gest *Trubor*, dle *Schlötzer*a i *Truwe*, gehož kořen gest *Srb*, *Trb*, *Trw*, odkud gména *Trbor*, aneb se wloženu samohláskau *Trebor* *Trubor*, *Trebata*, *Tribata*, *Treban*, *Trebawa*, *Tredek*, *Treban*, *Treboš*, *Trebsa*, *Trebomysl*, *Treborad*, *Trebislaw* a t. d. *Wiz Rozprawu II. D. I. o gménu Srb.* — Gméno *Trubor* *Tribor*, *Trebor*, anebo s předrážkau *Strebor*, naležáme w najstaršjch časech i u Čechů, wiz *Kralodworský Rpis* od *W. Hanky*, *Zpěw Ludiše a Lubor*, aneb *o slawném siedanj*, *str. 64.*

„I kaže kniez na *Střiebora*,

Střiebora Ludislawa zjwá.“

W tomto gméné *S-třebor*, gest *S*, pauhá u Čechů před literau *t* obyčegná, předrážka, tak gako: *Tur*, *Tyr*, u *Kosmasa* a *Styr* u *Hágka*, aneb *tjen s-tjn*, *třjda*, *s-třjda* a t. d. Ba geště w počátku 16 stoletj bylo toto gméno *Trubor* *Truber* u *Slawů*, w *Krainku* bydljčjch, užjwáno; tak slawný překladačel *Krainké Bible* slul *Primus Truber*. *Srow. Dobrow. Slavin p. 241.* „*Primus Truber aus Krain wurde 1508 auf der Rastzhitz, einem Freyherrlich Auersbergischen Dorf 3 Meilen unter Laybach, von ehrlichen Aeltern, vermuthlich im niedrigen Stande geboren.*“ Gména českých wesnic a statků *Trebor*, *Treboř* (*Treboč*), *Streboř* a t. d. též sem náležej. *Schlötzer* sice prawj w *Nestore Kap. XX. p. 191.* „*Rurik, Sineus, Truwor: lauter ächt germanische, und besonders alt schwedische Manns-Namen, nur im Auslande etwas verzerrt. Lauter Namen dänischer und schwedischer Könige, Helden und Seeräuber, die bei Saxo, Snorro und in den Sagen in Menge vorkommen.*“

Proč že ale Schlötzer tato gména z germanské řeči ne-wyswétlil? Geho domněnj, že Rorekz Roderich powstalo, gest hrubý blud, nebo oba tato gména cele rozdj-ným kořenům přislauchaj.

Tyto slawské osady ruského kmene we Šwedsku, musely znamenité býti, an podle gegich gména sausednj národové celé krage Rosslagen čili Rosslawen, anoberž celau kraginu Rootsí Ruotzi, nazjwali. Srow. Schlötzer, Nestor, K. XIX. p. 179. „Die Esten und Finnen trieben in sehr alten Zeiten Seeraub in der Ostsee, und vorzüglich häufig in Schweden. Die nächste Küste, die ihnen gegenüber lag, war die von Upland, diese heisst noch wie vor Alters, Roslagen.“ Srow. Büsching, Erdb. Hamb. 1787. T. I. p. 492. „Es begreift dies Land (nehmlich Upland in Schweden) 1.) Upland an sich selbst, mit welchem Namen derjenige Theil belegt wird, der mitten im Lande liegt. 2.) Roslagen, oder der Theil, welcher gegen die See liegt.“ Co ge w Denemarku Wendsys-sel, t. g. Wendû sjdlo, lat. *Vandalia, Venilia*, to ge we Šwedsku Rosslagen anebo vlastně Rosslawen, nebo Germanové naše Slaw často na Slag proměňuj, srow. Rozprawu o gménu Slaw. Tak proměnili hrad a město pomorské Slawa na Slage; tak pewnost w Hor. Sasjch Slawetin na Schlagentin; tak gezero tamž Slawetin na Slagetin; tak i Slavenfurt na Clagenfurt; tak řeku Drawu na Drage. Srow. Nicol. Leuthinger, Topog. March. Frank. et Lips. 1729. „Schlagium opus Critonis a Slava conjuge Swantiboris filia.“ A Büsching Erdb. VIII. p. 783. „Schlawe oder Schlage, ehedessen Slawina und Slawena, eine Stadt an der Wipper, im Herzogthum Pommern.“ Od těchto pomorských Slaworusů, čili Rusoslawů, Rosslagů, gmenowali Finové a Estové celé Šwedsko Rus Rusko. Wiz Juslenii Finnisches Lexicon, str. 319: „Ruotzi = Schweden; Ruotzalainen ein Schwede.“ — Wiz Hupel, Estische Grammatik, str. 259. „Rootsi-ma, Schweden-Land; Roots, rootsi mees, rootslane ein Schwede.“ „Sehr gewöhnlich, prawj Schlötzer, w Nestore K. XIX. p. 179. benennen Nachbarn ganze Völker und grosse Länder nach den

nächsten Theilen, an die sie stossen, oder die sie zuerst kennen lernen: so *Allemagne bei den Franzosen für ganz Deutschland.*“ Slawské gméno *Ros Rus* práwě tak přešlo na Šwedy a Šwedsko, gako slawské gméno *Un Win Fin* přešlo na *Suomy Suomalainy*.

Gméno *Rus, Ruský*, nalezáme ale geště i we staršjch časech, totiž před Rurikem a w giných kragech slawského národu, totiž w polednjch, kde moře Pontické od dáwna *Ruským* se zwalo. Srow. *Nestora*, Petersburg. 1767. str. 7. a *Schlötzerowo wydánj* K. VI. „*Dněpr tečet w Ponteskoge more tremi žerely, iže more slowet Ruskoje.*“ Na čež *Schlötzer* prawj, str. 92. „*Wenn dleser Name bei den Byzantiern vorkömmt, so bezieht er sich gewiss auf die ältern Pontischen Russen.*“ A str. 36. „*Sind die Pontischen Russen am Schwarzen Meer, deren die Byzantiner noch vor Rurik erwähnen, mit den baltischen Russen, von der Ost-See her einerlei?*“ *Nikoli!* nebo práwě tak mohli býti rozdjlnj dwa kmenowé Rusů we slawském národu, gako byli dwa kmenowé Chorwatů, Obodritů, Lutiků, a t. d. Hledjmeli na to, že diplomatické příklady máme, kde cuzinci naše *Slaw* i gako *Solan* pjsali, wiz *Gebhardi Wend. Gesch.* I. str. 65. „*Jaromirus princeps Rugianorum gab 1256. eine Verordnung über die Anzahlwendischer Bauern in den Dörfern, worin er diese Solanos sive Slavos nennt. Siehe de Dreges Cod. Dipl. Pomer. T. I. p. 390.*“ tedy nebude se nám tak nesmyselné zdáti ono staršjch i nowěgšjch (k. p. *Assemanna*) děgopisců, potwerzowánj: že Sarmatský kmen *Roxolanů* Slawům patřj, a gest, co do gména, podobný *Roslagům* čili *Rosslawům, Rosislawům, Ruským Slawům.*

§. 5. O gménu *Wareg Wrah Wager.*

Tomuto všemu dáwa wáhu i gméno *Wrahů, Wragů* čili *Wariagů*, kteřj práwě tak gako *Ros* slawským, nad Baltem bydlivšjím, národem byli. *Wor Worog Wrag* i z téhož etymologického i z téhož ethnologického kořene pocházegj, wiz §. 1. *Wor Wrah* (srow. graec. *pyrata*), značilo půwodně muže ohniwého, silné-

ho, potom násilnjka, nepřjtele. Wragi Waregi a Wagiri nepochybně gedno a tož gest; a wztahliwě na toto cele přiswědčugeme bádánjm Naruszewicze, Hist. Nar. Pol. T. I. k. II. str. 197. „*Morze Baltyckie, to które Prusy i Inflanty od Szweceyi dzieli, Wareckiem nazwane byto. Łatwo wnieść należy, że ci Waregowie ubrzeż morza Balyckiego, czyli od nich Wareckiem nazwanego osiadali, a Inflanty obytem swoim zajmować musie li; samo przezwisko narodu tego Rusczyzną wydawać zdaie się, i zabawy iego razem; dwa słowa Ruskie Woroh (Wrah) nieprzyaciel, lub Wor, złodziéy, męsiaty im nadać przezwisko: położenie nad morzem, ztąd na niem częste rabunki i z sąsiedzkimi narodami zwaśnienia, dość władną przyczyną były. — Odnoga Estonii i morze Baltyckie, koto wyspy Oseli, niemal po uyscie Dzwiny, po dziś dzień nazywa się od Moskalów Wareckiem, zachowując nazwisko od dawnych mieszkańców swoich nadbrzeży. Czytam dzieie Duńskie, i za panowania Frotona pierwszego Króla tego imienia, znajduję woynę iego toczoną z Rusinami, w Pontanie historiku Duńskim na karcie 16. położoną. Froto wojował z Rusią ieszcze przed przyściem Chrystusa: azaliż ta woyna nie była toczoną z Waregami, których dzieiopis Duński nazywa Rusinami? — Czytam w Saxonie Grammatyku na karcie 76. woynę Frotona III. z Słowakami, pctém bitwę między nimi zasztą w której wódz Słowaków Strunik zginął, reszta zaś narodu poddać się musiałą. — Tamż str. 216. Srow. Eckardus T. I. fol. 5. „Rurico qui saec. VIII. principatum Russorum adeptus est, Waregus gente ab Ruis vocatur, quia aut ex Vagria aut e vicina Dania, quae mari Vargico seu Baltico alluitur, ortus erat.“ Że ta cata ziemia, która od Wagryi aż do państw Ruskich nad morzem rozciąga się, była niegdys Wargią czyli Waregią nazwana i potężnych Książąt miała; pisze Helmold L. I. C. 12. — Tjż tam, Tom. I. K. III. p. 568. „Waregowie. Helmod, autor kroniki Słowiańskiej, we XII wéku żyjący, pisząc o Wagryi prowincyi, teraz z Holsatami sąsiadującey a dawniey Słowian Wagirów oyczyźnie, powiada w księdze I, roz-*

dziale XII, iż ta Wagrya miała niegdyś potężnych Królów, i nie tylko Obotrytów i Lutyków aż do Odry, ale dalsze nawet nadmorskie Słowiany miała holddownicze. — Zamienito się z czasem nazwisko Wagrów w Wagirów, i zostało przy Wagryi. Rusini, powiada Ekkard (T. I. Comm. de reb. Fran.), Starygrad czyli Altenburg i Lubekę kładną w kraiu Wariach czyli Waragów. Nie czytamy nigdzie w starożytnych pisarzach, aby prócz Wagirów Słowian okoto Holsacyi mieszkających, była gdzie indziej Wagrya, chyba że ciż sami Wagirowie, dawszy Rusinom pierwszego Księcia Rurika, wnieśli z nim imie swoje do innych Słowian.“ Srow. Assemann Calend. T. I. p. 218. „Herbersteinius in Slavorum Annalibus narrari scribit Ruthenis Waregos imperavisse. Quum ipsi (Rutheni) mare Balticum et illud quod Prussiam, Livoniam, indeque post ditionis suae partem a Svecia dividit, mare Waregum, Waretzkoie morie, appellant; recte conjicit Herbersteinius, de illis Wageris sermonem fieri, qui Wagiriam incolebant, seu Wagriam, famosissimam quondam Vandalorum civitatem et provinciam, Lubecae et Ducatui Holsatiae finitimam: Wagiri enim populi, quos Russi Waregos vocant, Wendi fuere, eaque tempestate potentissimi; Russorum denique lingua, moribus atque religione utebantur; teste Helmoldo cujus in Chron. Slav. C. 2. postquam Slavorum populos inter Albiam et Odoram degentes recensuisset, haec sunt verba: Hos sequuntur Obotriti, civitas illorum Mikelinburg. Inde versus nos (i. e. Lubecenses) Polabi, civitas eorum Racisburg (srow. Rat, Rut). Inde transitur fluvius Travenna, in nostram Wagicensem Provinciam: civitas hujus provinciae quondam fuit Aldenburg maritima. Russis itaque finitimis, quos nunc Moscovitas vocamus, olim imperarunt Slavi Principes ex Wagriis seu Waregis, potius evocati, quam externi, et a religione sua, moribus idiomateque diversi.“ Nestor výslowně pravj že Waregowé nad mořem k Anglii bydleli. Srow. Nestor, K. II. str. 24. „Po smuže moriu Variadžskomu prisedjat Variazi k zapadu do zemli Anglianskija.“ Srow. Karamzin, I. str. 325.

poznám. 105. Toto položenj srownáwá se cele spoloženjm Wagrie. Prawdě podobno tedy, že toho času i Šwedské *Rusko, Roslagen*, pod toto Wagirsko čili Waregsko přináleželo, a w tomto smyslu píše Nestor K. XIX. „*Idoša za more k Wariagom k Rusi.* — at. d.“ A opět K. XX. „*I izbrašiasia trije bratja s rody swoimi, i poiaša po sobě wsiu Rus, i pridoša k Slowienom pierwije.*“ Pamatná gsau tohoto Letopisu slowa ona „*poiaša po sobě wsiu Rus*, t. g. pogali se sebau wšecker Rustwo, německy: sie nahmen alles mit was Russe hiess.“ To gest, tito tři knjžata Slawů, Rus gmenowaných, a na zábřežj Šwedska w cizj kragině bydliwšjeh, snad i od ostatnjeh Šwedů tlačených, slyšawše toto wolánj bratrů Slawů Nowgorodských a Kriwických, při swém odchodu pogali, negen swau rodinu, ale i gine Slawy (wsiu Rus) spolu se sebau a wystehowali se s nimi ze Šwedska. Při této přjležitosti mohel i drahný počet rozených Šwedů s těmi Slawy k nowgorodským Slawům přigjti: Slawowé pak ti, tak dlauho we Šwedsku bydlewšj, učinkowali práwě tak na šwedskau řeč a gměna, gako na opak. Odtudto se dagj wyswětliti gměna a slowa šwedska we staršj Ruské historii, zvláště we Traktatech s cjsarstwjm Konstantinopolitánským; odtudto se dagj wyswětliti i některé šwedsko-ruské názwy prahů Dněpra u *Constantina De Ad. Im. C. 9. p. 59. — 61.* totiž: (*Essupe*) *Nessupe, Ulborsi, Gelandri, Aiphar, Baraphoros, Leanti, Strubun.* Perwé a poslednj gměno gest práwě slawské totiž *Nespi*, a *Strumien* čili *Strmina*. We slowjch *Ulbors, Aiphars, Baraphoros*, powstala druhá polowice *bors phars phoros* ze slawského *porog prog prag* anebo *prah poroh*, a má geden a týž význam.

Některé Codices Letopisů Nestorowých (k. p. Valatyricus, Polieticanus a t. d.) wýslovně to wyprawngj, že tito tři bratrj přišli ot *Niemec*, srow. *Schlötzers* Nestor, K. XX. str. 189. Slawowé Waregi, Wagri, seděli skutečně nayhlaubě w Němejch. Ostatně neheceme se zde odwoláwati na Kroniku *Joachima*, o gegjž prawosti geště hádka gest mezi učenými Rusy, we které se *Rurik* i *Olga* čili *Prebrasa* wýslovně půwodu Slawského a potomky *Gostomyslowými* býti prawěgj. Gen to se zde ptáme: odkudže sám *Nestor* celau tuto diwnau, giným děgopiscům neznámau, Episodu o *Rurikowi* a geho dwau bratrjch wzal?

nenjli ona čerpána gen z kalných studnic nĕgakowých negistých bágek a prstonárodnjch zpĕwů? nenjli ona podweržek gen pozděgi do geho letopisů wkluzlý? Bezpečnoli na tak wiklawé dno počátek a saustawu celé Ruské historie klásti? Srow. Ossolin. Kadlub. od Linde, str. 29. „Das Andenken mancher Ereignisse konnten die Slaven aus ihren Ursitzen mitgebracht haben; andere konnten ihnen auf ihrer langen Wanderschaft bei ihrem Zusammenstossen mit so vielerley andern Nationen, begegnet seyn. Dazu mischten sich nun auch fremde, eigenthümliche sowohl jenen Ländern, wo sie Gäste oder Ansiedler gewesen, als den Völkern, die dort vor ihnen sich mannichsalig abgelöst hatten.“ — Srow. Thunmann, An. ů. die allg. Nord. G. des H. P. Schlöt. p. 157. „Man dürfte fragen, was den Nestor für ein Schriftsteller ist, dessen Nachrichten H. Schlötzer in einigen Stücken blindlings folget, und in andern nach Gutbefinden verlässt? Nestor war ein Mönch, so unwissend und leichtgläubig wie andere seine Mitbrüder, die mit ihm zu gleicher Zeit lebten und Chroniken schrieben; der von dem, was in seinen Tagen vorging, keine andere als eine seichte und unvollkommene Kenntniss haben konnte, und eine noch unvollkommenere von den Zeiten, die er selbst nicht erlebt hatte: der schon in den nächsten Zeiträumen voll von Anachronismen, Ungerimtheiten, erweislichen Erdichtungen und andern groben Irrthümern ist. Man vermische nicht, was ihm aus reinen Quellen zugeflossen, mit dem, was er aus trübern und schlechten Gewässern hat schöpfen können. Man behandle ihn nicht eigenmächtig: man erkläre und verdrehe ihn nicht wie es eine jede Gelegenheit erfordert. Im ersten Jahrhundert nach Christi Geburt reiste schon nach seiner Erzählung, in Rusland der heilige Apostel Andreas, befuhr den Dnepr und die Wolchow, predigte den Slaven die hier wohnten, das Evangelium, richtete auf den Kiewschen Bergen ein Kreuz auf, segnete Rusland ein, weissagete von der völligen Bekehrung des Volkes, und der Erbauung von Kiew; und erzählte von den hiesigen Slaven, ihrer Lebensart und Gewohnheiten, bei seiner Zurückkunft nach Rom, viele Wunderdinge u. s. w. — Man erzähle was dieser bei allen seinen Schwachheiten ehrwürdige Chronograph wirklich gesagt hat, undbürde ihm nichts auf, was nicht sein ist, oder welches noch schlimmer ist, was seinen Berichten widerspricht.“

Pĕkná prawidla, ale sám Thunmann ne wšudy ge následowal.— Onano Kronika Joachimowa aspoň toho žiwým důkazem gest, gak wĕasnĕ a slušně historicko-národnj cit Rusů proti této báge, aneb aspoň proti gegjmu křiwému wykladu, se hlásil a gegj neprawdu tušil. Srow. Tappe, Gesch. Rus. p. 145. „Ingorn (srow. Ungor) verheurathete Oleg mit Prekrasa, d. i. die Allerschönste, aus Isborsk, von Gostomysl's Geschlecht; von Oleg aber erhielt Prekrasa den Namen Olga. Dies sagt

Joakim, erster Bischof von Novgorod, ein Grieche, der 991 nach Russland kam, und 1030 daselbst starb, er soll der erste, und also noch älterer Chronograph als Nestor seyn, Müller, Schlötzer, Lomonossow, Karamzin halten Joakims Chronik für apokryphis, Tatiščew, Boltin, Jelagin und Völkner betrachten sie als echt.“

§. 6. *Ethnologicko-historický důvod: že perwá Slawo-Ruská kněžata nebyli a nemohli býti cuzinci, owšem z Germanského národu, nayméně pak ze Sasko-šwedského kmene.*

Pochybné zewniterné historické děje, magj se na charakteru a na wniterné historii národu, gako na průbjrském kameni, zkušowati; w sawisu s předešlymi časy, s přjbužnými kmeny a s přjtomnými okolostogičnostmi, bez pogatosti, powažowati, a podle toho gegich prawdiwost aneb neprawdiwost rozhodnauti. O charakteru slawského národu w těch naydáwněgšjch časech, čjtáme to, že on byl swobody milowný, kněžata z vlastnjho národu pošlá sobě woljej a wysoce wážjcej, cizým pak se wyhybugjej, ba ge opowerhugjej. Swédectwj o tom wýslovné zanechali nám gak sami Germanowé, tak i Byzantinci. Mezi těmi perwými srow. Witichinda An. L. 2. „*Slavi bellum quam pacem elegerunt, omnem miseriam carae libertati postponentes. Transeunt sane dies plurimi his pro gloria et magno latoque imperio, illis pro libertate ac ultima servitute varie certantibus.*“ Mezi těmito poslednjmi wiz cjsaře L w a M audrého (Leo sapiens, w 9 stol. r. 850–889, otec Constant. Porphy.) w *Taktice*, Kap. XVIII. edit. Meursii: „*Slavorum gentes et vitae victusque ratione et moribus aliae aliis sunt persimiles, ingenuae atque liberae, quibus servitus et subjectio nulla unquam ratione persuaderi potuit, praesertim tunc, cum ultra Danubium in propria regione habitarent, unde etiam huc traductae, et quodammodo servitutum amplecti coactae, nemini alii libentius servire volebant, quam quodammodo suis: melius enim arbitrabantur, a principibus gentis suae atteri et opprimi, quam Romanis pa rere, subjicique legibus.*“ Srowneg s tjnto pamatná slowa, která

powěstný *Lauritas*, slawské knjže r. 595. wyslancům Chánowým řekel, dle Menandra u *Strittera II. p. 49.* „*Quis hominum est, qui solis radiis tepescit, qui nostram potentiam possit sibi subigere et domare. Aliorum enim regionis dominatum acquirere solemus, non alii nostrae, qui nos certe manet, donec erunt bella et enses.*“ — Srow. Linhard, *Gesch. v. Krain, T. II. S. 211.* „*Die Slavische Nation fühlte ihren Werth und handelte nach diesem Gefühle. Sie liebte ihre Freyheit und vertheidigte sie gegen ihre Unterdrücker mit einer Verzweiflung, die ohne Beispiel war.*“ Surowiecki, *Sledz. Pocz. str. 156. 167.* „*Uważano powszechnie, że Słowianin, gdziekolwiek spotkał Słowianina, osobnym zwyczajem narodowym, całował się z nim w twarz uprzeymie. (Ljbánj se Rusû welikonočnj, snad odtudto se zachowalo). A kiedy już widzieli, że muszą pójść pod obce jarzmo, nie chcąc dożyć téy niedoli, całemi gromadami sami sobie zadawali śmierć dobrowolną.* Chalcocond. p. 16. Theop. I. 6. Cedr. T. 2. Witech. L. 2. Saxo Gr. 14. Crantz. Vand. L. 5. c. 39.“ — I nestaloliby tedy wolánj a wolenj cizinců za knjžata w přjčném odporu s tjmto charakterem národu Slawského?

Ale geště wjce odporugj děge a skutky historické tomu, žeby ta perwá Ruská knjžata z některého ku Germanskému národu přináležejcjhо kmene byli. Toto wolenj ruských knjžat stalo se totiž w 9 stoletj, roku 861. Než ale komu známo nenj z historie, gak už předtjm celých dwoge stoletj, a práwě toho času a w tom desetoletj, kmenové germanštj se slawským národem zacházeli, gak geg na všech stranách tlačili a týrali, ba gakowé křiwdy a muky gemu činili, začjnagjce od roku 610 od Franků totiž: *Pipina (747), Karla Welikého (800), Ludwika I. (814), Lothara I. (840), Ludwika II (855), Karla II. (875)*? My chceme zde twárnost toho času a tehdegšj obapolné postawenj, těchto dwau národů, Slawského totiž a Germanského, letočetným pořádkem předstawiti, berauce Germanský národ w obšjrném smyslu a děljce geg, podle *Schlötzera, Nord. Gesch. 335. na tři hlawnj kmenej totižto:*

I. GOTHŮ,

II. FRANKŮ, (in Hessen, am Ober-Rhein, in Franken, Schwaben, Baiern, Oesterreich, in Elsass und in der Schweiz.)

III. SASŮ, ku kterýmž patřej i Skandinawové s gegich oddjly, totiž *Dánové, Švédové, Norwegové* a t. d.

Wšickni tito Germanštj kmenové, naywjce pak tento poslednj, tak tlačil a odvrátil kmeny slawského národu od sebe, že tito, gegich nátisku a ukruteustwj se zhroziwše, všemožně se gegich panstwj sprostiti usilowali. Slyšme, a to wětšjm djlem samy *německé, swědky*:

Rok:

370. „Gothorum rex Ermanaricus in Venetos arma commovit, qui quamvis armis disperiti, sed numerositate pollentes, primo *resistere* conabantur. Hi ab una stirpe exorti, tria nunc nomina reddidere, i. e. Veneti, Antes, Slavi: qui quamvis nunc, ita facientibus peccatis nostris, ubique *desaeviant*, tamen tunc omnes Ermanarici imperiis serviere.“ *Jornandes Eppus. Rav. de Goth. Or. C. 22.*

373. „Gothorum rex Winitharius in Antarum fines movit provincium, eosque dum aggreditur, prima congressione superatur, deinde fortiter egit, regemque eorum *Booz* nomine cum filiis suis et 70 primatibus, in exemplo terroris, *cruci affixit*, ut deditiis metum cadavera pendentium geminarent.“ *Jornandes, ibidem C. 28.*

610 — 644. „Caeteri vero Chrobati versus Franciam (Germaniam, Saxoniam) commorabantur, parebant autem Othoni magno regi Franciae quae et Saxonia. Per aliquot vero annos etiam Dalmatiam incolentes Chrobati, Francis subjicebantur, quemadmodum et antea, dum in ipsorum terra degerent. Tanta autem in ipsos *crudelitate* utebantur Franci, ut laciantes adhuc eorum *pueros occidentes, canibus objicerent*. Quae res cum intolerabilis Chrobatis esset, facto dissidio, principes, quos ex ipsis habebant, interemerunt.“ *Const. Porphy. De Adm. Im. C. 30.*

Srow. Královdvorský Rukopis, wyd. od W. A. Swobody, w Praze, 1829. str. 44. „Wyprawuj, že německým rytjřm Pomořanky psy kogiti musely.“

629. „Samo dixit, terra quam habemus Dagoberti est, et nos, si tamen nobiscum disposuerit amicitias conservare; Siharicus dicens non est possibile ut Christiani, Dei servi, cum canibus (tak Němci zwali Wendy čili Uny, totiž Hunde) amicitias colant. Dagobertus superbiter jubet de universo regno Austrasiorum contra Samonem et Winidos movere exercitum. Ubi tribus turmis falangae super Winidos exercitus ingreditur. Etiam et Longobardi solutione Dagoberti

idemque hostiliter in Slavos perrexerunt. Plurimum numerum captivorum de Slavis Alemanni et Longobardi secum duxerunt.“ *Fredégarius*, C. 67.

- „Recenset *Fredégarius* novies mille dispalatos ac sparosos e Panonia (Slavos) cum liberis atque uxoribus ad Dagobertum regem Franciaë confugisse. Et assignatas quidem fuisse exulibus in Bavaria sedes, at non multo post, vel ipso rege jubente, vel non insciente, de consilio certe Francorum, omnes ad unum una nocte per *dolum interfectos esse*. Scilicet etiam Boji noverant apponere coenam Siculam. Slavorum decem millia occisa.“ *Sam. Timon. Imago Ant. Hung. L. II. C. 11. p. 240.*
630. „Dervanus, dux gentis Surbium, qui ex genere Slavorum erant, et ad regnum Francorum jam olim aspexerant, se et regnum *Samoni* cum suis *tradidit*.“ *Fredégarius ad h. An.* — „Dervanus dux qui Urbibus (Surbis) praeerat Slavorum quae usque ad id tempus Francis paruerant, *desperatis rebus*, se ad caeteros transfert Slavos.“ *Aimon.*
747. „Schon im Jahre 747. hatte der fränkische König Pipinus sich der Hülfe einiger ihm zinsbaren wendischen Fürsten bedient, als er bey Scheiningen über die Ocker ging. Allein in dem grossen Sachsen-Kriege (772-813.) waren verschiedene wendische Stämme, besonders die der Weletaben oder Wilzen durch die fränkischen Heere *gedemüthigt*.“ *Gebhardi Gesch. d. Wend. I. p. 99.*
800. „Carolus M. omnes barbaras ac feras nationes, quae inter Rhenum et Vistulam fluvios Oceanumque et Danubium positaë, lingua quidem pene similes, moribus atque habitu valde dissimiles, Germaniam incolunt, *perdomuit*, inter quas fere praecipui sunt Weletabi, Sorabi, Abodriti, Boemanni.“ *Eginhard. Vita Car. 15.* „Carolus M. Wilsos, gentem Wandalorum, qualicunque occasione *oppugnare* aggreditur. Ingressus autem Provinciam late omnem terram *populatur*.“ *Krantzius, Vand. L. 2. C. 23.*
805. „Eodem tempore misit Carolus M. exercitum cum filio suo Carolo super Slavos, qui vocantur Boëmi, qui omnem terram eorum *depopulantes*, Ducem eorum, qui appellabatur Letzo (ginj étai Becho) *occiderunt*.“ *Regino, ad hunc A.*
„Carolus M. misit exercitum suum cum filio suo in terram Slavorum qui vocantur Bohemi. Vastata autem et incensa per quadraginta dies eadem regione, ducem eorum Lechonem occidit.“ *Ann. Metenses ad hunc A.* „Causa suscepti a Carolo M. contra Bohemos belli videtur fuisse, quod Bohemi cum Sorabis vicinis foedus contra Carolum M. *libertatis utrinque tuendae intuitu*, pepigerint.“ *Christ. Jordan. App. Hist. p. 283.*
806. „Carolus M. filium suum in terram Slavorum, qui dicuntur Sorabi et sedent super Albim fluvium, cum exercitu misit. In qua expeditione Miliduch Slavorum dux *inter-*

- sectus est, duoque castella ab exercitu aedificata, unum supra ripam fluminis Salae, alterum juxta fluvium Al-
 bim.“ *Annales Lauresheimenses.*
809. „Gottfried, dänisch-südjütischer König, ging mit einer Flotte nach dem Obodritischen Strande, belagerte einige Schlösser, liess Gotlaiben (Godoljub), einen Obodritischen Mitregenten, *erdrosseln.*“ *Gebhardi, I. p. 133.*
- „Im Jahre 809. fällt Thrasiko (Drazko), König der sämtlichen nördlichen Wendenstämmen, durch *Meuchelmörder*, die der rachsüchtige Dänen König, Gottfried. zu dieser Schandthat gedungen.“ *Lützow, Gesch. v. Meklenb. p. 19.*
819. „Heristallii Ludovicus Imp. recepit Legatos Obodritorum. Erant cum illis et oratores Liudewiti Ducis Pannoniae inferioris, *qui novas res moliens Cadolaum Comitem et Marcae Foro-Julienensis praefectum crudelitatis et insolentiae accusare conabatur.*“ *Eckard, Lib. 28. C. 145.*
820. „Tres exercitus contra Liudevitum in Pannoniam mittuntur, quorum unus de Italia per Alpes Noricas, alter de Saxoniam per Carantanorum provinciam, tertius Francorum per Bajoariam et Pannoniam superiorem ingressi: cum in unum convenerunt, totam pene regionem *ferro et igne devastantes*, nullo gravi damno accepto reversi sunt.“ *Annales Fr. Fuldenses.*
829. „Gegen die südöstlichen Slaven hielten Markgraven die Vorhut. Unter Kaiser Ludwig fielen die adriatischen Slaven über die Save in das Kärnthische Gebirg. Marggrav Balderich war in der Grenzvertheidigung säumig gefunden, daher entsetzte ihn Ludwig der Teutsche, und vertheilte die Marken auf folgende Weise. Kärnthen gab er dem Franken Helmvin, das Land zwischen der Draue und Saue dem Graven Salacho, Friaul und Istrien dem Grafen Eberhard und die Liburnischen Gauen dem Graven Bruno. Die Ostmark von der Ens bis zur Leithe verwaltete Markgrav Ratbold. — Das (slawische) Herzogthum Kärnthen wurde unter Ludwig dem Teutschen ganz zu einer teutschen Provinz eingerichtet, nebst Steyermark und einem Theil von Krain.“ — Die Sorben mit ihren Unterabtheilungen auf beiden Ufern der Elbe, haben sich meist an die Böhmen geschlossen. Nach mehreren *Unabhängigkeits-Versuchen*, wurden sie als K. Arnulf den thüringischen Herzog ihnen zu gefallen abgesetzt hat, wieder zu Gehorsam gebracht. Bei der Annäherung der Ungarn, wollten sie jedoch lieber diesen, *als den Teutschen*, gehorchen.“ *I. C. Pfister, Gesch. d. Teutschen, Hamb. 1829. S. 468. 505. 506.*
840. „Als die Pohlen das Unglück ihrer Geschlechts-Verwandten jenseits der Oder vernahmen, und wohl erwarten mussten, dass sich die Eroberer nächstens auch ihren Grenzen mit Feuer und Schwert nähern würden: traten die Bewoh-

ner von 4 weiten Bezirken, die nachher unter den Namen Gross- und Klein-Polen, Schlesien und Masovien bekannt geworden, in einen festen Bund zusammen, und unterwarfen sich um das J. 840, also gerade in diesen kritischen Zeitläuften, einem *von ihnen selbst* gewählten allgemeinen Oberhaupte. So erhielten sich die polnischen Slaven an der Warta und Weichsel in stolzer Unabhängigkeit; und kein deutscher Comes, Missus, Praetor, Pascha, durfte seine Despoten-Hufe auf ihren freien Boden setzen.“ *Schlötzer, Nestor III. str. 162.*

846. „Hludovicus circa medium mensem Augusti cum exercitu ad Slavos Margenses, *defectionem molientes*, profectus est, ubi ordinatis et juxta libitum suum compositis rebus ducem eis constituit Rasticen, nepotem Moimari. Inde per Bohemannos, cum *magna difficultate* et *grandi damno* exercitus sui, reversus est.“ *Ann. Fuld.*

— „Hludovicus Rex Germanorum adversus Slavos profectus, *hostium victoria* conterritus, reversus est.“ *Ann. Bertin.*

847. „Hludovici Germanorum regis exercitus *adversus Slavos* prospere dimicant, ita ut quod ante annum amiserat, reciperet.“ *Annal. Bertiniani.*

848. „Hludovicus rex quasi mediante mense Augusto Boemannos, *eruptionem molientes*, per Hludovicum filium suum missa adversus eos expeditione, contrivit, legatosque pacis gratia mittere et obsides dare coëgit.“ *Ann. Fuld.*

849. „Boemanni *more solito* fidem mentientes *contra Francos rebellare moliantur*. Ad quorum perfidos motus comprimendos Hernustus dux partium illarum, comitesque non pauci, atque Abbates, cum exercitu copioso mittuntur. Hostes effecti superiores caedendo persecuti sunt eos usque in castra, occisorumque spolia in conspectu eorum securi detrahentes, tantis eos terroribus affecerunt, ut evadendi spe penitus privarentur.“ *Ann. Fulden.*

851. „Sorabi Francorum fines *crebris incursionibus* atque *incendiis infestant*. Unde Hludovicus rex commotus cum exercitu terram eorum ingressus, gravi eos obsidione fatigavit, perditisque frugibus et omni spe victus adempta, magis eos fame quam ferro perdomuit.“ *Ann. Fulden.*

855. „Hludovicus rex in Slavos Margenses contra Rasticen *ducem* eorum sibi *rebellantem*, parum prospere ducto exercitu, sine victoria rediit, malens adversarium firmissimo, ut fertur, vallo munitum, ad tempus dimittere, quam militum suorum, periculose pugnando, damna sustinere. Magnam tamen provinciae partem praedis et incendiis vastavit exercitus.“ *Ann. Fulden.*

856. „Unter den Fürsten Rostislaw, Swatopluk und Kotzel war Rastitsch der mächtigste. Die Chronik des Marianus Scotus, die Hildesheimer, Helweider, Aschaffenburgers schreiben ihn schon seit 856 König von Mähren. Doch diese Macht wurde bald erschüttert. Ludwig bedrängte

- ihn in seiner Feste Devina. Liest man was die Fuldaische Chronik von dem Aufstande der Slaven schreibt, so wird man leicht gewahr, dass Rastitsch die Seele des Bundes der Ost- und Nord-Slaven war, um sich von dem Drangsale (der Deutschen) zu befreien.“ Graf Ossoliński, in *Kadlubek, von Linde 1822, p. 212.*
858. „Im Jahre 858. hatte K. Ludwig drey Heereszüge beschloßen, die seine drey Söhne gegen Obodriten, Sorben und Mähren zu gleicher Zeit ausführen sollten. In diesen äusserst unruhigen Jahren (861-864.) scheint die Gesandtschaft der drey (slavischen) Fürsten (Rastislaw, Swatopluk, Kocel) nach Konstantinopel abgegangen zu seyn. Suchten die gedrängten Fürsten etwa, durch eine Verbindung mit dem byzantinischen Kaiserhofe, sich zugleich nebenher Hilfe von daher gegen die Deutschen zu verschaffen. Diese fahren fort sich als Rostislaws unversöhnliche Feinde zu beweisen. — Einer dieser Fürsten, (Rostislaw) interessirt den Russen besonders, der Iwan Wasiljewitsch der germanischen Slaven werden wollte, und es wohl auch geworden wäre, wenn nicht gleich nach seinem Tode, ausserordentliche Revolutionen seinen grossen Entwurf vereitelt hätten. Hier stehen Deutsche gegen Slaven, wie Römer gegen Karthager.“ Schlötzer in Nestor III. p. 164-165.
861. „RURIK, ZNIEW, HEZILO bitten den Kayser Michael um einen Lehrer, der ihr Volk besser unterrichten könnte, als es die deutschen Priester bisher gethan haben.“ Dobrowsky, *Krit. Vers. I. a Cyrill und Method. Srow. Schlötzers, Nest. III. S. 181.* „Die Mährischen Fürsten hatten Bonsens; sie scheinen aufrichtig das Christenthum lieb gewonnen zu haben, begriffen und fühlten aber, dass das, was ihnen die deutschen Geistlichen vormachten, nicht Christenthum sey.“
863. „Rex Ludovicus collecto exercitu, specie quidem quasi Rasticen Margensium Slavorum ducem, cum auxilio Bulgarorum ab oriente venientium, ut fama fuit domaturus, re autem vera ad Carantanos, filium expugnaturus accessit.“ *Ann. Fuld.*
864. „Ludovicus rex in mense Augusto ultra Danubium cum manu valida praefectus, Rasticen in quadam civitate, quae lingua gentis illius *Dovina*, id est puella dicitur, obse- dit.“ *Ann. Fuld.* „Radislaus (lépe Rastislaw) noverat Francorum morem esse: devictas provincias suis primaevis ducibus privare, hos ad statum privatorum reducere, loco illorum autem Missos regios et Comites instituere, leges Francicas inducere, et omnem subjectionem imperare, prout cum Carantanis, Slavonibus et Dalmatis factum. Hoc excidium suae familiae et totius juris Slavici, non leviter metuendum habebat Radislaus, si portas ad id per- extructionem munimentorum Francicorum in terra sua

Moravica reseraret.“ Pessina, L. 2. C. 5. Gako potom tento Ludwig Němec s Rastislawem tjmto konečně nakládal, wiz Schlötzera w Nestoře. III. p. 166. „*K. Ludwig kam von Achen nach Baiern: da wurde der Mährische Souverain nach Regensburg in Ketten geschleppt, und hier vor ein Gericht gestellt, das aus Franken, Baiern und (unterjochten) Slaven bestand. Dieses Gericht verdamnte ihn zum Tode, der König aber begnadigte ihn, d. i. er liess ihm die Augen (nach Pessina mit glühendem Eisen) ausstechen und ihn auf immer in ein Kloster einsperren.*“

Srowneg s těmito důkazy geště i ty naystaršj slawské Rukopisy, národnj zpěwy a giné památky, kde se už všudy značné slepěge této národnj odchylnosti, ba ožahawosti, wýstrahy před Němci, nazjwánj gich wrahy a giné wýrazy rozhorčené národnosti nalezagj, k. p. w Libusině saudě, wyd. od Swobody w Král. Rpisu, w Praze 1829. str. 202. kde Ratibor mluj:

„Nechwalno nám w Niemcitech iskať prawdu.“

Potom w básni Ludiše a Lubór, str. 110:

„W ta doby kniez wece panóm:

W mire wálku mudro ždátí

Wезде nám susiedé Němci.“

Pak w básni Žábog a Slawog, kterau Jungmann do prwnj polowice 9 stoletj klade, a která za předmět má oswobozenj wlasti od nepřátel Němců, cizj řeč, práwa a náboženstwj Čechům násilně wtjrajcjejch, tamž str. 72. 78. 82.

„I přiide cuzj

Usilno w dědinu

I cuzými slowy zapowjdá.“

„Ai Ludieče, ty si parob

Na paroby krále!

Ty rci swému ukrutnjku,

Že dýmem iest nám welenie jeho!“

„Ai ty wraze, Běs w tie!

Čemu ty našu krew piyeši?“

I Skandinawové, sami kmen Sasů, neukázowali toho času lepšjho ducha naproti slawskému národu. Srow. Saxo Grammat. L. 14. p. 263. 259. „*Communibus sed discretis viribus, alterum Slaviae latus Dani invaserant, alterum Teutones lacerabant, interdumque exercitus alter ab altero invicem spectari poterat. — Rex Daniae diluculo peragratis sylvis rura et vicos Slavorum in Rugia hoc acrius quo latentius irruit, incolas-*

que adhuc somni securitate torpentes repentina incursione protrivit. — Jarmarus (rex 62) intravit Slaviam cum exercitu et Ismarum regem Slavorum occidit.“ Srow. Chron. Slavicum, ap. Lindenbrog. C. 15. 17 „Critoni (Kruk, knjže Slawské) Danus quidam securi caput abstulit. Zuentopolk occisus est dolo cujusdam Holsatae cui nomen Dason, et remansit filius Svineke qui postea interfectus est, apud Erthenburg.“ A ějm dále w IX a X stoletj, tjm ostřegi se zgewowalo toto nepřátelstwj a odsterkánj mezi těmito dvěma národy, tak že ne zle ge Pfister, *Gesch. d. Teutschen, Hamburg 1829. S. 345.* charakterizuge, když pjše: „Nie haben Teutsche und Slawen sich als Brüder angesehen, ja nicht einmal als Halbbrüder. Wenn sie auch gegen den gemeinschaftlichen Feind mit vereinter Macht ausgegangen sind, so zeigt sich doch eben sobald wieder gegenseitige Abneigung, selbst Hass und Verachtung, und die Geschichte wird es bekennen, wie gar stiefbrüderlich die Teutschen ihre Slavischen Nachbarn behandelt haben.“ A Herder, *Ideen z. G. d. M. Carlsruhe 1792, Th. 4. S. 38.* „Mehrere Nationen, am meisten aber die vom Deutschen Stamme, haben sich an den Slawen hart versündigt.“ Prof. Woltmann, *Gesch. d. Teutschen in d. Sächsischen Periode I. Th. Gött. 1798.* „Es scheint Sitte bei den Teutschen gewesen zu seyn, dass sie ein Slavisches Volk angriffen, so bald es ihnen in den Sineckam einen kriegerischen Zug zu unternehmen. Die Grausamkeit und Verachtung, womit ihre Ueberwinder sie behandelten, reitze sie unaufhörlich das Joch derselben abzuwerfen.“ Heindr. Ludens, *Gesch. B. III. C. 2. §. 241.* „Zwischen den Slavischen Völkern und den Deutschen bestand, neben der volksthümlichen, auch noch eine religiöse Feindschaft.“ Srow. Princeps Jablonowski, in *Actis Soc. Lips. 1774. p. 27.* „Nota sunt instituta Imperatorum, Henrici atque Ottonum, quibus debellare Venedos aggrediebantur. Noti historicis instituti eam in rem Marchionatus, ad tuendas Marcas, i. e. fines terrarum, contra Venedos, quos deprimere hi novi principes Germanici studiosissime adlabarabant. Quibus tamen conatibus fortibus fortia pectora obtulerunt Venedi, donec

Wilzi seu Lutici ab Marchione Alberto Urso, et Obo-dritae eorumque varia genera, ab Henrico Leone eodem tempore, Seculo duodecimo, prorsus opprimerentur ac natio fere deleteretur.“ Boh. Balbinus, *Dissert. Apol. pro Ling. slav. Pragae 1775. p. 11. 19:* „*Fatale est genti Teutonum linguas regionum mutare, aut penitus abolere. Saevius et inhumanius, ut mollissime dicam, apud Saxones actum cum Venedis: nam cum ab Albi ad mare Balticum usque et sinum quem Venedicum seu Vendicum hodieque appellant Geographi, slavica Venedorum lingua per Pomeraniam et Brandeburgiam caeterasque regiones diffusa regnaret, Saxones advenae, Slavorum natura inimici, hos antiquae simplicitatis homines, quibus possent artibus, opprimere statuerunt; ac primum duces Slavorum divisere discordiis, tum dissimulato universae nationis odio, divisos sunt aggressi.* Spondanus Gallus, in *Annal. Eccles. narrat perniciabile prorsus odium, quo Saxones adversus Slavos et omne Venedicum nomen flagrabant, licet Saxones advenae, Slavi contra veteres essent incolae, neminem in suis collegiis, societatibus ac tribubus paterentur, qui non esset ortus parentibus teutonicis, idque sacramento extorquerent ab iis, quos susciperent.*“ — Krantzii *Vand. L. 7. C. 10.* „*Omne nomen Vandalicum (Wenden) ita habuerunt Saxones exosum, ut non paterentur in suis collegiis et societatibus ^{quod}temvis esse, qui non sit ortus parentibus Teutonicis, idque sacramentis extorquent ab iis, quos suscipiant. Magna gentis injuria!*“ — *)

*) Tento u Němců, zvláště Sasů k nimž i Šwedové patřili, hluboce zakořeněný, starodávny, od pokolenj na pokolenj dědičný protislavský duch, gestě až w 15 a 16 stoletj progewowati se neprestal, a to sice téměř na všech mjstech a i we vzdálených od sebe kraginách, gako k. p. pod Tatrami w půwodně slowenských městech, w Štiawnici, Bystrici a giných. *Wiz Matth. Belii, Not. Hung. Novae. Tom. IV. p. 571.* „*De urbe Schemnitziens: Saxonum in Slavos odium inexplicabile. — Eo usque Saxonum adversus Slavos odium processit, ut nihil dubitarent, senatus consulta edere, quibus a jure capiendae civitatis non solum, sed etiam, si iis quoquomodo potirentur, a civicorum munerum administratione, severissime arcerentur. Patrum hanc sanctionem, mira contentione, adcuratione autem plus quam Lycurgica, posterii observant. Enim vero nec ad vilissima officium contubernia, fas putabant, Slavos admittere; quam solertissimae gentis aversionem, usque ad Saeculi 16. exordia mordicitus tenuere Saxones.*“ *Srow. Versuch einer Geschich. d. slav. Sprache in Ung. in den An-*

Totohle gest obličeg toho času! tato byla postawenost těchto dwau národů proti sobě. I možnoli to tedy, aby Slawové tomu národu, proti kterému se tak usilně na všech stranách zpjrali a bránili, sami dobrowolně do klepet lezli? aby sobě panownjky z toho lidu a gazyka wolili, od kterého takowá trápenj a tyranstwj, už tak dlauho předtjm a na všech mjstech, terpěti museli? To, leč snad German sobělíbý, nikdo giný wěřiti nemůže. A ať upřjmně wyznáme, kde se o čisté historické prawdě gedná, tam wšecko netopýřowánj, polowičkowánj, připláštkowánj a gakowé koli okolkowánj nic nepomáhá. Gestliby někdo snad poznamenal, že Slawové w Rusii bydljcy nic o těch křiwdách a nenáwistech vzdálenějšjch bratrů neslyšeli, tedy to odporuge historic-

zeigen aus K. K. Erbl. Jahrg. III. Stück 14. „Nachdem die Deutschen in Neusohl die Oberhand behielten, suchten sie auf alle Weise die Slowaken ihrer Freiheit zu berauben. Wenigstens so weit hatten sie es schon gebracht, dass derjenige, der nicht einen deutschen Namen gehabt hat, zwar ein Ringhaus kaufen, aber das Recht nicht hatte Bier, Wein und Brandtwein zu verkaufen.“ *M. Schwartners Staatsistik v. Ung. I. p. 126.* „Im Jahre 1608 gab ein weises gerechtes Landesgesetz den Slaven vollkommen gleiches Bürger- und Zunftrecht in den Städten des ungrischen Reichs mit den Deutschen, und Neusohl büsste seine laute Unzufriedenheit mit dieser, den Slawen günstigen Verordnung, kraft eines andern Gesetzes, im J. 1613. mit zwei tausend Gulden.“ *O Hamburku srow. Dobrowsky, Reise nach Schweden, p. 13.* „Die Hamburger legten ihren alten Hass gegen die Wenden dadurch an Tag, dass sie ihre neuen Bürger, nach einer plattdeutschen Eidesformel schwören lassen, dass sie keine Wenden seyen.“ *O giných kragech a městech wiz Gebhardi, Gesch. der Wenden I. p. 14.* „Die deutschen Colonisten behandelten die Wenden als Erbfeinde, litten keine in ihren Dörfern, schlossen sie ferner von allen Handwerksgilden aus, oder gaben ihnen eine besondere Innung, zu der sich kein Deutscher hielt, z. B. die Wendschlächter zu Barth in Pommern, und die Grobbecke in Lüneburg. Sie liessen in ihren Geburtsbriefen, selbst in den sogenannten wendischen Hansestädten, die doch den wendischen Namen nicht für schimpflich hielten, sorgfältig bemerken, dass unter ihren Vorältern kein Wende gewesen.“ *Toto přjkořja ukřiwděnj i we skutku celý národ slawský žiwě cjtíl: odtud onen zaufanlívý wyraz staropomorského kněžete Pribyslawa, u Helmolda I. C. 83.* „*Principes Germanorum tanta severitate grassantur in nos, ut propter vectigalia et servitutum durissimam, melior sit nobis mors, quam vita.*“ *Odtud znikla i ona w dáwnowěkosti kořenugjcy žaloba Golebziowskiego, Wiadomości z hist. polsk. str. 3.* „*Sasiadami Słowian i nieprzyjacielmi ich wieczystymi byli Niemci.*“ *Odtud powstała onna národnj přjślowj prawě i u pospolitého lidu, k. p. u Poláků: „Póki świat światem Niebędzie Niemiec Polakowi bratem.*“ *U Čechů: Tenkrát Němec Čechu přege - Když se hus na ledě hřege.*“ *U Slowáků: „Co ge Němec, len (gen) ge Němec“ t. g. to Slawům nepřjznívé. — A podobná, historicky pamatná, ducha prastarých wěků malugjcy, pořekadla, magj i ginj slawštj kmenové, gmenowitě i sami Rusové.*

kým důkazům. Srow. Gebhardi, Gesch. d. Wenden I. p. 49. „Die Slaven und Wenden aller dieser verschiedenen Staaten unterhielten ein geheimes Verständniss mit einander, und betrachteten einen jeden Menschen, der ihre Sprache redete, als ihren Mitbürger, welchen sie im Nothfalle helfen müssten. Daher glaubten, als im Jahr 823. ein vom Kaiser vertriebener unruhiger Slavonischer Fürst Liudewit ermordet wurde, die Obodriten in Meklenburg, die Obodriten in Servien, die Sorben, die Wilzen und die Böhmen, dass an ihnen des Liudewits Empörung gerächt werden dürfte, obgleich sie von dem Staate dieses Mannes weit genug entfernt waren, und baten den Kaiser um Gnade, zum Zeichen, dass sie insgeheim Liudewiten unterstützt hatten. Ja, schon 590. waren alle durch Russland, Ungarn und Deutschland zerstreute Wendische Freystaaten so genau mit einander verbunden, dass der avarische Chan, nach dem er die Böhmen, Sorben, und Slavinen bezwungen hatte, von einem wendischen Freystaate, der bloss von einigen Aeltesten regieret wurde, und an der Ostsee lag, Hülfe forderte, obgleich dieser Staat von seinem Gebieth so weit ablag, dass dessen Abgeordnete auf dem Wege zu ihm 15 Monathe zubrachten. Eine sehr starke Stütze dieser Vereinigung waren diejenigen Tempel, deren Götzen im vorzüglich grossen Rufe stunden. Ausserordentliche Verstärkungen dieses Bandes veranlasseten zuweilen diejenigen angesehenen Wenden, welche von den Deutschen beleidigt waren, und aus Rache eine starke Macht gegen ihre Feinde zusammen zu bringen trachteten, wie z. B. der von dem Sächsischen Herzoge beschimpfte Meklenburgische Prinz Mistvoi.“ Srow. Schlötzer, Nestor III. p. 167. „Swatopluk tritt als Befreier der germanischen (Süd-) Slaven auf. Böhmen und Sorben und andere Wenden bis nach Meissen hinein, machen zu ihrer Erlösung gemeine Sache mit ihm und geben ihm den Tribut, den ihnen bis dahin die tyrannischen Deutschen abgepresst hatten. Er fiel A. 873. in Panonien ein, wüthete schrecklich gegen die dortigen Deutschen, nicht gegen Slaven, und setzte diese Verherungen 3 Jahre

lang fort. — Pulkawa (i Aeneas Sylvius) rechnet gar auch Russland unter die Länder, die sich dem Mähren unterworfen hätten.“ Toto poslednj nazjwá sice Schlötzter „Beispiel von Nachstellungen die Russlands Unabhängigkeit von Grillen fantasirender Historiker auszustehen gehabt hat,“ a klade Swatopluka a Morawské Slawy z tohoto ohledu do gedné třjdy s Mongoly, Šweddy, Maďary, proti swobodě Ruska bogowawšjmi: ale spogenj gednonárodnjch kmenů w gednu řjši, a podmaněnj od násilných cuzinců tropené, gsau dvě cele rozdjlné wěci. Srow. Pelclowu Kroniku čes. Djl I. str. 275. „Swatopluk wysokomyslný muž w šem národů m slowanským tu radu dal, aby se wšickni společně zawázali, a w gednu řjši pod gednjm włádařem wešli a sobě gako cjsaře ustanowili, kterýžby gich proti nepřátelům gazyka slowanského hágil, a tak žeby se tjm snáze we swých zemjch zachowati a z wláště Němcům na odpor státi mohli.“ Srow. Surowiecki, Sledz. Pocz. str. 255. „Inni podobne dajá šwiadectwa Słowianom i wystawiają ich za wzór przywiązania do własnych swobód, spółbraci i narodów pobratymskich. Mało w dziejach mamy przykładów podobnego męztwa, z jakim między innemi, drobne pokolenia nadelbiańskie przez ciąg kilku wieków bronily swojej niepodległości przeciw potędze Niemców i Dunów. Sprawa jednego stawala sie sprawą innych, często nayodlegleyszych pokoleń, które się wzpierały nawzajem radą i pomocą.“ Nechať nikdo nenamjtá, že předce příkladové gsau w historii, kde slawštj kmenowé cizince za krále wolili, k. p. Čechowé Němce Fridricha Falckrabě, Poláci Francauze Henrika z Valois, Šweda Žigmunda a t. d. Nebo toto se stalo tepruwa w nowěgšjch, od oněch starožitných docela rozdjlných, časech, stalo se wjce přimusenjm sausedstwa, manželských swazků, a giných děgopiscům známých zewniterných příčin a okolostogičnostj, nežli wniterným dobrowolným pudem a vlastnjm samostatným wolenjm: ať nic nedjme o tom, že dlauhost času, wšeoobecněgšj oswjcenost, a zvláště smjrliwý duch křestánského náboženstwa, onen ostrý osten mezi oběma národama už značně zatupily. —

Giná nowěgšj domněnj, k. p. že Rurik, Sineus a Truvor Chazari byli, nezasluhujj rozwodněgšjho odpowjdanj. Srow. Dresch, *All. Gesch.* pod článkem *Russland*: „Rurik, Sineus, Truvor waren Rohs Waräger, wahrscheinlich vom Stamme der Chazaren, die an der Ostseite des Schwarzen Meeres bis zur Wolga wohnten.“

§. 7. *Práce a domněnj cizozemců, co do ruské staré historie.*

Spisowatel tohot) wáží sobě wysoce práce a zásluhy gmenowitě dwau Germanů, *Schlötzer*a Němce, a *Thunmanna* Šweda, o staršj děginy slawského národu zvláště Ruského kmene, ale nikdy tato uctiwost u něho tak daleko nešla, aby všem gegich wýpowědém potakowal. Oni byli Germani, proto *w duchu swého národu a gazyku* i mysliti i psáti museli. Německá nepomocliwost w řeči slawské anebo ge nutila wšecker gen z germanských řečj wykládati, *) anebo wedla ge ku směšným záwěrkům a historicko-etymologickým hakmatilkám. Wůbec, newykládegme to cizincům na zlau stránku, že se w nowěgšjch časech tak usilně, téměř wtjrawě, snažili gméno *Rus* hned *Němcům*, hned *Šwedům*, hned *Chazarům*, hned newjm komu přiwlástiti, gako se někdy sedem měst o gméno *Homerowo* nesnadnilo, ale dopřegme gim tuto učenu hračku a rwačku, a pyšnj budme nad tjm! — **) Gen se nedegme gegich třeskem my sami uspati, anebo gegich předzercad-

*) „Etiam *Venedorum* nomen *Germanis* debemus (!).“ *Thunmann* in *Act. Soc. Jabl.* 1774. p. 68. — Srow. *Schlötzer's Nest.* II. S. 75. „Nie fehlt das *n* in dem Namen *Slovene, Slaveni*, welches folglich *radical* ist; ein neuer Beweis, dass die Ableitung dieses Namens von *sláwa* oder *slowo* nichtig sey. Slavonisch ist also richtiger als slavisch; franz. *Esclavons*, lat. *Slavones*, richtiger als unser *Slav*.“ *Gakowá* to etymologie!

**) „Es ist nicht nothwendig ein Russe zu seyn, nur zu denken braucht man, um wissbegierig die *Jahrbücher* eines Volkes zu lesen, das sich durch Muth und Männlichkeit die Herrschaft über den neunten Theil des Erdballs zu erringen wusste.“ *A. W. Tappe Gesch. Russ.* p. 2. — „W stosunku liczby głów stanowiá Sławianie blisko trzeciéj części całej europejskiéj ludności a nayznacznieysza ich gałęź, naród Rossyyski, naywiększe w dziejach świata Państwo ustanowił, i naysilniey dzisiaj na polityczne stosunki europejskich narodów wpływa.“ *Hrabe Plater, Geograf. wschod. części Europy. w Wroclawiu* 1825.

lowánjm ku slepému gich následovánj swesti. Prawdiwá gsau slova *Rakowieckiego* w Prawdě Rus. T. I. str. 252. „*Obcy Pisarze więcéy o nas pisali aniżeli my sami. Oddaíemy im hold wdzięczności za poczynione badania w przedmiocie dawniéy historyi przodków naszych, lecz obok téy czuléy im wdzięczności wynurzenia, nie możemy zupełnie na wielu ich domyślnych zdaniach polegać; one dyktowane są miłością swego, a nie naszego Narodu.*“ Schlötzerowy kłopotné ba často burcowné důwody, kde naybaurliwějšj gsau, tam nayméně přesvědčuj. Gak gednostranné a urážliwé gest negedno geho wyrčenj, w Nestoře, ku přjkladu: K. XXI. str. 193. „*Der hohe Freyheits-Sinn der Novgoroder, den sie durch das ganze Mittel-alter hindurch, oft im Uebermaasse, zeigten, lässt auch auf ein Warägisches (t. g. dle Schlötzer, Germanisches) Geblüt rathen.*“ Dle této wypowiedě tedy zawjrati dlužno, že slawská krew neměla žádného „*hohen Freyheitssinn.*“ A str. 191. „*Izborsk eine Stadt am Flüssgen Slawenskije Kljuczi, die slavischen Quellen. Der Name scheint ursprünglich Isaburg, also skandisch, gewesen zu seyn, von einem dortigen Flusse Issa: dann hätten es erst die Waräger angelegt.*“ — A gak boguge sám se sebau a s prawdau, K. II. p. 59. „*Der erste Name Rus, sollte hier nicht mit darunter stehen; hier ist er ein blosses Einschiesel der Abschreiber. Freilich fehlt er in keinem einzigen Codex.*“ — Wúbec oħa tito mužowé, cokoli do gegich *germanské saustawy* w Nestoře se nehodj, to wydáwagj za „*Einschiebsel, Zusatz der Stoppler (Schlötzer), Unwissenheit der Abschreiber (Thunmann p. 379.) a t. d.*“ Nic pružnatějšjho nenj, gako Letopisy pod gménem Nestora známé, pro welikau rozličnost Rukopisů a Variantů, může ge každý podle dobré libé wúle swé natahowati, a gako wékoli sny a wýlehy vlastnjho mozku nimi podporowati. Gmenowitě pak ta mjsta, která o půwodu ruského národu gednagj, tak gsau wiklawá a rozwlačitá, že se na dwog i trog rozum slyšeti mohau. Wýborný *Karamzin*, wzdělaw se naywjce wedle wzorů německých,

Schlötzera a Gebhardiho *), wsal i gegich předsudky na mnohých mjstech, a láme se s důvody a rozpaky všudy, kde mluví o starožitnostech Slawů, zvláště Rusů. A předce i on praví *I. str. 49.* „*Naprasno w drewnych lętopisjach Skandinauwskich budem iskať objaśnienia: tam nęt ni słowa o Rjurikę i bratjach jego, przyzwanych vlastwowať nad Slawjanami.*“ Geli pak možno, aby Šwedové, Skandinawci, Germanové, kteří každau maličkost, zvláště samolásky se týkagcj, tak rádi přehaudagj, udalost tak welikau a gegich národu tak pochlebnau, byli mohli cele zamlčeti i w děginách i w powěstech? — Zkrátka, gméno Rus gest we slawském gazyku a národu i tak hluboko zakořeněno, i tak široko rozratolestěno, že ge z cuzé, germanské neb giné řeči odwoditi a půgčowati, prozrazowaloby práwě takowau neumělost w Ethnologii, Mythologii, w Historii a w řeči slawské, gako kdyby někdo ruská gména *Roman, Romanow, Rumjancow* a t. d. od *Rjmanů* a *romanské* řeči odwoditi chtěl. W Serbsku ge weliké množstwj gmén *Rus*, gak prostých tak složených, gak we starých knihách tak w životě, či snad i Serbowé běželi ku Germanům, Skandinawům a Šwedům tato gména sobě půgčiti? Než taktě to! cizinské ruky pracowali posawád na poli našjch děgin, a každý cizinec pracowal, chtě nechtě, ke sláwě swého, ne našeho národu. Geště za našjch časů nestyděl se geden Němec, *Tappe*, ty naystarožitněgšj a nayslawněgšj ruské rodiny (*Mussin-Puškin, Buturlin, Kamenski, Goleniščew, Kutusow, Morosow, Tučkow* a t. d.) z Německa odwoditi a Germanům připisowati. Wiz geho *Gesch. Russ. str. 310.* Ale přeterhugeme tu nit, obáwagjce se aby i tato Rozprawa opět nestlustla. „*Ciężko bydz zwięzłym, kiedy kto mówi o*

*) Srow. Surowieckiego Sledz. Pocz. str. 173. „Bezstronni historycy dawno już osądzili pisma Gebhardego o narodach Słowiańskich. Przebacząc licznym jego błędom i niewiedomości, tego nikt mu darować nie może: że wszędzie o Słowianach mówi z jawnem stronnictwem, uprzedzeniem i nienawiscią. Żalować potrzeba, że *Karamzin*, obrawszy go sobie za przewodnika, i zawierzywszy mu na słowo, ważne i uczone swoje dzieło historii Państwa Ross. zaraził w wielu mieyscach fałszywemi jego zdaniem.“

własnym narodzie.“ Niemcewicz, *Śpiewy histor. w Warsz.* 1819. str. 20. Gen geště několik přikladů gmén sem patřejch zde přiložjme.

§. 8. *Rus z onomatologického a geographického ohledu.*

Gména z tohoto kořene powstala gsau:

I. Osobnj a.) s kořenem celým: *Bor, Borak, Borek, Borej, Boril, Borin, Borič, Boris, Borko, Borut, Borislaw, Bretislaw, Wratislaw.*

b.) s kořenem prwnj litery zbaweným: *Rat, Ratag, Ratata, Ratek, Ratko, Ratiš, Ratislaw, Ratibor, Ratimir: Ruta (serb.), Rutan (serb.), Rus (serb.), Rusko (serb.), Rusana (serb.), Rusoila (serb.), Rosow (rod w Braniboře z něhož pošla mniška Roswita), Rossowski (pols.). A složená Ruzmir, Roslaw, Rossislaw, Russlaw, Rusislaw.*

II. Geographická: w samých toliko Čechách se nalezaj tato: *Ratina (plz.), Ratinow (klt.), Ratka (lkt.), Ratkin (bdž.), Ratkow (tbr.), Ratkowec (čsl.), Ratkowice (klt.), Ratkowice (prch.), Ratnek neb Rotnek (kde?), Ratčjn (klt.), Ratčjn (bdw.), Ratčjn (tamž), Ratag (křm.), Ratag (tbr.), Ratzka (lkt.), Ratibor (mnoho), Ratibořice (mnoho), Rasice (ltm.), Rausjn (bdw.), Rausenstein (bls.), Rausinow (bls.), Rausinow (rkw.), Rausinow (křm.), Rausinow (čsl.), Rausinow (hrd.), Rausowice (bls.), Rosalow (prch.), Rosowice (ltm.), Rosowice (chrd.), Rosla (potok, lkt.), Roslow (bls.), Rosniak (čsl.), Rosnice (bdg.), Rosnice (lkt.), Rosec (tbr.), Rosec (tamž), Rosin (plz.), Rosice (chrd.), Roslowice (plz.), Rosow (bdg.), Rosnice (čsl.), Rosowice (brn.), Rosowka (bdg.), Rotow (tbr.), Rotmil (ltm.), Rotmil (čsl.), Rotmil (klt.), Rotmil (bdg.), Rotowice (ltm.), Rušinow (čsl.), Rusek (hrd.), Rusin (rkw.), Rušiswadow (ltm.), Rutkow (tbr.) a t. d. A w Uhřjch: *Russlaw, mađar. Oroszló (w. bar.) a t. d.**

Giné kraginy a krage prozajtj pomine.

II.

O gménu Polák, Liach, Lengyel.

„Blandum Lesci nomen gratiosum apud Polonos, ob Lechi conditoris memoriam.— Neque fabulosum omnino habendum est id, quod diurno, non tantum Bohemorum et Polonorum, sed cunctae Slavicae nationis consensu celebratur, Lechum et Czechum principes hisce Slavorum populis prae-fuisse et nomina indidisse.“ *Cromer. Hist. L. 1.*

Gméno *Polak, Polan*, pochodj od *Bolak Bolan*, obyčejným proměňowanjm liter *b w a p*, o němž wiz *Rozp. II. D. II. §. 4. Pozn.* Tuto proměnu *b na p* obzvlášť Poláci milugj, k. p. mjsto chlubit řjkagj chelpic, mjsto blcha - pchta, mjsto bučela bčela wčela - pczola; tak i Čechové řjkagj pobonka pobonkář mjsto bobona bobonkář (od bobo = strašidlo) a t. d. Že pak se *B a W* we slawské řeči proměňugj, toho i příklady dowesti za zbytečné třjma-me. *Bolji* znamenalo a znamená posud u Slawů to, co *uný, dobrý, lepý, slawný, chrobry*. Odtud gméno *Boljar*, a s wynechaným *l* *Bojar*, t. g. šlechtic, vládyka, magnas, optimas, srow. *W u k, Srpski Rječnik, str. 42.* „*Boljar = der Bojar, Grosse, magnas, optimas, in den ungrischen Chroniken Bojerones. Boljarka, Boljarkiña die Bojarin.*“ Srow. *Kopitar, Jahrb. d. Lit. B. 40. p. 92.* „*Die Bojaren (im Vallachischen), sind nicht vom ital. voglia Wille, sondern vom slavischen Bojarin, und dieses aus Boljarin, von bolji besser, grösser; also den alten Optimates, oder den neuern Magnates etymologisch gleich bedeutend.*“*) Čechové řjka-

*) Pozoru hodno, že u Slowáků w Uhřjch slovo *Walach*, w pastýřské obci, až posawád ten starý půwodnj smysel zaderželo, totiž *Magnas, Optimas. Walach* znamená Slowákům zpráwce aneb představeného menšjch pastýřů gmenowitě owčáků. Nayvyšj zpráwce salaše sluge *Bata*, pod nim gsau dwa, tři i čtyři *Walachové*, kteřj naylepšj

li mjsto Boljar — *Boljach, Bolech*, staženě *Bliach Blech*; naposledy *Liach Lech*, gako u Dalemila nalezáme: „*W te zemi bieše Lech*, — *Gemuž gmie bieše Čech*.“ — Tak až posawád Krainci, Chorwati, Windowé, Serbowé řjkagj *Lach Laško* mjsto *Wlach Wlasko*. Srow. Schlötzers *Abhandl. über Lech*, Danzig 1767. p. 25. „*Das Femininum, Licha ein Mädchen, kommt mehreremale bey diesem Meistersänger, Dalemil, vor. Es scheint zugleich die Idee des vornehmen Standes, wenigstens der Freyheit, einzuschliessen: denn im Wendischen, wie mich H. Dobner lehret, heisst lichi noch jetzo frey.*“ — W maďarských ustech powstalo z *Liach* (Lech) — *Lenh Lengy Lengyel*. Slawské *ia* zagi-gisté gest u cizinců rovně rhinesmickému *en*, k. p. *riad* maďarsky *rend*, *piatek* maď. *péntek*, *swiatý* maď. *szent*, *widiat* lat. *vident*, a t. d. Maďaři nemagjce w řeči swé litery *ch*, takowau weždy na ginau proměňugj, a sice buď na *h*, buď na *gy* (= *d'*), buď na *k*, odtud zniklo *Lengy* mjsto *Lench*. Syllaba pak *el* (*él*) we gměně *Lengyel*, gest u Maďarů obyčegný grammatický východek ku pozna-čenj národů a kragin, k. p. *Erdél Transsilvania*, od er-dő silva. —

Slowo *bolii*, stogj w etymologickém swazku se slowy *wele*, *welký*, *bělý*, *bjlý*, *blag*, *blahý* a latinským *bellus*, a, um, *belle*, *mel-ior*, pak s česko-slowenským *plech* *plechý* t. g. čistý, krásný, k. p. šwárný a *plechý* oděw, Biblj Kralic. *Neplech*, *nepleška*, srow. přjslowj: „*Čech neplech: ta Češka Nepleška w čerwených šatech*.“ wiz *Pal-kowiců* *Slownjk*. Slowa *falsus*, *falsch*, *faleš*, a s odho-zenau prwnj literau čili syllabau *lis liš lich*, *lichý*, *li-chota*, tak se má ku *bol*, *bolý*, *Boljar*, *Bolech*, *Wlach*, gako *maudrý* ku *Bodrý*, *Obodrit*. *Falsch* a *lichý* *ulis-ný*, znamenalo půwodně *maudrý*, *opaterný*, gen pozdě-gi zlým užjwánjm *opaternostj* *zchaterněl* wýznam.

owce, totiž tak řečené dogky, pasau; těmto *Walachům* podřjzeni gsau opět njžšjho řádů pastýři a sluhowé, gmenowitě *Baranjar*, genž pase berany a skopy, *Hončlnjk*, genž owce vyhánj a přihánj, *Trž-kár*, genž gedny owce ode druhých odtrhává a odděluge, *Podmetjar*, genž salaš a owčinec pod — aneb wymetá a čistj.

Odtudto powstala mnohá osobnj gména a sice:

- 1.) *Prostá*: *Bol*, *Bolek*, *Boško*, *Balko* (slow.), *Boška*, *Bolech*, *Bolch*, *Boleš*, *Bolič*, *Bolehna* (ž), potom *Volko*, *Volek*, *Volan*, *Volen*, *Waluch* (knjže Koryt.).
- 2.) *Složená*: *Bolebor*, *Bolečest*, *Bolehost*, *Boleluk*, *Bolemil*, *Bolemir*, *Boleman*, *Bolelega*, *Boleslaw*, *Bolevit*, *Bolchowit*, *Boleceg* (Dobrowský); potom *Welebor*, *Welelib*, *Weleslaw*, *Wolgast*, *Wolimir*, *Lachobor*, *Bodowlach*, *Starowlach*, *Starovolski* at. d. Srow. J a b l o n o w s k i, in *Act. Soc. T. IV. r. 1774. p. 14.* „*Apud Scriptores latinos antiquiores non raro vocatur Polonia Bolenia.*“ Rozličnost koncových forem *ak*, *ach*, *an*, a adjectivum *polský* zawjrati nutj, že půwodnj prostá gména forma byla gen *Bol Boši*, a takto se musel gmenowati ten otec, wůdce, pán, knjže, gehož potomci a poddanj sluli po něm *Boljani*, *Boljachowé*, *Boljaci*. Ze gména *Boljach* powstalo *Blach*, *Wlach*, *Lach*, tak gako ze sausednjho hned gména *Wolodomir Wlodimir*, *Lodomiria*, ze gména *Slaw*, *Lav Leb*, ze gména *Chorwat*, *Rwat*, ze gména *Gospodar Gosudar*, *Sudar* u Rusů at. d. Srow. R o h r e r, *Slav. Bew. d. öst. Mon. I. S. 27.* „*Von den Slavischen Bewohnern der böhmischen Erbländer, verdienen vor allem die sogenannten mährischen Walachen, nähere Aufmerksamkeit. Sie sind es, welche den mährischen Arm der Karpaten bewohnen, und sich an die Goralen, oder von den Schlesiern sogenannten Walachen schliessen. Die vorzügliche Wohnstätte dieser Gebirgs-Slaven, ist im Prerauer Kreise die Herrschaft Hochwald, und Herrschaft Walachisch-Meseritsch; im Hradischer-Kreise aber die Herrschaft Brumow, Buchlau und Wsetin.*“ Srow. S c h w o y, *Top. v. Mähren I. S. 26.* „*Vom Ausflusse der March aus dem Lande im Brüner Kreise durch den Ganzen Hradischer und den grösten Theil des Prerauer Kreises, bis fast an die Oder, unterscheidet sich der Landmann sowohl in der Sprache, als Tracht und Sitten, sehr merklich von dem übrigen Lande. — Jene so die Gebirge des Hradischer und Prerauer Kreises bewohnen, heissen insgemein Walachen, ihr Gebirge aber die*

Wallachey. *Unter den letztern sind die Mannsleute von vorzüglich schönem Wachsthum.*“ — Srow. Kucharski, w *Časopisu Muzeg*, 1828. Sw. II. str. 130. „*Co setkne gazyka rusniackého, ten w samé stolici Marmaroské gest trogj. Bydlitelé na pomezj Halicie nazjwáni gsau Rusiané, ty, kteří bydlej w hlaubi krage, nazjwajj ginj Blachy (srow. Bolachy, Polachy).*“ — Srow. *Hallische All. Lit. Zeit.* 1827. Oct. p. 307: „*Die Bergbewohner der Karpaten nennen die Polen noch Lachy Lechy, und das Land Lachsko oder Lechsko.*“ Celé Wojewodstwo w Polsku sluge geště Podlachia (t. g. Podwlachia, w wypadlo tak gako Morlachia a Maurowlachia). Tito Morawštj *Walachowé*, Goralštj *Walachowé*, Haličtj *Blachowé*, Polštj *Lachowé*, a *Podlachowé* gsau nepochybně, zústatky a článkové někdy gednoho, nynj proterženého řetězu. Srow. Ossoliński, in *Kadlubek v. Linde*, *Předm. XVIII.* „*Ich entdeckte den Keim der Polnischen Monarchie bei den Lachiten, die sich auf den Trümmern Gross-Mährens in einem Theile von Gross-Chrobatien ausgebreitet.*“ Dále p. 389: „*Die Lešken des Matthäus Cholewa sind vielleicht gewisse kleine Könige der Karpatischen Slaven, die man bey Menander zu suchen hat.*“ Srow. *Dobrowsky*, *Brief an Zlobicky* in d. *Monatschrift des böhm. Mus.* 1829, März. str. 255: „*Hinter Freiberg gibt es noch Lechen, die von den Walachen Laši, sing. Lach, genannt werden.*“ Gméno Bolek geště r. 1368. Sleský knjže nosil, srow. Hágka, při tomto r. „*Při tom času Bolek, knjže Sleský, pán Swidnický umřel, nezústawiw po sobie žádného dědice.*“ *Boleš má Lucius*, p. 269. —

Sem patřj i gméno *Blachû Wlachû, Wolochû, Walachia*, ne w tom smyslu gakoby s Poláky totožný národ byli, ale že i nad nimi mohel a musel někdy panowati slawské knjže gménem *Boljach, Woljach*, po němž se krag ten a poddanstwo zwalo *Walachy*. Tato gména gsau slawského původu tjm wjce, že sami Rumunowé mezi sebau gich neznajj. A wšak tato rozdjlná slawská gména kmenû a mjst, nepowstala wšecká od

gedné toliko, ale od rozličných osob, které w rozličných i časech i kraginách žily. Tak nalezáme slawský kmen Walachů i w Slawonii; srow. *Piller et Mitterpacher Itin. Slauon. 1782, p. 116.* „*Illud praeterire non possumus, eos, qui superiorem Provinciae tractum a Paracrac usque ad fluvium Ilovam inhabitant, Valachos adpellari; propter quod eos Consil. Taube e Valachia eo immigrasse autumat. Sed id nobis non placet; quod non sit credibile adeo omnia primae originis sive decora, sive vitia vel longissimi temporis tractu obliterari potuisse, ut nihil eorum supersit: nullo ne in lingua quidem, cujus tardissima semper oblivio, vestigio superstite.*“ K tomuto gménu přináležej i *Morlachowé*, bud' od *moře*, bud' od *Mirowlach*; *Kucowlachowé*; potom osady a krage *Stariwlach* (w Serbsku), *Vilach* (t. g. Wlach, město w Korytanech), *Volinia Volhinia* krag w Polsku a t. d. „*Turci osobito Bošnjaci zowu i Srblije, kašto i swe rištane Wlasima*“ píše *Wuk* w serbském Slownjku pod článkem *Wlá Wlaa*. Nynějšj slawský názew Italie *Wlach Wlachy, Lah Laško*, a z něho powstałé německé *Wälsch, Wälschland*, ukazuge na welmi dáwný a úzký swazek mezi Slawy Illyrskými a kraginau Italskau. Zdá se, že sem náležej i Ptolemäowi *Bulani* a Helmoldowi *Wilini*, ne sice geographičně a historičně, ale pauze etymologičně a onomatologičně: anoherž i polské slovo *Ulan* (t. g. wogák, bogownjk, šlechtic), a *Wulon* slovo Sorbské, w Němcjch po wykořeněných Wendech pozůstalé, a tož samo co *Ulan*, znamenajicj, gsau we swazku se slovy *Polan Bolan, Blan Wlan* a pak *Ulan*. Odwozowanj gména *Polák Polsko* od *polj*, gak obecné, tak neprawé a neethnologické gest: aniž odwoláwanjm se na příklad *Campanie, Champagne*, osprawedliweno a potwerzeno býti může, nebo i *Campania* nenj národnj, ale mjstné gméno; a kdy, kde, kdo psal aneb řekel *Campanenses*, aneb *Campunica natio*, tak gako řjkáme *Polonica natio*? — Už toto ge silný důwod k zawerženj onoho topographického, a k potwerzenj našeho onomatologicko-ethnologického wýkladu; — ostatně i šamé *pole polje* totěž gest, co

bolje, to gest dobro, *deržawa*, *wlast*, *panstwj*, *statek*, lat. *bonum*, das *Gut*. Proti odwozowanj národnjch gmén od mjst, hor, polj, řek, gezer a t. d. obšjrněgi gedaáno w Rozprawé II. D. II. §. 15. str. 215; co tam powědjno o odvodu gména *Chrobat Horwat* od *hor*, to platj i o odvodu gména *Polák* od *pole*. Dobře pjše o tomto předmětu i *Voigt*, *Gesch. Preussens*, B. I, p. 669. „*Ueberhaupt haben alle Ableitungen der Völkernamen von solchen Localbenennungen einzelner Flüsse und Seen die Schwierigkeit gegen sich, dass selten zu begreifen und nachzuweisen ist, wie ein solches Gewässer eine so grosse Wichtigkeit habe erlangen können, dass die nahe und fern wohnenden Menschen, sich und ihre Benennungen davon entlehnt haben sollten.*“

Schlötzerowo známé dwoge pagednánj proti Lechowi a pro Lecha, gsau dvě z geho nayslabšjch pracj. Srow. *I. M. Ossoliński* Vincent Kadlubek, übers. v. S. G. Linde, Wars. 1822. 8. S. 170 — 171: „*Dieser Schlötzer nun, der hier [Abhandl. üb. d. Aufg. aus d. poln. Gesch. Danzig 1769. 4.] ein Hauptgegner vom Lech ist, sprach aus einem gelindern Tone in Comment. de Lecho P. III. Vindiciar. Jablon. oder im Supplemente dazu, und endigt mit folgendem Schlusse: Si nequis a pertinacia tua impetrare, ut nunc Lechum credas, tamen ne temerarius esto in illo prorsus negando etc. Es ging ihm um die goldene Medaille, und die erhielt er auch am 15-ten May 1770.*“

O gménu a národu *Walach*, gako též i o proměňowanj osobných gmén w národná, srow. i *Thunmanna* *Ann. über die Nord. G. p. 167*: „*Im 5 Jahrhundert, waren noch keine Wlachen oder Walachen bekannt. Zum ersten Male, da sie in der Geschichte erscheinen stecken sie vielleicht unter dem Namen Balach, Walach oder Wlach, der ein König der Sabiren gewesen; und dessen Wittwe im J. 527 für die Römer Krieg führete: oder vielleicht haben sie von diesem König ihren Namen erhalten. Es war bei den aus Asien kommenden Völkern eine gewöhnliche Sache, sich nach ihren Fürsten zu nennen, welches auch die Ursache war, wa-*

rum eben dasselbe Volk sehr oft unter ganz verschiedenen Namen vorkömmt. Von den Avaren (oder besser Ogoren) ist solches gewiss, die auf diese Weise ebenfalls Uarchanten geheissen haben. Von den Cutriguren und Utiguren berichtet Procopius (de bell. Goth. 4. 5.), und von den Petschenegischen Stämmen Cedrenus (p. 640) eben das. Bei den europäischen Nationen, gestehe ich, wäre diese Etymologisirung sehr ungereimt: bei den Morgenländischen ist sie es aber nicht. Unter den Türkischen Stämmen giebt Abulghazi wohl hundert Beispiele davon an.“ Toto poslednj potwerzowánj Thunmannowo, co do europegských národů, gest welmi diwné, a však všickni europegštj národowé z Azie do Evropy přisli, nyněšj vzdělaněšj, europegštj národowé nalezali se druhy práwě w takowém stawu surowosti, gako nynj geště naymnožšj aziatičtj, naposledy w Ethnologii a w Etymologii všech národů nalezagj se gistj všeobecny zákonowé, kteřj se všudy w Azii gak w Europě stegně opakuj. I w Europě máme nesčjselné příklady, kde od osobných gmén knjžat, králů, wůdců a t. d. gména národů powstali, gako sme to w našj I. Rozprawě hognými důkazy potwerdili.

III.

O gménu Moldawa, Wladawa, Weletabi, Wilti.

Gméno *Moldawa*, *Muttany*, pochodj od slowa *Wlad* *Wladan*, proměněnjm *W* na *M*. Odtud u Čechů sluge řeka *Wltawa* (Wladawa), něm. *Moldau*. Odtud gméno národu u Helmolda poznamenanáho, w Němcjch bydlivšjho, *Wletawi* *Welatabi*, *Wladawi* a *Wilti* *Wilci*, to gest, lidé Wlawowi. — Toto gméno hogně u Slawů užjwáno bylo, k. p.

Prostě: *Wlad*, *Wladan*, *Wladar*, *Wolodar* (1065 rus.), *Wolodša* (1181 rus.), *Wladko*, *Wolodko*, *Wladeta*,

Wladyka, *Wlastelin*, *Wlodoje*, *Wladun*, *Wlasta*,
Wlasták, *Wlasten*, *Wlastej*.

Složené: *Wladrob*, *Wladimir*, *Wladislaw*, *Wladiboj*, *Wladiwoj*, *Wlastibor*, *Wlastimir*, *Wlastislaw*, *Wlastiwow*, *Wlastoljub*, *Wlastonoš*, *Zbywlast*, *Rogwolod*, *Wšewolod*.

Geště roku 1396. bylo gméno *Wlad* w Moldawě a Walachii užjwáno. Srow. Büsching, Erdb. Hamb. 1788. T. II. p. 799: „Im J. 1569. war der walachische Fürst *Wlad* von *Wladislaw* König von Ungarn und Polen, mit der Woiwodschaft Bessarabien belehnt.“ Srow. Thumann, An. zu. d. Nord. G. p. 16: „Nestor sagt, dass lange nach dem Babylonischen Thurmbau die Slaven ihren Sitz an der Donau genommen, wo nach ihnen die *Wolochen*, *Ugern*, *Petschenegen* gewohnt, und also in dem alten *Dacien*, dem jetzigen *Bessarabien* (sr. Srb.), *MOLDAU*, *Walachei*, *Siebenbürgen* und einem ansehnlichen Theil von *Ungarn*. Von hier breiteten sie sich allmählich gegen *Westen* aus.“ Naše domněnj, které sme w Rozpr. II. D. II. str. 208 o Constantinových Belochrobatech pronesli, že se půwodně od sausedstwa *Bolijch*, aneb *Bolanů*, *Polaků*, *Bole-Chrowaty* nazjwali, potwerzuce i ta okoličnost, že se některj z *Chorwatů* do dneška *Wlachy* *Blachy*, *Poljanci* *Paljanci* gmenugj, wiz *Csaplovits* *Croaten* und *Wenden* in *Ungarn*, Presb. 1829. S. 11: „Rücksichtlich der Wohnsitze scheiden sie sich selbst in *Ober-Croaten*, sonst auch *Wlachy* *Walachen* genannt, und in *Unter-Croaten*. Die erstern scheiden sich wieder in *Ober-Oedenburger*, welche auch *Poljanci* oder *Paljanci* genannt werden.“ Na giném mjstě p. 8. odwodj sice *P. Csapl.* tyto *BeloChrobaty* od *Bjlych hor* w *Morawě*, ale to průwodným býti se newidj.

Gména topo-a geographická gsau mnohá sem náležejcj, k. p. *Balda* (m. Mold.), *Wlodowice* (m. pols.), *Wladimir* (m. rusk.), *Wladimirec* (m. pols.), *Wladislawow* a t. d. *Zdali* i *Balt*, *Baltické moře* nenj we spogenj s těmito gmény *Wlad*, *Wilt*, *Welet*, necháwáme w zawě-

šenj. *) Gména řek a potoků w nynějšjm někdy Slawském Německu, k. p. *Mulda, Fulda, Milda, Moldau* s welikau prawděpodobnostj sem přináležej, a pocházegj od kořene *wlad*, t. g. *wládná řeka, silně, tuze, bystro, strmo tekaucj voda*, a cele podobná gsau gménům: *bystrica, bystrina, strumen, garek, bodrok, krepina* a t. d. Sem patřj i *właštowka, lastowica*, t. g. *wládně, mocně, prudce létagjej pták*. W serbských prostonárodnjch zpěwjch se až posud každý silný, zvláště rychlonohý aneb rychle gezdjcj hrdina *lastowicj* nazývá: i Slowáci řjkagj „*to ge kůň gako lastowica; gezdil, běžel, létel gako lastowička*.“

IV.

O gménu Lutik.

Gméno *Lutiků*, u Helmolda a giných poznamenané, pochodj od slova: *lut, ljut*, česky *ljtý, ljtost, litice, rozljtiti se*; a značj půwodně to co *wladný, silný, chrobry, ohniwý, slawný, slutý, inclytus. Wlad, Mold, Mult, Wilt, Lut*, i geden etymologický kořen, i geden logický smysel magj. Helmold sám dobře toto gméno tlumočj; řjkage L. I. p. 6. „*Hi quatuor populi a fortitudine (wláda, ljtost) Wilzi sive Lutici appellantur*.“ Odtud gména:

Prostá: Ljut, Ljutek, Lutak, Ljutor, Lutoch, Lutol, Lutota, Lutoš, Litko, Litowan.

Složená: Ljutobor, Ljutimir, Ljutomysl, Ljutoslaw, Ljutowit, Litobrat Litohlaw, Litohost, Litohor, Litomil, Litorad, Litwin.

*) „*Übereinstimmung der Wörter einer Sprache mit andern Sprachen. Nicht immer hat eine von der andern geborgt. Das besste Mittel sich hier vor Verirrungen zu verwahren ist, sich mehrere Sprachen bekannt zu machen, und den Gang des menschlichen Geistes in Uebertragung der Begriffe zu studiren, so wird man das, was man anfänglich als eine Eigenheit zweyer oder dreyer Sprachen anstaunte, unzählige Mahl wieder finden, und folglich aufhören es zu bewundern.*“ Adelung, Gesch. d. Deutschen.

Ostatně gméno *Lutých*, *Lutiků*, rozličně (od Němců aneb Zněmčenců) zpotvořeno a psáno, totiž: *Litzi Lictitiani* (Avent. V. 9.), *Liticiani* (Cuspinian. p. 126. ed. Franc.), *Lunsinzani* (Regino ad a. 963.), potom *Lusun-ci*, *Lusnici*, *Licicavici*, *Lusiti*, *Lutzenses*, *Lutzani*, *Luzenses* a t. d. Pozdějšj gméno slawské *Lužice*, pošlo od slova půwodnjho *Lutice*, gelikož Lužické nářečj syl-laby *ti* nemá, změkčugjc zwučku *t* před *i* weždy na gin-au, totiž Hornolužické na *c*, Dolňolužické na *š*, odtud powstalo *Lušice*, a wtipáčkowanjm že to od *lauže* pocházeti musj, *Lužice*. Než odwozowanj toto od *lauže* gest negen proti Ethnologii ale i proti Historii. Srow. Christ. Manlii, *Comm. Rer. Lus. in Hofmann. Scrip. C. 5. §. 5.* „*In Inferiore (Lusatia) Lutici consederunt, qui nunc Lusatii, ipsi quoque Heneta seu Slavica gens. Cum tandem Henricus auceps Soraborum regionem, subacta gente, provinciam Romani Imperii fecisset, constitutis Marchiis Misnensi et Lusatica, tunc Sorabiae nomen extinctum atque haec ora cum Luticiorum terra conjuncta, communi nomine Lusatia dici coepta.*“ — Hermannus Contractus, Funccius (*Chron. p. 143. Witteb. 1570.*), Krantzius (*Vand. L. 3. C. 2.*) a ginj gména *Lutici* a *Lusici*, *Lusatae*, gako totožná užjwagj. — I gméno města a krage českého *Lucko*, *Lučané*, nepochodj od hognosti *luk*, gako Hágek a ginj bágj, ale od *Lut Lutsko*, gako od *Tur Tursko*. *Lučané* pak powstalo z *Lutané Lutiané* tak, gako Čech z *Těch*. S městem *Lutsko* srow. podobná česká mjsta: *Litice*, *Litomysl*, *Litoměřice* a t. d.

V.

O gménu Krt, Korit, Karentan.

Gméno *Krt*, *Krut*, *Karut* aneb s rhinesmem *Karent*, pochodj od slova *krut*, *krutý*, ukрутný ukрутнjk (sr. graec. *krat*, *Aristokrat*, *Autokrat*, *Hypokrat*; snad

i *kort kord=meč*), které tož samo znamená co *ljut*, *ljty*, a stýká se swými etymologickými žiwly s kořenem *gmén krep*, *chrb*, *srb*. Od *krut* ukrutný powstalo *krotiti*, t. g. přemoci, přewládati, potom *krutiti*, *krutiti se*, t. g. silau něco winauti, (gako od *krep krepčiti*), *škrčiti*, dále *krátiti* (sr. *ochromiti*), *kradnauti* (sr. *rabowati*.) — O *gméne Krt*, *Karat*, *Karac*, srow. De Conver. Carantanorum ad a. 750. „*Hunni Carantanos hostiliter invadunt. Fuit tunc Dux eorum nomine Borut, qui Bojovarios in auxilium invocat. Hi festini venientes expugnaverunt Hunnos et obfirmantes Carantanos, hos simul servituti Regum Francorum subjecerunt. Obsides ex Carantanis in Bojovariam ducti, inter quos Caratius filius Boruti et Chetumarus (Chotemir) ex fratre nepos. Mortuo autem Borut Bojovarii Caratium petentibus eisdem Slavis remiserunt et illum ducem fecerunt.*“ — Zдали od tohoto, čili geště od někerého giného staršjho wůdce aneb otce *Karata*, *gméno Karatů Karentů* powstalo, nelze rozhodnauti, dosti na tom, že toto *gméno* bylo u *Slawů* užjwáno. Nestor ge *gmenuge Chorutany Korutany*. Toto *Korut* tak powstalo od *Krut*, gako *serbské koráčjm* od *kráčjm*. Ostatně nepřiswědčugeme těm, kteří *gméno Karant*, *Koryt* od *gory* odwozugj a *Gorit* pjšj, mezi ginými důwody, už i proto, že *it* nenj *slawská* *koncowka* čili *wýchodek*. *Lelewel* též nedobře *gména Krb* a *Krt* za *totožná* *deržj*, wiz *Ossoliňského* *Kadlubka* od *Linde*, str. 475. „*Die Geschichte der Iuwawischen Kirche oder das Leben des h. Virgil im 9. Jahrhundert, nennt die Karinten Kwaranten, Charanten, Karanten. Die Handschriften des Nestors dagegen Chorutanen, Chutanen, Shurutanen, Chobutanen. Folglich sind Karaten, Kroaten, Chroboten eine Abtheilung Croaten* „*corrupte Carantanum*“ *genannt: denn so wie Srb, Sorab, Serw, Surb, Urb, Syrb, Sewer einerley Namen, nur in verschiedenen Formen sind, so sind auch Croat, Chrobot, Krb, Krt, Karat, Karwat, Karut, Karint einerley Namen.*“ *Gakowé* to *etymologizowánj* a *záwěrkowánj!* — *Gména* *sem patřjcej gsau* :

Prostá: *Krut* (chybně *Karat* kniže Korytanské), *Krutan*, *Krutoňa*, *Krito* aneb *Kruk* (kniže Pomor.).

Složená, osobnj (serbská): *Krutimir*, *Krutislaw*; mjstná gména: *Krutojarowka* (osada rus.), *Krutojarskaja* (pewnost rus.), snad i *Krutice* (m. rus.), *Krutičinskaja* (w. rus.), *Karenca* na ostrowě Rygen, a w Morawě *Krtomil*? Sem patřj mythologické *Krt Krodo*, *Škret*, *Škrjtek*, *Škratok* (slov.), *Kuret*, *Kurent*, swěti *Kurent* (u Krainců, Linhard, II. p. 263), a swátky gemu poswěcené u Slowáků *Kračun*, *Kračun*, maďar. *Karátson*.

VI.

O gménu Bodrců, Obodritů.

Gméno *Abodritů*, a bez předrážky *O* — *Bodrců* *Bodroků*, pochodj od *boдр*, *boдрý*, t. g. smělý, silný, garý, ljtý, chobřý, wládny. Wiz *Králodw. Rpis* od Hanky, str. 62. „*Rozstupi sie sila w udech; Rozstupi sie bodrost w myslech.*“ U *Voltiggio*: „*Batriv* muthig, herzhaf; *batrivost*, Muth, animositas; *batriveti* incoraggiare confortare, beherzen. U Kroatů týž smysel má, srow. *Adrianskoga mora Syrena* od Hraběte Petra Zriniho *Obside Sigetske*, *Del Parvi*, ž. 3. 4.

„*Suprot stal batrivo usakoj okornosti;*
Sat ču zpivat pravo Marsa batrivo.“

A opět tamž strofa 26, ž. 1.

„*Vidiš i kakome nebo batrivoie.*“

Srow. něm. *bieder*, *Biedermann*, maďar. *bátor*, *Bátory* (smělý, silný), aziatické: *batur* (hrdina), a odtud s emplasmem powstalé polské *bohater*, snad i české *bohatec*, *bohater*. I řecké a latinské *petra* (twrdost, skála) a slaw. *peščera* stýká se s tjmto prakořenem. — Gméno *boдрý* stogj opět se slowem *watra* (ohěň), *wedro* (ohniwoť), *modrý* (swětly), *patriti smotriti* (subjective lucere), *opatrný*, *mudr maudrý*, *motorný nemotorný*, *bytr bystrý*,

bedro bedra (silná kost), *petrowina* (násilná zběř), *petrenec* (hromada, sjla něčeho k. p. sena), a gména slawských hor *Fatra*, *Matra*, (w Uhřjch), *Windisch-Matrai* (w Tirolsku) a t. d. w etymologickém swazku. Odtud:

1. Gména osob,
Prostá: *Bodr*, *Bodar*, *Bodor*, *Bodrak*, *Bodrok*, *Bodrič*, *Bodřil*, *Bodrowin* (kazatel w Uhřjch 1670);
Petra, *Petrica*, *Petroša*, *Petrata*, *Petrek*, *Petrec*,
Petrena.
Složená: *Bodrislaw*, *Bodružel*, *Petrislaw*, *Petrumil*.
2. Gména mjst: *Bodrowice* (w česká, bls.), *Bodrošowice* (w tamž, bls.), *Bodrušinow* (w tamž, čsl.), *Bodorowá* (w. w Uhřjch, turč. stol.), *Bodrok* (řeka w Uhřjch), *Bodrocká stolice* (krag w Uhřjch), snad i *Petřju wrch* w Čechách (sr. peščera), a gméno, *Dunage Ister* t. g. *Byster*, *Bystrina*.

Ostatně zawjráme tyto Rozprawy slowy našeho kragana *Mat. Bela*, Not. Hung. T. IV. p. 483.

„*Minutiae ista videri possent* :

Sed sunt tamen eruderanda!“

Natkowski Jan Franciszek

Magister Filozofii

L. dz.

dn.

GMÉNA. P. P. PŘEDPLATITELŮ.

I. W UHRJCH.

Geho Eminencia knžze ALEXANDER RUDNAY z Rudna a Diwácké Nowéwsi, sw. Cjrkwe Řjmské Kardinal, Arcibiskup Ostřihomský, sw. apoštolské stolice rozený Posel, Králowstwj Uherského Primas, nayvyšj tagemnický Kancljř, Řádu sw. Štěpána kr. Ap. welikého křjže Rytjř i téhož Řádu Praelat, G. Cjs. a Král. - Apošt. Gasnosti skutečný tagný, a při weleslawné mjstoderžjci Raddě král. Rádce, cjr-kewnj Kommissie Předsednj, slawné Ostřihomské stolice ustawičny hlawnj lšpán, a při welesl. sedmipanské Tabuli Spolusaudce.

Bag, pešt. stol., p. Štěpán Prjdawka, kaplan.

Bajša, báč., p. Joan Simsálek, s. b. k.

Bánka: p. Jan Ruhman, s. b. k.

Bečkerek welký: p. Matěg Ambrozy, s. b. k.

Beluja: p. Jan Melcer, s. b. k.

Berjn polnj: p. Giřj Kucián, s. b. k.

— — p. Pawel Tomášek, professor a rektor, 2 ex.

Beržen: p. Karel Braxatoris, s. b. k.

Březno: p. Jan Chalupka, s. b. k.

— p. Ondr. Greg. Loiko, kandidát.

Budjn: p. Jozef Bernolák, při weleslawné král. dwornj Komoře účtownj uřednj, a sl. čongradské st. saudnj tabule přjsednj.

— p. Fulgentius Čeypek, kooperator.

— p. Giřj Daniely, při weleslawné mjstoderžjci král. Raddě expeditor, a sl. ostřihom. st. saud. tab. přjsednj.

— p. Aleš Dedinský de Eadem, při welesl. mjst. kr. Raddě vice-protocollista, a sl. nowohradské i oraw. stol. saudnj tab. přjsednj.

— p. Emerich Ebecký z Inánče, při weleslaw. mjst. král. Raddě účtownj konsultor, a několikl. sl. stol. s. t. přjsednj.

— p. Jozef Halbritter, hornj král. rádce, a wrchnj dohledáč hor w Králowstwj uherském

- B u d j n : p. Martin Hamulják , účtounj úřednj u weleslawné král. mjstoderžjcej Raddy.
- p. František Held , cjsarsko - králowský zlato - a sřjebroměnc.
 - panj Katarina Herchenrötterowa , rozená Susanny.
 - p. Jan Koíš , akcessista u weleslawné král. mjstoderžjcej Raddy.
 - wel. ot. Theodor Král , řadu s. Františka , okolj Kapistranského , administrator fary w předměstj Tabanském.
 - p. Hynek Lišák , doktor práw , a při welesl. král. Komoře praktikant.
 - p. Štěpán Lukič , u weleslaw. král. dwornj Komory tagemnj.
 - p. Anton Nagy , kraginský advokat , Král. censor knih , a sl. zahrabské st. saudnj tab. přjsednj.
 - p. Pavkovič , měšťan , a úřadu w předměstj přjsednj.
 - p. František Péchy de Péch - Újfalú , farár we starém Budjně , direktor tamějšj hlawné školy a sl. ostřih. st. saud. tab. přjsednj.
 - p. Giřj Procopius , advokat a u weleslaw. král. mjst. Raddy i Komory geduatel.
 - p. Giřj Ráčay de Eadem , král. komornjho archivu indicant , sl. trenčanské stol. saud. tab. přjsednj.
 - p. Štěpán Scultety , weleslawné kr. mjst. Raddy protocollista.
 - p. Jan Stankowič , zeměměřič a praktikant při sl. král. nayvyššjmw stawitelském ředitelstwj.
 - Geho biskupská Milost , preoswjaščenějšj P. Štěpán Stankowič , biskup Budinský cirkwe řecké nesgednocené.
 - p. Medard Schöbek , kooperator.
 - p. Mikuláš Temesváry , weleslawné král. mjst. Raddy tagemnj a serbských škol wrchnj zpráwce.
 - p. Štěpán Turčány de Eadem , král. komornjho archivu akcessista , slaw. nitr. stol. saudnj tab. přjsednj.
 - p. Jan Vitkowič , farár , a weleb. konsistoře Bud. přjsednj.
- B y a t r i c a b a n s k á : p. Pawel Daubner , měšťan.
- — p. Jan Krčmery , s. b. k.
- C i n k o t a : p. Dobromjr Petényi , s. b. k.
- Č a b a b é k e s k á : p. Jan Čermák , kaplan.
- p. Jan Hán , s. b. k.
 - p. Jan Koryčanský , přjsažnj notář a Gymnas. Birjn. Kurator.
- Č e r e n ě a n y : p. Samuel Kollár , s. b. k. a district. notář.
- D ' a r m o t y b a l a s k é : p. Karel Benedicti , s. b. k.
- D o b r á W o d a , nitr. p. Martin Lackowič , farár.
- D o m o ň : p. Štěpán Koren , kandidat.
- D r a h o w c e , nitr. p. Jan. Suchánek , dworský.
- D u b n i c a : p. Michal Rešetka , kaplan.
- F r a š t á k , nitr. wel. ot. Gaudenc Adami , vikář kláštera wel. otcůw s. Frant.
- Klášter wel. otcůw s. Františka.

- Frašák: p. Jozef Parasinyi, farář.
 Gelšawa: p. Sam. Ferjenčik, s. b. k.
 — p. Ondr. Laco, učitel školy.
 — p. N. N.
 Gemer: p. Jan Dlháni, professor.
 Hložany: p. Giřj Rohoni, s. b. k. a Senior.
 Hrádek, lipt. p. Beniam. Kern, doktor w lékařstwě.
 Hrušowo: p. N. Botto, farář.
 Hyby: p. Jan Kraus, s. b. k.
 Kalász, pešť. p. Frant. Chládek, notář.
 Kečkemét: p. Jan Hajnal, s. b. k.
 Kerestur rákoský: p. Jan Kuhagda, učitel.
 Kežmarek: p. Jan Benedicti, professor, 6 ex.
 — — p. Jan Bulowský, kaplan.
 — — p. Štěpán Grotkowský, kaplan.
 — — p. Karel Kuzmány, pěstau synů p. Cekař.
 — — p. Sam. Tomášek, žák.
 — — Knihowna slowenské společnosti.
 Kisač, báč. p. Ondřeg Franko, učitel.
 — — p. Giřj Jesenský de Eadem, s. b. k.
 Kladzany: p. Adam Hlowjk, s. b. k.
 Kokawa: p. Matěg Haluška s. b. k.
 Komloš: p. Karel Bende z Hodoše, s. b. k.
 Králowce: p. Leop. Jan Belohorský, s. b. k.
 Krottendorf, pešť. p. Hynek Kolkoyič, farář.
 Kucura, báč. p. Giřj Hlawáč s. b. k.
 Kulpjn: p. Michal Godra, pěstau Mladena Stratimirowiče.
 — p. Jan Rohoni, s. b. k.
 — p. Theodor Stratimirowič z Kulpjnu, wjce stolic saudnj tab. přj
 sednjk, arcibiskupského dobra Dalja a Borowo Inspector.
 Kygatice: p. Karel Krman, s. b. k.
 Lak welký: p. Sam. Krištoffy, s. b. k.
 Lechota král. lipt. p. Jan Orphanides s. b. k.
 — zwol. p. Adam Chalupka, s. b. k.
 Lučenec: p. Jan Hlowjk, professor.
 Lupča něm. p. Daniel Krman, professor mješné školy.
 — slow. p. Jozef Melcer, s. b. k.
 Madunice, nitr. p. Jan Hollý, farář.
 Mağlod: p. Mich. Pokorný, učitel.
 — p. Ondřeg Seberini, s. b. k.
 Městečko, nitr. p. Ludwjk Hazucha, kaplan.
 — p. Joz. Urbanowský, farář.
 Morawce kostelné: p. Bohuslaw Tablic, s. b. k. a Staršj.
 Náměsto, oraw. p. Hynek Weselowský, měšťan, arendator.
 Něžá: p. Štěpán Hamuljak, kaplan.

Nireďház: Karel Adolf Kollár, knihář.

Nitra: Geho Excellencia, Wysoce Důstogný P. Jozef Wurum, biskup Nitranský, Geho c. k. apošt. Gasnosti skutečný tagný Rada. 2 ex.

Nowý Sad, báč. p. Jan Hadžič, doktor práw, advokát.

— p. Pawel Makoni, s. b. k.

— Geho biskupská Milost preoswjaščenějšj P. Gedeon Petrowič, biskup Báčský, Segedinský, a Jágerský cjrkwě řec. nesged.

— p. Paw. Joz. Šaffarjk, doktor philos., profess. na serb. Gymn., k. Warš. společ. přátel nauk, učené Krakow. a latinské spol. w Jeně úd.

— p. Pawel Tóth, měšťan.

Orawský Zámek: p. Anton Koválik, učetnj sl. orawského panstwj.

Ostřihom: Wysoce důstogný P. Giřj Palkowič, probošt sw. Štěpána z hradu Ostřihomského a Kanownjk tamějšjho hlawnjho chrámu, 2 ex.

Padina: p. Jozef Wodář, kandidát.

Palota, pešť. p. Pawel Simon, učitel.

— p. Ondřej Ivani, žák.

Pazdišowce: p. Jan Lindtner.

— — p. Matěj Lojko, kaplan.

Pešť: p. Jan Alexič, tabulárnj advokat.

— p. Jozef Andreič, wyslaužilý professor při lékařské fakultě.

— p. Uroš Andreič, orientalnj korrektor při univ. tiskárně.

— p. Ondřej Barány, práwnjk.

— p. Alexander Blažkowič, kraginský advokat a fiškal hraběte Belez.

— p. Gabriel Bozitowac, kupec.

— p. Jozef Cirul, advokat.

— p. Jan Demetrowič, kupec.

— Wys. důstogný P. Jan Derčjk, opat sw. Jakuba z ostrowu Dunage, Kanownjk hlawnjho chrámu Ostřihomského, doktor s. bohoslowj, úd theologické třídy při král. Universitě w Pešti, král. knih revisor a všecobecného semenišťe pešť. Rektor.

— p. Jan Dreysigstmark, cihelný pokrywač.

— p. Wawřinec Dunagský, řezbář.

— p. Jozef Eggenberger, knihkupec.

— p. Jan Fábry.

— p. Karel Fárnjk, tabulárnj advokat, a wjce slawných famil. fiškál.

— p. Jonáš Gwod, posluchač lékařstwj.

— p. Jan Gyöndely, advokat.

— p. Eugen Gyurkowič, tab. advokat a fiškal při illyr. školské Deput.

— p. Samuel Hajnal, kupec.

— p. Jan Herkel, advokat.

— p. Jan Gabr. Horecký, kandidát.

— p. Mikuláš Jankowič z Wišonty, mnoha slawných stolic saudnj tabule přjseďnj.

— p. Lazar Joanowič, kupec.

— p. Žigmund Iwanič, knihkupec.

Pešć: p. Daniel Klein, kupec.

— p. N. N.

— p. Giřj Margo, serbský farář.

— p. Sam. Matěgkowský, učitel ew. slow. školy.

— p. Jozef Milowuk, kupec.

— p. Milan Milowuk.

— p. Subota Mladenowič, professor normálnj školy.

— p. Jan Mojžišowič, advokat.

— p. Giřj Nemeš z Walentowé, advokat a některých sl. stolic saudnj tabule přjsednj.

— p. Ondřeg Palčo, advokat.

— Geho Welkomožnost Swobodný pán Alexander* Pronay ze Slowenského Prawna a na Blatnici, rytjř zlaté ostrohy, Geho cjs. k. apošt. Gasnosti Komornjk, cjrkwj ew. A. W. naywyššj Inspektor.

— p. Peter Raič, kupec.

— p. Ondřeg Rozmirowič, kupec.

— p. Ferdinand Szentivanyi de Eadem, advokat a některých stol. saud. tab. přjsednj.

— Welkomožný a Wysoce urozený pán, pan Jozef Szilaši de Eadem et Piliš, řádu S. Štěpána krále apoštolského uherského rytjř, Geho cjs. král. apošt. Gasnosti rada, sedmipanské tabule přjsednj, sl. stolice Tornanské hlawnj lšpán, cjrkwj ew. H. W. naywyššj Kurator.

— p. Jan Sklárík.

— p. Peter Jan Solber, úřednj při Šašinské Kartonowně.

— p. Giřj Stankowič, kupec.

— p. Pawel Stamatowič, posluchač philos.

— p. Mikuláš Stojanowič, kupec.

— p. Martin Suhány, doktor w lékařstwj a sl. nowohradské stolice saudnj tabule přjsednj.

— p. Jan Theodorowič, walaský farář.

Petrowac, báč. p. Ondřeg Bulowský, učitel.

— — p. Beniam. Reisz, učitel.

— — p. Jan Stehlo, s. b. k. a sen. notář.

Piwnica, báč. p. Samuel Borowský s. b. k. a děkan.

— — p. Jan Tychon, učitel.

Polhora, oraw. p. Martin Šperlák, lesnj úřednj slaw. oraw. panstwj.

Pomáz: p. Karel Zsnyava, farář.

Prawno slowenské: p. Ondřeg Belohorský, s. b. k.

Prešpurek: p. Wawřinec Čaplowič z Jasenowé, hrbat Zichy archivář a wjce sl. stolic saud. tab. přjsednj.

— p. Sam. Chalupka, posluchač bohoslowj.

— p. Sam. Godra, kandidát.

— p. Sam. Kokeš, posluchač bohosl.

— p. Bohumjř Šulek, posl. bohosl.

Přešow: p. Jozef Meša, posluchač bohosl.

- Ráb: p. Jan Pačič, c. k. setnjik při gjzdě, a básnjř serbský.
- Ragec: p. Matěg Tučko, farář.
- Rimabáně: p. Matěg Holko, s. b. k. a Staršj.
- Sarwaš: p. Joz. Gál, s. b. k.
- Skalica: p. Giřj Holič, učitel.
- Knihowna školská.
- Slanica, oraw., p. Jozef Gallasz, arendy regalných užitkůw sl. oraw. panstwj direktor.
- Slawoška: p. Emerich Lauček, s. b. k.
- Sobotica (M. Theresiopolis, báč.): p. Jozef Sárič, senator města, a zpráwce taměgšjch národnjch škol.
- Spiš: p. Ondřeg Apathy, seminárského panstwj kasnár.
- p. Jozef Balek, semináře alumnus.
- Wys. důstogný P. Jozef Klinowský, katedralnjho chrámu Spisk. strážce a Kanownjk, wjce sl. stolic saudnj tabule přjseidnjk.
- p. Michal Madanský, semináře spis. VŘektor.
- p. Jan Siwý, kaplan.
- Sw. Jan, nit. p. Jan Chalupka, učitel školy a zpráwce choru.
- p. Jan Plech, s. b. k.
- Sw. Křjž, nitr. p. Anton Knapp, farář.
- — lipt. p. Emerich Pawljar, farář a surrogatus VADiaconus.
- Sw. Michal, lipt. p. Jan Nepomuk Zahora, farář.
- Sw. Mikuláš, lipt. p. Giřj Bartoš, farář.
- — p. Matauš Blaho, senior a přednj s. b. k.
- — p. Štěpán Bubela, učitel a warhanjk.
- — p. Kašpar Fejérpataky, knihář, 2 ex.
- — p. Ondřeg Havaš, pomocnjk uměnj knihárského.
- — p. Jozef Kalasancius Thuranský de Eadem, nekolika sl. stolic saudnj tabule přjseidnjk.
- — p. Daniel Láni, přednj kurator cirkwe ew.
- — p. Jan Muškuli, měšťan.
- — p. Ondřeg Pátka, měšťan Wyšňohuštácký.
- — p. Jozef Plech, professor.
- — p. Giřj Šořc, mladšj s. b. k.
- — p. Jan Štětka, měšťan.
- — p. Giřj Uličný, kuchárský mister.
- Sw. Ondřeg, pešř. p. Simeon Jozefowič, farář katedralnjho chrámu řecké.
- Sw. Peter, lipt. p. Emerich Demian, s. b. k.
- Šřáwnica banská: p. Mich. Burghard, učitel gram.
- p. Jan Šaško, učitel.
- p. Jan Seberini, s. b. k. a Spolustaršj.
- Knihowna slowenské společnosti.
- Šopron: p. Martin Bencúr, apatekář.
- Tarča malá: p. Giřj Salay, učitel a notář.

Temešvár: p. Dimitry Tirol, spisowatel serbský.

Tisowec: Důstogný a Dwogctihodný p. Pawel Jozeffy, Před-i Zátiského okolj cjrkwj ewang. Superattendent, a s. b. k. w Tisowci.

— p. Pawel Jozeffy, kaplan superattendentnj.

To-Almáš, pešť. p. Jan Brodský, úřednj.

Trenčjn: p. Wiljm Šimko, s. b. k.

Trnawa: p. Jan Geljnek, wysadnj knihtiskář.

Turopole: p. Náthan Petényi s. b. k.

Wacow: p. František Kámánházy, sl. bisk. panstwj fiškál, a wjce sl. stolic saud. tab. přjsednj.

Wadkert: p. Jan Wálka, s. b. k.

Waradju weliký: p. Ondřeg Bošány, professor řeči a literatury grecké w král. Akademii. 3 ex.

— Geho biskupská Milost Welkomožný a Wysoce Důstogný p. František Lajčák, biskup Welko-Waradinský, Geho c. k. apošt. Gasnosti Rada, w okolj literném Welko-Waradinském škol a nauk nayvyššj ředitel.

Weinern, přešp. p. Hynek Šeduny, farář.

Weršec: Geho biskupská Milost proswiaščenějšj P. Maximius Manuilowič, biskup Weršecký cjrkwje řecké nesgednocené.

Žilina: Klášter wel., otcůw s. Františka.

II. W ČECHÁCH.

Praha: Geho Oswjcenost, pan RUDOLF knjže KINSKÝ, ze Welchynic a z Tetowa.

— Geho Excell. oswjcený pan František hrabě ze Šternberka-Manderšeidu, GMC. skutečný rada, nayvyššj Komornjk králowstwj českého a t. d.

— Geho Excell. pan Kašpar hrabě ze Šternberku, GMC. skutečný rada, předsednj společnosti vlastenského Museum w Čechách a t. d.

— Wys. uroz. pan Jan hrabě Krakowský z Kolowrat, pán na Březnici, Merkljně a t. d.

— Wys. uroz. pan Leo hrabě Thun a t. d.

— Knjžecj Fürstenberská knihowna.

— Knihowna česká knjžecjho arcibiskupského semináře.

— Knihowna česká libomudřeckého ustawu.

— Knihowna českého národnjho Museum.

— p. Jozef Baikora, akademik.

— p. František Blauner, posluchač práw.

— p. František Čelakowský, spisowatel.

— p. Wáclaw Čerwinka, posluchač práw.

— p. Wáclaw Hanka, knihownjk českého nár. Museum.

— p. Theobald Held, doktor w lékařstwj.

— p. Ant. Jan Jungmann, doktor w lékařstwj a c. k. professor na wšokých školách Pr.

P r a h a : p. Jozef Jungmann, doktor philosophie a c. k. professor gymnasiaľuj.

- p. Jozef Kollár, měšťan Pražský.
- p. Jozef Kopecký, duchownj.
- pp. Kronberger a Weber, knihkupcové.
- p. Anton Nowák, posluchač philosophie.
- p. František Palacký, ředactor Časopisů mus.
- p. Jan Swatopluk Presl, professor a ředitel c. k. přírodowny na vysokých školách Pr.
- p. Jakub Skuhra, posluchač bohosl.
- p. Wáclaw Aloys Swoboda, c. k. professor humanitnjch třjd.
- p. Jaroslaw Stradát, posluchač bohoslowj.
- p. Aloys Šembera, posluchač práv.
- p. Jozef Schwarz, měšťan Pražský.
- p. Matěg Šimák, farář w Praze a čestný Kanownjk Staroboleslawský.
- p. Karel Špott, posluchač philosophie.
- p. N. Walter, bohoslow.
- p. Norbert Waněk, úřednjk při c. k. knihowně.
- p. Karel Winařický, kněžecj arcibiskupský ceremoniář.
- p. Anton Wiesner, posluchač bohoslowj.

B e r a u n : p. Jozef Seidl, děkan a vikář.

Č á s l a w : p. Anton Kubat, wýsadnj cichownj fabrikant.

C h r u d j m : p. Jozef Liboslaw Ziegler, doktor pjsma S. děkan, člen mnoha učených společností.

G i ě j n : p. Jan Lhota, posluchač řečnictwj.

- p. Jan Konwička, purkmister.
- p. František Šjr, c. k. professor gymnas.

H o ř i c e : panj Anna Pelikanowa, owdowělá Direktorka.

- p. Wáclaw Zahradnj, duchownj zpřáwce.

H r a d e c K r á l o w é : p. Wáclaw Brandeis, posluchač bohoslowj.

- p. Jan Hostiwjt Pospjšil, k. kragký knihtiskář a člen národnjho Museum, 6 ex.

H r u s i c e : p. Wogtěch Kramerius, duchownj zpřáwce.

K ř e s e y n a : p. Wáclaw Grolmus, lokalista.

L i b u n ě : p. Anton Marek, děkan.

- p. Jan Šolc, kaplan.

L i t o m y š l e : p. Theobald Buljček, posluchač sjloskumu.

- p. Jozef Ehrenberger, " "
- p. Aloys Janota, " "
- p. Jozef Jaroslaw Pohořelý, posluchač umnice.
- p. Jozef Roštlapil.
- p. Hynek Seykora.

M a r k w a r t i c e : p. František Wetešnj, farář.

M l a d o š o w : p. Wáclaw Nowák, kooperator.

N á c h o d : p. Myslimjr Ludwjk, kaplan.

- Plzeň**: p. Wogtěch Sedláček, doktor philos. a c. k. professor na Lyceum. Plzenském.
- Polička**: p. Anton Hájek, kněz cirkwnj.
- p. Šebastian Hněwkowský, doktor obog. práv a purkmister.
- Ratibořice**: p. Jan Gjcha, kněžcej Šwarcenberský hornj kassownj účtownjk.
- Worljk**: p. František Sláma, kaplan zámecký, 3 ex.

III. W M O R A W Ě.

- Brno**: p. N. Beck, professor dogmatiky, při ustawu theol.
- Wysoce urozený Hrabě D e y m.
- p. Jan Jodl, c. k. professor human.
- p. Dominik Kinský c. k. guber. translator.
- p. N. Procházka, kooperator.
- p. Benedict Richter, professor náboženstwa a wychownj nauky.
- p. František Štěpnička, c. k. přjsednj při bankalnj administracii.
- p. František Trnka, učitel řečj slowanských.
- p. Řehoř Wolný, professor děgin při ustawu philos.
- p. Wáclaw Žák, kooperator.
- Blansko**: p. Jos. Holásek, farář.
- Blučina**: p. Wáclaw Čechorod Pešina, farář, úd společ. čes. Mus.
- Branná**: p. Jozef Mirowjt Král, kněz cirkwnj,

IV. W R A K A U S J C H.

- Wjdeň**: p. Barthol. Kopitár, kustos při c. k. dwornj knihowně.
- p. K. Schaumburg, knihkupec, 5 ex.
- Wys. uroz. p. Wogtěch Z a r ě b a, c. k. rada.

V. W E S L A W O N S K U.

- Gehó Excellencia Pan ŠTĚPÁN STRATIMIROWIČ z Kulpjna, východnj Cirkwe Arcibiskup Karlowecký a Metropolita, řádu Leopoldowského křjže welikého rytjř, G. cjs. a Král. - apošt. Gasnosti skutečný tagný rada, a učené společnosti Göttingské čestný úd.
- Čerewica**: p. Jan Rezsny de Pacsér, mnoha sl. stolic saudnj tabule přjsednj a prefekt sl. panstwj Futacko-Čerewického.
- Pazowa**: p. Štěpán Lcška, s. b. k.
- Vároš**: p. Bartoloměj Paulič, farář, na wogenském pomezj.

VI. W H O R W A T S K U.

- Berdowec**: p. Michal Mihič, farář.
- Karlowec** (Karlstadt): Geho biskupská Milost preoswjaščenějšj p. L u c i a n M u š i c k ý, biskup cirkwe řecké nesgednocené Karlowecký.

Karłowec: p. Sebastian Hič, biskupský Protodiakon.

Krapina: p. Ludwjk Gay, práwnjk.

Steněwec: p. Tomáš Mikloušič, farář.

Záhřab: p. Jan Briglewíč, fiškal.

- p. Josef Koráb , posluhač libomudřectwj.
- Geho Welkomožnost p. Josef Kušewíč, Geho cjs. apošt.-král. Gasnosti Rada, králowstwj Dalmatského, Horwatského, Slawonského a slawného Úřadu Banálského Magister Protonotarius, mnoha sl. stolic saudnj tabule přjsednj.
- p. N. Marakowíč, přjsažný při Banálské Tabuli.
- p. Štěpán Moyses, philos. Dr., professor libomudřectwj, 2 ex.
- Geho biskupská Milost, Wysoce Dřstogný p. Emerich Ožegowíč z Barlašaewce, wolený biskup Dulmenský; Arci-Děkan Waraždinský, katedrálneho chrámu Záhrabského Kanownjk, infulowaný opat s. Heleny z Podborje, slawné sedmipanské tabule a sl. stolic Záhrabské, Křjžské a Waraždinské saudnj tabule přjsednj.

VII. W DALMATSKU.

Dubrownjk (Ragusa): Wys. uroz. p. Jerem. Gagič, rusko-cjsarský kolegialnj Assessor, VConsul, a rytjř řadu sw. Anny 5tj třjdy, 2 ex.

— p. N. Hlawaty, inžijnřský setnjk.

Šibenjk: Geho biskupská Milost preoswjaščenějšj p. Josef Rajačič, biskup cjrkwě řecké nesgednocené w Dalmácii.

VIII. W MACEDONII.

Weles: p. Anděliko Palašow, Bulgar, kupec, milownjk literatury slawenské.

IX. W HALIČI.

Lwow: p. Karel Bodor Antoniewič.

— p. Pfaff, knihkupec, 6 ex.

— p. Flor. Mar. Zakrzewski, doktor w lékařstwj.

X. W ESLESKU.

Wratislawa: p. Traugott Benedict, professor lékařstwja na wys. školach.

— p. N. Faulhammer, kandidat.

— p. N. Paul, dozorce kupeckého stawenj.

— p. Jan Purkyně, professor lékařstwja na wys. šk.

XI. W POLSKU.

Krakow: p. Giřj Bantkie, prof. i biblioth. Akad.

— panj Františka Bartošewska, guvernanka u Gegj Excell. hraběny Małachowské.

— Hrabia Bieliński.

K r a k o w : p. Aloysy Gastel , posluchač philologie.

- p. Adam Klodzinski , článek towar. naukoweho.
- p. Florian Kudrewič , professor univer. Jagielon.
- p. Ferery Mydlarski , probošt par. bož. těla.
- p. Michal Okonski , obywatel wol. města Krak.
- p. Adam Junoša Roscišewski , článek tow. nauk.
- p. Josef Rykard , tagemnjk wyslanstwa cjsars. Rus.
- p. Wogtěch Sadowski , doktor w lékařstwj.
- p. Maurycy Samelsohn , obyw. wol. m. K.
- p. Karel Siwecki , obyw. wol. m. K.
- JWny Josef Załuski Kurator Univ. Jagielonskiego.
- p. N. Zeuszner , Doktor philos. professor univ. 2 ex.

P ł o c k : Geho biskupská Milost Adam Pražmowski , biskup Płocký. a t. d.

R a d o m : p. Josef Čaputowič , advokat při sad. Wojew. Sand.

- Kollegium Xięzy piarów Radomskich.

W a r š a w a : Gasně Oswjencé knjže ADAM ČARTORYSKI , tagný rada gehu imperatorské Milosti všech Rosij , Senator Wogwoda , řádů S. Anny i S. Jana Geruzalemského Kawaljr a t. d.

- Hrabě Maximilian Fredro , králow. dwornj Maršal.
- Hrabě Ludwjck Plater , Senator Kastellan.
- Hrabě Josef Sierakowski.
- Hrabě Jan Tarnowski , Senator Kastellan.
- Geho biskupská Milost N. Pawłowski , biskup we Waršawě.
- p. Julian Ursin Niemcewič , prases král. společnosti přátel nauk.
- p. Lukáš Gołębiowski , tagemnjk král. společ. pr. n.
- p. Xawery Kosecki , tagemnjk statnj rady , General divisie.
- p. Kajetan Koźmian , Senator Kastellan.
- p. Ondřeg Kucharski , professor.
- p. Peter Šutary , kupec , a obywatel hl. města Warš.
- Knihowna společnosti přátel nauk.

XII. W R U S K U .

S. Petrohrad : p. Peter Köppen , cjs. dwornj rada a rytjr.

XIII. W N J E M E Ć K U .

Lippé-Detmold : p. Gindřich Clemen , philolog.

W a i m a r : p. Karel Kunz , professor.

CHYBY TISKU.

(Perwý počet znamená stránku, druhý řádek).

3 12	šiv čti	— šiv.	98 1	z něhož	— z něhož.
5 19	wytečného	— wýtečného.	139 10	po swrbenj,	zetři komma.
8 39	poludniowo	— południowo.	209 1	wysłowně	— wysłowně.
9 11	Polóczanów	— Połoczanów.	215 13	spacroides	— sphaeroides.
13 14	Herodesa	— Herodota	223 8	oběma	— oběma.
23 23	jošce	— jošče.	292 14	tude	— tudě.
32 35	Aethiopos	— Aethiopes.	304 32	přigmj	— přjgmj.
48 24	dwe	— dwě.	356 20	parpšek	— papršek.
67 8	slář	— šlář.	— 28	gméno	— gména.
81 15	užiwánj	— užjwánj.	— 29	wšek	— wšech.
86 1	němehých	— německých.	366 24	Ungerimtheiten	— Ungereimt-
heiten.
92 34	gau	— gsau.			

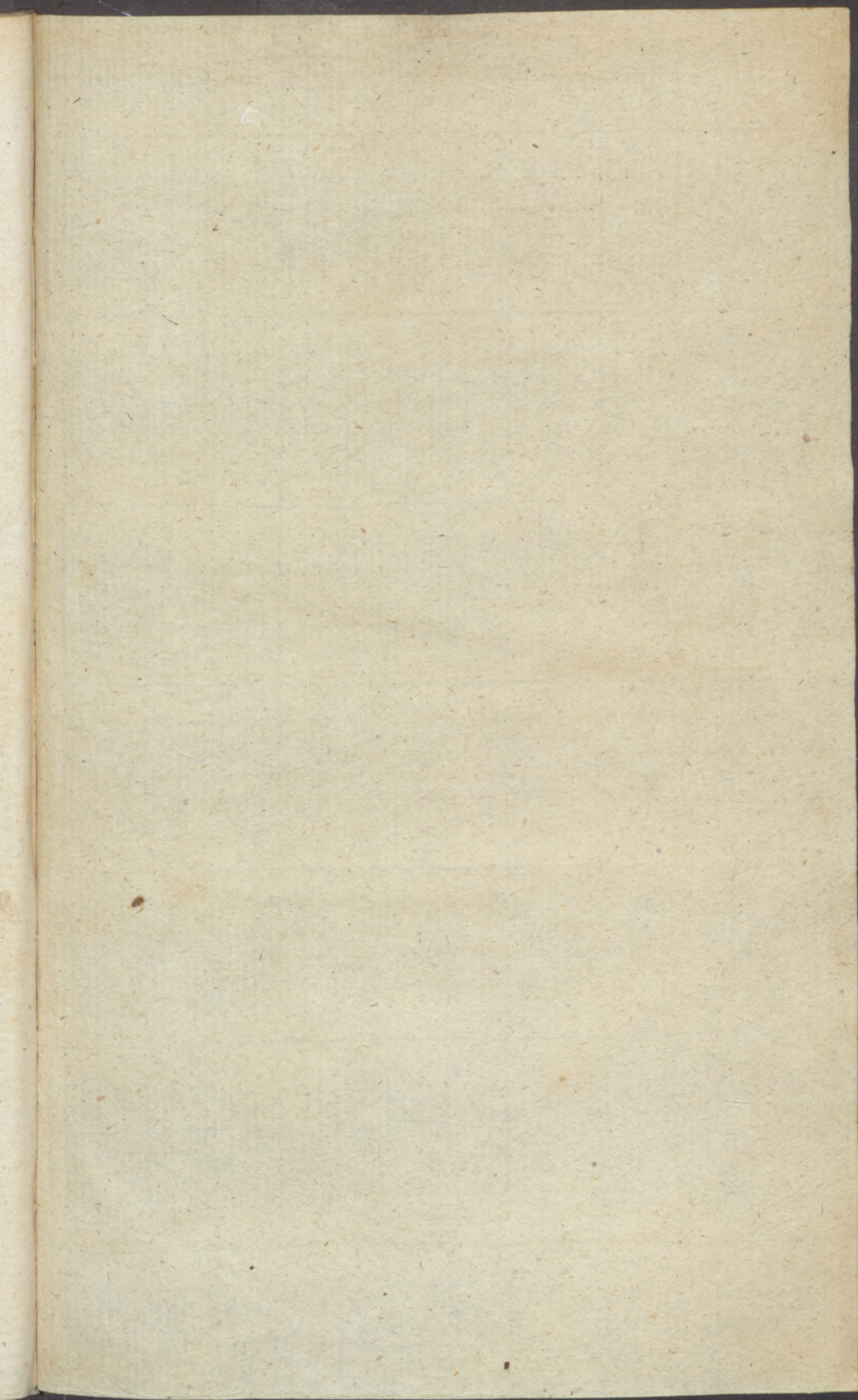
Strana 89. ř. 2 po slowě Slavinia wlož toto : Anna Comnena gmenu-ge Serby *Dalmaty*, wiz *Sritter*, II. p. 113. „Serbli Chrovatorum semel, *Dalmatarum* praeterea ab Anna Comnena insigniuntur nominibus.“ Geště i Aeneas Sylvius užjwá *dalmatica* a *slavica lingua* gako totožná; wiz *Dobrow*. Slowanka II. Lief. p. 114 — 115. „Aeneas Sylvius, wo er sagen sollte, die Böhmen hätten Sigmund (1420) für einen Feind der böhmischen Nation (gazyk heisst Zunge, Sprache, Nation) erklärt, bedient sich in seiner Geschichte von Böhmen, Kap. 39. des unschicklichen Ausdrucks qui *Dalmaticae linguae hostis esset*.“ *Dobrowský* to wykládá pro *Bohemicae*, ale widno z celé Kap. že smysel ten gest wšobecnějšj a znamená to co *Slavicae*.

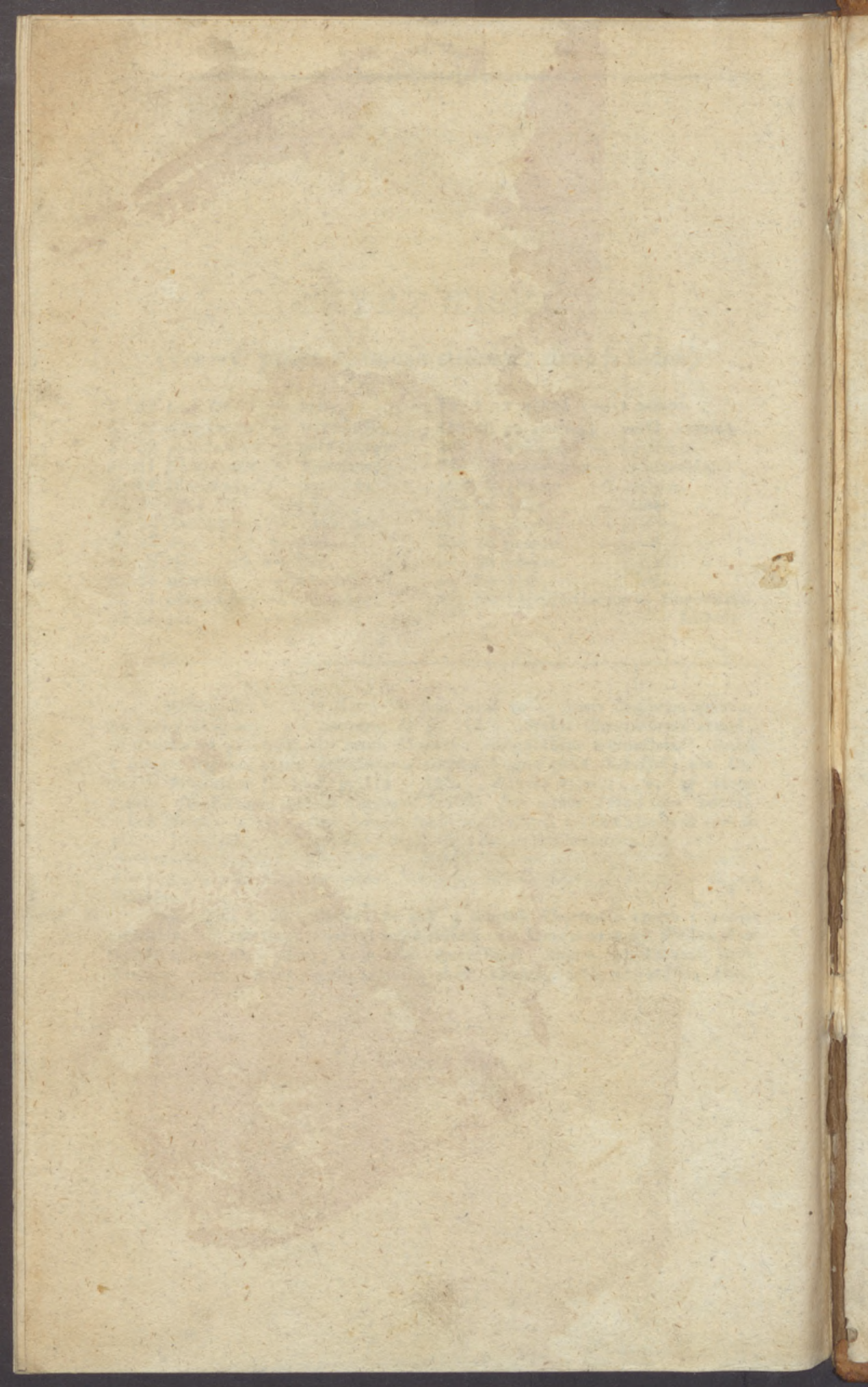
Str. 227. ř. 22. *Dodeg*: Že pak u samých Chorwatů wnoho z unogo powstalo, učj nás duch chorwatského nářečj, we kterém se u we předku slow téměř wšudy na v měnj, k. p. serb. *umetelnost*, chorw. *wmetelnost*; serb. *ureděn*, chor. *wreděn*; serb. *ukaniti*, chor. *wkaniti*; serb. *wtwerditi*, chor. *wtwerditi* a t. d.

Naukowski Jan Franciszek

Monsieur Filozofii

L. dz.

84826

80

KSIEGARNIA

ANTYKWARIAT

D N° 169059

